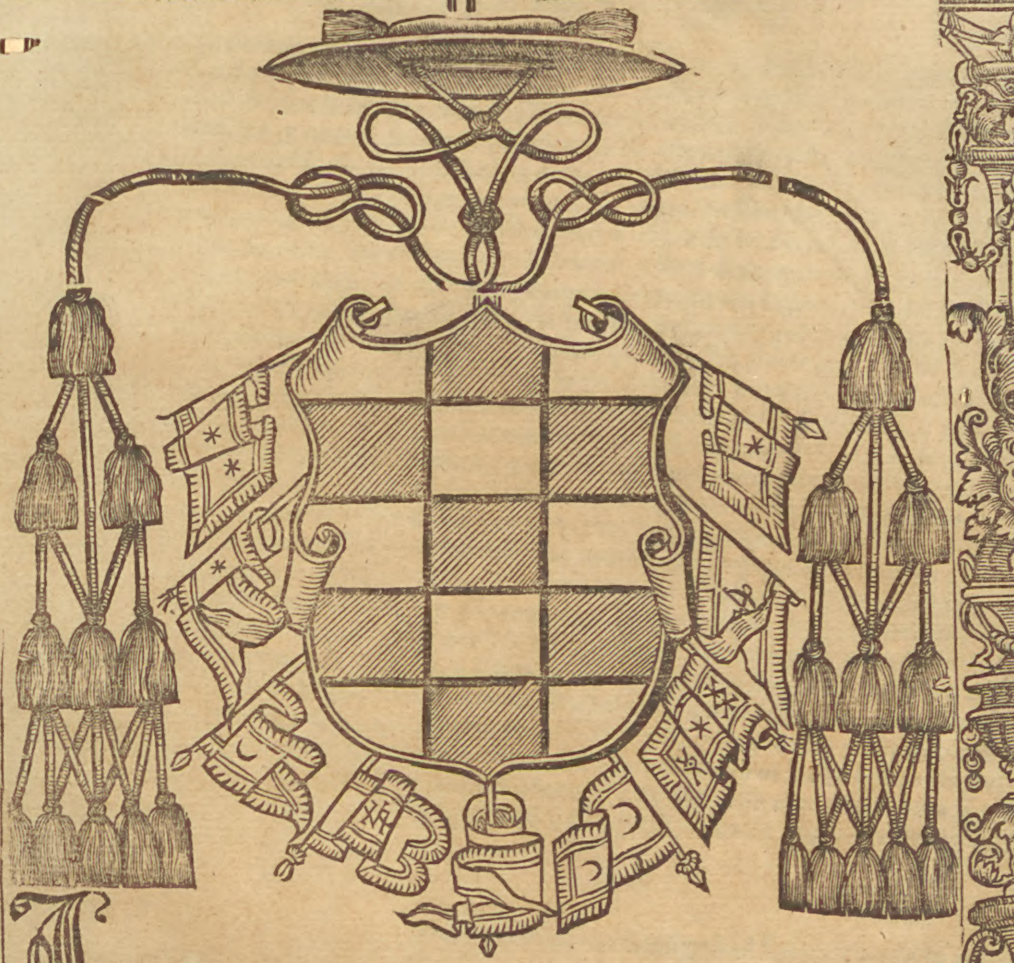
Tax. lib.

Sup 55
p. 66

Cum priuilegio imperiali.

Lectura legum

aliquarum huius regni: vtilem et praticabilem materiam continentium, consilia etiam et Allegationes notāde valde prestantissimi iurisconsulti famosissimiq; aduocati Bachalarij Roderici Suares: olim catholicorum regum Ferdinandi et Elisabelle auctoris benemeriti.

Anno de, M,D,L,

El Rey,

POr quanto nos por vna nueſtra cedula firmada de mi mano, fecha enla villa de Ma-
drid, a dos dias del mes de Março, del año paſſado de mill, y quinientos, y treynta
y cinco: dimos licencia a vos el Licenciado Hernan Suares, vezino deſta villa de
Valladolid, y mandamos que por tiempo de diez años primeros ſiguientes que ſe
contaſſen deſde el dia dela hecha della en adelante vos, o la perſona, o perſonas
que vueſtro poder para ello ouieſſen, y no otras algunas podieſſen imprimir, y vender ciertas
obras que el Bachiller Rodrigo Suarez vueſtro padre eſcriuio en derecho, y deſpues por otra
nueſtra cedula firmada de mi mano, fecha en Monçon, a ſiete dias del mes de Iulio, del año pa
ſſado de quinientos y quarenta y dos, prorogamos la dicha licencia por otros ſeys años mas q̃
ſe contaſſen deſde que los otros diez ſe cumplieſſen en adelante ſegun mas largo en las dichas
cedulas, a que nos referimos ſe contiene. Y agora por vueſtra parte nos ha ſido ſuplicado q̃
por quel termino delos dichos diez y ſeys años ſe cumple muy preſto, os le mandaſſemos pro
rogar porel mas tiempo que fueſſemos ſeruido o como la nueſtra Merced fueſſe, y nos acatan-
do lo ſuſo dicho y los ſeruicios que nos haueys hecho, y eſperamos que nos hareys, y porvos
hazer Merced hauemos lo hauido por bien, y por la preſente prorogamos y alargamos el ter-
mino delos dichos diez y ſeys años en las dichas cedulas y prorogacion contenidos por otros
diez años mas que ſe cuenten deſde el dia que aquellos ſe cumplieren en adelante, y mãdamos
que dentro dellos vos o la perſona o perſonas que vueſtro poder para ello ouieren, y no otras
algunas puedan imprimir y vender eneſtos nueſtros reynos dela corona de Caſtilla las dichas
obras ſolas penas en las dichas cedula y, prorogacion de que de ſuſo ſe haze mencion conteni-
das, y mandamos alos del nr̃o conſejo preſidentes y oydores delas nueſtras audiencias, Alcal
des alguaziles dela nueſtra caſa, y corte, y Chançillerias, y a todos los Corregidores aſſiſtente
Gouernadores, Alcaldes, Alguaziles, Merinos, Preboſtes, y otras juſticias y juezes: qualeſqer
deſtos dichos nr̃os reynos y ſeñorios os guardẽ y cũplan y hagan guardar y cũplir porel dicho
tiẽpo, lo cõtenido eneſta nueſtra cedula, y cõtra ella vos no vayan ni paſſen ni conſientã yr ni
paſſar por algũa manera, ſo pena dela nueſtra Merced, y de diez mill marauedis para la nueſtra
camara a cada vno q̃ lo cõtrario hiziere: fecha en Valladolid, a dos de Março de mill y quinien
tos y quarenta y nueue años.

Maximiliano   la Princeſa

Por mandado de ſu mageſtad ſus altezas en ſu nombre.
Franciſco de Ledeſma.

La Reyna,

POr quanto el Emperador y Rey mi ſeñor por vna cedula firmada de ſu nombre dio licẽ
cia y facultad a vos el Licẽciado Suares, para que por tiempo de diez años pudieſſedes
imprimir y vẽder ciertas obras quel Bachiller Suares vueſtro padre ya defuncto, dexo
eſcriptas en derecho, y que durante el dicho tiempo otra ninguna perſona no las pueda ympri-
mir ni vender, ſo ciertas penas: cõ tanto que deſpues de ymprimidas las traxeſſedes ante nos
para que nos mandaſſemos taſſar el precio q̃ por ellas ſe ouieſſen de lleuar, ſegũ mas largo en
la dicha cedula ſe contiene, en cũplimiento delo qual p̃ſentaſtes ante los del nr̃o conſejo vn
libro delas dichas obras, y nos ſuplicaſtes lo mandaſſe taſſar pa q̃ libremẽte lo pudieſſedes vẽ-
der o como la mi Merced fueſſe, el qual por ellos viſto, taſſarõ cada pliego delas dichas obras
en quatro marauedis. Y fue acordado que deuia mãdar dar eſta mi cedula y yo tuue lo por bien
y por la preſente doy licencia, y facultad a vos el dicho Licenciado Suares para q̃ vos y quiẽ
vueſtro poder huuiere podyas auer y lleuar por las dichas obras los dichos quatro mr̃s por ca
da pliego dellas: Y aſſi a eſte reſpecto lo q̃ montare en cada libro por todos los pliegos q̃ enel
huuiere cõ tanto q̃ no ſe pueda lleuar ni lleue mas de los dichos quatro mr̃s por cada pliego,
ſo pena de lo pagar conel quatro tanto, de lo qual mande dar eſta mi cedula firmada de mi nõ-
bre. Fecha en Valladolid a. xxx. dias del mes de Septiẽbre. Año del Señor, de mill y quiniẽ
tos, y treynta y ſeys años.

Yo la Reyna,

Por mandado de ſu Mageſtad.
Iuan Vazquez.

SVMMARIVM
eorũ que in hoc opere cõtinentur.

Tabula.

¶FINIS.

ILLVSTRISSIMO

ac reuerendissimo presuli. D. Joanni de Toleto Presbitero Cardinali Episcopo Burgensi Ferdinandus Suarius in iure ciuili Licentiatus et in Pinciana cancellaria causarũ pronus.

S. P.

Lycurgus Spartiatarum legislator Illustrissime Antistes: illud Lace
demonijs apud quos deus: vt dicitur: erat constituisse fertur: ne scilicet aut bellum
aut rem quampiam magnam aggrederetur cœli numine inconsulto augurijsq;
non captatis. Inde illa augurum religio maxima non iam lacedemonijs tantũ sed
Romanis quoq; et vniuerso orbi id temporis imprimis sancta nostram hanc etaté
exemplc quodam minime improbando veluti per manus tradita contigisse vide-
tur. dum sapientibus viris mos est vsitatissimus. vt qui in re litteraria aut noui aut magni aliquid
in medium proferre paret tunc demum rem sibi factam felicibus putet augurijs si intelligat na-
ctum se esse principis cuiuspiam viri animum propitium et operi instituto fauentem. id quod
ante nostra etiam secula ex Romanis fecere. non pauci fecere. ex Grecis antiquioribus item plu
rimi. quos longa oratione amplitudini tui recensere vt nec institutum mihi. ita nec studium est.
probare tantum libet sententia. exemploq; sequi sapientissimorum hominum qui hoc factitarint
iudicium. Biennium est enim reuerendissime domine cum cõmentaria quedam Roderici Suarij
parentis olim mei in quasdam ciuiles leges. que apud me priuato tantum commodo diutius mã
serant. in communem studiosorum vsum. quo publice gratum facerem edenda curaui. Que simul
atq; doctos placere intellexi: et in eius iuris studiosorum manibus non sine iucunda lectione me
diocriq; vtilitate versari. ad vlteriorem editionem animum adieci: consultationesq; nonnullas
iuris in vnum coactas typis cudere institui. Morabantur enim apud me plurima scripta. adhucq;
nonnulla morantur. ex his que vir ille non paucis annis quibus foro abstinuit. studium suum im-
pendit. Laudandum quidem alijs. non etiam mihi. ne inter infelices filios prouerbio græco præ-
stringar. Vnum illud bonis omnibus abunde magnum argumentum esto candidi in eo ingenij et
eruditionis non vulgaris: quod illustrissime familiæ tuæ in hoc regio cœnatu semper patrocinio
adfuit. ita tamé vt nullo magis ipse patrono patreq; vteretur quã magnificentissimo domino. D.
Fadrique de Toleto Albensi duce Christianissimo. patre quondam tuo qué ille vt summo studio
sedulo semper viuus vidensq; vt græci dicunt: coluit: ita tu pro summa dignitate tua. virtutæ sin-
gulari et claritate generis egrægia. mortuum etiam non desinis beneficijs augere: dum me quoq;
inter tuo habes patrono vteris. honorario insignis. summisq; donis et muneribus plane beas. Se-
cutus hac in re. vt in alijs omnibus. clarissimorum maiorum tuorum et ingenium et consuetudi-
nem. qui omnes. vt gratia familiaritateq; regũ semper vsi sunt benignissima. ita ad liberalitatem
magnificentiamq; regiam propissime semper accesserunt sed auulsit me vt video aliud agentem.
acer hic virtutis laudisq tuæ aufidus. quare illuc redeo. Igitur cum hoc edẽdarum consultationũ
iudicium. sapientium virorum consilio. nonnullorum quoq; qui tum publicis tum priuatis meis
rebus recte consultũ volunt flagitatione obfirmassem. querendusq; mihi esset ad id negotium qui
numinis instar faueret operi: solus fuisti Antistes Reuerendissime quem mihi huic rei deligerem
ex æquo sapientium omnium animos his scriptis conciliaturum et inuidorum calumniatorũ ra-
biem morsusq; lõge aduersurum. Accipe igitur Illustrissime. D. vt soles alia humaniter ita et hoc
tibi dicatum opus. Testem facturus sume quidem benignitatis tuæ magnificentieq; singularis. dũ
a tuis tibi oblata munuscula hilariter excipiens reddis illustria: doctrinæ autem eximie et in disci
plinas propensi animi. dum scriptis faués. Hyspanorum calamos qui in hoc mira infelicitate in-
digne ab exteris superantur. excitas. et in publicam vtilitatem acingis. Vale.

Incipit repertorium copilatũ per Licentiatũ Fernãdum Suaresa auctoris filiũ ad inueniendũ facili ordine sigillatim omnes casus: nec non alia principaliter et incidenter contenta et decisa in hoc opere.

Innocentij decimas locorum sibi a dic
tis regibus donatoruz (locoruz dico
dicti regni.) Fuit magna contentio in
regio senatu inter dictam ecclesiam z
dictos milites. Ecclesia enim dicebat
ad se pertinere decimas virtute dicte
donationis regalis milites etiam dice
bant non ecclesie sed sibi debitas ex cō
cessione Alexādri. allegantes insuper
donationē factaz dicte ecclesie debere
intelligi de decimis prout erat ius re
gale morisco et non decimis spirituali
bus de quibus fuit facta ipis cōcessio
per alexandrū circa quod alia dubia
fuerūt orta. genitor meꝰ cōsuluit in fa
uorem ecclesie. vt patet. fo. cxcviij. Et
hec allegatio fuit inuenta inter libros
domini doctoris de Palacios rubios
dictoruz regum consiliarij z quia fuit
mihi pridie tradita ideo posita est in fi
ne et non ordine congruo.

¶ Si princeps concessit alicui ciuita-
tem an videatur concedere molendi-
na z alia bona propria ipsius ciuitatis
fo. cxxxij. colu. j. cetera vide infra iuris
dictio. et infra hostes. z infra donatio
et infra rex.

¶ Conclusio cause.

¶ Post conclusionē in causā possunt
produci testes nouiter reperti. Itē in-
strumenta de nouo reperta. fo. cxxvj.
colun. ij. cum sequen. de intellectu sin
gularis. l. parti. disponentis ꝙ in cau-
sa appellationis possunt produci testes
super eisdem articulis si non potuit il-
los habere tēpore probationis vel no-
uiter ad suam deuenerunt noticiam et
fo. xxxvij. colu. j. vbi etiam dicit vnde
habuit ortum dicta. l. partite.

¶ Etiam in casu quo post cōclusionē
in causa nō debent admitti instrumē-
ta tamen si essemus in secunda instan
tia in qua sentētia quā vocamus de re
uista non licet amplius suplicari pos-
sunt instrumenta produci ne ius partis
pereat. fo. cxxvij. co. ij. cetera vide in-
fra exceptio.

¶ Concubinatus.

¶ Concubinatus qualiter ꝓbabitur
fo. xxxiij. colu. ij.

¶ Confessio.

¶ Confessio facta per patrē in fauorē
in capacis an sit valida. fo. xiiij. colu. j
cum sequen.

¶ Si maritus confitetur se habuisse
ab vxore sua mille. an valeat talis cōf.
vel censeatur facta in fraudem iuriuz
prohibentium donationē inter virum
et vxorem. ibidem.

¶ Confessio facta per patrem an pre-
iudicet filijs in legitima. ibidem.

¶ Confirmatio.

¶ Añ confirmās videtur de nouo da
re et cōcedere. fo. cxxxvj. colun. j. vide
infra dispensatio. Confirmatio quotu
plex est z an z quando aliquod opere-
tur. fo. clv. co. ij.

¶ Coniuncta.

¶ Coniuncta resoluitur in disiunctā
si cadat inter contraria vel incōpossi-
bilia. Item qđ ad saluandam mentez
testantis disiuncta resoluitur in con-
iunctam z econtra. fo. cxcj. co. ij.

¶ Constitutio.

¶ Constitutio facta a principe contra
ius naturale an sit seruāda in foro cō-
scientie a subdito. Item si est facta ex
iusta causa et illa iusta causa cessat in
casu de quo agitur an sit seruanda. fo.
lxxix. j. co.

¶ Contractus.

¶ Si non seruatur pactuz substantia
le appositū in cō. cōtractꝰ rescinditur
et quando pactuz videtur appositu lo-
co finalis cause et si in cōtractu appo-
nitur clausula qđ factuz contra cōtra
ctum sit irritum et inane factuz in cō-
trarium est nullum. fo. cxlj. co. ij. in fine

¶ Si ex contractu facto inter aliquos
acquisitum est ius tertio. an possit ab ip
so contractu recedi consensu partium
in preiudiciū tertij cui fuit ius acqui-

Tabula.

Finis Tabulę.

NOVVM IVS

in plerisqꝫ huius regni nostri legibus prolatum. Adeo breui ac vniuersali ꝟborum cōpendio expositū est: vt inducente multas cōtinuo natura varietates occurrētibus quotidie particulariter dubijs minime eorum clara sit inuenta decisio. Et ipse vidi nostri temporis professores tam in iudicando quam in consulendo sententias diuersas proferentes dubia dubijs superaddere. Hoc euenit / quia pauca ex multis / breuissima ex amplissimis per eius comentatores tradita sunt / in tantum vt sitientes ab eis continuo recedamus (hec istorum eruditionis monumēta) tantam igitur questionum penuriam inueniens ⁊ hoc miserrimum iudicans occurrere tante necessitati anhelans ordines harum legum ⁊ tramites per quos ambulandum sit magnifestare tempestiuum mihi esse visum est / ita vt pro posse nihil huiusmodi artis necessarium relinquatur incognitum. Periculosum opus certe ⁊ obtrectatorum meorum latratibus patens. Nec calamum apponere intendo super his legibus que iuri communi concordāt quarum materia in iuris ciuilis corpus per illustres viros / ⁊ in vtraqꝫ censura (vt ita dixerim) semideos / in tantum extitit elucidata vt nihil supra. reponere enim alia quodammodo esset ad nauseam prouocare iura. Solummodo igitur deo concedente in earum legum declaratione que sunt in vsu ⁊ nouam iuris dispositionem continent ⁊ in earum decidendis questionibus quas in pratica occurrisse expertus sum longiori atqꝫ vtiliori calamo ꝙ̄ alij fecere insudabo.

Ro.

PROHEMIVM HVius libri qui vulgariter forus nuncupatur.

ANTEQVAM LECturam ordinariā aggrediar: primo aliqua euidētialia pmittā que mihi non solū perutilia immo valde necessaria visa sunt ad cognoscendū effectum legū huius libri quē postillandū comētandumq̧ assumpsi cū non sit intentionis mee vt prediterā legere ordinarie oēs leges/sed solū eas que sunt in vsu.

¶ Primo premitto q̧ leges huius fori solū obtinēt vim quatenus sunt in vsu obseruate. Iste est casus in.l.j.titu.xxviij.licet in meo libro sit.xxix.incipit nuestra intentiō es.in ordinamento de Alcala.ibi mādamos q̄ los dichos fueros sean guardados en aq̄llas cosas q̄ se vsaron vbi lex dat formā in negotijs determinādis q̧ primo determinētur per disposita in dicto ordinamēto de Alcala ante oēs alias leges/et postea per leges huius fori postea per.ll.partitarū/intellige suo ordine.s.q̧ in his que reperiuntur disposita per ordi.de Alcala/illud seruetur etiam si aliter in alijs sit dispositū.⁊ sic leges huius libri anteponātur legibꝰ partitarū in eo q̧ iste leges sunt in vsu ⁊ sic debet limitari.l.fina.q̄ incipit.todo saber. infra lib .j.titu.de las leyes.vbi indistincte tex.dicit q̧ oēs lites dirimātur per.ll.huius libri.Idē dicit tex.l.j.eo.lib.titu.del oficio de los alcaldes.et idē dices de legibꝰ eiusdē fori quatenus reperiūtur correcte per alias leges nouas post edictas a diuersis regibꝰ in diuersis ordinationibus.

¶ Uerum est qđ rex Joannes secūdus in Madrid anno .M.cccc.xxxiij. petitione xxxviij.statuit quod primo dirimantur lites per .ll.per eum conditas et postea per leges aliorum regum. Aliter disponit rex Joan.ordi.de Biruiesca.

¶ Sufficit in quantū attinet ad.ll.huius libri dicta lex de Alcala manet incorrecta scilicet q̧ nō valētleges huꝰ fori nisi quatenꝰ sunt obseruate in vsu ⁊ sic limitabis dictā.l.j.⁊.l.fina.q̄ indistincte disponūt leges huius fori in omnibꝰ causis obseruādas scilicet si obseruātur in vsu qđ vulgarit̃ dicimus.en quāto son vsadas y guardadas.

¶ Hoc pmisso q̄ro cui incūbit onus probādi vtrū ei q̄ allegat pro se aliquā.l.huius fori incūbat probare illā esse obseruatā in vsu/an ei qui illā impugnat ex nō vsu eam non esse vsitatā incūbat probare multociēs habui de facto/et quidā postillator harū ll. Alfonsus de mōtaluo nomine in quibusdā apostillis per eū olim factis ad d.l.ordinamēti in quodā repo rtorio per eū edicto ad.ll. huius regni in parte.ll.postillando dictā.l.de Alcala postillādo illā partē/aq̄llas q̄ se vsarō.affirmat qđ ei qui allegat eā nō esse in vsu incūbat onus ꝓbādi vsum cōtrariū dicte legi mouetur/q2 sufficit q̧ dicte.ll.sunt scripte/⁊ de cōtrario vsu nō ꝓbatur cū lex semꝑ sit in viridi obseruātia quandocunq̧ casus acciderit etiā post mille annos Dom.in.c.vt animarū.§.statuto de cōsti.lib.vj.Anto.Joā.Andre.in capitulo Joan.de cleri.comu.Archi.iiij distin.caplo fina.et q2.l.semꝑ loqtur.l.arriani.C.de hereti.l.de quibus.ff.de legi.⁊ q2.ll.nō tollūtur ꝑ desuetudinē.hec ille. ¶ Certe loquēdo de legibꝰ prout sunt.H.iuris cōis quarū fundamēto vtit̃ Alfon.q̄stio stat sine dubio. Nam ad essentiā seu substātiā.l.vel statuti qđ est magis nō req̄rit̃ ꝓbatio vsus eius q2.l.nō tollit̃ ꝑ desuetudinē.l.vetustissimā.C.de iure do.impe.l.arriani.C.de here.ibi semꝑ pro viridi ob-

seruātia valituris ꝛ Bar. in ꝓhe. ff. in. §. ꝛ antea dicit ꝙ absit a seculo legē tolli per
desuetudinē. Idē cinus in. d. l. vetustissimā ꝑ eādē. l. Nā si ibi impator corrigit vetu
stissimā obseruationē q̄ vsitata nō est a tpe cuius nō extat memoria ergo tenebat licꝫ
vsitata nō esset tāto tpe. nā ex quo illā corrigit impator ergo tenebat. l. nā ꝛ si sub. ff.
de iniuſ. testa. idē Cinus in. l. rē nō nouā. §. patroni. C. de iudi. dicēs ꝙ licet lex nō
sit vsitata nō tollitur nisi cōtraria cōsuetudo irrepserit ꝛ ꝑ hoc rep̄hēdit quandā glo
vulga. positā in. d. l. sup̄ parte tactis. nā cū a vulga. peteretur iuramētū de quo ibi
dicit glo. se respōdisse cuidā iudici. impatoris lege cauetur sed cōsuetudine nō habe
tur hec Cinꝰ ꝛ si intelligas glo. cōsuetudine nō habetur q2 nō vsitatur meretur re-
prehēdi Vulga. sed si intelligas ex eo q2 cōsuetudo est in cōtrariū recte dixit Vulga
ꝛ sic intellexit ibi Bal. dicēs se cōsuluisse in tali q̄stiōe dictabat statutū ꝙ nō valeret
sentētia mercatorū nisi oēs quatuor cōsules int͛sint indifinitiua / sed cōsuetudo ob-
seruat triū sentētiā. Sꝫ ibi quarto dicit ꝙ ex quo est ita de cōsuetudine est derogatū sta
tuto ꝛ certe cōsiliū Bal. deseruit de paruo dubio cū cōsuetudo bene posset deroga-
re nō solū statuto sed legi scd̄m distinctionē. l. de quibꝰ. ff. de. ll. ꝛ. l. ij. C. q̄ sit lōga cō-
sue. ꝛ vtrobiq̄ ꝑ oēs / sed ex eo qd̄ Bal. refert se illud dicere argumēto illius glo. sētit
ꝙ glo. loq̄tur de cōsuetudine cōtraria nō autē de simplici nō vsu / q2 si de illo sentiret
Bal. in q̄stiōe in qua cōsuluit nō recte dixisset. Predictā cōclusionē seq̄tur Cin. de-
clarās optime hoc principiū in. l. ij. in. viij colu. v͛si. expediti sumus. C. q̄ sit lōga cō-
sue. dicēs ꝙ vbicūq̄ nō vsus hꝫ vsū implicitū legi cōtrariū tūc talis nō vsus bene tol
lit. l. vigore cōsuetudinis inducte. Ex tali vsu cōtrario ponit multa exēpla vbi vsus
vetat id qd̄ a iure cōmuni est dispositū ꝛ ꝑmissum / seu ꝑmittit id qd̄ a iure cōmuni est
ꝓhibitū puta. l. diuidit cōmuniter hereditatē inter filios populus huius ciuitatis
vsus est actu cōtrario. s. ꝙ maior natu habeat totā hereditatē vt est in Anglia. Itē
l. ꝑmittit liberū esse cuiq̄ vsq̄ ad celum edificare. l. altius. C. de seruitu. Cōsuetudo
ꝓhibet in aliq̄bus locis vltra certā partē ꝛ modū edifitia tolli / vt colligitur ex. l. j. C.
de edi. priua. His ꝛ similibus casibus dicit legē tolli ꝑ nō vsū nō simpliciter / sed ha-
bentē factū ꝛ vsum cōtrariū. Si vero nō vsus populi nō habet implicitū vsum cōtra-
riū dispositiōi legis in substātia nec in forma nō tollitur lex ex tali nō vsu / puta q2 for-
te nō accidit casus / vel si accidit / tamē hoīes nō sunt vsi lege ꝓ tali casu nō tamē fece
runt contrariū / pone exemplum scd̄m eū lex dicit ꝙ Hermofroditus debet iudicari
scd̄m preualentē sexū. l. queritur. ff. de sta. homi. mille annis forte nullus visus fuit et
sic hoīes non sunt vsi illa. l. absit qd̄ per hoc diceremus illā esse correctā / q2 sic multe
leges infortiati essēt correcte. Ponit aliud exemplū quādo casus accidit / sed hoīes
non sunt vsi illa. l. pone qd̄ dāno in agro dato nunq̄ in illa ciuitate est actū. l. Aq̄lia
certe nō ꝓpterea sunt sublate leges loquētes de lege aquilia. sic in iuramēto aduo
cati licet nunq̄ fuerit prestitū tamē nō ꝓpterea sublata est. l. illa. rem nō nouā in. §.
patroni. C. de iudi. immo posset peti non tamē posset iudiciū anullari ꝓpter hoc qd̄
non fuit prestitū nec petitū / q2 inducit cōsuetudo ꝙ valeat iudiciū sine eo tamē si pe-
tatur nihilominus debet prestari / q2 non interuenit actus cōtrarius q̄ tolleret illā. l.
¶ Ex quo infert ꝙ si lōgissimo tpe sit edificatū vsq̄ ad certā altitudinē ꝛ nunq̄ al-
tius ista est sipl͛r abstinētia q̄ abstinētia nō tollit ius edificādi vsq̄ ad celū scd̄m Ci-
nū post Nicho. de Mat. cuiꝰ fuerūt v͛ba sup̄dicta in. d. l. ij. viij. ꝛ. ix. colu. Hāc opi
nio. tenet Ioā. Fab. in. §. ex nō scripto. vj. colu. v͛si. sed q̄ritur an cōsuetudo insti. de
iure natu. Unde infert ꝙ licet nunq̄ fuit auditū in regno Frācie qd̄ adulter puni-
retur pena. l. iulie qd̄ si hodie acusetur potest et debet puniri cū desuetudo nō tollat

legé nisi quãdo hꝫ factũ implicitũ (vt qꝛ adulter alia pena punitus sit) Idé Hostié. in summa de cõsue. vſi. nũquid ergo sic est intelligéda glo. in. §. igitur in ꝓhe. institu. q̃ dicit legé tolli ꝑ desuetudiné vel per cõtrariã cõsuetudiné ⁊ glo. d. §. patroni. ⁊. l. j. C. de lati. liber. tollen. ⁊. l. j. C. de dedi. liber. tollen. ⁊. l. ordo. ff. de publi. iudi. et. iiij. dis. c. leges sꝫ qđ tũc. l. tollitur ꝑ desuetudiné quãdo talis desuetudo hꝫ factũ cõtrariũ in-ducés cõsuetudiné cõtra. l. scđm eũ. Idé tenet Abb. in. c. fina. de foro cõpe. x. colu. in versi. vltimo circa hãc remissioné loquédo vtrũ valeat consuetudo / qđ nõ fiat remissio dicit qđ valet cõsuetudo qđ iudex domicilij nõ remittat ad iudicé delicti ⁊ ecõuerso qđ intelligit quãdo sepe fuit petita remissio delinquétiũ ⁊ fuit denegata nec aliud inde secutũ est. Nã qꝛ iste nõ vsus habet cõtrariũ actũ dispositioni iuris bene per talé nõ vsum introducit cõsuetudo in legis derogationé / secus si nũq̃ fuisset petita remis-sio nec cõcessa / qꝛ non potest dici introducta cõsuetudo qꝛ nihil aliud actũ fuit cõtra ius cõmune. Cũ reqratur petitio ad hoc vt fiat remissio vt in. §. si q̃s vero cõprehen-sorũ. hec oĩa sequitur Aretio in. d. §. igitur. et idé in statuto firmat Salice. in. d. l. ij. fina. colu. C. q̃ sit lõga cõsue. dicés ꝙ statutũ ad sui esse nõ requirit aliã obseruãtiam eius precedere nec actuũ pluralitaté / sicut cõsuetudo. idé Aretin⁹ in. §. igitur insti. de iure na. ¶ Ex quibus ipse infert in. l. j. in fine principij. ⁊ in. l. si expressim. v. colu de appella. ff. cõtra Pe. de ancha. in. cle. prima de reb⁹ eccle. nõ allie. qđ senté̃tia lata cõtra statutũ nõ vsitatũ est nulla si nõ fuisset sublatũ per cõtrariã cõsuetudiné cũ sem per obtineat vim sicut. l. nisi sit cõtraria cõsuetudine sublatũ. ¶ Bene faciunt pul-chra ṽba Bal. in. d. l. de quib⁹. jx. colu. ff. de legi. versi. modo q̃ritur vbi q̃rit an ex nõ actibus inducat cõsuetudo puta qꝛ vassalli nũq̃ iurauerũt fidelitaté videt qđ nõ qꝛ nõ entia nõ habẽt materiã nec formã. l. actor de ꝓbatio. Ité qꝛ ex nihilo nõ sequitur aliq̃d de acqui. po. l. qđ meo. Ité qđ non est populus nescit. l. si pater in glo. parua de here. insti. postea arguit in cõtrariũ / qꝛ cõsuetudo negatiua potest p̃scribi puta ꝙ nõ interponãtur decreta. l. diuturna. ff. de legi. qđ non liceat in mari piscari. l. quisq̃ de diuer. ⁊ tépo. pres. Ité qꝛ eo ipso qđ obmittitur forma in actibus hoĩm lõgo tp̃e vide tur p̃scribi cõtra formã ar. l. tribunus. §. fina. ff. de testa. mili. ⁊ qꝛ obseruãtia in qui-busdã videtur cetera destruere. l. fina. C. de testamé. Ité seruit⁹ negatiua p̃scribit er go cõsuetudo. l. ij. C. de seruitu. cõcludit decidẽdo qđ si negatiua cõsuetudo potest elici ex actib⁹ p̃scribi potest / alias nõ ar. d. l. ij. ⁊ hoc dictũ reperio comédasse Alex. et eidé p̃stitit maximã opé ad cõsulendũ in cõsilio. cxxxv. ij. volu. in quibusdã q̃ se vo lebãt eximere a cõtributionibus. faciũt q̃dã nota. dicta q̃ posui infra in hoc ꝓhemio in hac q̃stiõe versi. secũdo limita. his ergo ⁊ alijs q̃ vulgariter adduci possent attétis

Contra montaluum. terminis iuris cõmunis cõclusio ꝓcederet sine dubio. ¶ Sed contrariũ puto de iure verius ⁊ ita teneo quo ad ꝓpositũ de quo agimus immo qđ ei q̃ ꝓ se allegat ali-quã legé huius fori incũbit onus ꝓbãdi illã esse in vsu obseruatã moueor ex dicta. l. ordi. de Alcala suꝑius allegata ibi (q̃ los dichos fueros seã guardados en aq̃llas co sas q̃ se vsarõ) ⁊ sic hoc est ius nouũ limitãs ⁊ restrigés leges huius fori eatenus va-lere quaten⁹ obseruãtur in vsu. Si ergo sumũt vires ex vsu q̃ allegat eas seu ex illis vult se adiuuare debet eas verificare cũ qualitate a. d. l. req̃sita sꝫ cũ vsu. Preterea hoc ꝓbatur in. l. j. C. que sit lõga cõsue. ibi ꝓbatis his q̃ in oppido frequẽter in eo-dé cõtrouersiarũ gñe seruata sunt iũcta glo. vbi casus scđm oés / qđ q̃ fundat se in cõ suetudine tenetur illã probare dicit glo. quomodo ergo cum cõsuetudo sit ius pro-batur cum ius probandũ non sit dicit glo. illud esse verũ in iure scripto quod est cer tum ⁊ finitũ sed ius cõsuetudinariũ est nõ scriptum pendet ex facto vtẽtium quod

factū est necesse ꝓbari. ⁊ Bal. ibi dicit illā glo. esse nota. qđ vbi ius pēdet ex facto illud est probandū. Idē ibi Salic. idē Bal. in. l. gñaliter la. ij. C. de epis. ⁊ cle. ij. colu. ponit exēplum/ cōsuetudo est ꝙ mulier possit se obligare ꝓ dimidia vna cū viro illa cōsuetudo ipso iure roborat cōtractū/ dicit qđ in libello nō est necesse facere mentionem de cōsuetudine/ qꝛ ipso iure res ita se habet cū ille q̄ agit semꝑ videatur ōne ius suū intentare ⁊ deducere siue ius cōmune municipale seu cōsuetudinariū (vt inquit Innocē. in caplo certificari de sepultu.) tamē cū fundat se in iure cōsuetudinario ⁊ sic ex tali iure qđ capit vim ex vsu tenetur ꝓbare dictū vsum ⁊ consuetudinē suꝑ qua se fundat scđm Bal. preterea qui fundat se in vsu fundat se in facto/ sed facta ꝓbāda sunt qꝛ peritissimos fallūt. l. ij. C. de iuris ⁊ fa. igno. facit tex. nota. in. c. j. de cōsti. lib. vj. ibi qꝛ tantū bonorū ⁊ personarū singulariū cōsuetudines ⁊ statuta cū sint facti et in facto cōsistāt potest ꝓbabiliter ignorare. ⁊c. Idē Bal. in. l. ij. C. q̄ sit lōga cōsuetudo. xv. q. dicit esse casum in. d. l. j. eiusdē titu. qđ semꝑ cōsuetudo est ꝓbāda per eū q̄ allegat eā. idem Bar. Bal. in. l. de quibus. ff. de le. cōmunis est ⁊ indubitata conclusio. ¶ Cū ergo ad esse legis istius fori requiritur vsus ⁊ sic factū est necessario talis vsus cū sit factū ⁊ qualitas a iure req̄sita ꝓbanda est ⁊ per hoc tolluntur quo ad ꝓpositū fundamēta dicti doctoris/ qꝛ illa obtinēt in his. ll. in quib⁹ de iure ad earū essentiam nō requirit vsus vt sunt oēs leges ⁊ statuta. secus in his in quib⁹ req̄ritur vsus per. d. l. ordina. ⁊ ita obseruatur ⁊ praticamus quotidie faciendo semper articulos qualiter lex super qua pendet lis est in vsu obseruata ⁊ sic semꝑ feci ⁊ vidi fieri ⁊ pratica supradicta ꝓbatur bene ex his q̄ superius adduxi. Hinc dicebat Bal. in. l. ij. in ij. colu. C. quādo ꝓuoca. nō est necesse qđ valet sentētia cōtra cōsuetudinē ꝓpter dubium facti qđ oritur ex dicta cōsuetudine q̄ pendet ex vsu q̄ cōsistit ex facto. ¶ Tene tamen cordi ad praticā qꝛ nō credo qđ iste vsus sit probandus eo modo quo vsus cōsuetudinis qꝛ sic oēs leges huius fori essent quasi pro nō scriptis si nullā vim haberēt nisi vigore cōsuetudinis ⁊ sic solū est probandus vsus non autē vsum cū illis qualitatibus que requiruntur ad consuetudinem probandam et pro hac mea consideratione adduco primo Bar. in. l. de quibus ad finem. ff. de legibus vbi assignans differentiam inter vsum ⁊ consuetudinē dicit non esse idē nec vsus ⁊ mores non sunt ꝓxima causa cōsuetudinis/ sed tacitus consensus populi. Unde vsus ⁊ mores sonant factū ex quo descēdit cōsuetudo idest ius/ sic ergo ista differūt inter se tanq̄ causa ⁊ causatum ergo cū differant licet quis artetur ad vsum probandū non sequitur ergo ad illum vsum qui inducere posset cōsuetudinem nec cum consuetudinis qualitatibus.
¶ Melius facit id qđ Bar. notāter dicit in. l. ij. C. que sit longa cōsue. xviij. colu. ponens formā probandi cōsuetudinē dicit qđ testes debēt deponere tria s. vsum populi ⁊ frequentiā vsus ⁊ tēporis diuturnitatē/ de tēporis diuturnitate ⁊ actuū frequentia/ qꝛ illa sunt requisita ad consuetudinē causandā obmitto. Uide per te/ sed de primo s. vsu populi dicit sic esse probandū/ volo inquit ipse ꝓbare consuetudinē Mar. de qua ipse loq̄tur in. l. dos a patre ⁊ in alijs glo. s. qđ si vxor decedat in matrimonio existentib⁹ liberis maritus lucret dotē ad vsum ꝓbandū produco testes iudex illos interrogat nūquid viderūt vnq̄ vti qđ maritus fuerit lucratus dotē predictā ipsi dicūt qđ sic. ecce ꝓbatus vsus/ iudex vlterius ꝓcedet ad eos interrogādos suꝑ actuū frequētia ⁊ super tēporis diuturnitate que requirūtur in cōsuetudine. ¶ Sic vides notabilē praticā Bar. tam ad iudicē instruendū q̄ ad articulos faciēdos suꝑ vsu alicui⁹ legis vel statuti. nā sufficit qđ testes viderūt vti qđ soluto matri. lucra diuidunt inter virū ⁊ vxorē ⁊ qđ deponant se vidisse patres repelli a successione filiorū ⁊ sic de

alijs legibus huius fori q̄ inducūt nouā dispositionē nec erit necesse ꝓbare de diuturnitate tēporis nec sic esse iudicatū bis vel ter. q2 illa obtinēt vbi agitur de probāda cōsuetudine hic de probādo vsu ꝛ sic sufficit ꝓbare sic aliq̄bus vicibus obseruatū esse ꝛ sic testes vti vidisse. Faciat tex singu. in. l. mella de alimen. ꝛ ciba. lega. qđ istud verbū solere vel solitū est/est nomē vniuersale qđ verificatur ex vno actu tantū ꝛ illū tex. Dixit ad hoc Bar. esse mēti tenēdū in. l. j. ad finē. C. quomodo ꝛ quādo iudex licet dicat nunq̄ se bene clarū fuisse super hoc/sed certe optime ꝓbatur in versi. sed si alimēta ibi q̄ mortis tēpore prestare solitus erat. Idē Bar. in dicto versi. sed si alimēta dicit qđ hec verba ita solitū fieri verificātur in vna vice/sed hec verba ita facere cōsueuit reqrūt binū actū scđm eū. De hoc dicto Bar. reperio factā mētionē ab Ange. in. l. ad res. ff. de edi. edic. vbi dicit nota. qđ verbū solet ex vno actu verificatur per. d. l. itē mella sed verbū consuetū esse vel vsitatū esse reqrit duos actus cū cursu decenij. l. de quibus de. ll. l. ij. C. q̄ sit lon. consue. qđ dicit singulariter notādum pro statutis ciuitatis. Allegat Bar. in. d. l. j. hoc de Decennio haberet verū in cōsuetudine in qua talis diuturnitas tēporis reqritur. Nam in nostro casu hoc non reqro vt predixi. ¶ Sufficit enim q̄ ꝓbetur vsus in aliq̄bus actibus eo modo quo dixi a legādo praticā Bar. saltē aliqui actus qui quodāmodo indicāt tacitū cōsensum seu vsum puta si est actus q̄ multociēs accidere solet qđ semꝑ vtitur. Sic exēplum qđ mortuo marito vel vxore lucra diuidūtur/ꝛ sic de similibus prout casus occurrāt ita reqre vsum in pluribus actibus vel paucioribus. faciat etiā id qđ notabiliter dixit Bal. per. d. l. mella in. l. binos ad finē. C. de aduo. diuer. iudi. Dn̄s deputauit in terra sua aliquem vicariū seu officialē cum salario cōsueto qđ salariū olim cōsueuit esse centū florenorū postea creuit ad sumā. cc. Videtur enim qđ inspiciatur salariū longo tempore consuetum: q2 cum facimus mentionē de consuetudine intelligitur de longa. c. cum ana de electio. cōtrariū decidit. Imo qđ ꝑmi anni ꝓcedentes inspiciēdi sunt ꝛ ad illos fit relatio allegat. d. l. mella. ¶ Resideo ergo in hac cōclusione qđ ei qui pro se allegat aliquā legē huius fori incūbit onus ꝓbandi illā esse vsitatā ꝛ obseruatā. Itē qđ sufficit ꝓbare vsum eo modo quo supradixi scđm praticā Bar. cū alijs per me adductis nec est necesse qđ probetur cū eisdē qualitatibus cū quibus est necesse cōsuetudinē probari q2 tunc de nihilo deseruirēt leges huius libri cū absq̄ eis si cōsuetudo esset obseruāda esset. ¶ Praticabis ergo semꝑ vbi casus occurrerit forte per leges huius fori determinādus faciēdo articulos qualit̄ testes sciūt ꝛ viderūt vti qđ lex q̄ disponit qđ quis posset cōmittere suā testamenti factionē alteri est vsitata ꝛ sic viderūt testes vti multociēs in ciuitate vbi est lis qđ viderūt multa testamenta a cōmissarijs facta q̄ sortiebātur effectū ꝛ sic de singulis alijs qđ ꝑpetuo tene menti q2 quotidie casus occurrit ꝛ scies praticare. ¶ Predicta limita duobus modis. primo nisi esset notoriū dictā. l. fori esse obseruatā in vsu q2 tunc dato qđ nec articulet̄ nec ꝓbetur vsus sufficit. Pone exemplū in ciuitate est notoria nimis obseruātia legis disponentis qđ lucra diuidātur inter maritū ꝛ vxorem certe lic3 dicta. l. nō probetur qđ est obseruata sufficit qđ est notoriū. Ita inquit Bal. in. d. l. generaliter Salice. in. d. l. j. qđ vbi consuetudo est notorie obseruata nō est necessaria eius probatio. Idem Bal. in. l. ij. C. quando prouo. nō est nece. Bar. in. d. l. j. xv. q. C. que sit longa cōsue. accedat ad hoc id qđ notāter dicit Salice. in. l. antiqua. §. ne autem. C. ad velle. Iste est casus valde notabilis scđm oēs qđ mulieres intcedētes ꝓ alio ipso iure seruātur illese nisi se obligauerūt in instrumēto publice cōfecto a tribus testibus subscripto/q2 si cū dicta solennitate se obligēt egent exceptione velleiani a quo subcurrūtur ratio illius dispo

¶ Cōclusio ex supra dictis.

¶ Prima limitatio,

ſitionis notabilis eſt ne mulieres faciliter ſe obligẽt. Nam videmus per experientiã
mulieres ⁊ ruſticos per inſtrumentũ nolle ſe obligare/ ⁊ ſine eo faciliter promittunt
ſecundũ Salice. ⁊ alios ibi. Dicit Salice. ibi pone qd̕ inſtrumentũ publicũ inter-
ceſſit ſed nõ eſt trino teſte ſubſignatũ ſed bene interfuerũt tres teſtes a tabelliõe ſcri-
pti vtrũ hoc ſufficiat ⁊ ſit ſatiſfactũ ſolẽnitati dicte. l. requirẽtis teſtiũ ſubſcriptionẽ
dicit qd̕ ſic cũ hodie non ſit cõſuetudo qd̕ teſtes ſe ſubſcribãt/ ſed ſcribantur a tabel-
lione que ſolẽnitas videtur ſubrogata in locũ antique ſubſcriptiõis ⁊ ſic ſe expedit
nulla facta mẽtione. Bal. cuius fuit dicta cõcluſio in. l. prima in fina. colu. C. ad vel-
le. ⁊ ſic dicit obſeruari in Lõbardia vbi iſte ſubſcriptiones de cõſuetudine nõ req-
runtur et ſufficiũt duo teſtes cũ minor ſolẽnitas de cõſuetudine ſubrogetur loco ma
ioris in. §. oportet in auct. de inſtrumen. caute. ⁊ fi. et ſubdit elegãter Bal. qd̕ cũ iſta
cõſuetudo ſit notoria ex inſpectiõe omniũ inſtrumẽtorũ publicorũ nõ indiget proba
tione qd̕ bene nota ad quã plures. ll. iuris cõmunis requirẽtes teſtiũ ſubſcriptionẽ
in inſtrumẽtis ſi ex inſpectiõe inſtrumẽtorũ apparet illã ſubſcriptionẽ nunq̃ inter-
ueniſſe derogatũ eſt ex tali cõſuetudine legibꝰ dictã ſubſcriptionẽ reqrentibꝰ adeo
qd̕ cũ talis cõſuetudo ſit notoria ex inſpectiõe inſtrumẽtorũ non eſt alia probatio ne-
ceſſaria facit. c. cũ dilectꝰ de fide inſtr. ⁊ de his hactenꝰ. Vide glo. ſingularẽ in cle-
men. appellãti de appellatio. quãdo notoriũ releuet ab onere probãdi. ¶ Secũdo
limita. niſi forte caſus a lege deciſus nõ accediſſet q̃ tũc nõ tollit effectus harũ legũ
⁊ ſufficeret probare ſaltẽ ex fama ⁊ p̃ſumptione qd̕ teſtes nõ recordãtur tale negociũ
occurriſſe in ciuitate: nã tũc impoſſibile eſſet probare vſũ ex quo nunq̃ accidit ⁊ ita
debet limitari. d. l. ordinamẽti pro quo bene facit qd̕ dicit Cinus in. d. l. ij. C. q̃ ſit lõ-
ga cõſue. qd̕ ſi hermofroditus etiã a mille annis nõ eſt viſus niſi nũc qd̕ non propter
hoc diceremus eſſe ſublatas leges loquẽtes de hermofroditis idẽ Bar. Bal. ſalice.
⁊ oẽs ibi. ⁊ in. d. l. de quibus ad hoc faciũt q̃ ſuperius adduxi. bene faciũt pulchra
v̓ba Bal. in. l. de quibus. ff. de legi. in. ix. colu. verſi. modo q̃rit vbi q̃rit vtrũ ex nõ ac
tibus inducatur cõſuetudo q̃ v̓ba ſuperius retuli. optime in ſimile dixit Bal. in. l. in
filijs. C. de decurio. li. x. p illũ tex. ibi eſt caſus ſingularis qd̕ vbi non exigitur obſe-
quiũ q̃ nõ expedit propterea ius nõ pditur ex quo ipſe infert qd̕ ſi aliq̇s hꝫ ius eli-
gendi in eccl̕ia ⁊ per. c. annos nõ eligit q̃ nõ expediebat qd̕ nõ pdit ius eligẽdi. in-
fert etiã qd̕ ſi aliqua ciuitas debet facere exercitũ q̃ſi facit ipſe princeps vel eccl̕ia ro-
mana ⁊ p centũ annos ſteterit ciuitas ꝙ nõ fecerit q̃ neceſſitas nõ exegerit qd̕ prin
ceps vel eccl̕ia romana q̇ debẽt recipere nõ pdẽt ius ſuũ. ¶ Facit. l. hec autẽ iura cũ. l
ſeq. ff. de ſeruitu. v̓rba. pre. per q̃s infert Bal. in. l. ij. fina. colu. C. de preſ. xxx. año. maio
res nr̃i dixere ꝙ etiã ſi per centũ annos dñs vaſſallo non impoſuiſſet ſeruitiũ non eſſet
vaſſallus liberatus tẽpore q̃ nunq̃ habuit aliquã poſſeſſionẽ libertatis ex quo req̇ſi-
tus nõ fuit ad preſtationẽ homagii vel ſeruitij. ¶ Ex quo iferebat Bar. in. l. cũ ſcimꝰ.
in. ij. colu. C. de agri. ⁊ cen. ꝙ ſi terre recomẽdate tenẽtur dare ciuitati peruſij ſubſidiũ
in cabalcatibus ⁊ exercitibus extra ciuitatẽ eũtibus ⁊ per. c. annos ſteterũt ꝙ nõ pre-
ſtiterũt ex eo q̃ ciuitas peruſina nõ req̇ſiuit cũ de ſuis gẽtibus eſſet copioſa nimis vt
nõ ꝓpter hoc dicte terre preſcripſerũt libertatẽ dicti ſeruitij. Nulla enim cauſa deſidij
poteſt cõmuni peruſij imputari ex quo neceſſitatẽ dicti ſubſidij nõ habuit ſcd̃m Bar.
qd̕ perpetuo nota ad behetrias huius regni nr̃i que dñis quibus recomendãtur pro-
mittũt certa ſeruitia de quibus fit mẽtio in multis. ll. huius regni q̃ ſi hec ſeruitia ab
eis nõ exigãtur q̃ nõ ſubſit neceſſitas etiã ſi multo tẽpore nõ propterea preſcripſerunt
libertatẽ ab his ſeruitijs. ¶ Bene facit ꝙ dixit Bal. in l. imperiũ. vij. colu. v̓ſi. ſed quã

Nota ſi gulare ad quã plures leges iu ris com munis requirẽ tes ſug ſcriptio nem te- ſtium.

¶ Se- cunda limita- tio.

to tempore.ff.de iuris.om.iudi.in repetitione in illa qitione quãto tẽpore prescriba-
tur iurisdictio dicit ꝙ si casus nõ eueniat in quo posset iurisdictio exerceri nullo tpe
prescribitur iurisdictio.l. vnꝰ in fine.ff. de seruit. rus. predio.l.aliena.l.j.ff.de iti.actuqꝫ
priua. Jtẽ quia videor vti quãdo casus nõ euenit cũ teneã literã paratã per quã est in-
troducta iurisdictio.l.nemo.C.de iudeis. Jdẽ Bal tam de vassallo ꝙ nõ prescribat li-
bertatẽ dato qḋ per centũ annos dominus non imposuisset ei onus nisi gessisset se pro
libero quã etiã hoc de iurisdictione sequitur ipse in .d.l. hec autẽ iura per .d.l. in filijs
per Jnnocẽ.in.c.dilectus de capc.monacho. Jdẽ Ange.perusi.in.d.l. hec autẽ iura.
¶ Unum tamen tene menti quod si reperiretur in scriptis dictum vnius excelentis
doctoris dicentis hec lex ita praticatur de cõsuetudine seu obseruatur de consuetudi
ne quod per hoc esset probatũ talem legem esse vsitatã allego. Ad hoc singulare verbũ
Bar.in reperi.l de quibus.xij.colu.in.iiij.q̃stione principali.ff. de legi.vbi mouendo
questionẽ qualiter probetur consuetudo dicit quod si reperiatur in scriptis dictũ cu-
iusdam excelentis doctoris dicentis sic esse de consuetudine ꝙ ex illo solo absqꝫ alia
probatione est probata consuetudo. Exemplum in glo.l.dos a patre.C.solu.ma.⁊ in
glo.C.de pactis conuen.aũc.qualitas. Jtem glo.que est in. §.alie insti. de actio. vbi
glo.dicit ꝙ de consuetudine procedit libellus alternatiuus mouetur quia autoritas
poete vel alterius excellentis viri probat in arte sua.l.septimo mense de statu homi.l.
antiquis.§ pars heredi.peta.de solutio.l.si pater.ff. Ergo autoritas excellẽtis doctoris
mouetur etiã ex alijs duobus fundamẽtis que videas: ⁊ ita residet in hac conclusione
profecto famosa ⁊ satis noua. Uidi enim quãplures dicentes cum glo. aliqua dicit ⁊
hoc est de consuetudine dictam glo.quasi pauci ⁊ adhuc nullius effectus esse ex quo
loquitur de facto. Sed secundum doctrinam Bar. est maxime importãtie/ nam ex eo
solo probatur talem esse consuetudinẽ quod intellige in loco vbi loquitur talis glo.
seu dictum doctoris. Et non immerito Alexã.de imo.vir famosus inter italos qui no-
bis multa secreta doctorũ reuelauit/ fecit maximũ festum de hoc in dicta.l. de quibus
licet non specificauerit Bar.verba et postqꝫ hec scripsi reperij Andre. sicu. in.c. cum
sit generale.xxxvj.colu.de foro cõpe.quod sequitur pro singulari hanc conclusionem
Bar.dicens ꝙ si glo.diceret hoc non seruat consuetudo/vel doctores dicunt hoc non
seruatur de consuetudine ꝙ statur assertioni eorum ⁊ alleganti contrarium incum-
bit onus probãdi refert sic sepenumero consuluisse per dictã doctrinã Bar. facit glo.
singularis in.l.titio fundũ de cõdi.⁊ demo.que dicit ꝙ statur dicto boni viri adducit
etiã Philosophũ primo ethicorũ dicentẽ cuiqꝫ experto in arte sua credendũ esse facit
c.proposuisti de proba.l.j.ff.de vẽtre inspi.l.prima.§.fina.de verbo.obligatio. quod
valde comendat. ¶ Nota etiam ꝙ si dubitatur de intellectu alicuius legis recurri-
tur ad consuetudinẽ/⁊ sic ad vsum qualiter ⁊ secundũ quem intellectũ vsitatur ⁊ pra-
cticatur. Et si non appareat de cõsuetudine et vsu specifico circa intellectũ talis legis
recurritur ad similia.l.nõ possunt.ff.de legi.ita Bar.nota in.d.l.diuturna ad finẽ.ff.
de legi.⁊ sic videbis multociens de facto in legibus huius fori que sunt dubie in earũ
intellectu qꝛ sequi debes in iudicãdo illũ intellectum quẽ cõmunis vsus ⁊ cõsuetudo
consueuit sequi.⁊ ad hoc iuuabũt multũ sententie aperitis late cõformes tali intelle-
ctui sepissime vidi in practica/⁊ allegabam hoc ad cõfusiones opinionũ vitãdas. Est
casus in.l.si de interpretatione cũ.l.seq.ff.de legi.quas sumat Bar.cũ dicta.l.diuturna
cõsuetudo enim est optima legũ interpres.d.l.si de interpretatiõe in tantũ ꝙ lege exi-
stente dubia debemus recurrere ad cõsuetudinẽ loci et si de ea apparet nõ est recedẽ-
dum ab illo intellectu quẽ cõsuetudo tribuit etiã si ex post facto appareat ꝙ ille intel-

lectus in se non sit bonus/ nam debet illud saltem valere ratione consuetudinis ita singulariter dicit Abb.in.c.cum dilectus de consue.quod dicit esse menti tenendũ.
¶ Accedo ad secundũ presupositũ quod est q̄ vbicunq̄ aliqua lex noua loquitur super eodem casu quo lex antiqua limitatur secundũ dispositionẽ.l.antique.l.sed ꝛ posteriores leges ad priores pertinẽt.ff.de legi.dicit ibi glo.s. vt per eas supleatur ꝛ determinetur.l.legatorũ.§.qui plures.ff.de lega.ij.ex quo infert Bar.in.d.l.sed ꝛ posteriores statutũ est in ciuitate q̄ si furtum est de nocte cõmissum emẽdetur per custodes loci. Postea factũ est aliud statutũ q̄ si furtũ est de nocte cõmissum ꝛ nõ reperitur fur q̄ emẽdetur per omnes de ciuitate quia hoc vltimũ statutũ intelligitur ꝛ limitatur secundũ primũ ita q̄ǒ illa generalitas.s.quod emẽdetur per omnes de ciuitate intelligatur ꝛ restringatur.s. per omnes custodes de ciuitate non solũ custodes illius vicinie vbi furtũ factũ est argumẽto.d.l. Idẽ Bar.in.l. omnes populi in.vj.q.principali versi. Secundo quero an statuta recipiant interpretationem restrictiuã cõcludit q̄ǒ sic per multa fundamẽta de quibus late per eũ ꝛ infert ad statutũ Bononie q̄ǒ qui fecerit sanguinẽ in palatio capite puniatur debet intelligi de eo qui fecit sanguinem iniuriose. Facit.glo.nota.in.l.sciendũ.ff.qui satis cogã.in prin.vbi glo.dicit q̄ǒ licet tex.in auctẽ.offeratur.C.de litis contes.dicat q̄ǒ indistincte reus debet satisdare lex illa sit lex noua ꝛ indistincte loquatur debet limitari secũdũ distinctionẽ positã in.d.l.sciendum que est lex antiqua.s.nisi possideat immobilia quã glo.Bar.dicit esse nota.ꝛ mẽti tenendã pro reformationib⁹ statutorũ vt inuicẽ determinẽtur.similis glo.et notabilis est in auctẽ.de exhibẽ.reis in.§.sancimus quã Bal.cõmẽdat ad hoc in d.l.sciẽdũ in prima colu.ꝛ dictã glo.dicit Ange.in.d.l.sciẽdũ in princi.esse notandã ad hoc q̄ǒ vbi lex vel statutũ antiquũ ꝓcedit sup vno capl'o distinguẽdo deinde fit lex vel statutũ nouũ disponẽs sup eodẽ casu simpliciter ꝛ indistincte affirmatiue vel negatiue illa simplicitas regulãda est secundũ distinctionẽ precedẽtis.l. antique q̄ǒ dicit notandũ. Ego allego aliã glo.similẽ glo.d.l.sciẽdũ in.l. ideo.ff. de legi. vbi glo. ponit idẽ exẽplũ de limitãdo auctẽ.offeratur per.d.l.sciẽdũ.in simili dixit Bal.nota in.l.j. post glo. C.de fide instr.q̄ǒ si statutũ dicit q̄ǒ sufficiat q̄libet probatio intelligitur de solẽni ꝛ legitima per glo.ibi exponẽs ṽbum quibuscunq̄/ꝛ per ista dicebat Bal.in l.j.in.ij.colu.C.qui bo.cede.po.q̄ǒ si per statutũ instrumẽta guarẽtigia mãdantur executioni per carcerẽ ꝛ quauis alia via q̄ magis placuerit creditori q̄ǒ debitor ne carceretur potest cede.bo.nisi statutũ nominatiuud cõtrariũ disponeret.l.fina.§.in cõputatiõe.C.de iure delibe.q̄ sicut prõptũ est leges legib⁹ concordare sic statuta municipalia legi.in terris ecclesie cõcordabũtur cũ iure canonico secũdũ eũ. Itẽ q̄ sicut cõsuetudo interpretatur legẽ vt.l.si de interpreta.ff.de legi.sic etiam cõsuetudo interpretatur per.l.c.cũ dilectus de cõsue.quod.c.semp allegatur per aduocatos secundũ Ange.in.d.l.si de interpretatione facit.l.ij.C.de noxa.cũ alijs. Pro predictis vide in simili glo.singularẽ valde in.d.§.in cõputatiõe ꝛ que ibi latissime moderni scribũt. ¶ Extẽde predicta etiã si in lege noua apponatur clausula nõ obstãte aliqua alia lege/vel omni alia lege vacãte que in contrariũ loqueretur/q̄ nihilominus recipit limitationẽ ꝛ distintionẽ.l.antique. Ista est glo.singula.in auctẽ. de heredi.ab intes.in prin.in parte vacantib⁹ quã Bar.ꝛ Bal.in.d.l.sciẽdũ notãt ad hoc ꝓ singulari ꝛ Ange.ibi dicit esse mẽti tenedũ nulla facta aliorũ mentione vt moris sui est. Idẽ Bal.facit eã singularẽ in.l.iiij.in.§.quesitũ.ff.si quis cautio.in.x.fallẽtia ꝑ quã infert q̄ǒ clausula apposita in fine statuti nõ obstãtib⁹ q̄buscũq̄ statutis nõ derogat statutis specialib⁹. Idẽ Alex.de Imo in.d.l.sciẽdũ. Idẽ Ioã.de Imo.laudat dictã

¶ Secũdum presupositũ.

glo. ad hoc in.l.si vero in.§.de viro.vj.colū.versi.item an inducatur.ff.solu.ma.
¶ Dictā glo.limita.nisi in.l.noua dictū esset nō obstāte lege aliqua que in contrariū generaliter vel specialiter loqueretur/quia tunc cessat dispositio glo.in.d.auct.de here.ab intes. Ita dicit Do. Alexan.in.d.l.sciendū Bar.in extraua ad reprimendā sup parte non obstātibus Petrus de Ancha in repeti.c.canonū statuta versi.sed quid si in.jx.vel.x.carta Joan.Andre.in addi.ad specu.de execu.senten.§.postremo in additione incipienti contrariū/per que etiā poteris limitare glo.in.d.l.sciendū. sed certe Joan.de Imo.notāter in.l.si vero in.§.de viro in.iij.et.iiij.colu.ff.solu.matri.limitat glo.d.l.sciendū.et.d.l.sed posteriores et alia q̄ supradicta sunt esse vera vbi nō constat de mēte legis noue qđ vellit corrigere in materia de qua loquitur legem antiquā licet forte constet q in alia corrigat: nā tunc.l.noua gñaliter loquens distinguitur per antiquā et sic loquitur auc.offeratur q.licet constet qđ corrigat in quantū vult libellū offerri in scriptis qđ olim nō erat.l.prima.ff.de eden.tamen nō constat q vellit corrigere disposita per.l.antiquā in materia fideiussionis: vnde q. ibi dicitur simpliciter de fideiussione prestāda intelligitur scd̄m distinctionē.d.l.sciendū. Idē si cōstat qđ vellet corrigere/sed nisi fieret restrictio quis indebite vexaretur.l.fina.§.in cōputatione de iure deli. Nam si statutū dicit q debitor posset carcerari et eius heres ostēso instrumento illud est verū nisi heres fecisset inuentariū.l.adigere.in.§.quāuis de iure patro.est glo.singularis quā ad hoc propositū multū comendāt ibi docto.in.l.fina.in.§ in cōputatione de iure delibe.et ibi hanc cōclusionē cū multis similibus reperies recitatā per Alexā. ¶ Si autē constaret legē nouā velle corrigere antiquā et generaliter loquitur generaliter debet intelligi nec patitur distinc.l.antique.q. sic videtur esse de mente disponētis propter generalē locutionē ar.l.j.§.gñaliter.ff.de lega.pres.et in.l.fraudem.ff.de testa.mili.et sic loq̄tur auc.ex testamēto.C.de colla.vt patet in corpore vnde sumitur fina.colu.secundū Imo.quem etiā sequitur Alexā.in.d.l.sciendū videtur esse de mēte Angeli in.l.nō est nouū de legi. Idē expresse reperio tenere Bal.in.l.j.C.de cōdi.inde.bene faciūt notata per Bar.in dicta extrauagā.ad reprimendā quē superius allegaui. ¶ Secūdo limita predictā glo.d.l.sciendū et doctrinā omnium ante relatā habere verū in statutis vbicunq; talia statuta iuri gentiū refragātur et non tendunt ad executionē cōsensus/sed in contrariū. Nam tunc sunt interpretanda et restringēda ad illā significationē quā dat legis definitio.l.labeo.in.§.contractū.ff.de verbo.signi.sed si statutū veniret ad coadiuuandū ius gentiū puta ad executionem cōsensus late est interpretandū ppter fundamentū bonefidei qđ est late extendendum in omni eo quod bonū et equū est insti.de contra.et comi.stipula.§.j.ita dicit Bal.in.l.contractus.C.de fide inst.in.ij.colu.facit qđ notat Bal.in.l.acceptam ad finē.C.de vsuris et in.l.eo qđ a multis.C.si cer.pe.et in.l.milites in fina. colu.C.de testam.mili.et in.l.ita pudor.C.de adul.vbi expsse firmat eandē theoricā. ¶ Iuuat ad supradicta notabi.tex in.d.l.ita pudor vbi tex.dicit/q cōtra adulterū admittūtur tres exceptiones de quibus ibi et nulle alie ibi abolitis ceteris p̄scriptionibus per qđ videbat ceteras exceptiōes preter ibi nominatas excludere dicit glo. qđ nō est sic immo alias exceptiōes in iure expressas potest opponere. Idē pbat tex.iūcta glo.in.l.j.§.et parui.ff.qđ vi aut clam in glo.q̄ incipit.s.tali. ¶ Ecce ergo casus notabi.q vbicūq; aliqua lex ponit aliq̄s exceptiōes admitti cōtra regulā a lege positā vel mādat certas exceptiōes admitti cōtra aliqđ crimē vel aliqđ instrumētū etiā si loquat p vba significātia exclusionē aliarū omnū exceptionū/nihilominus alie exceptiones possūt opponi q̄ scripte et in corpore iuris clause sūt/sed hoc declara et itelli

¶ Secundo limita.

ge de eisdē exceptionibus clausis in eodē corpore iuris secus in alijs. Exēplum dicit
statutū qd̄ contra instrumentū publicū nulla possit opponi exceptio nisi falsitatis vel
solutionis vel quitationis qd̄ nihilominus possunt cōtra instrumētū opponi alie ex
ceptiones q̄ incluse sunt vel descēdunt ex aliquo capl'o statutorū eiusdē ciuitatis non
obstante qd̄ sit dictū nulla alia exceptio opponatur sic est in.d.l.ita pudor admittūtur
alie exceptiones in corpore eiusdē iuris cōmunis clause/ratio est qꝛ non est verisimi
le cōditorē statuti vel legis per illa ỽba gn̄alia seipsū velle corrigere.l.si quādo in prin
ci.C.de inoffi.testa.l.nā ad ea/in princi.de cōdi.⁊ demo. ¶ Secus tamē esset si tales
exceptiones nō sunt in corpore illius iuris clause immo descendūt ex alijs partibus
iuris qꝛ iste bene vidētur excluse ⁊ non possunt opponi ꝑ ỽba taxatiua in statuto vl'
lege expssa puta nulle alie vel exclusis omnibus alijs exēplum pone qd̄ statutū dicit qd̄
contra instrumētū guarētigiū nulla alia exceptio nisi quietationis admittatur certe
si alie exceptiones de iure cōmuni admittūtur tamē bene vidētur repulse a statuto ꝑ
dicta ỽba ⁊ sic exceptiōes ille q̄ extra volumē statutorū sunt licȝ in corpore iuris clau
se nullo modo opponi possunt qꝛ lex sic scripta est quātūcū ꝙ dura.l.prosperit.ff.qui
⁊ a qui.l.j.§.si is q̄ nauē.ff.de exerci. ⁊ si aliter diceretur nil operaretur lex noua seu
statutū qd̄ non est dicendū.l.quotiens.ff.de re.du.hec fuerunt ỽba Bar.satis notā-
da in.d.§.parui q̄ tradurit ⁊ seqtur Bar.de Salic.in.d.l. ita pudor licet impudēter
locutus est contra Bar.dicens qd̄ ipse ⁊ Richo .in rudi forma locuti sunt qd̄ non est
bene dictū qꝛ Bar.eleganter ⁊ ordinate locutus est ⁊ Salic.litteraliter fuit transcri-
ptor fundamentorū Bar.nullo addito ⁊ scd̄m predictā distinctionē debes intelligere
quedam ỽba Ange.de Peru.decurtata ⁊ semiplena q̄ ipse posuit in.l.si hominē in.
§.in edilitijs.ff.de edili.actio.vbi per illū tex.in versi.similib⁹ dicit summe argumē
tum qd̄ licet ꝑ statutū possent opponi certe exceptiones tantū/non tamē excludūtur
alie exceptiones similes.⁊ iuste allegat Bar.in.d.l.j.Idē Ange.per illū tex.in.l.sciē-
dum.ff.de euictio glo.⁊ Bal in.l.j.C.de cōdi.inde.q̄ tenet qd̄ positio vnius exceptio
nis non remouet alias exceptiōes in iure qꝛ si loquitur taxatiue intelligit̄ de expssis
in eodē iure vt dicit Bar.vbi supra ⁊ sic teneas conclusionē Bar.⁊ Salic.quā etiam
seqtur Bal.in.l.j.in pe.colu.C.de cōdi.inde.dicens qd̄ si statutū remouet exceptio-
nem intelligitur remouere ius cōmune hoc est exceptiones inductas a iure cōmuni
non exceptiōes q̄ veniūt ex eodē iure municipali etiā si descendāt ex anterioribus sta
statutis vt sic lex posterior ⁊ noua trahatur ad priorē antiquā.l.nō est nouū de legi.
nisi appareret qd̄ nouū statutū intēderet corrigere vetus ar. nota.ꝑ Cinū in.l.si q̄s
seruū de cōdi.indebi.⁊ hec breuit̄ de hoc secūdo p̄supposito de quo latissime videbis
modernos in dictis locis ⁊ in.l.fina.§ in cōputatiōe de iure deli. Et ista nota.⁊ tene
mēti qꝛ multociēs accidūt in legib⁹ huius fori ⁊ maxime partitarū q̄ vt plurimū earū
dispositiōes sunt cōformes iuri cōmuni. ¶ Tertiū ⁊ finale p̄supositū nō min⁹ ꝑutile Tertiū presu- positū.
ꝙ salubre iudicātib⁹ est qd̄ in dubijs opinionib⁹ illa est tenēda q̄ fauet aīe/⁊ ecclesie/
hoc ꝓbat tex.singularis in.l.sunt ꝑsone.ff.de religio.⁊ sump.fune.ibi q̄ nonunꝙ in
ābiguis religionū q̄stionibus omitti solet/nā sumā esse rationē q̄ ꝓ religiōe facit.l.
int̄ pares.ff.de re iudica.vbi casus qd̄ si iudices ordinarij ferūt diuersas sentētias
cōtrarias statur sententie q̄ fertur ꝓ libertate ⁊ libertas est causa pia vt est tex. nota.
in.l.j.C.de communi seruo manu.l.in ambiguis .ff. de regul. iuris . bonus tex.in.
c.fina.de re iudi.vbi numerantur quatuor casus ⁊ dicit tex. idē esse in similibus.
Sed q̄ sunt ista similia ⁊ casus fauorabiles in q̄bus si iudices pares in numero sen-
tentias cōtrarias ꝓferūt statur ꝓ sentētia in eorū fauorē lata et sic in casibus ⁊ du-

bijs opinionibus eis fauere debeamus Specu. et Joan. Andre. in titu. de testi. §. post quam versi. sed si qd. numerant causas pro legitimatione pro pupillo pro vidua pro ecclesia. Idē dicūt in quacunque psona seu causa fauorabili per. l. j. C. quādo imperator int pupi. et vi. per Joā. Andre. in. c. in nr̄a de testi. ista tenuit etiā recitās eos Alexā. in. d. l. inter pares/ et quidā modniores in. d. c. fina. qui tacuit Alexā. in. d. l. inter pares. ad primā cōclusionē. s. quod opinio q̄ fauet pie cause in dubio sit āplectenda allego casum singu. in. l. cū inter veteres. C. de fidei/liber. in fine ibi cū in ambiguis sensibus melius est maxime in libertatis fauore eius humaniorē amplecti sentētiā. l. fin C. de seruo. co. ma. ibi sic ambiguā testatoris interptamur voluntatē. et c. Et ista duo iura ad hoc ppositū specifice allegauit Andre. Sicu. in repeti. quā fecit supra rubrica de testamē. in j. colu. Et hāc opinionē sequūtur quidā modniores in. l. fina. C. de pactis et dicebat Specu. et Joā. Andre. in dicta additione esse idē in fisco cuius cōtrariū tenet Alexā. in. d. l. inter pares immo qd in casibus dubijs sequēda est opinio cōtra fiscū per. l. non dubiū. ff. de iure fis. quā recolit se ad hoc legisse allegatam per Matessa. in notabilibus voluit allegare. l. non puto. ff. de iure fis. vbi tex. nota. dicit nō puto delinq̄re eū q in dubijs q̄stionibus cōtra fiscū facile respōderit quē tex. ad hoc in specie allegat Mathe. notabili. l. xxij. incipit vnā regulā mirabilē. Dicit enim per illū tex. qd in dubijs iudicandū est cōtra fiscū semp potius quam pro eo qd ipse intelligit siue sit dubiū in iure ppter cōtrarias opiniones siue sit dubiū in probationibus vt quia fiscus et reus probauerūt cōtraria siue sit dubiū in casu. d. l. inter pares et. d. c. fina. puta. quia duo ordinarij tulerūt sentētias cōtrarias. Hanc sententiam videtur firmare Bar. post Dinū in. d. l. nō puto dicēs quod Dinus exēplificat dictam. l. hoc modo quod si reperiuntur duo instrumenta eodem die confecta erit presumendum priuatum prius contraxisse. Item in dubijs emanātibus circa legem vt in dubio fiat interpretatio contra fiscum. Idem sequitur ibi Alexan. in Apostillis per verba Matesill. que anteārecitaui. Idem moderniores in dicto capl'o fina. et glo. nota. in. d. l. non puto et ibi Ange. idem Bal. in. l. quicunque in pe. colu. C. de seruis fugitiuis per illum tex. dicit quod ius fisci facilius remittitur quam ius priuatorum et Jacob. Belui. in lege vnica. §. j. C. de cadu. tollen. vt refert Alexander in dicta lege non puto videtur intelligere vbi fiscus tractaret de lucro captando priuatus de damno euitando. Est verum quod Bal. notāter in. l. ij. C. an seruus ex suo facto dicit quod statutum ciuitatis nunquam interpretatur contra rem publicam in eo quod tangit alium vi. tex. Bar. et Bal. in. l. j. C. de iure fisci libro decimo et Bal. in. l. de rebus. C. de donatione ante nuptias. et in. l. matrem. C. de proba. ¶ Et ista nota quod ad conflictus opinionum quotidie in causis occurrentium vt semper adhereas illi opinioni que est in fauorem anime et conscientie. His euidētalibus premissis accedo ad libri apparatum et ne mireris si procedam quasi per satiram non continuando leges ordine quo in libro situate sunt cum iam dixerim non esse intentionis mee apponere calamum super omnibus nisi saltem super his que sunt in vsu et a nostro iure communi deuiantes. Rodericus.

¶ Lectura.l.prime libri tertij titulo de las ganãcias del marido y de la muger.

¶ Nota primo istum tex. quod omnia acquisita seu empta cõstante matrimonio inter virũ & vxoré sunt cõmunia & intellige/ hoc etiã si hoc lucrum aliquis eorum querat cũ bonis filiorũ primi matrimonij ante diuisioné cum eis factã nisi aliquis esset tutor filiorũ/iste est casus singularis in.l. El home. que est, vj. in hoc foro titulo quarto. de las partitiones. in hoc libro vbi notabilit dixit lex ꝙ si marit⁹ habés filios ex aliqua vxore cõtrahat matrimoniũ cũ secũda/ & antequã diuidat bona cũ filijs primi matrimonij cũ bonis illorũ aliquid lucretur quod vxor debet habere medietaté lucrorũ nisi esset tutor filiorũ/ & idem contra in lucris factis ab vxore cum bonis filiorum primi matrimonij.

SEd queritur vtrum dispositio huius legis habeat locum in matrimonio putatiuo. Pone enim ꝙ inter aliquos fuit celebratũ matrimoniũ qui aliquo tépore steterũt in matrimonio/ & illo tépore acquisierũt bona/ postea dissoluitur inter eos matrinium seu pronũciatur nullũ ita ꝙ isti separãtur propter cõsanguinitatem vel aliã causam matrimoniũ impedienté/ vtrũ talia bona sic acquisita cõstante matrimonio veniãt inter eos diuidéda tanquã si verũ matrimoniũ precessisset dic ꝙ sic per tex. nota in capitulo. ij. de donatio. inter vi. & vxo. vbi est casus ad literã in princi. ibi quéloco viri tenebat diuortio inter eos solenniter celebrato iuncto fine ibi ad restitutioné dotis & diuisioné eorũ que olim cõmuniter obuenerunt. &c. & Abb. ibi per illũ tex. infert ꝙ si ex forma statuti lucra debét diuidi int maritum & vxoré illud védicabit sibi locũ etiã in matrimonio putatiuo/ studés in pãtria & famoso studio Salamãticési recolo me illũ tex. audiuisse ad hoc propositũ allegari per quendam doctorem bone memorie de santo ysidoro & quolibet anno illũ multo/ciens allegabat. Erat enim moris sui pluries repetere allegationem alicuius tex. qui sibi singularis videbatur maxime si tangebat legé aliquã nostri regni. Quidam modernus prepositus Alexandrinus in.d.c.ij. loquitur satis inepte. nunquã enim lectura illius mihi placuit pauci ingenij videtur in lectura sua. Recitat Abb. et postea dicit contrariũ sentire Bal. in caplo iurauit de probatio. non audet quidquã firmare recusans laboré vidédi iuris principia a radice. Sententiã Abb. sequitur Andre. Sicu. in caplo ex literis de pigno. corroboro hanc cõclusioné ex tex. singulari. in.l. si cum doté in. §. fina. ff. solu. ma. vbi tex. singularis ꝙ si mulier errauit in conditione mariti & contraxit cum eo putãs liberũ hominé esse cũ seruus esset. Nihilominus habet preuilegiũ prelationis & alia preuilegia dotib⁹ cõcessa/ & sic est ibi casus ꝙ dos putatiua gaudet puilegijs cõcessis dotibus veri matrimonij & glo. ibi dicit ꝙ habebit etiã tacitã hipotecã preuilegiatã sicut in vero matrimonio/ & idé in omnibus preuilegijs tenet Specu. de dona. inter virũ & vxo. in. §. firmatis in versi. sed si matrimoniũ qué sequitur Alexan. in.d. §. fina. in principio de quo Cinus in l. assiduis. vij. colu. C. qui potio. in pigno. habe. Idé Bar. in.d. §. si mulier dicit illum tex. ad hoc esse notandũ qđ dos putatiua habet preuilegiũ in psonali quasi dotalis & quod res empta ex pecunia dotis putatiue est quasi dotalis qđ est speciale.

Jtē habet preuilegiū tacite hipothece τ illā habet preuilegiatā vt ibi secundū eum:
bene facit glo.in.l.j.C.de condi.ob causam quā ibi Bal.ad hoc notat et illā sequi-
tur/ q conditio ob causam que datur ad repetendā dotem eo quia matrimoniū con-
tractum non valuit est preuilegiata sicut actio de dote que datur ad repetendā doté
in vero matrimonio. Ego allego aliam glo.in.l.si ego.in.§.dotis.ff.de iure do.pro
quibus est casus expressus in.l.si cum dotem.§.si mulier solu mat.et in.l.si sponse.ff.
de iure do.ideo dicebat Bal.nōtanter in.d.l.j.in fina.verbis quod si per formā statu
ti instrumenta dotalia mandantur executioni in preuilegiū dotis/ ita instrumentum
dotis factū in matrimonio putatiuo cū eodem modo sit preuilegiatū. Jdē sequitur
ibi Salice. Alexandro videtur mirabilis conclusio in.d.§.si mulier ex eo quia cum
tale statutū sit contra ius τ iuris correctoriū quia instrumēta de iure communi non
habent executioné paratam.l.minor.xxv.annis cui per fideicōmissum.ff.de mino.
debet intelligi precisse in vero matrimonio cū proprie dos dicitur quādo est verum
matrimoniū.l.iiij.de iure do.nihilominus sequitur Bal.cum sit materia dotis fa-
uorabilis. Unde in fauorabilibus ex idemptitate rationis fit extensio.l.si constante
in prin.cum larga materia τ vulgari.ff.solu.ma.faciat glo.singularis in.l.dotale.pre
dium la prima in parte prestatur.ff.de.fun.do.que tenet quod quemadmodum fun-
dus dotalis non potest alienari in dote vera ita nec in dote putatiua vnde etiam dos
putatiua habet hoc preuilegium quod est inalienabilis facit.l.iiij.eo.titulo ibi ple-
nius interpretanda est. Faciat etiā glo.singularis in.l.proculus.ff.de iure do.in glo.
fina.super parte possideret vbi dicit quod queadmodū titulus dotis est onerosus in
vero matrimonio.ff.de actio τ obliga.l.ex promissione ita in matrimonio putatiuo.
Nam dicit glo.qd ille qualis quales maritus non habet lucratiuā causam. Accedat
glo.nota.in.c.fina.in glo.j.de dona.inter virū τ vxo.que tenet quod donatio inter
virum τ vxorem putatiuos licet de iuris rigore valeat tamē fas non est has donatio-
nes esse ratas et sic concludit non valere talem donationé quemadmodū in vero ma-
trimonio illam glo. Sequitur Abb.ibi quando vterq3 erat in bona fide credentes
matrimonium valere/sed si donator sciebat vel vterq3 res donata aplicatur fisco se-
cundum eum per.l.cum hic status.ff.de dona.inter virum τ vxo.et in tantū non va-
let donatio quod nec morte confirmatur.āllego Bal.in.l.eam quam.vij.colu.versi.
ego quero.C.de fidei.vbi dicit quod donatio facta vxori putatiue non confirmatur
morte cum nulla sit quia non tanq3 ad extraneā sed tanquā ad vxoré facta est. Est tex
tus singularis secundū eum in.l.cum hic status.§.si quis sponsam.ff.de donatio.in-
ter virum τ vxorem. Jdem Alexan.in.d.§.si mulier.iij.colu.et in.l.donationes.C.
de donatio.inter virū τ vxorem. Jsta iuuant a simili/sed tex.qui vrget in proposito
est dictum capitulū secundū.cum ibi notatis. ¶ Contra predicta videtur facere
Pro cōtraria parte. tex.in.d.l.j.C.de condi.ob causam in fine ibi et pactum quod ibi interpositum est
perinde ac si interpositum non esset haberi oportet iuncta glo.prima que intelligit
illum tex.quod ibi fuit pactum de dote lucranda. Unde ibi est casus quod pactum
factū de lucranda dote soluto matri.non extenditur ad matrimonium putatiuum et
sic ad casum in quo matrimonium dissolutum esset propter eius inualiditatem puta
propter cōsanguinitatem vel similem causam/ τ si dicas.substinuit onera matrimo
nij etiā in matrimonio putatiuo ergo debet lucrari secundū formā pacti sicut dici
mus quādo matrimonium non tenet ratione etatis.ff.solut.ma.l.si ante.respondet
Bal.qd pactū de lucrando respicit principaliter matrimoniū. Secūdo onera ideo
non habet locū pactū matrimonio imperfecto.l.an in partem.ff.qd cum fal.tuto.ff.

de iure do.l.dotis fructus in princi.tex.in.d.l.si ante/est diuersus/quia ibi matrimo
nium est in suspenso. Unde infert Bal.⁊ Salice. ibi qd idem esset in statuto de dote
lucranda/qr nõ habebit locũ in matrimonio putatiuo cum oporteat vt casus in sta
tuto cõprehensus sit verus.l.si vero.§.de viro.ff.solut.mat. Idem sequitur Ange.
in.d.l.prima.idem Bal.in.l.penul.ff.quod cũ fal.tuto. Ange.in auct.de nup.in.§.
ascriptitio vbi videtur casus melior tex.in.§.si vero ab initio eiusdem titu. Paul.
et Alexan.in.d.l.si cum dotem in.§.fina.in.ij.colu.nisi intercessisset dolus dãtis do
tem putatiuã Roma.in.d.§.fina.Bal.in.d.l.pe.per illũ tex.et licet Paul.cõtra in
dicto.§.fina.per tex.in.l.a diuo.de ritu nup.sed in effectu Alexan.ibi tenet opinio
Bal.⁊ Roma.⁊ licet nõ directe per vim pacti vel statuti lucretur vbi interuenit do-
lus dantis/sed consequitur lucrum per exceptionem doli vel per actionem de dolo
quod probatur in.d.l.a diuo. Idem Bal.in.c.iurauit de probatio.per dictã.l.j.nec
quo ad tale lucrum dotis ex pacto vel statuto prodest ignorantia cõiugum ignoran-
tium de impedimẽto quia deficit finalis causa impedimenti. Iste est tex.nota.in.l.
cum te.C.de donatio.ante nup.ad hoc allegatum a Bal.in.d.c.iurauit.qd intellige
quando matrimoniũ habet perpetuã causam prohibitionis que nunq̃ cessat/ pu-
ta consanguinitatis affinitatis vel fragilitatis/sed si temporalẽ puta instãtis metus
tunc secus esset metu cessante.iste est casus in.l.vnica.C.si rector prouin.quem tex.
ad hoc vocat mirabilem ⁊ singularem Bal.in.d.c.iurauit qd tene menti ad limita-
tionem eorũ que notantur in.d.l.j.C.de condi ob causam. Preterea vbi non tenet
matrimoniũ ibi mulier nõ efficitur de foro viri.l.fina.ff.ad municipia.sicut nec con
cubina.ff.de iuris.om.iudi.l.cum quedam puella. Unde secundũ Bal.in.d.c.iura
uit.l.exigere dotem.ff.de iudi.non habet locũ in dote putatiua. Facit etiam cõclu
sio Ioan.Andre.quem ibi sequitur Abb.in.c.j.de donatio.inter virum ⁊ vxo.per
illum tex.ibi totam dotem per quem dicũt/q si matrimoniũ fuit putatiuũ et sic di-
solutum maritus tenetur integram dotẽ restituere nec gaudet beneficio sibi conces
so.s.ne conueniatur nisi in quantum facere potest/quia cũ appareat illũ non fuisse
maritum non debet sibi consuli cum preiudicio vxoris. Item qr isto casu non datur
actio de dote/sed conditio ob causam vt.d.l.j.quam Abb.nõ allegat sed suffragiũ
glo.in.c.de prudẽtia eiusdem titu.merito debet cessare preuilegium tributum ma-
rito in dotis restitutione quod est notandũ ad limitationem iuriũ marito cõceden-
tium preuilegium supradictum. Idẽ ibi Anto.de But.isti dicunt contra glosam
ibi quam sequitur Cardi.Floren.et quidam modernus prepositus ibi vt moris sui
est nihil boni dicit/sed titubans putat quod opinio glo.seruaretur in pratica / licet
maxima sit autoritas Ioan.Andre.non est speculationis presentis/tamẽ verior vi-
detur opinio superior.s.Abb.Ioan.Andre.et Anto.per fundamenta sua et per ea
que infra dicam/et in hanc opinionẽ se inclinat idem Prepo.ad fi.in.d.c.j.ad fi-
nem ex eo quia preuilegia non debent extendi vltra suos casus.c.porro de preuile.
per Bar.in.l.prima.C.de iuris ⁊ fa.igno.⁊ hanc opinionẽ Ioan.Andre.⁊ Abba.
⁊ Anto.sequuntur Ioan.de Immola.⁊ Paul.de ca.in.l.diuortio in.§.impẽdia.
solut.mat. Idem Ioan.de Immo.in.l.filio la secunda.ff.solut.mat.Bal.⁊ Alexã.
in dicto.§.impendio Iaco.de Bel.in.l.vnica in fine.C.de rei vxo.actio.per dictũ
c.j.hoc idem sequitur Alexander in.l.maritum.ff.solut.mat.et hoc sequor nõ per
dictum.c.j.quia mihi non satisfacit in totum/ nam licet dicat totam dotem tamen
textus non venit ibi ad decidendum dubium si deberet gaudere preuilegio illo vel
ne nec super eo vertebatur questio sed mouet me quia lex dat illud preuilegiũ ma-

rito respectu dotis sed hic non est dos propie nec habemus potestaté extendendi ad matrimonium putatiuũ. l. si cum doté in. §. fina. loquitur respectu mulieris ⁊ eius fauore hoc esset in eius preiuditiũ. faciat etiã glo. singularis quã sequuntur omnes in dicto. §. impédia/quod licet dos vera habeat preuilegiũ vt contra eã non posset opponi exceptio cõpensationis. l. vnica. §. taceat. C. de rei vxo. actio. tamé secus est in dote putatiua. Jtẽ facit glosa singularis in. l. vnica in. §. exactio in glosa magna. C. de rei vxo. actio. quod maritus in dote putatiua non habet dilationé que cõceditur pro restitutione dotis. vere est verũ quod glosa in caplo. de prudẽtia de donatio. inter virum ⁊ vxorẽ tenet contrariũ quam ibi sequitur Antonius ⁊ idem Cinus in dicto. §. exactio reprobans glo. Acursi. sed Salice. in. §. sin auté eiusdé. l. sequitur opinio. glo. idem Ray. ⁊ hec est veritas. nec ob. l. secunda. §. fina. ff. de preuile. credi. cum. l. seq. ⁊. l. dote de ritu nup. per quas mouebatur Cinus ⁊ alij vltra montani ad reprobandã glosam quia illa iura loquũtur ex parte mulieris quãdo tractatur de eius fauore nõ ex parte viri in preiuditiũ mulieris/et hec fuit solutio prius Rayne postea Salice. in dicto. §. sin auté/quam etiã sequitur Alexan. in dicto. §. fina. vnde secũm eos non est eadẽ ratio fauẽdi viro putatiuo sicut vxori putatiue: quia ratio in muliere putatiua preuilegiãda est/vt posset deinceps facilius nubere vt dicit textus notabilis in lege secunda in. §. finali. ff. de preuile. credi.. ⁊ probatur in. l. insulam. in. §. fructus/ solu. mat. ⁊ hec videtur verior opinio per dictã legem primã. C. de conditio. ob causam. fundamenta glose in dicto caplo de prudentia non faciũt nec loquuntur in casu nostro Abb. ibi nec Prepo. hoc non gustant ideo transeunt simpliciter.

¶ Faciat glosa singularis in lege consensu in. §. vir quoq in parte sibi haberi. C. de repu. que tenet quod maritus non lucratur doté propter adulteriũ vxoris si matrimonium erat putatiuũ ⁊ sic fuit dissolutum propter consanguinitaté vel affinitatem glo. in caplo plerunq in glo. finali de donatio. inter virũ ⁊ vxorem arguit viribus ⁊ posse semel determinat se in vnã partem semel in alterã in fine concludit esse benignã hanc opinioné scilicet quod non perdat licet timide affirmat dicens non esse extendendam licentiã peccãdi/est verum quod Cardina. qué ibi sequitur Prepo. tenét quod perdat mulier doté rationibus de quibus ibi parũ vrgentibus et quia secundum eos mulieres ad dotes recuperãdas nec perdendas propter adulteriũ laborarent pro posse probare impediméta per falsos testes quibus obuiandũ est capitulo quanto de diuor. cõmunior est sententia canonistarum hec quam sequũtur Jnno. Hostiem. Joan. Andre. Gofre. et idem Abb. per fundamenta que ipsi latius adducunt et per. l. si vxor. ff. de adulte. vbi textus dicit quod nec matrimoniũ nec spé matrimonij violare licet ⁊ sic canoniste magis sunt in contrariã opinioné licet Dominus Alexã. in dicto. §. finali alleget eos pro concordia ad glo. in dicto. §. vir quoq

¶ Contrariã partem sequitur Salice. in dicto. §. vir ⁊ Alexan. in dicto. §. fina. bonus textus in auct. de nup. §. ab initio colla. iiij. ⁊ in. l. si cõcubina. ff. rerũ amotarũ que fuerũt fundaméta adducta per Acursi. in. d. §. si vir. ¶ Et si consideras questionem prout mouetur per glo. ⁊ canonistas in dicto caplo plerũq loquitur in casu quo fuit lata sententia et plura fundamenta eorũ tenduntab auctoritate sententie et quia non tangit hec questio principaliter propositũ alibi latius scripsi dum mihi occurrisset disputanda apud Cordubã. Preterea facit textus singularis in. l. insulam in. §. fructus. ff. solu. matri. vbi est casus quod maritus nõ lucratur fructus dotis putatiue tanquã maritus quia tunc omnes lucraretur ⁊ omnes retinere posset vt in. l. diuortio in principio ⁊ in. §. impendia solu. matri. sed eos facit suos vt quili⸗

libet bonefidei possessor ideo eos solum retinet quatenus in re dotali vel pro vtilita
te mulieris impendit reliquũ restituet de quo moderni latius post alios antiquos
tam in dicto. §. si mulier/ quã in dicto. §. fructus. ⁊ in. l. si ante solut. mat. et in hoc de
ceptus est Andre Sicu. in dicto. c. ex literis qui numerãdo preuilegia dotis puta-
tiue dicit quod sicut maritus lucratur fructus dotis in matrimonio vero ita in puta
tiuo allegat. d. §. fructus/ in cuius intellectu errauit immo est dissimilitudo ⁊ dict⁹
§. fructus est intelligendus prout nunc dixi. ¶ Item successio ab intestato non ha
bet locũ in matrimonio putatiuo inter cõiuges casus est in. l. prima in versi. iustum
matrimoniũ. C. vnde vir ⁊ vxor hec ⁊ alia similia diuersificantia matrimoniũ verũ a
putatiuo possunt adduci contra conclusioné datã in lucris diuidẽdis per formam
huius. l. in matrimonio putatiuo de qua in principio. ¶ Sed ad omnia predicta
vnico verbo potest respõderi/ quia dicta. l. si cum doté in. §. si mulier. ⁊ dictum ca-
p. in secundũ cum similibus ante dictis que vidétur concedere equale preuilegium
matrimonio putatiuo et vero intelligantur in fauoré vxoris iura supradicta et con-
clusiones nunc proxime relate que vidétur notare dissimilitudiné loquũtur in fauo-
rem mariti ⁊ vxoris preiudicium quo casu non equiparãtur matrimoniũ verũ ⁊ pu
tatiuum ⁊ sic loquũtur iura ante dicta si illa ponderas inter que est maxima ratio
diuersitatis. ad hoc textus in. l. ij. in. §. fina. cum. l. sequen. ff. de preuile. credito. ibi
tamen equũ est hanc ad preuilegiũ admitti licet nullũ matrimoniũ contractum est
idem puto dicendũ. ⁊c. subdit lex sequens interest enim reipublice et hanc solidũ pro
sequi vt etate permittéte nubere posset que fuit ratio preuilegiandi ex parte mulie-
ris matrimoniũ putatiuũ vt ponderant predicti Docto. maxime Alexãder in dicta
lege fina. licet secundũ glosam ibi loquitur ille textus in sponsa de futuro hoc etiam
probatur in lege insulam in. §. fructus solut. mat. vbi in fauoré mariti et vxoris pre-
iuditiũ non habet equale preuilegiũ matrimoniũ putatiuũ sicut et verum/ et hanc
rationem diuersitatis tenet etiam Salice. licet non alleget fundamentũ in lege vni-
ca in. §. sin autem. C. de rei vxo. actio. satis probatur in dicta lege si cum doté in. §.
fina. que solũ hoc preuilegium in matrimonio putatiuo concedit in preuilegium ⁊
fauorem mulieris. ¶ Et hoc modo cessant omnia contraria et manet firma decisio
s. quod hec lex disponens super diuisione lucrorũ ⁊ acquisitorũ constante matrimo- Conclu sio.
nio habebit locũ etiam in matrimonio putatiuo/ suadet hoc ratio vrgens quia hec
lucra inducuntur hic ratione cuiusdam societatis quia ambo laborant maritus in
acquirendo extra domũ vel intra/ vxor in conseruatione domus ⁊ in alijs que in ad-
ministratione ⁊ labore circa domũ sunt necessaria ⁊ in procreatione liberorum et in
alijs plurimis sine quibus domus nec posset substineri nec gubernari que omnia
ita ambo subeunt in matrimonio putatiuo sicut in vero. ¶ Est verum quod nisi a
iure reperiretur mulier preuilegiata specifice in matrimonio putatiuo sicut in ve-
ro non procederet casus absq dubio ad decidendũ hoc statutum est in matrimonio
vero ergo in putatiuo. Allego ad hoc textũ singularé in. l. si cõcubina. ff. rerũ amo.
vbi tex. dicit quod in matrimonio putatiuo mulier non gaudet preuilegio vt in vero
matrimonio. s. quod non teneatur actione furti sed rerum amotarũ immo cessat re-
rum amotarũ ⁊ tenetur actione furti. Barto. in principio dicit per illum textũ quod
licet matrimoniũ habeat preuilegiũ circa doté putatiuã ad eius exactionem vt in
dicta. l. si cum doté in. §. fina. non tamen quod ad alia. Mihi videtur quod Bar. lo
quitur nimis generaliter ⁊ obscure potes dicere quod ille textus loquitur in deli-
cto a muliere cõmisso quo casu nõ gaudet preuilegio matrimonij veri/ ⁊ ille textus

fuit allegatus per Accursiū in.l.consensu in.§.vir quoqꝫ.C.de repu.in illa q̄stione
[Conclusio.] si vxor putatiua perdat doté propter adulteriū. ¶ Tene ergo conclusioné quod
dispositio huius legis habeat locū in matrimonio putatiuo et allego tibi casum sin-
gularem expresse hoc decidenté in.l.si el home.que est quarta in ordine in hoc foro
libro tercio titulo delas herentias vbi textus dicit quod si aliqua mulier ignoranter
contrahat matrimoniū cum aliquo coniugato quod ipsa debet habere medietaté
acquisitorū durante illo matrimonio putatiuo. ¶ Cogitabam si posset hoc limi-
[Limitatio dicte conclusionis.] tari inter bona fide contrahétes sed si vxor esset in mala fide sciens consanguinitaté
decepit maritū est homo nimis industriosus acquirens multa ex labore ⁊ industria
quod ipsa non deberet habere parté lucrorū seu acquisitorū durante matrimonio si
ipse maritus nō vult parté in lucris per eā acquisitis/ forte enim erat mulier q̄ ope-
ra et industria aliqua acq̄sierat ⁊ sic cōtra maritū qui cum ea bona fide cōtraxit ipsa
non gaudebit beneficio huius.l.allego ad hoc notabilé conclusioné quorundam
modernorum qui sunt Paul.de castro et Rapha.in dicta.l.si cum doté in.§.fina.
quos ibi sequitur Alexan.dicunt enim quod preuilegiū illius.§.preuilegiātis mu-
lierem in matrimonio putatiuo procederet nisi defectus matrimonij processisset ex
parte mulieris que decepisset virū scienter quia tunc non haberet in dote putatiua
mulier preuilegiū ne ex dolo suo lucrū consequatur allegāt.l.a diuo.ff.de ritu nup.
⁊ est argumétū in.l.siue hereditariū.ff.nego.gene.melius in lege penultima.§.fina
li.ff.quod cum falso tutore vbi est elegās casus quod si pater decepit generum suum
cum filia sua asserens illā esse nubilis etatis cū non esset qꝺ si ipsa decessit in matri-
monio infra.xij.ānos ⁊ sic eo tépore quo nullū fuit matrimoniū quod propter illius
dolū maritus lucrabitur doté quam ex pacto vel statuto debebat lucrari solu.ma-
tri.⁊ est ille casus famosus ad limitādū.l.primā.C.de condi.ob causam ⁊ dicit Bal.
ibi se didicisse illū tex.a Do.Bar.bene facit.l.feminis.C.ad velleia. Ego dico quod
pro hac limitatione Pauli Alexan.⁊ Rapha.est casus expressus recte ponderatus
licet per nullū eorū allegetur ad hoc in dicto.§.si mulier ibi in cōditione mariti er-
rauerit putaueritqꝫ esse liberū cum seruus esset. Ergo secus si esset sciens impedimé
tum cū tex.punctualiter requirit erroré ⁊ ignorantiā ex parte vxoris ad hoc vt gau-
deat preuilegio de quo ibi. ¶ Cōsidera accurate: q꞉ in casu in quo loquūtur doc-
to.s.in materia.d.l.si cum doté in.§.fina.solu.mat.non manet scrupulus; quia ibi
conceditur mulieri preuilegiū in exigéda dote in matrimonio putatiuo ⁊ dicunt ꝙ
illo preuilegio nō gaudebit si ipsa sciés impedimentū matrimonij maritū fefellit et
miror quomodo isti vadūt ꝑ fundaméta parū vrgentia. Et extra ꝓpositū: q꞉ si esset
matrimoniū a legibus ꝓhibitū vt loq̄tur.l.qui cōtra.C.de incestis nup. si vxor sciés
tale impedimentū cōtraxit cū viro non solū non erit preuilegiata in exactione dotis
sed illā perdit ⁊ sic nō potest illā repetere quomodo ꝓuilegiabitur in eius exactiōe
casus est ad litterā in.d.l.qui contra clarius/in dote disponit tex.in auct.incestas in
princi.C.de incestis nup.in princi.vbi tex.dicit cōfiscatio tam ceterorū ꝙ dotis: et
subdit tex.femina quoqꝫ talia sciéter peccāte simili pena subiugāda substātia ⁊c. et
sic ipsa repellitur a dotis petitiōe q̄ applicatur filijs si eos nō habet fisco. ¶ Nihi-
lominus posset dici semꝑ esse singularé cōclusioné datā a Paulo ⁊ alijs duobus mo-
dis. ¶ Primo q꞉.d.ll.loquūtur de pena mulieris cōtrahétis sciéter matrimoniū
in casibus ꝓhibitis sed poterat esse dubiū si fiscus cui dos applicatur vel filij eo ex
cluso essét preuilegiati in dotis exactiōe vt in vero matrimonio ⁊ putatiuo disponit
in.d.§.fina.⁊ dices qꝺ non quādo ipsa maritū fefellit ⁊ sciés impedimétū contraxit.

¶ Secũdo q̃ licet applicetur fisco tamen hec exceptio res pertinet ad fiscũ non est
exclusiua iuris agẽtis nisi fisco petẽte ⁊ reportãte sentẽtiã glo.in.l.his cõsequẽter.ff
fami.her.licet Bar.in.l.auunculo in fi.ff.de condi.sine causa videtur tenere q̃d pos-
set excludi ab alio ⁊ a marito licet fiscus nõ petat vide eũ q̃ famose loq̃tur. ¶ Sed Intellē
reperio quãdã.l.partite q̃ expresse videtur determinare q̃d si vxor sciens impedimẽ- ctus.l.
tum contraxit cũ marito impedimentũ ignorante et sic eũ fefellit q̃d non solũ perdat partite.
dotẽ sed quod applicetur marito ita probat lex quedã que est in.v.parti.titulo.xiiij
de las pagas y de los quitamientos.l.quinquagesima incipit/sabiendo alguna mu-
ger.vbi tex.dicit q̃d si mulier scienter cõtraxit cũ cõsanguineo vel cũ alio cũ quo legi
timũ impedimentũ obstabat matrimonio ⁊ maritus fuisset ignorãs talis impedimẽti
quod dotẽ quam sibi dedit non potest ab eo repetere matrimonio dissoluto nec ipse
est obligatus ad dotem reddendã quia ipsa ex eo q̃ turpiter dedit excluditur a repe
titione ⁊ sic sentit q̃d dicta dos nõ applicatur fisco sed remanet apud maritum ⁊ hoc
satis colligitur clarius iuncta lege sequẽti que incipit/a sabiẽdas casando alguno/
que dicit: quod si ambo sciuissent impedimentũ ⁊ sic sciẽter cõtraxissent tunc dos ap
plicaretur fisco/sentit secus marito ignorãte prout dixit lex precedẽs mirabiliter per
d.l.limitatur auct.incestas.C.de incestis nup.que dotẽ applicat fisco filijs deficiẽ-
tibus q̃ illud videtur limitandũ nisi in casu quo ipsa esset sciẽs maritus ignorans et
secũdũ dispositionẽ.d.l.de paruo dubio deseruiret dicta determinatio doctorũ cũ in
casu quo ipsi loquũtur cessaret preuilegiũ in exigẽdo cũ dos deberet apud maritũ
remanere/tene menti. ¶ Cogita q̃ glo.d.l.qui cõtra sup parte fisco vẽdicari mo-
uet hoc dubiũ.s.supra esset sciẽs maritus ignorãs: nã dicit q̃ illud q̃d a sciẽte impe-
dimentũ datur alteri ignorãti remanet ignoranti per.l.fina.ff.de lega.primo: sed illa
glo.loquit̃ in legato ⁊ donatione sed in dote est alia ratio q̃ sempremanet patrimo-
niũ vxoris/ideo de iure cõmuni videbatur fisco applicandũ dato q̃d maritus igno-
rasset impedimẽtũ ex quo ipsa sciebat in cuius pena amittit dotem ⁊ alia vt in.d.auct.
incestas ideo tene mẽti dictã.l.partite ⁊ vide Bar.singulariter in.d.l.auũculo Cinũ
⁊ Salice.qui traduxit distinctionẽ Cyni in.d.l.qui cõtra. ¶ Unde sto in hac con- Conclu
clusione q̃ si mulier sciẽs impedimẽtũ legitimũ subesse ad matrimoniũ cõtrahendũ sio.
scienter cõtraxit matrimoniũ cũ marito tale impedimentũ ignorãte tunc non habe-
bit partẽ lucrorũ ⁊ acquisitorũ durante matrimonio prout in hac.l.disponitur: et
licet ad hoc propositũ non soleat allegari videtur mihi bene facere tex.in.l.si cõcu-
bina.ff.rerũ amo.vbi in delinquẽdo mulier putatiua nõ gaudet preuilegio veri ma-
trimonij: sed sic est q̃d mulier sciẽter cõtrahẽdo cũ cõsanguineo cõmittit delictũ in
toto titulo de incestis nup.ergo nõ gaudet hoc preuilegio. Itẽ q̃ apud eã ex quo ip
sa scit de impedimẽto nõ potest dici matrimoniũ putatiuũ/realiter enim ipsa scit ma
trimoniũ nõ subsistere ⁊ per cõsequẽs cessat dispositio.d.c.ij.quod loquitur in ma-
trimonio putatiuo ⁊ est casus etiã a me põderatus in.d.l.si cõstante.§.si mulier ibi
errauerit. Et si dicas in societate non attẽditur bona vel mala fides sed cũ inter ma-
ritũ ⁊ vxorẽ videtur cõtracta quedã societas ergo.⁊c. Respondeo illud obtinere in
societate inita per contractũ: sed hic cõtrahitur a lege solũ in casu matrimonij ⁊ ma
ritus ignorãs impedimentũ bona fide cõtrahit societatẽ credẽs vere esse in matri-
monio forte non sic faceret sciẽs matrimoniũ non valere ⁊ hec opinio probatur no-
tabiliter a contrario sensu in dicta.l.si el home que est quarta in hoc foro titulo de-
las herentias vbi solum in matrimonio putatiuo concedit vxori partem lucrorum
quando ipsa ignoranter contraxit ignorans impedimentum contrahendum ergo

secus si sciret vt in questione nostra. Immo ipsa tunc punitur vt ibi licet in pena lo-
quatur in casu speciali. ¶ Sed stat apud me non parua difficultas si hec medietas
lucrorũ ⁊ acquisitorũ quã vxor nõ debet habere propter dolũ suũ vt dictũ est si rema
nebit pro viro vel applicabitur fisco quatenus vxor debebat habere si ignoranter
cõtraxerat matrimoniũ/videtur enim quod fisco debeat applicari per tex. in auct.
de incestis nup. in principio vbi tex. dicit qđ pena contrahẽtis incestas nuptias est
cõfiscatio tã ceterorũ ꝙ dotis. Et vlterius dicit tex. substãtia sic amissa verba sunt
tex. in dicta auct. incestas in corpore in principio dicit tex. mox eis suarũ rerũ casũ
imminere facit. l. qui cõtra. C. de icestis nup. vbi tex. dicit nihil ex eodẽ matrimonio
siue ante nuptias donatũ siue deinceps quoquomodo datũ fuerit cõsequatur idꝙ
totũ quod ab alterius liberalitate in alterũ ꝓcesserit vt indigno indigne vẽ sublatũ
fisco vẽdicari sancimus: ergo cũ ista medietas acquisitorũ durãte matrimonio effi
ciatur vxoris videt quod perdat eã et fisco applicetur nec remaneat apud maritũ
nisi sua medietas. ¶ Nihilominus teneo contrariũ immo qđ nihil applicetur fis-
co: sed totũ remaneat marito. Moueor ad hoc ex decisione superioris questionis/
negatur enim ꝙ medietas lucrorũ sit acquisita ipsi vxori scienter cũ ignorãte cõtra-
henti: nã hoc preuilegiũ adquirẽdi ⁊ diuidẽdi acquisita cõstante matrimonio solũ
attribuitur vero matrimonio ⁊ putatiuo cõtracto ab habẽtibus bonã fidem sed nõ
inscienter cõtrahẽte vt late probatũ est ergo negato principio acq̃sitionis cessat hoc
dubiũ nam ex quo nihil vxori vnquã fuit acquisitũ non est quid perdat nec applice-
tur fisco tanquã ex propria vxoris substãtia cũ nulla substãtia eius in his bonis re-
periatur ⁊ sic tollit dicta auct. incestas ⁊ d. l. qui cõtra que loquũtur in perdendis
⁊ fisco aplicãdis bonis proprijs ipsius vxoris non in istis in quibus nihil habet nec
vnquã habuit vxor propter delictũ suũ cum scienter ab initio cõtraxit matrimoniũ
illegitimũ. Preterea ad hanc partẽ adduci possunt etiã omnia fundamẽta superius
adducta. Item optime facit dicta. l. partite ⁊. d. l. fori. Item adduci potest in argu. l.
fina. ff. de lega. primo vbi tex. dicit ꝙ si tutor contraxit matrimoniũ vetitũ cum pu-
pilla sua ⁊ ei aliquid in testamento legauit qđ ipsa bene potest capere tale legatum/
sed ipse non potest capere ex testamẽto pupille cũ qua cõtraxit rationẽ ibi reddit iu-
risconsultus quia delinquunt qui prohibitas nuptias contrahũt ⁊ merito puniẽdi
sunt quod imputari non potest mulieri que a tutore decepta est ⁊ sic dicendũ in mari
to a muliere decepto vt ipsa nihil habeat ex dolo suo/ ⁊ ita teneo quod nil acquira-
tur fisco sed totum remaneat marito prout posui thema questionis supra in versi. co
gitabã. alias sequeretur quod maritus existens in bona fide propter dolum vxoris
maximum damnum ipse portaret quod est iniquum et contra dicta iura.

Prima limitatio.

¶ Queritur et secundo si ab initio erit aliqđ
remedium ad hoc vt mulier non habeat medietatem lucrorum/ est necessaria nimis
⁊ cotidiana ista questio: et vidi plures homines abundantes in diuitijs positos in
maxima confusione volentes contrahere matrimonium cum aliqua ⁊ forte habent
filios ex alia vxore timent perdere medietatem omniũ bonorum suorum hoc modo
quia soluto matrimonio eius morte vxor dicit pertinere ad eam medietatẽ omnium
bonorum que reperiũtur cum de iure huius regni omnia presumantur cõmunia si
heredes mariti volũt probare quantitatem patrimonij quã maritus habebat ⁊ du-
xit ad matrimoniũ tẽpore quo celebratũ fuit est difficilimũ hoc probare maxime si
consistebat in pecunia ⁊ hoc modo manet maritus nimium defraudatus et eius he-

redes: vnde sepe fui cōsultus de remedio/ Jam vidi plures se prouidentes per viam
pacti ⁊ cōuentionis facte inter virū ⁊ vxorē tēpore quo contrahūt qđ ipsa renunciat
lucris nec vult habere partē in lucris nec in debitis: sed contentā vult esse cum dote
sua/ ⁊ videtur dicendū quod valeat hoc pactū ab initio/ ⁊ ista erit optima securitas
⁊ cautela quod ab initio fiat pactū inter eos quod ipsa nō habeat partē lucrorum et
qđ renunciat ex tunc dictis lucris et etiā debitis que cōstante matrimonio obueniēt
⁊ sic fiat hec cōuenctio ⁊ renūciatio plenissima cū qua maritus erit tutus a cōfusio-
ne dictorū bonorum/ allego in specie hoc consiliū positū per Joā Fab. in rubrica in-
sti. de nup. cuiꝰ verba sunt hec si cōtrahis matrimoniū in patria in qua mulier par-
tem habere debeat in mobilibꝰ seu conquestis prouide tibi quantū habeat ne si pre-
moriaris filios tuos spoliet ⁊ de tui laboribꝰ aliū ditet virū que verba nota bene/ fa-
cit qđ Bal. dicit in. l. j. in. iij. colu. versi. pone rusticus promisit. C. de fruct. ⁊ litis ex-
pen. ego pōdero ad hoc glo. famosam q̄ pūctualiter decidit hoc dubium in. d. c. ij. de
donatio. inter virū et vxo. in parte nō est aliud relata glo. ad omnē dispositionē tex.
Ibi enim tex. dicit ꝙ soluto matrimonio dos debet reddi mulieri et etiā medietas
omniū bonorū que durāte matrimonio fuerūt acquisita dicit textus si non est aliud
qđ obsistat dicit glo. sup parte aliud puta pactū vel cōsuetudo/ ⁊ sic apparet ꝙ etiā in
casu quo loquitur ille tex. dimidia lucrorū esset diuidēda inter virū ⁊ vxorē tamē il-
lud est verū nisi aliter esset pactū inter eos qđ nota: licet si videas fundamēta que glo.
allegat solū loquūtur in pacto facto sup dote sed nō est diuersa ratio/ Faciat in simili
cōclusio Bar. in. l. quia poterat in fine. ff. ad trebe. duo erant socij vnius mercantie
vnus vult ire venetias alter cōtradicit ⁊ ille dicit volo ire meo periculo ⁊ sic vadit
eo inuito suo periculo multa lucratur an sotius per hibēs debet habere partē lucri/
dicit fuisse determinatū ꝙ non per. d. l. fina. quia ex quo suscepit in se periculū ⁊ com-
modū debet esse suū quod dicit esse menti tenendū/ sic dicendū in ꝓposito cū maritꝰ
ex pacto suscipit in se periculū ad debita cōstāte matrimonio cōtracta ergo ad lucra
maxime ex quo mulier cōsentit facit tex. in. §. illud insti. pro so/ preterea certū est ꝙ
de iure solu. matri. dos debet redire ad mulierē/ tamen nihilominꝰ valet pactum qđ
maritus debeat lucrari dotē vel certā partē solu. mat. l. ex morte. l. si cōuenit cū alijs
C. de pactis cōuen. ergo quare non sic in superiori casu/ Itē societas potest cohiri
sub cōditiōe. l. j. ff. pro sotio. l. de societate. C. eo. ibi volūtates etenim legitime cōtra-
hentiū seruāde sunt. Optimus tex. in. l. societatē. ff. eo. ibi si vero placuerit ⁊ hoc si-
ne dubio crederē in casu quo maritus esset homo diues ⁊ industriosus mercator/
ita ꝙ ipse ponit laborē et industriā mulier autē quiescendo manet in domo sua/ ⁊ ita
vidi pactū esse defacto ⁊ obseruatū inter quendā ditissimū senē Zamorensē atten-
datorē matrimoniū contrahentē cum quadā iuuēcula paupere. do. tex. singu. ad ꝓ-
bandū valere tale pactū et renunciationem in caplo. j. de filijs natis ex matrimo. ad
morganicā cōtracto in vsibus feudorū vbi est casus qđ quidā habens filiū ex nobili
coniuge illa defuncta aliā minus nobilē duxit in vxorē ea lege vt nec ipsa nec filij eiꝰ
amplius haberent de bonis eius quā certam quantitatem facit tex. singu. in caplo. j.
de sponsa. vbi quis cōtraxit matrimoniū secundū legem saxoniam/ et in fortioribus
terminis reperio quandā decissionem rote in antiquioribus in titu. de pactis secun-
dum numerū meum est decissio secunda vbi expresse concludit qđ erat consuetudo
in quodā loco qđ omnia inter coniuges acquisita essent cōmunia vir quidam volēs
emere castrum vel domū vel vineam vel aliam rem pepegit vel conuenit cum vxore
ꝙ ipsa nihil haberet nec peteret in ipsa re que de cōsuetudine veniebat cōmunicā-

da ⁊ vxoꝛ fecit sibi pactũ de hoc ⁊ per pactũ renũciauit omni iuri ꝑtextu dicte con
suetudinis aut alias sibi in dicta re acquirẽda cõpetituro qꝺ valet talis renũciatio
⁊ conuentio mouetur: qꝛ per talẽ conuentionẽ etiã si posset dici donatio vxoꝛ non ef
ficitur paupeꝛioꝛ si nõ acquirat licet vir fiat locupletioꝛ igitur valet. ff. de donatio.
inter virũ et vxo. l. si spõsus in. §. si quis rogatus ⁊. l. sed si vir lanã. §. quod vir vxo
ri ⁊. §. quod vir legaturus quia non amare nec tanꝗ inter infestos recipienda est
pꝛohibitio iuris facta de donando inter cõiuges. l. si id quod. §. si quas. ff. de dona.
inter virũ ⁊ vxoꝛẽ/⁊ sic videtur hec cõclusio tẽdere qꝺ valeat hoc pactũ seu cõuẽctio
dato qꝺ fieret inter cõiuges iam cõstante matrimonio. Ista videtur dura cõclusio:
nam ante matrimoniũ bene quidẽ sed post matrimoniũ quod mulier renũciet lucris
sibi acquirẽdis nec vellet habere partẽ in re quã maritus vult emere/ durũ est cum
videatur facta donationis causa que pꝛohibita est inter virũ ⁊ vxoꝛẽ vt per totũ ti
tulum. ff. ⁊. C. de donatio. inter virũ ⁊ vxo. ⁊ in specie facit tex. singu. in. l. iij. in. §. si
stipulãti. ff. eo. in fine ibi si donaturũ mihi iussero vxoꝛi mee dare nullius esse momẽ
ti. l. si spõsus in. §. si vxoꝛ et in. §. circa vẽditionẽ: ibi venditionẽ donationis causa
inter virũ ⁊ vxoꝛẽ factã nulliꝰ momẽti ait: ⁊ ibi remissionẽ hactenꝰ nõ valere bonus
tex. in. §. si donationis eiusdẽ. l. ¶ Sed ad omnia ista facilis stat respõsio: quia ibi
donãs efficiebatur paupeꝛioꝛ: sed in casu nostro non quia non dicitur quis vxoꝛ vel
maritus paupeꝛioꝛ eo ipso qꝺ non acquirere vult qꝺ acquirere potuisset ideo vrget
pꝛo hac conclusione tex. in. d. §. si maritus. l. si spõsus. vbi si maritus repudiet here
ditatẽ donationis causa scripsit Julianꝰ donationẽ valere: quia nec paupeꝛioꝛ fit
qui non acquirit sed qui de patrimonio suo deposuit optimꝰ tex. in. d. §. qꝺ legaturꝰ
l. sed si vir ex lana vbi tex. dicit ꝙ legaturꝰ mihi aut hereditatis nomine relicturus es
potest rogatꝰ a me vxoꝛi mee relinquere ⁊ non videtur ea esse donatio qꝛ nihil ex bo
nis meis diminuitur que iura multũ vrgent in pꝛoposito maxime qꝛ hoc etiam potest
esse vtile mulieri cũ non teneatur ad debita. Per que satis apparet valere dictũ pa
ctum seu renunciationẽ licet fiat cõstante matrimonio licet si bene ponderes dictã de
cisionẽ loquitur quãdo maritus de pꝛopꝛia pecunia volebat emere dictũ fundũ quo
casu secundũ leges huius regni de quibꝰ supꝛa erat mariti solius: sed fundamẽta tẽ
dunt etiã quo ad alia acquirẽda constãte matri. que venirẽt cõmunicãda vide opti
mam legẽ stili. cccxi. Incipit otrosi/si el marido/que loquitur in muliere pꝛotestante
marito qꝺ non vult partẽ lucroꝝ nec dãnoꝛum in officio qꝺ ipse assumpsit. ¶ Hec
posset assignari pꝛo pꝛima limitatione huius. l. s. qꝺ lucra ⁊ acquisita veniãt cõmuni
canda ⁊ medietas acquiratur vxoꝛi nisi aliter sit cõuentũ ⁊ ipsa renũciauerit lucris
⁊ debitis/volens contentari cũ dote ⁊ arris suis quod aduertant diuites cõtrahẽtes
matrimoniũ. ¶ Sed per hoc solũ pꝛouidetur de remedio ad hoc vt per hoc pactũ ⁊
renunciationẽ vxoꝛ ipsa non habeat partẽ lucroꝝ: sed si hoc pactũ non fiat vel si op
ponatur in dubiũ valeat nec ne quod remediũ habebit cõtrahẽs matrimoniũ qui
est diues vt tẽpoꝛe dissoluti matrimonij posset faciliter sine onere pꝛobãdi deducere
de aceruo bonoꝝ totũ capitale suũ ⁊ omnes facultates quas ipse habebat ⁊ duxit
ad matrimoniũ antequã lucra diuidãtur/et sic de residuo diuidãtur bona inter eum
⁊ heredes ⁊ vxoꝛẽ/dico qꝺ remediũ est qꝺ tẽpoꝛe quo matrimoniũ contrahitur fiat
scriptura publica de omnibꝰ bonis que maritus tunc habet ⁊ ducit ad matrimoniũ
⁊ hec fiat in pꝛesentia vxoꝛis ducende cum eius consensu ⁊ qualiter ipsa hoc confite
tur: nam per hoc pꝛobabitur solu. matri. quantum maritus duxit ad matrimoniũ:
⁊ idem in vxoꝛe ⁊ sic deducit quis capitale suum faciliter ⁊ residuum diuidetur. Do

casũ mirabilẽ ꝛ a me solo ad hoc ꝓpositũ põderatũ in.l.si ego.§.dotis.ff.de iure do. in ꝟsi.plane si rerũ ibi ꝛ res q̃ in libello cõtinẽt in domũ se intulisse pl⁹ ꝓbat ibi ꝙ hoc ꝓbabit ꝑ priuatã scripturã mariti vel ecõtra ꝛ ad hoc singularit laudat a Bal.in.l ob maritorũ.C.ne vxor ꝓ ma.q̃ꝺ ꝑpetuo comẽda q̃ mirabilẽ securitatẽ cõfert mari tis ꝛ ecõtra ad ꝓbãdũ ꝓprias facultates q̃s duxerũt ad matrimoniũ vt sic illas tãq̃ capitale ꝓpriũ deducãt anteq̃ bona diuidãtur intellige q̃ꝺ dicta scriptura fiat tpe quo matrimoniũ cõtrahit nõ pri⁹ vt fraudes cessẽt ꝓut videt loqui dict⁹.§.dotis.

Secũda limitatio.

Secundo limita hanc .l. nisi esset empta vel permutata: cũ pecunia vel re alteri⁹ ꝛ hoc cõstet nã tũc nõ efficitur cõmunis sed illius cui⁹ erat res permutata/iste est casus notabi.in.l.si itãdo que est vndecima in hoc foro libro.iij.titulo de los labores ꝛ parciões.vbi tex.elegãter dicit q̃ꝺ si res pro pria vxoris vel mariti pmutatur cũ alia re: ꝙ illa res efficit illi⁹ cui⁹ erat res q̃ sic fuit permutata. Idẽ si res mariti vel vxoris fuit vẽdita ꝛ precio illi⁹ fuit alia res cõpara ta q̃ꝺ efficitur illius cuius erat res vendita de cuius pretio fuit alia res cõparata.

Sed nũquid est necesse hoc realiter constare per testes vel sufficit hoc ꝓbari per confessionẽ mariti vel ecõtra ꝛ videtur q̃ꝺ sufficiat cõfessio cuiuslibet eorũ asserentis fundũ fuisse emptũ de pretio redito ex fundo alteri⁹ vẽdito seu de ꝓpria pecunia sua forte enim in istrumẽto emptionis cõtinetur qualiter vxor emit de propria pecunia viro paciente ꝛ ecõtra/ꝛ sic videtur q̃ꝺ ex dicta cõfessione probetur sic esse ꝛ stetur dicte cõfessioni/ad hoc allego tex.iũcta glo.in.l.cum propria.C.si quis alte.vel si.ibi docenti veritatẽ iũcta glo.ex qua infertur scd̃m Salic.ibi in fina.ꝟbis ꝙ si vxor emit res aliquas cõstante matrimonio ꝛ in instrumẽto cõtineatur de ꝓpria pecunia vxo/ris viro patiente q̃ꝺ statur instrumẽto ꝛ creditur ita esse: ꝛ cessat p̃sumptio q̃ꝺ pecu nia fuerit de bonis viri q̃ inducitur per.l.quint⁹.ff.de donatio.inter virũ ꝛ vxo. Idẽ Salic.in.l.si nõ verũ.C.de donatio.inter virũ ꝛ vxo.dicẽs ꝙ cũ vxor posset emere a viro cõstante matrimonio vt ibi est casus ꝛ melior in.l.si spõsus.§.circa.ff.de dona. inter vi.ꝛ vxo.dicit ipse q̃ꝺ creditur ei de pretio ꝛ stabitur instrumẽto vel cõfessioni mariti cõtra se: vt ꝓbatur secundũ eũ in.d.§.circa/ideo creditur q̃ꝺ pretiũ sit de bo/nis mulieris non mariti/in hanc sententiã se inclinat idẽ Salice.in.l.si mater.C.de contrahẽ.emp.ꝛ loq̃tur vbi pecunia emanasset ab vxore q̃ emisset rẽ aliquã a mari/to vel ab alio ꝛ dicit q̃ꝺ tunc ex quo ipsa dat pecuniã vt propriã marito seu alij ꝛ hoc maritus consentit ꝛ sic cõfitetur q̃ꝺ tunc si p̃sumatur vnde videtur concludere q̃ꝺ sic p̃sumatur ꝛ ꝓbetur nõ solũ si expressim in instrumẽto emptionis facte ab vxore marito dicatur de ꝓpria pecunia ipsius mulieris ꝛ hoc viro patiẽte ꝛ consentiẽte sed etiã si tacite hoc fiat puta q̃ vxor emit a marito ꝛ maritus vendẽs recipit pretiũ vt de bonis vxoris quib⁹ casib⁹ cõcludit cessare presumptionẽ.l.quint⁹ ꝛ ꝓpter hãc tacitã ꝛ expressam mariti acceptationẽ et cõfessionẽ satis ꝓbari pecuniã esse ipsius vxoris mouetur primo per.d.l.si mater a cõtrario sensu q̃ probat ꝙ vxor cõstante matrimonio posset emere rẽ mariti. Itẽ q̃ si marit⁹ in instrumẽto cõfiteatur aug/mentũ dotis licet hec cõfessio non preiudicet creditoribus tamẽ videtur viro pre/iudicare in auct.de equali do.§.aliud.ꝟsi.si vero nõ fuerit colla.vij.in auct.sed iã necesse est.C.de dona.ante nup.in fi. Itẽ ꝓbat glo.notabi.scd̃m eũ in.l.qui testa/mentũ.ff.de ꝓbatio.in parte modũ que dicit q̃ꝺ presumptio.d.l.non habet locum in eo qui emit ab eo cui nil poterat relinquere ꝛ confitetur sibi preciũ solutũ mo/uetur etiã per tex.ꝛ glo.in.d.l.cũ propria.C.si quis alte.vel sibi facit.l.desideriũ.C

de positi. ⁊ sic residet ⁊ bene faciũt notata per eũ in auct. sed iam necesse in fine .C.
de donatio. ante nup. ¶ Famosa ꝓfecto ⁊ cotidiana cõclusio ad dispositionẽ hui⁹
l. iũcta. l. stilli iam allegata q̃ presumit omnia bona cõmunia: nam si vxor emisset fun
dum ⁊ in instrumẽto cõtineatur ꝙ emit de propria pecunia sua viro paciẽte ⁊ hoc
consentiẽte ⁊ confitẽte quod presumatur sic esse ⁊ quo ad maritũ per dictã confes-
sionem ꝓbatur dictã pecuniã esse propriã vxoris ex quo sequitur maxima vtilitas/
quod dicta res sic empta non cõmunicabitur inter maritũ ⁊ vxorẽ sed efficitur pro-
pria illius de cuius pecunia fuit empta vt dicit tex. in. d. l. si estando. ¶ Et ista erit
singularis pratica et mirabilis quãdo aliquis diues cõtrahit matrimoniũ cũ ali-
qua paupere vel diuite: et ipse maritus timet emere aliquã hereditatẽ opulentã de
pecunia sua ex eo ꝙ dicta hereditas emetur de sua propria pecunia: et q2 hoc non
bene poterit probari solu. matri. vxor habebit dimidiã tanq̃ de re acquisita cõstan
te matrimonio et sic ditabitur cũ facultatib⁹ proprijs mariti quas ipse habebat an
teq̃ contraheret matrimoniũ cum sit difficilis probationis probare q̃ ipse habebat
⁊ per consequẽs ꝙ hereditas fuit empta de propria ipsius pecunia nam ad sibi con
sulendũ et ad hanc fraudẽ vitandã facias apponi in instrumẽto qualiter maritus
emit ista bona de propria pecunia sua et vxor hoc cõsẽtiat et approbet et sic fateatur
Sed caue marite ⁊ tu aduocate ne hoc facias apponi fraudulẽter in instrumento
causa vxoris defraudãde cum forte aliter se habeat veritas/ bene facit tex. supra al-
legatus. s. l. si ego. §. dotis. ff. de iure do. vbi tex. dicit hoc ꝓbari per scripturã pri-
uatã ipsi⁹ mariti: ⁊ ecõtra vt dicit Bal. in. l. ob maritorũ. Ad predicta allego textũ
singularẽ in simili in. l. cũ proponas. C. pro sotio vbi est casus ꝙ vbi fund⁹ emitur
a duob⁹ licet in instrumẽto cõtineatur qd̃ vn⁹ eorũ soluit pretiũ non propterea pre
sumitur de pecunia cõmuni soluta immo in dubio pecunia presumitur solius soluẽ-
tis probatur etiã in. l. ventri. in. §. fina. ff. de preti. credi. nisi in instrumẽto diceretur
de pecunia cõmuni sc̃dm Docto. in. l. cũ proponas ⁊ ibi ꝓbatur/ ideo Bal. in. d. l.
cũ proponas dicebat qd̃ vbi duo emũt fundũ cõmuniter sit caut⁹ soluẽs ꝙ dicat qd̃
soluit de sua propria ⁊ alter sit cautus qd̃ faciat instrumentũ dicere qd̃ soluit de com
muni cũ in dubio presumitur pecunia esse solius soluẽtis vt dicta. l. si ventri. Idem
Bar. indistincte in. l. si patruus. C. cõmunia vtriusq; iudi. dicit ꝙ si sotius emit rem
in dubio intelligitur de pecunia propria et est casus in. l. penul. C. si quis alte. vel sibi
qd̃ limita vt infra dicã. ¶ Ista cõclusio Salice. nõ caret scrupulo nã de iure cõmu
ni oĩa acquisita ab vxore cõstante matrimonio presumuntur ex bonis mariti/ hodie
oĩa presumũtur cõmunia nisi vterq; coniugũ ꝓbet sua vt ante dixi. Sed si sic est cũ
donatio sit ꝓhibita inter virũ ⁊ vxo. fraus magna posset cõmitti vigore dicte cõfes-
sionis nam vxor emeret aliquã rem de pecunia viri vel cõmuni vtriusq;/ ⁊ vt esset in
totũ sua et nõ cõmunicaretur marit⁹ cõfiteretur ꝙ de propria pecunia vxoris ẽpta
fuit: ⁊ idẽ fieret ecõtra marito emẽte/ ⁊ per hũc modũ possent multe fraudes cõmitti
qd̃ semp iura impugnauerũt. Et primo cõtra hãc doctrinã facit tex. in. l. cũ quis de-
cedens. §. ticia. ff. de lega. tertio / vbi est casus: qd̃ si testator confitetur se debere ali
quid nõ capaci. nil valet talis cõfessio similis tex. in. l. qui testamentũ. ff. de ꝓbatio.
in fine ibi ex eo qd̃ ille plus capere nõ poterat in fraudẽ. l. hoc in testamẽto adiecisse
⁊ intelligit Bar. hoc esse verũ dato qd̃ ista cõfessio. In vltima volũtate facta in fauo-
rem in capacis fuisset iurata: nã alias etiã in fauorem capacis non ꝓbat vt late ipse
Bar. in. §. codicillis eiusdẽ. l. ¶ Item facit qd̃ ipse Bar. dicit in. d. §. ticia testator
habet vxorẽ suã secundã cui plus vult relinquere quã posset secundũ formã. l. hac edi

ctali.C.de secu.nup.cōfitetur se habuisse ab vxore mille ⁊ sic iurauit nil valet confessio refert si: vidisse de facto. ¶ Jtē infert aliud testator cōfitetur in testamento se habuisse ab vxore sua mille ⁊ sic iurauit dicit q̄ꝺ viuēs si vult poterit postea dictam cōfessionē reuocare nec obstat si dicatur q̄ꝺ cōfessio facta cū iuramēto inducit probationē ⁊ sic nō potest reuocari q꞉ trāsit in contractū inter viuos: nā vxor nō est capax donationis inter viuos cōstāte matrimonio ⁊ sic vir viuēs potest reuocare vnde cōfessio videtur in fraudē facta ideo scd̄m eū si maritꝰ esset mortuꝰ cū tūc donatio esset cōfirmata eiꝰ morte heres nō posset reuocare ⁊ ita residet: est verū ꝙ ad ista posset respōderi q̄ꝺ tā decisiones Bar. ꝗ̃ iura quibꝰ ipse fundatur loquūtur in cōfessione facta in vltima volūtate: sed ista nō preiudicat etiā si facta esset in fauorē capacis nisi iurata esset iuxta.l.rationes ⁊ auct.q̄ꝺ oportet.C.de ꝓbatio.⁊.l.cū q̇s decedēs in.§.codicilli.ff.de lega.tertio / ⁊ ibi Bar.notāter allegās plura iura est casꝰ singularis in.l.legaui.ff.de libe.lega.qui loq̇tur etiā quādo relinq̇tur capaci quā Bar.ad hoc cōmēdat in.l.q̇ testamētū ff.de ꝓbatio.l.q̇ vxori de auro ⁊ argen.lega.l.luciꝰ in.§.quisq̇s.ff.de lega.ij.vnde ista posset esse ratio inualidādi cōfessionē magis ꝗ̃ ratio incapacitatis. Sed reperies Bal.in.l.j.in quarta colu.ꝟsi.quero vtrū iuramētū donātis.C.de inoffi.donatio.vbi recitat hec dicta Bar.⁊ indistincte seq̇tur illa ⁊ videtur eandē cōclusionē tenere in cōtractu inter viuos: dicit enim ꝙ iuramētū patris nō firmaret cōtractū donatiōis seu alteriꝰ cōtractꝰ in fraudē filiorū factū q꞉ iuramētū inter ꝓhibitos nō facit fidē per.d.l.qui testamētū facit nota.casꝰ in.l.j.in.§.si mutuaui.ff.si q̄d in frau.patro.ꝓ quā ꝓbat Bal.in.d.l.j.q̄ꝺ cōfessio nō probat naturalē solutionē in preiudiciū tertij. Jdē in cōtractu inter viuos inter maritū ⁊ vxo.sentit Bal.ipse in.l.fina.in.ij.colu.v.nota.C.de epis.⁊ cle. Nā ibi est casus scd̄m Bar.ꝙ datio arrarū nō ꝓbatur per simplicē cōfessionē sed cōtrariū seruat cōsuetudo secundū eū ⁊ bene quia veritas probatur per confessionē.ff.de posi.l.publia.§.fina l.generaliter.C.de nō nu.pecu.Ar.tute.l.fina.quia si dictū testis vel tabellionis probat veritatē multo fortiꝰ cōfessio partis prīcipalis subdit ⁊ in hoc facit hoc vltimū esse verū nisi talis cōfessio esset reprobata ratione fraudis presumpte per dictas.ll.⁊ hoc in expresso firmat Bar.in.l.qui testamentū.ff.de probatio.reprobās glo.ibi q̄ tenebat: ꝙ si cōfessio fieret inter viuos in fauorē incapacis teneret nec presumeretur in fraudē: nam dicit Bar.idē esse ⁊ sic esse inualidā sicut si fieret in vltima volūtate ⁊ per hoc tollitur principale fundamentū Salice.q̄ꝺ posuit in.d.glo. Pro hoc allego tex.singularē in.l.j.C.de natu.libe.ibi siue ab eo emptū est vel ab alio siue ipsorū nomine cōparatū est ⁊c. Unde videtur ibi casus singularis q̄ꝺ etiā si emptio sit facta nomine incapacis ⁊ tanꝗ̃ de eiꝰ pecunia nil valet q̄ꝺ Bal. ibi infert ad emptiones quas patres faciūt nomine spuriorū / ⁊ idē tenet ibi Cynus ⁊ sic est ibi casus expressus contra glo.d.l.qui testamentū / ideo Jacobus de Belui. in quadā sua disputatione reprobāt dictā glo.per.d.l.j.vbi dicit esse casum q̄ꝺ si pater vendat filio spurio ⁊ fateatur ab eo pretiū receptū q̄ꝺ nil valeat immo presumatur in fraudē idē Specu.de succes.ab intes.§.j.ꝟsicu.quid si patri idē Salice.in.d.l.j.nisi aliud appareret in veritate ⁊ sic dicit posse verificari glo.illam ⁊ idem tenet Bar.in.d.l.prima ⁊ Bal.in.d.l.qui testamentū reprobans glo.ibi positam. ¶ Et hec presumptio fraudis esset maior si ipse maritus emeret pro vxore absente ⁊ confiteatur emere de pecunia vxoris quo casu / ideo q꞉ pecunia nō emanat ab ipsa vxore esset presumptio fraudis ⁊ in hoc casu ita tenebat Salic.in.d.l.si mater ⁊ do casum de hoc in.l.cum propria.C.si quis al.vel sibi vbi casus: q̄ꝺ si vir emens in veritate facit nomen vxo-

ris appom in instrumēto simulate acquiritur viro nō vxori et vxor possidēs tenetur
restituere rē cum fructib⁹/hec satis vrgent licet loquātur in filijs spurijs in quib⁹ est
maior incapacitas quā inter virū et vxorem licet determinatio Bar. in .d. §. ticia lo-
quatur in vxore. ¶ Si maritus faceret dictā confessionem cum iuramēto .s. rem esse
emptā de propria pecunia vxoris vel e contra bene procederet confessio in preiuditiū
mariti attenta opinione que tenet qd valeret donatio cum iuramēto inter virū ꝛ vxo
rē alias non caret scrupulo ꝛ adhuc magno dicta opinio Salice. supra relata. Ma-
xime si cōiecture essent in contrariū vt q2 non habebat vxor vnde posset habere pecu
nias proprias ex quibus emeretur fundus/ ideo si iudex essem semper recurrerē ad
has coniecturas .s. inuestigare vtrū erat mulier que presumebatur habere proprias
pecunias forte quia successerat parentib⁹ vel alijs cognatis vel aliunde habuit: nā
iste coniecture iuncte cum confessione mariti validarent emptionē ad presumendū
quod fundus fuisset emptus de propria pecunia sua ex quo sic cantat instrumentum
de consensu mariti factum. ¶ Moueor ad hoc ex quadā theorica Bal. q̄ satis sin-
gularis est ad propositum in .l. pe. C. si quis alte. vel sibi: nam ibi est casus qd sotius
emens rem in dubio intelligitur de pecunia propria soluere maxime cum sic dicat in
strumētū est casus in .l. cū proponas. C. pro sotio ꝛ in .l. si ventri in .§. j. ff. de preui. cre
di. nam dicit hoc esse verū nisi ex cōtrarijs coniecturis presumatur alterius sotij vel
cōmunis vtriusꝙ per .l. si defunct⁹. C. arbi. tute. ꝛ .l. fina. de pigno. optim⁹ tex. in .d.
l. si ventri. in .§. fina. idem sequitur ibi Salice. clarius loquitur idem Bal. in .l. si pa
truus. C. cōmunia vtriusꝙ iudicij idē tenet declarās has cōiecturas/dicit enim cō-
siderandā esse quantitatē bonorū suorū cōmuniū ꝛ cuius cōditionis sit sotius an cō-
sueuerit lucrari vel non ex quib⁹ coniecturis vir cōsiderabit ꝛ iudicabit an ex pecu
nia cōmuni vel propria: idē ibi Salice. facit glo. insti. per quas personas nobis acq-
ritur in parte fortuna. bene facit consiliū quodā Roma. cccxxxviij. aliquis cōtraxit
societatē ꝛ tunc tēporis erat paup nec in alio se exercuit nisi in illa societate nec po-
terat apparere vnde multa bona acquisiuit cōsuluit esse presumendū quod de bonis
societatis/ꝛ sic veniūt cōmunicāda. idem reperies tenere Salice. licet cū non alle-
get in .d.l. si patruus ego dixi pulcre in repetitione mea solēni quā feci super .l. prima
C. de heredi. actio. in primo nota. faciūt notata in auct. licet. C. de epis ꝛ cle. ꝛ in .l.
cum oporter in princi. de bonisꝙ libe. sed his cessantib⁹ immo cōiecturis in contra-
rium stantib⁹ satis presumerē dictam confessionē simulatā/ꝛ videtur tunc facta cau
sa donādi ꝛ morte mariti cōfirmaretur donatio (vt inquit Bar.) in .d. §. ticia in fina.
verbis ꝛ ad hanc presumptionē fraudis presumendā/satis vrget tex. in .d.l. prima. C
de natu. libe. ꝛ probatur in .d.l. cū propria. ¶ Et ista tene menti q2 obuiāt fraudi-
bus ꝛ dū fueris iudex nimiū sis attentus ad inuestigandā veritatē ꝛ fraudes ꝛ cau-
telas expellendas nam plus proderit tibi quā inherere iuris apicibus tamē non cō-
silio ꝙ ad has equitates mouearis ex capite nisi ex fundamētis iuridicis/quia multi
decipiuntur credentes ꝙ illa est equitas que sibi videtur equitas.

Tertia limitatio. ¶ **Tertio limita quod si maritus aliquid lu-**
cratus fuerit en hueste en que vaya por su soldada de rey/o de otro aya lo todo quā-
to ganare por suyo verba sunt tex. in .l. ij. huius titu. et subdit ibi tex⁹ limitationem
per ista verba/ꝛ si fuere en hueste sin soldada a costa de si y de su muger quanto ga-
nare desta guisa/sea del marido y de la muger/ca assi como la costa es comunal de
amos assi lo que ganare sea comunal de amos. ¶ Cogitabam que potuit esse ra-

tio huius.l. in faciendo differentiã si maritus ibat ad guerrã soldata sibi data vt tũc non cõmunicetur lucrũ ꝛ si fuisset sine soldata expẽsis amboꝛũ cõmunicetur videtur dicendũ ꝙ quãdo vadit soldata sibi data nõ vadit expẽsis cõmunibus presumit lex soldatã sibi sufficere ad se substentandũ sed quãdo vadit absq; soldata de necessario debet se substentare de bonis cõmunib⁹ vnde iuste disponitur vt sicut expẽse fiunt cõmuniter sic ꝛ lucra q̃ inde proueniũt iustũ est vt cõmunicẽtur. ❡ Uidetur hoc habere fundamentũ in.l.sociũ qui in eo.§.socius.ff. pro socio/ vbi est casus qd damna ꝛ lucra cõtẽplatione societatis obueniẽtia sunt cõmunia secus si contẽplatione persone obuenerũt licet lucri societas fuisset occasio/ ratio est secundũ Bar. quia occasio remota nõ est cõsiderãda exẽplificat/ si propter societatẽ habui necesse ire ad curiã principis dum corã principe tractarẽ negotia / placuit principi ex quo donauit mihi castrũ q2 hoc nõ fecit cõtẽplatione societatis sed persone mee tantũ vnde hoc nõ venit cõmicandũ ideo dicit ibi esse casum ambasiatoꝛũ. Mediolanẽsium vt donatio eis facta ab imperatoꝛe nõ sit cõmunis de quo per glo. in.l.qui pro prio.§.pcurator vt in ceteris de pcurato.ꝛ in.l.si vero negotiũ.ff.de pcurato. Idẽ dicit de duob⁹ fratrib⁹ quoꝛũ vnus cũ pecunia vadit ad curiã regis vel principis ꝛ ei similia lucra vel dona obueniũt. Sed hec lex nõ curat de cõtẽplatione solũ põderat ꝙ si eat maritus sine soldata ad guerrã vel regis seruitiũ si expensis cõmunib⁹ vadat lucrũ erit cõmunicandũ. ❡ Sed attẽde elegãter/ nam hec lex.ij. hui⁹ tituli in secũdo respõso videtur loqui aliqualiter obscure ꝛ solũ in salarijs ꝛ stipẽdijs que dantur his qui vadũt ad guerrã seu ad regis seruitiũ/ nam illud qd maritus tunc lucratur in tali guerra videtur cõicandũ si vadat sine soldata ꝛ expensis cõmunibus/ et sic lex ponderat duo qd eat sine soldata ꝛ qd expẽsis cõmunib⁹/ secus si cũ soldata ❡ Et quod videatur solũ loqui in eo qd lucratur occasione guerre in stipẽdijs ꝛ salarijs q̃ militibus dãtur probãt verba.l. in principio ibi/ si el marido alguna cosa ganare/ iuncto fine ibi/ o en hueste en que vaya poꝛ su soldada de rey/ o de otro/ aya lo todo quãto ganare poꝛ su yo: y si fuere en hueste sin soldada a costa de si y de su muger quãto ganare desta guisa sea del marido y de la muger.ꝛc. ❡ Et in societate reperio etiã qd quedã lex notabilis disponit de salarijs ꝛ stipẽdiarijs et est.l.si fratres in.§.idẽ Pãpinianu⁹ alias est.§.si inter fratres.ff.pro socio vbi tex. dicit qd si inter fratres voluntariũ consoꝛtiũ initũ fuerit ꝛ stipendia cetera q; salaria in cõmune redigi iudicio societatis ꝛ intelligitur ille tex. de stipẽdijs ꝛ salarijs que dantur militibus ꝛ vexillarijs vel similib⁹ q̃ in castrensi peculio cõputantur ꝛ sic est ibi casus singularis ꝙ illa stipẽdia seu salaria veniũt cõmunicãda ꝛ intelligit ibi glo. quãdo fuisset eo modo celebrata societas vt ex quacũq; causa quesitũ cõicarẽt secus si simpliciter p.l.cohiri ꝛ sic est ille casus notãdus ad concoꝛdiã licet nõ semp pcedat argumẽtum de societate ad disposita in his legib⁹ in cõmunicãdis acq̃sitis inter maritũ et vxoꝛẽ nam in multis diuersificãta ppria natura societatis licet in multis cõcoꝛdẽt ❡ Succedit nũc pulchꝛũ dubiũ ꝛ cotidianũ si extẽdetur hec dispositio gñaliter nõ solũ ad stipẽdia ꝛ salaria q̃ marit⁹ lucratur eũdo ad guerrã en hueste vt hec lex disponit sed etiã in omni eo qd marit⁹ lucrat̃ ambulãdo in seruitio regis vel alteri⁹ dñi nam multi ambulãt in curia in seruitio regis vel in guerra vel seruiũt dñis diuersis modis fiũt eis mercedes ꝛ rex vel alius domin⁹ cui seruit cõfert in remunerationẽ seruitioꝛũ hereditates vel loca seu pecunias vtrũ ista sic acquisita veniunt cõmunicanda cũ distinctione de qua hic.s. ambulet maritus in seruitio talis domini cõmunibus expẽsis si debent communicari. ❡ Dubium insurgit ex verbis huius.l.quia

hec verba sin soldada vel cũ ea videntur solũ referri ad eũ qui vadit in guerra seu in hueste/⁊ sic videtur hoc referri ad stipẽdia q̃ militibus ⁊ stipẽdiarijs concedũtur dũ vadunt in exercitũ ad bellandũ pro seruitio regis vel dñi. Nihilominus videtur idẽ dicendũ gñaliter ⁊ ita recitat hic Alfonsus quendã doctorẽ Joannẽ de ciuitate tauri qui fuit curialis ⁊ auditor inferre has cõclusiones. Prima qꝺ cũ vir ambulat in curia ⁊ substẽtatur de anona ⁊ tritico domus ꝓpter ista aliqua in curia lucratur per donationẽ vel alio modo qꝺ talia sunt diuidẽda ⁊ hoc per hanc.l. secundã. Secũdo infert ꝙ in casu quo rex facit donationẽ vel mercedẽ alicui ex causa vel propter seruitia que facit durãte matrimonio talis donatio seu pẽsio est diuidẽda inter virũ et vxorẽ q2 ista nõ est proprie donatio ⁊ sic isti extendũt hãc.l. in quacũq; donatione vel mercede q̃ fieret marito ꝓpter seruitia a rege vel ab alio vt ista diuidatur et cõmunicetur dato ꝙ ista lex videat̃ loqui in eo qꝺ lucratur dũ vadit ad guerrã en hueste .⁊c. ¶ Et licet isti non allegãt probatur ex hac.l.ij. quã nunc refero in quantũ subdit generalẽ rationẽ per hec verba/ca assi como la costa es comunal de amos assi lo q̃ ganare sea comunal de amos. Itẽ hoc demonstratur clarius ex eadẽ lege q̃ iunctim copulat omnes casus.§.si alguna cosa ganare de donadio de Rey/o de otro/ o en hueste en que vaya por su soldada ⁊c. Postea subdit qꝺ si eat en hueste a costa de amos/ tamen ratio est generalior in quantũ dicit quãto ganare desta guisa sea del marido y de la muger/ca assi como la costa es comunal de amos assi lo que ganare sea comunal de amos/que ratio videtur extẽdere dictũ legis non tã generale q2 vbicũq; ratio legis est generalior dicto ampliatur dictũ ⁊ dispositũ ad limites rationis vt dicit glo. in clemen.prima.de electio. ꝓbatur in.l.oratio de sponsalibus in versi. supleat orationi qꝺ deest facit tex. nota.qui ad hoc propositũ fuit allegatus a Bal.in.l.si vẽditor.ff.de religio.⁊ sumpti.fune. ibi videtur enim etiam hoc exceptũ inter ementẽ ⁊ vendentem ⁊c. ¶ Nec obstat si dicas qꝺ hec lex.j.⁊ etiã lex .ij. hui⁹ titu. expresse disponunt qꝺ id qꝺ maritus acq̃rit ex donatione regia vel alterius dñi seu cõsanguinei debet esse sua precipua ⁊ idẽ in vxore quia respõdeo illud debere intelligi in mera et pura donatiõe q̃ fieret ex liberalitate sed in donatione seu mercede que sibi fieret propter merita et seruitia q̃ fecisset tunc secus cũ ista nõ sit propria donatio sed remuneratio propter seruitia vnde de tali donatione non est iudicãdum sicut de donatione mera de qua iste leges loquũtur pro quo bonus tex. in.l.aquilius regul⁹.ff.de donatio. ibi defendi non merã donationẽ esse verũ officiũ magistri quãdã mercede remuneratũ regulũ bonus tex. ⁊ singularis in.l.si pater in.§.si quis.ff. eo titu. vbi est casus ꝙ donatio remuneratoria non potest reuocari ꝓpter ingratitudinẽ cum nõ sit ꝓprie donatio/dicit enim Paul⁹ hec verba hec donatio irreuocabilis est/merces enim laboris eximij appellãda est. Allego tex. satis singularẽ ad propositũ in.l.prima.ff.de donatio. ibi ⁊ ꝓpter nullã aliã causam facit quã vt liberalitatẽ ⁊ munificentiã exerceat hec ꝓprie donatio appellatur facit.l.quod autẽ.§.si vir ⁊ vxor ⁊.l.que etiã nupte ⁊.l cum hic statut⁹.§.si socer de donatio. inter virũ et vxo. vbi ꝓbatur ꝙ valet donatio remuneratoria inter virũ ⁊ vxorẽ/⁊ tenet Abbas ⁊ modniores in rubrica. de dona. et tex. singu. in.l.diuus.ff.si quid in fra.patro. vbi donatio remuneratoria reuocari nõ potest reuocãdo alienata in fraudẽ/ideo dicebat glo. in.l.aquilius ꝙ donatio remuneratoria non indiget insinuatione de quo late Bal. in .l. illud.C. de sacrosancta eccle. ideo etiam Bal.in.l.si vnquã.C.de reuo. donatio. dicebat qꝺ donatio remuneratoria non reuocatur per superuenientiam liberorũ postea nascentiũ prout disponit dicta.l.si vnquã in simplici donatione ⁊ tex. singularis in.l.etiam.§.expre⸗

terito.ff.de manu.vindi.probat ꝙ minor potest manu mittere seruū propter remu-
nerationé seruitiorū que sibi forte fecerat. Facit etiā tex. singularis in.l. sed si lege
in.§.cōsuluit.ff.de peti.here.ibi ⁊ velut genus quoddā hoc esse permutatiōis vbi
tex.elegans vocat donationé remuneratoriā quandā permutationé propterea Bar
in prohemio.ff.dicebat qȏ donatio que fit causa remuneratiōis nō est vera donatio
quod Abbas in dicta rubrica reputabat notabile verbū sed potius quedā permu-
tatio beneficij recepti secundū eum allegat dictā.l.primā melius potuisset allegare
dictū.§.cōsuluit. ¶ Per hec ⁊ alia multa similia que canoniste maxime moder-
niores in dicta rubrica legiste in diuersis locis et per alia que processerūt a iuriscō-
sultis satis cōstat de mente legū conditorū fuisse donationé remuneratiuā non esse
proprie donationé nec sub hoc vocabulo donationis cōprehendi/ cum ergo ista lex
prima ⁊ secunda huius tituli disponāt in donatione simplici debent intelligi de do
natione pura ⁊ simplici que solū ob meram liberalitaté facta est/ nam ista precipua
erit mariti vel vxoris cui eorū facta fuerit non auté diuidetur/secus si propter serui
tia ⁊ mariti merita facta esset nam tūc veniret cōmunicāda inter eos prout si acqui-
sita esset ex alio titulo oneroso/ratio extat in prōptu/ leges enim loquētes de dona-
tione necessario debét intelligi de mera et simplici donatione cum verba simpliciter
ꝓlata debeāt intelligi secundū propriū significatum.l.is qui nauē.ff.de exerci.de
verbo.signi.capl'o fina. ¶ Et si dicatur in cōtractibꝰ onerosis si maritus emit fun-
dū de propria pecunia sua nō venit cōmunicādū vt hic ergo sic in mercede seu dona
tione sibi facta propter remunerationé cū illa fiat propter seruitia solū ab eo facta
ad hoc potest respōderi ꝙ licet ipse solūmodo faciat seruitia regi vel alicui dño ta-
mē hoc facit ambulādo expēsis cōmunibꝰ tam viri quā vxoris ideo mirū si veniat
donatū cōmunicandū nam sic loquitur hec lex in lucro facto a marito dum vadit
ad guerrā/disponit enim lex ꝙ si eat sine soldata ⁊ cōmunibꝰ expēsis etiā si ex labore
mariti illud sit acquisitū mandat illud esse cōmunicandū ⁊ satis iuste cū spensis cō-
munibꝰ hoc fiat ⁊ maritus fructibꝰ cōmunibꝰ substētetur/ ⁊ etiā ipsa extat ⁊ perma
net in gubernatione domus ⁊ in procreatione liberorū ⁊ in alijs laboribus domus
ideo iusta videtur cōmunicatio. ¶ Sed erit difficultas restringere hoc prout lex
disponit quādo maritus vadit ad guerrā et ibi lucratur aliquid/ nam solū disponit
hec lex vt tunc cōmunicetur quādo maritus vadit absq; soldata quia tunc substen-
tatur expensis cōmunibꝰ/sed secus disponit si vadit cū soldata ⁊ sic cōtingit cotidie
quia his qui ambulāt in seruitio regis vel alicuius domini datur sibi certū salariū
annū ⁊ sic videtur qȏ cum soldata seruit quo casu hec lex.ij.huiꝰ tituli nō mandat lu-
crum cōmunicandū cum ex eo posset se substētare ⁊ sic non expēsis cōmunibꝰ sed
q₂ forte salariū non sufficit in totū ad totam domū substentandū non esset tante du-
bitationis alias videtur excludi cōmunicatio per legē secundā in quantū loquitur
de eo quod lucratur quādo vadit cū soldata ⁊ mee intētionis nō est extédere nec re-
stringere leges vltra quā loquātur. Sed quia hec lex nō mandat lucra cōmunicari
nisi quādo vadit sine soldata cogitabis super hoc q₂ pro nunc deficit mihi tempus
fatigandi ingeniū satis labore fessum alijs pluribus arduis negocijs occupatū su-
per quibus habeo cōtinue cōsulere. Sed sine his considerationibus cōmuicantur
vt in plurimū omnia ⁊ forte habetur cōsideratio quia vix tanta soldata marito da-
tur qȏ sufficiat ad omnem domus sue substentationem tam suam quam vxoris et sic
semper videtur ambulare expensis communibus maxime cū ipsa manet in guber-
natione domus ⁊ prodest ad substentationem ⁊ gubernationem domus ⁊ facultatū

viri et in ꝓcreatiõe filioꝝ ſubeũdo plures laboꝛes in bonis loquoꝛ plures enim ſunt
q̄ nulla maioꝛ deſtrutio domꝰ ⁊ bonoꝝ. ¶ Unde cũ ipſa manet in domo eã guber-
nãdo ꝓcreãdo filios cõmunes diligẽter ſe habẽdo in adminiſtratione domus ⁊ bo-
noꝝ cõmuniũ ſatis poteſt dici qđ licet maritꝰ ambulet cũ ſoldata ſeu ſalario in ſerui
cio regis dicatur ambulaſſe expẽſis cõmunibꝰ cũ ipſa etiã ponit laboꝛẽ ⁊ induſtriã
circa domũ ſuã et liberos q̄ oĩa maritus erat obligatꝰ ſubſtẽtare. ¶ Per dicta (vt re
fert Alfonſus) dictus Joãnes tauri dicebat qđ illa pecunia q̄ datur auditoꝛi in pẽſio-
nem eſt diuidẽda inter virũ ⁊ vxoꝛẽ mouetur p. l. fina. huiꝰ titu. q̄ diſponit oẽs fructꝰ
eſſe cõmunicãdos inter virũ ⁊ vxoꝛẽ qui ſunt habiti in cõſtante matrimonio nõ facta
differẽtia habeãtur ex hereditatibꝰ cõmunibꝰ ſiue ex ꝓpꝛijs cuiuſq; eoꝝ heredita-
tibus vnde reditus quos maritꝰ hꝫ ex illo officio iudicãtur fructꝰ titulꝰ audiẽtie ⁊ al-
terius cuiuſcũq; officij iudicatur vt ꝓpꝛietas q̄ ſolius doctoꝛis ⁊ mariti eſt. Et hoc eſt
notandũ ad coꝛrectoꝛes ⁊ algazelos ⁊ alios officiales qui lucrãtur multa in officijs
vt oĩa illa tanq̄ fructus veniãt coĩcanda / nõ enim poteſt dici donatio id quod doctoꝛ
ex audiẽcia vel ex alio officio annuatim q̄rit vt habeat locũ. l. ſecũda huiꝰ tituli q̄ loq̄-
tur in donatione / refert etiã Alfonſus dicere Uincẽ. in. l. j. huiꝰ titu. q̄ terra vel annũ
ad vitã iudicãtur fructꝰ. l. cũ in fundo de iure do. ego nõ habeo hoc in meis apoſtillis
Uincẽ. in ſimili facit qđ Bar. ſcribit in. l. ſi filio fa. la. ij. ff. de donatio. cauſa moꝛ. ⁊ ſic
cõcludit q̄ licet ꝓpꝛietas officij vel audiẽcie maneat mariti cui liberaliter fuit facta
donatio vt ſupꝛa ⁊ facit. l. vij. ⁊ in. iiij. parti. titu. đ pa. poteſ. tamẽ pẽſiones officioꝝ
ſunt coẽs ⁊ vide Bal. in titu. q̄s dicat dux vel marchio ⁊ in ꝓhe. feudo. x. colu. facit. l.
quãdo q̄ eſt. l. iij. in hoc foꝛo titulo de las arras. ⁊. l. poꝛ q̄ acaeſce titulo de las parti-
tiones facit tex. in. c. ſi duo fratres de duo. fra. de nouo bene in verſ. per quã conſuluit
Alexã. in conſilio. xlix. in. j. volu. in. iij. colu. q̄ licet obuẽta iure hereditario non cõ
municẽtur inter ſotios. l. cohiri cũ ſequẽ. ff. pꝛo ſo. tamẽ bene fructꝰ cõmunicabũtur
q̄ illi nõ dicũtur iam venire ex hereditate bonꝰ tex. in. l. ſi eſtãdo hoc foꝛo titu. de las
partitiões. ¶ Ex q̄bus poſſet dari alia limitatio ad hãc. l. ⁊. l. ij. diſponẽtes qđ illud
qđ maritꝰ acquirit ex donatiõe regia ſiue ex hereditate vel aliqua alia cauſa ſit pꝛeci-
puũ acquirẽtis tamẽ fructꝰ bene cõmunicabũtur ⁊ idẽ tenet Uincẽ. in. l. ij. in parte
lea huiꝰ tituli ⁊ ſic iam obtinui ⁊ vidi iudicatũ de facto apud Toletũ in cauſa cuiuſ
dam officialis illius ciuitatis qui multa lucratꝰ fuit ex ſalario ⁊ alijs officio anexis
fuit iudicatũ oẽs illos reditus eſſe cõmunicãdos dato qđ officiũ eſſet ſibi conceſſum
a rege ⁊ pꝛidie fui interrogatus ſup hoc in cauſa ſatis ardua q̄ ſperabatur moueri
ſup illis q̄ habuit ex officio ⁊ foꝛtalitio ciuitatis de Xerez quidã miles defunctus
nõ ſunt multi dies qui erat ex mercede regia coꝛrectoꝛ ⁊ caſtellanꝰ dicte ciuitatis et
eius foꝛtalitij in diuiſione patrimonij eius inter eiꝰ vxoꝛẽ ⁊ filios oꝛiuntur alique al-
tercationes. ¶ Et hoc aperte videtur hodie determinatũ per quandã. l. factam per
Regem Enricũ quartũ en Nieua anno ſeptuageſimo quarto ⁊ eſt petitio. xxvj. vbi
eſt caſus qđ licꝫ bona caſtrẽſia acquiſita per aliquẽ ex cõiugibus efficiãtur lucrãtis
ſcđm foꝛmã traditã in dictis legibꝰ foꝛi tamẽ fructꝰ quoꝝlibet bonoꝝ caſtrenſium
vel quaſi ⁊ fructꝰ quarũlibet donationũ ⁊ fructus quoꝝlibet officioꝝ caſtrẽſium
vel quaſi cõmunicãtur inter virũ ⁊ vxo. et ibi Rex fatetur ſe reuocare aliquas leges
in ciuitate Salmãtina factas ex relatione pꝛocuratoꝝ que contrariũ diſponebant.
¶ Ex quibꝰ omnibꝰ manẽt hee cõcluſiones. Pꝛima qđ donatio mera que pꝛocedit
ex liberalitate alicui ex coniugibus facta ſiue a rege ſiue a conſanguineo ſiue a quo-
libet alio extraneo iſta nõ venit cõmunicãda ſed efficit pꝛecipua eiꝰ cui facta eſt ta-

lis donatio.l.j.z.ij.huius tituli cū alijs vulgarib⁹ a iure cōmuni traditis. ¶ Scōa cōclusio ꝙ si nō sit donatio mera sed remuneratoria procedēs a rege vel a quolibet alio siue in castris siue extra castra pcedētibus seruicijs q̄ maritus facit regi vel domino propter que facit ei aliquā mercedē cū ista talis nō sit mera donatio sed remuneratoria quedā et quidā contractus onerosus si maritus ambulat in seruitio talis domini vel regis absq̧ soldata z sic expēsis cōmunibus tūc illud venit coīcandū/qꝛ sicut expensa est cōmunis ita lucrum debet esse cōmune. Sed si ambulat cū soldata z sic nō expēsis cōmunibus efficit illius q̄ lucratur et cui facta fuit dicta donatio seu remūeratio de toto hoc est casus in.l.ij.huius tituli iūctis his q̄ cōtra dixi. ¶ Tertia cōclusio sit qꝺ etiā in bonis castrēsibus vel quasi z in q̄buscūq̧ officijs dato ꝙ in eis z proprietate eorū vxor nō deberet habere medietatē nec debēt cōicari tamen fructus z reditus eorū efficiūtur cōmunes z sic quod corrector vel alius officialis seu aduocatus lucratur illud lucrū tanquā fructus z reditus venit cōmunicandū ita dicit dicta.l.de Nieua facit.l.fina.huius titu.cū antea notatis z hec bene nota.

¶ Posset assignari pro quarta limitatione

Quarta limitatio.

questio quā multociēs habui de facto in causis comitū ducū z aliorū militū possidētiū loca z villas atq̧ fortalitia quā plurima. Pone enim qꝺ est quidā magnus miles habēs vassallos qui cōstante matrimonio extorsit violēter multa seruitia a vasallis suis faciēs eos nimis laborare in edifitijs fortalitiorū z villarū sui maioricatus vel alias multa acq̄siuit ex latrocinijs z violētijs z alijs extorsiōibus vasallorū suorū nūc tpe quo matrimoniū dissoluitur mulier vult partē z medietatē suā in his sic acq̄sitis z p cōsequēs in extimatiōe edificiorū q̄ facta sunt in villis z fortalitijs mariti opponitur p heredes mariti ꝙ illa fuerūt facta z acq̄sita p maritū violēter z iniuste atq̧ p vim fecit vassallos suos facere dicta edifitia z sic similiter oīa iniuste et violēter fuerūt acq̄sita p maritū illa de q̄bus ipsa petit medietatē. Quid iuris specialiter recolo me habuisse de facto in causa militis strenuissimi z nimia familiaritate z amicitia cōiūcti Ferdinādi de mōroy cuius aīa req̄escat in pace q̄ erat dn̄s villarū de Beluis almaraz z deleytosa eo mortuo vxor petebat medietatē lucrorū z omniū acq̄sitorū constāte matrimo. z inter alia petebat medietatē extimationis omniū edifitiorū z expēsarū q̄ facta sunt in fortalitijs eiusdē mariti sui opponebat qꝺ dicta edifitia facta fuerūt p vassallos p vim z cōtra volūtatē suā vnde nō deberet cōmunicari extimatio dictorū edifitiorū fui cōsultus quid mihi videretur de cōsensu ambarū partiū z cōsului talia sic p violētiā extorta nō esse coīcāda motus primo per tex.in l.qꝺ autē.ff.pro so.vbi tex.dicit qꝺ autē ex furto vel ex alio malefitio quesitū est in societatē nō oportere cōferri palā est.subdit Vulpianus rationē per hec verba satis nota.s.qꝛ delictorū turpis ac feda cōmunio est et satis pulchre faciūt quatuor leges seq̄ntes q̄ fuerūt Pōponij/Vulpiani et Pauli.et subdit tex.nota.in.l.nec pretermittendū.ff.pro so.illud obtinere etiā si expsse societas hoc cōtineret.s.qꝺ societas coita esset de oībus ex maleficio q̄sitis qꝛ gn̄aliter traditur inquit ibi cōsultus rerū inhonestarū nullā societatē esse z dicebat Bar.in.l.si vn⁹ ex socijs in.§.si vnus.ff.p so.in quantū ibi tex.pmittebat vsurarū cōmunicationē ꝙ cū hodie lucrū vsurarum sit illicitū nullo modo veniret cōmuicandū optimus tex.in.l.si fratres.in.§.sotium ff.pro so.alias est.l.cū duob⁹.§ fina.vbi Nerati⁹ respōdit sotium omniū bonorum nō cogi cōferre q̄ ex phibitis causis acq̄sierit facit tex.in.l.si a reo.§.fin.ff.de fideiusso.ibi cū flagitiose rei societas coita nullā vim habeat. ¶ Vnde dicebat Salice.

in.l.si societatis.C.pro so.q si vnus ex socijs oim bonorũ multa quesiuit ex vsura que alteri sotio vel fratri cõmunicauit q epus poterit cõpellere illũ fratrẽ vel sotiũ ad restitutionẽ vsurarũ probatur in.l.qđ enim.ff.pro sotio cum.l.sequen. ¶ Hec in materia societatis mera indubitata sunt sed in proposito esset aliqđ dubiũ cũ in multis hec societas a lege cõtracta discrepata vera societate. ¶ Nihilominus ita teneo firmiter in acq̃sitis ex furto ꝛ rapina et ex alijs violẽcijs ꝛ delictis q de talib' mulier nõ debeat habere medietatẽ cũ ipse maritus ꝛ eius heredes obligati sunt ad restituendũ tam in foro iudiciali q̃ in foro aĩe vnde iustius abstinẽdũ est a taliũ lucrorũ cõmunicatiõe quã ab eorũ participatiõe. ¶ Et vtinã hec opinio mea seruaretur inter contrahẽtes societatẽ sed quomodo eis persuadetur cum fere omnis ꝛ tota cõmunicatio est in illicite acquisitis. Quod accidit cõmũiter in mercatoribus habẽtibus cõmunes apothecas ꝛ negotiationes qui si illicite nõ coĩcarent non sic subito crescerẽt eorũ patrimonia. ¶ Iuuãtur hec ex eo qđ dicebat notabiliter Ioã.de Immo.in.l.ille autẽ in iij.colu.ff.de here.insti.dicit enim q modnis tpibus aliq̃ armigeri faciunt se fratres iuratos q2 iurãt ꝛ promittũt sub certa pena se tractare tanq̃ fratres qđ videtur fieri posse sicut in simili fieri potest q quis potest aliquẽ extraneũ filiũ alterius permittere tractare tanq̃ filiũ sub certa pena.l.quidã cũ filiũ.ff.de verbo obli.Itẽ secundũ eum tales faciũt societatẽ ad inuicẽ oĩm bonorũ q̃ habẽt ꝛ q̃ acquisituri sunt qđ etiã fieri potest.l.j.§.fina.ꝛ.l.iiij.§.j.ꝛ.l.cohiri.ff.pro sotio ꝛ subdit hec verba ad propositũ videtur tamẽ q si tunc aliqua illicite querãtur per alterũ illorũ nõ veniãt in cõmunione nisi expresse cõmunicentur per id quod habetur in.l.quod autẽ.ff.pro sotio ꝛ hoc credit de iure licet de facto obseruent idem in illicite quesitis quod seruatur in licite quesitis ista nota ad sextam huius.l.limitationem.

Quinta limitatio.

¶ Quinto secundum Alfonsum hic posset etiã limitari ista lex dicit enim ipse si maritus venit ad matrimoniũ diues ꝛ opulẽtus vxor pauper ꝛ sine dote vel cõtra vtrũ lucra facta cõstãte matrimo.erũt cõmunia cõcludit q nõ mouetur q2 non potest contrahi societas ea cõditione qđ alter ex socijs nil ponat nec pecuniã nec operã ꝛ pars lucri ad eũ perueniat q2 hec nõ est societas sed donatio que probibita est inter eos ꝛ quod societas isto modo cõtracta dicitur contractus donationis ita dicit tex.nota.iuncta glo.in.l.societas la.ij.ff.pro sotio.c.fina.de donatio inter virũ ꝛ vxo.Itẽ q2 nõ valet societas qđ alter lucrũ tantũ alter laborẽ ꝛ damnũ sentiat hec enim est leonica societas.l.si non fuerint cũ.l.sequen.ff.pro sotio monetur etiã q2 si alter cõiugũ nihil ad matrimoniũ duxit nec dotẽ nec aliquid aliud bona empta seu acquisita presumũtur acquisita de bonis illius qui duxit bona.c.j.de pecu.cleri.licet admittatur probatio in cõtrariũ vt ibi glo.singu.ꝛ tex.in.c.sunt magnifeste.xij.q.j.facit glo.in.c.ij.de donatio.inter virũ ꝛ vxo.q̃ dicit qđ ille tex.intelligitur de his que constat esse empta seu acquisita ex bonis proprijs viri ꝛ vxoris sed hoc non potest constare si vnus nihil habet/ꝛ sic si constat maritum diuitem ꝛ vxorem nihil duxisse non possunt dici lucra acquisita ex vtriusque bonis vt dicit tex.in.d.c.sunt magnifeste ꝛ ibi glo.sentit Innocen.secundũ eum in.d.c.ij.refert etiam Andre Sicu.dicentẽ in.d.c.j.qđ si mulier est diues ꝛ capit virũ pauperẽ tũc bona acquisita presumũtur vxoris adducit etiã q2 maritus potest expellere vxorẽ si dos sibi non soluatur.c.per vestras de dona.inter virũ ꝛ vxo.ergo si mulierẽ indotatam non cogitur vir alimentare a fortiori nec lucra secũ cõmunicare satis enim est marito onera matrimonij substinere ꝛ vxorẽ pauperẽ retinere sine dote absq eo q

lucra cõmunicet nec scõm cũ obstat.l.stili q̃ omnia presumit cõmunia q2 illud est ex psumptione sed si aliter appareret veritas cessat presumptio.l.cũ oportet.C.de bonis q libe.l.etiã.C.de dona.int virũ ⁊ vxo.adducit etiã cõsiliũ Ludo.Roma.relatũ per Andre Sicu.in.d.c.j.de eo sotio q̃ multa lucrat⁹ est nec in alio se exercuit psumit q̃ situm de bonis societatis ⁊ intelligit hoc quãdo mulier nec duxit dotẽ nec aliqd operatur sed est in statu sirico quiescẽdo ⁊ ornãdo se/seruiũt sibi alie femine nõ enim suadet ratio vt habeat partem in lucris a marito factis labore ⁊ industria sua exponendo se magnis periculis atq3 infortunijs nauigando forte ⁊ pergẽdo ad loca remota cũ mercãtijs.l.si societatẽ mecũ coieritis.ff.pro so.⁊ hec.l.indistincte loquens debet intelligi sane prout iura distinguũt nec potest dici lucra permixtum facere nisi vterq3 habeat facultatẽ lucrãdi/paup autẽ ⁊ maxime negligẽs ⁊ nil operãs nõ habet facultatẽ lucrãdi/⁊ p consequẽs non debet participare lucrũ et in.d.l.societas opa suplebat alteri⁹ diuitias sed quãdo ipsa nil operatur cessat hec ratio. ¶ Et marie hoc asserit tenere indubitãter si tpe contract⁹ matrimonij mulier se iactauerit diuitem cũ non esset quia licet matrimoniũ sit inseparabile tamẽ societas fraudãdi causa inducta est nulla.l.ea vero in.§.fina.ff.pro sotio ⁊ quia dolus dedit causam societati vt ibi nota.refert hoc tenere Bal.in.l.dos data in recolectis de dona.inter virũ ⁊ vxo.⁊ in simili femine decipienti non succurrit Velleyanũ.l.feminis.C.ad velleya. Allegat etiã optimũ tex.in auct.de non eligẽ.ij.nubẽ.in.§.illud colla.j.ibi q̃ nihil omnino dedit nihil percipiat auct.sed q̃ nihil.C.de pactis conuen.ista sunt verba et mens Alfon.in hac parte sed hoc ipse limitat in.l.ij.hui⁹ tituli nisi aliud posset apparere ex cõditione personarũ nam Bal.in.l.ij.C.cõmunia vtri.iudi.dicit q3 etiã si nullus negociaretur potest ex actib⁹ apparere sotialis affect⁹ sicut est inter nobiles qui non faciũt questuarias immo quecũq3 bona quecunq3 salaria quascunq3 donationes acquirũt omnia in cõmuni conseruãt cũ nemo potest negare eos esse sotiales actus ex quib⁹ presupponitur intẽtio ⁊ volũtas. ¶ Certe recta mihi videntur dicta sua sed hoc nõ seruatur cõsuetudine imo contrariũ vidi semp obseruari vt indistincte bona acquisita constãte matrimonio cõmunicẽtur non facta distinctione supradicta tenendo semper principia supradicta.s.q3 emptum ex propria pecunia viri est suum/⁊ econtra quod vnusquisq3 in diuidẽdis lucris ante omnia deducere suum capitale quod duxit tempore matrimonij vt infra dicetur.

Sexta limitatio

¶ Sexto limita hanc.l.nisi in loco aliter ser-

uaretur de cõsuetudine ⁊ hoc procedit sine dubio vt in prohemio dixi q2 leges hui⁹ fori non obtinẽt vim nisi quaten⁹ sunt in vsu de quo lati⁹ ibi scripsi ⁊ sic articulos faciunt aduocati semp de vsu harũ legũ ⁊ pcipue sup vsu hui⁹.l.si ergo alia cõsuetudo est in loco illã serua ⁊ sic vidi in ciuitate Hispalẽsi vbi mulier non habebat tẽporib⁹ meis partẽ in bonis emptis p maritũ cõstãte matri.nisi etiã ipsa cõtineatur ⁊ sit expressa in cõtractu emptionis puta q2 cantat instrumentũ q3 Seyus ⁊ ei⁹ vxor Ticia emerũt fundũ sed ipse sol⁹ contineatur in instrumẽto emptionis nullã partẽ ipsa debet habere in bonis sic emptis ⁊ sic vidi ibi obseruatũ. ¶ Erit tamẽ pulcra dubitatio pone enim q3 in domicilio viri est certa consuetudo circa huiusmodi lucra diuidenda q2 forte ibi indistincte diuidũtur in loco vbi contractũ est matrimonium est alia consuetudo qd forte non habet mulier partẽ in reb⁹ emptis nisi ipsa sit expressa et posita in contractu seu instrumẽto cui⁹ loci consuetudo sit inspicienda seu seruãda videtur enim qd attendi debeat consuetudo terre viri per.l.exigere dotẽ.ff.de iudi.

vbi tex. dicit ꝙ mulier exigere debet doté illic vbi marit⁹ domiciliũ habuit non vbi
vbi tex. dicit ꝙ mulier exigere debet doté illic vbi marit⁹ domiciliũ habuit non vbi
instrumẽtũ dotale cõscriptũ est dicit tex. vltra ⁊ facit optime nec enim id gen⁹ cõtra
ctus est vt eũ locũ spectari oporteat in quo instrumétũ dotis factũ est poti⁹ quã eũ in
cui⁹ domiciliũ ⁊ ipsa mulier ꝑ cõditioné matrimonij erat itura ⁊ ꝑ illũ tex. dicebat
Bar. in. l. cũctos populos. vj. colu. C. de summa tri. ⁊ fide cato. statutũ est asisij vbi est
celebratus cõtractus dotis ⁊ matrimonij qḋ vir lucratur tertiã partem dotis vxore
moriéte sine liberis/ sed in ciuitate Perusij est statutũ qḋ vir lucretur dimidiã quod
spectabitur statutũ terre viri. Ang. in. d. l. exigere doté in fine põderat locũ vbi fact⁹
est cõtract⁹ dicés qḋ si cõtract⁹ dotis esset fact⁹ in domicilio viri attéditur cõsuetu-
do loci viri quo ad lucrũ dotis ⁊ sic est factus in domicilio vxoris attédatur cõsuetu-
do domicilij vxoris qḋ reputat valde vtile maxime in partib⁹ Tuscie in qua sunt di-
uersa statuta in lucro dotis vxoris premortue. Bar. ibi sequitur opinio. quã tenuit
in. d. l. cũctos populos ⁊ Archi. in. c. illud. xij. dis. cõcordat cũ opinio. Bar. dicens/
ꝙ si quidã Regineus cõtrahat matrimoniũ cum quadã Bononiési ⁊ in regio est cõ-
suetudo qḋ si vxor premoriatur marit⁹ lucretur doté/ sed in Bononia est consuetudo
quod solũ lucretur dimidiã dicit ꝙ cõsuetudo terre mariti est attendenda. Allegat
Guill. de Susa. hoc tenenté per. d. l. exigere doté. Cũ Bar. cõcordat Abb. in. c. j. de
sponsa. dicit enim qḋ si statutũ seu cõsuetudo disponit sup executione vel sup alijs ob
seruãdis post cõtractũ debet attédi cõsuetudo domicilij ipsius mariti quia vxor seq-
tur domiciliũ mariti. l. fina. §. idem rescripserũt. ff. ad municipia. et sic animi desti-
natione matrimoniũ videtur contractũ in domicilio mariti allegat in argumentum
§. contrahétes. c. Romana de foro cõpeten. li. vj. l. contraxisse. ff. de actio. ⁊ obliga.
melius potuisset allegare. d. l. exigere doté ibi in cui⁹ domiciliũ ipsa mulier erat itu-
ra. ¶ Unde infert predictã doctrinã qḋ si cõsuetudo vel domitiliũ mariti habet qḋ
maritus superueniés debeat lucrari dimidiã dotis seruabitur ibi illa cõsuetudo licet
in loco vbi fuit cõtractũ matrimoniũ sit alia cõsuetudo vel statutũ/ ⁊ idé sequitur ibi
Antho. addens hoc esse verũ etiã si marit⁹ post cõtractũ matrimoniũ mutauerit do
mitiliũ suũ nam attenditur cõsuetudo illius domitilij qḋ erat tépore quo fuit cõtra-
ctum matrimoniũ quia attendi debet locus vbi fuit orta obligatio ⁊ non vbi recepit
purificationé. idé Bal. ibi pro quo facit tex. opti. iuncta glo. in. l. si vxor. ff. de iudi. sed
in hoc de marito mutãte domitiliũ Salic. tenet contrariũ. in. d. l. cũctos populos in-
telligens dictã. l. exigere doté quãdo maritus perseuerasset in suo domitilio vsqꝫ ad
morté vxoris sed si mutasset debet attendi illud domitiliũ vbi tempore mortis vxoris
habitat/ sed loquitur absqꝫ fundaméto ideo non immerito reprehéditur per moder
niores in. d. l. cunctos populos ante dictã generalé sententiã sequũtur Anto. ⁊ com-
muniter omnes in. c. fina. de foro cõpe. Idé Bal. in auct. oés peregrini. c. cõmunia
de successio. dicés qḋ aliquãdo cõsuetudo est in vno loco ⁊ nõ in alio/ ⁊ tunc inspici
tur cõsuetudo loci cõtractus fallit in dote tam promittéda quã restituéda vbi inspi-
citur domitiliũ viri vt. d. l. exigere doté non tamé spõsi. l. cũ quedã puella. ff. de iuris.
om. iudi. vnde infert qḋ si statutũ disponeret de lucris inter spõsum et sponsã nõdũ
celebrato matrimonio tũc inspiceretur loc⁹ contract⁹/ idé ipse in. l. si vxoré. C. de cõ
di. in ser. ⁊ in. l. volũtas. C. de fidei. hec est quasi omniũ scribentiũ cõclusio/ de qua
per eundé Bal. in. d. l. cunctos populos ⁊ in rubrica de cõsue. ⁊ in. l. cũ quedã puel
la. ff. de iuris. om. iudi. ⁊ in. d. l. exigere doté ⁊ in. l. vniuersa. C. de preci. impera. offe.
⁊ in. c. iurauit de probatio. ⁊ in. c. cõstitut⁹. l. ij. de testi. Petrus de Ancha. in rubri
ca de cõsue. ⁊ in repeti. c. canonũ statuta de cõsti. ⁊ Andre Sicu. nota in. c. fina. de fo

foro cõpe.xxvij.colu. Sed hãc cõclusionẽ cõmunẽ intelligerẽ verã quãdo marit⁹ cõtraxit matrimoniũ extra domitiliũ propriũ ⁊ matrimonio contracto reuersus est cũ vxore sua in domitiliũ suũ vnde exierat puta Salamãtinus cõtrahit matrimoniũ cũ aliqua mutinẽsi in mutina celebrate sunt nuptie ⁊ ibi cõfecta instrumẽta dotalia ⁊ hoc acto reuersus est in ciuitatẽ Salmãtinã q̃ erat propria patria et domitiliũ nam tunc statim aĩo videtur redditurus ⁊ p cõsequẽs censent in domitilio viri cõtraxisse sed sec⁹ si vir cõtraheret in domitilio vxoris inde nõ recessurus ita dicit Bal. in .l. fina. prope princi. C. si a non cõpe. iudi. dicẽs q marit⁹ qui cõtraxit cũ vxore in domitilio vxoris cõtraxit tanq̃ discessur⁹ ⁊ vxorẽ secũ trãsuectur⁹ ideo nõ attẽditur domitiliũ vxoris sed viri. d. l. exigere dotẽ sed si vir nõ ducit vxorẽ sed vxor virũ ad domitilium mulieris tũc inspiceretur cõsuetudo domitilij mulieris vbi fuit celebratus cõtract⁹ dotis sic dicit intelligi dictũ per Joan. Andre in. c. j. de spõsa. in nouella ⁊ est notabilis cõclusio ⁊ quotidie accidit ⁊ probatur satis aperte in. d. l. exigere dotẽ in parte itura. ¶ Secũdo limitabis nisi tẽpore cõtractus matrimonij seu tẽpore quo contractus dotalis celebraretur vxor dixit q cõtrahebat secundũ legẽ Bononiẽsem vel Mutinẽsem quia tũc attẽditur statutũ seu cõsuetudo Bononiẽsis non autẽ cõsuetudo dominij viri/iste est casus nota. in. c. j. de spõsa. vbi est casus qd Frãcigena contraxit matrimoniũ cũ quadã theotonica scdm legẽ Saxonicã qd habebit locũ Saxonie statutũ seu cõsuetudo nec debet attẽdi cõsuetudo Frãcie que erat domitiliũ viri ⁊ reperio Andre Sicu. in. c. fina de fo. cõpe. xxvj. colu. facere festũ de dicto. c. nam secundũ eũ in ciuitate Messanẽsi viget statutũ qd bona vndecunq puenerint sint cõmunia viro ⁊ vxori ⁊ eorũ filijs ⁊ sepenumero cõtrahũt nõ secũdũ legẽ Messanẽsem sed secundũ vsum romanũ. ¶ Et p predicta habetur intellectus ad quãdã. l. partite que est in quarta partita titu. xj. l. xxiiij. in fine incipit contece in fine cuius verba sunt hec. y dezimos q̃ el pleyto que ellos posierõ entresi deue valer en la manera que se auinierõ ante que casasen/o quãdo casarõ ⁊ no deue ser embargado por la costũbre contraria de aq̃lla tierra do fuesen morar esso mesmo seria maguer ellos no posiesen pleyto entresi q̃ la costũbre de aq̃lla tierra do hizierõ el casamiẽto deue valer quãto en las dotes y en las arras y en las ganãcias q̃ hizierõ y no la de aq̃l lugar do se cãbiaron. Unde est ibi casus notabilis q̃ indistincte ponit tã quo ad lucra q̃ quo ad pacta dotalia esse obseruandã consuetudinẽ illi⁹ loci vbi fuit cõtractũ matrimoniũ etiã si postea alibi vadãt ad habitandũ ⁊ sic transferãt domitiliũ ad aliũ locũ ⁊ in hoc videtur hec lex cõcordare cũ opinione Anto. ⁊ Abb. supra recitata in quantũ dicũt debere attẽdi illud domitiliũ qd erat tpe cõtract⁹ matrimonij etiã si postea mutassent domitiliũ. ¶ Sed in alio videtur dicta lex esse cõtra ius cõmune/nam opinio cõmunis quã supra retuli expresse firmat q in pactis lucrãde dotis seu in alijs lucris debitis a statuto debeat inspici cõsuetudo seu statutũ domitilij viri ⁊ non consuetudo nec statutũ vbi matrimoniũ cõtractũ fuit. ¶ Ego intelligo istã legem vt se cõformet cũ. d. l. exigere dotẽ ⁊ cũ intellectu vero illi⁹. l. hoc est q cõtraxissent matrimoniũ in loco stati ab illo recessuri nõ attẽdatur loc⁹ cõtract⁹ matrimonij sed domicilij viri vt puta marit⁹ Salmãtin⁹ iuit ad cõtrahẽdũ matrimoniũ cũ aliqua mutinensi statim reditur⁹ in patriã propriã Salmãtinã ⁊ sic mutitie sunt celebrate nuptie nõ aĩo ibi psistẽdi nec morãdi quib⁹ cõtractis statim reduxit vxorẽ suã in patriã Salamãtinã nam tũc indubitãter crederẽ q deberet obseruari dispositio. d. l. exigere dotem. s. attẽdatur statutũ seu cõsuetudo domicilij ipsi⁹ viri. ¶ Nec obstat hec. l. partite q̃ mãdat inspitiendã esse cõsuetudinẽ loci vbi cõtractũ est matrimoniũ / nã illud

l. partite.

manicanda casus est in.l.ij.huius tituli similis casus est in.l.si societaté.C.pro sotio vbi tex.dicit qđ causa testati vel intestati non pertinet ad societatem idem dicit tex.in.l.nec adiecit.ff.pro sotio.

a .1. questió.

Vtrum maritꝰ possit alienare bona acquisita constante matrimonio.

¶ Ulterius quero de questione quotidiana

vtrū maritus posset alienare bona sic acquisita constante matrimonio hoc videtur determinatū ꝙ sic ꝑ quandā.l.nota.que est in legibus stilli.l.ccvj.incipit si alguno seyendo casado vbi tex.dicit hec verba/si alguno seyédo casado cō su muger cōpro alguna heredad/o otra cosa q̄ gano estādo en vno con su muger estos bienes que asi cōpro puede lo véder el marido si menester le fuere en tal q̄ no lo aga maliciosamēte maguer la muger y auia la su meytad en aq̄lla ganācia delo q̄ el marido auia cōprado. ¶ Duo verba pōderanda sunt in hac.l. Primū si menester le fuere et sic alienatio talis requirit aliquā causam vtilitatis vel necessitatis. ¶ Secūdo qđ dictā alienationé non faciat malitiose hoc est causa fraudāde mulieris a medietate sua vt multotiens fit ⁊ ego iam vidi aliquos sic faciétes. ¶ Plus videtur probare quedā l.posita in eodé libro et est lex.ccx.incipit es a saber vbi dicit ꝙ maritꝰ potest remittere debitū constāte matrimonio sibi ⁊ vxori acquisitū subdit tex.rationé/ca el marido es señor delas deudas q̄ le deuen y delos frutos y del otro mueble que ganaron en vno marido ⁊ muger para mātener la casa y a su muger y a su compaña y puede hazer dello lo q̄ quisiere en tal q̄ no sea destruydor. ¶ Et dicit tex.vnū verbū singulare ꝙ si debitor pro quātitate debita dedit marito creditori insolutū aliquā hereditatem sub hac cōditione qđ illa hereditas sit pro filio maiore seu sub aliqua alia conditione ⁊ cū hoc maritꝰ fecit quietationé debiti qđ valet dicta cōditio ⁊ quietatio debiti ⁊ filiꝰ maior post morté patris habebit integre dictā hereditaté vigore dicte cōditionis ⁊ nec vxor mater sua nec alij fratres aliqué recursum habebūt cōtra eū nec contra debitoré qđ nota. Hec sunt q̄ iura huiꝰ regni disponunt circa hoc ⁊ ita seruatur in pratica q̄ maritus solus alienat res acquisitas constāte matrimonio ⁊ tolleratur alienatio ⁊ hoc disponit expresse hodie lex de Nieua facta per regé Henricū q̄ mādat obseruari dictā.l.stili dum tamé non faciat causa fraudādi mulieré quia tūc non permittit dictā alienationé licet districtiꝰ loquatur ista lex stili quia dicta.l.de Nieua loquitur generaliter permittens alienationem. ¶ Attendas quod in societate in bonis mobilibus venalibus datur sotio potestas vendendi quia vnus ex sotijs potest insolidum alienare res communes si sunt venales et mobiles puta pannū et alias merces que sunt in apotheca cōmuni quia in hoc vnus tacite videtur habere consensum ⁊ mandatū alterius secus tamé in alijs rebus ita intelligit glo.tex.in.l.nemo ex sotijs.ff.pro so.⁊ Bal.in rubrica pro sotio in fine ⁊ vide eū in.d.l.nemo.in alijs rebus secus est/dicit enim tex.in.d.l.nemo/qđ nemo ex sotijs plus parte sua potest alienare ⁊ si totorū bonorū sotij sint.l.si sotius.ff.si cer.peta.⁊ sic in hoc maius preuilegiū conceditur marito quā alteri sotio cum indistincte res acquisitas constāte matrimonio permittatur marito alienare siue mobiles siue immobiles siue venales siue non venales. ¶ In alienatione fraudulenta equiparantur vtriꝙ enim nō permitatur quia marito ita permittitur alienare quod non faciat malitiose dictā alienationem vt dicit tex.l.stili pro quo allego glo.valde singularé in.d.l.nemo ex sotijs vbi glosa secundum communem intellectum tenet ꝙ inter sotios quilibet videtur habere mandatum ad vendendum in mercibus et in alijs rebus ad vendédum deputatis l.qui in prouincia si cer.peta.l.iij.in princi.de exerci.nam dicit glosa singularis et in

hoc facit illud esse verũ nisi fraudulẽter alienasset vnus ex socijs quia ad fraudulentam alienationẽ inuicẽ mandare nõ videtur quã glo. Docto. aprobãt per. l. si procurator. §. j. ff. de condi. inde. ⁊ illa est melior glo. que posset allegari in concordiã. d. l. stili. bene facit qȯ dicit Joan. de Jmmo. in. l. ille autẽ in. iij. colu. ff. de here. insti. de hominibꝰ armorũ qui modernis tẽporibꝰ faciunt se fratres iuratos ⁊ iurant et promittunt se tractare vt fratres. Jtẽ faciunt ad inuicẽ societatẽ omniũ bonorũ que habent ⁊ que acquisituri sunt. Jtẽ dant sibi inuicẽ potestatẽ quod vnus eorũ posset de rebus cõmunibꝰ disponere vt de proprijs/ subdit ad propositũ qȯ per istam cõuentionem seu potestatẽ non videtur includi quod aliquid dolo se agat quia dolus in dubio semper presumitur exclusus. l. creditor in §. lucius. §. manda. nec dolus futurus remitti potest. l. si vnꝰ in. §. illud. ff. de pactis. bene facit. l. xxiij. incipit engaño faciendo in quinta parti. titulo. xiiij. ¶ Ex predictis potest inferri ad questionem pulcrã. s. vtrũ ista alienatio marito permissa extẽdatur ad donationẽ ita ꝙ ipse maritus posset facere donationẽ de rebus sic acquisitis cõstante matrimo. inter ipsum ⁊ vxorẽ/ ⁊ reperio Petrũ de Ancha. in terminis cõsuluisse qȯ sic ⁊ est cõsiliũ elegãs in materia in meis numero cẽtesimo secũdo incipit cõtra donationem potest dici et thema cõsilij est ꝙ statuto cõmunis trigestis sub rubrica de matrimonijs continetur vnũ capitulũ cuius tenor est ꝙ bona acquisita per maritũ ⁊ vxorẽ stantibus ipsis in matrimonio sint ⁊ esse debeãt cõmunia. s. medietas viri ⁊ alia medietas vxoris ⁊ omnia debita facta per maritũ stantibus in matrimonio similiter sint cõmunia. Jtẽ qȯ vir posset ⁊ valeat bona acquisita cũ vxore ipsis stãtibus in matrimonio vendere vel alienare ad eius voluntatẽ sine cõsensu mulieris sue ⁊ sic videtur ad litterã dictum statutũ esse cõforme cũ legibus huius regni. ¶ Nũc mouet questionẽ presuposito hoc statuto quedã domina romana cõtraxit matrimoniũ cũ quodã ser. conte. quo matrimonio durãte dictꝰ ser. conte. in anno sequẽti de mense augusti emit vnã vineã ⁊ de mense ianuarij sequẽtis emit vnũ campũ quas res dictꝰ ser. cõte. donauit titulo inter viuos cuidã Georgio solu. mat. dicta Romana petebat medietatẽ sibi acq̃sitã vigore statuti. Georgius se defendebat vigore donatiõis/ queritur quid iuris refert se consuluisse dictã donationẽ a marito factã validã esse mouetur qr dictũ statutum permittit marito alienare ad voluntatem sed propria natura dicti verbi alienare est cõprehẽdere omnẽ actũ ⁊ contractũ per quẽ dominiũ transfertur. l. j. C. de fun. dota. c. nulli de rebꝰ eccle. nõ alie. vbi est expressum qȯ in materia ꝓhibitiua vbi prohibetur alienatio videtur prohibita donatio/ ergo idẽ in permissiua vt cõtrariorũ eadẽ sit disciplina vt iura fatẽtur Mouetur secũdo quia vir nimis grauatur a dicto statuto in cõmunicatione lucrorũ ⁊ aliorũ acquisitorũ durãte matrimonio ⁊ sic vir contra ius cõmũne grauatur ex dicta cõmuniõe cum q̃sita etiã per vxorẽ indubio queruntur viro. l. quintꝰ ⁊. l. etiã. C. ff. de donatioꝰ inter virũ ⁊ vxo. ideo nõ est a ratione contrariũ qȯ maritꝰ ab hac cõmunione de facili releuetur per aliud statutũ permittens alienationẽ. l. eũ qui. ff. de iureiurã. colligitur etiã hoc secundũ eum ex mente ⁊ intentione statuẽtis q̃ satis demõstratur per dicta verba dicẽtia vendere ⁊ alienare ad eius voluntatẽ ⁊ verbũ volũtas est liberũ cõferens potestatẽ preferẽdi iniquum equo. l. eum quidã. ff. de lega. ij. per hec ⁊ alia q̃ refert in dicto cõsilio residet in hac cõclusione qȯ marito ꝑmittatur alienare titulo donationis res sic acquisitas cõstãte matrimo. ¶ Nihilominꝰ in proposito nostro teneo cõtrariũ immo qȯ maritus nullo modo posset donare res acquisitas cõstante matrimonio quo ad medietatem mulieris allego primo tex. ad hoc in. l. filius fa. ff. de donatio. vbi tex. dicit qȯ filius

famí. donare non potest etiã si liberã peculij administrationẽ habeat subdit consultus rationẽ quia non ei ad hoc conceditur libera administratio vt perdat sed cum donare sit perdere ergo. ⁊c. l. contra iuris in. §. si filius. ff. de pactis ibi etiã si maxime quis administrationem peculij habeat concessam donãdi ius eum non habere
Preterea in generali permissione alicui facta non intelligitur ei potestas concessa donãdi vel dilapidãdi. l. j. §. j. ff. de offi. pro cõ. cesa. ff. de solutio. l. si is. §. fina. in fi. l. prohibere. §. plane quod vi aut clam. ff. de pollici. l. si quis rẽ. §. voto. ff. q̃ res pigno. obli. po. l. j. §. j. l. ante pe. ff. mã. in. §. fina. l. cũ seruus in princi. ff. eo. titulo facit. l. si filius fa. ff. ad mace. l. sicut. §. an pacisci. ff. qui mo. pig. vel hipo. solui. l. si pater ff. de his q̃ in frau. credi. ¶ Per predicta dicebat Ioã. de Immo. in. l. ille autẽ in. iij. colu. ff. de here. insti. ꝙ quidã homines armorũ faciũt se fratres iuratos faciẽtes societatem omniũ bonorũ que habẽt ⁊ que acquisituri sunt. Itẽ dant sibi inuicẽ potestatem ꝙ vnꝰ eorũ posset de rebus cõmunibꝰ disponere vt de proprijs subdit qd̃ virtute dictorũ verborũ ⁊ per talẽ potestatẽ non videtur data potestas donãdi bona sic cõmunia per. d. l. contra iuris ⁊. l. filius fa. preterea. d. l. stili. ccvj. que loquitur in mobilibus adhuc dicit ꝙ ita potest alienare dum tamẽ non dilapidet sed donatio est dilapidatio ⁊ qui alienũ donat dominũ spoliat. l. pactũ curatoris. C. de pactis ⁊ de alieno largiri esse speciẽ furti dicit tex. in. l. si pignore. §. j. ff. de furtis. ¶ Nec obstat dictum consiliũ Petri de Ancha. nam in casu quo ipse loquitur statutũ trigestis magislate disponit dãdo marito liberã voluntatẽ alienandi res sic acquisitas sine consensu mulieris quod nõ est in casu nostro quia hec lex fori non cõcedit marito facultatem alienãdi nec etiã dicta. l. stili nisi solũ vẽdẽdi ⁊ hec iusta causa subsistẽte ⁊ Petrus de Ancha. principale fundamentũ qd̃ facit in dicto cõsilio est põderare verba dicti statuti que cõferunt marito potestatẽ alienãdi ad liberã voluntatẽ suã ⁊ sic cessat hoc presupositũ in hac lege et in verbis dicte. l. stili. Itẽ idẽ Petrus de Ancha. in fine dicti cõsilij versi. hoc vltimo considerandũ / facit etiã fundamentũ ad sic consulendũ ex alio capite qd̃ cessat in proposito / dicit enim ꝙ ille ser. cõten. maritus de quo ibi dictas hereditates quas sic alienauerat cõstante matrimo. titulo donatiõis ipse emerat illas de propria pecunia sua ⁊ sic nõ potest proprie dici illas acquisiuisse cum tantundẽ de proprio erogasset ar. l. imperator in fine de lega. iij. ⁊. l. si rem ⁊ precium. ff. de peti. here. ⁊ sic ille res empte successerũt loco pretij et pertinebãt ad ipsum solũ ar. l. vxor marito. ff. de dona. inter virũ et vxo. et hoc ꝓcedit magis absq; dubio cum secundũ has leges hoc sit expeditũ. s. qd̃ res empta cõstãte matrimo. de propria pecunia mariti non est cõmunis sed sua propria et in hoc casu procedit sine dubio / quia tunc res esset propria mariti et per cõsequẽs permitteretur ei ad libitũ donare etiã scd̃m statutũ predictũ vnde ista duo fundamẽta super quibꝰ Ancha. fundat cõsilium cessant in proposito questionis nostre et hoc modo repellitur consiliũ Ancha. in proposito. ¶ Vnũ videtur ponere dubiũ in hac mea decisione. s. supradicta lex stili. ccjx. que expresse permittit vt maritus posset remittere debitũ constãte matrimo. acquisitũ sed remittere est donare immo renũciare alicui exceptioni est donare vt traditur nota. per Bar. in. l. si quis delegauerit. ff. de noua. potest ad hoc respõderi ꝙ dicta lex stili nõ est lex nec seruãtur pro legibus leges ibi contẽte nec inducũt necessitatem obseruandi eas nisi quatenus sunt in vsu ⁊ sic disponunt dicte leges vt in plurimum. s. sic est vsus in domo regia. Itẽ sic vtuntur homines in aliquibus locis. Item quia si bene ponderatur dicta lex solũ permittit alienare in causa necessaria. s. ad substentãdum se ⁊ domum suã ita tamen qd̃ nõ sit dilapidator vt clare dispo-

nit tex. ibi ca el marido es señor de las deudas que le deuē y de los fructos y del otro mueble que ganarō en vno marido y muger para mantener la casa y a su muger y a su compaña / y puede hazer dello lo que quisiere con tal que no sea destruydor / et sic non permittitur ei dilapidare z p cōsequēs nec donare z ita teneo. ¶ Bene crederē vnum quod reputo menti tenendum z est quotidianissimum quod si non esset mera donatio sed necessaria puta ad filias cōmunes dotādas ad casa alimētādas z similia qd has z similes donationes posset marit⁹ ipse facere de bonis cōmunibus per tex. qui ad hoc me inducit in. d. l. filius fa. in versi. quid ergo si iusta ratione motus iūta glo. z per tex. in. l. j. §. sed nonnullos. ff. de tute. z ratio. distra. et. ff. de admi. tuto. l. cū plures in. §. j. et p ea que Docto. dicūt ibi z in. l. cōtra iuris. §. si filius. ff. de pactis sed hoc non pono nūc pro cōstanti indistincte z qr est articul⁹ nimis cotidianus remitto illud examinādū ad. l. todo deudo in hoc foro titulo delas deudas quam deo permittente proxime post hanc polliceor comentandam licet peruertatur ordo titulorum ex eo quia eius materia est contigua huic legi et titulo.

2ª. questio. *(manuscript)*

¶ Queritur circa hoc de alia questione que

Vtrum in diuisione lucrorum consequente matri. cōputētur marito bona p eū male cōsumpta

videtur insurgere ex supradictis pone enim qd marit⁹ dissipauit multa bona cōstāte matrimo. tam ludēdo quā in alios malos vsus solu. matri. diuiduntur lucra inter eum et heredes mulieris vel mulierem et heredes viri vtrum in diuisione lucrorū et acquisitorū cōstante matrimo. ipsi vel sui heredes debent imputare in parte sua dicta bona male cōsumpta z sic ipse teneretur soluere heredibus vxoris medietatem dictorū bonorū que ipse lusit z male consumpsit q medietas pertinebat ad vxorē suā si ipse nō vastauerat Alfon. hic z bene tenet qꝫ sic dicit enim qd si culpa vel dolo mariti damnū euenit in bonis cōmunibus vt si lusit ad taxillos cum ludere sit lata culpa. l. pactū de colla. per Cynū vel meretricādo consumpsit bona sua cū meretricari sit dolus. ff. māda. l. si vero. §. si adolescens. Bal. in auct. et testamēto de collatio. de hoc dāno nihil imputatur vxori. l. cū duob⁹ in. §. dāna. ff. pro so. mihi hoc videtur recte dictū et idē teneo addens hec fundamēta que cōcludūt tex. nota. qui loquitur in societate omniū bonorū in. l. fratres. §. sotium z melius in. §. per cōtrariū. ff. pro sotio vbi tex. singu. dicit si ob malefitiū suū ipsum tantū damnū sentire debere z ibi cū ad iudiciū nō adesset dānatus sit nō debere id de cōmuni id cōsequi. Allego etiā tex. famosum ad propositum in. l. a deo in. §. penul. ff. pro so. vbi tex dicit qd in alea aut in adulterio perdiderit sotius ex medio non est laturus. faciat tex. nota. in. l. si is cū quo. ff. cōmuni. diui. vbi tex. nota. dicit qd si per cōtumatiā ei⁹ cū quo rem cōmunem habeo villa diruta est aut arbusta succissa prestabitur mihi detrimentū inditio cōmuni diuidūdo quia quidquid in re cōmuni culpa sotij admissum est eo inditio continetur et est illa lex satis notabi. ad propositū faciūt optime. ll. sequētes. l. inter coheredes. §. qd ex facto. ff. fami. her. l. quod quis secūdū intellectū glo. ff. de regu. iuris. l. iii. §. si is. ff. qd quisqꝫ iuris. l. nemo. §. illud qreo. titulo vbi est casus nota. qd dolus in perdēdo cōmissus facit perdere beneficiū qd habet sotius. s. ne conueniat vltra quā facere possit secus si dolus cōmitteretur in nō acqrirēdo. l. sotius sotio. ff. pro sotio. l. si ex duob⁹. ff. de noxa. vbi est casus nota. qd si aliquis sotiorum ad aliqd cōdēnetur ꝑpter suū delictum nō potest aliqd imputari societati. ¶ Et licz in puncto iuris hoc posset substētari tamē cōtrariū seruatur nec fiunt iste cōsiderationes quādo lucra diuiduntur alias infinite lites orirētur inter maritū z heredes vxoris et econtra maxime qr argumēta de societate nō in totum procedunt de marito ad vxorem

(manuscript margin notes: est .8. illud quer. rest. in ti. ff. p socio. — contrarium seruatur)

cum alia plura cōcedantur vxori ⁊ etiā marito maxime quia marito datur potestas alienādi qȝ non est in foro et esset nimis restringere administrationē mariti quod esset absurdū maxime cū ipsi sint qui principaliꝰ labores subeūt ⁊ lucrātur magis ei cōcedendū est in administratiōe. Nec obstat dicta lex de Nieua ⁊ d. l. stili q̄ non permittū: marito alienare causa fraudādi vxorē qꝛ hoc intelligo quādo ex ꝓposito hoc facit sed ludēs licet male faciat ludēdo tamē non facit malitiose causa fraudādi vxorem immo cogitat lucrari/ ⁊ idē in viris qui multa cōsumūt in alios malos vsus maxime viuēdo quia sunt dissipatores in magnis pōpis et superfluis recurre ad vsum tamen nunq̄ꝫ vidi obtentū fieri marito in parte sua imputationē in similibus.

Vtrum in mulierē sit translatum dominiū & possessio. statim ꝙ maritus emit vel acquirit.

¶ Queritūr vlterius vtrum in mulierem sit

trāslatū dominiū ⁊ possessio pro medietate sua bonorū sic acquisitorū cōstante matrimo. statim qȝ maritꝰ emit seu acquisiuit etiā si soli viro sit facta traditio vt fit quotidie ⁊ reperio in terminis quoddā cōsiliū Pe. de Ancha. ⁊ est. cij. secūdū numerū meū et incipit questio est est talis statuto cōmunis trigestis vbi in dicto loco dicit vigere statutū qȝ q̄sita inter virū ⁊ vxorē constāte matri. sint cōmunia ⁊ qȝ maritꝰ quidam emit quasdā hereditates quas alienauit in quendā Georgiū vnū principale dubium fuit si in vxorē et virū fuit dominiū quesitū ipso iure vt sic dicte vxori cōpeteret rei vēdicatio cōtra possidentē in quē maritꝰ alienauit. Concludit qȝ cum dictꝰ maritꝰ habuit dominiū insolidū cū emit pro se ⁊ sibi traditio facta fuit licet dictum statutū admittat vxorē ad cōmunionē non tamē propter hoc quesitorū ab altero ipso iure dominiū transfertur seu queritur sed per traditionē nam v̄ba statuti dicūt qȝ sint cōmunia inter ipsos ⁊c. qȝ verbū sint est subiūctiui tēporis ⁊ per cōsequēs non significat ipse iure. c. si diligēti de foro cōpe. ⁊ est simile secundū eū in sotijs omniū bonorū qꝛ dominiū quesitorū ab vno non transit pro parte in alterū ipso iure. l. si societatem. ff. pro so. sic dicendū in dicta societate statutaria inter virū ⁊ vxo. vt dominium ipso iure ei non queratur ex quibꝰ cōcludit vxorē esse exclusam a reiuēdicādo ante traditionē sibi factā. Contrariū videtur dicendū attenta natura societatis anormalā per hanc. l. inducta inter virū ⁊ vxorē/ nam cum inter virū ⁊ vxorē sit contracta quedā societas vniuersalis per dispositionē istarū legum ergo ⁊c. hoc probatur in. l. prima. ff. pro so. ibi Paulus inquit in societate omniū bonorū omnes res q̄ coeuntium sunt continuo cōmunicantur/ et dicit Gayus in. l. seq. ꝙ licꝫ specialiter traditio nō interueniat tacite tamē creditur interuenire ⁊ dicit glo. qȝ possessio et dominiū queratur in cōmuni. l. qȝ meo de adqui. po. ⁊ ꝙ in societate vniuersali ex nuda cōuentione trāsferatur dominiū tenet Bar. in. l. traditionibꝰ. C. de pactis per. d. l. primā/ ⁊ idē in. l. ⁊ ideo. ff. de condi. fur. in princi. dicit qȝ speciale est in societate vniuersali vt dominiū sine traditione trāsferatur ⁊ queratur. idē Bal. in. l. qui tibi. C. debere. vel actio. vē. sed hoc fundamentū nō vrget multū. Primo qꝛ maritus ⁊ vxor non sunt proprie sotij omniū bonorū quod alicui eorū obuenit ex hereditate alicuius consanguinei vel alterius non cōmunicatur sine ex donatione vt dictū est Secūdo qȝ solū hoc fundamētū in sotijs cōcludit in bonis que reperiūtur tēpore quo contrahitur societas in quibus secus statuitur per hanc legem inter maritum ⁊ vxorē qꝛ nō cōmunicātur nisi quesita post cōtractū matrimoniū ⁊ adhuc in societate nihil hoc fundamentū concludit circa bona ab vno ex sotijs empta post cōtractā societatē immo etiā in societate aliud est circa talia bona vt statim dicā in vera societate hec intelligēda sunt in bonis presentibꝰ quesitis tēpore societatis vt loq̄tur

d.l.j.in corporaliū autē rerū aut earū que post celebratā societatē acquisita sunt do-
miniū sine traditione nō trāsfertur/hoc probatur in.l.si quis societatē ⁊ in.l. si socie
tatem ⁊ in.l.ea vero.ff.pro so.licet iure societatis veniāt cōmunicāda.ff.pro so.l.si so-
cietatem vniuersorū ⁊.d.l.si quis societatē/ vnde in vera societate ex socijs emente ⁊
possidente non acquiritur dominiū alteri sine traditione licet obligatus sit cōmuni
care per actionē pro sotio. ¶ Sed in questione nostra est aliud statutū quā in vera
societate sit quia lex presumit omnia bona esse cōmunia nisi alter coniugū probet sua
vt dicit dicta.l.stili.cciij. Jtē si vir ⁊ vxor pariter in domo habitāt nec aliquis eorū
potest de titulo ostēdere quilibet eorū intelligitur pro dimidia possidere.l.si duo .ff.
vti possi.secundū Ange.in.l.qui iure.ff.de adqui.posse.vnde cū vxor ⁊ vir cōmuni-
ter possidēt bona sic acquisita satis dicitur traditio interuenisse dato ꝙ marit⁹ solus
emisset cū de iure hui⁹ regni vt superi⁹ dixi etiā si maritus sol⁹ emat et ipsa non con-
tineatur in instrumēto emptiōis nec ad eā verba vendētis dirigātur acquiritur vxo-
ri medietas rei empte. Bene facit glo.fin.in.l.ob maritorū.C.ne vxor pro ma. et do-
ctrina Bal.in.l.si vxor.C.de cōdi.in ser.ꝗ dicūt ꝙ in possessorio nō habet locū dispo
sitio.l.quint⁹ de dona.inter virū et vxo.sed intellige qđ licz sibi acquiratur dominiū
et possessio tamen non cū effectu nisi soluto matri. et sic finita societate cū matrimo.
constāte non sint lucra sed debet inspici tēpus quo disoluitur societas ⁊ sic tēpus di-
soluti matri. nam de iure durāte societate non agitur pro sotio ad diuidendū lucra ⁊
acquisita in societate vt dicūt plures.ll.pro sotio.ff. ⁊ sic praticatur ꝙ mulier donec
soluatur matrimoniū nō potest agere nec petere aliquid ex lucris presertim cū con-
stante matri.administratio acquisitorū durante matri.principaliter residet in perso
na mariti scđm legē de Mueba ⁊.l.stili qđ non est in alijs societatib⁹ vt in.l. nemo ex
sotijs ⁊ ibi per glo.ff.pro so.nihilomin⁹ est questio satis dubia ⁊ maturi⁹ cogitanda
nisi dicas qđ cēseatur etiā vxori facta traditio per promiscuā amborū possessionē. Jtē
in lucris factis a sotijs omniū bonorū dominiū eorū transit in omnes tanquam si ab
omnibus facta essent etiā si vnus lucretur.iij.parti.titu.xxviij.l.xlvij.hoc est impor-
tantissimū de facto nam mortuo marito heredes petūt se mitti ex edicto diui Adria-
ni possessionem bonorum que remanserunt a defuncto si in medietate bonorum vxo
ri pertinente ex dispositione huius.l.ipsa tuenda sit in possessione nec in illis debeat
mitti heres vel an ipsa debeat habere de manu heredis cogitabis quia nunc habeo
de facto consulere apud ciuitatem de Guadalajara.

¶ Pone quod maritus habebat alicuius rei

Vtrum mulier habebit partē illius rei cui⁹ vsufruct⁹ consolidat⁹ est cū proprietate que erat penes maritum.

proprietatē ⁊ alius habebat in ea vsumfructū cōstāte matrimo.aliqua causa de pre-
missis in iure consolidat⁹ est vsufruct⁹ cū proprietate vtrū mulier habebit partē in
dicto vsufructu ex dispositiōe isti⁹.l. videt ꝙ sic solet ad hoc allegari Joā.Fab.in.§.
si cui insti.de lega.vbi dicit qđ de cōsuetudine mulieres habēt partē in reb⁹ acqsitis
emptis p virū vir habebat feuda ꝗ tenebātur ab eo antequā nuberet ⁊ ita vxor nihil
habuit in illis cōtigit ꝙ durāte matrimo.aliqua consolidantur ⁊ redeunt ad domi-
niū ex aliqua causa ꝗritur vtrū mulier habere debeat partē in his cōsolidatis cōclu
dit qđ sic ex eo q⁹ cēsentur alia a rei proprietate ideo tanꝗ alia iudicanda sunt ⁊ p se
idcirco hec ꝗ cōsolidata sunt vidētur per se iudicāda mouet argumēto dicti.§. si cui
vbi probatur qđ illa que consolidātur non vidētur acquisita illo iure seu titulo quo
res cui consolidantur tenetur. facit.l.meuius in.§.fundo.ff.de lega.ij. tu adde tex
hoc probantē in.l.non quocunꝗ in.§.fundus.ff.de lega.j.⁊ Bar.ibi dicit se nota-

re illum tex. ad hoc quod quando vsusfructus reuertitur ad proprietaté dicitur dominus proprietatis acquirere ex causa lucratiua ꝛ reperij in foro meo quandã apostillam reuerendi doctoris aui mei firmãtis istam conclusioné per hec fundaméta.

Nota de edifici cijs seu plantis factis in solo vxoris siue mariti.

¶ Sed pone quod in solo vnius siue mariti siue vxoris fiat edifitiũ matrimonio soluto quomodo diuidetur dicendũ qđ si in solo mariti vel vxoris fiat dom⁹ vel aliud edifitiũ dom⁹ efficitur eius cui⁹ erat solutũ sed debet extimari id qđ expẽsum fuit in edifitio ꝛ totũ qđ sic expensum fuit iudicari debet tanquã bona cõmunia ꝛ sic debet diuidi ꝛ cõmunicari inter maritũ ꝛ vxoré tota extimatio spẽsarũ factarũ in edificãdo ꝛ medietas dicte extimationis attribuit vni ꝛ medietas alteri ista est. l. nota. incipit si el marido y la muger titulo ḋlas labores ꝛ partitiões. Idem disponitur in similibus edifitijs exéplificat ibi tex. in furno ꝛ in molendino. Sed si in solo vnius plantetur vinea non fit hec consideratio immo ille cuius fuit solum in quo plantata fuit vinea ratione proprietatis quam habebat habebit pro se precipuam illam partem que daretur sibe de terradgo secundũ consuetudinem illius loci si dictam terram suã alteri daret plantandam ad vineam ponendam quod in quibusdã locis est medietas in alijs magis ꝛ minus ꝛ residuum diuiditur inter maritum ꝛ vxorem ita dicit tex. nota. in. l. iij. incipit quãdo la muger eodem titulo idem in similibus plantis vt ibi disponit lex ꝛ sic debes illam intelligere ne contradicat alteri legi ꝛ hec est veritas ꝛ ita iam pronuntiandum consuli iudici de causa iudicandi ꝛ communicaui hunc intellectum cum aliquibus antiquis auditoribus ꝛ aduocatis quibus fuit visum rectum consilium.

Pratica huius legis.

¶ Ad finem accedens pro non ita expertis in pratica debes aduertere ad formã que debet teneri in hac diuisione bonorum soluto matri. ꝛ dic qđ ante omnia mulier vel ei⁹ heres debent deducere doté et arras et alia bona propria ipsius vxoris forte que habuit ex hereditate parẽtum vel alias nam cũ maritus debeat substinere onera matrimonij ipsa debet habere suũ capitale saluũ hoc deducto ex aceruo marit⁹ vel eius heredes deducũt etiã suũ capitale. s. bona propria sua que habuit ex hereditate parentum vel consanguineorũ vel alias ꝛ omnia alia bona que erant propria sua ꝛ ipse habebat et duxit ad matrimoniũ q̃ habebat acquisita ante matrimoniũ ꝛ si forte illa fuerũt vẽdita et cõsumpta deducit eorũ extimationé qđ superest diuiditur inter ambos tanquã lucra durãte matrimo. acquisita qꝛ non dicuntur lucra nisi deducto vtroqꝫ capitale sic inquit Alfon. hic et sic dicit praticari ꝛ verũ dicit qꝛ ex quo inter virũ ꝛ vxoré dicitur contracta quedã societas vniuersalis que solo cõsensu inter simul habitãtes cõtrahitur ꝛ ex quo diu simul vixerũt ꝛ omnia bona simul habuerũt ꝛ cõmunib⁹ expẽsis promiscue viuẽdo ꝛ negotia tractãdo euidẽter est probata societas secũdum Bal. qué allegat in. l. j. C. qui testa. face. po. l. j. cũ sequé. de his qui deie. vel efu. ꝛ in obligationib⁹ q̃ consensu cõtrahũtur nõ est op⁹ verbis. ff. pro so. l. cohiri et qꝛ matrimoniũ se habet ad instar societatis. xxvij. q. ij. cũ societas desṕõ. c. ij. nõ enim solũ in lucro sed tãquã sotia calamitates et infortunia viri participare debet. l. si cũ doté in. §. si marit⁹. ff. solu. ma. l. Lutius. ff. pro so. in princi. vbi Paul⁹ consult⁹ inquit non posse societaté cohiri vt aliã dãni aliã lucri parté sotius ferat esset enim iniquã et cõtra naturã societatis vnde qđ superest deducto ere alieno dicitur lucrũ. l. fina. §. fin auté es alienũ. C. de bonis qꝫ libe. ff. de iure do. l. mulier in princi. l. subsignatũ in. §. bona. ff. ḋ v̱bo. signi

fi.ff.de colla.bo.l.cū emācipati in princi.bonꝰ tex.in.l.ōne es.ff.pro so. vbi cōsultꝰ ait omne es alienū qđ manente societate contractum est de cōmuni soluendum est/ nam vt inquit Ulpianꝰ in.l.si non fuerint in princi.ff.pro so.iniquissimū enim genus societatis est ex qua quis etiā damnū non lucrū spectat maxime quia ista lex diuidit lucra non capitale Facit qđ Bal.dicit in.l.j.in.iij.colu.ff.pro so.reprobata glo. illius.l.qđ si duo inierūt societaté vnus de pecunia alter de opera/ꝙ si diuisa societate nō reperitur nisi solū capitale qđ illud nō debet diuidi sed precipue illud debet habere q̄ illud posuit est casus qui probat hoc.ff.pro so.l.cū duobꝰ.§ qui in coeunda.l. cohiri cū seq̄.ff.eo.si enim postquā mulier deduxit capitale suū maritus nō deduxisset etiā suū capitale vel eius extima/si venditū vel deperditū fuit ⁊ hoc nō deduceret anteq̄ lucra diuiderētur/ quis dubitat nisi ꝙ talis societas ex parte vxoris saperet vsurā argumēto eiꝰ qđ glo.Joā.dixit.xiiij.q.iij.plerique quā sequitur Salic. in auct.ad hec.xiiij.q.C.de vsuris ꝙ si quis dat pecuniā mercatori vt partem lucri ferat qđ est vsurariꝰ si capitale debet remanere saluum danti si perdatur de quo latiꝰ ibi per Salice.et Canoni.in.c.nauigāti de vsuris ⁊ plura fundaméta ⁊ vulgaria adduci possūnt super hoc que tanquā superflua decreui reijciéda quia sic praticatur absq̄ aliquo dubio me multotiens teste ⁊ iudice super hoc existente.

¶ In fine huius tituli est quedam lex singula-

ris que incipit maguer vbi tex.dicit qđ hodie oés fructꝰ cōstāte matrimo. percepti sunt cōmunes siue veniant ex hereditatibus proprijs mariti siue vxoris siue vnius eorum habeat plus in bonis mobilibꝰ vel immobilibus quā alter /et sic indistincte omnes fructus cōmunicantur hodie secundū ius istius fori probatur etiā in .l.iij. incipit quādo la manceba hoc foro titulo de las arras in fi/per istū tex. sublata est dubitatio illa de fructibus bonorū parrafrenaliū vtrum sint viri vel ne de quo glo. in.l.vbi adhuc.C.de iure do.in fina.colu.Bal.in.l.ij.in.j.colu.C de fru.⁊ li.expē. Bar.in.l.penul.ff.ad.l.falci.Bal.nota.in.d.l.vbi adhuc fina.colu. per glo. Salice. ⁊ alios in.l.fina.C.de pactis conuen.Bar.in.l.ex diuerso in princi..ff.de rei vendi. Bal.in.l.si traditio de actio.emp. ¶ Hodie omnes altercationes sunt sublate imo omnes fructus sunt communes/⁊ iam vidi quendam aduocatum deceptum qui non viderat hanc.l.regni ⁊ cōsuluit contra eam reducendo questioné in fructibus parrafrenalibus ad terminos iuris cōmunis missum fuit ad me eius consilium ⁊ consului contrarium conformans me cum hac.l.⁊ illum reprehendi de inaduertentia et sic fuit obtentum secundum consilium meum. Rodericus.

idem [illegible] ref. rub. §. 62. n°. ii. fol. mihi 33. impressionis Sine [illegible] magni

¶ Ex titulo secundo de las arras.l.j.incipit

Nota singulariter q̄ hodie fructus bonorū parrafrenaliū & aliorū sunt cōmunes in quo multi decipiūtur.

Todo home.Hec lex est famosa ⁊ cotidie versatur in pratica continet tres partes quorū diuisio sufficiet pro summario. In prima cōtinetur ꝙ nullus potest dare in arras vltra decimā parté bonorū ⁊ si plus dederit nullius momenti erit talis datio arrarum. Consanguinei mariti admittuntur ad petendum illud plus quod datū est ⁊ hec prima pars durat vsq̄ ibi ⁊ si la muger exclusiue. In secunda parte cōtinetur forma succedédi in arris.s.qđ mulier habés filios potest dare ꝓ anima quartā parté arrarū ⁊ tres partes debēt remanere filijs ⁊ si nō hʒ filios libere disponere potest de eis.Sin auté ipsa moriatur ab intestato sint mariti et heredū eius.si habuerit filios duorō maritorū vnusquisq̄ eorū succedit in arris patris hoc dicit.ij.pars que.

P Remitte qđ de iure arre proprie dicun
tur pignus datũ inter sponsos pro matrimonij securitate.s. qđ celebra
bitur in effectu.l.arris.C.de sponsa.⁊ ista pignora ⁊ arre oportet qđ
realiter tradãtur et in quãtitate consistãt/alias nihil agitur .l. ticia de
verbo obliga.per Bar.⁊ si per culpã vnius non fiat matrimoniũ perdit ipse arras
quas lucratur alter.l. fina.C.de sponsa.et tales arre possunt se extendere ad dotis
quãtitatẽ vt inquit Bar.in.d.l.ticia de his arris loquit.iij.parti.titu.xj.l.ij.⁊ titu.
ij.l.ij. ¶ Alie sunt arre de quib⁹ loquit ista lex ⁊ titulus quas more nostro vocam⁹
proprie arras quas marit⁹ promittit mulieri in honorẽ virginitatis vel alias ꝓpter
honorẽ suum cõmuniter imperiti tabelliones in contractu apponũt hec verba/ma-
ritus promisit dicte vxori sue seu spõse in honorem virginitatis sue.c. nomine arra-
rum sed hoc non est necesse/sufficit enim simplex promissio et datio arrarum sine di-
cta additione et ex dictis verbis vulgares falso opinantur quod si aliquis contra-
hit matrimoniũ cum vidua non valeret promissio arrarum ⁊ multotiens super hoc
fui interrogat⁹ ⁊ mirabãtur vulgares ex respõsione mea dũ affirmarẽ arras deberi
vidue si essent sibi promisse sicut et virgini.credo ꝙ illa falsa opinio originẽ duxit ex
dictis verbis tabellionũ. Et de iure nulla est differentia in cõstitutione arrarũ quia
eodẽ modo debẽtur vidue sicut virgini ex promissiõe vt expresse habetur in foro iuz
ho.li.iij.titulo đlas arras.l.por q̃ muchas vezes. ¶ Et iste de quib⁹ hec lex loq̃tur ⁊
quas nos arras vocam⁹ vulgari nr̃o sunt ille quas ius ciuile appellat donationem
propter nuptias ita dicit tex.nota.in.iiij.par.titulo.xi.l.j.q̃ incipit el algo cui⁹ ꝟba
sunt hec ⁊ lo q̃ el varõ da ala muger por razõ de casamiento es llamado en latin do-
naciõ propter nuptias que da el varõ a la muger por razõ q̃ casa cõella/y tal dona-
ciõ como esta dizẽ en España propiamẽte arras. ¶ De iure cõmuni donatio pro-
pter nuptias poterat fieri ante matrimoniũ ⁊ etiã post si fiebat ante matrimonium
poterat fieri de quacũꝗ quãtitate non attẽto ꝙ sit inequalitas in dote. Sed si post
cõtractũ matrimoniũ fieret talis donatio vel ante cõtractũ matrimoniũ facta post
cõtractũ matrimoniũ augeret tũc debebat seruari equalitas inter donationẽ pro-
pter nuptias ⁊ dotẽ.C.đ pactis cõuẽ.l.ex morte ⁊ auct.equalitas.l.si cõstãte ⁊.l.fina
C.de dona ante nup.⁊ vtrũ hodie debeat seruari equalitas đ iure cõmuni.vj.glo.in
§.est ⁊ aliud insti.de donatio.tex.in auct.de eq̃li do.ꝑ totũ colla.vij.⁊.l.ij.iiij.parti.
titulo.xj.⁊.d.auct.equalitas vbi hodie videt ꝙ semper equalitas debet interuenire
siue ante siue post/licet Vincẽ.hic ⁊ male aliud senserit intellige secundũ dicta iura
auctẽticorũ. ¶ Hodie secũdũ hãc.l.cessat in arris ista equalitas necessaria de iure
cõmuni vt in dictis iurib⁹ ⁊ in auct.sed iam necesse C.de dona.ante nup.⁊ etiã ho-
die seruatur dispositio.l.si cõstãte.C.de donatio.ante nup. ibi interdũ accidit ante
nuptias quidẽ donationẽ nullã esse solã vero dotẽ marito mulierẽ obtulisse vbi est
casus qđ valet cõtract⁹ dotis sine donatione ante nuptias ⁊ ibi dicit Bal.qđ ita ser-
uat cõsuetudo in tota Ytalia ita etiã seruat nr̃a Hispania in arris qz nõ est necessa-
ria promissio nec datio illarũ solũ habẽt vigorem ex promissione ⁊ non amplius si
nihil promittitur nihil est prestãdũ licz induceretur ad hoc necessitas de iure auctẽ-
ticorũ vt supra dixi ⁊ est casus in auct.dos data.C.de dona.ante nuptijs.

¶ Nota primo quod maritus potest dare in
arras vxori sue future decimã partẽ bonorũ suorũ ⁊ nõ plus hoc colligitur clarius

ex prima parte legis que donatio propter nuptias efficitur propriũ patrimoniũ mulieris vt infra dicam. ¶ Unde hec lex habet originẽ a consuetudine Hispanorũ de qua fit mentio in.c. et si necesse de dona. inter virũ et vxo. ibi castra quedã que rex legionẽsis filie Regis Castelle in dotẽ tradidisse proponit et licet glo. ibi illud verbum in dotẽ exponat pro donatiõe propter nup. tamẽ illũ tex. intelligit ibi Uincẽ. proprie vt iacet et sic quod loquatur in dote vnde est ibi casus quod vir quãdoque dotat vxorẽ suã et sic dicit Uincen. quod loquitur secundũ consuetudinẽ Hispanorum qui vxores dotant ideo infertur ibi quod licite marit⁹ dotat vxorem suam idest cõstituit sibi dotem ex propria substantia secundũ Abba. ibi quem litteraliter sequitur ibi quidã modernior eo supresso et in.c. nuper eo. titulo sic fit hodie in nostra hispania vt hic disponitur et satis dotatur mulier a viro per donationẽ arrarũ ex quo ipsa lucratur illas vt in hac.l. disponitur et dicetur in.ij. parte cum hac.l. concordat in aliquibus foro iudzgo titulo de las arras licet aliquid ibi addatur sed hec.l. seruatur.

¶ Nota tamen secundum Alfon. hic et bene quod ista verba del diezmo de quãto touiere debẽt sic intelligi.s. quod dicitur proprie habere in bonis illã quantitatẽ quã habet deducto ere alieno quod superest dicitur habere in bonis et sic de illo cõputatur et deducitur decima et illa potest promitti noĩe arrarũ allegat Bal. in.l.j. in.iij. colu. C. de fructi. et li. expẽ. vbi inquit ipse pone quod testator iussit filiã suã maritari alicui qui haberet in matrimonio mille modo iste bene habet possessiones valẽtes mille tamẽ habet multa debita dicit quod dicta debita corrodunt dicta mille intellectu ad quẽ debent hominũ dispositiones adaptari. Ego allego ad predicta iura hoc decidentia expresse. Primo tex. in.l. mulier bona. ff. de iure do. ibi sed non plus esse in promissione bonorũ quã quod superest deducto ere alieno.l.ij. §. illud de colla. bono. ibi illud autẽ intelligendũ est filiũ in bonis habere quod deducto ere alieno superest.l. non possunt. ff. de iure fisci.l. subsignatũ in. §. j. ff. de verbo. signi. vbi tex. dicit quod bona intelligũtur cuiusque que deducto ere alieno supsunt. l. ea demũ. C. de collatio. ibi q̃ in bonis eorũ fuerũt iuncto fine ibi exceptis videlicet que ab ipsis alijs debẽtur.l. si vniuerse. C. de lega. facit.l. venisse. ff. de verbo signi. et.l. proprie la.ij. ff. eo. ibi sic dicim⁹ centũ aureos habere q̃ tantũ in predijs ceterisque similibus reb⁹ habeat.l. nõ amplius. §. j. ff. de lega. j. ¶ Tene etiã mẽti quod dicitur habere in bonis ea que bona fide possidet licet non sint sua/ tex. est nota. in.l. bonorũ appellatio. ff. de verbo. signi. ¶ Unde si quis tẽpore quo promittit arras possidet tanta bona decima quorũ sufficit ad quantitatẽ arrarũ promissarũ postea mouetur sibi lis super dictis bonis vt quotidie videm⁹ fertur contra eũ sentẽtia ita quod plura ex dictis bonis possessis ab eo sibi abdicantur et euincuntur ab eo quod valebit datio arrarum habita cõsideratione ad tẽpus promissionis licet postea sint diminuta: nã ex quo bona fide illa possidebat satis videtur in bonis habuisse tẽpore promissionis arrarũ. ¶ Dicitur etiã habere in bonis illa ad que habet actionẽ probatur in dictis ll. et est casus in.d.l. bonorũ. Dicitur etiã habere in bonis bona superficiaria casus est in.d.l. bonorũ. ¶ Cõsidera tamen quod si aliquis habet aliqua bona propter que tenetur ad aliquod onus vel ad aliquid annuũ prestandũ illud totũ intelligitur in bonis habere quod onere deducto superest/ iste casus est nota. in.l. non amplius. ff. de lega. j. vnde Bal. ibi inferebat per illũ tex. quod si de legato debet solui gabella ad rationem duorũ denariorũ pro.c. et mihi legata fuit domus valoris xxx. librarũ cum onere tali vt.x. libras prestarẽ heredi nõ teneor ad gabellam nisi pro.xx. libris Paul. de Cast

Que dicit bona.

ibi τ Ange.in.l.ciuitatibus.ff.de lega.j.simpliciter sequitur Bal. opinio. Alexan.
Immo.in.d.l.non amplius quasi a capite suo intelligit dictã doctrinã absq dubio
verificari si statutũ disponeret quod solueretur gabella ex legato quod prouenisset
ad legatariũ/secus si statutũ disponeret gabellã esse soluendã de quantitate que le-
gata esset. Sed reperies Bar. cuius videtur esse hec doctrina in.l.sed si hoc.§.cui-
dam.ff.de condi.τ demo.ibi enim est casus q̃d tantũ videtur quis capere quantũ
sibi remanet deducto eo q̃d soluisset causa cõditionis sibi apposite implẽde siue one
ris sibi iniũcti/vnde infert ad statutũ disponẽs q̃d de pretio rei vẽdite soluatur gabel-
la.vj.denariorũ pro libra/q̃d si aliquis vẽdidisset rem pro.c.τ in progenitis τ vasta-
tionibus expendit viginti solũ pro octoaginta debet solui gabella est casus hoc ꝓ-
bans in.d.§.cuidã. Subdit Bar.τ in hoc facit hoc esse intelligendũ si statutũ dispo
neret q̃d pro debito quod vẽditor recepisset vel diceret pro pretio rei simpliciter nec
adijcitur q̃d recepisset vel vendidisset nam tũc tale pretiũ quãtitas ad.l.falci.sed si di
ceretur pro pretio quo vẽdidisset τ tũc pro toto pretio debet solui gabella q2 verum
est pro tãto vẽdidisse ar.l.in quartã.§.j.ff.ad.l.falci.τ.l.q̃ fundũ/sentit Bar.in.l.vbi
pure.ff.ad trebe.ad p̃dicta iuuat id q̃d Bal.dicit in.l.j.in.iij.colu.C.de fructi.τ li.ex
pen.statutũ disponebat q̃d de fructib9 fornacũ vitrij soluantur sex denarij pro libra
omniũ fructuũ fornacũ q̃d fructus intelligũtur deductis expẽsis/τ sic debet fieri cõ-
putatio in soluẽda gabella quãdo statutũ deductũ est in contractũ inter fiscũ τ emẽ-
tes gabellarũ τ sic refert fuisse de facto τ Bar.sic consuluisse idẽ Bar.in.l.fruct9 fina.
verbis.ff.solu.mat.facit.c.si perpetua de rescrip.li.vj. hoc cõsiliũ Bar.ad litteram
refert Bal.in.l.si a nõ dño in.§.fructus.ff.de peti.here.τ dicit quod cõtra Bar.con
suluit Francis.de Pisis motus quia illud verbũ fructus erat prolatum inter con-
trahentes quia fuerat empta gabella fructuũ patet in colono qui debet correspon-
dere medietati fructuũ qui nõ deducit spensas.c.de tua de decimis.l.cum duobus
in.§.in coeunda.ff.pro socio.sed ipsemet Bal.cõtra morẽ suũ sequitur Bar. opinio.
quia.s.verbũ fructus siue proferatur a lege siue ab homine debet intelligi deductis
spensis vt in.d.§.fructus τ in.l.fundi trebatiani.ff.de vsu.lega.τ licet esset prolatũ
ab hoĩe tamẽ fundatur super dispositione legali ar.ff.loca.l.si vno in.§.si vero Spe-
cu.de loca.§.postquã versi.quid si tibi clemẽ.a statutũ de electio.q̃d intelligitur in
gabella que debetur ex fructib9 personalib9 vt in fructu fornacis secus si essent fru-
ctus reales puta frumentũ et similia quia tũc non fieret deductio spensarũ de deci-
mis pastoralis de quo per Alexan.in.d.l.non amplius τ in.d.l.fructus et quia non
est presens materia ibi latius videbis. ¶ Preterea idẽ Bal.in.d.l.j.iij.colu.C.de
fru.τ li.expen.dicit pone ꝙ impetraui a papa beneficiũ vsq ad valorẽ.c.florenorũ
in anno modo est quodã beneficiũ ex quo percipiũtur trecente corbes frumẽti va-
lentis aureos trecentos tamẽ tot spense requirũtur ꝙ ascendũt vsq ad ducentos
aureos q̃d tale beneficiũ non dicitur habere nisi centũ florenos in reditib9 ar. d.l.
j.est casus secundũ eũ in.l.illud.C.de colla.in.§.j.faciat tex.singu.in.d.l.sed si hoc
§.cuidã.ff.de condi.τ demo.q̃d si legatarius qui nõ potest solidũ capere grauatus
est aliquid dare causa conditionis implẽde eatenus quaten9 grauatus est potest ca
pere vltra partẽ a lege sibi concessam ad capiendũ ex qua infert Bal. ibi ꝙ si aliq̃s
donaret vltra legitimã summã cum tali honore ꝙ reduceret emolumentũ ad legiti
mam summã teneret donatio sine insinuatione/τ hoc prius fuit dictũ Bar.in.l.quo
tiens.ff.ad.l.falci. τ ibi Alexan.idem puta donas mihi vltra quingẽtos aureos sed
detracta gabella non restant nisi quingenti valet donatio sine insinuatione/ idẽ ibi

Jmmo.⁊ Pau.ideo tantũ debẽt extimari prouent⁹ ecclesie vel castri quantũ valẽt deductis onerib⁹ scd̃m Bal.in.d.§.cuidã/idẽ dicas in reditibus q̄ intelligũtur et extimãtur deductis expẽsis probatur notanter in.d.l.fundi trebaciani de vsu lega. quẽ ad hoc propositũ allegat Bal.in.l.nec in fine.C.de cõpensa.⁊ in.l.coheredib⁹ C.fami.her.facit.l.si vrbana.ff.de cõdi.inde.ff.de vsu fruc.titulo gene..l.de functa ibi ex reditu oleris et porrine.

¶ **Ex quibus infertur ad eos quibus debe**tur certa quãtitas annuatim vel in diẽ facit tex.nota.in.l.in falcidia nõ habetur.ff.ad l.falci.vbi est casus ꝙ legatũ in diẽ reputatur esse tãto min⁹ quantũ.est interusuriũ medij tẽporis vnde si alicui debẽtur centũ post annũ non cõputantur in bonis pre cisse illa centũ sed debet extrahi medij tẽporis interusuriũ qd̃ inducitur per Bar. ad questionẽ statuto cauetur qd̃ de cõtractu vel legato soluatur certa gabella triũ denariorũ pro libra qd̃ si promitto tibi soluere.xl.post annũ ꝓpter illud qd̃ minus valet propter interusuriũ medij tẽporis habẽda extratio etiã in min⁹ gabella soluẽda/idẽ ibi Alexã.ex eo q̄ tũc nõ cõpellitur soluere gabellã nisi in fine anni q̄ tunc cũ effectu agi potest ex legato vel cõtractu.l.penales in.§.annua.ff.ad.l.falci.sed si ex forma statuti debet solui in principio ⁊ ante aduentũ termini quid sit statuẽdũ vide Alexã.⁊ Bal.in.d.l.in annalib⁹.Facit etiã tex.notabi.in.l.cũ q̄ alias/idẽ Julia n⁹.§.messor de in diẽ a die vbi nõ tantũ extimat̃ si debet solui gabella ad terminũ sicut incõtinẽti q̇d si alicui debetur sub cõditione videtur qd̃ debeat extimari quãtũ vẽderetur cõmuniter illa spes cõditionis cas⁹ est ⁊ ibi docto.in.l.cũ ticio.ff.ad.l.falci.⁊ ibi Bar.⁊ in.l.ij.in.§.si sub cõditiõe.ff.de colla.bono. ¶ Hec tenebis menti q̄ plerũq ꝫ solu.matri.occurrũt sup̱ hoc cõtrouersie inter maritũ ⁊ heredes vxoris seu inter heredes amborũ sup̱ arris nã statim opponit̃ p̱ heredes viri cõtra vxorẽ repetẽtẽ arras qd̃ nõ debẽtur sibi in tãta quãtitate vt sonat ꝓmissio q̄ tp̄is ꝓmissionis bona mariti nõ erãt tãte extimatiõis qd̃ decima pars bonorũ sufficeret ad quãtitatẽ arrarũ sibi promissarũ vnde deuenit̃ ad extimationẽ bonorũ q̄ marit⁹ possidebat tẽpore quo promisit dictas arras ⁊ ad dictã extimationẽ faciẽda sunt necessaria q̄ superi⁹ dicta sunt q̄ multi possidẽt bona emphiteotica vel incẽsum ⁊ annuos reditus.

¶ **Nota vlterius istum tex. ibi ⁊ si mas le die**re/o pleyto sobre ello hiziere no vala.qd̃ maritus nõ potest constituere nec donare arras in maiori quantitate quã valeat decima pars bonorũ. ¶ Sed vnum tenebis menti ad hui⁹ partis limitationẽ quod si maritus tẽpore quo cõtrahit matrimoniũ est pauper ita quod non habet bona ex quib⁹ posset cõstituere arras vxori sue qd̃ si promittat vxori sue qd̃ dabit ei arras ex bonis que postea superlucratus fuerit valet promissio ⁊ quãdocũq ꝫ petierit a viro qd̃ reddat sibi arras quas ei promisit compellitur marit⁹ sibi tradere ita qd̃ non excedãt decimã partem bonorũ que maritus habuerit tẽpore quo vxor petit a viro dictas arras/et sic est ibi casus in quo nõ cõsideratur quantitas bonorũ tempore contracti matrimonij. Jste est casus singularis in.l.ij.incipit si el hierno in hoc titulo. ¶ Adde aliũ casum in quo valet datio arrarũ vltra quantitatẽ hic taxatã.s.si maritus antequã matrimoniũ cõtrahat per verba de presenti vẽdat vxori de bonis suis nã licet dicta vẽditio excedat decimã valet venditio/hec est lex notabi.in.ll.stili numero.ccxlvij.incipit otro si en el titulo de las arras vbi fit expressa mẽtio de hac.l.⁊ sic limitatur per dictã.l.stili. ¶ Jtẽ bene pro

Casus in quibus valet promissio arrarũ vltra decimam.

D

bat hec lex q̄ valet datio arrarū vsq̄ ad quantitatem promissam nec vitiatur in totū q̄ probatur hic ex quo nō permittitur vēdicare cōsanguineis nisi summā excessiuam ⁊ idem tenet hic Vincen. allegans .l. vj. que incipit donació que fuere hecha in fine in hoc foro libro .iij. titulo de las donationes. ¶ Vnum casum quotidianū perpetuo tenebis menti quo ad huius .l. dispositionē / pone enim quod mulier promisit viro suo magnā dotem / vir motus hac causa ⁊ ex magnitudine dotis promisse constituit arras mulieri excessiuas plus forte quā sibi daret si tantā dotē sibi nō promisisset / quod si dicta vxor virū fefellit in non implēdo dotē promissam quod dictas arras sibi hac contēplatione promissas non repetit / iste est casus valde nota. in .l. pollicitatione. C. de donatio. ante nup. vbi est casus quod mulier que virum in dote fefellit seu eum circumuenit donationem propter nuptias hac contēplatione factā non petit a viro nec ab eius herede ⁊ glo. nota. ibi dicit q̄ hec circumuentio potuit esse duobus modis. Primo quia promisit magnam dotem vel magnum patrimoniū in dote quod non impleuit ⁊ maritus in tanta dote confisus promisit seu fecit tantam donationem. Secundo modo quia forte bene impleuit promissionē dotis quam fecit sed virum fefellit in extimatione rerū dotaliū quia res quas dicebat valere viginti valebāt decē quam glo. cum tex. perpetuo cōmenda de qua Doctores magnū festū faciunt / facit .l. si quis cum aliter. ff. de verbo. obli. plerunq̄ vidi de facto has circūuentiones tam circa dotem nō impletam quam circa extimationē et tenebis cordi vt scias opponere contra mulierem arras repetentem quando hac contemplatione sibi fuerunt promisse vel saltem in maiori quantitate quam alias permitteretur.

¶ **Circa hanc partē quero de questione multum** quotidiana soluto matrimonio mulier vel eius heres petit arras sibi per maritum promissas opponitur sibi quod non debētur sibi arre in tanta summa quātam maritus promisit quia tēpore quo eas promisit non habebat tātas facultates quod decima pars earū sufficeret ad quantitatē que fuit promissa / cui incūbet onus probandi. s. vtrū mulier tenetur probare facultates viri esse tam sufficiētes tempore promissionis quod decima pars ascendebat ad quantitatem arrarū / vel marito seu eius heredibus incūbat onus probādi quantitatem patrimonij ad arras diminuendas nec soluendas in quantitate promissa / pluries habui praticare de facto ⁊ est vtilissima questio ad instruēdum aduocatū in articulis faciēdis / ⁊ videtur dicēdum quod marito seu eius heredibus volentibus arras diminuere incumbat onus probandi paupertatem ⁊ q̄ ipse presumatur diues tēpore promissionis arrarū ad quantitatem arrarum promissam. s. q̄ decima pars bonorum sufficeret ad quantitatem promissam / Primo facit tex. in .l. si creditores in fi. ff. de preui. credito. ibi quod si neq̄ inopia laborantem creditores ostēdere potuerūt ⁊c. / vbi lex videtur imponere onus probandi ei qui allegat paupertatem ⁊ ibi Ange. dicit illum tex. nota. ad hoc quod allegans paupertatem alterius ad victoriā reportandā debet ipsam probare / hoc tenet glo. magna in .l. ij. ff. de probatio. vbi glo. dicit quod ei qui allegat seu opponit contra aliquem esse idoneū ⁊ soluendo incūbit onus probādi allegat ibi plura iura ad hoc probādū ex quib⁹ potes sumere fundamētum ad hāc partē / Alia est glo. que loquitur notabiliter in .l. si vero pro cōdēnato. §. q̄ pro rei qualitate. ff. q̄ satis dare cogā. / vbi glo. singulariter dicit / q̄ si diuitie sunt causa intentionis alicui⁹ ille debet probare se diuitē si paupertas esset causa intentionis alicuius ille debet probare se pauperem / ⁊ hanc approbat ibi Bar. / ⁊ secūdū illam distinctionē dicit esse intelligendā

questio.

glosam in.d.l.ij.Ange.sequitur ibi eam dicens non esse alibi/et sic habes ex illa qđ vbicūq diuitie vel paupertas sunt causa ꝛ fundamentū intētionis allegātis ei incūbit onus probādi/ꝛ hec regula habet locū nō solū in affirmāte verūetiā in negante/quādo negatiua est fundamētū intētionis negātis/iste est casus singu.in.l.penul. § docere.ff.ne quis eū qui in ius voca.facit.l.si ita stipulat⁹ versi.quid si ab initio.ff. de ver.obli/bonus tex.in.l.in illa stipulatione.ff.eo/ꝛ Bar. ibi dat regulam/qđ vbicunq negatio est causa intētionis alicui⁹ siue agētis siue excipiētis ei qui negat incūbit onus probādi/allegat dictas duas leges/ꝛ qꝛ vbi negatiua est causa officij iudicis primo illa negatiua probari debet quā suū officiū iudex interponat/ista est lex que a Bar. vbi supra ad hoc propositū reputatur mirabilis in.l.si quis consortiū.C de fabricem.li.xj.l.magis puto in.§.ne passim.ff.de re.eo.facit tex.singu.in.l. iiij. in.§.non prius.C.quan.fis.vel priua.ibi nisi patuerit principales reos idoneos nō esse/qui tex.videtur mihi valde nota.ad propositū/nam ibi est casus qđ fisc⁹ qui vult agere contra debitorē sui debitoris non potest nisi debitor principalis non est idoneus nec soluēdo ꝛ probatur ibi qđ fisco incūbit onus probādi debitorē suū nō esse idoneū/ꝛ sic est ibi casus qđ vbi aliquis negat aliquē esse idoneū volens se iuuare ad sui cōmodū ex eius paupertate tenetur probare ipse hanc negatiuā ꝛ paupertatem/ꝛ sic Bal.colligit ibi in princi.hanc negatiuā probandā/ratio secundū eum qꝛ per ipsam negatiuā aperitur via ipsi negāti/ꝛ ibi laudat glo.d.§.qui pro rei qualitate dicens esse meliorē que sit in iure/Adduci potest glo.singu.in.c. dudū de presump.vbi glo.dicit qđ ei qui dicit ecclesiā esse pauperē ꝛ non soluendo ita qđ eius reditus non sufficiunt ad recipiendū aliū clericū ꝛ fratrem incūbit onus probādi/et glo.in.c.bone el primo de electio.in parte naturā ad finē dicit qđ si negetur qualitas facti puta non est diligens non est soluēdo quod ei qui allegat incūbit onus probādi/idē Specu.in titulo de probatio.in.ij.parte.§.probare in.iij.colu.ver. restat videre de negatiua.Abb.in.d.c.bone approbat glo.qđ fundāti se super paupertate vel diuitijs incūbit onus probādi/et sic nego aliquē esse diuitem vel pauperem habeo ego probare hoc ita inquit ipse in penul.colu.versi.ꝛ in fine glo.¶ Cōtrariū teneo immo qđ mulieri seu eius heredi incūbit onus probādi facultates mariti tempore promissionis esse idoneas ad arrarum quantitatem que fuit promissa/nam certum est q hec lex aufert expresse marito potestatem donandi arras vxori vltra decimam partem bonorū que habet tēpore promissionis sed mulier petit arras in certa quantitate iam per consequēs affirmat maritū suum esse tam diuitē tempore promissionis arrarū quod decima pars bonorū suorū sufficiebat ad quantitatem arrarū sibi promissarū ꝛ sic fundamentū sue intentionis est quātitas patrimonij mariti sui/sed certum est qđ diuitie est quedam qualitas extrinseca que a natura non inest sed per accidens quia qualitates extrinsece regulariter nō presumūtur/ꝛ sic nō presumitur quis diues esse nisi probetur/ꝛ qđ qualitas extrinseca nō presumatur est casus in.c. si forte de electio.li.vj.ibi super ipso defectu ante omnia subijciatur examini et ibi glo.ponit hanc theoricā/facit de prebe.cū secundū de eta.ꝛ qualita.accepimus ꝛ de profe.ꝛ medi.l.magistros et.l.sequē.de sacrosancti eccle.l.qui sub pretextu qui acusa.non po.l.non ignorat/preterea regulariter quicūq aliquid affirmādo dicit ipse probare debet.l.ei qui in princi.ff.de probatio.ꝛ.l.quotiens in.§.j.ꝛ fina.co.titulo cum alijs multis/sed cū mulier affirmat arras sibi debitas ꝛ per cōsequens facultates viri tēpore promissionis arrarū sufficere ad decimā quātitatis promisse videtur per cōsequēs in diuitijs mariti facere fundamētū ergo astringitur ad hoc probandū.

¶ Preterea videtur mihi antiquos veritaté hui⁹ passus cōprehendisse inter quo
est Cyn⁹ in.l.actor.C.de probatio.ex cui⁹ distinctione cōstabit veritas hui⁹ mee de-
cisionis in proposito ꝛ repellētur fundaméta superius in oppositū adducta/ qd vbi-
cūq₃ est aliqua negatiua qualitatis extrīsece vt diuitiarū vel pauptatis tūc si ratiōe
talis qualitatis petit se ad aliquid admitti ꝛ tunc debet probare illam qualitaté su-
per qua se fundat ꝛ sic si aliquis fundat intentū suum super diuitijs alicuius tenetur
illas probare / iste est casus notand⁹ ad propositū in.l.si vero pro condénato in.§.
qui pro rei qualitate.ff.q̄ satisda.cogā/ibi vel si dubitetur approbatū fideiussoré ꝛc.
vbi tex.eleganter dicit qd si aliquis recusauerit accipere fideiussorem euidétissime
locupletem tenetur actione iniuriarū idem si dubitaretur vtrū esset locuplex vel ne si
esset approbatus per aliū/ecce casum expressum de questione quod qui tenetur dare
fideiussoré de iudicio sisti est necesse qd det fideiussoré locupleté ꝛ idoneum/sed dicit
tex.q̄ si est dubiū vtrū fideiussor sit locuplex vel nō incūbit onus probādi ei qui dat
dictū fideiussorem cum fundet se in eius idoneitate respectu facultatū qui tex. est fa
mosus ad propositū quia cū maritus nō posset promittere certā quantitaté arrarū
nisi esset tātum locuplex qd facultates eius sufficerent vt decima earum pars equi
valeat quantitati promisse sequitur qd mulier petens dictas arras probet maritum
esse tam locupletem vt posset promittere dictas arras que non excedunt decimam
partem sui patrimonij/Et ad hoc iuuat glo.singularis in dicto.§.qui pro rei qua-
litate cōmuniter aprobata.s/qd vbicūq₃ diuitie seu pauptas sunt causa ꝛ fundamen-
tum intentionis alicui⁹ ille tenetur probare diuitias qui ex eis inititur fundare in-
tentū/sed cū vxor prius ꝛ principaliter fundat intétū suū ꝛ arras sibi debitas in quāti
tate promissa ex idoneitate mariti in facultatib⁹ cū a lege nō permittatur sibi conce
dere nisi decimā facultatū sequitur qd ei incūbit onus probādi idem si intentioné
fundatā aduersarij vellet aliquis repellere nam et tunc debet probare ille qui vult
alium repellere.ff.de probatio.l.nō est necesse de magis.cōue.l.j.§.si magistratus
Eandem distinctioné facit in probāda paupertate vbi aliquis tanquā pauper petit
se ad aliquid admitti.ff.de preui.credi.l.si creditores.de here.actio.l.si adulta.Idé
si intentioné fundatā aduersarij vellet repellere propter paupertaté quia tenetur
illam probare.ff.de excusa.tuto.l.paupertas insti.de excu.tuto.§.item propter pau
pertaté nam ibi ideo tenetur allegās paupertaté illā probare quia intentio alterius
aduersarij erat fundata de iure quia quilibet debet munus sibi impositum subire
nisi iustam habeat excusationem ꝛ ad tale onus ius presumit quemlibet idoneū/nisi
cōtrariū probet vt dicit Cynus. ¶ Per hoc respōdebitur ad aliqua motiua supe
riora in quantū dicebā qd quis tenetur probare negatiuā que est fundamentū sue
intentionis ꝛ sic negās maritū diuité ꝛ allegans paupertaté videbatur esse astrictus
ad illud probandū nam illud obtineret si vxor haberet fundatā intentioné de iure
cōmuni circa diuitias mariti sed illud non est sic immo ipsa astringitur pri⁹ ad illas
probādas tanquā principale fundamétum intentionis sue.distinctionem Cyni ad
litterā sequitur ibi Barto.de Salice.per verba Cyn.licz auctorem taceat idem ibi
Iaco.But.ꝛ fuit originale Acursij in.d.§.qui pro rei.Item allego tex.singu.in.l.
ex persona.C.de probatio.ibi si eundem collegam tempore depositi officij soluendo
fuisse ostéderitis vbi est casus singularis qd vbi aliquis allegat se diuité ad funda-
mentum sue intétionis tenetur probare se esse diuitem ad hoc Ange.ibi facit illum
tex.singu.idé in paupertate licz Cyn⁹ in.d.l.actor aliā dicat esse rationem illi⁹ tex.s.
quia cōstabat de paupertate presenti ꝛ hec est veritas quia lex nec presumit aliqué

diuitẽ nec pauperẽ sed solũ considerat vtrũ vellet quis fundare intentũ suũ ex diui
cijs seu ex pauꝑtate quia allegãti quodlibet istorũ ad intẽtionẽ suã incũbit onꝰ pro⸗
bandi vt ex discursu legũ super hoc loquentiũ colliges/ et late Cyn. et Salice. in. d.
l. actor. ⁊ Ange. in. d. l. ex persona. ¶ Unde totũ fundamentũ residet in hoc qȏ mu
lier est illa que priꝰ allegat ad intentionẽ suam fundandã diuitias mariti cũ lex ista
permittit solũ marito dare certã quãtitatẽ. s. decimã/ mulier ergo q̃ dicit quantita
tem patrimonij mariti esse tã idoneã vt quãtitas arrarũ nõ excedit decimã/ hoc pro⸗
bet. Predictã theoricã glo. Cyn. Salice. ⁊ aliorũ/ sequitur Bal. in. c. fina. de presũ⸗
ptio. iij. colu. s. qȏ vbi negatur qualitas extrinseca qualis est illa esse pauperẽ vel di
uitẽ ille qui petit se admitti ad aliquid obtinendũ ille debet probare illã qualitatẽ
non is qui negat. ¶ Ex quo infert qȏ si statutũ est ne aliquis assumatur ad officiũ
tale nisi habeat centũ in bonis si alicui assumẽdo opponatur ꝙ non est soluẽdo/ ipse
debet probare se esse soluẽdo/ allegat glo. d. l. si creditores. ¶ Allego ad propositũ
casum notandũ ⁊ peregrinũ iũcta glo. famosa ibi in. l. cũ de. l. falcidia. ff. de proba.
qui apte hoc videtur determinare ⁊ illam induco sic/ ibi est casus qȏ inter heredẽ
⁊ legatariũ erat questio super falcidia qꝛ heres cõueniebatur a legatarijs vt inte⸗
gra legata eis solueret/ heres negat ⁊ recusat integra persoluere qꝛ dicit nõ remane
re sibi quartã nomine falcidie attẽta pauꝑtate ac insufficiẽtia facultatũ quia forte
hereditas nõ valet nisi centũ ⁊ legata erãt nonaginta/ dicit glo. ibi elegãter qȏ licet
heredi incũbat probatio/ tamẽ quoad quantitatẽ patrimonij ⁊ valorẽ hereditatis
sufficit assertio heredis sed quãtitas legatorũ plene probanda est/ et sic est ibi casus
iuncta glo. qȏ ad quantitatẽ patrimonij probandã sufficit assertio rei cõuenti q̃ pluꝰ
dicit valere tenetur probare qȏ mirabiliter infert in proposito: nam cũ mulier agat
contra heredes ad soluẽdas arras sibi promissas heredes opponũt facultates ma⸗
riti tẽpore promissionis non valere nisi tantũ ita ꝙ decima earũ non sufficiebat ad
tantã arrarũ quãtitatem quãta promissa fuit qȏ sufficit hoc asserere si mulier dicat
pluꝰ valere ꝓbet/ ⁊ hec apte fuit opinio Accur. in. d. l. cũ de lege/ nã dicit qȏ licet ibi
incũbat onꝰ probãdi heredi vtrũ habeat locũ falcidia qȏ hoc probat probãdo quã
titatẽ legatorũ ⁊ asserẽdo tantũ esse in bonis/ subdit glo. qȏ si legatarij dicerẽt tan⸗
tum remanet penes heredẽ ꝙ sufficiat ad falcidiã/ ipsi debẽt probare vt in. §. licen
tiã. l. fina. C. de iure delibe. vnde stat glo. in hac cõclusione ꝙ solum heres teneatur
probare legata sed quo ad quãtitatẽ bonorũ probandã sufficiat assertio sua/ ⁊ idẽ
Bar. in. l. si constãte. ff. solu. matri. quasi sub nube videtur approbare glo. in. d. l. cũ
de lege licet in alia materia nã de iure. ff. si cõstante matri. bona mariti non sufficie⸗
bant ad dotis exactionẽ ⁊ eiꝰ quantitatẽ vxor poterat agere ad dotẽ cõstãte matri.
monio vt in. d. l. si cõstãte/ mouet Bar. questionem qualiter probabitur viri faculta
tes nõ sufficere ad dotis exactionẽ dicit qȏ probãdo vxor plene quãta debita ma⸗
ritus debet ⁊ asserẽdo virũ habere tot bona que ad debita exoluenda non sufficiãt
per dictã glo. mouetur quia cum hec sit negatiua non est aliter probabilis loquitur
ibi Bar. more suo elegãtius in hoc passu. Sed clarius se determinauit idem Bar.
in. l. fina. §. licẽtia. C. de iure deli. vbi dicit ibi esse casum nota. questionis/ ego volo
probare hereditatem non sufficere ad debita qualiter probabo cum ista sit nega⸗
tiua mere refert ad glo. d. l. cum de lege. s. quod heres dicat tantum esse in heredita
te qui vult dicere quod in ea est plus hoc probet/ dicit esse casum in. d. §. licentiam
vbi heres ostendit inuentarium dicens hoc est in hereditate si legatarij et credito⸗
res dicunt plus esse in hereditate hoc ipsi probant vbi est casus. idẽ Bar. in. l. decẽ

in princi.ff.de verbo.obligatio.qualiter probabitur quem tantum habere in bo-
nis vel qd non est soluẽdo dicit esse clarũ in ciuitatibꝰ vbi sunt libri habentes stimũ
cõmune qꝛ mõstrabo libros qui dicit plus esse in bonis hoc probet allegat dictã glo.
idẽ sentit Bar.in.l.cõficiuntur in princi.ff.de iure codici: rusticꝰ in villa potest te-
stari cũ quinq̃ testibꝰ si nõ potuit plꝰ habere.l.fina.C.de testa.qualiter probabitur
qd non potuit plꝰ habere dicit qd per assertionẽ hoc dicentis est probata ꝛ fundata
intẽtio sua/qui contrariũ dicit probet/allegat dictã glo.hoc argumẽto dicte glo.vi
detur vti Bar.ff.de no.ope.nũ.in Rubri.vbi dicit qd si aliq̃s producit particulã sta
tuti presumitur totũ produxisse qui dicit plꝰ cõtineri in statuto hoc ꝓbet per dictã
glo. ¶ Sic ergo Bar.fuit in hac opinione motꝰ principaliter ex hoc in.d.l.si con-
stante/qꝛ cũ ista sit negatiua mera puta nõ habes tantũ in bonis non sunt bona tua
sufficientia ad dotis exactionẽ non sit probabilis/ideo sufficit eiꝰ allegãtis siue op-
ponẽtis assertio/q̃ plꝰ dicit esse in bonis hoc ꝓbet. ¶ Ex quo infert in.d.l.si cõstãte.
in.iij.colu.in vsi.ex ꝓdictis nota.qd non solũ in casu.d.l.si cõstante sed etiã in oibus
casibꝰ in quibꝰ idẽ esset probandũ.s.bona alicuiꝰ ad aliquid nõ sufficere nec esse ido
nea sufficere et asserere tot esse bona/qui dicit plura esse tenetur hoc ꝓbare ꝙ est no-
tandũ/huiꝰ intẽtionis fuit Ange.in.l.cũ ex causa.ff.de reiudi.nã ibi est casus qd si
dubitatur an facultates donatoris sint sufficiẽtes ad satisfactionẽ donationis ad hi-
betur in hoc diligẽs inquisitio/dicit tamẽ Ange.qd si donator dicit se nõ habere ni
si hanc domũ vel fundũ si donatariꝰ dicit oppositũ sibi incũbit onꝰ probãdi/alle-
gat dictã.l.cũ de lege ꝛ.d.§.in cõputatiõe/cũ eo simpliciter trãsit ibi Immo.idem
sentiũt ambo in.l.mutũ.ff.de adqui.here.hoc idẽ sentit Bal.in.d.l.cum de lege/di-
cens illã glo.esse nota.ꝛ mẽti tenendã ad hoc qd si aliquis allegat qd bona alicuiꝰ
sufficiũt ad tale qd ei incũbit onꝰ probãdi q̃ ad hoc dicit bona esse idonea Roma.in
Rubri.de no.ope.nũ.trãsit cũ opinio.Bar.adducit vltra eũ tex.in.l.si is qui.ff.de
testa.vbi est casus ꝙ si quis ꝓducit scripturã testamẽti nec apparet vtrũ fuerit pfe-
ctũ per testatorẽ vel nõ qd in dubio presumit perfectũ.l.si fideicõmissa in.§.si rẽ.ff.de
lega.iij.Frãcis.Zaba.in.c.fina.de p̃sumptio.seq̃tur etiã intellectũ.d.glo.in quadã
q̃stione ꝑ eũ nota.s.vtrũ impetrãs gratiã ad beneficiũ certi valoris tenetur proba-
re verũ valorẽ dicẽs ibi esse casum ꝙ si dico patrimoniũ alicuiꝰ nõ valere nisi tantũ
eo ipso hoc probo qd nõ probatur cõtrariũ ꝛ illud est secundũ eũ propter iuris pre-
sumptionẽ qꝛ nullꝰ p̃sumitur soluẽdo nisi ꝓbetur/q̃ oia ad propositũ ꝑpetuo nota.
ꝛ opinio.Bar.seq̃tur Anto.in.c.j.ad finẽ de ꝓba.Pau.de Cast.in.l.maritũ in prin.
ff.solu.matri. ¶ Est verũ qd dicta glo.licet nõ quo ad casum nostrũ sed gñaliter ad
oia negotia prout illã extẽdit Bar.in.d.l.si cõstãte.semꝑ mihi visa est terribilis/ideo
illa nec doctrina Bar.nõ sunt absq̃ discordia apud antiquos ꝛ etiã modnos scribẽ
tes/reperio enim Iaco.But.in.l.actor ad finẽ.C.de ꝓbatio.q̃ in quodã mẽbro sue
distinctiõis videt sentire qd allegãs ꝛ dicẽs pauperẽ debeat probare tanq̃ per hoc
priuãs ꝛ negãs diuitias qꝛ vba priuatiua ita negãt sicut negatiua ꝛ in his vbis sen
tit nõ admittẽdã subauditionẽ glo.sed tex.prout iacet.s.qd heres cũ dicat se paupe-
rẽ ex quãtitate patrimonij hoc ꝓbet/sed in fine.d.l.actor/dicit qd in.d.l.cũ de lege
actor ꝛ reus cõfitebãtur tot predia esse in hereditate ꝛ nõ plura ꝛ sola erat q̃stio de
extimatione rerũ sed hoc cõtinet diuinationẽ/vnde Ioã.de Immo.in.d.l.si cõstãte
tenet cõtra Bal.in.vj.colu.in vsi.Itẽ adde immo qd assertio mulieris asserẽtis ma-
ritum inopẽ ꝛ eius facultates non sufficere ad dotis exactionem non probet nec se-
quitur/mulier asserit tot bona esse ergo nõ sunt plura/adducit auctoritatem Iaco.

Bar. hoc sentiétis in. d. l. actor/ ꝛ hãc opinio. sequitur idé Jmo. in Rub. de no. ope. nũ. Jdé Bar. in. d. l. cũ de lege. Roma. in. d. l. si cõstante. Jdé Rapha in. d. l. decem refert etiã Alexã. in. d. l. si constante esse in hac opinio. cõtra Bar. Jmo. Roma. ꝛ Paul. de Cast. in. l. mevia in. §. fina. ff. solu. matri. licet Jmo. in mea lectura hoc non dicat. ¶ Mouétur isti quia de necessario probatio debet cõcludere de necessitate. l. nec natales. C. de probatio. c. in presentia de probatio. sed sola assertio partis asserẽtis non esse plura bona/ nõ cõcludit de necessitate pro quo facit. l. marit⁹. §. post aditã. ff. ad. l. falci. ꝛ. l. j. §. cũ dicitur. ff. cui plusquã per. l. falci. q̃ duo iura fuerunt adducta per Roma. Domi. Alexã. Jmo. more suo loquitur notãter ꝛ copiose in trib⁹ locis. s. in. l. fina. in. §. licẽtiã. C. de iure delibe. ꝛ in. l. si constãte. ff. solu. matri. ꝛ in Rubri. de ope. no. nũ. ꝛ licet timid⁹ propter auctoritaté Bar. qui nõ est leuis auctoritatis/ affirmat in pũcto iuris nõ esse verã. Ultra alia probat in. d. l. decem vbi nõ statur dicto creditoris qd nõ extẽt plura bona nisi mittãtur nũcij ꝛ exploratores qui se informẽt maxime a vicinis quib⁹ in hoc creditur iuxta glo. in. l. ij. C. quãdo fis. vel priua. ¶ Ego vltra oẽs retorqueo dictã. l. cũ de lege cõtra Bar. et dico ibi esse casum expssum cõtra eũ cui difficiliis potest dari respõsio/ immo reputo impossibile congruã dari respõsioné/ ibi enim Celsus cõsult⁹ inquit qd cũ de lege falcidia queritur heredis probatio est locũ habere legé falcidiã: ecce ergo casũ palam determinanté totũ oppositũ ei⁹ ad quod allegatur p Bar. et sequaces. nã ibi heres cõueniebatur ad integra legata a legatarijs/ ipsi opponebãt nõ esse tã sufficiẽtes facultates testatoris qd sufficerẽt ad integra legata deducta quarta falcidie/ ꝛ dicit tex. qd heredi incũbit on⁹ probãdi sed dicere qd hoc probabit per solã assertionem suã. est rediculũ proferre nec talia cogitare fas est viro docto/ nec ista fuit mẽs Celsi immo sensit de vera probatione qd clare demõstrãt verba tex. dicẽtis/ qui dũ probare non potest condénabitur: sed si ille tex. intellexisset de pbatiõe per assertioné solã heredis. nunq̃ eueniret casus qd deficeret in probatione nec possent verificari verba tex. dicẽtis qui dũ probare nõ potest. ¶ Credo qd ratio illi⁹ tex. est qꝛ heres allegat dictã negatiuã diuitiarũ ad fundamentũ sue intẽtionis cũ legatari⁹ habeat pro se presumptioné testaméti in quo legatũ integrũ relictũ est et vbi quis negat allegãs paupertaté ad fundandũ se ex ea seu ad cõmodũ cõsequendũ tenetur illã probare/ idé in diuitijs iuxta tex. et glo. nota. in. d. §. qui pro rei qualitate. ¶ Adhuc secũdũ hũc intellectũ dico esse casum in principali q̃stione presupposito qd mulier petens arras allegat ad intentioné suã fundandã diuitias mariti: vnde arguẽdo de paupertate probãda ad diuitias probãdas quãdo vtrũq̃ allegatur ad aliquid cõsequendũ ex eo vt dicit glo. in. d. §. qui pro rei qualitate. et oẽs Doctores superius relati: dico ibi esse casum famosum de questione principali ꝛ ex eo clare elicitur qd vbicũq̃ fundat aliquis se in quãtitate patrimonij ad aliquod consequendũ ei incũbat on⁹ probãdi/ ꝛ sic ibi heres cõuent⁹ a legatarijs artatur ad probandũ quantitatem patrimonij cũ ex illa fundet cõmodũ ꝛ intentioné suã: vnde tex. non caullat⁹ est famosus ꝛ satis clar⁹ si Accur. ei⁹ intellectũ non turbasset ad decissionem nostre questionis. remanet ergo Bar. opinio sine lege ꝛ manet in glo. nuda carente fundamento in. d. l. cũ de lege/ q̃ tenet qd heres pbat insufficiẽtiã facultatũ ad quã vt ex ea aperte colligitur stat facilis respõsio qꝛ dicta glo. loquitur quãdo heres inuentariũ cõfecisset qꝛ tũc est scriptura solénis facta in presentia publicarũ personarum cum maximis solemnitatib⁹ de quib⁹ in. l. fina. C. de iure deli. ideo nimirũ si presumptio resultans ex dicta publica scriptura infundat onus probandi legatarijs si velint pro

bare esse alia plura bona vltra cōtenta τ descripta in inuētario τ quod ista sit mens glo. patet ex. d. §. licentiā quē allegat qui loquitur de inuētario et bonis descriptis in eo q2 de iure. ff. non erat cognitū inuentariū et sic quelibet dictarū legū loquitur in casu suo τ hec est verissima solutio quā sequūtur quidā moderni τ placet Alex. vtrobiqꝫ/τ reuera hoc fuit de mēte Bar. si recte pōderetur in. d. §. licentiā. vbi loquitur de inuētario. τ in. d. l. decē/vbi loqtur de libro vbi est extimū cōmune bonorū. ¶ Per predicta cōcludo qđ mulieri arras petēti incūbit onus probādi quātitatē patrimonij tēpore promissionis arrarū esse tā sufficientē vt decima ei9 pars sufficeret ad arras promissas/ideo infinitis vicib9 praticaui semp ex parte vxoris facere articulos super quātitate patrimonij ita qđ excluderetur ad quantitatē equiualentē ita vt decima pars valeret tantū sicut quātitas arrarū promissarū τ hoc semp fuit equissimū mihi maxime q2 tēpore quo tractatur de nuptijs cogitātes maritos nunqꝫ euenire casum arrarū soluēdarū semp vidi eos plurimū excedere in arris promittēdis a meta hui9 legis. Ad argumēta que in contrariū adduci vnico verbo potest respōderi. s. ex distinctiōe glo. in. d. §. qui pro rei qualitate. ¶ Cogitabā si posset affirmari predicta esse vera nisi mulieri essent statim qđ matrimoniū cōtractum fuit arre realiter tradite/τ earū possessio vt multotiēs accidit inter nobiles τ illustres barrones qui dāt vxori aliquē locū seu villā vel aliā quālibet hereditatē quā sibi cōstituunt in arris tradūt ei statim possessionē/itaqꝫ soluto matrimonio ipsa remanet in possessione: opponitur ei per heredes mariti qđ dicta hereditas seu villa excedit decimā quia ex quo ipsa est in possessione/heredib9 mariti incūberet on9 probādi. Mouet me quedā cōsideratio Cyni in. d. l. actor/nā postqꝫ dixerat qđ vbi alicui negatur qualitas extrīseca accidētalis ille qui petit propter dictā qualitatē ad aliquid se admitti tenetur illā probare/subdit nisi ille qui negat illā qualitatē adesse alteri petat illū remoueri ab eo ad qđ iam admissus est qđ multociēs fit vt dicit tex. in. l. sed τ reprobari cū similib9. ff. de excusa. tuto. nā isto casu tenetur ꝓbare is q̄ negat τ petit illū remoueri. mouet̄ q2 ex quo ali9 est in quasi possessiōe ꝓsumitur sufficiens τ idone9 donec cōtrariū ꝓbetur de profe. τ medi. l. ij. ibi inutilis esse reperierit. l. j. C. qui τ aduer. quos. idē ibi Salice. addēs aliā rationē. s. cū ali9 est in quasi possessiōe iste q̄ negat qualitatē per quā vult eū remoueri a quasi possessiōe/allegat dictā negatiuā qualitatis ad fundamentū sue intētionis merito illā probare tenetur vt superius dictū est. ¶ Sic videtur dicendū in ꝓposito cū mulier possideat id qđ noīe arrarū a marito fuit donatū τ cōcessum τ heres mariti vult infringere arras in tanta quātitate ea existēte in possessiōe/τ ꝑ cōsequēs petit eā remoueri ab eo ad qđ iā admissa est ex traditiōe sibi facta videt̄ qđ allegāti hāc negatiuā idoneitatis contra eā incūbat on9 probādi maxime q2 ipse hoc allegat ad suā intētionē probandā cū ipsa sit in possessione τ ita videtur mihi tenendū q̄omnia tene mēti quia quotidiana.

Vtrum cū iuramento valeat promissio arrarum vltra decimam.

¶ Quero tertio et habui de facto pluries maxime apud Galletiā τ Tolletū et in alijs negotijs arduis ad me ex diuersis partib9 occurrētib9 marit9 promittit arras vltra summā hic taxatā τ ad corroborationē sue promissionis renūciat huic legi cū iuramēto/vtrū dicta promissio validetur dicta renūciatione τ iuramēto. Alfon. hic relator Phil Epi refert postillā episcopi tenētis qđ nec valet renūciatio nec iuramentū validat talē renūciationē cōtra hāc. l. facit mouetur episcop9 per verba hui9. l. ibi/No pueda: et ex notatis per aliquos Doctores in. l. si quis pro eo de fideiusso. τ in. c. si diligenti de foro cōpe. τ Alfon. mouet̄

ex dictis cuiusdã antiqui Guill. de Mõtelau. ipsum pridie emi satis paruo precio in cle. vnica de iureiur. ꝛ Hẽrrici in. c. fina. de donatio. inter virũ ꝛ vxorẽ. tenẽt enim ipsi qđ iuramentũ nõ potest validare donatiões inter cõiuges reprobatas: hec fuit intentio nostri Alfon. ego nõ habeo illã apostillã episcopi quã ipse allegat. Recta videtur mihi hec cõclusio licet nõ ex fundamẽto Alfon. de dona. inter virũ ꝛ vxo. reprobata iuramẽto/ꝛ licet ipsi nõ allegãt verũ est qđ multi tenẽt qđ donatio inter virũ ꝛ vxo. nõ firmetur iuramẽto inter quos fuit Bal. Doctor Perusinꝰ in. l. si quis in quilinos. §. fi. ff. de lega. j. Bar. in. l. cũ qs. §. penul. ff. de lega. iij. Bal. in. l. j. de dona. inter vi. et vxo. et in. l. cũ multa penul. colu. C. de bonisqꝫ libe. et in. l. ij. in prin. de reivẽ. Salic. et Falgo. in. l. j. C. de dona. inter vi. ꝛ vxo. Jmo. in repe. c. cũ cõtingat de iureiurã. in. vij. mẽbro Salic. in. l. cũ multe. C. de dona. ãte nup. eo qꝛ ratio prohibitiõis est propter libidinẽ et sic cõtra bonos mores/ideo nõ validatur iuramẽto et qꝛ. l. ei resistit. l. nõ dubiũ. C. de legi. sed cõtrariũ tenet Bar. in. d. l. si qs pro eo in fi. verbis de fideiu. dicẽs qđ donatio inter virũ et vxo. firmatur iuramẽto cũ hec sit ꝓhibita vtilitate priuatorũ ne vnꝰ fiat ditior alter pauperior nimio amore/idẽ Guill. in. l. j. ff. de dona. in. vi. et vxo. et in. l. sed si possessor. §. itẽ si iurauero. ff. de iureiurã. Joã. Andre in addi. ad specu. in Rub. de don. inter vi. et vxo. in vltima questione. Cardina. in clemẽ. prima in. §. porro in. v. q. de iureiu. Bar. in quodã cõsilio incipit/dicit statutũ Ange. in. l. pe. §. mulier solu. ma. Paul. de Cast. in. l. pacta q̃ cõtra C. de pactis. Bal. in repe. l. ij. de iureiu. cõsuluit Ange. consilio. liiij. Rapha. in. d. l. si qs pro reo. Bar. in. l. j. de dona. inter vi. et vxo. aliqđ in. l. Seyꝰ augeriꝰ ad. l. falci. Fede. cõsi. cxl. hãc secutꝰ est Alexã. in. ij. volu. cõsiliorũ cõsi. viij. ꝛ est magis cõmunis opinio attẽtis fundamẽtis vtriusqꝫ partis q̃ hic obmittũtur tanqꝫ extra ꝓpositũ et sic ex hoc fundamẽto nõ esset tuta ista pars quo ad arras/cũ sit magna diuersitas inter scribẽtes/ideo firmiori petra in fundamẽtũ eget ista decissio in materia nr̃a arrarũ. ¶ Et moueor ad hoc tenendũ ex doctrina Bar. in. d. l. si qs pro eo in. iij. colu. in versi. iij. dixit ibi aduerte tamẽ dicẽs qđ vbi lex nõ solũ prohibet cõtractũ vel alienationẽ tantũ sed etiã preceptũ dirigitur ad ꝑsonam ꝓhibitiue: puta qđ mulier nõ alienet vel nõ emat ꝛ sic de similibꝰ tũc talis cõtractꝰ nõ potest iuramẽto firmari eo qꝛ preceptũ legis facte ab habẽte potestatẽ ligat et cõtrauenẽs peccat mortaliter cum scriptũ sit q̃ nõ obedierit principi morte moriatur. c. ij. de maio. et obe. sed iuramẽtũ interpositũ sup obseruatione peccati mortalis est nullũ cũ ita demũ debeat obseruari si nõ vergit in dispẽdiũ salutis eterne allegat notata per Hostiẽ. ꝛ Joã. Andre in. c. licet de iureiu. li. vj. dicentes quod si mulier primo iurauit nõ alienare fundum dotalẽ postea secundo alienauit cum iuramento de non contraueniendo non valet secũda alienatio ex quo infert qđ si fideiussor daretur pro dote cõseruãda cum iuramento nõ valet fideiussio cũ prohibitio dirigatur in ꝑsonam per titu. ne fideiu. do. den. ideo dixit ibi glo. in Rub. qđ illi legi nõ potest renũtiari/ita se expedit Bar. dicens hoc volo te notare multũ propter statuta diuersa que fiunt per mũdum vt semper inspicias an statutum prohibeat personas contrahere/puta vt nullus contrahere audeat cum muliere vel vt mulier non contrahat nisi certo modo qꝛ si contra fiat cõtractus non firmatur iuramẽto secũdũ eum qđ est notandũ/idem tenet in. v. colu. in fine quinte questionis dicens qꝫ si prohibitio fiat ex parte debitoris puta vt nullus minor vel nulla mulier posset aliquẽ contractum facere sine certa solẽnitate si cõtra fiat nõ firmabitur cõtractꝰ iuramẽto propter peccatũ mortale inde resultans qđ iterũ commẽdat propter multa statuta terrarũ. hanc theoricam approbat idem

Bar. ⁊ Ange. in. l. fina. C. ne fide. do. dē. Bar. ⁊ Ange. in auct. sacrā puberū. C. si ad
ver. ven. Ange. in. d. l. si quis pro eo ⁊ hec est cōmunis opinio licet nō sit absq; con
tradictore immo ꝙ etiā si ꝓhibitio dirigatur in personā firmatur cōtract⁹ iuramē⁄
to quā opinionē seqūtur Anto. de But. Joā. de Ligna. Joā. de Jmo. ⁊ Abb. in. d. c
cū cōtingat. Salice. ⁊ Fulgo. in. d. auct. sacrā Rapha. Cuma. ⁊ Paul. in. d. l. si quis
pro eo. ⁊ dicit ibi Paul. pluries se sic cōsuluisse/ idē Alexā. in cōsi. liij. incipi. visis ⁊
cōsideratis in. viij. colu. iij. volu. versi. non obstat/ sed opinio Bar. est cōmunior et
meli⁹ fūdata/ quā idē Alexā. secut⁹ est cōsulēdo in. j. volu. cōsi. lix. incipi. viso instru
mēto ⁊ titulo q̄stionis. ij. colu. in vsi. sed si loquatur. ergo cū hec lex loquatur prohi⁄
bitiue dirigēdo ꝓhibitionē in personā ibi. no puede dar mas en arras ergo ⁊c. ma
xime quia annullat donationē vltra sumā factā ⁊ applicat eam cōsanguineis proxi⁄
mioꝛib⁹ vt ipsi admittātur ad petendū vltra summā taxatā. ¶ Et vltra p̄dicta ad ꝓ⁄
positū seruiūt vba Bal. in Rubri. de iureiurā. iij. colu. vbi dicit/ itē nota qꝺ nō valet
iuramentū ꝓpter defectū sue potestatis vt si filius fa. iurat in macedoniano vel vbi
prohibetur cōtrahere nō firmat cōtractū iurādo. l. fina. §. filijs autē. C. de bonisq;
libe. Jtē nō valet si iuretur fieri illud qꝺ est ꝓhibitū fieri q2 est cōtra bonos mores
vel ius naturale seu diuinū/ vel ꝑtinet ad contumeliā superioris. l. si stipulet de ver.
obli. c. nō est obligatoriū de regu. in. li. vj. subdit ꝙ etiā si nō est prohibita datio vel
factū seu executio sed ipse cōtract⁹ est prohibit⁹ si ꝓhibeatur fauore speciali valida
tur iuramēto de iureiur. c. mulieres si odio speciali ⁊ nō firmat̄ iuramēto vt in Ma
cedoniano/ si autē ratio prohibitionis nō est fauor vel odiū sed alia ratio equitatis/ ⁊
tūc siue prohibitio cōtineat ius bonū ⁊ equū siue equū tantū vel bonū tantū ⁊ nō
validatur iuramentū nec valet iuramentū quia sicut nō valet cōtra laudabilē cōsue⁄
tudinē ita nec cōtra laudabile statutū. l. pactum. C. de colla. ¶ Unde infert ꝙ si ex
forma statuti mulier nō potest se obligare sine cōsensu duorū propinquorū si obliga
ret se sine dicta forma etiā cū iuramēto non valet/ idē si statutū disponeret de minore
vel filio fa. q2 vbi deficit forma deficit ius cōmune: ⁊ ꝑ cōsequēs obligatio naturalis
ff. de cōsti. pecu. l. j. §. j. ⁊ idē Bal. ibi in. d. Rubri. eadē colu. dicit ꝙ vbi statutū im⁄
ponit pretiū in reb⁹ vendēdis si hec forma nō seruetur nil valet cōtract⁹ etiā cū iu⁄
ramēto eo q2 deficit forma ⁊ ius cōmune/ ⁊ q2 vbi cōtract⁹ cōtinet iniquitatē ⁊ est vl⁄
tra modū taxatū a iure/ non nascitur obligatio naturalis secūdū eū. ff. de cōdi. inde.
l. si non fortē. in fine principij q2 lex dānat cōtractū tanq̄ iniquū/ sec⁹ si sententia ho
minis reqritur. l. iij. de res. vendi. ⁊ ibi respōdet nota. ad argumēta q̄ in oppositū pos
sent adduci/ ⁊ videtur mihi famosa hec determinatio tāgēs in punto ꝓpositū q̄stio⁄
nis quo ad hāc. l. in qua expresse taxatur marito quātitas donationis arrarū: ⁊ idē
Bal. in. d. Rubri. iiij. colu. versi. sed quid si iuraui inquit qꝺ si iuraui tibi dare. x. q̄
in veritate non erā tibi obligat⁹ forte quia nō soluisti gabellā vel nō posuisti bona in
extimo vel nō assignasti in libro cōmuni quibus casibus statutū terre priuat te vtrū
episcopus coget me ad obseruationē iuramenti cōcludit ꝙ si pena priuationis non
oritur ex dispositione statuti sed ex dispositiōe legis ⁊ dicit qꝺ nō. l. sicut. C. de pres.
xxx. anno. est verū qꝺ aliqui dicebāt qꝺ obseruetur iuramentū ⁊ postea repetat tā⁄
quā indebitū per illud quod dicebat Bernardus ad Eugeniū puritatem debemus
proximo cōscientiā nobis fidem deo nihilominus residet in opinione prima ⁊ Ber
nardus loquitur de fide spirituali nō de fide promissionis secūdum eū/ bene facit. l.
iuris gentium in. §. gn̄aliter. ff. de pactis ⁊ glo. in Rubri. ne fide. do. den. ⁊ glo. in. c.
dilecto de preben. dicit qꝺ vbi est clausula irritans nil valet renūciatio etiam ex con

sensu partiū. ¶ Et ad predicta allego.l. expressam hoc decidentem in specie in foro iuzgo li.iij.titu.quanto deue dar el marido a la muger por arras.l.j.incipit porque muchas vezes/vbi dicit quod si maritus promisisset maiorem quātitatem cū iuramento non valet: τ dicit tex.deue lo toller τ tornarlo a su parte/ τ si ipse negligentia vel metu iuramenti non repetat potest petere pater vel consanguinei τ cū hoc de repetitione.videtur etiā hec lex cōcordare quod nota.facit tex.in.§. optime vero ibi nulla machinatus vbi probatur ibi secundū Bar.quod si vir donat vxori vel econtra vltra summā ibi traditā etiā si renūciaret dicte legi non teneret talis renūciatio licet ratio illius tex.sit quia ibi prohibitio erat in fauorem filiorum.

¶ Pone qd̄ tēpore quo quis cōtraxit matrimoniū ante ꝙ esset cōtractū dū partes cōcordant de nuptijs marit⁹ non constituit arras vxori sue vtrū post cōtractū matrimoniū τ sic cōstante matrimonio posset promittere τ cōstituere arras vxori sue τ valeat talis arrarū constitutio.l.ij.q̄ incipit si el yerno/isto titulo videtur probare qd̄ sit licz loquat in casu quo ante matrimoniū precesserat ꝑmissio de illis cōstituendis. Itē qꝛ videtur loqui in casu speciali.s.propter paupertatē inherentē marito tpe quo matrimoniū cōtrahit. Abb. Sicu.videt in terminis decidere hāc q̄stionē in.c. Et si necesse. in princi. de dona.inter virū τ vxo.nā ibi est casus vt ante dixi sc̄dm opinio. Vincē.ꝙ licite marit⁹ dotat vxorē idest cōstituit sibi dotē ex ꝓpria substātia τ obtinet ille tex.secūdū cōsuetudinē hispanorū τ videtur ꝓprie casus hui⁹ legis/subdit Abb.ad propositū illud esse limitandū quādo illa donatio dotis fieret ante contractū matrimoniū sicut si post contractū vel si effect⁹ donatiōis referretur in tēp⁹ matrimonij nā tūc nō valeret mouetur p.l.j.C.de dona.ante nup.nisi Plebey⁹ reciperet nobilē in vxorē qꝛ tūc videt donasse causa recōpensandi cū nobilitate vt ibi per glo.τ Docto.τ Bar.in.l.si diuortio.ff.solu.matri.qd̄ est bene mēti tenēdū.Quidā modern⁹ Cardi.Alexādrin⁹ in.c. Et si necesse.in principio ad litterā recitat verba Abb.τ ei⁹ limitationē eo suppresso nihil pl⁹ dicit certe si cōsideram⁹ donationē propter nuptias de qua ius ciuile loq̄tur que donatio vulgo nominatur arras vt dixit.d.l.part. ego reperio qd̄ d̄ iure donatio ante nuptias potest fieri cōstāte matrimonio/iste est casus in.l.inter eos.ff.de dona. inter vi.τ vxo.vbi tex.dicit inter eos q̄ matrimonio cōiuncti sunt ante nuptias donatio facta iure cōsistit.l.cū hic stat⁹.§.si quis spōsum.ff.eo.τ est casus in .l. si cōstante C.de donatio.ante nup.τ ibi est casus sc̄dm Salice.qd̄ licet donatio simplex sit prohibita inter virū τ vxorē/nō tamē donatio ꝑpter nuptias: immo illa est ꝑmissa τ est ratio sc̄dm Bal.ibi qꝛ est quedā donatio relatiua ad dotē τ non est simplex donatio/ est casus in.§.est τ aliud insti.de donatio.vbi tex.dicit vt tales donationes nō augeantur tantū sed etiā cōstante matrimonio initiū accipiāt τ non ante nuptias sed propter nuptias vocētur/τ in fine dicit tex.nō solū antecedāt matrimonium sed eo etiā cōtracts augeātur τ cōstituātur. ¶ Unde his iurib⁹ cōsideratis videtur aperte tenēdū ꝙ marit⁹ potest facere vxori sue donationē propter nuptias post cōtractū matrimoniū:sed cū hodie.d.l.part.fateatur qd̄ hodie arre sūt ille que de iure cōmuni erāt τ vocabatur donatio propter nuptias satis cōcluditur propositū qd̄ marit⁹ posset cōstituere arras vxori post contractū matrimoniū. ¶ Verū est quod obstat fortiter dissimilitudo inter arras τ donationē propter nuptias: nam donatio ꝑpter nuptias solu.matrimo.eodē modo redibat ad virū sicut dos ad vxorem vt in .d.l. liberis: τ debebat etiā esse equalitas in quātitate τ in pactis vt in.d.l.ex morte/ cum

Vtrum valeat cōstitutio arrarū sine promissione facta post cōtractum matrimonium.

auct.ibi posita/ideo nimirũ si ius cõmune cõcederet donationé propter nuptias cõ
stitui posse a marito cõstãte matri.sed cũ hodie in arris cesset hec inequalitas. Item
non deuoluũtur ad maritũ solu.matri.sed eas lucratur vxor secundũ formã hic tra
ditam/maior ratio videtur esse prohibẽdi arras hodie posse constitui matrimonio
cõstante quã de iure cõmuni donationé propter nuptias. ¶ Sed hoc nõ obstãte cre
derem per predicta iura q̃ expresse disponũt de donatione propter nuptias qd mari
tus posset cõstituere vxori arras cõstante matrimonio cũ dicta .l. partite expresse di-
sponit qd arre hodie nuncupãtur illud qd ius cõmune appellabat donationé pro-
pter nup. ¶ Et vltra fundaméta superiora allego casum valde notandũ ad ppositũ in .l.cũ multe. C.de de dona.ante nup.vbi decidũt tria. Primo qd donatio ppter
nup.potest fieri a marito post cõtractũ matrimoniũ/ z sic q̃ olĩ vocabatur ante nup.
hodie ppter nuptias vocetur.dicit enim Iustinia.quare enim doté quidé etiã cõstã
te matri.mulier marito dare cõceditur donationé auté marito/nisi ante nuptias fa-
cere non pmittatur quasi dicat nõ potest assignari ratio differétie z vlteri9 dicit tex.
z in donationib9 quas mariti faciũt vel pro his alij debet esse aperta licentia z con-
stante matrimo.talé donationé facere z in pluribus alijs verbis eiusdé.l.hoc clare
statuitur. ¶ Scdm qd etiã si interuenisset pactũ vt mulier lucret donationé ppter
nuptias/nihilomin9 valet talis donatio cõstãte matrimo. pbatur ibi disparibus et-
enim pactionib9 factis maioré lucri parté zc.z sic est ibi casus qd valet pactũ qd mu
lier lucretur donationé propter nuptias z idé dicit tex.in.l.si constãte.C. eo.titu.ibi
pactis videlicet de redibitione vel retétione aucte dotis vel donationis zc.probatur
etiã in auct.permissa. C.eo.titu. secundũ intellectũ Bal.nam ibi tex.dicit qd mu-
lieri permissa est in rem actio.pro donatiõe propter nup.dicit Bal.ibi illud intelligi
forte quia ex pacto mulier lucrabatur donationé propter nup.facit auct. equalitas.
C.de pactis cõuen.vnde cũ dicta.l.cũ multe/loquatur de validitate donatiõis p-
pter nuptias facte post matrimoniũ contractũ etiã quãdo mulier lucrabatur illã ex
pacto est casus expressus de questiõe qd licet hodie per hãc legé mulier lucretur ar-
ras nõ propter hoc impediatur quin marit9 posset ei arras donare cõstante matri.
licet a principio eas non dedisset.z si diceres iure illo debebant esse pacta equalia in
dote z donatione propter nuptias tã in quãtitate quã in pactis lucrorũ vt in .d.auct.
equalitas: respõdeo q illud hodie sublatũ est cõsuetudine vt ibi dicit glo.z hac le-
ge. Ité quia nõ sequitur qd licet hodie hec equalitas nõ seruetur propterea impe-
diatur dicta cõstitutio arrarũ constãte matrimonio de quo Bal.in.d.l. cum multe.
¶ Preterea ratio dubitãdi in hac questione poterat esse quia donationes inter vi
rum z vxoré constãte matrimonio prohibite sunt per totũ titulũ.ff.z.C.de dona.in-
ter virũ z vxo.z per cõsequés datio arrarũ cõstante matri.videtur prohibita tanq̃
ex hoc causetur quedã donatio inter virũ z vxoré sed hoc dubiũ aptissime remoue
tur per.d.l.cũ multe/vbi tex.assignat rationes quare donationes simplices remo-
uentur inter maritũ z vxoré quas oés dicit cessare in donatione propter nuptias cũ
non sit simplex donatio sed propter matrimoniũ z doté quasi antiferna hoc est cõtra
dotem datio vt ibi dicit tex.assignat rationem/quare potest fieri cõstante matrimo
nio/quia quasi antiferna hec possunt intelligi z nõ simplex donatio. Item dicit tex.
ibi qd nomine z substantia nihil distat a dote propter nuptias donatio. Facit tex.
in.§.sancim9 eiusdé.l.vbi dicit oés licentiam habere siue prius quã matrimonia
cõtraxerint siue postea donationes mulierib9 dare propter dotis donationé vt non
simplices donationes intelligãtur sed propter doté z propter nuptias. Ité dicit tex.

in.§.simplices iuncto.§.similiꝙ modo qꝺ in suo robore maneāt iura q̃ vetāt donationes inter maritū ⁊ vxoré tamé illa intelligūtur in donatione simplici q꞉ simplices donatiōes nō propter nuptias fiūt sed ꝓpter nuptias vetite sunt/ ⁊ ꝓpter libidinem ⁊ egestaté ⁊ alias causas .vnde decidit litteraliter hoc ꝓpositū tex.in. §.si igit̃ eiusdē l.vbi tex.dicit ꝙ si ab initio tépore quo matrimoniū fuit cōtractū maritꝰ recepit dotem nec dedit vxori donationé ꝓpter nuptias qꝺ nihilominꝰ potest facere dictā donationé post cōtractū matrimoniū ita tamé qꝺ hoc significet et exprimat ꝙ nō simplicé facit donationé sed ꝓpter doté iam cōscriptā ita tamé qꝺ dotis quātitaté nō excedat Facit tex.in.l.si cōstante in princi.eo.titu.vbi poꝗ dixerat posse fieri donationé ꝓpter nuptias cōstāte matri.dicit litetra nec obsit in huiusmodi munificētijs interdictas esse liberalitates tꝑe nuptiarū ⁊c.q꞉ si donatio ꝓpter nuptias deberet regulari sicut donatio simplex nec etiā valeret facta ante cōtractū matri.cū cōferatur in tépus ꝓhibitū eiꝰ effectꝰ.l.qꝺ spōse.C.eo.titulo. ¶ Ex p̄dictis infero qꝺ si intelligamus dictū.c.⁊ si necesse.de hac donatiōe tali quā faciūt Hispani vxoribꝰ suis cōstituédo sibi arras ⁊ donationé ꝓpter nup .nā reuera sic loq̇tur ibi tex.qꝺ male locutꝰ fuit Abb.⁊ dictꝰ Alexādrinꝰ affirmātes illud nō posse fieri post cōtractū matri. cū saperet donationé q̃ ꝓhibita est inter cōiuges nā cōtra eos dico esse casum exp̄ssum ad qué ipsi nō aduerterūt in.d.l.cū multe/vbi disponit tex.etiā in casu quo interuenisset pactū de lucrādo ⁊ aperte facit maximā diferétiā de donatiōe simplici quā iura probibét ad aliā donationé seu dotationé quā maritꝰ facit vxori non simpliciter sed propter nuptias ⁊ propter doté quā ipse recipit quā ꝑmittit fieri cōstante matri. cū illa nō sit donatio simplex sed quedā dotatio habito respectu ad honoré matrimonij ⁊ habédo respectū ad doté suā. ¶ Sed q̇d respōdendū ad fundamétū Abb.mouetur enim ipse per.l.j.C.de donatio.ante nup.sed ille casus est diuersꝰ a ꝓposito de quo agimꝰ nā ibi est casus ꝙ si maritꝰ cōfessus est fundū in doté recepisse aīo donādi cū fundꝰ esset suꝰ proprꝰ ⁊ sic aīo augédi doté hoc fecit quia cū illa nō sit vere dos sed ex dicta cōfessione resultet quedā donatio inter cōiuges que non valet ideo vxor non potest talé fundū tanꝗ̃ dotalé repetere ⁊ sic ibi loq̇tur in donatione inter cōiuges que a iure erat reprobata/noster casus loq̇tur in donatione propter nuptias et in donatione arrarū que nō est donatio simplex sed facta propter honoré nuptiarū ⁊ remunerationé et relationé dotis sibi collate que a iure permittitur vt in.d.l. cum multe/⁊ hoc modo posset respōderi ad quoddā dictū Bal.ab eo positū in.l. si volūtate C.de dotis promi.qꝺ videtur coadiuuare dictā Abb.conclusionem de qua nec ipse nec aliꝰ eius relator fecerūt mentioné/mouet Bal.questioné si maritꝰ cōstituit palā doté vxori propter eiꝰ nobilitaté vtrū valeat/ et quidā Doctor antiquꝰ Ricar. Malū.dicit sepissime se dubitasse suꝑ hac questione quia aut dices talé dotis ꝓmissioné esse donationé ⁊ nō valet ⁊ reuocaretur tacite vxore premortua in matrimonio l.etiā.C.de donatio.inter virū ⁊ vxo.aut donatio ob causam puta si mihi nupseris promitto centū ⁊ nō videtur valere promissio quia matrimoniū nō debet esse venale l.si ita stipulatꝰ fuero de ꝟbo.obli.finaliter ibi Bal.residet qꝺ decidat̃ dicta questio per.d.l.j.C.de donatio.ante nup.⁊ sic cōcludit post Cynū qꝺ intelligat̃ esse quedā donatio collacta in tépus matrimonij ideo posset reuocari expresse ⁊ tacite ⁊ sic Bal extédit elegāter dictā.l.j.nō solū in casu q̊ maritꝰ cōfessꝰ esset aīo donādi se recepisse in doté fundū qué nō recepit sed etiā quādo palā cōstituisset doté vxori sue ⁊ adhuc propter eius nobilitatem qꝺ est menti tenendū ⁊ satis vrget contra dictā meam conclusionem ⁊ coadiuuat conclusioné dictorū canonistarū. ¶ Sed dupliciter potest

respõderi. Primo quia Bal. loquitur absqȝ fundamēto cum dicta .l.j. non loquitur quãdo palã dotē cõstituisset vxori immo dictꝰ Doctor antiquus fuit in cõtraria opinione immo qꝫ valeat talis dotatio cũ non sit simplex donatio sed ob causam puta ꝓpter matrimoniũ cõtrahendũ ꝛ sic videt valere quasi causa sequta .l.ij. C. de dona. ante nup. ꝛ in hoc de recõpēsatione nobilitatis nõ dicit Bal. bene vt statim dicam. ¶ Secũdo potest respõderi qꝫ nõ loqtur proprie in casu nr̃o .s. quãdo fieret donatio ꝓpresse ꝛ specifice propter nuptias ꝛ ꝓpter arras cũ tunc a lege ꝑmittatur hoc fieri cõstãte matri. Itē arguo incõuincibiliter certũ est qꝫ licȝ ista lex ponit pro cõstãti qȝ mulier lucretur arras tamē ꝑmittit promissionē illarũ ꝛ donationē sed certũ est qȝ hec donatio non sortitur statim effectũ sed in tēpus matrimonij ꝛ sic cõfertur in tēpus prohibitũ ꝛ paria sunt ad donationē inualidãdã inter cõiuges illã fieri in tēpus prohibitũ .s. cõstãte matrimo. vel eius effectũ cõferri in tēpus matrimonij licȝ fieret ante .l. qȝ spõse. C. de donatio. ante nup. sed nõ prohibetur fieri ante matrimonium licet effectꝰ eius dirigatur in tēpus matrimonij vt hic ergo minus ꝓhibetur fieri post cõtractũ matrimoniũ. ¶ Preterea ista nõ est proprie donatio vt in .d.l. cũ multe/maxime quo ad plures effectꝰ qꝛ fructꝰ eius qȝ donatur pro arris sunt cõmunes ad onera matrimonij substinēda sicut fructꝰ rerũ dotaliũ. Itē etiã post solutum matri. mulier nõ indistincte lucratur arras sed certa forma hic assignata. Itē quia cessat ratio ne mutuo amore se spoliēt ꝛ egestate q̃ fuit vna de rationibꝰ simplicem donationē inter cõiuges impediētibꝰ quia mēsura arrarũ taxatur hic a lege ex quo vltra decimã partē bonorũ nõ potest ꝑmittere nec dare noīe arrarũ. Facit ad hoc exp̄ssa .l. par. in .iiij. par. titu. xj .l.j. incipit el algo/ vbi est casꝰ ad litterã qȝ maritꝰ potest donare arras vxori tã ante matrimoniũ ꝑfectũ q̃ȝ post matrimoniũ cõsummatũ ꝛ in .l.ij. illiꝰ tituli etiã hoc deciditur. ¶ Et ita teneo qꝫ maritꝰ etiã post cõtractũ matrimoniũ potest cõstituere arras vxori sue quas nõ cõstituit tēpore priori .s. ante matrimoniũ. ¶ In duobꝰ tamē casibꝰ negotiũ est absqȝ scrupulo. Primꝰ est si maritus ꝑmoriatur nã tũc licȝ donatio nõ valeret tamē morte mariti cõfirmatur vt in toto titulo. C. ꝛ .ff. de dona. inter virũ ꝛ vxo. ꝛ scribũt oēs in terminis in .l.j. C. de dona. ante nup. ¶ Scdʻs est si Plebeiꝰ recipet nobilē in vxorē vt inquiũt in ꝓposito dicti canoniste q̃bꝰ adde Bal in .d.l.j. in fi. vbi tenet qꝫ etiã in casu q̃ maritꝰ cõfessus est se recepisse dotē quã non recepit si mulier supat virũ qꝛ est nobilior viro ꝛ tũc in dubio ꝑsumitur factũ nõ aīo liberali sed ob nobilitatis meritũ/vnde solu. mat. potest ꝑ mulierē repeti/ratio est qꝛ mulier potest stipulari a viro dabis cētũ si tibi nubã/nota. tex .ff. de verbo. obli. l. si ita stipulatꝰ in .§. si ita. ¶ Ex quo infert qꝫ subsistēte alia causa quã donatiõis pater mulieris q̃ petit augmētũ dotis nõ peccat etiã in foro cõsciētie idē videtur tenere Bar. in .si diuortio .ff. de ṽbo. obli. dicit eni qꝫ si qdã vilis homo ditatꝰ de nouo nobilē accipit vxorē ꝛ cõfitetur se recepisse dotē quã nõ recepit aīo dotãdi eam dicit qȝ statim valet ꝛ sortitur effectũ dicta confessio qꝛ simplex donatio est ꝓhibita inter virũ ꝛ vxorē nõ autē remuneratio de dona. inter virũ et vxo. l. qȝ autē .§. si vir/sed ista est quedã remuneratio quia cõsensit nobilis nubere vili/ ideo remuneratur in dote ꝛ sic Bar. stat in cõclusione Bal. licet Bal. loquatur etiã in casu dubio. Bar. quãdo cõstat qȝ aīo donãdi ꝛ idē Bar. ꝛ Ange. in .d.l. si stipulatꝰ fuero in .§. si tibi nupsero ꝑillũ tex. ꝛ per Ange. in .l.j. ff. solu. ma. Immo in rubrica ff. eo. ꝛ qȝ idem in dubio etiã si nõ cõstet de animo donãdi tenuit Bal. in .d.l.j. ꝛ Bar. in .l. si volũtate quos sequitur Alexã. in .d.l. si diuortio verũ est qȝ idē Bal. in .d.l. si volũtate intelligit hoc esse verũ quãdo cõstaret qȝ animo remunerandi nobilitatē

Conclusio.

cõfessus est se recepisse doté quã non recepit vt in.d.§.si tibi nupsero. Sed si hoc nõ cõstaret presumitur poti⁹ causa honoris ⁊ simulate factũ quã aĩo se obligãdi reuera ad solutioné quãtitatis nõ recepte cũ dedecus sit accipere vxoré sine dote ⁊ sic tenet cõtrariũ ei⁹ qđ tenuit in.d.l.j.sed precedés est cõmunior opinio ⁊ satis probatur ex glo.nota.in.d.l.si volũtate q reqrit animo simulãdi factã esse cõfessioné vt faciũt in nobiles sed obscure loqtur in ratione inquantũ dicit vt faciũt innobiles ⁊ sic videt̃ presumere dictã simulationé in dicto casu iam dixi opinioné superioré esse commu nem.s.qđ in dubio animo remunerãdi nobilitaté videtur facta confessio ⁊ sic statim preiudicet marito si cõstaret de simulatione serua glo. et ista tene menti ad arrarum cõstitutioné factã cõstante matrimonio. Salice.in.l.ij.C. de dotis promi. vadit per aliam viã quo ad intellectũ dicte glo.sed quia nõ est presens materia dicta sufficiãt

¶ Sed pone questioné valde quotidianam que parum aduertitur per aduocatos ⁊ iudices/maritus fecit aliquod legatũ vxori sue vtrũ videtur sibi relinquere animo cõpensandi cũ omnibus arris quas ei hec lex defert si moriatur sine filijs vel cũ quarta si cũ eis. Alfon.hic refert Bal. in auct. preterea.C.vnde vir ⁊ vxor dicenté qđ nõ ⁊ sic cõcludit qđ nõ debet cõputare illud legatũ in parte arrarũ ⁊ sic se expedit. ¶ Cõsidera melius ⁊ latius quia Bal in.d. auct.preterea mouet.q.a qua Alfon.accipit fundamétũ si per statutũ ciuitatis maritus debet lucrari quartã partem dotis legatũ est ei relictũ ab vxore vtrum debet illud sibi cõputare in parté quã debet lucrari de dote per formã statuti arguit pro ⁊ cõtra in fine resides qđ nõ cõputatur mouetur per.l.j.§.sciédũ.C.de rei vxo.actio. ⁊ quia si cõputaretur lucrũ statuti in legato legatũ esset inutile sepe et quia lucrum qđ statutũ defert est debitum iam radicatũ ⁊ es alienũ ideo legatũ non computatur in eo.l.si debitor ad.l.falci.⁊.l.si adulta.C.de here.actio.nec obstat tex.in auct.preterea nam secundũ eum ibi est casus specialis ⁊ ideo ibi legatũ imputatur in quartam qr illa quarta fuit cõcessa vt cõsuleret inopie coniugis vnde eatenus cessat inopia quatenus est legatũ ideo cõputatur in dicta quarta legatum. Hanc opi.tenuit Frede.de Scalis de Bononia disputando idem Bal.in.l.ticia.§.qui inuita.ff. de lega.ij.⁊ in.l.si vxor.C.de bo.aucto.iudi.possi.idem Bal.⁊ Rapha. Cuma. in.l.si donaturus in.§.j.de condi.ob causam. ¶ Sed teneo opi. contrariã immo qđ cõputetur ⁊ videatur relictũ animo cõpensandi ⁊ sic cõputabitur legatum in illa parte arrarũ quã hec lex defert vxori/allego Bar.ad hoc in.l.si cum doté in.§.si pater.ff. solu.ma.vbi tenet cõtra Bal.immo qđ legatũ factũ ab vxore viro cõputetur in ea portione quã debet maritus lucrari de dote ex forma statuti et hec pars videtur mihi verior cõsideratis ei⁹ fundamétis primo per tex.in.d.auct.preterea vbi tex.dicit qđ si matrimoniũ fuit celebratũ absq dote ⁊ coniux premoriés esset locuplex superstes vero inopia laboraret succedet vna cũ liberis cõib⁹ siue alteri⁹ matrimonij in quartam si sunt tres vel pauciores si sunt plures in virilé dicit tex.in fine ⁊ in hoc facit et imputabitur legatũ in talé portioné ⁊ sic est ibi casus satis notãd⁹ in proposito qđ legatũ imputatur in portioné quã marit⁹ seu vxor debet lucrari ex dispositione legis de bonis alteri⁹ siue vxor de bonis mariti vel ecõtra. Jté in debitore necessario legatũ imputat̃ ab eo factũ de bo.liber.l.etiã.§.si debitor.l.quoniã nouella.C.de inofi. testa.vbi legatũ imputat̃ in legitima ⁊ est casus in.d.§.si pater. Est verũ ꝙ hoc fundamétum non vrget de necessario ⁊ posset cauillari hoc modo qr iura que adducit Bar.loqũtur in eo q sempfuit debitor necessari[illegible] debitũ semp traxit originé a cau-

Vtrum legatũ factum a marito vxori videatur factum aĩo cõpensandi cũ arris pmissis.

sa necessaria vt in patre qui de necessario tenetur dotare ꝛ hoc debitū semꝑ ab ipso initio fuit necessariū ꝛ sic loquitur dictus. §. si pater. Itē in patre qui tenetur legitimā relinquere ab initio ex legis dispositione est effectus debitoꝛ necessarius/ ꝛ sic loquitur dicta lex quoniā nouella. Sed in casu dicti statuti in quo loquūtur doctores licet debitum sit necessariū tamen illa necessitas traxit originē a cōtractu voluntario prius inito. s. a contractu matrimonij a quo fuit causata illa necessitas lucrādi partē dotis ꝛ per cōsequēs illius debiti necessarij qui casus distat multū ab alijs debitis necessarijs in quibus loquitur. d. l. quoniā nouella ꝛ dictus. §. si pater/ vbi debitum ab ipsa origine fuit necessariū/ ꝛ hec fuit efficatioꝛ ratio adducta per Bal. ꝛ sequaces ad impugnandā doctrinā Bar. et ei⁹ fundamēta que posuit in. d. §. si pater. ¶ Itē alia ratione hoc fundamētum Bar. nō viget immo videtur cōfundi per tex. in. §. sciendū. l. vnice. C. de rei vxo. actio. vbi iam est sublatū edictum pretoris de alterutro et dicit tex. quod si marit⁹ legat vxoꝛi non videtur legare animo cōpensandi cum dote immo vtrūq͡ habebit. ¶ Itē quia per argumentū ab inconueniēti ꝛ ab absurdo videntur dicta iura adducta a Bar. intelligi deberi in debitoꝛe qui ab initio et origine fuit necessarius nam alias si in quolibet debitoꝛe necessario simpliciter intelligerentur sequeretur absurdū quod militaret dicta opinio Bar. in quocunq͡ debitoꝛe qui si legaret videretur animo cōpensandi creditoꝛi legasse cū postq͡ factus est debitoꝛ per cōtractum vel alias iam ex legis dispositione effect⁹ est debitoꝛ necessarius cum ad soluendū necessitatur. l. sicut ab initio cum alijs. C. de actio. et obliga. et sic in. d. §. sciendum marit⁹ erat debitoꝛ necessarius dotis tamē vtrūq͡ consequitur mulier et sic hoc secundum fundamētum Bar. quod facit in debito necessario aliquā cauillationē patitur licet credā Bar. non habuisse intētum nisi de debitoꝛe necessario de quo loquuntur dicte leges vt statim declarabo. ¶ Nihilomin⁹ sequoꝛ Bar. per. d. auct. preterea vbi est casus cui nō potest dari congrua responsio et Ioan. de Immo. in. d. §. si pater/ sequitur Bar. per. d. auct. dicit enim ibi esse casum qđ vbi debitum est necessarium a lege inductum etiā si trahat originem a causa voluntaria cōpensatur cum legato/ et per hoc dicit tolli motiua impugnantium Bar. nam in. d. auct. illud lucrum quod lex defert coniugi superuiuēti ꝛ loquitur ibi tex. in quarta vt nostra lex quanquā sit debitum necessarium delatum a lege/ tamen illud debitum seu lucrum habet originē a contractu primeuo voluntario s. matrimonij ꝛ nihilomin⁹ dicit ibi tex. legatū in talē poꝛtionē cōputari. ¶ Clarius dicas qđ dupliciter potest dici debitum necessariū/ vno modo stricte puta vbicunq͡ debitum est necessarium ab origine nunquā habuit initium voluntariū nec aliquo modo traxit causam a cōtractu voluntario et hoc casu semper talis debitoꝛ legans creditoꝛi videtur animo compensandi legare et ita intelligi potest tex. in. d. l. quoniā nouella et in. d. §. si pater et. l. fine. §. j. de iure patro. et. l. etiā. §. si debita de bo. liber. nam quod pater teneatur filio relinquere legitimā ꝛ filiam dotare non habuit pꝛopꝛie originē ab aliquo cōtractu voluntario sed a lege fuit inducta dicta necessitas absoluta/ certū enim est quod in dotatione ad quā pater obligatur filie seu in legitima relinquēda inter eum ꝛ filium nunquā aliquod voluntarium precessit sed lex ab ipso initio necessitatē inducit. ¶ Aliud est debitum necessarium magis largo modo puta vbicunq͡ debitum est necessarium inductum a legis dispositione sed habet aliquā originem a facto hominis voluntario non tamen oꝛdinato principaliter ad illam obligationem seu debitum vel lucrū sed sine facto suo ad hoc principaliter oꝛdinato a lege alicui est [illegible]quisitum ꝛ tunc etiā inducitur cōpensatio ꝛ sic

proprie est casus in.d.auct.preterea vbi lucrũ defertur alteri coniugũ ex legis dispositione τ licet habeat aliquã originem a facto voluntario.s.a matrimonio tamen non principaliter ad hoc debito necessario ordinato ad dictũ debitum τ lucrum inducendũ/τ de hoc debito necessario his duob⁹ modis sumpto intellexit Bar. doctrinam suã licet non ita clare aperiat. ❡ Aliud potest dici debitũ necessarium largissimo modo/puta omne debitum descendẽs ex quocũq₃ contractu puta mutui/emptionis τ similiũ quia hoc habet originem ab actu voluntario principaliter ordinato ad dictum debitũ inducendũ τ causandũ τ in tali cessat cõpensatio τ nimirum quia magis fauetur creditori in obligatione quã ex sua prouisione immediate acquisiuit quã in obligatione aliunde preueniente sine facto suo vt dicit glo. in.§.ex cõditionali insti.de verbo.obliga.τ in.l.si vxorem in fine.C.de cõdi.in ser. τ sic videtur mihi recte defensatã Bar.opinio.per.d.auct.preterea/τ per.d.§.si pater/cum alijs iuribus ante allegatis. ❡ Nec obstat respõsio Bal. ad dictam auct. preterea/quia Alexandro non bene satisfacit Salice.in.d.auct.respõdet/qđ hec ratio specialitatis a Bal.posita non satisfacit sibi: nam etiam si legatũ esset tante quantitatis quod excluderet inopiã/nihilominus vxor habet residuum de quarta computato legato cũ sufficiat esse inopẽ tempore mortis. Alexan.in.d.§.si pater in.vij. colu.respõdet aliter quia licet eatenus cessat inopia tamen non cessat ratio onerum supportatorũ ideo nõ cessat ratio.d.auct. ❡ Nec obstat tex.in.d.§.sciendũ τ in.l. creditorem de lega.ij.quia illa iura intelligũtur vbicunq₃ debitum procedit immediate a facto τ prouisiõe hominis τ sic obligatio est acquisita facto hominis immediate ordinato ad dictã obligationem causandam quia tunc legatum nõ compensatur τ intelliguntur dicta iura/τ.l. Lucius Ticius in prin. de lega.j. licet in.d.l. creditorem sit casus diuersus τ etiam in.d.§.sciẽdum erat maritus a principio debitor volũtari⁹ vt dicit glo.τ Bar.in.d.§.si pater. ❡ Et hãc opinio.Bar.sequitur Salice.in.d.auct.preterea/τ sic refert se audiuisse dominũ suum sequi eam et sic aduocatos vidit seruare in pratica. Eam sequitur Alexan.τ Joan.de Imo.in.d.§.si pater: vbi copiose Alexan. loquitur referens dicta multorum τ respondens ad plenum fundamẽtis Bal.idẽ Roma.in.d.auct.preterea loquitur satis copiose satisfaciens obiectis Bal.τ loquitur notabiliter τ ab eo habuit multa Alexã.idẽ Francis. Tigri. Ricardus de Salice.τ Bartol.de Salice. eius nepos Rapha. Fulgo. Paul.de Cast.in.d.auct.preterea τ secũdum hanc opinio.Bar. Fulgo.in.d.auct. preterea/refert se vidisse cõsultũ/τ est opinio cõmunior quã sequor per fundamẽta superiora τ alia largius adducta in predictis locis per scribẽtes. Nec est fienda distinctio vtrũ obligatio causetur ex causa onerosa vel lucratiua vt est casus in.d.l. creditorem τ in.d.l.Lucius/vt fuit de mente Imo.in.d.§.si pater/τ Salice.clari⁹ in.d.auct.τ melius Alexan.ibi τ in.d.§.preterea et rationẽ diuersitatis huius cõpensationis de debito necessario et volũtario vide notabiliter in dictis locis: et hãc opinio.Bar.sequitur idem Bal.in.l.quoniã in priorib⁹.C.de inoffi.testa.ad fi.per d.§.si pater: et quia licet testatrix non senserit de cõpensatione tamen compensatur ex dispositiõe legis vt in.d.§.si pater: secũdũ eũ que verba nota. ❡ Deueniendũ restat ad ea que in hoc passu Andre.Sicu.plenus multiloquio τ iactantia scripsit/ et reperies eum in.c.officij de testa.in.xxxviij.colu.et vsq₃ ad.xlviij.colu.extendit calamum τ in fine residet cum Bal.contra Bar.immo quod tale legatum non imputetur in portione quã debet lucrari ex forma statuti de dote/dicit esse casum formalem in.d.c.officij: nã quarta episcopo debita ei debetur propter onera/puta conse- Intellectus.c. officij de testamentis.

crādi ecclesias ⁊ chrisma ⁊ propter alia multa q̄ sunt ordinis episcopalis ⁊ testator
legādo episcopo nō videtur legare animo cōpensandi cū quarta sibi debita de cer-
tis legatis ecclesijs vel monasterio factis ex quo infert ad casum dicti statuti qꝛ fuit
data marito illa pars lucri dotis in remuneratioē ꝓpter magnas ⁊ varias expē-
sas quas faciūt in ducēdis vxoribꝰ ⁊ in supportādis alijs oneribꝰ matrimonij/vnde
arguit qꝺ vbi lucrū cōpetit alicui ex dispositiōe iuris propter remuneratioē one-
ris nunq̄ legatū sibi factū cōpensatur cū tali lucro/qꝛ cū hoc lucrū defertur mari-
to vigore statuti vxore precedēte in matrimonio videtur cōstituere debitorē heredē
vxoris ⁊ dicit esse somniū dicere qꝺ in dicto .c. quarta debebatur a tertio immo ab
ipso testatore/qꝛ licet loquatur in relictis ecclesijs/habebit tamē locū in ecclesia in-
stituta herede/sed heres institutꝰ repsentat ipsum testatorē vnde residet dicens ibi
esse casum expressum pro opinione Bal. ideo secundū eum oīa iura que admittunt
cōpensatioē loquūtur in portione que iudicatur lucrū nō debitū dicta questio lo
quitur in portione debita marito propter onera ⁊ in eorū remuneratioē/ ⁊ sic etiā
portio de qua in .d. auct. tēdit ad lucrū dicit in fine qꝺ soluat Appollo. refert in hoc
defecisse illustre ingeniū maiorū ⁊ per se dicta noua atq̄ iaudita addēda ad illos pa-
tres qui in votis superiꝰ relatis tā laboriose insudarūt. ¶ Non recedas a cōmuni
opiniōe propter motiua ⁊ fundamēta ipsiꝰ Doctoris que licet ipsa ponat tanq̄ noua
⁊ inaudita loquitur inhoneste ⁊ incōsiderate more suo/fuerūt ante adducta ⁊ meliꝰ
cōsiderata ⁊ intellecta/nā tex. in .d. c. offici. nō obstat opinioni Bar. nā ibi est casus
qꝺ si testator fecit aliquod legatū episcopo ⁊ etiā fecit alia legata ecclesijs vel mona-
sterijs qꝺ si absolute ⁊ simpliciter fecit episcopo dictū legatū nihilominꝰ episcopus
potest petere quartā de relictis dictis ecclesijs seu monasterijs nec in dicta quarta
cōputabit legatū sibi factū a testatore/ ⁊ sic est ibi casus valde diuersus a questione
nostra/quia illa quarta non debetur episcopo a testatore sed a dictis ecclesijs seu mo
nasterijs quibꝰ testator legauit/ ⁊ sic testator in dicta quarta non erat debitor epis-
copi: vnde nō incidit questio quādo debitor legat creditori nec potest sumi conie-
ctura cōpensationis cū testator nihil deberet episcopo nec ad aliquid tenebatur sed
dicta quarta erat a tertio soluēda/nostra questio loquitur quādo testator legās erat
debitor saltē ex iuris dispositiōe: ⁊ sic nimia diuersitas nec ex dicto .c. potest sūmi ar
gumentū contra Bar. et etiā sic reperies in alia questione sic euasisse Salice. argu-
mentū .d. c. in .d. auct. preterea ad finē. Et eodē modo potest respōderi ad tex. in .c.
requisisti eo. titulo ad mediū ibi: secus autē est si aliquid legetur episcopo vbi est simi
lis tex. licet illū non allegat Andre Sicu. hanc solutio. tenet ibi Abb. ⁊ post eū fere
oēs dicētes qꝺ testator nō erat debitor episcopi necessariꝰ nec voluntariꝰ cū portio
detur episcopo nō a testatore sed ab ecclesijs quibꝰ factū est relictū vt dicit nota. tex.
in .d. c. requisisti/ideo quādo testator aliquid relinquit simpliciter epō non poterit
dici qꝺ relinquit aīo cōpensandi cū debito cū ipse non sit debitor episcopi per que
dicit Abb. posse dari optimā limitationem ad notata per Bar. in .d. §. si pater/vnde
voto omniū canonistarū ⁊ legistarum ⁊ clara facie ille tex. non potest adduci cōtra
Bar. in hac questione. ¶ Minus vrget argumentū ab eo factū ad probandū quod
in .d. c. officij. quarta non debebatur a tertio immo ab ipso testatore nā dicit qꝺ .d. c.
loquitur in ecclesijs quibꝰ aliquid est legatū/ergo idē si essent heredes instituti .c. ij
in versi. relinquatur de sepultu. sed si ecclesia est heres instituta cum heres represen-
tet personā defuncti ⁊ quasi vna persona censeatur vt dicit tex. in auct. de iureiurā.
amo. presti. quarta non debetur a tertio sed ab ipso testatore/ideo habet propositū

et potest dici testator debitor hoc modo excludit intellectum antiquorum.

¶ Parcat deus anime Andree S.cu. nam certe in magno periculo cerno eam positam cũ intentio sua nunq̃ quieuit in cõcordia reuoluẽs et intricãs iura plusq̃ bono viro decens fuisset/tex. in. d. c. officij ꝛ eius dispositio stat clara prout iacet voto et assensu scribentiũ superfluũ fuit et inane et sine fructu retorquere eũ vltra quam papa senserit ꝛ cũ loquatur in ecclesia legataria seu monasterio legatario quid necesse querere vltra extendere ad casum in quo esset heres instituta cũ ociose multe rationes diuersitatis offerri possent. Sed licet esset hoc verũ qḋ ille tex. loqueretur in ecclesia herede instituta/tamẽ adhuc potest dici quartã esse debitam a tertio largo modo cũ quarta non dicatur solui nec deberi ab ipso testatore sed ab eo cui legatum vel heredis institutio facta est vt dicit tex. in. d. c. requisisti. ¶ Potest ꝛ secundo respõderi qḋ tũc esset alia ratio cõpensationis non fiende quia esset debitor voluntarius cũ ipse instituat ecclesiam per consequẽs facit heredẽ suum debitorem episcopi in dicta quarta/vnde succedit regula que loquitur in debitore voluntario qḋ non inducatur cõpensatio et militabũt oẽs rationes vetantes cõpensationẽ in debitore voluntario ꝛ hanc solutionẽ clare sentit Bar. in. d. §. si pater. in versi. sed cõtra hoc facit/licet nõ applaudat Abb. in. d. c. officij/nec etiam in ea persistit Bar. in. d. §. si pater ibi dat aliã licꝫ loquatur in alia quarta. ¶ Sufficit quo ad presens qḋ dictum. c. officij vt iacet nõ repugnat opinioni Bar. habens tẽpus vocuũ poterit alias solutiones excogitare nam in hac nocte habeo facere duo interrogatoria vnũ in causa illustrissimi comitis de Ureña super villa de villa Frechos. Aliud in causa magnifici comitis de Mirãda super omni maioria sua occupatio quorũ me reddit excusatũ plus inuestigãdi Ange. in. d. §. si pater conatus est dare aliam concordiam. s. aut dos erat promissa aut nõ quã ibi reprobãt oẽs moderni ꝛ in. d. auct. preterea: eos vide. etiã vide Bal. in. l. filia legatorũ ad fi. C. de lega. vbi videtur facere distinctionẽ si pater soluerat dotem vel promiserat. ¶ Et ita teneo opini. Bar. que adaptata ad propositum nostre questionis habet minus dubiũ quia non militãt multe rationes mouẽtes Bal. in. d. auct. preterea nã in casu dicti statuti dicit ipse qḋ illud lucrũ qḋ marito defertur non est proprie lucrũ cum dos detur propter onera matrimonij substẽtanda sicut nec fructus dotis quos vir lucratur que ratio cessat in arris. Item in nr̃o casu cõcurrũt due cause lucratiue mulieri ꝛ legatũ ei factum ꝛ due cause lucratiue nõ possunt cõcurrere vt ipse latius in. d. §. sciendũ ꝛ ad corroborãdã Bar. opi. vide q̃stionẽ quã de quarta parrochiali mouet Abb. post antiquos in. d. c. officij ꝛ Salic. in. d. auct. preterea et ibi Alexã.

¶ Predictam doctrinam bar. sic defensatam limitabis esse veram quandocũq̃ quarta seu portio vel lucrũ alicui debitũ esset debitum ꝛ soluendũ ab ipso testatore legante/secus si ab alio tertio quia cum tunc testator nõ sit debitor cessat iste animus cõpensandi: iste est casus notãdus in. d. c. officij ꝛ in. d. c. requisisti. vbi est casus qḋ si testator legauit aliquid episcopo ꝛ etiã fecit alia legata alicui monasterio vel ecclesie qḋ nihilominus episcopus debet habere quartã nec in quarta imputabitur legatũ ex quo testator non erat debitor illius quarte sed monasteriũ cui legatum est factum ꝛ ita dixit Abb. in. d. c. officij esse per illum tex. limitãdam doctrinam Bar. ꝛ idem Joan. de Imo. et Anto. in. d. c. officij et Alexan. in. d. §. si pater. in. iij. colu. dicentes qḋ vbicũq̃ id quod debebatur nõ erat soluendum a testatore sed ab alio habẽte causam a testatore nõ inducitur cõpensatio.

Contra Barbatiam.

Limitationes ad doctrinam Bar.

Limitatio prima.

¶ Cogita si ex hoc posset dici quod si pater vel mater vel alius cõsanguineus vel extraneus promisisset arras pro marito si iste marit⁹ in testaméto aliquod legatũ fecisset vxori cõputaretur in portione arrarum quas ipsa debet lucrari secũdum huius.l.dispositioné nam videtur per predicta ꝙ non ex eo quia maritus nõ erat proprie debitor sed alius/ ꝛ arre nõ essent soluende a marito sed ab alio/tertio tene menti sed non pro constanti.

Limitatio secũda.

¶ Limita secundo nisi testator legans dixisset qꝺ legatum solueretur de bonis suis quia cũ bona dicũtur deducto ere alieno nõ potest induci animus cõpensandi/allego Bal.in.d.§.si pater ad finem/vbi mouet questioné principalé de qua supra fluctuans nõ audet se affirmare: vt fecerat in.d. auct.sed dicit quod in vno casu absqꝫ dubio nõ induceretur anim⁹ cõpensandi/puta si mulier dixisset/lego marito meo de bonis tantũ quia propter istã adiectionem de bonis meis tantũ non fiet cõpẽsatio/ratio est quia bona intelligũtur deducto ere alieno.l.subsignatũ in.§.bona de verbo.signi.ꝛ sic intelligitur deducto lucro qꝺ pertinet ad maritũ vigore statuti/ideo dicit caute esse inspicienda verba testaméti. ¶ Certe Bal.habuit hoc a Bar.ei⁹ auctoritate supressa in.l. vt iurisiurandi.§.si liberi in fine questionis.ff.de ope.liber. vbi mouet questioné in patre qui instituit filiam in reb⁹ certis ꝛ iussit eam stare tacitã ꝛ contẽtam ꝛ qꝺ plus de bonis suis petere non posset ꝛ res ille excedebant legitimã/filia vltra dictas res sibi relictas vult dotem maternã/vtrum posset: videbatur quod nõ/qꝛ per illa verba quod pl⁹ petere non posset/videtur habere animũ cõpensandi.C.de rei vxo.actio.in.§.sciendũ refert se consuluisse contrariũ immo qꝺ dotem petere posset/mouetur fundamento superiori.s.quia bona dicuntur deducto ere alieno/vnde filia petit dotem tanquã es alienũ ꝛ sic nõ petit de bonis suis.s.testãtis quia illa intelliguntur deducto ere alieno. Ange.cõsilio.clxxx.sequitur Bar.de hoc cõsilio Bar. fecit mentioné Bal.in.l. quoniã nouella.C.de inoffi.testa.ꝛ transitcũ eo licꝫ cum quadã additione/de qua statim in sequẽ.limita.vbi melius cadet:ꝛ probatur optime hec conclusio Bar. in.l. pretor.in.§.emancipati.ff.de colla.bono.quem ter. Bar.allegauit ad hoc in.d.§.si pater.ꝛ etiã probatur in.d.§.sciẽdũ ibi nisi specialiter pro dote/qué ad hoc allegat Bal.in.d.l.quoniã nouella: de quo latius disputat Bal.in.l. liberti libertęqꝫ.C. de ope.liber.aliquid in.l.si adulta.C.de here.actio.de quo ego alias latius dixi in repetitione mea quã feci in etate satis tenera in patria tũc dulcissima licꝫ in recẽti obitu venerandi Doctoris genitoris mei/ꝛ fuit repetitio.l.j.C.de here. actio.

Vocabatur Fernandus Garcia.

Limitatio.iij.

¶ Tertio limita nisi arre essent in specie et legatum in quãtitate vel ecõtra quia tunc non fit cõpensatio/allego ad hoc Bal.in.l. quoniã in priorib⁹.C.de inoffi.testa.fina.colu.vbi loquitur expresse in casu dicti statuti disponẽtis qꝺ vxore decedẽte in matrimonio vir lucretur certam partem dotis qꝺ si vxor aliquod legatũ fecisset marito cõpensatur cũ dicta parte lucri/ ꝛ sequitur opinio. Bar.in.d.§.si pater.qꝺ intelligit verũ quãdo dos ꝛ legatũ cõsistũt in quãtitate sed si vnũ cõsistit in specie aliud in quãtitate vel ecõtra tunc nõ videtur relictũ animo cõpensandi: ideo marit⁹ vtrunqꝫ cõsequitur/ tria iura sunt que optime hoc probant.l.si pater pro filia.ff.de collatio.do.l.ij.§.mella.ff.de dote prelega.l.plane. in.§.sed si non corpus.ff.de lega.j.ꝛ licꝫ Bal.non alleget: ista fuit prius determina-

tio Bar.in.l.huiusmodi.in.§.cū pater.ff.de lega.j.quē ibi sequūtur Oldra.τ Bal.τ Paul.de Cast.dicētes q̄d dict⁹.§.si pater.haberet locū quādo in dote τ in legato versaretur quātitas: sec⁹ si in legato esset species τ pro dote fuisset ꝓmissa quātitas vel ecōtra/quia tūc nō inducitur cōpensatio per.d.l.si pater pro filia. idē Bal.in.l.si vxor de bo.au.iudi.possi.τ idē Bal.in.l.Mesenius de nego.gest.τ quanq̄ Alexā.dubitauerit de hoc in.d.§.si pater/tamē in.d.§.cū pater.l.huiusmodi in.iij.colu.saluat hoc dictū Bar.licet aliqui Docto.tenuerūt contrariū/inter quos est Imo.in.d.§.si pater τ in.l.cū pater.in.§.pater filie.ff.de lega.ij.idē Imo.τ Roma.in d.§.cū pater.tamen aliam partem secutus fui iam consulendo iudici de causa iudicanti/immo q̄d cessaret cōpensatio per.d.l.si pater pro filia: τ alia fundamēta que vrgent τ propter auctoritatē Bar.τ Bal.τ sequaciū.et quia regulariter nō procedit cōpensatio de specie ad quantitatē vel econtra.l.si conuenerit/cū similibus de pigno.actio.τ ita pronunciandū consului apud villā de Monte alegre in quodā legato facto vxori a marito cuiusdā hereditatis opponebatur deberi cōpensari cum arris/consului non debere fieri aliquā cōpensationē immo debere consequi vtrūq̄.s.arras τ legatū hereditatis cum arre essent in pecunia: τ steti satis titubās antequā me subscriberē dicte sententie ita q̄d perdidi maiorē partē somnij in illa nocte vt iustam τ iuri conformē sententiam proferrem finaliter me determinaui cū Bar.perspicaciter eius fundamentis consideratis/τ sic fuit pronuntiatum τ obseruatū ex consilio meo. ¶ Et multa ex quibus inducitur animus cōpēsandi vel non/vide per Docto.in.l.si cōpensandi.C.de here.insti.bonū tex.τ ibi Docto.in.l.filia legatorum.C.de lega.Alexan.optime in.d.§.cum pater in.d.§.si pater.

¶ De arrarum cōseruatione prouidetur per legem huius fori quia marit⁹ etiā cum cōsensu mulieris non potest alienare arras nec ecōtra ipsa vxor cū cōsensu viri: iste est casus in.l.El marido q̄ est lex quarta huius titu.cum qua cōcordat.l.vij.que incipit En possesiō in.iiij.par.titu.xj.vbi lex prohibet marito alienare arras constante matrimonio/est nota.casus in auct.siue a me.C.ad velle.concordās ad litterā cum dicta.l.fori/τ ibi tex.expresse disponit q̄d vir non potest alienare vel obligare rem donatā vxori propter nuptias etiam cum vxoris consensu.est etiam casus expressus in.c.peruenit de emp.τ vendi. — *An & q̄do p̄mittatur arrarum alienatio.*

¶ Hoc intellige nisi cum iuramēto/nam tunc de iure canonico bene valet vt in.c.cum cōtingat de iureiuran.secundum Bal.τ Salice.in auct.siue a me ad finem: de hoc non est dubium quia est casus expressus loquens in dote τ donatione propter nuptias in.d.c.cū cōtingat.idem casus in.c.licet de iureiuran.li.vj.τ intelliguntur dicta iura secundū Docto.ibi quādo mulier ex pacto vel statuto lucrabatur donationem propter nuptias. — *Limitatio prima.*

¶ Secūdo limita nisi mulier post bienniū iterū consentiret τ q̄d tantum sit in uiri facultatibus vt indēnitati vxoris posset consuli non solum tempore contractus vt aliqui dixerūt: sed etiam tēpore quo agit vxor seu agere potest vt in.d.auct.siue a me: τ est cōmunis cōclusio alias nō esset vxori plene consultū de hoc est casus in.d.auct.siue a me. ¶ Sed attēde quia hec limitatio procedit sine scrupulo de iure nouo illi⁹ auct.siue a me.sed de iure nouissimo videtur sec⁹: immo etiam si millesies cōsentiret post bienniū nil valeret alienatio nec obligatio rei donate propter nuptias: ita dicit Ange.in.d.auct.siue a me.in fine per auct.si qua mulier eo.titulo ibi siue semel siue multociens.sed Salice.in.d.auct si qua mulier in.ij.opposi.in vnico verbo sentit hanc difficultatē τ soluit eam duob⁹ modis. Primo — *Limitatio secūda.*

modo qꝺ dicta auct. si qua mulier: corrigat dictam auct. siue a me/sed nõ residet in hac solutione. Secũdo modo qꝺ. d. auct. siue a me/seruatur in donatione ꝓpter nu-ptias [illegible]t cõsensus prestitꝰ secũdo post bienniũ faciat validã alienationẽ vel obliga-tionem quã maritꝰ fecit de re donata vxori propter nuptias/⁊ in hoc non corrigatur per. d. auct. si qua mulier. ¶ Ego pro Ange. ⁊ Salice. allego duas glo. quas nullꝰ eorũ allegauit. Prima est in corpore in auct. vt immo. ante nup. colla. v. in glo. sup parte consensum/vbi glo. mouet hoc dubium ⁊ soluit qꝺ dicta auct. siue a me: cor-rigatur per. d. auct. si qua mulier vt ante dixit Ange. sed glo. non in totũ firmat pe-des in hac solutione. Alia glo. est in auct. vt nulli in. d. §. ⁊ illud vero preuidimus colla. ix. in glo. super parte multociens/⁊ recitat ibi duas solutiones vna qꝺ corriga-tur. d. auct. siue a me. ⁊ hec fuit opinio Plazen. soluit ⁊ secundo/⁊ in hoc residet qꝺ d. auct. siue a me. loquatur ⁊ obtineat in proprijs terminis in quibꝰ loquitur. s. quã-do maritꝰ alienat vel obligat rem donatã vxori propter nuptias/⁊ ipsa cõsentit tex. in. d. auct. si qua mulier loquatur/quando mulier intercessit pro marito: quia quã-to citius pro eo intercedit tanto facilius ei succurritur ne mutuo amore se spolier. ff de dona. inter virũ ⁊ vxo. l. j. hanc solutionẽ secundã approbat Bar. in. d. §. ⁊ illud. et etiã in. d. §. j. vt immobi. ¶ Nimis vrgẽt me verba tex. d. auct. si qua mulier. que sunt generalia ibi crediti instrumẽto cõsentiat et propriã substãtiã aut seipsam obli-gatã faciat. nã ex quo maritꝰ alienat vel obligat rem vxori donatã propter nuptias/ satis videtur qꝺ cõsentit obligationi rei sue et obligat propriã substantiã pro cõtra-ctu viri/vnde opinio Plazẽ. ⁊ Ange. videtur iustior vt non valeat secundꝰ cõsensus etiã post bienniũ ab vxore prestitus in alienatiõe vel obligatiõe rei sibi donate pro-pter nuptias nisi manifeste probetur qꝺ pecunie in propriã ipsius mulieris vtilita-tem expense sunt/tene menti. ¶ Cogita qꝫ hec limitatio nõ procedit sine scrupulo: nam difficilis presumptio est dictã auct. vt nulli iudi. in. §. et illud vnde fuit sumpta auct. si qua mulier/statim velle corrigere dictam auct. vt immobi. vnde fuit sumpta auct. siue a me/maxime qꝫ iura clamãt legũ correctionẽ esse vitãdam/ideo quelibet auct. loquatur in suo casu. s. d. auct. siue a me. quãdo maritꝰ cũ cõsensu vxoris vẽdit vel obligat rem donatã propter nup. tex. in. d. auct. si qua mulier. quãdo mulier in-tercedit ꝓ aliqua obligatiõe mariti/⁊ hoc tutiꝰ tenerẽ tã in iudicãdo ꝙ in cõsulẽ-do ne leges retorqueamꝰ extra casus in quibꝰ specifice disponũt.

Tertia limitatio. Late & singulariter valde examinatur intellectꝰ. c. peruenit de emp. & ven.

¶ Tertio potest limitari supradicta regula ex tex. valde singu. in terminis. l. nostre in. c. peruenit de emp. ⁊ ven. vbi est casus solẽnis qꝺ quidã miles assignauit vxori sue quandã domũ in donationẽ propter nuptias quã cũ cõsensu dicte vxoris postea vẽdidit mortuo mi-lite dicta vxor petebat dictã domũ sibi donatã ꝓpter nuptias cõtra quã opponebatur de cõsensu per eã prestito. Papa ibi determinat qꝺ tribꝰ cõcurrẽtibꝰ valet ⁊ rema-net firma alienatio dicte domꝰ licet donate ꝓpter nuptias primo qꝺ per. xxx. annos constante matrimo. inter dictũ militẽ venditorẽ et vxorẽ suã emptor bona fide ⁊ iu-sto titulo domũ ipsam possederit. Secũdo qꝺ in coẽs vsus viri ⁊ vxoris illiꝰ pretiũ est cõuersum. Tertio qꝺ tẽpore vẽditionis in viri facultatibus cõsistebat/vnde sibi prefacta mulier cõsulere potuisset ⁊ sic his tribꝰ cõcurrẽtibꝰ determinat Papa ibi ꝙ valuit alienatio per maritũ facta de re ab eo vxori sue donata propter nuptias fa-mosꝰ tex. vt iacet si glosator ⁊ post eũ alij scribẽtes nõ obfuscassent intellectũ dicti de-cretalis ⁊ ego posui casum prout iacet decretalis. ¶ Sed vtrũ littera sit scripta sit ve-ra sine alia subauditiõe nõ est superfluũ inuestigare licet mihi mero legiste curio-sum videri posset ingenium exercere in decretaliũ cõmentatione: fateor laborẽ meũ

in hoc potissime tendere vt mihi super veritate consulā. ¶ Et Bernard⁹ optimus legista in cōmēto.d.c. insurgit arguēdo cōtra Papā quasi min⁹ bene decidisse dictā questionē ex eo qꝛ res donate propter nuptias cōstāte matrimo. nō possunt alienari etiā consentiēte vxore nec prescriptio in eis alienatis currit cōstante matrimo. C. de iure do.l. in reb⁹. C. de anna. excep.l.j.§. fina. de pres. xxx. anno. cū notissimi §. illud. ꝛ poterat Bernar. optime allegare tex. in auct. siue a me. C. ad velle. licꝫ ipse allegat auct. si qua mulier: vnde videtur qd inepte ꝛ supflue per papā Celestinū tertiū pōderētur duo. s. qd alienatio fuit facta cū cōsensu vxoris. secūdo qd. xxx. anni fluxerūt cōstante matrimonio. Hoc argumēto coact⁹ glosator soluit primo intelligens dictū.c. qd ibi mulier soluto matri. nō debeat lucrari donationē propter nuptias qꝛ de iure cōmuni sicut dos soluto matri. redit ad vxorē sic donatio ꝑpter nuptias ad virū. C. de pactis cōuē.l. pe. ꝛ fina. ꝛ auct. equalitas nisi ex pacto de lucrāda dote vel donatione propter nuptias vel de cōsuetudine sec⁹ obtineat.c. fina. de dona. inter virū ꝛ vxo.l. vnica. C. de rei vxo. actio. ꝛ sic parū interesse versabat mulieri in reuocāda dicta alienatione: nā si deberet lucrari siue ex pacto siue ex cōsuetudine nō sufficerēt requisita in d.c. immo deberet seruari dispositio auct. siue a me C. ad velle. s. qd si a principio mulier cōsentiret ꝛ post primū cōsensum bienniū esset elapsum ꝛ mulier secūdo cōsētiret valeret alienatio si mulieri supsunt alia bona viri ex quib⁹ vxori posset cōsuli. ¶ Addit tamē Bernar. qd vnū operatur dispositio d.c. qd licet in.d. auct. requiratur post bienniū expssus cōsensus vxoris tamē si trāsierunt. xxx. anni post primā alienationē ꝛ cōsensum inducatur quidā tacit⁹ cōsensus ex diuturnitate tāti tpis. s. xxx. annorū ar.c. cura de iure patro. ꝛ.l. filius. C. de peti. he. alia ratio q̄ redditur in tex. s. qd in coēs vsus pretiū fuit cōuersum non est efficax vnde intent⁹ Bernar. ꝛ finale propositū ei⁹ residet in hoc qꝛ nō multū interesse versabatur mulieri siue ex eo ꝙ ad virū debebat redire donatio propter nuptias vel si habebāt liberos cōib⁹ liberis applicabatur vt in auct. vt immo. ante nup. do. §. et hoc dicim⁹ colla. v. ꝛ ista est summa glo. apposite ꝑ Bernar. in.d.c. ¶ Unde sentit duas solutiones ꝛ intellect⁹ ad tex. prim⁹ qd nō intererat vxoris cū nō debebat lucrari donationē propter nuptias soluto matri. Iste intellect⁹ licet esset in se ver⁹ tamen nō cōgruit littere ex quo ibi papa pōderauit cōcurrisse oīa illa de quib⁹ in tex. fit mētio/ sed si sua nihil intererat frustra esset illa pōderanda cū absqꝫ aliquo illorū mulier posset repelli. ¶ Secūd⁹ intellect⁹ est elegās. s. qd licet ad validandā alienationē tex. in.d. auct. siue a me: reqrat cōsensum expssum mulieris post bienniū/ tamē lapsus. xxx. annorū transact⁹ post alienationē factā sufficit tantū sicut si expressus cōsensus post bienniū intercessisset vt cursus tāti tēporis faciat presumi dictū cōsensū interuenisse/ ꝛ in hoc dicta glo. extollitur ibi per Abb. dicentē illā miro modo limitare dictā auct. siue a me. De hac solutione dubitat ipse cū ipsa cōstante matrimo. nō potest agere: ergo si cōtradictio sua nil potest operari min⁹ operabitur patientia nec tacit⁹ cōsensus cū ei⁹ est velle cui⁹ est nolle. Joan. Andre. ꝛ videri meo elegāter non ausus discedere a verbis dicte decreta. Dicit ꝙ dicta decretalis ponit casū specialem vt cōcurrētib⁹ oībus illis trib⁹ de quib⁹ in tex. valeat alienatio ꝛ erit notabi. extensio ad dictā auct. siue a me. Hunc intellectū nō admittit Abb. ex eo qꝛ papa nō intēdit in dicta decretali facere ius nouū qd patet: ex quo respōdet ad consultationem vt dicit glo. in.c. consultationi de tēpo. ordi. ꝛ in.c. tua de filijs presbi. nec ita de facili presumendū est ꝙ inter laicos ꝛ in preiudicium mulieris Papa statuisset ius nouū. Anto. ibi dicit qd cursus. xxx. annorū de quo in.d.c. potest considerari dupli-

citer vno modo ad presumēdū secundū cōsensum vt glo. dixit/alio modo ad prescriptionē causatā ex lapsu tanti tēporis: vnde secundū eū licet prescriptio nō procadit in rebus dotalib⁹ constāte matrimonio tamē sec⁹ in reb⁹ donatis propter nuptias. Hoc etiam reprobat Abb. duob⁹ fundamētis. Primo quia reputat falsum qđ constante matrimonio posset mulieri currere pscriptio in reb⁹ donatis pp̄ter nuptias cum cōstante matrimonio nō habeat actionē ad illas consequēdas nisi marito vergente ad inopiā sicut in dotalib⁹ vt in auct. vt immo. ante nup. colla. v. in parte in rē. Itē quia de iure canonico prescriptio nō currit cū mala fide in. c. fina. de prescrip. sed in d. c. mulier emptrix erat in mala fide quia sciebat dictā domū esse donatam vxori propter nuptias qđ patet: q2 allegabat mulierē consensisse: ergo erat in mala fide et per cōsequens cessabat prescriptio: vnde ex dicto. c. nō potest summi argumētum ad prescriptionē. ¶ Abb. fluctuat inter has varietates dicit sibi videri difficillimū intellectū illi⁹. c. ꝛ dicit primo posse substineri intellectū illi⁹ glo. s. vt tacit⁹ cōsensus presumatur ex lapsu tanti tēporis/sed nō residet in ea immo recedit ab ea motus ex hoc q2 tex. in. d. auct. siue a me: ideo requirit secundū cōsensum post bienniū vt mulier interim potuerit mature cogitare ꝛ sic cantior venire ad secundū cōsensū que ratio cessat muliere tacēte/itaq; vbi agitur de re onerosa/tacēs nō habetur pro consentiente immo pro cōtradicēte. l. fili⁹ fa. in. §. inuit⁹. ff. de procura. glo. in regu. ea qui tacet in vi. Innocē. in. c. in Genesi de electiōe. Unde residet in prima lectura glo. ꝛ dicit ꝙ illa potest teneri absq; scrupulo. Hostiē. refert aliqua q̄ ab omnib⁹ reprobātur. ¶ Andre. Sicu. inuoluit multa verba vocās oēs scribētes cecos/refert oēs febricitasse sup intellectu illi⁹. c. postea dicit ꝙ caret spiritu ꝛ anima vt dixit Jaco. de Are. de legē prosperit. ff. qui ꝛ a qui. ꝛ subdit mirandū esse de summo pōtifice qđ fecerit legē de allegationib⁹ cuiusdā muliercule/ꝛ in fi. c. dat ipse aliū intellectū modo sequēti. certū est qđ si marit⁹ cōstante matrimonio alienat fundū dotalē licet non valeat alienatio/tamē confirmatur dicta alienatio morte vxoris si soluto matri. dict⁹ fund⁹ lucro mariti cessit forte ex pacto vel statuto. iste est casus in. l. cū vir. ff. de vsu capi. glo. in. l. cōstante. C. de donatio. per Salice. ꝛ alios in. l. si prediū. C. de iure do. idē videtur ibi dicendū in casu cōtrario si vxor debet lucrari donationē propter nuptias solu. matri. ꝛ marit⁹ vendidit dictā rem sic donatā cōsentiēte vxore qđ solu. matri. tēpore quo ipsa debet lucrari dictā donationē cōfirmetur donatio morte mariti ꝛ habeatur tanquā si ab ea esset facta venditio seu alienatio cum sint paria alienare vel alienāti cōsentire. Unde secūdū eū nō fuerūt necessaria ad venditionē validandā illa tria posita in. d. c. peruenit/ideo supleri debet ille tex. in quātū dicit si vera sunt. s. maxime refert hoc esse nouū intactū ꝛ inauditū: ita residet tenēs clare ꝙ si marit⁹ alienasset donationē propter nuptias quā mulier ex pacto vel statuto debebat lucrari qđ si facta fuit dicta alienatio cū cōsensu vxoris cōfirmatur dicta alienatio morte mariti ꝛ sic residet mirabile profecto atq; inauditū nec tactū. veri⁹ dixisset nec auditu nec tactu dignū. ¶ O eleuatū ꝛ superbissimū hoīm vocās alios cecos ꝛ ipse in foueā incidēs/excogitās iura subuertere ꝛ ponere eos in celū et in mature calamo exprimēs que fantasie sue offereuātur in tantū ꝙ recte cōtra eū adduci posset illud verbū psalmiste: dixit insipiēs in corde suo nō est de⁹. ¶ Ante oīa est necesse cōfundere euidēter hūc errorē Andree Sicu. ne posteris hec zizania iudicib⁹ insipiētibus occasionē errādi tribuat. ¶ Ex cōclusione sua quā inauditā vocat decidit ꝙ si marit⁹ consentiēte vxore alienet rē donatā vxori propter nuptias qđ si ista vxor debebat solu. matri. lucrari donationē propter nuptias cōfirmatur talis alienatio morte

Contra Barbatiam.

mariti nulla aliarũ solénitatũ requisita de qua in.d.c. peruenit/ immo ad omnia requisita in dicto tex.suplet maxime. Ista cõclusio euidéter est falsissima τ cõtra expressum casum in.d.auct.siue a me/ vbi tex.de necessario debet intelligi quãdo mulier solu.mat.lucrabatur donationé ꝓpter nuptias/ nã ibi tex.dicit ꝙ vxori solu. mat. cõpetit actio in ré ad védicandã donationé ꝓpter nuptias/sed hec actio in ré datur vxori respectu dominij vt ibi dicit glo.τ sic cõstat qd loquitur in casu quo mulier solu.matri. efficiebatur domina rei donate propter nuptias/τ hoc expresse decidit glo.j.in.d.auct.siue a me.s.qd ibi erat pactũ de lucrãda donatione propter nuptias alias frustra lex ibi daret vxori actioné in rem solu.mat.que nõ datur nisi dño.l.doce.C.de rei ven.τ hãc lecturã tenet ibi Salice.in versi.sed dices tu. ¶ Et sic est ibi casus iũcta glo.qd in casu in quo mulier solu.matri.debet lucrari rem donatã propter nuptias si marit⁹ constãte matri.illã alienauit cũ cõsensu mulieris/ non valet alienatio nec cõfirmatur morte mariti: immo ipsa nihilomin⁹ potest rei vendicare nisi concurrerét requisita in.d.auct.siue a me. qd radicit⁹ destruit intellectũ Andree Sicu.τ qd.d.auct.loquatur.post morté mariti clare apparet/quia tex.dicit qd datur mulieri actio in ré solu.matri.sic loquitur tex.in.d.c. peruenit/ secũdũ vnum intellectũ ex quo mulier védicabat ré donatã propter nuptias/τ nihilomin⁹ tex.ibi requirit illa tria de quib⁹ in tex.ad illã repellédã suplere illã dictioné /maxime/ est contra decisioné illi⁹ tex.nec Andree Sicu.licuit ex capite suo suplere decretalé/τ si teneatur ali⁹ intellect⁹ ad.d.c.qué ibi tenet glo.τ alij.s.qd ibi nõ debebat mulier lucrari donationé propter nuptias.vadit etiã extra propositũ intellect⁹ ei⁹. ¶ Ad fundamentũ Andree Sicu.stat clara respõsio nec procedit de iure equiparatio/ nã d.l.cum vir.ff.de vsu capio.dicit ꝙ si marit⁹ alienasset fundũ dotalé licet nõ valeat alienatio cõstante matrimonio tamen cõfirmatur morte vxoris si marit⁹ debebat lucrari doté solu.matri.morte vxoris. Idé dicit tex.in.l.fundũ dotalé que est penul.ff. de fundo dotali/plus dixit glo.que reputatur valde singularis in.l.constante.C.de donatio.quã ibi laudant Bar.Bal.τ Salice.qd licꝫ mulier cõstante matrimo.non posset donare dotem vt ibi est casus tamen quod spé actionis de dote potest cedere constãte matrimonio ipsa vxor. Respõdeo ꝙ casus in.d.l.cum vir.τ in.d.l.cum fundum a quib⁹ assumpsit fundamétũ Andre. Sicu. loquũtur in marito alienãte fundum dotalem quem ipse debebat lucrari solu.matri.τ sic erat alienatio in sui preiudicium.casus noster est in opposito.s.in marito alienãte de consensu mulieris rem donatã propter nuptias quã ipsa debebat lucrari/τ sic erat alienatio in vxoris preiuditiũ qd lex expresse vetat. ¶ Ratio differétie stat expressa/nam licꝫ glo. in.l.dota. lem.ff.de testa.mili.τ in.l.si prediũ.C.de iure do.dicãt qd rei dotalis non est cõmertiũ sicut nec rei sacre vel religiose/tamé Bar.in.l.cum lex de fideiu.ff.dicit qd fundi dotalis non est prohibita venditio sed alienatio fauore mulieris/ita dicit Bar. etiã in.d.l.cũ lex in.ij.colu.ex quo ibi infert qd si ipsa mulier vendidisset nõ tenetur ipsa nec fideiussor haberet regressum contra eam τ sic debet intelligi quod nota in.d.l. si prediũ τ in.l.nõ dubiũ.C.de legi.sed si maritus védidit vel extraneus/τ tũc tenetur ipse τ fideiussor.τ ita debet intelligi glo.in.d.l.cũ lex/τ sic debet intelligi.d.l. cũ vir cũ similib⁹.verba sunt Bar.in.d.l.cũ lex/que aperte notãt differétiã in muliere alienante rem dotalem τ in marito alienãte in sui preiuditiũ vel quãdo solu. matri.ipse debebat lucrari fundũ dotalé quia lex Iulia prohibens alienationé nõ est facta in fauoré mariti τ sic cessat argumétũ sumptũ a dicta.l. cum vir.τ a dicta.l.fundum. ¶ Unde clare sentit Bar.qd dicta.l.cũ vir.non haberet locũ in muliere vendente

rem dotalé.s.qȯ solu.matri.morte viri ipsa repelleretur a petitione ⁊ védicatione
dotis quã vendiderat sicut repellitur vir. ¶ Sed hoc nõ est indubitãter determi-
natum immo videtur facere tex.in oppositũ a cõtrario sensu in.d.l. si prediũ.C.de
iure do.in fine ibi nolléti minime potuit: ibi dicit tex.qȯ vxor nõ potest vẽdere rem
dotalé inuito marito/ergo eo voléte videtur ꝙ ipsa potest vẽdere doté constãte ma-
trimonio ⁊ eo soluto repellatur a vendicãda re dotali védita/ ⁊ sic videtur ille tex.
probare cõtrario sensu qȯ vxor cõstante matrimo.posset de cõsensu viri alienare ré
dotalé/⁊ hec fuit opinio cuiusdã doctoris antiqui Jaco.de Are.sed cõtrariũ est ve
rum immo qȯ non valet talis alienatio ab vxore facta de cõsensu viri:ita tenent ibi
cõmuniter Bar.Bal. Cyn.⁊ Salice.et est cõmunis omniũ conclusio: et idé Jmo.
in repeti.c.cũ cõtingat de iureiurã.xvij.colu.versi.nunc restat. dicit hoc secure te-
nendũ qȯ vir potest ré aduocare cõstante matrimonio non obstãte cõsensu per eum
prestito: adducit.l.quéadmodũ.C.de agri.⁊ cen.⁊ qr non debet summi argumentũ
a cõtrario sensu cõtra dispositioné.l.j.§.⁊ cũ.l.C.de rei vxo.actio.⁊.§.j.insti.qui.
alie.li.vel nõ/⁊ hanc parté sequitur Bal.in.d.l.si prediũ.tã in lectura noua quã in
antiqua. ¶ Sed dubiũ singulare est vtrũ talis alienatio licet nõ valeat si cõfirme
tur morte mariti ita qȯ mulier repellatur a vendicãdo rem dotalé quam alienauit
Cyn.singulariter in.d.l.si prediũ.in fina.verbis dicit qȯ si mulier vẽdidisset ré do-
talé constãte matrimo.licet hec alienatio cõstante matri.non valeat/non tamé intel
ligitur qȯ semper posset cõtrauenire: nam post dissolutũ matrimoniũ morte viri nõ
auditur ad vendicandã rem dotalé quã vendidit constante matri.nec poterit mu-
lier aduocare rem ab emptore.refert hoc esse dictũ Jaco.de Raue.⁊ hoc ipse appro
bat propter duo. Primo qr fragilitati mulierũ subuenitur non earũ deceptionib⁹
.ff.ad velle.l.j.§.verba. Secũdo quia si fund⁹ redditet ad eã nõ potest cõtrauenire
sicut marit⁹ vendens cui⁹ lucro cessisset.ff.de fun.dota.l.fundũ.l.cũ vir.ff.de vsu ca-
pio.hec sunt verba Cyn.famosa valde ⁊ grãdis importãtie ⁊ põderis aperte exten-
dentis dictã.l.cũ vir.⁊.d.l.fundũ ad vxoré alienanté rem dotalé constãte matrimo.
vt solu.matri.cõfirmetur véditio ⁊ ipsa repellatur.idé tenet Bal.ibi in prima que-
stione allegat.d.l.cũ vir.bene facit ad hãc determinationé illa glo.singu.⁊ vnica in
d.l.constãte/quã ibi cõmuniter Docto.approbãt. ¶ Hec determinatio semp mihi
visa est dura/ideo Salice.in.d.l.si prediũ.licet eã cõmendet tamé nõ sequitur eã di-
cens qȯ casus in.d.l cũ vir.⁊ in.d.l.fundũ.est diuersus vt ante dixi quia in preiudi-
ciũ mariti tenet contractus a principio/ideo faciliter cõfirmatur ex postfacto si ad
eũ res est reuersura.Sed quãdo vxor vendidit cõtractus a principio ei⁹ respectu est
null⁹: ideo solu.matri.licet tũc ad ipsam res sit reuersura nõ videtur cõfirmari.l.
que ab initio de regu.iuris in regula nõ confirmatur de regu.iu.in vi.⁊ ibi Dinus.
Jtem vt inquit Bal.in.d.l.si prediũ/qué fere oés sequũtur constante matri.nõ tenet
alienatio rei dotalis facta a muliere etiã cũ cõsensu viri qr ꝓhibitio.l.Julie de fun
do dotali védicat sibi locũ in muliere alienãte sicut in viro in.§.⁊ cũ lex de rei vxo.
actio.l.cũ lege.ff.de fideiusso.insti.qui.alie.li.in prin.ff.solu.matrimo.l.si extimatis
ita dicit ipse in lectura antiqua: idé tenet ipse in lectura noua in.d.l.si prediũ/ nisi in
illis casibus in quib⁹ dos posset solui constante matrimonio/⁊ glo.in.l.vnica in.§.
⁊ cum lex.C.de rei vxo.actio.dicit qȯ si marit⁹ alienet fundũ dotalé constante ma-
trimo.cum cõsensu mulieris qȯ in tantũ non valet alienatio qȯ constãte matrimo.
ipse vir etiã potest védicare que glo.approbatur per Bar.in.d.l.cũ vir. ¶ Jsta opi
nio est communis.s.qȯ cõstante matrimo.non valet alienatio facta a muliere fundi

dotalis etiā cū cōsensu viri tamē si cōfirmetur morte viri in hoc est dubiū. Sed opi
nio Cyn. ⁊ Jaco. de Ra. reperio sequi Specu. in titu. de emp. ⁊ ven. in. §. tertio lo
co in. iij. colu. versi. sed pone qꝫ vxor in fine. vbi exp̄sse dicit qꝫ licet cōstante matri.
nō valeat alienatio fundi dotalis a muliere facta cōstāte matri. etiā cū cōsensu viri
tamē cōfirmatur morte mariti/ et allegat. d. l. cū vir. ff. de vsu capio. et ista poterat
allegare Andre. Sicu. ad fūdamētū sue opinionis ⁊ in hoc articulo istud tene mēti
Postquā hec scripserā reperij Joan. de Jmo. tāgere hāc difficultatē in repeti. c.
cū cōtingat de iureiurā. xvij. colu. versi. nūc restat videre quid/ ecōtra dicit se vidis
se istā questionē de facto in ciuitate Bononie. s. qꝫ licet nō valeat alienatio rei dota
lis facta a muliere cū cōsensu viri si cōfirmet morte mariti ita qꝫ solu. matri. posset
rem aduocare: et refert aliquos dicere cōfirmari talē alienationē per. d. l. cū vir ⁊ p
glo. d. l. cōstante. Sed ipse dicit se putare cōtrariū esse de iure/ veriꝰ dicit qꝫ hoc vo
luit glo. valde singu. insti. qui. alie. licꝫ in prin. vbi glo. dicit qꝫ solu. mat. mulier re⸗
uocat rē/ sed certe illa glo. nil facit nec meretur ad hoc propositū allegari qꝛ nō lo⸗
quitur ibi glo. in casu quo mulier alienasset sed maritꝰ de eiꝰ cōsensu/ quo casu dicit
glo. qꝫ mulier solu. matri. potest vēdicare rē ⁊ de hoc nō erat dubiū qꝛ casus est in. l.
in rebꝰ cū alijs. C. de iure do. ⁊ sic ad ꝓpositū q̄stionis nō meretur allegari illa glo.
¶ Mouetur et melius quia nō cessat ratio. l. prohibētis alienationē/ interest enim
mulieris sibi cōseruari rem dotalē etiā solu. matri. vt sic mulier posset iterato nube⸗
re. l. j. ff. solu. matri. qꝫ putat verū etiam si emptor fuisset ignorans quia adhuc stat
ratio prohibitionis/ et quia etiā tunc secundū eum non videtur obligata de euictio⸗
ne per rationē. d. l. ¶ Ad. l. cū vir/ respōdit qꝫ loquitur in viro in quo cessat ratio
l. prohibētis etiā solu. matri. non sic in vxore vt in. d. l. j. solu. matri. nec etiā obstat. l.
et heredi. §. filia. ff. de pactis. nam ille. §. intelligitur quādo dissoluto iam matrimo.
fit pactū preiudiciale doti/ secꝰ si eo cōstāte etiā si cōferatur in tēpus soluti matrimo.
per id quod habetur in. l. de die ⁊ in. l. Atilicinꝰ. ff. de pactis dota. nec obstat. l. spē
C. de dona. quia loquitur quando donatur spes actionis rei nō prohibite alienari
secus quando esset prohibita per id qꝫ notatur in. l. si ad resoluendā. C. de pre. mi⸗
no. et in. l. j. et. ij. C. si aduer. transa. ⁊ sic residet limitās hoc nisi mulier iurasset non
contrauenire/ nam tunc licet nō preiudicaret marito non consentienti vt in dicta. l.
si predium et in. d. c. cum contingat/ tamen soluto matrimo. in effectu cōfirmaretur
alienatio cum mulier obstante sacramento non posset contrauenire/ et in hoc dicit
qꝫ posset saluari glo. in. d. l. constante/ ⁊ opinio Cyni ⁊ aliorū. ¶ Sed dato qꝫ su⸗
pradicta essent indistincte vera: nullo modo posset substineri intellectus Andre.
Sicu. quia tex. in. d. c. loquitur quādo maritus alienabat de consensu vxoris et di⸗
cere quod tūc cōfirmaretur venditio rei dotalis seu donate propter nuptias morte
mariti per argumentum quia paria sunt alienare vel alienanti consentire/ hoc est
falsum nec reperitur iure cautum in hoc casu immo cōtrariū vt est casus ad litterā
in. d. auct. siue a me: ⁊. d. l. cū vir ⁊. l. fundū/ loquūtur in venditore non in consentiēte
¶ Item dico qꝫ omnes illi qui tenent qꝫ dicta. l. cum vir ⁊. l. fundum/ habeant lo⸗
cum in vxore dicunt expresse in vxore vendente non in vxore consentiente venditio⸗
ni viri/ alias in totum corrigeretur. l. Julia. que prohibet alienationem fundi dota⸗
lis. Item quia hoc expresse lege cauetur quod si maritus alienat fundum dotalem
cum consensu mulieris non confirmaretur alienatio per mortem mariti/ est casus
in dicta auct. siue a me/ ⁊ in dicto. §. ⁊ cum lex/ et in dicto. §. j. insti. qui. alie. licet nec
hoc vnquam ab aliquo fuit dubitatum/ et sic in hac materia fuit error parificare

mulieré alienare vel marito alienanti consentire/nam in muliere alienante aliquã do permittitur sed in marito alienante cum cõsensu mulieris non rationé differétie assignat Cyn. ⁊ Bal. in. d. l. si prediũ. ¶ Concludo ergo intellectũ Andree Sicu. nullo modo procedere: et alia que incidentur dixi circa alienationé factam a muliere si confirmetur morte viri tenebis menti. ¶ Redeundo ad propositum circa intellectum dicti capl'i peruenit. mihi videtur intellectus Joan. Andre. verior: et si recte ponderetur. iste fuit intellectus glo. in. d. c. in. ij. lectura. s. quod si post alienationé a marito factã cum consensu mulieris effluxissent. xxx. anni valeret alienatio interuenientib9 alijs de quib9 in tex. quia satis videtur satisfactũ dicte auct. siue a me. requirenti secundũ cõsensum expresse post bienniũ ex quo transierũt. xxx. anni ⁊ lapsus tanti téporis faciat presumi cõsensum expressum/⁊ sic tex. nullã vim nec supletioné patitur ⁊ videtur intellect9 satis equissim9. Maxime quia si põderas tex. in. d. c. peruenit/requirit vnũ vltra requisita in. d. auct. siue a me. s. qd in communes vsus viri ⁊ vxoris pretiũ fuit cõuersum qd nõ erat requisitũ per dictã auct. siue a me ¶ Quarto potest limitari dicta regula nisi ipsa mulier alienasset donationé propter nuptias cũ consensu viri qd in casu quo ipsa debet lucrari dictã donationé propter nuptias confirmaretur dicta alienatio morte viri per. d. l. cum vir. ⁊. d. l. fundum vt eleganter dixit Cyn. post Jaco. de Raue. in dicta. l. si predium in fine. C. de iure do. ⁊ ibi Bal. ⁊ Specu. in dicto titu. de emp. ⁊ vendi. §. tertio loco. versi. sed pone vxor licet de hoc dubitauerim superius contrarium credens sed procedit hec limitatio secundũ opinioné illorũ qui tenent alienationé confirmari sed contraria opinio videtur probari in. l. el marido. que est lex quarta huius titu. vbi tex. dicit qd mulier in vita mariti constante matrimonio non potest alienare arras etiam cum cõsensu mariti nec etiam post mortem mariti si filios habuerit nisi quartã parté pro anima ⁊ in illa procederet minus dubiũ in alienatione in vita facta: de quo vide notanter Joan. de J no. in repeti. dicti. c. cum contingat. si confirmetur alienatio rei dotalis in preiuditium filiorũ cum iuramento. ¶ Sed in proposito bene crederé quod si mulier alienasset arras constante matrimonio cum consensu viri ⁊ tépore quo moritur vir superessent filij illius matrimonij qd non cõfirmaretur alienatio ex eo qr non cedunt arre lucro mulieris nisi pro filijs illius matrimonij et mulieri interdicitur earum alienatio/⁊ sic in parte que debetur filijs a lege dubito de cõfirmatione quia cesset dispositio dicte. l. cum vir ⁊. l. fundum cogitabis.

Quarta limitatio.

An constãte matri. curraт mulieri prescriptio in donatiõe propter nuptias.

¶ Sed pone questioné quam habui de facto

Quedam illustris femina ducissa de Villalua promisit nomine arrarũ mille duplas cuidã nobilissime femine Marie de Acuña vxori Joan. de Viuero militis strenuissimi vice comitis de Altamira tempore quo matrimoniũ fuit contractũ inter dictã Mariã ⁊ dictum Joanné et pro dictis arris dicta ducissa mater dicti Joan. de Viuero obligauit quendã locũ/solu. matrimo. inter dictã Mariã ⁊ dictũ Joan. ipsa agebat hipothecaria pro dictis mille duplis contra possessoré dicti loci cui dicta ducissa vendiderat dictũ locũ. Opponebatur contra eã qd dicta hipothecaria erat prescripta quia elapsi erant multi anni a tépore venditionis/ego dicebã qd toto tépore quo durauit matrimoniũ inter eã ⁊ dictũ Joanné de Viuero non currerat sibi prescriptio in dicta hipothecaria ad consequendas dictas arras suas. ¶ Inter alia que adducebã ad hui9 partis fundamentũ erant sequentia: certum est vt ante dixi quod illa que de iure cõmuni appellabatur donatio propter nuptias hodie vo-

cantur arre: vnde in arris petendis non currit prescriptio mulieri constāte matrimonio etiam in casu quo extraneus ꝛ nō maritus promisisset dictas arras cum ad maritum principaliter expectet exercitiū dicte actionis siue petitionis arrarum. ¶ Allego primo Abba. in dicto. c. peruenit ad finem/ vbi recitat opinionē Antonii tenentis qd licet in rebꝰ dotalibus nō currat prescriptio cōstante matrimonio: tamen secus erit in rebus donatis propter nuptias. mouetur per illū tex. Item quia constante matrimonio vxor est domina dicte donationis sicut maritus dominꝰ dotis/ sed ipse tenet contrarium. Primo per glo. nota. in auct. vt immo. ante nup. do. colla. v. in verbo. in rem/ que vult quod super rebꝰ donatis propter nuptias nō agit mulier nisi solu. matrimo. vel tempore quo maritus vergit ad inopiam vt in rebus dotalibus. Et quanquā secundū eum illa glo. aperto iure non probetur/ probat ipse hac ratione: quia donatio que fit vxori a viro non operatur vt vxor ea re sibi donata debeat vti ꝛ frui quēadmodum maritus vtitur re dotali: ergo nec pro illis agere potest sicut nec pro dotalibus. ꝛ sic cum in hoc iudicentur a pari res dotales ꝛ res donate propter nuptias concludit prescriptionē constāte matrimonio pariter non currere in vtrisqꝫ/ ꝛ hoc aperte tenet glo. in. d. c. peruenit recte ponderata que dicit prescriptionē non procedere constante matri. ꝛ loquitur tex. ibi ꝛ etiam Abb. in casu quo agebatur cōtra extraneū possidentē rem donatā propter nuptias/ nec obstat secundū eum tex. in. c. peruenit/ vbi ponderatur ad mulierē excludendam lapsus xxx. annorū quia veritas est quod ibi mulier non fuit exclusa vigore prescriptionis quod apparet quia illa non currit saltem de iure canonico cum mala fide/ sed certum est qd illa ibi emptrix erat male fidei cum allegabat dictā vxorem illius militis consensisse in alienatione. hanc sententiā sequitur ibi Andre. Sicu. nulla facta mētione Abb. idem Alexan. de Imo. in. l. in rebus. C. de iure do. allegans glo. quas Abb. allegat ꝛ non plus. ¶ Ego addo istis casum singularē in. l. vbi adhuc. C. de iure do. ibi pro dote ꝛ ante nuptias donationē iunctis verbis que Paulo infra sequūtur ibi/ sed etiā si ipsa contra detētatores/ vbi est casus qd solū permittitur mulieri petere donationē propter nuptias constante matrimonio quādo maritꝰ vergit ad inopiā: et loquitur tex. non solū quando mulier agebat contra maritū sed etiam contra quēcunqꝫ extraneū hipothecaria. Allego etiam nota. tex.. in auct. donatiōe C. de iure do. que est situata infra. d. l. vbi adhuc. vbi tex. dicit donationem propter nuptias in hoc casu constante matrimo. vendicare potest. ꝛ sic tex. ibi expresse dicit qd in casu quo maritus vergit ad inopiā permittitur mulieri vendicare donationem propter nuptias. Facit etiā casus valde singularis in. l. cum notissimi. in. § illud. C. de pres. xxx. anno. versi. vnde euenit. vbi est casus expressus qd nec in actiōe personali nec in hipothecaria cōpetenti pro donatione ꝑpter nuptias currit mulieri prescripito nisi solu. matri. equiparādo expresse in hoc prescriptionē in rebꝰ dotalibus et in donatione propter nuptias cum earū redditio in tempus mortis vel dissoluti matrimonij differri solet mulieri. facit. l. in rebus. C. de iure do. vbi mulieri in dote non currit prescriptio nisi a tempore quo potuit dotem petere/ puta in tempus dissoluti matrimonij vel marito vrgente ad inopiam ¶ Sed quod dos ꝛ donatio propter nuptias iudicentur a pari: dico esse casum singularem in. l. cum multe. C. de donationibus ante nuptias / ibi si igitur nomine et substantia nil distat a dote ante nuptias donatio. facit etiam glo. singu. in. d. l. vbi adhuc. que dicit qd quemadmodum fructus rerum dotalium sunt viri ad onera matrimonij substentanda/ ita etiam fructus donationis propter nuptias. similis glo est in. §. est ꝛ aliud insti.

de donatio. ꝛ in auct. dos data. C. de donatio. ante nup. ¶ Allego etiã duos casus singulares vnũ in auct. siue a me. C. ad velleia. vbi est casus qꝺ siue donatio ꝑpter nuptias sit promissa a marito siue ab alio quocunq; non cõpetit mulieri actio in rẽ personalis nec hipothecaria ad illã cõsequendã nisi demũ solu. matri. aliũ in auct. vt immobi. ante nupt. dona. in prin. colla. v. iũcta glo. super parte in rẽ: vbi est casus qꝺ siue marit⁹ siue pater aut mater ei⁹ aut quilibet extrane⁹ promiserunt vxori alicuius donationẽ propter nuptias quod non potest illam rem sic donatã alienare ꝛ si alienet mulieri datur actio in rem vel hipothecaria ad illam cõsequendã dicit glo. super parte in rem illud esse verum solu. matri. sed non eo constãte nisi maritus vergeret ad inopiã/ ergo si constante matrimo. non potest agere non currit prescriptio vt. d. l. in rebus/ probatur in. d. auct. ibi post matrimonij transactis. l. j. §. fina. C. de anna. exceptio. ꝛ sic cõcludo non currere prescriptionẽ mulieri constante matrimonio in actione sibi competenti pro donatione propter nuptias siue pro arris etiam contra extraneum ꝛ ita consului de facto.

An marito vergẽte ad inopiã permittaẽ mulieri arrarũ vẽdicatio

¶ Pone qꝺ maritus vergit ad inopiã ita qꝺ mulieri ꝑmittiẽ petere dotẽ a viro/ nũquid eodẽ modo potest petere arras? dico qꝺ sic: ꝛ id quod statuitur in dote in. l. vbi adhuc. C. de iure do. habebit locũ in arris. iste est casus nota. in auct. donationẽ. C. de iure do. vbi tex. dicit idẽ qꝺ in dote/ ꝛ dicebat Cyn. in. d. l. vbi adhuc. qꝺ marito vergente ad inopiã secundũ dispositionem d. l. vbi adhuc/ dos ꝛ donatio propter nuptias debet poni in tuto vt ex fructib⁹ dicte donationis propter nuptias: ita allãtur vir ꝛ mulier ꝛ eorũ liberi sicut ex fructibus dotis secundũ glo. quod extendit ibi Cyn. ꝛ eum sequitur Bal. vj. colu. versi. Item quero. nam lex nostra miscet tres casus siue interuenit pactũ de lucrãdo dictam donationẽ propter nuptias siue nõ: vnde etiã si ex pacto mulier debeat lucrari donationẽ propter nuptias siue nõ ponẽtur in tuto arre qꝺ est notandũ ad hãc. l. ꝛ videtur Bal. mirabile qꝺ aduersus creditores posteriores mulier vtatur duplici preuilegio. s. detractiõe dotis ꝛ donationis propter nuptias ꝛ ita praticam⁹ quotidie qꝺ vbicũq; cõcurrũt creditores super bonis mariti mulier detrahit ante oĩa dotẽ ꝛ arras ex quo fere creditores mariti reperiũtur inuanũ laborãtes/ allego similem tex. ꝛ notandũ in auct. ꝓmissa. C. de donatio. ante nup. vbi tex. dicit esse permissã actionẽ in rem mulieri pro donatione propter nuptias qꝺ Bal. ibi dicit esse intelligendũ trib⁹ casib⁹/ ꝛ duo illorũ faciunt ad propositũ. s. si constãte matrimo. maritus vergit ad inopiam secũdus si soluto matri. debet lucrari mulier hanc donationem ex pacto/ facit tex. ꝛ que ibi Docto. notant in auct. siue a me. C. ad velle.

Vtrum cõpetat hipotheca ria ꝑ arris.

¶ Quero vtrum hipothecaria que competit pro donatione propter nuptias ꝛ sic pro arris sit preuilegiata in prelatione vt est hipothecaria que competit pro dote ꝛ glo. nota. que est in. d. l. vbi adhuc/ tenet qꝺ nõ tam in hipothecaria que competit pro donatione propter nuptias quã pro parrafrenis/ illã sequuntur ibi Bal. ꝛ Salice. est casus singularis in. l. assiduis. in. §. fina. C. qui potio. in pigno. ha. ibi hec autem tantũ ad dotẽ sancimus non ad ante nuptias donationem. ꝛ ibi tenet glo. Idem quod tenuit in. d. l. vbi adhuc.

An minor possit promittere arras.

¶ Sed vtrum minor potest promittere arras sine decreto reperi quendam magnũ Doctorem praticum asserentem in qua-

dam postilla sua qd̃ non mot⁹ ex eo qd̃ Bar. dicit in .l. Itē qr. ff. de pactis vbi dicit/
ego video qd̃ minor nõ potest sine decreto cõstituere donationē propter nuptias .l.
lexꝗ tutores. C. de administra. tuto. cũ hoc solo cõtent⁹ residet. ¶ Ego cõsidero la
tius ⁊ meli⁹ incipiēs a radice/ nã regula est qd̃ minor nõ potest cõstituere arras si-
ne decreto ⁊ cause cognitiõe ⁊ cũ alijs causis ⁊ solēnitatib⁹ que debēt interuenire
ad validandã alienationē rei minoris. iste est casus in .l. lexꝗ tutores. C. de admi. tu
to. ibi vel in donatione propter nuptias. facit .l. predia secũdũ vnũ intellectũ. C. de
pre. mino. ibi cũ proprietas ad te propter iuris interdictũ trãsire nõ potuit in domi
no mariti permãsisse palã est/ de hoc videtur mihi casus singularis in .l. si quando/ q̃
est lex fina. C. si maior fact⁹: ⁊ quanquã super intellectu illi⁹ .l. tã glo. quã alij scribē
tes variauerũt/ tamē clar⁹ ⁊ ver⁹ intellectus illi⁹ .l. est qd̃ imperator voluit regulare
donationē propter nuptias sicut ceteros cõtract⁹ onerosos/ ideo dicit ibi ꝙ minor
etiã cum decreto nõ potest donare. Sed hoc fallit in donatiõe ꝓpter nuptias/ nam
verba tex. sunt hec. cũ autē donationes a minorib⁹ nec cũ decreto celebrari possũt
(excepta ꝓpter nuptias donatiõe) est verũ ꝙ dicta ṽba vidētur aliquod dubiũ po-
nere in q̃stione quia cũ tex. dicit excepta propter nuptias donatione videtur dicta
exceptio posita a regula ante data in qua tex. prohibuit donationē minorũ: ergo si
excipit donationē propter nuptias videtur illã ꝑmittere. ¶ Sed dic qd̃ veritas est
qd̃ ibi tex. dicit in prin. qd̃ si alienatio sit facta de reb⁹ minoris et sine decreto qd̃ ra-
tificatur talis alienatio si post perfectã etatē minoris idest post .xxv. annos effluxerit
quinquenniũ qr tacite cõfirmatur dicta alienatio/ in secũdo respõso: dicit tex. quod
hoc fallit in donatiõe facta de reb⁹ minoris qr ista nõ ratificatur etiã si post etatem
ꝑfectã effluxisset quinquēniũ/ ⁊ tex. excipit ab vtroꝗ casu donationē ꝓpter nuptias
et etiã si exceptio solũ fiat a regula posita in donatiõe nõ est ad hoc vt ꝑmittatur sed
ab eo qd̃ nõ impediatur ratificatio tacite inducta post quinquēniũ a die etatis per
fecte sed sufficit ratificatio inducta per quinquēniũ sicut in alijs cõtractib⁹ onero-
sis et sic cũ tex. ibi loquitur in immobilib⁹ est casus expressus qd̃ in donatione pro-
pter nuptias debeat indistincte seruari dispositio. d. l. lexꝗ tutores ⁊ hec est opinio
cõis glo. et oĩm Doctorũ pro quib⁹ sunt dicte .ll. exp̃sse vbi etiã tenēt glo. ⁊ Docto.
¶ Est verũ qd̃ Barto. de Salice. in. d. l. predia. C. de predi. mino. et in .l. si quãdo in
fine. C. si maior fac. fuit in quadã singulari opiniõe dicēs predicta obtinere de iure
antiquo sed dicit qd̃ de iure nouissimo cũ donatio ꝓpter nuptias sit necessaria quia
dos data illã meretur ⁊ ex legis prouisiõe marit⁹ necessitatur illã cõstituere in auct.
dos data. C. de donatio. ante nup. ⁊ ibi glo. q̃ imponit marito necessitatē ⁊ ibi Sali.
in prin. tũc enim licet caute agatur si decretũ interueniat tamē nõ est necessariũ cum
Senatuscõsul. ad alienatiões necessarias nõ trahat. l. j. C. de p̃dijs mino. qd̃ nimiũ
extollit de iure cõmuni: istud videt̃ ponere aliquã cõfusionē in q̃stione nr̃a. ¶ Sed
nihilominus⁹ in ꝓposito nr̃o attēto iure hui⁹ regni cõtrariũ teneo ⁊ sto in opiniõe su-
pradicta. s. qd̃ nõ potest minor cõstituere arras sine decreto per supradicta iura q̃ in
expresso hoc determinãt: et dicta ratio qua mouetur Salice. cessat hodie scd̃m ius
hui⁹ regni ex eo qr marit⁹ si nõ vult nõ necessitatur ad arras promittendas nec per
hanc .l. cogitur ad illas promittēdas: et sic non est alienatio necessaria de qua in. d.
auct. dos data/ vnde cessat fundamentum Salice. et reducitur questio ad terminos
iuris cõmunis vbi erat dispositũ illud quod ante dictum est: et ita teneo et est ipsa
veritas et satis est qd̃ donatio propter nuptias habeat hoc preuilegiũ qd̃ licet minor
cũ decreto nõ potest donare vt in. d. l. fina. cum alijs. C. de predi. mino. et. d. l. fina. si

Intellectus .l. C. si maior fa.

maior fact⁹.ff.de donatio.l.ab agnato alias de cura.furio.q͏̃ posset donare propter nuptias cū decreto. ¶ Cōclusio ergo manet qd minor non potest cōstituere arras sine decreto qd intelligo vbicūq͏̃ maritus daret arras in bonis immobilibus sic loquitur.d.l.lex q͏̃ tutores et.d.l.fina.vel in mobilibus que seruando seruari possunt: secus si daret in arras bona mobilia que seruādo seruari non possunt nā tunc valet datio arrarū sine decreto/hoc tenet glo.et ibi Salice.in.d.l.predia.C.de predijs mino.est casus in.l.mulier ad finem.C.de iure do.allego etiam tex.nota.in.d.l. lex q͏̃ tutores vbi tex.numerat donationē propter nuptias inter alios contractus onerosos ꝛ cū illis dicit regulandū esse dictū cōtractū donationis propter nuptias. Hoc tenet glo.in.l.j.C.si aduersus donatio.in prima solutione super parte non reuocabūtur ꝛ est ibi casus secūdum intellectū glo.ꝛ ibi Bal.facit hanc distinctionem hoc tenet Salice.in.d.l.fina.et in.d.l.lex q͏̃ et in.d.l.pdia et in.d.l.ij. ¶ In tantū qd non cōpetit ei beneficiū restitutionis in integrū contra talē donationē propter nuptias factam in talibus bonis mobilibus: iste est casus singularis in.d.l.ij.C.si aduersus donatio.ibi obtentu etatis nō reuocabūtur iuncta glo.que dicit qd non restituitur contra talem donationem: subest enim iusta causa.s.matrimonij/ꝛ hoc si moderate cōstituerat arras secundum qualitatem personarū probatur ibi in quantū tex.dicit cōgruenti moderatione iūcta glo.nā si immoderate cōstitueret arras in quātitate excessiua posset restitui vt ibi est casus. ¶ Ad nostrū propositū vltra decimā partē bonorum nec in minore nec in maiore nil valet arrarum datio hodie. Sed vt supradicta applicētur ad propositū bene posset esse talis persona marit⁹ qd attēta vxoris qualitate etiā decima esset immoderata datio. Hūc intellectū sumat ibi Bal. dicēs minor nō restituitur cōtra congruentem donationē propter nuptias/ratio quia est vsus iure cōmuni facit de admi.tuto.l.cum plures in.§.in primis de tute. ꝛ ratio. dis.l.j.§.sed nō multos: idē Salice.in.d.l.ij.excepto qd in immobilibus licet valeat cum decreto donatio propter nuptias/tamen exigitur auctoritas curatoris: de iure do.l.si mulier/ tu dic qd debet seruari distinctio.d.l. lex q͏̃ tutores/licet id qd tenet Salice.dicit etiā glo.in.d.l.secūda. ¶ Ex predictis habes qd minor potest cōstituere arras in rebus mobilibus que seruādo seruari non possunt sine decreto: videtur tamen qd curatoris auctoritas debeat interuenire vt probatur in.d.l.ij.et in.l.mulier.C.de iure do.ibi si minor ante nuptias donationem cōsentiente vt dictū est curatore fecerit.facit dicta.l.lex q͏̃ tutores. ¶ Per hoc infertur satis notāter q͏̃ cū pecunia sit de rebus que seruando seruari non possunt vt dicit glo.nota.et vulgaris in l.j.§.fuit quesitum.ff.ad trebelli.in glo.in verbo necessaria ibi nō reperitur in adulto/quam ibi sequuntur Doctores.idē sentit glo.et ibi Bar.in.l. interdū de condi. inde.Bar.in.l.potest pupillus.ff.de auct.tuto.et in.l.si ex legati.ff.de verbo.obliga. et in.l.si quis pro eo.§.j.ff.de fidein. Abb.in.c.nulli de rebus eccle.non alie.probatur optime in.l.nouissime iuncta.l.lex q͏̃.de admi.tuto.ꝛ in.§.constituitur de vsufru.ꝛ in.l.aristo.§.fina.cum.l.sequen.ff.de iure do.que iura ad hoc allegat Roma. ꝛ sequitur ibi Alexan.in.d.§.fuit quesitum.nec obstat.l.lex q͏̃ tutores/ibi aurū argentumq͏̃ ꝛ quidquid vetustatem temporis quia ibi loquitur quo ad actualem et ꝛ non fructuosam conseruationem sed ad hoc vt pecunia afferat vtilitatem secundum eum vsum ad quem destinata est: dicitur de rebus que seruando seruari non possunt ꝛ ita concludunt omnes. ¶ Ex quo infero quod si minor constituit arras promittendo certam quantitatem pecunie vt fit quotidie valet constitutio ꝛ arrarum promissio etiam sine decreto ꝛ non restituitur aduersus talem arrarum dona-

tionem nisi immoderate donasset qd est quotidianu. ¶ Unu nota qd si minor sine decreto constituisset et promisisset arras in casu quo erat necessariu decretu quod si post etatem perfecta transisset quinquenium ratificatur datio arraru: iste est famosus tex. in. d. l. si quando. C. si maior factus/ et non est alibi/ Cyn. ibi illum intelligit quando omnes alie solennitates interuenerunt et solum decretum deficit.

¶ Nota ex secuda parte isti⁹. l. ibi. E si la muger. qd si mulier decedat cu filijs illi⁹ mariti a quo habuit arras qd de quarta parte arraru potest ad libitu disponere pro anima et tres partes debetur filijs illi⁹ matrimonij et ipsi succedunt in dictis trib⁹ partib⁹/ et si filios non habuerit potest ad libitu siue in vita siue in morte disponere de arris tanq de proprio patrimonio: et si ipsa moriatur ab intestato absq filijs illi⁹ mariti arre deuoluutur ad maritum et ad suos heredes/ et si habuerit filios ex diuersis maritis filij ex patre succedut in arris patris sui et sic solu. matri. mulieris efficiutur arre scdm forma hic tradita/ et in hoc exorbitat hec lex a iure comuni vt dictu est. ¶ Accedit pro hoc tex. singu. in. c. fina. §. sane de donatio. inter viru et vxo. vbi tex. dicit q queadmodu solu. matri. dos redit ad mulieré regulariter ita donatio pter nuptias reddit ad viru/ nam dicit tex. hoc esse veru nisi de cosuetudine cotrariu obtineat: et est ibi casus qd valeat cosuetudo vt mulier solu. matri. lucretur donatione propter nuptias/ et fortius secudum Abb. valebit statutu cum statutu habeat cosensum expressum: cosuetudo tacitu. l. de quib⁹ de legi. et sic cu dicta cosuetudine cocordat expresse lex ista qua nota: et ibi Hostien. et Joan. Andre. dicunt quod loquitur ille tex. de consuetudine cuiusda regionis vbi mulier lucrabatur donatione propter nuptias/ et forte refert se ad consuetudinem huius regni de qua fit mentio in caplo et si necesse eodem titulo.

¶ Circa hoc queritur de quadam questione valde singulari super qua no sunt multi dies fui cosultus a quoda milite potentissimo vtru mulier in arris suis habeat ta plenam facultate sicut in proprio patrimonio ita qd posset meliorare vnu ex filijs in arris puta vt fit quotidie: meliorat mulier vnum ex filijs in tertia et quinta vtru deducetur melioratio de arris vel si potest facere maiora de eis facultate regia precedete. et sic de similibus questionibus. ¶ Habui de facto cosulere. cu queda illustris femina fecisset maiora de quibusda locis proprijs et inter eos erat quedam villa sibi data in arris fuit noua dubitatio vtrum valeret quo ad dictam villam talis constitutio maiorie. ¶ Et vt gustes rationem dubitadi cosidera qd hec lex equaliter distribuit hec bona nomine arraru data vxori omnibus filijs illi⁹ matrimonij ibi E las tres partes que dé a los hijos de aquel marido dóde la ouo. et sic videtur equaliter dicta bona ex dispositione legali esse inter filios diuideda. ¶ Ad parté affirmatiua. s. qd mulier hoc posset tanqua si bona essent simpliciter propria: probatur primo a simili ex eleganti doctrina Bal. in auct. si quas. v. colu. in versi. iuxta hoc quero. C. de sacrosan. eccle. dicit quod si pater recepisset emphiteosim pro se et filijs suis quod posset ea prelegare vni filioru mouetur quia fili⁹ videtur capere tanqua ex donatione paterna dicta emphiteosim vnde quo ad filiu in potestate potest illa reuocare et coferre insolidu alteri filio. l. ij. de inoffi. donatio. idé sequitur Joan. de Imo. in. c. potuit de loca. per tex. et doctrinam Bar. in. l. qui Rome in. §. flauius. ff. de verbo. obliga. refert se vidisse ita dubitari de facto et sic cosuluisse/ idem Roma. cosi. xxxv. incipit visa facti serie/ mouetur

Vtru in arris posset mater filiu meliorare vel de eis maioratum facere.

quia rem ac ius heredis testator legare potest de lega.in.§.non solũ.ff.de lega.ij.l. si quis seruum/in prin.7 tenetur heres ad rem prestandã seu ius cõcedẽdũ ex quo habet nec rei extimationẽ prestat nota.casus in.l.vnũ ex familia.§.rem de lega.ij. que iura secundũ eum aperte decidũt.q.idem cõsuluit Petrus de Ancha.in consi.cxliij.incipi.pro domina Paula.multũ facit motus quia filijs nõ est quesitũ ius ad dictam emphiteosim de presenti sed demũ post mortẽ patris quia sic accipiẽdo ordine successiuo videtur accipere.s.post mortẽ/vt late Bar.in.l.gallus.§.quidã recte delibe.7 posthu.7 ab hoc iure quod est in spe acquirendi non acquisitũ re potest pater priuare filiã vt inquit Bar.in.d.§.flaui⁹.probatur in.l.iij.ff.de seruis exportã. Itẽ allegat illud fundamẽtum Bal.in.d.auct.si quas.s.quia videtur ius acquisitũ ex quadã donatione que potest per patrẽ reuocari tacite 7 expresse per patrem licet non allegat Bal.cuius prius fuit hoc fundamẽtum. ¶ Certe determinatio huius questionis nõ vrget multũ in proposito propter duo. Primo quia solum loquitur decisio 7 thema questionis vbi erat filijs ius quesitũ in spe ex cõtractu paterno maxime ex cõtractu lucratiuo.s.ex causa profeticia 7 reuocabili/ nr̃a questio est quãdo ex dispositione legali bona applicãtur filijs. Secũdo quia dicta cõclusio nõ approbatur indistincte/immo cõtrariũ tenuit Bal.7 ibi Ange.in.l. Itẽ veniũt in.§.nunc videamus.ff.de peti.here.s.qđ non posset vni filiorũ prelegare 7 loquitur Ange.in tali emphiteosi que non posset ad heredem extraneum deuenire. Hanc partem secutus est Andre Sicu.in.c.potuit de loca.7 refert se cõsuluisse 7 vidisse dubitari de facto in quibusdã excelsis Romanis/idem consuluit Ange.in consi.clxxxj. per fundamenta optima de quibus latius in dicto consi. Item quia fundamẽta Bal. in.d.auct.non militant in proposito/quia ratio potissima qua ipse mouetur ad decidendũ qđ posset prelegare est qꝛ videtur filius acquirere ex donatione paterna q̃ ad libitũ est reuocabilis/sec⁹ est in proposito nostro quia tractamus de matre a qua nõ prohibetur donatio/ideo Bal.in.d.auct.dicebat qđ in emphiteosi materna quã mater accepisset pro se 7 filijs suis.sec⁹ esset qđ mater nõ posset illã prelegare qđ infert aliquid ad propositũ/7 sic argumẽta istius questionis pro 7 contra non persuadent mihi multũ ad decisionẽ huius questionis que proprie loquitur in bonis que filijs acquirũtur principaliter ex dispositione legali/7 vide largas remissiones sup hac questione positas per Alexan.tã in.d.§.si liberi.l.vt iurisiuran.quã in.l.apud Iulianũ in.§.si quis alicui.ff.de lega.j.pro hac parte facit tex.qui Bar.videtur mirabilis in.l.vnũ ex familia.§.sed si fundũ.ff.de lega.ij.ibi cui voles aut quib⁹ voles intelligẽdo vt ibi Bar.intelligit qđ fuisset disiunctiua legis/nõ testatoris qđ si testator dixerit reliquas quib⁹ voles de familia qđ potest vnũ eligere.facit.l.cũ quidã.ff. eo.ergo in proposito licꝫ filijs applicetur potest mater vnũ eorũ eligere. ¶ Preterea allego tex.ad hoc famosũ in terminis in.l.in quib⁹ in.§.fina.C.de secu.nup.ibi eligendi videlicet quos voluerint ex liberis superestitibus nõ adempta licentia vbi est casus nota.qui loq̃tur in casu in quo mulier tenetur reseruare filijs primi matrimonij donationẽ propter nuptias quas ipsa lucrata est/qđ si filius qui debebat habere partem illius donationis moriatur filijs relictis/mater potest eligere filium vel nepotem vel ex nepotibus alterũ 7 hoc secundum vnũ intellectũ vel secũdum alium ipse filius premoriens potest inter filios eligere dicẽdo domina mater portionẽ illã quã vos debetis mihi restituere restituatis filio meo predilecto quẽ eligo: et in hoc secũdo intellectu reputatur mirabilis illa lex 7 sic licet portio sua pertineat ad filios suos vt ibi dicit tex.tamẽ potest eligere vnũ ipse siue mater. Preterea facit tex.valde

notandus in .l. generaliter in .§. negotia. C. de secu. nup. ibi tex. dicit qd queadmodum bona a parte prouenta vxor tenetur reseruare filijs cõmunib⁹ ita maritus tenetur reseruare filijs bona ab vxore prouenta. Subdit tex. elegãter diuidendi res quoq inter eos liberos ipsis parẽtibus pro suo arbitrio vel eligendi quẽ voluerint licentiã non denegam⁹. Similis tex. est in .l. femine. in fine. C. de secu. nup. ibi dum modo ex his tãtum quos tali successione dignissimos iudicamus in quẽ contẽplatione meritorũ liberalitatis sue iudiciũ mater crediderit dirigẽdum/ que iura sunt pulchra in proposito. ¶ Ad partẽ negatiuã qd non posset facit tex in .l. vnica in .§. videamus. C. de rei vxo. actio. vbi tex. dicit qd si pater moriatur prius quã filia sua quã ipse dotauerat qd actio de dote integra cõsolidatur in filiã/ sequitur tex. et facit qd in tantũ actio de dote consolidatur in eam et dos efficitur propriũ eius patrimonium etiã si a patre fuisset exheredata/ vel alij heredes instituti cũ ea quia neutro casu ad alios heredes pertinet aliquid de dote nec actio dotis diuiditur inter oẽs heredes sicut cetere actiones/ ecce casum qd ibi ex dispositione legali dos pertinet integre ad filiam ex dispositiõe legali. et dicit tex. quod pater nõ potest hanc dispositionẽ alterare immo etiã si eam exheredet vel alios heredes instituat cum ea non admittũtur ad aliquid in dote immo precipua est filie sicut lex ei cõcessit. ¶ Est verũ qd potest respõderi q in .d. l. dicta bona dotalia expresse adiudicat lex filie dotate sine parte aliorũ/ ideo nimirũ si auferatur patri potestas legandi alijs filijs quibus lex expresse aufert. sed in proposito nostre legis arras omnib⁹ filijs concedit sed potest respõderi quod eadẽ ratio videtur subesse in omnib⁹ quo ad partem alicui contingentẽ sicut de vno quo ad totũ/ nam ex quo hec lex distribuit inter oẽs pars que cuilibet pertinet ita est sua sicut si totũ ei distribuisset sed cum attribuẽdo totũ filie ei non potest per partem auferri ita nec partem quã sibi adiudicat/ cum idem sit de toto quo ad totũ sicut de parte quo ad partẽ .l. que de tota de rei ven. ¶ Hinc est q Bal. eleganter in .l. quoniã nouella. C. de inoffi. testa. iij. colu. versi. Scdo queritur nũquid filia dicit qd licet posset filia grauari in dote restituẽda in eo quod est vltra gitimã de lega. ij. l. fina. §. filie/ et Cynus in .d. §. videamus/ tamẽ hoc intelligit quãdo dos esset reuersura ad heredem grauãtis sed si iure consolidationis pertinebat ad filiã quod est regulariter vt in .d. §. videamus/ est casus: nõ valeret grauamẽ nec fideicõmissum nisi tantum filie relinqueretur quatenus ipsa grauatur .l. ticia in .§. que in irrita. de lega. ij. l. pater filiam in prin. ad .l. falci. refert se sic cõsuluisse. idem tenet Bar. in .d. §. filie. et sic videt qd in eo quod beneficio legis filijs acquisitũ est nõ possunt filij grauari. ¶ Facit tex. in .l. si seruo fideicõmi. in prin. meli⁹ in versi. idem probãdũ. vbi tex. dicit qd si quis emisset seruũ ea lege vt manumitteret quod si testator eũ manumittat et instituat heredem/ nõ efficitur heres necessari⁹: rationem subdit tex. ibi quia ex beneficio .l. cõsequebatur libertatẽ ex cõstitutione diui Marci vt in .l. ij. C. si man. ita fue. alie. facit .l. cum pater in .§. ticio de lega. ij. cum alijs et .l. pater filiũ ad .l. falci. ¶ Preterea ad hoc propositũ facit tex. singu. in auct. de nup. colla. iiij. §. venient/ ibi non enim permittimus parẽtibus non recte introductã electionem: et ibi ideoq secundũ portionem vnusquisq lucretur/ ecce ibi casum singularẽ disponentẽ qd illud quod lex mãdat filijs reseruari a matre vel patre transeunte ad secundas nuptias veniat equaliter inter eos diuidendũ nec permittatur ei eligere vnũ ex dictis filijs et ex illo tex. sumpta est auct. lucrũ hoc. C. de secũ. nup. vbi tex. singulariter dicit lucrũ hoc equaliter inter liberos lege distribuitur nõ arbitrio parẽtis permittitur/ idem dicit tex. in .§. prosperimus in auct. de nõ eligen.

secu.nuben.colla.j.ibi nullam esse licentiā matri alios quidē filiorum eligere alios autē exhonerare/ et ideo Bal.in.d.auct.lucrū hoc dicit inferri ex verbis dicte auct. qd vbi lex ipso iure disponit cessat hominis dispositio per quā destrueret vel impediretur legalis dispositio et prouisio. ¶ Et per ista hec pars videtur mihi substentabilior tamen non assero determinate et per dicta iura auctenticorū videtur sublatū fundamētū ante positū quod potius vrgere videbatur.s.dicta.l.in quibus/ et generaliter/ et femine/ quia inquantū illa iura permittebant parentibus electionem corriguntur per dicta iura auctenticorū. Item quia hec lex videtur facere distributionē inter filios illius matrimonij a quo venerunt arre et non dat partē aliis filijs alterius matrimonij. Itē in certis casibus illas lucratur vt hic/ et sic non est iudicandum de eis tanq̄ de proprio patrimonio mulieris simpliciter sed prout hec lex disponit/ ergo cum distribuat arras inter filios et ipsi videntur eas habere ex distributione legali militabit.d.auct.lucrum/ et auferetur parentibus potestas de eis aliter disponendi quam lex distribuit sed equaliter diuidentur inter filios. ¶ Probatur hec opinio in.l. Porque alas mugeres: in foro iuzgo in libro.iiij. titulo delos bienes que pertenecen por natura: vbi tex.dicit E las tres partes deuen fincar alos hijos si fuere vno señero/o muchos.facit in simili tex.in.l.heredes mei.§.peto.ff.ad trebe. vbi tex.dicit quod si quis rogauit vxorem suam vt cum moreretur hereditatem suā filijs restitueret qd omnibus debetur fideicōmissum: ita quod vxor non habebit potestatem eligēdi vnū ex eis. ¶ In vno casu indubitanter teneo hanc opinio.s.qd si mater transisset ad secundas nuptias posito pro constanti quod non perdit arras: quia tunc de necessitate tenetur relinquere arras filijs primi matrimonij a quo arre precesserunt vt iste tex.disponit: nam dico quod in tantum necessitatur tunc illis relinquere quod ipsa non potest meliorare aliquem filium suum et primi mariti in eis: nec facere maioriam in vnum ex dictis filijs sed equaliter ex distributione legali debent inter eos diuidi.iste est casus in dicta auct.lucrum.et in.d.§.venient.et in dicto.§.prosperimus.quod tene mēti ad praticā quia in diuisionibus bonorū raro vidi hoc oppositū in melioratione a matre facta indistincte de bonis suis. ¶ Sed fortiter videtur obstare decisioni principalis questionis: quia si mater meliorat in arris vnum ex filijs suis licet ex capite predicto non videtur valere: tamen poterit iste filius melioratus se iuuare ex validitate prelegati: dato quod arre essent omnium filiorum cum testator posset testari de bonis alienis et illa legare vt in.l. cum rem alienam.C.de lega.maxime in preiudicium sui heredis quia testator potest legare rem heredis: vt est casus nota.in.l.vnum ex familia.§.si rem.ff.de lega.ij. vnde videtur quod valeat prelegatum seu melioratio etiam in parte aliorum heredū: et quia non valet legatum rei aliene ignoranter factum credens testator rem esse suā nisi legetur coniuncte persone vt dicta.l.cum rem alienam.Bal.mouet in terminis hanc difficultatem in.d.auct.lucrum.hoc cum tex.ibi auferat potestatem eligendi et distribuendi matri in donatione propter nuptias et alijs bonis a marito prouentis: vnde dicit ipse/ nonne quis potest testari de bonis alienis in preiudiciū sui heredis maxime inter coniunctas personas vt in.l.cum rem alienam.respondet dictam obiectionem veram esse si intendit testari tanquā de re aliena/secus si intendat testari de re in qua ius habet quod indubio presumitur etiam si tale ius fiat caducum morte.C.de lega.l.vxor patrui.ff.de vsufru.lega.l.si stico.hec ille. ¶ Sed quia in casu nostro esset prelegatum a coniuncta coniuncte serua dispositionem.l. cum pater in.§.euictis.ff.de lega.ij.et latissime tradunt legiste in.d.l.cū rem alie-

nam.z.d.§.euictis.z.d.§.si rem.z canoniste in.c.si filius de testa. ¶ Et ne decipie ris quia respectu legitime non habet locũ dispositio illius legis vnũ ex familia/ in §.si rem.vt ibi tenet Bar.z dixi singulariter in cõmento a me facto ad.l.quoniã in priorib⁹.C.de inoffi.testa.in.vij.extensione/nihilomin⁹ tene menti distinctioné quã Bal.facit in.d.auct.lucrum hoc:et ista tanquã noua in pratica cõmendabis.

¶ Queritur etiã nunquid dispositio istius.l. permittentis mulierem deberi lucrari arras et posse de eis disponere certo modo habeat locum etiã in ea que est vidua tempore quo disponit dictis arris vel solum in ea que decedit viuente marito: z hec questio de paruo dubio deseruit z satis determinatur per hanc.l.z dico qȝ siue tépore quo vxor decedit ab hac vita est nupta z viuit eius maritus siue sit vidua habet locum huius.l.dispositio: intellige quo ad disponendum de arris in vita z in morte quãdo est vidua secũdum formã hic traditam/quia si decederet viuéte marito in morte potest de eis disponere in vita mariti non cum ipse habeat supportare onera matrimonij z per hoc debet fruct⁹ habere. Tamé ad propositũ de vidua allego singularé conclusioné Pauli de Cast.in Rub. ff.soluto matri.concludentis qȝ si statutũ disponat quod mulier habés liberos non potest testari nisi de quarta parte sue dotis z reliquas tres teneatur reseruare liberis habebit locũ ne dum in muliere testãte quãdo nupta est sed etiam si tépore quo testatur esset vidua dicit fuisse de facto/z sequitur ibi Alexan.in.xj.colu.ratio est qȝ etiam soluto matri.dicitur dos in Rub.ff.solu.matri.l.ij.in prin.ff.eo.l.etiã de fundo dota.Bar.in.l.si marito in.§.j.eo.titulo z alibi: z per hoc reperio Alexan. consuluisse in consi.cij.in.iij.volu.quod statutũ disponés super dotibus certo modo restituendis post morté habebit locum in vidua. satis ad propositũ facit conclusio Bal. in.l.j.C.vnde vir z vxor.vbi dicit quod si statuto ciuitatis cauetur qȝ si mulier contraxit secundas nuptias z de vtroq; matrimonio filios habuerit qȝ doté suam teneatur relinquere liberis vtriusq; matrimonij equaliter/sicut est mutine qȝ si mulier q̃ est in tali casu vidua tépore mortis astringitur dicto statuto quia dotata dicitur etiã que dotem recuperauit solu.matri.C.communia vtriusq; iudi.l.fina.ff.pro socio.l.si socius pro filia de colla.l.filie: z qȝ ita se habet cõmunis vsus loquédi qȝ est notãdũ z ita praticatur/z Bal.ibi sequitur Salice z alij moderniores. Est bonus tex.in.l. etiam.ff.de fun.dota.vbi solu.matrimo.vocat lex dotalem fundũ datum in dotem.facit.l.omnem.C.de bo.mater.l.filius.§.vidua.ff.ad municipa.que iura ad hoc propositũ allegauit Roma.in.d.l.j.z hoc nota ad primã z secũdam partem huius.l.

¶ Ulteri⁹ nota istũ tex.quod mulier lucratur arras z potest de eis disponere siue in vita siue in morte si non habeat filios nã dicit tex.E si hijos no huuiere haga d̃ sus arras lo q̃ quisiere quier en vida quier en muerte. ¶ Sed pone quod mulier habuit filios qui omnes decesserunt vtrum erit idé respondeo quod sic.iste est casus singularis in.l.femine.in.§.fina.C.de secũ.nup.ibi vel natus nata ve decesserit/est lex expressa foro iuzgo.l.iij.titulo de la buena q̃ pertenece iure nature. ¶ Nota etiam istum tex.ibi/E si la muger hijos de dos maridos.zc.quod si mulier transeat ad secundas nuptias tenetur reseruare arras quas habuit a primo viro filijs illius matrimonij z mariti a quo habuit arras z filius vnius mariti non habet partem in arris procedentibus ab alio marito. ¶ Crederem tamen quod quando mulier transit ad secundas nuptias in totum tenetur re- An mulier teneatur reseruare filijs suis.

seruare arras filijs illius primi mariti nec de eis aliquid potest disponere nec de
quarta parte/⁊ ita credo limitandum istum tex. hic in quantum permittit vxori vt
posset disponere de quarta parte arrarum quia non obtinet si ipsa transisset ad se-
cundas nuptias/immo tunc integras arras tenetur reseruare filijs illius mariti a
quo habuit. ¶ Et quod per transitum ad secundas nuptias mulier perdat arras
⁊ liberis in totum teneatur reseruare. est tex. nota. in auct. in donatione. C. de do-
natio. ante nup. que est infra. d. l. femine. dicit enim tex. ibi in donatiõe propter nu-
ptias etiam si alius pro viro dederit deferit eam proprietas. et est ille tex. multũ no-
tandus nam oppositum videbatur cum hoc non est quesitum beneficio mariti sed
extrinsecus. sed Bal. ibi assignat rationem decisionis/ quia quando contemplatio
alicuius est finalis causa dandi ipse dedisse videtur. ff. de vulga. sub. l. sed si plures.
§. in arrogato. ¶ Pro hoc allego alium tex. notandum in. l. generaliter. C. de se-
cun. nup. vbi tex. dicit nec interest si alter pro marito donationem ante nup. vel pro
muliere doté crediderit offerendã. ¶ Hoc est satis notandum per id quod infero
ad finalem parté huius. l. que permittit patri dare arras pro filio vxori quod istas
arras eodem modo tenetur filijs illius matrimonij reseruare/⁊ perdit per transitũ
ad secunda vota sicut si maritus dedisset/ et ita extendes eleganter hanc secundam
partem que disponit vt filius secundi matrimonij non habeat partem in arris da-
tis a primo viro sed illas habeant filij primi matrimonij vt hoc vendicet sibi locum/
non solum si vir dedisset arras sed si pater eius pro eo seu alius quicũꝙ quod nota
An mulier perdat arras propter adulteriũ. quia non tacta sic punctualiter. ¶ Adde etiam quia eodé modo sicut mulier per-
dit dotem propter adulterium ita perdit arras si maritus vult/ita dicit tex. in. l. fina.
istius titu. l. j. ⁊. ij. libro. iiij. titulo de los adulterios. est casus nota. qui loquitur ex-
presse in donatione propter nuptias quam mulier debet lucrari ex pacto vel alias
in. c. plerunꝙ/de donatio. inter virum ⁊ vxo. iuncta glo. in parte dotalium secundũ
vnam expositionem que expositio approbatur ab omnibus. est casus. in. l. consensu
C. de repudi. §. hec nisi vir/ibi suam dotem ⁊ ante nuptias donationem amittit vi.
tex. in auct. vt liceat ma. ⁊ auie. §. quia vero plurimas colla. ix. Item perdit arras si
causa adulterandi recessit a domo mariti etiam si non probetur cõtra eam adulteriũ
ita dicit tex. in. l. fina. huius titu. ¶ Et quando fugit sine causa ⁊ forum pernocta
uit presumitur causa adulterandi recessisse. l. consensu in. §. vir quoꝙ. C. de repudi.
si fugeret ad parentes vel alias personas suspitione carentes/vel nisi vir eam de do-
mo eijecisset. hoc totum probatur in. d. §. quia vero plurimas/⁊ tenet glo. ⁊ ibi Do
ctores in. d. §. vir quoꝙ in parte foris ⁊ quod mulier perdat donationem propter
nuptias propter adulterium. est casus in. l. fina. C. de repudi. ibi quemadmodum
dos et donatio propter nuptias perijt. ¶ Et quomodo intelligantur hec verba si
maritus vult ⁊ si ipse nõ accusauit in vita/si heredes possunt accusare ⁊ ei opponere
adulterium ad finem lucrandi dotem et arras vi. tex. in. l. rei iudicate in. §. morũ.
ff. solu. matri. ⁊ ibi Bar. ⁊ latissime moder. tex. ⁊ ibi Salice. et alios in. l. fina. C. de
adulte. vulgaris est materia ideo eam obmitto et de muliere recedéte a viro quod
perdat dotem ⁊ donationem propter nuptias. est casus in dicto. c. plerunꝙ/ ⁊ ibi
vide/quid si maritus eam expulsisset adulterio existente notorio/ ⁊ vide glo. ⁊ Abb.
in. c. fina. de adulte. Rodericus.

¶ Ex libro tertio titulo de las deudas .l. tertia decima in qua disponitur qđ mulier non posset cōtrahere sine licētia viri. multa ex huius .l. lectura fuerūt cōcremata ⁊ inter alia questio illa singularis ⁊ quotidiana vtrū mulier posset cōtrahere sine viri licētia in pias causas de qua per Bal. in .l. generali. C. de sacrosan. eccle. que questio fuit latissime in modū disputationis tractata per genitorē meū sed quia ex fragmētis potest elici veritas huiꝰ difficilis ⁊ vtilissime questionis ponā ad pedē littere que scripta reperij que sequuntur.

Preterea potest adduci in simili id qđ in alia materia Bar. determinat in .l. j. in .v. colu. in versi. quarto quero. C. de sacrosan. eccle. vbi dicit qđ dānatꝰ ad mortē nō potest ad pias causas testari. subdit rationē que facit qꝛ ex quo iste sic dānatus perdit bona q̄ applicātur personis de quibꝰ in auct. bona dānatoꝝ. C. de bo. dam. si permitteretur testari ad pias causas esset in illoꝝ preiudiciū quod non est fatendū sentit ergo qđ vbi lex prohibet aliquē testari fauoꝛe alterius nūquā fauoꝛe pie cause talis prohibitio censetur remissa. probatur in .c. licet. §. fina. de sepultu. li. vj. quē Bar. allegat in .d. l. j. in questione antecedenti. ¶ Sic in proposito ex quo mulier prohibetur contrahere sine licentia viri eius fauoꝛe qđ hec solēnitas nō intelligatur remissa etiā ad pias causas. Optime facit id quod dicit Domi. in .c. fina. de immu. eccle. li. vj. sumptū a Federi. de Se. in consi. lxxviij. vbi dicit quod si statutum non prohiberet generaliter trāslationem in ecclesiā directe sed certo casu vt puta quia augmētaret poꝛtionē debitam de iure nature que est tertia ad dimidiā/ post quod testatoꝛ relinqueret filio solūmodo tertiā ⁊ residuū relinqueret ecclesie qđ ecclesie non haberet totū illud residuū sibi relictum sed filius debet habere dimidiam sibi a statuto cōcessam ⁊ residuū ecclesia/ subdit rationem singularē/ quia aliud est per statutū aliquid disponi per quod omnis via ⁊ modus transferendi dominia rerū in ecclesia prohibeatur ⁊ sine causa ⁊ tunc nō valet ⁊ aliud est statutū facere per quod aliquis ex iusta causa reddatur inhabilis ad cōtrahēdū cū quacūq͡ persona maxime in cōtractu odioso vt in cessione ⁊ valeat vt in simili facit tex. ff. de cōdi. ⁊ demo. l. cū tale. §. mulieri ⁊ .l. cū ita. ¶ Sic videtur dicēdum in proposito cū iusta suadente causa mulier reddatur inhabilis ad cōtrahēdum sine viri licentia. Et hanc opinio. licet timidus sequitur Andre. Sicu. in .c. qđ clerici de foro compe. xxiij. colu. versi. ego hanc materiā ⁊ non sine iactātia dicit se olim examinasse hanc materiā secundū qđ deus sibi cōcessit tā in Rub. de re. eccle. non alie. quā in .c. ecclesia sancte marie in commento de consti. ⁊ fatetur se dedisse nouissimas solutiones ad iura super hoc loquentia/ sed quia isthec tempoꝛa alios moꝛes aliam vitam expostulāt vt aiebat Terentius reliquit ante dicta tanquā a iuuene enucleata/ ⁊ firmat tunc qđ lex imperialis apponens certā solēnitatem in rebus subditoꝝ transferendis liget subditū etiā quo ad contractū seu donationem factam ecclesie per fundamenta que tres colūnas occuparūt licet in effectu paucioꝛibus possent cōpꝛehendi. ¶ Ex quibus ad finem infert pridie se cōsuluisse statuto illius regie ciuitatis cauebatur qđ in contractu donationis deberet interuenire certa solēnitas que obseruātia erat facilis/ modo quedam mulier donauit certa loca cuidam clerico in qua donatione nō interuenit solēnitas statuti cōsuluit dictā donationem esse nullam dicit ita consuluisse Cardina. in splēdida vrbe Pistoꝛiensi vbi vigebat statutū qđ donatio non insinuata potestati

Mulier an possit cōtrahere in pias causas sine licētia viri.

infra mensem esset nulla quidā donauit clerico nec insinuauit potestati infra mensem decidit donationē nō tenuisse quia licet statutū non afficiat clericū/ afficit suū subsidiū dicit qđ oportuna esset declaratio summi pastoris sup hac questiōe in qua se submittit iudicio ecclesie. Idē Andr Sicu. in. d. c. relatū. el. j. in specie refert doctrinā Bal. in. d. l. generali/ ꝛ loquitur notabi. allegādo hinc ꝛ inde plura singularia ad vtriusqꝫ partis fundamentū/ in fine residet qđ aut est constitutio seu lex imperialis prohibēs alienationē fieri/ ꝛ tunc cōprehēdit ecclesias ꝛ alia loca pia per. d. l. si diuina domus/ iūcta glo. sua ꝛ doctrina Bar. ibi. C. de exactio. tribu. li. x. aut est cōstitutio municipalis hoc disponēs ꝛ tunc secus quia hoc facere non posset cum esset cōtra libertatē ecclesie vt in auct. cassa. C. de sacrosan. eccle. in fine remittit se ad ea que latius dixerat in dicta repeti. Rub. de reb⁹ eccle. nō alie. cum ergo hec sit lex videtur generaliter intelligēda etiā ad cōtract⁹ factos ad pias causas: ꝛ per hoc euadi possunt plura argumēta facta ex parte contraria que loquūtur ꝛ militāt in dispositione statuaria. Poteris etiā extēdere late hāc. q. ad vtrāqꝫ partē ex dictis per Bar. in. d. l. cūctos populos/ ꝛ ibi Bal. ꝛ in. d. auct. cassa. ꝛ ex eleganti repeti. facta per. Do. Car. in. d. c. perpendim⁹/ vbi singulariter loquitur ad propositū ꝛ optimū ꝛ elegans consiliū Abb. in cōsi. lxiiij. inci. stante quadā cōstitutiōe qđ cōsiliū ꝛ alia que hoc propositū possunt coadiuuare scripsi in. l. Ningun home hoc foro li. iij. titulo delas mandas in illa. q. vtrū valeat dispositio. d. l. restringēs potestatē legandi pro anima vltra quintā quā. l. inserui. super. l. quoniā in priorib⁹ ꝛ ex dictis elegan ter per Andre Sicu. in solēni repetitio. quā fecit super Rub. de re. eccle. nō alie. ꝛ copiosissime per auditorē Rote in famoso cōmēto per eū facto super. c. ecclesia sancte marie ꝛ super. c. j. de cōsti. optime ꝛ singulariter Abb. in. c. qđ clericis de foro cōpe in quib⁹ locis plura elegāter dicta reperies/ ꝛ vide etiā quandā additionē Alexā. in apostillis ad. d. l. cunctos populos/ vbi multa hinc ꝛ inde in genere allegantur.

¶ Certe qui vellet tenere hanc partē iusto iudice posset se tueri considerato qđ hec est lex cuius dispositio habet largas habenas magis quā statutū municipale vt est casus in. d. l. si diuina/ nec potest dici esse hanc legē in preiudiciū et derogationē libertatis ecclesiastice/ cū nec directe nec indirecte facta sit ad impediendū translationem fiendā in ecclesiā facta est in fauorē mariti considerata mulieris imbecillitate. Obseruātia solēnitatis hui⁹. l. nō est difficilis immo nimis facilis. s. exigere licentiā mariti quā si recusaret sine iusta causa posset suppleri auctoritate iudicis vt infra dicetur ꝛ qui hoc vellet tenere bene posset respōdere qđ auctoritas domini Bal. in. d. l. generali in primo casu loquitur in testamento in quo dispositio confertur post mortem vxoris ꝛ hoc non attenditur secundū hanc. l. que solū loquitur in cōtractu nō autē in testamēto quod ad libitū potest facere mulier absqꝫ licētia mariti/ maxime qꝛ nō incurritur tātum preiudiciū ex dispositiōe testamēti cum eius effectus sit post mortem prout incurritur ex cōtractu presertim in preiudiciū mariti. In secūdo casu loquitur quādo offert se et sua tantū sed cum habet maritū non potest se offerre. Itē in casu quo ipse loquitur nō erat statutū inductū in fauorē viri prout est hec lex ex qua ratiōe/ militat illud dictum Bar. in. d. l. j. C. de sacrosan. eccle. in. iiij. q. de dānato ad mortē qđ ante retuli/ vnde ideo qꝛ licētia de qua in hac lege reqritur in fauorem viri multa argumēta euadūtur de fundamētis doctorū que cōtra hāc partē fieri possent. ¶ Posset hec questio cōsiderari dupliciter/ vno modo in contractib⁹ factis cū clerico siue ecclesia quilicet fiāt cū ecclesia non dicūtur celebrari nec fieri ad pias causas puta emit mulier aliqua rem ab ecclesia seu clerico vel accepit ab eis do-

Singularis cōsiderati o ex q̄

mum incēsum vel emphiteosim/vel celebrat cū eis aliquē aliū cōtractū non respectu
alicuiꝰ pie cause nec habito respectu ad aliquid piū sed eo modo quo cōtraheret cū
aliquo prophano priuato ⁊ tunc eque potest dici qꝺ nō valeat absqꝫ licētia mariti/⁊
totū seruetur tenor huiꝰ.l.per fundamēta ante dicta in hac vltima parte vbi concur-
runt opiniones famosorū doctorū fulcite optimis fundamētis.probatur in.l.si diui
na/iuncta glo.⁊ ibi Bar.C.de sacrosan.de qua supra: ⁊ hec opinio probatur late ex
oībus fūdamētis superiꝰ relatis premaxime hoc videt singulariter decidere Abb.
in.d.c.qꝺ clericis de foro cōpe.in.vj.colu.in vsi. ego vero in hoc articulo vbi post
aliorū recitationē dicit qꝺ si statutū seu cōsuetudo cōcernit solēnitatē actꝰ adhibē
dam tēpore cōtractus ⁊ tūc siue statutū sit clerici siue laici nō valebit cōtractꝰ nisi
illa solēnitas sit obseruata/hoc ideo quia non potuit subditꝰ cōtrahere etiā cū su-
bdito spreta lege superiꝰ immo peccauit de maio.⁊ obe.c.j.de lega.j.l.nemo potest
de testa.c.reqsisti ⁊ nulla cōtracta fuit obligatio cū lex sibi resistat ⁊ inhabilitet cō
sensum suū.l.cum lex de fideiu.c.si diligenti de foro cōpe.c.cū contingat de iureiu.
⁊ sic cōtractus nō potuit ex vna parte cōsistere cum debeat esse vltro citroqꝫ obliga
toriꝰ.l.labeo de verbo.signi.facit.c.admonet ⁊.c.qꝺ in dubijs de renū.⁊ quia si cō
tractus nō valet nō debet ex eo ius reddi ad qꝺ bene facit qꝺ notat Cyn.in.l.ij.C.
de cōsti.pecu.facit.c.iij.de eo qui mitti.in posse.⁊ quod notat Innocē.in Rub.de
cōsue.nec per hoc potest dici secundū Abb.qꝺ statutū laicorū ligat clericos cū po-
tius disponit circa subditos suos ad bonū finē/⁊ si ecclesia seu clericꝰ volūt laicum
obligare debēt obseruare oīa sine quibꝰ ipse obligari nō potest/⁊ pro hoc optime fa
cit etiā illud consiliū Federi.in cōsi.lxxvij.ꝙ supra retuli:⁊ etiā refertur per Abb.
in.d.c.qꝺ clericis qꝺ stante statuto vt nobilis non posset recipere cessionē actionis
contra popularē non valebit cessio facta nobili etiā per ecclesiā cum statutū dispo-
nat in casu licito ⁊ inter subditos ⁊ non in fraudē nec alio modo infringēdo liberta
tem ecclesiasticā ⁊ sic si recte pōderetur Bal.in.d.l.generali/nō loquitur nisi quādo
ad pias causas mulier cōtraheret licet aliqua ex fundamētis suis cōcludant vltra
alia plura fundamēta super hoc adduci possent que omittuntur breuitatis causa ⁊
ex locis ante allegatis colliguntur. ¶ Secūdo modo potest cōsiderari quando fie
ret contractus cum ecclesia ad pias causas/puta pro anima sua intuitu elemosine/
vel pro missis dicendis donat aliquid seu facit alium contractum pro aliqua capel-
lania in vita seu post mortem pro anima sua ⁊ antecessorum et parentum ⁊ tunc va-
lebit contractus sine licentia mariti.allego ad hāc differentiā expressam conclusio-
nem Abb.in.d.c.qꝺ clericis in.vj.colū.vbi postqꝫ posuit theoricā ante dictā.s.qꝺ sta
tutū concernēs solēnitatē actꝰ adhibendā tēpore cōtractꝰ ligat clericos seu ecclesiā
dicit hoc esse verū nisi fieret talis contractꝰ pro anima vnde dicit ipse ex theorica an
te dicta qꝺ laicus testādo debet adhibere oēs solēnitates legis sue alias testamentū
non valebit quantuncūqꝫ clericum instituisset heredē/subdit hoc esse verū nisi hoc
fecisset pro anima ecce ergo qꝺ in materia huius questionis.s.si statutū requirēs so-
lemnitatē in contractu liget ecclesiā vel clericum aperte dictus Doctor facit hāc dif-
ferentiam.s.vtrum contractus fiat cum clerico vt priuato vel fieret pro anima ⁊ ad
pias causas/⁊ reuera hec differētia etiā fuit facta per Do.Anto.notabiliter in.d.c.
qꝺ clericis. Nec credas hanc differentiā carere fundamento immo est iuridica qꝛ
secūdum eos/ideo si pro anima relinquatur nō ligat obseruātia dicti statuti quia in
dispositionibus ad pias causas sufficit seruare solēnitatem iurisgentiū vt in.c.rela
tum/de testa.⁊ qꝺ no.in.l.j.C.de sacrosan.eccle.⁊ ius canonicū preualet in concer-

habetur veritas questionis.

nentibꝰ animā vt in auct. vt cle. apud prop. episc. in prin. ⁊ ideo Do. Anto. in. d. c.
relatū/ per illum tex. motus. solū hoc fundamēto refert se respōdisse ⁊ cōsuluisse de
facto qȏ stante statuto ꝙ nō valeat testamentū nec vltima volūtas nisi sit posita in me
morialibꝰ cōmunibꝰ qȏ tale statutū nō habebit locū in testamētis ad pias causas
cum in talibꝰ relictis nō posset fieri statutū in preiudiciū cause pie vt disponit tex.
in. d. c. relatū. idem sentit Abb. ibi clarius Imo. ⁊ ceteri modniores ⁊ Bal. in auct.
cassa. ix. q. C. de sacrosan. eccle. facit dictū Bal. in. d. l. generali/ loquentis in his ter-
minis. ¶ Preterea adduco singu. tex. in. l. j. C. de sacrosan. eccle. vbi est casus secū
dum intellectū quē sequitur Bar. qȏ vnusquisqꝫ in mortis articulo cōstitutꝰ potest
relinquere ad pias causas de bonis suis aliquo defectu iuris ciuilis non obstante
propter solēnitatē probāt verba tex. ibi liber sit stillus ⁊ sic debet intelligi liber ab
omni solēnitate iuris ciuilis ⁊ qȏ per liberā confessionē censeatur solēnitas remissa
probatur in. l. etiā. §. j. de bo. liber. ⁊ in. l. si quādo. C. de inoffi. testa. vnde ipse Bar.
in solēni repetitione in colu. penul. versi. Quinto quero dicit qȏ etiā de iure ciuili
in dispositionibꝰ factis ad pias causas siue per cōstitutū in mortis articulo siue nō
nulla requiritur iuris ciuilis solēnitas nec in persona testatoris nec in qualitate di-
spositionis nec in ordine disponēdi/ dum tamen talis dispositio nō repugnet bonis
moribus seu pietati/ ⁊ si imperator statueret contrariū non valeret/ ⁊ oēs leges sta-
tuentes contrariū non essent seruāde/ ex quo leges facte super rebus pertinentibus
ad pia loca vel pijs actibꝰ deputatis non valent nisi ecclesiastica auctoritate fuissent
confirmate vt in. d. c. ecclesia sancte Marie: mouetur etiā quia in his que spiritua-
lia sunt vel in quorum obseruatione emergunt peccata iura canonica preualent le-
gibꝰ. l. preuilegia. C. de sacrosan. eccle. sed relicta ad pias causas respiciūt spiritua-
lia per que cōsequitur remissio peccatorū/ ergo in eis preualent canones legibus/
sed cum de iure canonico hoc videtur expressum vt in. c. relatū. ⁊. c. cū esses. de testa-
men. ergo. Preterea dicta apostoli in spiritualibꝰ preualēt dictis imperatoris. l. j. ⁊
ibi nota. C. de secū. nup ⁊ in. c. cū scd̄m apostolū de secū. nup. sed apostolus dicit ad
Gala. iij. hōis confirmatū testamentū nemo spernat aut superordinet/ nec ibi expri-
mitur de aliqua solēnitate per ius ciuile requisita. ¶ Ex quibꝰ ⁊ alijs pulchris fun
damētis Bar. in. d. l. j. in fina. verbis cōcludit in hec verba qȏ non obstante aliqua le
ge cōmuni municipali vel imperiali facta vel fienda relicta ad pias causas debent
iudicari scd̄m canones ⁊ iura diuina ⁊ naturalia seu gentiū et nō scd̄m leges. Apl's
ad Gala. v. c. qui spiritu dei ducitur nō est sub lege. q̄ auctoritas fuit allegata p̄ Bar.
in dicta repe. in fina. colu. ex qua dicit ipse satis apparet qȏ in his qui spū dei ducti
ad pias causas relinquūt nō habēt locū leges scripte sed vera littera ad Gala. v. dicit
qȏ si spū dei ducimini nō estis sub lege. Et dicit Bar. elegāter quomodo scio qȏ di-
sponit ad pias causas ⁊ spiritu dei ducatur/ dicit hoc declarari ad Heb. viij. vbi dici
tur qui spiritu dei agūtur hij filij dei sunt. ⁊ glo. dicit esse differētiā inter egi ⁊ agi seu
duci. egi dicitur ille q̇ ex se aliquid facit: agi seu duci dicitur ille qui nō aliquid facit
sed magis spiritu quodā: ideo quocūqꝫ modo instigatione sacerdotis vel alterꝰ ad
pias causas relinquat aliquid spiritu dei agi dicitur. et sic non est sub lege. facit tex.
nota. in. c. due sunt. xix. q. ij. vbi spūs quidē dei lex est ⁊ que spū dei aguntur lege dei
aguntur. verū est qȏ huic auctoritati respōderi potest vno modo qȏ que spiritu dei
agūtur nō sunt sub lege. intelligitur sub lege peccati sed bene sunt sub lege positiua
que perciperet honesta. ita respondet Imo. in. l. tam his. ff. de donatio. causa mortis
recitatū per Alexā. in. l. seniū. C. qui testa. fa. po. secūdo modo respondet idē Imo.

in.l.qui filio in.§.seruus.iij.colu.ff.de here.insti.s. qꝺ que spiritu dei agũtur nõ sunt sub lege/habeat locũ in his qui religionẽ ingrediũtur vt patet ex notatis in.c. licꝫ de regula.⁊ in.d.c.due sunt.vnde scḋm eũ nõ videtur illud habere locũ in eo q̇ est in sclꝰo licꝫ relinquat ad pias causas/que due solutiões nõ sunt euangeliũ ⁊ alibi deo cõcedẽte examinabũtur. Hinc dicebat Bal.in.l.j.circa fi.in lectura.C. de sacrosan.eccle.qꝺ si statutũ disponeret nõ posse ligari etiã ad pias causas nisi coram vij.testibꝰ tale statutũ tanq̄ cõtra salutẽ animarũ nõ valeret/⁊ ita refert cõsuluisse Bar.preterea Ludo.Roma.in cõsi.cxcvij.incipi.presens ista particula in.ij.dubio cõsuluit qꝺ ꝓhibitio per viã donatiõis causa mortis nõ includit casum illum quo causa mortis donaretur intuitu pietatis.allegat casum singu.in.d.l.si spõsus.§.cocessa.⁊ sic aperte videtur cõsuluisse cõtra opinio.quã tenuerat in.d.auct. similiter Hoc cõsiliũ refert Andre.Sicu.in.d.c.relatũ/sed ego in meis cõsilijs illud nõ potui reperire. Preterea ad hoc faciũt pulchra verba eiusdẽ Bal.in.d.§.cõcessa in recollectis ex relatione Andre Sicu.in.d.c.relatũ.vbi sumit argumentũ ex illo tex. qꝺ probibita alienatiõe simpliciter nõ intelligitur probibita ad pias causas nec intelligitur probibita eleemosina. Allegat Marti.Sille.⁊ Cyn.ibi in addi.subdẽs magis ad propositũ an probibita alienatione forte in testamẽto vel lege municipali videatur ꝓhibita eleemosina/refert quosdã dicere ꝙ sic cõtrariũ dicit se credere ex eo ꝙ in hac generali probibitiõe videtur excepta ꝑsona impatoris.l. imperialẽ.C. de probi.feu.alie.per Fede. Itẽ qꝛ ille qui dat eleemosinã magis videtur dare debitũ quã donũ.l.j.C.de mendi.li.xj.maxime qꝛ eleemosina cõtinetur sub diuino precepto ⁊ sic hec probibitio nõ dare eleemosinã esset cõtra euangeliũ ⁊ cõtra bonos mores/ideo nõ valet huiusmodi statutũ ar.l.cõuenire de pactis dota. ⁊ qꝛ videtur dari in remediũ peccatorũ propter qꝺ emanauit dispositio.l.j.C.de sacrosan.eccle.ne talia relicta euanescerent propter iuris ciuilis solẽnitates nõ obseruatas:⁊ ipse Andre. Sicu.in.d.c.relatũ/dicit ⁊ vltra alios põderat tex.in.d.§.cõcessa/per quẽ indubitanter dicit hanc opinio.probari inducẽdo sic quia dictꝰ.§.secundũ eum fundat se super hoc videlicet quia ideo valuit talis donatio loci pro sepultura quia donantẽ non facit pauperiorẽ ⁊ accipientẽ non facit locupletiorẽ: vnde scḋm eum ibi presupponit tex.qꝺ quis donãdo religioni nõ efficitur pauperior.⁊ sic est casus pro dicto Marti.Sylli.⁊ sequaciũ/⁊ pro statuto prefacto quia cum statutũ dicit qꝺ mulieres non possint disponere de rebꝰ suis sine cõsensu propinquorũ/cõsiderauit enim fragilitatẽ mulierũ ne efficerentur pauperiores/⁊ ideo voluit qꝺ disponerẽt cum cõsensu propinquorũ sed donãdo ecclesie ⁊ pijs locis non efficitur pauperior/vt in.d.§.cõcessa.ergo sequit̃ qꝺ nõ obstãte tali statuto potest mulier donare ecclesie sine cõsensu propinquorũ.hec ille. ¶ Sed cũ supportatiõe Andre.Sicu.inaduertẽter põderat illum tex.ad hoc qꝺ non dicatur donãs effici pauperior quãdo donat pro sepultura locum suũ/ibi tex.dicit qꝺ non efficitur locupletior donatariꝰ cum locꝰ sibi donatꝰ efficiatur religiosus/⁊ per consequẽs in nullius bonis/ibi porro hic non videtur locupletior ⁊ ibi non tamen fit locupletior: ideo fuit deceptꝰ in ponderãdo hoc modo illum tex.⁊ melius facit tex.in versi.proinde/ibi ⁊ si maritus ad oblationẽ dei ⁊ ibi sed si quid ei detur vt donũ deo detur/⁊ ibi.quare ⁊ si oleũ pro ea in edes sacras/vnde licet sit verũ vt infra dicã quod nõ posset dici qꝺ non efficiatur pauperior qui donat pro anima/tamen ad hanc considerationem non meruit ille tex.allegari.

¶ Superest nunc respondere ad.d.§.dona-

re ꝛ ad.c.imperialē ꝛ ad.d.l.generali/in quib⁹ Roman⁹ posuit fundamentū contra Bal. ꝛ certe tex.in.d.§.donare videtur fortiter vrgere in quātum prohibet alienationem feudi fieri etiā pro anima nec pro dote filie ibi donare autem aut iudicare pro anima vel in dote pro filia dare nullius curie poterat cōsuetudine ꝛ in tantū fuit visus ille tex.aliquibus terribilis qḋ quidā archiepiscop⁹ Euredumē.in quadam summa quā fecit in titulo.iiij.refert secundū Bal.qḋ multi credebāt illū tex. esse falsum cū imperator nō poterat statuere vt ecclesie vel in pios vsus non posset legari.Sed respōdeo qḋ ille tex.recte cōsiderat⁹ nō producit tātum effectū qḋ per ipsum reddatur nō vera dicta cōclusio Bal.nā qḋ quis non posset alienare feudum pro anima non est cōtra preuilegiū ecclesie nec in eius preiudiciū hoc est statūtum sed hoc operatur ipsa feudi natura ꝛ quodāmodo vitiū quod rē comitatur.C.de acqui.posse.l.vitia vt dicimus in vsufructu ꝛ alijs iuribus separabilibus a persona.ff.de noua.l.si vsusfructus ꝛ qꝛ esset relinquere seu disponere pro anima de beneficio ꝛ bonis domini nō de re propria nō dico me auctorē sed Bal. qui ita respondet in.d.§.donare quem Roma. tacuit/ quanq̄ Hos.in summa de immu.eccle.tenuerat qḋ feudū paternū vel ꝓpriū posset ecclesie legari nisi cōsuetudo semꝑ repugnet qḋ nō admittit Bal. ꝛ sic ratio dispositiōis illius tex.fuit illa qꝛ feudū nō est in pleno dominio feudatarij qḋ clare constat ex eo quia ꝓhibetur feudū dare in dotē pro filia sua qḋ non esset si esset res propria sua ꝛ idem sensit Bal.in.d.c.imperialē. iij.colū.in versi.quero an vassallus posset dare feudum in dotem. Ad.l.generali/in quantū tex.dicit quod tamē alia iuris ratione munitū sit.reperio Bar. respōdisse in dicta repetitione.l.j.C.de sacrosan.eccle.xvj.colū.in fine in versi. nec obstat predictis ꝛ respōdet dupliciter. Primo quia ibi loquitur quando testator non erat in mortis articulo cōstitut⁹ in.d.l.j.secus licꝫ de iure canonico idē si nō esset in mortis articulo cōstitutus/respondet secūdo munitum ratione intelligi non solēnitate sed qḋ relictū sit rationabile ꝛ non sit cōtra pietatem/si hec solutiones sunt vere non est presentis speculationis principaliter quia oēs pro posse conati sunt reprehendere Bar.in dicta repetitiōe. Ad propositū nostrū sufficit respōdere qḋ licꝫ illud esset de iure ciuili tamē iam de iure canonico qḋ preualet in istis causis pijs per.c. cū esses ꝛ.c.relatū est statutū qḋ leges ciuiles an modo locum non habeāt in relictis ad pias causas sed prout disponitur in dictis capitulis. ¶ Ad predicta facit qꝛ in hoc versatur magna vxoris vtilitas facere bonū pro anima sua que oībus rebus proponenda est.l fina.C.ad.l.Julia.repetū.optimus tex.in.l.sancimus.C.de sacrosan.eccle. ibi cū autē veteres leges ea que diuini iuris sunt humanis nexibus non alligari sanxerunt ꝛ in fine.l.ibi animas hominū quibuscūq̄ causis ꝛ hec tanquā nouiter ponderata perpetuo memorie tradantur ad defensam Bal. ¶ Nihilomin⁹ cogitabis super his quia lex facta est in fauorē mariti vt ante dixi/ꝛ disponit in casu diuerso a casu Bal.in.d.l.generali.s.de cōsensu propinquorū qui exigebatur principaliter in fauorem vxoris ob eius imbecillitatē que videtur cessare cōtrahendo ad pias causas pro aīa iuxta illud.thesaurizate thesauros vestros in celis vbi non est erugo nec tinea sed in proposito ista licentia exigitur in fauorē mariti cui vxor subiecta est. Genesis.iij.vnde loquēdo expresse in elecmosina sanctus Thomas in.ij.q.xxxij.articulo octauo ad finem dicit quod si vxor habet alias res preter dotem que ordinatur ad substentandū onera matrimonij vel ex proprio lucro vel quocunq̄ alio licito modo potest dare elecmosinā etiam irrequisito assensu mariti/moderatas tamen ne ex earū superfluitate vir depauperetur/alias vero non debet dare elecmosinas sine cōsensu

viri vel expresso vel presumpto nisi forte videret aliqué cõstitutũ in articulo extreme necessitatis nã quãuis mulier sit equalis viro in actu matrimonij tamen in his que ad dispositioné dom⁹ pertinét vir caput est mulieris vt inquit Apostol⁹ prima ad Corin.xj.hec Thomas idé quasi Abulé. Mathei.vj.q.xxj. ¶ Optime scribebat Augustin⁹ in epistola ad ediciã τ habetur per Gratianũ.xxxiij.q.viij.in.c.qd deo.ibi immo vero tanto sancti⁹ inter vos coniuges manebatis quãto sanctiora ac cõcorditer placita seruabatis/nihil ergo de tua veste nil de auro vel argẽto vel quacunq̧ pecunia rebus nullis terrenis tuis sine eius arbitrio facere debuisti.

¶ Secundo limitari potest ista lex. Nisi vxor

contraheret cum patre suo/hec limitatio potest sumere fundamentũ ex quadã eleganti cõclusione posita a Bal.in.l.pactũ.xxj.q.C.de collatio.vbi dicit qd si statutũ disponit qd mulieres nõ possint cõtrahere sine cõsensu duorũ propinquorũ etiã cũ iuramẽto q̧ si filia cõtraheret cũ patre vel renũciet patri valeret talis cõtract⁹ τ renunciatio non obstãte qd dictus cõsensus non interueniret/ ratio est quia propter naturalé affectum plurimũ videtur patri esse concessum ar.ff.de libe.lega.l. Aurelius in.§.ticius testamẽto.ff.de here.insti.l.quidã cum filium.ff.de cura.furio.l.furioso puberi.l.nec in ea in.§.fina.ff.de adulte.sed si non cõtraheret cũ patre sed cũ alijs remotiorib⁹ que plerũq̧ malũ consiliũ capiunt pro puellis.C.de nup.l.vidue tunc debet seruari dispositio dicti statuti.famosum verbũ profecto τ in multis praticabile nam cũ hodie sepissime mulieres renuncient hereditatib⁹ paternis secundũ formã.c.quãuis pactũ de pactis li.vj.nõ requiritur in tali cõtractu licẽtia mariti qd est valde notãdũ τ menti tenédũ.hoc dictũ sequitur quidã modernior Mediolanẽsis legens Padue.C.de transa.l.trãsactioné τ extollit illud nimis pro dicto statuto.sequitur hoc dictũ τ extollit Ludo. Roma.in.l. si quis mihi bona in.§.si corã de acqui.here.ff.τ ibi Alexan. Imo.illud recitat τ tenet ex eo quia in patre videtur cessare omnis suspicio.l.isti quidé.ff.qd metus causa.hoc dictũ Bal.sequitur idem Alexã.cõsulendo in cõsi.xxix.in.iij.volu.cõsi.subscribẽs se cõsilio Baptiste de Gazalupis de sancto Seuerino/τ sunt optima verba Sceuole in.d.§.ticius testamẽto ibi presumptio enim propter naturalem affectũ facit omnia patri videri concessa.

¶ Ego quo ad casum.l.nostre teneo contrariũ immo quod dato qd vxor cõtraheret cũ patre suo requireretur licẽtia mariti moueor a diuersitate statuti super quo loquũtur predicti Doctores ad.l.nostrã nam ipsi loquũtur vbi statutũ exigit consensum propinquorũ qd est solũ propter imbecillitatem mulieris τ Bal.in.d.l.pactum vtitur principaliter hoc fundamẽto/ideo satis hoc cessat cõtrahẽdo cũ patre/ista ratio cessat in ꝓposito vbi nõ exigitur cõsensus propinquorũ sed licẽtia mariti τ principaliter in eius fauoré vt iam dictũ est/sed hec ratio ita obtinet si vxor cõtraheret cũ patre quia tunc etiam vertitur fauor τ interesse mariti q̧ nõ cõtrahat cum patre sine eius licẽtia τ maxime filia ducta affectione paterna faceret cõtractum in fauoré patris τ in dãnũ mariti. ¶ Allego in simili quãdã elegante determinationé Salice. in.l.trãsactioné.C.de trãsa.ibi est casus nota.qd presumptio met⁹ tollitur si contractus fiat in presentia amicorũ τ per illum tex.limitat Bal.glo.l.j.§.que honorande quarũ re.actio nõ de.que voluit qd cõtractus factus ab vxore in presentia viri presumitur factus ob nimiã reuerẽtiã mariti inquit Bar.qd hec presumptio tollitur si in presentia essent cõsanguinei ipsius mulieris τ amici.subdit Salice.τ in hoc facit nõ se ita putare in filia cõtrahẽte in presentia patris cum nulla reuerẽtia coequetur pa-

terne.ff.de iusti.& iure.l.veluti & sic tenet Salice.qd interuet9 amicorũ & cõsanguineorũ non facit cessare presumptioné reuerétie in cõtractu celebrato a filia cũ patre & sic non videtur satisfactũ huic legi requiréti licentiã mariti. Preterea non potest negari qd licet licétia de qua in hac.l.reqratur propter imbecillitaté mulieris/ tamen quia principaliter requiritur in fauoré viri licet cõtrahédo cũ patre cesset imbecillitas/non tamé cessat alia ratio de fauore viri ne aliquod dãnum ipse patiatur ex tali cõtractu/sed vbi lex vel cõstitutio duas habet in se principales rationes vna earũ cessante altera remanéte nihilomin9 remanet legis dispositio.ff.de his qui no.in.l.liberorũ.§.vero.ff.de preui.cre.l.si vétri.§.in bonis insti.de nup.in.§. affinitatis. Preterea Roma.in.d.l.pactũ.C.de colla.in.vij.colu.in versi.Jtẽ inquantũ singulariter expresse reprobat doctrinã Bal.per fundaméta q̃ibi lati9 videbis: & hoc sentiunt Bar.in.l.j.de aucto.tuto.& Bal.in.l.si quando in.§.illud de inoffi.testa.in illa questione quã ante retuli: vbi dicũt q̃ si filia per statutũ nõ potest cõtrahere sine auctoritate patris pater nõ potest prestare auctoritaté ad celebrãdũ cõtractũ cũ eo de quo in prin.hui9.l.dixi latius.& sic omnes illi qui tenuerũt illã opinioné clare sentiunt q̃ quãdo filia celebrat cõtractũ cũ patre necesse sit obseruare solénitaté statuti & etiã cõtra Bal.facit ratio posita in.l.data.C.de donatio.ꝓpter quã.Alexã. Jmo.in.l.apud Julianũ.in.§.si pupillus.ff.ex qui.ca.in po.ea. multũ dubitauit de dicta Bal.doctrina: ideo relinquit cogitandũ. ¶ Sed ad hoc dubiũ omnino tollendum allego tex.singu.in.l.Si el padre/supra in hoc foro in libro.j.titu.delos pleytos que deuen valer o no/in fine vbi clare deciditur q̃ quãdo filia contrahit cũ patre requiritur licentia mariti: alias non valet contractus quod tene menti/ & ita teneo.& sic ista melius computabatur pro extensione quam pro limitatione.

Tertia limitatio si mulier exercet mercantiam.

¶ **Tertio limita nisi mulier exerceat mercantiam** quia tunc eatenus quatenus tangit mercãtiã si contractũ faciat valet contractus sine licétia mariti: iste est casus notabilis hic & dicit Alfon.hic. Jdé esse si haberet officiũ vt obstitrix vel ciruga de quib9 officijs late Bal.in.l.si vxoré.C.de cõdi.in ser.sed semper debes intelligere de cõtractu facto ratione officij vt clare probat iste tex.nec enim credas qd mulieri obstetrici vel ciruge detur libera cõtrahédi potestas absq̃ licétia mariti cũ hoc nõ cõcedatur vxori mercantiã exercenti nisi solum in his que attinét mercantiã vt disponit tex.noster: & hec fundãtur optima ratione cũ eo ipso qd de cõsensu mariti mercatur/videtur ei dare licentiã ad omnia illa sine quib9 cõmode illud officiũ exerceri nõ posset vt per totũ titu.ff.de insti.ff.de alimen.lega.l.lega.ff.qué testa.apc.l.ij.§.inspectio de serui.vrba.pre.l.iij.in.§. qui habet.ff.de procura.l.ad rem & l.ad legatum.l.ij.ff.de iuris.om.iudi.bene facit quedã lex stili proxime alleganda in limitatione sequenti.

Quarta limitatio si esset vtile mulieri

¶ **Quarto limita nisi esset vtile mulieri facere** talé contractũ nam videtur qd posset facere cõtractũ absq̃ licentia viri hoc probat nota.tex.in.l.nec.C.de contra.emp.vbi tex.dicit cũ & feminam minoré.xxv. annis absente curatore stipulari posse nõ ambigitur.& Bal.ibi nota.sumit argumentũ in proposito/dicens illum tex.esse menti tenendum ad statuta de cõtractibus mulierũ qd non valeãt sine presentia propinquorũ qd intelligatur de contractibus damnosis non de vtilibus.bene facit tex.insti.de aucto.tu.in prin.& in.§. pupillus. de inu.stipula.& in.l.j.C.de auct.pres.hoc dictum cõmemorat & sequitur Alexã .in.l. apud

Julianū.§.si pupillus.ff.ex qui.ca.in po.ea.facit.l.nō ideo minus. C.de procu.l.
fina.§.pupillus de ver.obli.l.iij.C.de con.τ comi.sti.in specie etiā refert hoc dictū
Bal.Domi.Alexā.τ transit cum eo in.l.mutū insi.pe.colu.ff.de acqui.here.τ cla-
re sentiunt Ange.τ Joan.de Jmo.in.d.l.mutum in.§.eum.qui inquantū affirmāt
vigore statuti predicti non excludi mulierē ab adeūdo hereditatē non damnosam
de qua supradixi. Facit glo.singu.τ que ibi Ange.in.l.ij.ff.de accepti.qđ obligatio
potest fieri per personā prohibitā obligari ad finē consequende liberationis. facit
glo.τ ibi Bal.in prin.in.l.quicūq3.C.de bonisq3 libe.faciat glo.singularis in.l.cū
hij.in.§.eam transactionē.ff.de transa.que sūmit argumentū ex dicto.§.qđ si ven-
dit ecclesia vel minor in causam nō concessam tenet venditio si fecerit cōditionem
suam meliorem.ff.de re.eo.l.si fundus sit sterilis.l.fina.C.pro emp.de qua est cōten
tio inter Bar.τ Bal.nec illi assentiunt canoniste.Ego allego quandā.l.stili valde fa
mosam cū qua videtur cōcordare opinio Bal.τ est lex in meo libro numero .ccxlv.
incipit otrosi/enel titulo delas deudas/vbi lex venit ad postillādū singulariť hāc.l.
ideo placuit ei9 verba hic litteraliter inserere quorū tenor talis est.Otrosi enel titu-
lo delas deudas y delas pagas enla ley q̄ comiēça maguer dize asi/maguer que mu-
ger de su marido no pueda fiar ni hazer deuda sin otorgamiento de su marido estas
palabras ni fazer deuda entienden las asi en casa del Rey en las deudas en que se le
no sigue ala muger casada alguna pro mas si compro la muger casada alguna cosa
tenuda es de pagar lo que compro y lleuo/y esso mesmo enel emprestido/o en otra
cosa de que pro se le aya seguido/ca los menores avn entonces tenudos son. quā.l.
perpetuo tene menti ad huius.l.declarationē. ¶ Jn simili satis ad propositū eius
qđ determinatur per hāc.l.stili.allego tex.singularē in.l.j.in prin.ff.de cōtra.iudi.
tute.vbi est casus singularis qđ licet pupilli sine tutorū auctoritate non obligētur
nec in rem suā tutor obligare pupillū posset/tamē subdit ibi Vulpian9 qđ si ex bo-
na administratione tutor aliquid impēdit pro pupillo obligatur ei pupill9 ad sol-
uendū qđ pro eo bene impēdit/prouocādi enim fuerūt tutores vt prōptius de suo ali
quid pro pupillis impēdant dū sciūt se recepturos id qđ impenderint/et hinc est qđ
Alexā.singulariter in.l.more in.ij.colu.ff.de acqui.here.dixit qđ statutū ꝓhibēs
mulierē posse obligari sine cōsensu propinquorū nō haberet locū quādo obligare-
tur mulier ex administratione rerū gestarū per aliū/ex qua administratione fuerat
effecta locupletior/quia tūc obligatur ipsa actiōe negotiorū gestorū.refert hoc vo
luisse Bal.per illū tex.in.d.l.j.ff.de cōtra.iudi.tute.verba Bal.in.d.l.j.sunt aliqua-
tenus diuersa saltē in ratione ab his ad que illū allegat Alexā.dicit enim Bal. nota
hunc tex.ad questionē dicit statutū qđ filiusfa.nō obligetur sine auctoritate patris
quidā gessit negotia filij fami.patris auctoritate nō interueniēte/queritur an age-
re posset/respōdet qđ sic mouetur hac ratione quia illa auctoritas τ solēnitas nō de-
sideratur in quasi cōtractib9/hec ille.τ sic Bal.ibi nec loquitur in vxore nec loq̄tur
ita limitatiue/vt refert Alexan.s.in casu quo mulier esset effecta locupletior/sed fun-
damentū Bal.vadit alia via.s.quia solēnitas auctoritatis non desideratur in quasi-
contractibus prout erat ille. ¶ Nihilomin9 quo ad propositū placet dictum Bal.
non per rationem suā.s.quia est quasi contract9 cum in hoc iam ante tenui quod hu-
ius.l.solēnitas requiritur etiā in quasi contractib9/τ sic optime locutus est Alexā.
intelligēdo sic dictā administrationē ex qua effecta est mulier locupletior quia sic lo
quitur tex.in.d.l.j.cuius argumēto vtitur ipse Bal.τ Alexan.alias locupletaretur
mulier cū aliena iactura τ nullus acceptaret bona pupilli et vxoris vtiliter admi-

nistrare/ et hanc eandé conclusioné tenet idé Alexan.in.d.l.apud Julianū.§.si pupillus per.l.iij.ff.cōmo.hoc etiam videtur sentire Rapha.in.d.l.more.ex relatione Alexan.ibi in.ij.colu.dicit enim quod tale statutū vetans minoré seu mulieré contrahere sine cōsensu propinquorū non habet locum in ea obligatione ex qua esset locupletior: accipe quatuor iura que probant hoc notabiliter concordantes cum dicta.l.stili.l.iij.in prin.ff.cōmo.l.eatenus.ff. de instit.l. pupillus.ff.de aucto.tuto. et.l.j.ff.eo.titulo. ¶ Ex quibus habes duas limitationes ad hanc.l. Prima quod si esset vtile mulieri valet contractus sine licentia mariti. Secunda que est quasi idem quod si mulier est effecta locupletior obligatur licet in contractu nō interuenisset licentia mariti. ¶ Predictā conclusionem quā tenuit Alexan.in dicta.l.more.et in dicto.§.pupillus.et Bal.in.d.l.j.tenet idé Alexan.in.d.l.mutū in fina. verbis .ff. de acqui.here.et per hunc modū dicit posse saluari quoddā dictū Ange.ab eo positum in.d.l.mutū.vbi dicit qđ licet mulier nō posset se obligare virtute statuti de quo supra/ tamen poterit mulier gerere actū qui principaliter tendit ad acquirendū/licet in consequentiam se obliget: vnde tanquā procuratrix poterit mulier pro alio acquirere possessioné per.l.quāuis in prin.cum ibi nota.de acqui.posse. licet secūdū Ange.in.d.l.quāuis.videtur tenere contrariū.s.qđ non obligetur.et glo.etiam ibi tenet quod mulier non obligetur ex mandato. ¶ Subdit Alexan.in.d.l.mutum. se non videre quod dictum Ange.posset saluari nisi hoc modo.s.qđ quantuncunque aliquis probibeatur obligari tamen nunquā videatur prohibita obligatio ex qua talis persona prohibita efficeretur locupletior per.l.iij.cum simi.ff.cōmo.vnde si penes mulierem esset possessio obligatur ad illam restituendam. ¶ Certe saluare seu intelligere Ange.eo modo quo declarat Alexan.verum est in se/ tamen hoc de paruo dubio videretur deseruire: vnde quod si mulier acquisiuit possessionem nomine alterius quod teneatur ei cuius nomine acquisiuit restituere etiam stāte statuto qđ nō posset se obligare absque dubio videtur quia alias daretur occasio qđ virtute dicti statuti posset furari et quod poneretur in dubio si esset obligata ad restitutionem rei quam subtraxit. ¶ Unde videri meo intentus Ange.fuit alius qui colligitur clare ex dispositione tex.in.d.l.quāuis.dicit tex.quod per pupillū solum potest quis possessionem acquirere qui tex.allegatur ibi per Jaco.Are.secundū Ange.quod licet mulier ex forma statuti non posset obligari sine consensu mariti/ tamé poterit officium procurationis extra iudicialis suscipere: et tenebūt gesta per eam: nam licet non obligetur suscipiendo mandatum tamen procuratrix extitit.hec sunt verba eius referentis semel obtinuisse in ciuitate Florentie vbi viget simile statutum. ¶ Ex quibus verbis et ex dispositione.d.l. satis colligitur decissionem Ange.et Jaco.de Are.esse ad hoc singularé et hoc ex eorū intétione colligi.s.qđ valida sunt gesta per mulieré in officio procurationis extraiudicialis ab ea suscepto non obstante statuto vetante illā posse obligari prout dicta.l.disponit in pupillo/ et sic ipsa licet ad nihilum obligetur ex dicta procuratione quo ad sui preiudiciū vigore dicti statuti: tamé bene valet qđ fecit quo ad aliorū preiudicium quia illi cū quibus ipsa cōtraxit nomine alieno virtute talis procurationis extraiudicialis non possunt dicere nec allegare nihil valet quod fecisti nobiscū quia virtute dicti statuti non potuisti talem procurationem suscipere/ nam hoc debet intelligi quo ad mulieris preiudiciū quia illa ad nihilum potuit se obligare absque solénitate statuti nec suscipiendo mandatū ipsa se obligauit vt ibi dicit Ange.sed bene valet actus per eā celebratus.ista est clara intétio Ange.in .d.l. quāuis.et etiā fuit intétio sua in.d.l.mutū.quia ibi allegat.d.l.quāuis.

Qđ fuit principale fūdamétū Ange.nā in.d.l.quamuis est tex.

¶ Est verũ quod in.d.l.mutũ/equiuocat ꝛ extendit de se plus in quibusdã verbis inquantũ dicit hec verba licet postea in consequentiã ipsa obligetur qꝺ videtur discrepare ab eo qꝺ dixit in.d.l.quãuis.s.qꝺ ipsa suscipiẽdo mãdatũ ad nihilũ obligatur sed tũc optime loquitur Alexã.s.qꝺ obligatur ad restituendũ possessionẽ quã acquisiuit vigore procurationis ꝛ hoc de paruo dubio deseruiebat. Sed Do. Alexã.cũ fuerit vir famosissimꝰ loquitur semper cũ magno põdere vir profert verbũ sine importãtia põderãs verba Ange. voluit eum saluare a contrarietate/ crede mihi ꝑ post Bal.nõ habuit hec nostra sciẽtia. Similẽ Do. Alexãdro nec hoc gustabit nisi qui a radice viderit eiꝰ fundamẽta ꝛ sensum suũ inter opiniones scribẽtiũ nã qui ad corticẽ student de facili iudicãt ꝛ reprehẽdunt hec dicta Ange.cõmemorat ꝛ sequitur Alexan.in.d.§.si pupillus. ꝛ in.l.si colonus. ff.de acqui.posse. vbi legit.d.l.quãuis.facit glo.in.l.lis nulla.ff.de iudi. Laudat Alexã. Imõ.

¶ **Limita quinto quod per hanc .l. nõ intelligitur** exclusa obligatio insurgens ex delicto vxoris ita dicunt Rapha. ꝛ Alexan.in d.l.morte.in.ij.colu.ff.de acqui.here.solum fundantur ex notatis per Bal. in.l.is cui bona.ff.de verbo.obliga. Idem sequitur Alexã.in.l.apud Iulianũ in.§.si pupillus.ff.ex qui.ca.in po.ea.hoc ꝓbatur bene ex hisque Bar.dicit in.d.l.is cui bonis versi. Quero nunquid prodigus.vbi tenet qꝺ prodigus obligatur delinquendo est verum quod glo.in.d.l.si quis intantum.C.vnde vi.in glo.magna circa principium tenuit contrariũ equiparando eum furioso ꝛ mente capto/ sed illa posset verũ dicere in his que respiciunt alienationẽ sed in delictis secꝰ.vltra hoc probat Bar. ea ratione quia prodigus equiparatur pupillo pubertati proximo quia sibi potest acquirere stipulãdo vt dicit tex.in.d.l.is cui bonis qꝺ non esset in infante proximo insti.de inuu.stipu.in.§.ꝛ qꝺ dicimus/ sed pupillus proximus pubertati obligatur delinquẽdo.vt in.l.pupillũ/de regu.iuris ergo.subdit Alexã.idem esse ex quasi delicto in.d.§.pupillus/ꝛ hoc ne delicta remanẽãt impunita vt.l.j.C.ad.l.corne.de sica.bonus tex.in argumentũ in.l.sed si ex parte nõ modica in.§.quanquã.ff.quod cum eo/ibi tamen ex delictis insolidum conuenitur. Quinta limitatio qꝫ mulier obligatur ex delicto.

¶ **Sexto potest hec lex limitari vt habeat locum** circa bona secus circa personam.hoc probatur ex.l.in copulandis.C.de nup. vbi tex. dicit qꝺ auctoritas curatoris non se extẽdit ad nuptias adulte ꝛ ille valide sunt absꝗ curatoris auctoritate. ¶ Ex quo tex.sumit Bal.ibi argumẽtum qꝺ statutũ dicẽs qꝺ adultus nõ posset cõtrahere sine cõsensu propinquorũ debet intelligi circa bona nõ circa personã: vnde bene potest sine dicto cõsensu contrahere matrimoniũ argumẽto dicte.l.secũdum eum/de hoc dicto meminit Alexan.in.d.§ si pupillus. ¶ Certe in casu quo loquitur Bal.ꝛ tex.in.d.l.in copulãdis bene procedit casus absꝗ dubio licet in proposito nostro nõ posset exẽplificari cũ hec lex disponit in licentia mariti ꝛ sic in nupta/dicta.l.ꝛ determinatio Bal. nõ potest adaptari nisi in soluta/sed nihilominus determinatio Bal.est singularis dans regulam generalem supradictam que potest ad multa seruire. ¶ Ego dubitaui multotiens si ex tali actu seu cõtractu facto circa personã resultaret aliqua obligatio bonorũ si extẽderetur dispositio dicti statuti ad talem actũ/ꝛ per consequẽs huius.l.dispositio.ꝛ videbatur mihi qꝺ sic cum tunc militer ratio huius.l.ꝛ iudicio meo/hoc sentit Ange. vnico verbo subtiliter põderatus in.l.quãuis.de acqui.posse.in illa questione.s.qꝺ Sexta limitatio circa ꝑsonam.

stante dicto statuto mulier potest suscipere officium procurationis extraiudicialis dicit tamē ꝛ in hoc facit qd̄ suscipiēdo mandatū nō obligatur/ꝛ idē ibi glo. et dixerat Alexan. in. d. l. mutū/ de quo paulo ante. ecce ergo qd̄ dictū statutū extēditur ad inualidandā obligationē que resultaret ex actu seu contractu facto circa personā vxoris. Sed contrariū reperi elegātissime determinatū per Ange. in loco satis peregrino. s. in. l. filius fa. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. vbi querit si per formā statuti filius fa. nō potest se obligare vtrū poterit esse tutor vel curator videtur qd̄ non/ quia tutor ꝛ curator habent se obligare de reddēda ratione administrationis ꝛ de tutela administrāda bona fide ꝛ sine fraude ꝛ ad quedā alia capitula de quib⁹ in. l. legitimos. ff. de legi. tuto. si ergo ad hoc nō potest se obligare/ ergo nec tutelā vel curā suscipere. in contrariū se determinat. Primo qꝛ dicta obligatio est necessaria ꝛ in obligationib⁹ necessarijs non sunt necessarie iste obligationes extrinsece. l. j. ꝛ. ij. ff. de re. eo. Secūdo quia ista videtur obligatio tacita ꝛ legalis ꝛ nō expressa ar. ff. de pactis. l. itē quia. Tertio quia ista obligatio venit ex quadā cōsequentia/ ꝛ multa sunt prohibita directe que per cōsequentiā sunt permissa de statu. homi. l. imperator et ibi resi. det qd̄ est singulariter notādū. ¶ Sed hoc dictū aliquo modo potest in proposito euadi. Primo quia loquitur in officio publico ꝛ necessario. s. in tutore ꝛ curatore quo casu tacita obligatio legalis inducitur ꝛ loquitur in filio fa. ꝛ quo ad ea que sunt publici iuris non curatur patria potestas immo in illis fingit lex filiū fa. esse patrēfami. vt est casus in. d. l. filius fa. q̄ ratio fuit potissima ad decissionē Ange. cum statutū loquatur in filio fa. ꝛ in dicto casu a lege reputatur paterfa. ꝛ per cōsequēs cessat statuti dispositio que ratio nō militat in proposito/ ideo cogitabis ꝛ distingues de officio publico necessario ad voluntariū ꝛ nota ista nō sic tacta.

Septima limitatio nisi maritus esset absens.

¶ Septimo limita nisi maritus esset absens

hoc probat tex. nota. in. l. si lōgius. §. fina. ff. de iudi. ꝛ in specie per illū tex. hoc decidit Bal. in. l. in cōiunctione. C. de nup. vbi dicit notabiliter qd̄ si per formā statuti in cōtractibus minorū patre carentiū requiratur cōsensus matris valebit cōtractus sine eius cōsensu si mater esset absens ꝛ in partibus ita remotis qd̄ periculū sit minori eius expectatio per. l. multa in princi. ff. de cōdi. ꝛ demo. hanc sententiā in simili statuto tenet idē Bal. in. l. trāsactione in fine. C. de trāsa. per. d. l. multa. Ego allego ad hoc pulchra verba que Gay⁹ consult⁹ protulit in. l. j. in. §. qd̄ si nemo. ff. quod cuiusq; vniuersi. ibi ꝛ quidē non esse actorem vel sindicū tunc quoq; intelligimus cum is absit aut valitudine impediatur ꝛc. ꝛ sic est ibi casus qd̄ paria sunt sindicū nō esse vel haberi nō posse ad actū gerendum vel esse inhabilē/ vnde Bal. ibi dicit illū tex. facere ad statutū qd̄ pupilli possunt facere pacem auctoritate tutoris/ ꝛ si non habet cū auctoritate cōsanguineorū quidā nomine sanctus erat tutor cuiusdā pupilli qui tutor erat detētus asisij propter guerrā querebatur vtrū proximiores cōsanguinei pupilli possent cōsentire ad pacem refert se cōsuluisse qd̄ sic per illū tex. quia nō esse tutorem intelligimus tūc cum tutor abest ita qd̄ reuerti nō potest vt ibi dicit tex. facit. c. si episcop⁹ de supplē. negli. prela. li. vj. ¶ Aduerte tamē quia hoc debes sane intelligere. s. de absentia in longinco: secus si maritus esset absens ꝛ modico tēpore absuturus ꝛ non esset periculū in mora. hoc probatur ex tex. nota. in. l. cū antiquitas in versi. si tamē. C. de testamē. ibi siquidē ex breui tēporis interuallo necessitas potest trāsire iterū eorundem testium reuersum expectari ꝛ solēnia peragi sancimus et per illū tex. Alexā. post Paul. sequūtur hanc cōclusionē in proposito ibi dicentes/

quod si in cõtractu mulieris requiritur presẽtia duorũ cõsanguineorũ ⁊ primiores sunt absentes debẽt expectari si modico tẽpore sunt absfuturi ⁊ periculũ non sit in mora. ⁊ ibi Alexã. adducit alia similia quẽ videas ⁊ certe hoc satisfuit de mẽte Bal. in. d. l. in cõiunctione/ dum põderauit absentiã in partibus remotis/ ita ꝙ periculũ esset minoris matris expectatio/ bonus tex. in. c. j. de cõsue. re. feu. in vsi. feu. ibi de hoc expectãdi/ vbi probatur absentes expectãdos esse tamẽ hoc intelligitur si cõmode possent expectari vt legitur ⁊ notatur in. l. pretor in. §. si post causam. ff. de voca. mune. ⁊ Bal. voluit prestringere tẽpus. s. qd̓ expectabũtur per duos mẽses et nõ vltra. ff. de iure fis. l. aufertur. §. q̇ cõpẽsationẽ ⁊. ff. qui sine ma. ad liber. perue. l. latinus/ ⁊ argumẽto extra de locato. c. potuit/ sed verius est quod est in arbitrio iudicis qui diffiniet tẽpus quod nõ est a iure diffinitũ. ff. de iure delibe. l. j. secundũ Bal in. d. c. j. sufficit/ ⁊ hec veritas qd̓ si maritus est absens in remotis ita quod vxori esset dãnosa eius expectatio posset cõtrahere absq; eius licẽtia. ¶ Consiliũ tamẽ sanũ pro vtraq; parte est quia loco mariti absentis adhibeatur iudicis auctoritas in cõtractu fiẽdo per vxorem/ hoc reperio cõsuluisse Bal. in. d. l. trãsactio. vbi loquendo expresse in casu dicti statuti dicit cõsulo tamẽ qd̓ loco cõsanguineorũ absentiũ adhibeatur iudicis auctoritas ar. l. tutores/ alias bonorũ. C. qui admi. ad bono. posse. po. ⁊ bene facit in ratione sui tex. in. §. si vero absunt. de heredibus ⁊ falci. colla. j. ⁊ adhuc ipse Bal. videtur hoc cõsilium ponere tanquã necessariũ in. l. si furiosi. C. de nup. vbi dicit dictã. l. facere ad statutũ quo cauetur qd̓ filij fa. obligare se nõ possunt sine cõsensu patris/ nã si pater est furiosus vel mẽte captus tamẽ per hoc nõ tollitur patria potestas/ subdit tamẽ quod non subsistet obligatio dicti filij fa. nisi interueniret decretũ iudicis ⁊ hoc argumẽto. d. l. ¶ Cogitabã si posset vltra predicta attẽtari vnũ singulare. s. qd̓ marito absente vxor non posset cõtrahere nisi prestita ab ea cautione. s. rem ratã maritũ habiturũ/ ad hoc moueor per tex. singularẽ in. l. si cum dotem. §. si patri. ff. solu. matri. vbi est casus qd̓ si pater abest absentia necessaria potest solui dos filie sue/ debet tamẽ cauere rem ratã maritũ habiturũ/ ⁊ sic licet actio de dote profectitia sit cõmunis patris ⁊ filie. l. ij. §. qd̓ si in patris. ff. solu. mat. tamẽ propter absentiã necessariã patris sola filia admittitur cum cautione de rato/ idem ecõtra disponit tex. in patre agẽte in. l. ij. in fine. ff. solu. matri. ⁊ Bar. ex dictis legibus sumit argumẽtum ad simile statutũ de quo in hac. l. si cum dotẽ. §. eo autẽ tempore soluto matri. ⁊ reperio Bal. qui loquitur ad propositũ in. d. §. si patri. vbi dicit qd̓ per illũ. §. videtur posse limitari. l. si longius in. §. si filius. ff. de iudi. vbi est casus qd̓ propter absentiã patris filius potest per se esse in iudicio quia videtur intelligendum dum modo filius caueat de rato. ¶ Sed Bal. hoc nõ credit necessariũ quia aut patris cõsensus requirebatur ratione cõmunis actionis in iure intẽtato ⁊ tũc sit necessaria cautio/ ⁊ sic intelligitur. d. §. si patri/ quia ibi actio de dote intentata per filiã erat cõmunis patris ⁊ filie aut consensus alicuius requiritur ad legitimandã personã agẽtis tunc secundũ eum bene potest agere propter absentiam illius cuius consensus requiritur nec est necesse ab ea caueri de rato quia non potest ratificari vbi est defectus persone vt in. l. cũ non solũ. §. necessitatẽ de bonisq; libe. hec ille cũ quo trãsit Rapha. Cu. Do. Alexã. in. d. §. si patri in fina. verbis refert hoc dictum Bal. magis late dicẽs qd̓ vbi filius agit pro patre absente in iudicio si tractatur de interesse cõmuni patris ⁊ filij tũc solus filius agẽs cauere debet patrẽ ratũ habiturũ sed si cõsensus patris requireretur nõ pro suo interesse sed pro integrãda persona filij nõ requiritur cautio rati. ¶ Et sic licet in proposito cõsensus mariti requiratur ad

integrãdam personã vxoris propter eius imbecillitaté vt ante dictũ est / tamen principaliter requiritur propter interesse mariti ⁊ in eius fauoré vt ante dictũ est / ideo videtur qḋ vltra absentiam cautio rati esset necessaria. ¶ Hec fuit etiã mens Bal. in.l.j.in.ij.colu.C.de bo.mater.nã licet inaduéticijs pater habeat administrationem / tamé si pater abest filiꝰ potest agere vt in auct.qḋ locũ.C.de collatio.sed debet cauere de rato.ff.qui satis co.l.filiꝰ fa.nec obstat qḋ habés actioné suo nomine non cauet de rato in.§.si vero insti.de satisda.nã respõdet ⁊ in hoc facit illud esse verũ quãdo suo nomine habet plenã actioné qḋ non est in dicto casu quia ad patré pertinet vsusfructꝰ aliquid ponũt Docto.in.d.§.necessitaté ⁊ faciũt que notãtur in.c. fina.de iudi.li.vj.vnde cum in cõtractu fiendo per vxoré tractetur de interesse communi viri ⁊ vxoris videtur dicédum ipsam nõ posse cõtrahere marito absente / nisi prestita dicta cautione. ¶ Ideo optimũ cõsiliũ est pro his qui faciunt aliquem contractũ cum vxore alicuius absentis qḋ illũ faciant cũ auctoritate iudicis ⁊ prestita ab ea satisdatione ré ratã maritũ habiturũ cogitabis quia nollé esse inuétor litium aut earũ causator ex nouiter scriptis ⁊ ponderatis / testor enim laboré meum in hoc tendere vt fraudibus obuietur ⁊ malitijs hominũ que quãplurime sunt iuxta illud Genesis.vj.videns auté Deus qḋ multa malitia hominũ esset in terra ⁊ cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tépore.⁊.viij.c.sensus enim ⁊ cogitatio humani cordis in malũ prona sunt ab adolescentia sua.

Octaua limitatio nisi maritꝰ recusaret sine iusta causa prestare licentiã.

¶ **Octauo limita nisi maritus absqꝫ iusta causa** recusaret consentire seu prestare licentiã vxori ad contractũ faciendũ quia hoc supplebitur per iudicé cõstito de iniusta causa cõtradicédi / hoc videtur esse de mente Bal.in.d.l.in cõiunctione.C.de nup.vbi dicit qḋ si mulier nõ potest cõtrahere sine cõsensu duorũ propinquorũ qḋ si isti qui debét consentire pro vtilitate puelle nolunt consentire ꝙ mulier poterit appellare ⁊ deferre potestaté ad iudicem ad quem idem sentit Bar.in.l.fina.in fina.colũ.quasi ad fi.de appe.reci.vbi dicit qḋ si plures cõsanguinei discordant super maritãda puella appellatur ad superiorem. Sed idé Bal.in.l.vidue per illũ tex.C.de nup.vadit per aliã viam / dicit enim ꝙ quãdo ille ad qué pertinet cõsensus accessiuus nõ dico substãtialis nõ vult consentire propter aliquod vitium vel improbam spem talis consensus deuoluitur ad non suspectum. ¶ Unde infert ad statutũ requirés cõsensum propinquorũ in contractibꝰ minorũ nam debet intelligi de propinquis nõ suspectis qui nõ procurent propria commoda potius quã minorũ. Pone enim ꝙ mulieri imminebat vtilitas vel necessitas emédi vel vendendi / propinquus nollebat cõsentire forte vt ipse succederet vel motus alia qualibet iniusta causa / nam aliꝰ debet adhiberi qḋ clare probat dicta.l.vidue licet in proposito nõ posset sic specifice praticari: hec cõclusio saltem respectu aliorũ cũ ista lex solũ requirat licentiã mariti sed praticabitur quia iste alius qui subrogabitur loco mariti erat iudex. ¶ Ego addo singularem tex.melius ponentem hanc praticam qui probat hoc in.l.dotem.ff.solu.matri.iuncta glo.j.vbi dicit Ulpianus dotem volũtate filie videri patrem recepisse cũ causas cõtradicendi ei filia non haberet / idem probat tex.in.l.si cum doté.§.eo auté tépore.ff.solu.matri.ibi puto dari quidem patri actionem sed causa cognita / quid enim.⁊c. Facit.l.ij. in fine eiusdé titu.⁊.l.si pater / quibꝰ iuribꝰ cauetur quod licꝫ de iure in dote profectitia pater nõ habeat actionem sine volũtate filie ⁊ ecõtra.l.ij.ff.solu.ma. tamé si solus pater agat ⁊ filia nõ cõsentiat debet examinari causa cõtradictiõis si sit iusta vel ne.ideo Bar.

in.d.§.eo autē tempore/satis ad propositū dicit ꝙ in quibusdā ciuitatibꝰ est statu-
tum ꝙ mulier nō posset cōtrahere vel testari sine cōsensu cōsanguineorū qꝺ si con-
sanguinei requisiti nolūt consentire ad iudicis officium spectat examinare causam
contradictionis nam si est iusta bene quidē alias iudex ipse permittet mulieri cō
trahere/idē tenet Bar.in.§.si pater eiusdē.l.⁊ Ioā.de Imo.in.d.§.eo autē tēpore
in fina.verbis.facit.c.j.de his que fiunt a maio.par.ca.⁊ hanc opinio.Bar.appro-
bat ⁊ sequitur Petrus de Ancha.in.c.canonū statuta de cōsti.in versi.nūc trāseo
ad statuta que quādoq; probibēt Alexan.in.d.§.eo autē tempore.Bal.in.l.j.ad fi-
nem.C.qui admi.ad bono.posse.po.Salice.in.l.vidue.C.de nup.⁊ in.l.dudum in
fine.C.de contra.emp.cū iudex quādoq; suppleat defectū tutoris vt.l.bonorum.C.
qui admi.⁊.l.si infanti.C.de iure delibe.que fundamēta fuerūt Bal.vt statim dicā.
Item q: alias per indirectū esset mulieri interdicta alienatio quod est cōtra.l.du
dum.C.de cōtra.emp.⁊ cōtra.l.fina.C.de iure emphi.secus tamē dicit si statutū co
pulatiue exigeret auctoritatē iudicis ⁊ propinquorū quia tunc solus iudex nō suffi
ceret ar.l.fina.C.si ꝓpter publi.pensi.⁊ ar.notatorū per glo.in.l.ij.C.de fideiu.mi-
no.licet eo casu dicat se cogitasse remediū.s.qꝺ duo iudices adhibeātur/vnꝰ vt prin
cipalis per statutū requisitꝰ/alius vt suppleret defectū propinquorū ar.l.fina.in.§.
si autem dubius.C.de iure delibe.vbi cum alijs tabularijs specialis tabularius
adhibetur in defectū testatoris scribere nesciētis.l.hac consultissima.C.qui tes.fa.
po.versi.sed quia tabulariorū/qꝺ dicit menti tenēdum ꝓpter statuta in certis ciui-
tatibus disponētia vt mulierū testamēta non valeāt sine consensu vel presentia ali
cuius ex propinquis vt si propinquorū nullus vellet interesse/posset hoc iudex sup-
plere vt possent vlteriores adhiberi ar.l.vidue de nup.que omnia fuerūt ante dicta
per Bal.quē tacet. ¶ Adde etiā nota.tex.qui videtur in simili hoc ꝓbare in.l.j.C.
de nup.vbi est casus ꝙ si cōsanguinei ⁊ tutor discordāt in puella maritāda arbitriū
iudicis est necessariū qui debet eligere qꝺ est vtilius puelle ⁊ nō pati qꝺ est inutile
vnde Bal.ibi per illū tex.infert ad simile statutū de quo in hac.l.qꝺ si vnus propin-
quus cōsentit cuidā cōtractui valde vtili quē mulier vult facere alter dissētit iudex
faciat illum cōsentire ar.l.huiusmodi in fine.ff.de lega.j.⁊ si dictus propinquꝰ ante
patiatur se excoriari quā prestare cōsensum iudex suppleat eiꝰ vices per.d.l.⁊.l.bo
norū.C.qui admi.⁊.d.l.si infanti.l.profecticia in fi.C.de iure do.subdit etiā se cre-
dere qꝺ sit bonū vt iudex interloquatur qꝺ ille est suspectus ⁊ qꝺ in locum eius ipse
iudex interponat decretū suū ar.l.si sub cōditione de testa.tute.hoc etiā sentit Bal.
in.c.j.in.iij.colu.de cōsue.re.feu.dicens in simili statuto prohibente minorē cōtra
here sine cōsensu propinquorū qꝺ cum tale statutū auferat minori administrationē
posito qꝺ propinqui nollēt interesse non valet cōtractus nisi propinqui hoc facerēt
dolo malo/nam tunc iudex supplebit eorū presentiā decernēdo se ratum habiturū/
id quod gestū erit eorū calūniosa absentia nō obstante ar.l.j.§.j.ff quod cū fal.tu.⁊
tunc potest eos vt suspectos remouere ar.C.de procu.l.eum qui res agit heredū/et
Bal.in.l.si quis inter.§.si quis.ff.de excusa.tuto.dicit illos remedijs pretoris cōpel-
lendos esse ad consentiendū.Bene facit tex.in simili/⁊ ibi notat Salice.in.l.si furiosi
C.de nup.qui dicit se notare illū tex.ad hoc qꝺ vbi tutor generalis est suspectus in
re agēda specialis ad actū illum datur qꝺ dicit esse notādum/⁊ se vidisse de facto cū
duo fratres essent curatores fratris demētis ⁊ de filia alterꝰ dotanda de bonis aui
tractaretur ⁊ ipsi discordes essent datus fuit ad hunc actum curator specialis.
¶ Conclusiue manet ex predictis determinatū qꝺ si maritus sine iusta causa recu-

sat prestare licētiam vxori ad contractū faciendū qd mulieri succurritur per plura remedia. Primū qd iudex examinet si causa cōtradicēdi sit iusta vel ne ⁊ si iustam reperiat permittat cōtractū fieri interponēdo super eo decretū suū vel adhibeat aliquos coniunctos vxoris qui sint bone fame ⁊ opinionis de quib⁹ non sit presumendum qd propria cōmoda procurent sed tātum vxoris vtilitatē iuxta tex. singu. ⁊ ibi Bal. in. d. l. vidue facit. l. cū antiquitas. C. de testamē. in. §. si vero absunt de heredi ⁊ falci. per Bal. in. l. cū sententiā ad fi. C. de senten. ¶ Sed ad vnum aduerte quod si iudex marito recusante prestare licentiā interponeret decretū in cōtractu per suā vxorem facto si ipse maritus sentiat se grauatū credens decretū perperam ⁊ iniuste fuisse interpositū quod potest appellari a tali interpositione decreti/ ita inquit Bal. expresse in terminis huius. l. in. l. j. ad fi. C. qui admi. ad bo. posse. qd est bene dictū nec mihi deseruit de dubio per plura iura vulgaria que adduci possent que permittunt grauatum appellationis remedio succurrendum.

¶ Nono limita nisi maritus esset furiosus vel mente captus hoc probatur in. l. si furiosi. C. de nup. vbi licet de illo iure filia debebat matrimonium cōtrahere de consensu patris. l. vidue. C. de nup. tamen dicit ibi tex. qd si pater est furiosus potest matrimoniū cōtrahere absq; eius consensu dum tamē iudex interponat auctoritatē tam in opinione persone quā in moderatione dotis et donationis propter nuptias ⁊ presentibus curatoribus patris furiosi ⁊ cōsanguineis nobiliorib⁹/ ita vt nulla fraus posset cōmitti. Facit etiā optimus tex. in. l. j. in. §. ⁊ quidem. ff. qd cuiusq; vni. vbi paria sunt nō esse sindicū vel esse absentem vel inhabilē ad agendum aut valitudine impeditū/ ideo Bal. in. d. l. si furiosi ad propositum dicebat se notare illā. l. ad statutū quo cauetur vt filius fa. non posset contrahere sine consensu patris qd si pater esset furiosus vel mente captus posset cū decreto iudicis cōtrahere non tamen sine eo cum patria potestas furore nō tollatur hoc idem sentit Ange. in. d. §. ⁊ quidem. Addo tex. singu. hoc probātem in. l. cū heres institutus. ff. de acqui. here. vbi est casus qd filius heres institutus si habeat patrē furiosum habet liberā potestatem adeundi ⁊ administrandi hereditatē sibi dclatā/ licet esset in potestate patris/ ⁊ est ille tex. vnicus secundum Joan. de Imo. ⁊ infert Bal. ibi qd filius habens patrē furiosum potest obligari ex mutuo/ ⁊ hoc argumento. d. l. Itē infert ꝙ nō obstāte statuto qd in cōtractibus filiorū requiratur patris cōsensus qd posset libere contrahere si pater esset furiosus. Idem ibi Joan. de Imo. licet de Bal. mentionē non faciat subdens etiā in specie qd si statutū dicit ꝙ mulier non posset obligari sine cōsensu viri intelligitur nisi maritus esset furiosus per illū tex. qd nota. ¶ Sed in vno videtur Bal. variare qd in. d. l. si furiosi/ dicit qd debet cōtrahere cū decreto iudicis in. d. l. cū heres dicit qd libere / ⁊ hoc vltimū sequitur Alexā. in. l. ij. in. §. volūtatem. ff. solu. matri. in. iij. colū. mouetur vltra quia quādo statutū requirit cōsensum propinquorū si non extant licet extent propinque valet cōtractus sine earū cōsensu secūdum Bal. in. l. j. C. qui admi. ad bo. posse. po. ⁊ in. l. j. C. vnde vir ⁊ vxor/ nec obstat scōm eū. d. l. si furiosi/ quia ibi fili⁹ erat minor qui etiā de iure cōmuni cessante statuto sine decreto ⁊ auctoritate curatoris alienare nō poterat/ tu tene primū dictū ⁊ cum supportatione non bene respōdit Alexā. ad. d. l. si furiosi quia immo illa intelligitur etiā in maiore/ vt clare patet ex. l. vidue. C. de nup. que loquitur in maiore ⁊ illa verba a curatore eorū prestāda posita in. d. l. si furiosi/ possunt intelligi. s. furiosi ⁊ mente capti/ ⁊ sic exponit illa Bal. ibi.

Nona limitatio si marit⁹ esset furios⁹: vel mendicatus

¶ Sed pone questionem quotidianã vtrum ex diuturnitate temporis presumatur licentiã mariti intercessisse que non apparet que questio potest cõtingere hoc modo aliquis emit fundũ a muliere qué diu posse dit nõ apparet mariti licẽtiam intercessisse in dicta emptione vtrum emptor sit secu rus ex diuturnitate tẽporis trãsacti post vẽditionem ita qȯ presumatur licentiã pre cessisse/ꝛ eodem modo potest exẽplificari ex parte mulieris in eius fauorem quãdo ipsa emit vel aliũ contractũ fecit in quo non constat de licentia mariti nisi quia pre cessit tẽporis diuturnitas qȯ talis contractus fuit celebratus videtur dicendũ ꝙ sic si cum tẽporis diuturnitate scientia ꝛ pacientia mariti precessit duo iura vidẽtur in specie hoc probare. ¶ Primo tex.in.l.si filius fa.iuncta glo.C.de peti.here.vbi est ca sus qȯ si filius per lõgum tẽpus detinuit hereditatẽ sibi delatã sciente ꝛ paciente pa tre presumitur qȯ iussu patris adiuit hereditatẽ ꝛ sic illã patri acquisiuit. Unde est ibi casus nota.secundũ Bal qȯ licet solẽnitas extrinseca non presumatur.l.scien dum de verbo.obli.ff.ꝛ.l.quecũꝙ.ff.de publitia.tamẽ bene presumitur ex diutina possessione/similis tex.in.l.qui aliena.versi.sed si nõ adierit.ff.de acqui.heredi.vbi est casus qȯ si pater tenuit hereditatẽ filio delatã per lõgum tẽpus filio sciente ꝛ pa ciente presumitur aditionem filij cum iussu patris precessisse ꝛ sic ex diuturnitate tẽ poris presumũtur omnia solẽniter acta.facit.l.cum de in rẽ verso.ff.de vsuris de iu re canonico est vnꝰ tex.singu.qui hoc ꝓbat iuncta glo.fina.in.c.ꝑuenit de emptio. ꝛ vendi.facit.l.quedam mulier.ff.de rei vendi. ¶ Unde in proposito Bal.in dicto versi.sed si nõ adierit/dicit per illũ tex.se affirmare qȯ si statutũ diceret qȯ mulier nõ posset se obligare sine presentia propinquorũ/ꝛ ipsa diu possedit hereditatẽ qȯ pre sumitur solẽniter adiuisse ꝛ idem Ange.ibi nulla facta Bal.mentione dicit qȯ per illum tex.semel Florẽtie defensauit agnitionem hereditatis factã per mulierẽ quã non cõstabat factam esse cum cõsensu Mũdualdi/dicit enim se fecisse deduci ꝛ fuit probatũ qȯ dicta mulier dictã hereditatem diu possedit ex qua possessione diutina presumitur consensus Mundualdi intercessisse/idem ad litterã sequitur Joan.de Jmo.ibi transiens simpliciter cum dicto Ange.ꝛ Petrus de Ancha.cõsi.clxij.inci pi.in ecclesie/in fine allegat ad hoc dictũ.§.sed si nõ adierit/qȯ ex sola paciẽtia lõgi tẽporis illius cuius factũ ꝛ auctoritas requiritur presumãtur omnia solenniter acta idem in cõsilio.ccccxxj.incipi.quidã ser.Anto.ad finem ꝛ idem Bal.in.d.l.si filius/ per illum tex.dicit qȯ si per statutũ filius non potest contrahere sine expressa licentia patris modo quidã filius vendidit mihi quãdam rem ꝛ diu eam tenui patre patien te nec aliter apparet de licentia patris qȯ presumitur licẽtiam precessisse/ nec obstat si dicatur qȯ dicta lex si filius loquitur in presumptione que affert patri cõmodũ ac quisitionis sed in supradicta questione afferret incõmodũ alienationis/nã heredi tas habet in se incõmoda ꝛ cõmoda/vnde etiã si hereditas esset dãnosa habet locum dicta lex.hec ille.ꝛ sic etiam debes intelligere eundem Bal.in.l.ij.C.de legi.here.in prin.vbi dicit super intellectu.d.l.si filius qȯ satis habet lex qȯ interuenerit longa paciẽtia quia agitur principaliter de fauore paciẽtis. ¶ Superuenit post Bal.Barto. de Salice.in.d.l.si filius/ꝛ expresse tenet contra Bal.in terminis proprijs in quibus loquitur Bal.licet de Bal.nec eius fundamentis faciat aliquam mentionem affir mans qȯ non presumatur dicta licentia/mouetur per.l.quecunꝙ.ff.de publicia.nec obstat secũdum eum.d.l.si filius quia ibi pater allegabat iussum vnde sicut vult ha bere cõmodũ ita incõmodum hereditatis.l.secũdum naturam.ff.de regu.iuris in

Vtrum ex diuturnitate tẽporis presumatᵗ licentiã mariti intercessisse.

questione predicta negat se licentiā dedisse vnde ex diutina possessione emptoris nō presumitur consensisse sciens ius suū esse perpetuū.l.sicut.in.§. non videtur .ff. qui mo.pig.vel hipo.sol.nec obstāt dicta per se in.l.si certis annis.ff.de pactis.s.qd̄ concessio seruitutis presumitur quia respondet qd̄ ibi allegatur titulus habitus ab eo qui pacientiā prestitit in questione nr̄a ab vno titulus ab alio paciētia ⁊ licētia ⁊ sic residet dicens relinquere cogitandum. ¶ Aduerte qd̄ semper fuit moris Salice. obloqui.de Bal.⁊ eum tacere inquantū potuit in questione ista nullā mentionem facit de Bal.in themate questionis nec in eius fundamētis ⁊ fere totū qd̄ dixit fuerunt formalia verba Bal.⁊ qd̄ vltra eum temptauit fundare fuit nihil vnde male et inaduertēter dictus Doctor reprobauit doctrinā Bal.nam fundamētū per qd̄ ipse mouetur est dicta.l.quecunq; in.§.fina.ff.de publicia.qui tex. nihil facit qd̄ manifeste ostenditur/ibi enim tex.dicit qd̄ qui emit a pupillo probare debet tutore auctore ⁊ lege non prohibēte se emisse/⁊ ibi glo. super parte prima postillando dicta verba.d.l.prohibēte dicit.s.quia cū decreto emit ⁊ sic est ibi casus generalis qd̄ solēnitas extrinseca non presumitur prout dicit tex.in.d.l.sciendū.tamē ibi nihil dicitur nec disponitur si iam lōgum tēpus trāsisset post venditionem factā a pupillo sciente ⁊ paciente tutore/⁊ sic solū ibi disponitur de illa regula nota. solēnitatē extrinsecā non presumi nihil tamē super diuturnitate tēporis cū sciētia ⁊ pacientia illius qui tenebatur prestare auctoritatē vnde ille tex.⁊.d.l. sciendū limitātur per.d.l.si filius ⁊ per.d.l.qui aliena nisi in diutina possessione vt ibi clare probatur/⁊ tenent Doctores in predictis locis ⁊ clare etiā sentit Bar.in.d.l.qui in aliena in summario/ et sic in specie reperio Ange.dixisse in.l.sciendū.ff.de verbo.obliga.vbi dicit qd̄ solēnitas extrinseca presumitur ex diuturnitate tēporis/ ⁊ dicit sic esse limitādam dictā.l. quecunq;.notat Joan.de Jmo.in.d.l.qui in aliena.referens Ange.dicit sic limitari debere.d.l.quecūq;.idē Anto.in.c.in presentia de renun.licet Abb.in.c.albericus de testi.⁊ male dicat qd̄ solēnitas extrinseca nō presumitur etiā post longissimū tēpus et allegat.d.l.quecūq;.loquitur sine fundamēto ⁊ inaduertenter cum dicta.l. quecūq; vt dixi nihil disponat super diuturnitate temporis nec placet responsio per Salice.data ad dictā.l.si filius.inquantū dicit qd̄ ibi pater allegabat iussum: vnde sicut vult habere cōmodū ita incōmodū in questione predicta negabat licentiam ita est erronea respōsio.presupponit enim ipse qd̄ a patre allegabatur iussus ad sui cōmodū ⁊ per cōsequēs ad dānum ⁊ q̄ ista esset ratio.d.l.si filius. manifestus error nam si hoc esset verū nō esset dubiū.si enim pater ipse in sui fauorē ad sibi acquirendam hereditatem allegauit iussum suū precessisse filio ad hereditatē adeundam ⁊ sic presumptū est ex tēporis diuturnitate cui dubiū nisi qd̄ pater postea conueniretur ad aliquid ratione hereditatis qd̄ non posset opponere iussum non precessisse/et tūc non ex vi presumptionis iussus obligaretur pater sed ex vi confessionis ⁊ allegationis sue qui ad sui commodū confessus est iussum suū precessisse:ergo eodem iure vti debet ad sui dānum: itaq; tūc non esset necesse recurrere ad coniecturas presumptionis iussus ex diuturnitate temporis vel ne/preterea tex.in.d.l.si filius indistincte loquitur ibi eo ipso vtpote agnita heredi.⁊ sic dicta lex habet locum etiam si hereditas fuisset dānosa vt ipsemet Salice.fatetur: et ante eum tenuit Bal.sed si sic est nunquā pater allegauit iussum ad sui cōmodū sed semꝑ allegabatur contra eum ⁊ in dānū suū: ⁊ per cōsequens nō potest dici qd̄ propter hoc presumeretur iussum precessisse quia ipse pater allegauerat iussum ad sui cōmodū vt male dicebat Salice. sed licet tex.in.d.l.si filiꝰ videatur aliquo modo pōderare cōmodū patris: tamē tex.in.d.§.

sed si nõ adierit. loquitur gñaliter ibi credédꝰ est pater admisisse hereditaté vbi aper
tus casus generaliter disponés qđ presumatur additio et iussus ex diuturnitate té-
poris nõ facta distinctione allegetur iussus a patre ad sui cõmodum seu ab aliquo
cõtra eum ⁊ filiũ suũ/⁊ sic cõcludo dicta iura expresse probare opinioné Bal. qđ ex
diuturnitate téporis presumatur dicta licentia que est extrinseca solénitas/quã opi
nio. secuti fuerũt Hostié. ⁊ Joã. And. Bal. Anto. ⁊ Jmo. in. c. albericꝰ de testi. ⁊ in
c. illud de presump. fere oẽs. Anto. notabiliter in. c. ea/noscitur de his que fiũt a pre
la. hanc opinio. sequitur Alexã. tanq̃ verã ⁊ cõmuné in. l. sciendũ. in. v. colu. de ver
bo. obliga. quã etiam dicit secutũ fuisse Roma. in. d. l. qui aliena. idem Jmo. in. d. l.
qui aliena. in simili dicebat Floria. in. l. ij. ff. de fide instru. qđ si producatur instru-
mentũ longo tépore sumptũ ab originali licet non appareat de citatione partis pre
sumitur parté fuisse citatã motus ex dictis per Joã. An. in. d. c. albericus. ¶ Item
quãdo antiquitꝰ quis possedit beneficiũ sciente ⁊ paciéte diocesaneo presumitur
institutꝰ in beneficio secũdũ Bal. in. l. siue possidetis. C. de probatio. Jnno. ⁊ Joã.
Andre. in. c. illud de presumptio. Jmo. in. c. ex frequétibꝰ de institu. Pe. de Ancha
in. c. j. in reperi. de regu. iu. li. vj. Domi. in. c. ordinarij de officio ordi. Joã. de Ana.
in. c. licet heli de simonia. xiiij. colu. licet in hoc aliter sentiat Bal. in. l. male agitur.
C. de pres. xxx. anno. ⁊ non bene secundũ Andre. Sicu. qui sequitur istos in reperi.
Rub. de fi. instru. ¶ Jté licet nullꝰ posset edificare capellã sine auctoritate episcopi
c. nemo ecclesias de cõsecra. distinc. j. c. nobis de iure patro. c. cũ olim de preuile. ta
men si capella seu locꝰ iam diu est in forma ecclesie ⁊ ibi per sacerdotes publice cele
bratur/presumitur edificatꝰ auctoritate episcopi licet nõ appareat auctoritas epis-
copi/sic tenet Archi. in. d. c. nemo ecclesias/qué refert Ludo. Roma. in. l. sciendũ. ff
de ver. obli. Jté si filiꝰ lõgo tépore vixit seorsum a patre habitãdo ⁊ negociãdo per se
⁊ dicit se fuisse emãcipatũ/presumitur de emãcipatione licet nõ appareat scđm Bal.
⁊ ibi probat tex. in. l. j. C. de patria potes. ⁊ in. l. post mortem. ff. de adoptio. ¶ Per
predicta etiã cõsuluit Petrꝰ de Ancha. in cõsi. cxxx. incipi. ex cõsilijs excellentiũ vi-
rorum scđm numerũ modernorũ illũ allegantiũ/sed scđm numerũ meũ est consiliũ
cxxxvj. qđ si reperiatur instrumentũ continés alienationé rei ecclesie in qua require
batur decretũ superioris ⁊ lapsum sit lõgum tépus/presumitur illud decretũ inter-
uenisse. Jdé volunt Anto. ⁊ Jmo. in. c. ea noscitur de his que fiunt a prela. dicentes/
quod si emptor rei ecclesie possedit ré diu alienatã licet in instrumẽto suo nõ dicatur
de solénitate adhibita tamen presumitur idem in simili Anto. in. c. circa de iure pa-
tro. ⁊ sic consultũ reperio per Domi. Alexã. in primo volu. consiliorũ consilio. lxxjx.
vbi allegat multa ex predictis. ⁊ ego iam habui de facto apud Galletiã ⁊ sic consu-
lui ⁊ obtinui in causa cuiusdã militis vicini ciuitatis de Orens nomine Gonçalo
de Puga contra quédam archidiaconũ de Barõcelli super quadã hereditate ma-
gna ⁊ prestitit mihi magnã opé dictum consiliũ Domi. Alexã. de his ⁊ alijs similibꝰ
late reperies per Andre. Sicu. in repetitiõe super Rub. de fide instru. per Abba. ⁊
modernos in. c. quoniã cõtra falsam de probatio. ⁊ in. c. albericꝰ de testi. auditor Ro
te modernior nimis copiose in. c. illud de presumptio. ⁊ in. c. sicut de re iudi. melius q̃
alibi per Bar. ⁊ Alexan. singulariter in. l. sciendũ. ff. de verbo. obli. ⁊ Andre Sicu
post in dicto. c. peruenit de emptio. ⁊ vendi. ⁊ in. c. requisisti/de testamé. in quibꝰ lo-
cis multa ⁊ pulchra similia inuenies que breuitatis causa omittuntur. ¶ Ex qui-
bus manet vera cõclusio Bal. in. d. l. si filius/et sic ad propositũ qđ si diu celebratus
fuit contractus ab vxore marito sciente et paciente etiam si non appareat de licentia

presumatur illã precessisse pro qua est casus apud canonistas in dicto .c. peruenit.
¶ Est verũ quod maius dubiũ esset non cõstaret de scientia ⁊ pacientia mariti sed
solum de tẽporis diuturnitate an tunc presumeretur licentia quia multi eorũ quos
ante retuli indistincte loquũtur dicentes q̃ ex tẽporis diuturnitate presumatur so-
lennitas extrinseca non astringẽtes se ad scientiã ⁊ paciẽtiam. Sed in proposito in
quo sumus quando est solẽnitas licentie seu auctoritatis prestande ab aliquo/ oẽs
videntur concludere q̃ quando non interuenit scientia vel pacientia illius cuius
auctoritas requirebatur/ tunc diuturnitas temporis non facit presumi illam pre-
cessisse vt Bal. exemplificat in dicta. l. si filius/ et hoc clare demonstrant recte intuẽ-
ti dicta. l. filius et dicta. l. qui aliena. ⁊ clare glo. in dicto versi. sed si non adierit/ su-
per parte pater quam ego ad hoc pondero. Ludo. Roma. clare in dicta. l. sciendum
Alexan. in consilio viso instrumẽto locationis in. iij. colu. Rapha. ex ratione Ro-
mani in. d. l. qui aliena/ dictus auditor in dicto. c. sicut. versi. ⁊ ex eo habes octauã
declarationẽ ⁊ sic etiam loquitur Bal. in dicta. l. si filius/ licet nõ se astringat ad hoc
in dicta. l. qui aliena/ ⁊ hoc est quod voluit sentire Bal. in fina. verbis in. l. ij. C. de
legi. here. inquantũ dicit quod ratio dicte. l. si filius/ ⁊. l. qui aliena/ est quia promi-
scua est possessio patris ⁊ filij ⁊ quasi vnum corpus/ vnde et vno possidente intelligi
tur alter possidere vt. l. fina. C. de vsufruc. ¶ Plus sentit ipse in eadẽ. l. secunda in
prin. q̃ ad hoc vt operetur dicta pacientia oportet q̃ quodãmodo habeat aliquid
cõmune cum possessione vt est videre in possessione quã habet filius que est promi-
scua cum sint vnũ corpus filius ⁊ pater: secus si nõ haberet aliquid cõmune. vnde
dicit q̃ per pacientiã longi tẽporis non probatur possessio legitime agnita corã pre-
tore quia pacientia nõ potest adaptari pretori/ ⁊ in simili dicit q̃ ex possessione lõgi
temporis pacifica ⁊ sine vlla cõtradictione facta non presumitur insinuatio dona-
tionis quia nihil cõmune habet pacientia vel auctoritas pretoris cum possessione.
¶ Infert etiã q̃ si statutũ requirit certas personas adesse cõtractui mulieris non
ideo presumeretur eorũ interessentia. l. non hoc vnde legiti. dura est hec conclusio
Bal. nimis restringens dictã. l. si filius. ⁊ dictã. l. in aliena. ⁊ si recte ponderẽtur pre
dicti Doctores quasi omnes tenent contrariũ: ⁊ idẽ ipse Bal. recte ponderatus in
dicta. l. si filius. ⁊ idem Alexã. in. v. colu. l. sciendũ. dicit se tenere opinionẽ commu-
nem quã tenet Bal. in dicta. l. si fili⁹ reprobata opinio. Bal. in. d. l. ij. per tex. in. d. c.
peruenit. idẽ Alexã. in. l. ij. §. voluntatẽ. ff. solu. matri. sed etiã si dictũ Bal. in. d. l. ij.
esset verum: attamẽ non cõtradicit nostre questioni cum etiã vir ⁊ vxor sint vnũ cor
pus et quodãmodo est promiscua mariti ⁊ vxoris possessio. l. quamuis. C. de furtis
ibi promiscuus vsus ⁊ sic etiam ratio sua concludit in proposito inquantum voluit:
quod propterea presumitur solẽnitas interuenisse in dicta. l. si filius propter vnitatẽ
patris ⁊ filij qui censentur vna ⁊ eadem persona. l. fina. de impu. ⁊ alijs substi. l. cum
scimus de agri ⁊ censi. li. xj. quia sic est inter maritum ⁊ vxorem. teneo ergo opinio-
nem Bal. in dicta. l. si filius. quã tene menti. ¶ Sed ne maneat hec determinatio
in incerto est videndũ quantũ tempus debet transire ad hoc vt dicatur tẽporis diu-
turnitas que facit presumi dictam licentiam intercessisse glo. in proposito non vidẽ-
tur bene se determinare: nam in dicta. l. qui in aliena. in parte diu exponit idest lon-
go tempore. glo. in dicta. l. si filius loquitur etiam confuse. s. quod longũ tempus di-
citur triennium vel decennium vel per decem vel viginti annos sumens argumen
tum a diuersis legibus quas allegat Anto. ⁊ Imo. in. c. illud de presumptio. dicunt
decennium esse longum tempus in proposito: cum hac opinione transit Alexan.

in.d.l.sciendū.in.v.colu.sed hoc videtur intelligendū esse verū quādo principali-
ter non tractatur de preiudicio alteriꝰ vt in terminis in quibꝰ loquitur.d.l.si filiꝰ/
sed si principaliter tractaretur de preiudicio alteriꝰ non sufficerēt decē anni ad pre
sumendū dictū cōsensum seu licentiā/sed requireretur tēpus.xxx.annorū/ iste est ca
sus nota.cum glo.quā ad hoc ibi pōderat Joan.Andre.in.c.peruenit de emptio.
⁊ vendi.cum qua etiā transit Alexā.de Jmo.in.d.l.sciendū in.v.colu.dicēs ad hoc
non esse alibi illum tex.quod reputat multū nota.ad limitationē.d.l.si filiꝰ. ¶ Sed
ista limitatio Joan.de Jmo.non caret scrupulo attento eo ꝙ supra dixi.s.quod.d.l.
si filius habeat locū etiam si hereditas fuisset damnosa vt ibi tenēt Bal. ⁊ Salice. ⁊
sic tractabatur de preiudicio debētis prestare cōsensum/⁊ hoc maxime limitat atten
ta dispositione.d.l.qui in aliena que indistincte loquitur/ideo Alexā.in.d.l. qui in
aliena/nō admittit hanc limitationē sed respōdet dupliciter ad.d.c.peruenit. Pri
mo ꝙ non cōstabat de scientia ⁊ paciētia mulieris/ vel quia ibi tractabatur de ma-
ximo eius preiudicio/quia si forte tota viri substātia esset exhausta mulier essēt desti
tuta omni auxilio que fuit responsio Bar.in questione mulier habens magnū patri
monium ad finē. ¶ Quidā modernior auditor Rote in.d.c.sicut refert in Rota al-
legatum esse illud dictū Jmo.et se cōnatur euadere per quandā fantasiā nouā quā
vide quia non placet eius consideratio. De intellectu.d.c.peruenit/dixi supra in.l.j.
titulo delas arras.ideo hic amplius non insisto. ¶ Sed certe cū in contractu facto
per mulierē super rebus suis non posset versari maximū preiudiciū marito ex quo
ipse sciuit ⁊ tacuit ⁊ passus est.x.annis/illud videtur sufficere pro licentia ⁊ hoc ha
beret minus dubitationis si contractus non fuit vxori damnosus et ista omnia tene
menti. ¶ Credo hanc doctrinā veram dato quod ex instrumēto celebrato per vxo
rem constaret licentiā mariti non interuenisse quia nihilominus ex eius scientia ⁊
pacientia cum diuturnitate tēporis validatur dictus contractus tanquam licentia
precedente/hoc sentit expresse Petrus de Ancha.consi.cxxxvj.incipi.ex cōsilijs ex-
cellentium Doctorū/ vbi consuluit quod licet in quodā instrumento transactionis
facte per quosdam moniales nil diceretur de consensu capituli tamen quod dictus
consensus presumitur si trāsactio fuit obseruata diuturno tēpore vt ibi fuit quia per.
xxx.annos et plus fuit obseruata vt refert Ancha.idē tenet Alexā.cōsi.lxxjx.incipi.
circa primū de quo queritur.vj.colu.vbi firmat quod solēnitas tractatꝰ et cōsensus
capl'i presumitur etiam si in inuestitura nihil de hoc dicatur quādo transiuit longū
tēpus ⁊ ibi adducit multa similia de quibus ante fuit habita mentio/⁊ adducit.d.c.
ea noscitur secundū vnum intellectū glo.⁊ Jmo.in.d.c.peruenit/ idē firmat in cōsi.
ccccviij.incipi.visa facti narratione in fine.⁊ hoc sequitur dictꝰ auditor in.d.c.sicut
xvij.colu.versi.septimo ⁊ vltimo putans hoc substantiale ex eo quia nō videtur ab-
surdum qđ diuturna obseruātia et sciētia et paciētia eorū cum quibꝰ res est gesta/
faciat presumi qđ si a primordio actꝰ fuisset minꝰ solēnis non fuisset tolleratꝰ sed im-
pugnans ab habētibus notitiā defectus solēnitatis.Est verū ꝙ Paul.de Cast.in cū
silio.xlviij.incipi.in causa que vertitur.v.colu. tenet contrariū dicens qđ si instru-
menta vel acta producta sunt et ex eorū inspectione apparet defectus solēnitatis tūc
non presumitur solēnitas precessisse etiā in facto antiquo propter euidentiā facti nō
solēnis/allegat notata per Jnnocē.in.c.proposuisti de probatio.idem Alexan.con
silio.ccccl xxv.incipit pondera sed primū veriꝰ quia dicta.l.si filius ⁊.d.l. qui in alie-
na et dicta Doctorum non tantū fundant se ex vi presumptionis sed etiam ex eo quia
scientia et pacientia cum temporis diuturnitate satis videtur inducere consensum

prestare debētis auctoritatē ꝛ ita teneo ꝛ si pōderas scribētes multi eorū hoc tenent in locis ante allegatis. et hoc sentit notabiliter ꝛ meli⁹ Alexan. in. l. ij. §. voluntatē ff. solu. matri. vbi tenet qđ si per formā statuti in cōtractu mulieris requiritur licētia propinquorū qđ intelligitur de expressa licētia nec sufficit tacita puta presentia propinquorū tacentiū ꝛ nō contradicentiū scđm Bal. ibi sed dicit hoc limitādū nisi interuenisset sciētia ꝛ paciētia diuturna qꝛ tunc idē operatur qđ cōsensus expressus allegat notata in d. l. si filius ꝛ in. d. l. qui in aliena. ¶ Hec oīa ego intelligerē esse vera in proposito quādo solū interuenisset sciētia ꝛ paciētia mariti/ sed si vltra scientiā et pacientiā fierent a marito aliqui actus ex quib⁹ videtur cōstare de ei⁹ intentione qđ tollerat ꝛ approbat contractū vxoris tunc nō facta distinctione de diuturnitate tēporis non solū dico qđ presumatur licētia sed qđ illud habeat vim licentie tanquā si expresse cōcessa esset. obstare vidētur decisiones sequētes. Primo Bal. in. l. j. in. §. voluntatē. ff. solu. matri. vbi dicit qđ si statutū disponat ꝙ mulier non posset testari sine cōsensu cōsanguineorū quod nō sufficit eorū presentia sine cōtradictione/ cū verba statuti debeāt intelligi de actu vero nō de actu ficto equiparādo statuta ꝛ rescripta l. fina. C. de his qui veni. eta. impetra. cum quo transeūt moderni. facit. l. prima in fine ꝛ. l. iij. cū glo. ff. de aucto. tuto. Itē si requiratur qđ aliquid fiat de licentia talis persone intelligitur de expressa licentia/ ꝛ sic requiritur nec sufficit tacitus consensus/ ita Ludo. Roma. ex relatione Alexā. in dicto. §. voluntatē in. ij. colu. Archi. ꝛ post eum Ioan. Andre. in caplo si Abbatem in prin. de electio. libro. vj. in nouella Ioan. Andre. in. c. qui tacet de regu. iuris in li. vj. in mercurialib⁹. iij. questiōe Lapus/ allegatione. lxxxvj. Bal. in. l. obseruare in. §. proficisci. ff. de offi. consu. ex relatione Alexan. in. d. §. si voluntatē. Nihilominus contrariam partem de iure credo veriorem ꝛ habui de facto in arduissima causa que pendet etiam nunc inter dictum Didacum Lopez de Haro ꝛ vxorem suam ex vna parte ꝛ Ludouicum Mendez de Soto maior ex altera super villis del Carpio ꝛ Morente et alijs/ ꝛ habui questionem in his terminis quia dict⁹ Ludo. cōtendebat cū vxore dicti Didaci Lopez de Haro super dictis villis quas ipsa possidebat fuit ab ea constitut⁹ procurator absqꝫ licentia mariti qui prosecut⁹ fuit totā causam/ postea ipse. d. Lopez petijt totū processum cassari tanqꝫ factū ab vxore sua sine licētia sua/ fuit dubiū maximū si ꝓcessus erat valid⁹ ꝛ fuit pronūciatū per auditores processum esse nullū/ ꝛ sic fuit cassatus a qua sentētia fuit supplicatū ꝛ ego scripsi ꝛ allegaui de iure ita qđ fuit in gradu supplicationis reuocata dicta sentētia ex eo quia fuerūt probati multi act⁹ facti per dictū Didacū Lopez ex quib⁹ inducebatur ei⁹ cōsensus in processu facto per vxorē quia ipse soluebat salariū aduocatis/ ille instruebat illos ꝛ procuratores impetrauit etiā a regib⁹ plures cedulas ad supersedendū in lite ex eo qđ ipse ibat ad guerrā que tūc tēporis erat cū Mauris regni Granate ꝛ fecit alios plures act⁹ ex quib⁹ cōiecturata fuit licentia mariti et ei⁹ cōsensus. ¶ Ad predictā conclusionē moueor. Primo ex doctrina Bar. in. l. cū pater in. §. libertis. ff. de lega. ij. vbi per glo. illius. l. infert ad questionē/ lex dicit qđ fili⁹ nō potest agere sine cōsensu patris. l. cū non solū in. §. necessitatē. C. de bonisqꝫ libe. qđ si pater ꝛ fili⁹ agāt simul videtur pater dare cōsensū Itē facit. l. is qui heres. §. nec fili⁹ ibi/ vtriqꝫ autē possunt repudiare. ff. de acqui. heredi. ꝛ Bal. ibi in fine dicit illū tex. facere ad statutū quod fili⁹ non posset se obligare sine licentia patris nam si in eodem instrumēto vterqꝫ se obligat idem operatur consimul obligatio qđ expressa licentia quod refert notandum/ idem ibi Ioan. de Imo. extollens hoc pro valde notabili ad similia statuta. Idem Bal. in. l. fina. in. ij. colum.

C.ad macedo.ꝛ in.l.fili⁹ in fina.verbis.ff.de his qui sunt sui vel alie.iu. Joan. Andre.in Rub.qui tacet in mercurialib⁹.Bal.in addi.ad Specu.in titu. de reo.facit singularis cōclusio Bal.in.l.si cōstante.§.si vxor.ff.solu.mat.dicētis ꝙ si vir ꝛ vxor in eodē instrumēto donāt rē vili licet de iure dicta donatio ꝓ parte tantū valeat de duo.reis.l.reos.§.in tabulis/ tamē per tacitum cōsensum viri roboratur factū mulieris quia iste cōsensus formis ꝛ insimul fact⁹ cadit in speciē donationis ꝛ ita cōsuluit Bar.scd̄m eū.idē Bal.in.l.si liqueat de inoffi.donatio.ꝛ Alexan.in.d.§.si vxor. Preterea facit tex.in.l.ij.in.§.volūtatē.ff.solu.matri. ibi nisi euidēter cōtradicat videri cōsentire patri/ꝛ si dicatur cū hec lex requirat licētiā ergo expresse debet interuenire vt de auctoritate tutoris.dicit tex.in.l.j.ff.de aucto. tuto.ibi nec enim presentia corporis sufficit ad auctoritatē.l.iij.ff.eo.respōdeo qd̄ hec auctoritas seu licētia ita exprimitur facto per claros act⁹ cōsensum denotātes sicut ꝟbo/allego ad hoc singularē casum in.l.si pater naturalis.ff.de adopti. vbi Calistract⁹ cōsult⁹ inquit si pater naturalis loqui quidē nō posset/alio tamē modo quā sermone manifestū face possit velle se filiū in adoptionē dare/perinde cōfirmatur adoptio ac si iure facta esset.licet ille tex.posset cauillari cū loquatur in eo qui fori nō potest/ꝛ hūc tex.reperio pulchre allegatū ꝛ pōderatū a Bal.in.l.cū nō solū in.§.necessitatē.vi.colū.ꝟsi. quero an sufficit presentia.C.de bonisꝗ libe.ad conclusionē satis notabi.ad propositū/certū est enim qd̄ fili⁹ nō potest stare in iudicio sine licētia patris/casus est in.d. §.necessitatē. Querit Bal.ibi nūquid sufficiet presentia patris dicit qd̄ nō.l. filius in.§.mutus.ff.de procura.subdit ad propositū hoc esse limitādum nisi appareāt indicia cōsensus vt quia pater ducat aduocatū vel instruat causam ar.l.ij.in.§.volūtatē solu.matri.l.vbi nō voce de regu.iuris/allegat etiā.d.l. si pater naturalis. Per quod videri possunt euadi determinationes Doctorū supra assignate in contrarium vt habeāt locū nisi vltra scientiā ꝛ pacientiā cōcurrant indicia ꝛ actus inducentes cōsensum ꝛ sic etiā limitabitur dicta.l.j.ꝛ.iij.ff.de aucto.tuto.ꝛ sic in terminis/ reperio Bal.limitasse dicta iura in.l.potuit/ in fina.colū.C.de iure deli. vbi dicit esse certū qd̄ tutoris auctoritas debet exp̄sse interuenire vt dicta.l.j.ꝛ.iij.subdit hoc esse verū verbo vel facto.vnde infert ꝛ singulariter qd̄ si pupillus maior infante vna cum tutore possessionē est ingressus/vtrū per hoc hereditas sit legitime apprehēsa videtur qd̄ nō per.d.l.iij. cū auctoritas debet interponi verbis expressis contrariū tenet quia dicta iura habent verū circa actus expressos sed in tacitis tacite loquimur reb⁹ ipsis ꝛ factis.l.cū ostēdim⁹.§.fina.ff.de fideiusso.tuto. idē dicit si tutor gerēdo ꝓ herede infantis noīe acq̄rat infanti hereditatē.v.g.intrauit in possessionē bonorū de facto/ nam per hoc est possessio quesita pupillo ꝛ per talē ingressum possessionis est heres factus infans non obstat qd̄ tutor debet loqui vt.d.l.iij.nā respōdet qd̄ ita hoc potest explicari factis sicut verbis. ¶ Ad argumētū factū de eo quod dicebat Joā.Andre qd̄ vbi req̄ritur licentia nō sufficit tacitus cōsensus respōderi potest dupliciter. Primo quia in proposito nō stabat maritus solū in tacito cōsensu sed faciebat act⁹ inducētes cōsensum qui habēt vim licētie tanꝗ si a pricipio intercessisset vt dicunt Bal. Paul. ꝛ Imo.in.d.§.nec filius. Secūdo quia hec lex nostra in cōsensu vbi nō est tantū dubium ꝛ hoc etiam tenuit Bal.eleganter in additio.ad Specu.in titulo de reo in fine additionis dicens qd̄ si pater satisdat pro filio de iudicio sisti videtur eius personam legitimare ex hoc tacito consensu etiam si expressus non interuenisset.ff.qui satis.coga.l.filius/ꝛ quia qui fideiubet consentire videtur.ff.ad Macedo.l.sed si pater.§. non solū/ꝛ quia cōsensus perseuerat donec reuocetur ꝛ quotidie cōsentire videtur

ar.l.j.in fine.ff.de vsufru.acresc.idē videtur cōcludere si statutū diceret simpliciter q̄ filius nō posset se obligare sine licētia patris quia si vn⁹ pro altero fide iubet vel ambo principaliter obligātur in eodē instrumēto videatur cōcessa licētia ar.ff.de procura.l.filius.§.sed et filia/ꝛ si dicatur qꝺ non est expressa dicit qꝺ satis exprimitur reb⁹ ipsis ꝛ factis.l.de quibus.ff.de legi.ꝛ necessario sequitur ex verbis q̄ ex tenore verborū aperte colligitur ar.ff.de libe.ꝛ posl.l.gall⁹.§.fina.ꝛ qꝛ rationi statuti satisfactū videtur/ergo ipsi statuto de ritu nup.l.libert⁹ in.§.senat⁹.l.fina.de iudi.C.l.cū tale.§.penul.in glo.ff.de cōdi.ꝛ demo. ¶ Subdit tamē vnū famosum verbū qꝺ hoc erit verū/nisi statutū requireret expressam licentiā quia tunc non sufficeret tacita ꝛ dicit quod quidam sic pronunciauit ꝛ hoc videtur sibi tuci⁹ inherēs verbo expressa ar.l.iij.in fine de aucto.tuto.cū glo.ꝛ.l.etiā ꝛ.l.vbi nō voce.ff.de regu.iuris.ff.de adoptio.l.si pater.§.naturalis.per Guille.nec si tutor obligat se vna cū pupillo dicitur sufficiēter auctorizare cū reqrat̄ vborū exp̄ssio.d.l.iij.ꝛ ꝓpterea iuste Jmo.Paul.ꝛ ceteri moderniores reprehēdūt quoddā dictū Innocē.in.c.cū cōsuetudinis de cōsue.dicētis qꝺ vbi in aliquo actu reqritur auctoritas debet interponi specifice per verbū auctorizo qꝛ est contra tex.iūcta glo.in.l.iij.de aucto.tuto.facit.l.p̄ses.ꝛ.l.cū iudex.C.de sentē.vbi verbū condēno vel absoluo est de necessitate sentētie/tamē sufficit equipollēs.l.in sūma de re iudi.l.si p̄tor in prin.de iudi.l.quid tantū.§.si arbiter.ff.de arbi. ¶ Et Bal.in.l.mādatū.C.māda.infert qꝺ si erāt duo socij vn⁹ eorum mortu⁹ est ꝛ sic fuit finita societas qꝺ si fili⁹ illi⁹ mortui hisdē institoribus ꝛ officialibus vtatur cū socio patris sicut pri⁹ qꝺ intelligat̄ renouata societas cū illo filio etiā cū pupillo si interueniat paciētia tutoris ꝛ si dicas tutor nō potest auctorari nisi loq̄tur vt dicta.l.iij.respōdet illud esse verū in actib⁹ exp̄ssis sec⁹ in tacitis qꝺ est notādū Facit illud vulgatū et singulare dictū Innocē.in.c.ex parte decani de rescriptis dicētis qꝺ si aliq̄s agit tanq̄ ꝓcurator me⁹ et ego scio et nō ꝓhibeo videor sibi dare mādatū. Idē Inno.in.c.in nostra de ꝓcura.et in.c.cū in iure de offi.delega.et in.c.inter dilectos de fide instru.de quo dicto pulchra inuestigatio fit ꝑ Alexā. Jmo.in repetitiōe.l.sepe de re iudi.ff.et ꝑ dictū auditorē Rote in.d.c.ex parte decani de rescriptis. Itē vbi paciētia iūgitur actui inducēti cōsensum habetur pro cōsensu.l.ij.C.d re.alie.nō alie.Bal.in.l.ij.in.§.volūtatē solu.matri.et Jmo.in.l.que.dotis.ff.solu.matri.allegās.l.fili⁹ fa.ad macedo.et clemē.prima de ꝓcura.et.l.qui rē ex parte de euictio.et si q̄s est presens sciēs ꝛ intelligēs si sit talis act⁹ quē cōtradicendo poterat impedire habetur ꝓ cōsenciēte glo.et Bar.in.l.q̄ dotis solu.matri.l.fide iussor in.§.pater.ff.de pigno.et ibi glo.l.Gayus.ff.de pigno.actio.l.titia in.§.lucia et ibi glo.ff de lega.ij.marie dolo tacet.l.ij.C.si res ali.pig.da.sit.l.si sine.C.ad velle.et Bal.in.l.cū ꝓponas filios.C.de pactis idē.s.qꝺ vbi quis dolose tacet habetur pro cōsenciēte et ratione cōiūctionis p̄sumitur cōsensus vt est ille tex.nota.in.l.si seru⁹ cōis.ff.de donatio.inter virū et vxo.de quib⁹ plura similia adduci possent q̄ Docto.marie modōm tractāt in.d.l.q̄ dotis. ¶ Finaliter facit tex.singu.ad hoc propositū a me pōderat⁹ in.l.sepe.ff.de re iudi.in.§.sed sciētib⁹ ibi aut marit⁹ socerū vel vxorē de ꝓprietate rei in dotē accepte qui tex.cōtulit mihi honorē in dicta causa ad fundādū qꝺ marit⁹ qui patitur vxorē suā agere marie interueniētib⁹ alijs actib⁹ ei⁹ inducentib⁹ cōsensū per hoc videtur sibi dare licētiā et valet ꝓcessus in mariti preiudiciū nec potest maritus illū irritare ex defectu licētie ab eo non concesse et sic obtinui. Facit etiam illud vulgare/quien calla otorga.facit etiā.l.j.§.magistrū.ff.de exerci.et vide.c.ij.de his que fiunt a prela.sine cōsen.capi. ¶ In actibus iudicialibus procedit hoc sine du-

bio vbi vxor cōuenitur secus videt si ageret ⁊ per reū repelleretur ꝓpter defectū licentie hoc est de mēte Bar. in. l. fina. in. §. necessitatē. C. de bonis q̄ li be. iij. colu. in secūda q̄stiōe/in q̄stione illa si pater interpellatꝰ ad prestandā licētiā filio agēti: hoc sufficiat dicit q̄ aut filius agit aut cōuenitur si agit requiritur cōsensus verus/nec sufficit patrē super hoc interpellari/nam cū ipse pater sit legitimꝰ administrator vel saltem de hoc dubitetur nisi filius legitimet suam personā non debet audiri cū ante omnia debeamꝰ inquirere de persona. l. si queramꝰ. ff. de testa. nisi esset absens tanta absentia q̄ haberi non posset ar. l. si longius. ff. de iudi. sed si filius cōueniretur tunc putat interpellationē factam patri sufficere siue dicamꝰ patris consensum requiri ad perficiendum personam filij siue in signū repudiationis quanto magis in vxore precedentibus signis ⁊ indicijs indicantibus consensum mariti vt iam dixi.

¶ Queritur vlteriꝰ si maritus potest prestare hunc consensum vxori per nūcium vel per epistolam ⁊ dico q̄ sic ⁊ etiam cōtradicere potest per nuncium vel per epistolam contractui celebrato per mulierem hoc probat glo. nota. in. l. si cum dotem. in. §. si patri. ff. solu. ma. in glo. oportet/ibi enim est casus q̄ si pater non possit esse in loco vbi dos debet solui/filia sola potest agere actione de dote ⁊ ei solui debet/dicit ibi glo. illud esse verū nisi pater per nūciū vel per epistolā cōtradicat. AngE. ibi extollit illam glo. ad hoc q̄ actus cōtradictorij ⁊ cōsentanei iudicio agitato ꝑ tertiū expediri possunt per nūcium vel epistolā: vnde refert q̄ Bononie Jaco. de Bel. fuit interrogatꝰ per scholarē an pater possit filio agēti cōsentire ꝑ nūciū vel ꝑ epistolā ⁊ dimisit eū querētē nō allegās dictā glo. ⁊ pro dicta glo. allego casum expressum in. l. honores in fine. ff. de decurio. ibi vel quo alio modo cōtestatꝰ sit qui tex. fuit allegatꝰ per Jaco. de Bel. sed si bene pōderes dictā glo. ⁊ dictā. l. solū loquūt de actu cōtradictorio/tamē docto. ⁊ bene idē dicūt in cōsensu prestādo/idē Bar. in. l. si filiꝰ fa. in fina. verbis. ff. de donatio. loquēdo in cōsensu quē pater tenetur prestare filio ⁊ allegat dictā. l. honores/est tex. nota. in. l. si q̄s mihi bona in. §. iussum de acqui. here. ibi ⁊ putat vel per nuncium fieri posse vel per epistolam vbi tex. loquitur in iussu cuius argumēto Bar. ibi in fine dicit cōsensum de quo in. d. §. necessitatem posse prestari per nūcium vel per epistolam/idem Bal. in. d. §. necessitatē/vbi etiā allegat. d. l. honores. ¶ Sed cōtra hoc fortiter facere videtur. l. obligari. in. §. tutor. ff. de aucto. tuto. ibi post tēpus vero aut per epistolam interposita eius auctoritas nihil aget qui tex. loquitur in auctoritate prestāda per tutorem. Sed dic q̄ ille tex. loquitur in auctoritate que prestāda est a tutore presencialiter non per nuncium vel epistolam/secus est in cōsensu/⁊ ita loquitur. d. §. iussum/hec fuit solutio Bar. in. d. §. necessitatem/in fine sentit in. d. §. iussum: quā tenuit glo. prius in. d. §. iussum. Jdeo Bal. in dicta. l. j. in fine. C. qui admitti dicit q̄ auctoritas non potest interponi per procuratorē: est casus ⁊ ibi notat eum Bal. ad hoc in. l. minorem. C. de predi. mino. ¶ Et ex predicta solutione Petri quā refert Cynus in. d. §. necessitatē. limitabat predictam communem opinionem esse veram si filius esset maior. xxv. annis nā si esset minor requireretur presentia patris in consensu prestādo nec sufficeret illum prestare per nunciū vel per epistolā prout requiritur in auctoritate tutoris. de hoc dicto Petri ⁊ Cyni facit mētionē Bal. in auct. causa que fit cum monacho ad finem. C. de epis. ⁊ cleri. quā non admittit Alexan. in. d. §. iussum in prin. sed indistincte dicit cōsensum a patre posse prestari per nuncium vel per epistolam nō facta distinctione sit maior vel minor per dictū. §. iussum

Maritꝰ an possit prestare vxori licentiā pdr nūciū vel epistolā

et reuera in hoc videtur residere Bal. in. d. auct. cassa/ dum allegat pro decissiõe dictam. l. honores/ superuenit Aretinus Doctor modernꝰ ⁊ in. d. §. iussum ad finem dicit quod eo casu quo consensus patris requiritur ad integrandã personam filij in iudicio. iste consensus videtur requiri pro forma/ vnde qui interponit cõsensum per nunciũ vel epistolam non videtur interponere cõsensum in ipso actu nisi forte quis mitteret nũcium ad consentiendũ cum actus fieret vel epistolã presentandã cum actꝰ fieret: quia tunc tolleratur dicta cõclusio ex eo quia ille qui agit per nunciũ vel epistolam proprie per se videtur agere. l. qui autẽ. §. fina. de consti. pecu. sed si mittens nuncium vel epistolã simpliciter consentiret agenti actũ vt posset actum celebrare in futurũ videtur sibi qđ non sufficiat cum nõ dicatur tunc cõsensus interponi tẽpore actus/ ⁊ si dicatur qđ videtur cõsensum retulisse ad tẽpus cõtractꝰ vt ibi vult Pau. de Cast. tunc videatur interpositus respõdet qđ illud esset fingere de tẽpore ad tempus quod non est in potestate hominis. l. si forte de castrẽ. pecu. Bar. in. l. is qui de vsucapio. nihilominus in proposito teneo Bar. ⁊ ad hoc si dicatur solẽnitas de qua hic requisita pro forma respõdeo vt infra ad finem vbi hoc examinabo.

Vtrum mulieri currat prescriptio cõstãte matrimonio in alijs bonis extra dotem.

¶ Quero vlteriꝰ vtrũ mulieri currat prescriptio constante matrimonio non loquor in rebus dotalibus quia in his non est dubium quod non. l. in rebus. §. omnis autem. C. de iure do. sed loquor in alijs bonis proprijs suis sibi debitis/ ⁊ videtur dicendum quod non per hanc. l. que habet locũ in quasi contractu vt ante dixi ⁊ quia iudicijs quasi contrahitur. l. iij. in. §. idẽ scribit. ff. de peculio/ vnde hoc presupposito quod mulier non potest agere nec esse in iudicio sine licentia mariti videtur quod sibi non currat prescriptio per. l. j. §. fina. C. de anna. exceptio. vbi tex. dicit quod filio fami. dum est in patris potestate non currit prescriptio. rationem assignat ibi tex. qui videtur facere ad propositum/ quis enim incusare eos poterit si hoc non fecerint quod et si maluerint minime adimplere lege obuiante nolebant ⁊ sic ex quo non poterãt agere sine licentia patris visum fuit imperatori iustum cessare contra eos prescriptionem. facit. l. j. C. de bonis mater. In fine ibi quia nullam poterit prescriptionem apponere filijs ⁊c. auct. nisi tricenale ibi posita ibi tempore incipiente filijs currere/ ex quo sue potestatis esse apparuerint faciunt in ratione sui. l. cum notissimi. §. illud. C. de pres. xxx. ⁊. d. l. in rebus. l. pure. in §. fina. ff. de doli. exceptio. l. si pupilli. in. §. fina. de nego. ges. l. Atilicinus ff. de seruitu. rus. predio. ff. de vsuris. l. cum quedam. in. §. si pupillo. Ideo Bal. in. d. auct. nisi tricenale dicebat quod si statutũ dictaret quod omnibus currat prescriptio qui sua debita non exegerint infra decem annos quod filio fa. non currit dicta prescriptio/ est regula naturalis quia vbi non est negligentia non debet esse pena: ideo habet locum etiam in statutis: et vidi in hac nocte repetitionem quam feci iuuenis ante recessum a patria super. l. j. C. de heredi. actio. in. xxiij. colu. vbi hanc partem secutus sum more scholastico. ¶ Nunc autem grauiore etate multa in pratica expertus maturiꝰ cogitans aliud sentio/ immo teneo quod non obstante quod mulier constante matrimonio non posset esse in iudicio virtute huius legis sine licentia mariti quod ei currat prescriptio: ⁊ allego Ioan. Fabrũ qui videtur hoc in expresso formare in. l. j. C. de bonis mater. ad finem vbi dicit hec verba. sed quid de muliere que de consuetudine est in potestate viri nec sine eius auctoritate agere potest. videtur quod curratei tempus prescriptionis mouetur duplici fundamento. j. argumento tex. in. c. constitutis de in integrum restitu. ij. qui agere potest in curia ecclesiastica que nõ

vtitur illis cõsuetudinibus.ff.de vi.bono.rap.l.iij.de his qui a non domino ma.l.j. Tene menti dictum istius Doctoris solũ ex eo qꝺ loquitur in terminis nostris/ sed eius fundamenta sunt debilia nam argumentũ potest sumi ex dicto.c.constitutus/ quod loquitur in filijs emancipatis quia ad contractus validationẽ dicit tex. ibi qꝺ fecit filiũ emancipare/aliud fundamentũ est nihil ideo dictũ parum prodesset allegãti cum careat fundamẽto. ¶ Sed ego fundo conclusionẽ meam ex intellectu d.§.ne autem.C.de anna.excep.quod est potissimũ fundamentũ contrariũ/ ꝛ dico quod ille.§.debet intelligi in illis bonis in quibꝰ pater habet vsumfructũ quia cũ in illis filiꝰ nullo modo posset agere ꝛ pater efficitur legitimus administratoꝛ.l.j. C.de bo.ma.l.j.C.de bonisq̃ libe.ꝛ auct.excipitur/vnde cum pro eis filius nõ habeat agendi potestatẽ/nimirũ si filio durãte patria potestate non currat prescriptio sed in illis bonis in quibꝰ patri nõ queritur vsusfructꝰ vel quia ipse pater renunciauit vsufructui licet filius debeat etiã tunc agere cũ licentia patris vt.l.fina.in.§. necessitatẽ.C.de bonisq̃ libe.tamẽ quia actio ꝛ exercitiũ cõpetit filio qui faciliter iudicis officio potest cõpellere patrẽ ad consentiendũ ꝛ ad prestandã sibi licentiam ad agendũ vt.d.§.necessitatẽ/merito tunc currit sibi prescriptio/ hanc conclusionẽ firmat Ange.Sicu.ꝛ Bal.in.d.§.ne autẽ/ꝛ fuit priꝰ cõclusio Jaco.But.ibi in principi.allegans Do.Mar.sic tenentẽ ꝛ si dicatur videtur filio inhonestũ exigere a patre inuito cõsensum respõdet non debere inhonestũ iudicari id quod lege permittente fit vt.d.§.necessitatẽ. ¶Ex qua conclusione eliciuntur duo.Primũ responsio ad.d.§.ne autem/ quod loquatur vbi ratione vsusfructus patri acquisiti filio omni modo denegabatur agẽdi potentia.Secundo quod in secundo casu est sic in proposito quia licet mulier in agendo debeat licentiã a marito petere tamẽ principale exercitiũ in ea residet ꝛ maritus agendus est prestare licentiã si recuset sine iusta causa ꝛ sic cũ facile ad hoc posset cõpelli remedijs de quibus ante dictũ est vt in.l.dotem.ꝛ in.l.si cum dotẽ.§.eo autẽ tempoꝛe.ff. solu.matri.ꝛ dixi supra in .viij. limitatione merito ei debet currere prescriptio vt in filio fa.est statutũ. ¶ Preterea agit q̃ potest facere.ff.de regu. iuris/vbi tex.dicit qꝺ qui potest facere vt posset cõditioni parere iam posse facere videtur ꝛ ibi glo.ponit plura exẽpla ex quibꝰ potest presens cõclusio verificari que videantur diligẽter quia nimis proderũt egẽti. ¶Cum ergo mulier posset facere vt maritus consentiat eũ cõpellendo iudicis officio ad consentiendã ꝛ licentiam sibi prestandã merito non dicitur impedita agere ꝛ sic iustum est contra eam tanquã contra negligentem currere prescriptionem.

¶ Preterea optimum argumentũ potest sumi ex auct.quod locum.C.de colla.in.l codicis cauetur/qꝺ mulier constante matrimonio debet conferre dotem tanto minus accipiendo ex eo quia constante matrimonio non habet actionem dotis contra maritũ.sed dicit tex.in.d.auct.quod sufficit conferre actionẽ de dote licet inanem/ nisi mulieri posset imputari quare a marito non exegerit dotem constãte matrimonio puta eo vergente ad inopiam: ecce ergo quod si est quid vxoꝛi posset imputari cur constante matrimonio non exegerit dotem sibi preiudicatur/ ꝛ sic dicendum in proposito.et hoc argumentum reperi allegatum per Jaco. But. in.d.§. ne autem. Optime etiam facit.l.si longius.in.§.si filius.ff.de iudicijs.ꝛ.l.recte in.ij.responso. ff.ex qui.cau.maio.ꝛ ita teneo. Preterea quis dubitat nisi quod vxoꝛ posset interrumpere prescriptionem modis de quibus in.l.vt perfectius.C.de anna.excep. si ergo non fecit sibi imputetur maxime quia actus interrumpendi tendit ad eius vtilitatem ꝛ vt superius dixi in eo qꝺ est vtile mulieri valet actus etiam sine licẽtia mariti

vt.l.nec.C.de cõtra.& comi.stipula. ¶ Cogitabis tamẽ super hoc qđ si maritus forte esset quidã homo auster⁹ & superbus male tractans vxorẽ de quo est presumendum qđ si vxor peteret ab eo licentiã ad agendũ in iudicio cõtra aliquem super re sua petenda qđ ipse non solũ illam denegaret sed illã verberaret vel alias eam male tractaret/forte enim illã rem quã vult petere possidet aliquis cõsanguineus mariti & ipse nollet vt ab eo auferreretur vel alia causa subest quare marito nimis displiceret super lite ab vxore mouenda de licẽtia ab eo petẽda/ nam tunc si ipsa sine incommodo suo nec posset licentiam petere nec agere ad interrumpendum vel alias licet non peteret licentiã nec interrũperet propter quod cucurrit cõtra eam prescriptio/tamen esset iusta causa restituẽdi eam cõtra prescriptionẽ. allego ad hoc singularem glo. iunctã textui in.l.senatus cõsulto. ff. de officio presi.in parte restituerentur/ibi enim est casus qđ actiones presidi vel eius familie cõpetẽtes non possunt efficaciter intentari durante officio/tamẽ si tẽpore lapso fuerũt amisse datur eis restitutio dicit glo. ibi opponẽdo expresse de dicta.l.j.§.fina.de anna.excep.qđ videtur quod non sit necessaria restitutio quia restitutio presuponit qđ amiserunt tẽpore actiones/sed isti non potuerunt agere ergo non currit eis prescriptio cũ non valenti agere non currat vt dicta.l.j.§.fina.dicit glo.qđ saltẽ per executorẽ potuerunt interrũpere & perpetuare & si hoc non fecerũt fuerunt negligẽtes merito amiserũt actiones.l.vt perfectius.C.de anna.exceptio.& negligentib⁹ non datur restitutio l.nam negligẽtibus/ex quib⁹ cau.maio.de re iudi.qđ quis. Respõdit glo. eleganter & in hoc facit qđ licet predicti presides & eorũ cõmunitates possent agere ad interrũpendũ & sic non impediebãtur omni modo agere tamen quia facile & cõmode hoc facere non poterant propter multitudinẽ negotiorũ/ideo iustum est vt eis restitutio in integrũ concederetur aduersus prescriptionẽ licet illã non interrũpissent cũ qua glo. transit Bar. ibi & sic dictus.§.fina. debet intelligi qđ impedito agere totaliter non currit prescriptio sed si posset agere tamen non cõmode currit prescriptio sed habet locũ restitutio contra prescriptionẽ vt dicit illa glo. singularis quam etiam ad hoc extollit Bal.in.d.§.fina.& hoc tene mẽti/& bonus iudex arbitrabitur super hoc iuxta qualitatẽ mariti & vxoris.l.metus.ff.ex qui.ca.maio.nec restringas hoc solum ad casum qđ per metum ipsa non auderet agere quia tunc esset minus dubium per principia nota sed in terminis in quibus loquuntur glo.& Doctores puta quia poterat agere tamen non facile & commode que fuerunt verba glo.

Vtrum contractus factus ab vxore sine licentia viri sit null⁹

¶ **Sed pone qđ mulier cõtractum faciat sine** licentia mariti vtrũ cõtractus propter hoc anulletur/& reperio quandam decisionẽ Do.Abba. valde singularem super hoc quã ponit in.c.ad apostolicam.iij.colu.de regu.vbi dicit ꝙ si per statutũ mulier prohiberetur contrahere sine consensu duorũ agnatorũ quod valet contractus in contrariũ gestus ex quo lex vel statutũ specifice nõ anullat actũ mouetur ex quadã regu.s.qđ vbi prohibitio legis cõcernit principaliter fauorẽ alterius talis prohibitio habet vim exhortationis/hoc probatur in.d.c. ad apostolicã/vbi est casus qđ professio nec fieri nec recipi debet infra tẽpus probationis sed facta & recepta tenet/& si dicatur ex quo ius & regula prohibent professionem ante elapsum annũ/ergo professio in contrariũ facta nõ valet cũ gestum contra legem est nullũ.x.dis.c.vides/in regula qui contra ius de regu.iu.li.vj.l.non est dubium de legi. Joan.Andre. soluit contrariũ hoc procedere nisi lege speciali actus sustineretur quasi vellet dicere qđ ibi professio esset nulla nisi ibi papa specialiter

illã validasset/sed hanc solutioné non admittit Abb.sed soluit dupliciter ꝛ illa solutio que facit ad propositũ est quia ibi prohibitio facta fuit in fauorem eorũ qui ingrediũtur monasteriũ quã ipsi potuerũt renunciare/ꝛ sic illa prohibitio resoluitur in vim exhortatiõis.iiij.distin.c.si legib⁹/ex qua solutiõe infert predictã conclusionem dura determinatio et quasi ad nihilũ redigens huius.l. dispositionem si ex ea deberet ad hanc.l.sumi argumentum ꝛ poterat Abb.allegare ad sui fundamentum tex.singularem in.c.dilectus el.ij.de preben.ꝛ glo.in clemen.j.de iure patro.ꝛ Bal. in.l.statutis de senten.ex pericu.reci.ꝛ clarius ibi Salice.in princi.dicunt se notare ꝙ licet lex mandet quid certo modo fieri si vltra nõ procedit anullãdo aliter factum valet actus licet nõ debuit fieri. ¶ Contrariũ teneo immo quod si mulier faciat contractum absq́ licentia viri cõtractus sit nullus/allego primo glo.singu.in.l. si quis mihi bona.§.si corã de acqui.here.ibi tex.dicit qđ si pater dedit iussum filio vt adiret arbitrio Lucij Titij recte cõsult⁹ putat iussisse dicit glo. qđ si adiuit fili⁹ absq́ cõsilio Lucij prout iussit pater qđ aditio est nulla per quã glo.Bal.ibi quem nõ vidit pro tunc Abb.in terminis firmat contra Abb. dicit enim qđ si caueatur statuto qđ mulier debeat cõtrahere cũ cõsensu seu presentia propinquorũ licet statutũ non procedat vlteri⁹ anullãdo tamé si non seruatur forma cõtractus est ipso iure nullus hec ille quem sequũtur Ludo.Roma.ꝛ Alexan.Jmo.ibi reperio etiam Bal.idem tenẽtem in.l.ex duobus in.§ etiã contra ad finé.ff.de vulga.ꝛ pu.substi.dicés quod si cõstitutio legati dictaret qđ in testaméto mulierũ requireretur presentia propinquorũ testamentũ aliter factũ esset nullũ ipso iure nam pretor per modum solénitatis introduxit in factione testaméti quasdam solénitates que sunt de iure pretorio quibus omissis testamentũ est nullũ insti.de testa.ꝛ sic Bal. expresse loquitur in statuto requirẽte cõsensum licet dicta glo.ex qua ipse sumit fundamétũ loquatur in cõsilio. ¶ Preterea vbicũq́ cõditio de habendo cõsilium alicui apponitur a lege debet de necessitate cõsiliũ requirere/ꝛ si aliter factũ sit nihil valet actus qui factus est iste est casus singularis in auct.de non alie.§.qđ auté/vbi tex. dicit qđ debet requirere cõsiliũ ꝛ postea subdit tex.qđ si aliter factũ sit nõ valeat/expressius in.l.impuberib⁹ in prin.ff.de suspe.tuto.in.§.impuberũ insti.eo.titulo/ꝛ idé est si apponatur vt auctoritatem habeat requirere: ꝛ sic adijcitur a lege aliquis vt auctoritaté alicui prestet.l. si fundus.ff.de re.eorũ de transa.l.cũ hi in princi. cum alijs similibus vt hec inquit Bar.in.l.j.in.§.si plures in.iij.colu.ff.de exercito.pro hac doctrina contra Abba. in expresso est casus singularis in .l.si pupillorum in.§.si pretor.ff. de rebus eo.vbi Vlpianus inquit eleganter hec verba postquã mouit.q.si pretor tutoribus permiserit vendere illi obligauerũt vel ecõtra an valeat qđ actũ est dicit ibi ꝛ mea refert opinio eum qui aliud fecit quã qđ a pretore decretũ est nihil egisse. Preterea idé Bar. in dicto.§.si plures/dicit singulariter in.v.colu. ad finé quod si statutũ disponat qđ iudex ferat sententiam cũ consilio sapiẽtis qđ si iudex ferat sententiam sine dicto cõsilio non valeat sentétia per fundaméta que ibi latius:ideo dicebat Joã.Andre in.c. non est de cõsue.li.vi.in nouella.qđ si iudex cõmittit causam alicui cũ hoc qđ nõ ferat sentétiam sine cõsilio talis sapientis qđ si lata est sine consilio sententia est nulla ipso iure sine appellatione.facit.l.titium.in prin.de admi.tuto.ꝛ.ff.manda.l.idé.§. si quis. Preterea optima glo.est cõtra Abb.in.c.cum veteri de electio.que tenet qđ vbicũq́ quis tenetur aliquid facere cũ consilio ꝛ consensu alicui⁹ qđ oportet qđ requirat ꝛ obtineat illorũ consiliũ ꝛ consensum/ idem tenet Abb. ibi si solũ cõsensum tantũ teneretur requirere ꝛ ad litterã Abb.ibi sequitur dicta Bar.in.d.§.si plures

τ per ibi dicta clare decidit contrarium eius quod tenuit in.d.c.ad apostolicam. ¶ Preterea vbi consilium debet peti per eum qui non habet sanũ intellectum capitur cõsiliũ pro cõsensu.l.impuberib⁹ de suspe.tut.τ sic est qđ cũ hec lex requirat cõsensum mariti propter mulieris imbecillitaté etiã si requireret cõsiliũ esset sequédũ alias actus non valeret. Preterea certũ est ꝙ vbicumq₃ lex remouet potestatem a cõtrahente cõtractus ab eo factus nõ valet per totũ.C.τ.ff.ad mace.τ velle Jté hoc firmat Bal.in rubri.C.de exerci.in.v.col.qđ ibi disponitur a lege qđ aliquis faciat aliquid cũ cõsilio alicuius si faciat sine cõsensu nil valet actus per eũ gest⁹ de tuto.τ cura.illus.per.l.j.τ idé ibi Cynus cũ huiusmodi cõsiliũ est quedã cause cognitio τ limitatio.ff.de reb⁹ eorũ.l.magis puto.§.ne tamé τ de transa.l.cũ hi.§.pretor τ idé reperio cõcludere Bal.in.l.j.in.iij.col.C.ne liceat.tertio prouoca.ver.ex dicto ergo Rofre.vbi dicit qđ vbicũq₃ statutũ requirit consiliũ sapientis tacite videtur statutũ ad vlteriora procedere videlic₃ qđ cõsilio pretermisso senténtia sit ipso iure nulla cũ sit ordo iudicij.l.prolatũ.C.de senté.τ multo magis secũdũ eũ si diceret statutũ qđ pronunciãdũ esset secundũ cõsiliũ qꝛ tunc cõsiliũ est causa materialis τ formalis sine qua nulla res subsistit.ff.ad exibé.l.Jul.nec obstat doctrina Bal.τ Salice.in.d.l.statutis nã ipsi nõ loquũtur in casu quo requireretur cõsens⁹. Jté qꝛ vt ibi dicit Salice.debet inteligi qñ lex solũ mãdat quid certo modo fieri sec⁹ esset si lex loqueretur prohibitiue prohibédo aliquid fieri sine certa solénitate qꝛ tũc etiã si nõ procedat ad vlteriora anullãdo aliter factũ nõ valet.est casus in.l.nõ dubiũ.C.de legi.facit.l.cũ.l.ff.de fide iusso.τ sic est in proposito τ sic est etiã in casu quo loquitur Abbas qꝛ loquitur prohibitiue idé dicũt Bal.τ Paulus in.d.l.humanũ.C.de legi.per.d.l.nõ dubiũ. ¶ Unde cõcludo qđ etiã in casu quo loquitur Abb.in.d.c.ad apostolicã de cõsensu ꝓpinquorũ male loquitur immo etiã si lex vel statutũ nõ procedat vlterius anullãdo cõtractũ est nullus cõtract⁹ cũ a lege seu statuto requiritur cõsens⁹ nec obstat tex.in.d.c.ad apostolicã per quã se fundat Abb.qꝛ ibi ius nõ remouet potestaté ab ingrediéte religioné prout in casu statuti remouetur potestas a cõtrahente forma statuti non seruata. Jté qꝛ ibi vlterius prouidet papa approbãdo professioné infra annum alias non valeret vt inquit ibi Joã Andre.quo ad terminos.l.nostre solutio procederet clare qꝛ hic exigit licentia seu cõsensus viri in ei⁹ fauoré vnde fauoré viri nõ põ mulier renũciare sed in.d.c.ingrediés potuit renũciare tép⁹ anni in fauoré suũ inductũ. Accedat singularis cõclusio in.l.ij.in.j.col.C.de epis.audié.vbi tenet qđ si emphiteota vendidit irrequisito dño nõ seruata solénitate que per formã iuris vel cõsuetudinis seu statuti requiritur puta mulier vendebat sine cõsensu consanguineorũ vel erat mulier lõgobarda τ vendebat sine presentia propinquorũ mindualdi qđ per hoc non caret a iure emphiteotico lic₃ ista sit pena legalis in qua nõ consideratur effectus qꝛ verbũ venditionis absolute prolatũ nõ cõprehendit venditioné que est nulla ex defectu solénitatis ar.de re iudica.l.iij.§.condénatũ τ de verbo.signi.l.alienationé. ¶ Jn tãtũ contractus fact⁹ ab vxore absq₃ licétia mariti nõ valet qđ etiã si mulier fuisset cõdénata eo qꝛ nõ opposuisset hanc excepcioné cõtra cõtractum tamen posset opponere post sentétiã hoc probatur ex tex.singulari in.l.tã.τ si.ff.ad macedo.per quã Bal.in.l.si fili⁹.C.ad macedo.dat regulã qđ siue simus in dispositione iuris cõmunis siue statuti vbicũꝙ lex remouet potentiã a cõtrahéte talis exceptio vel defensio potest opponi post sententiã qđ reputat menti tenendũ. Multa alia materiam huius.l.tangentia fuerunt igne consumpta. Rodericus.

¶ Lectura.l.secunde que incipit si el padre/titulo delos casamientos.

IN hac.l. cõmentabor omnes.ll. huius tituli quas nec hanc postillandã assumpsissem nisi propter quandã.l. huius regni que mandat illam obseruare de qua latius infra. ¶ Et vt melius materiã huius titu.intelligas incipe a.l.fina.⁊ iunge illam cum ista ita reperi hic in libro meo quandam apostillam propria manu aui mei doctoris famosissimi Alfonsi Garcie de Bonilla scriptam. ¶ Summa igitur sic hunc titulũ secundũ summariũ meũ. Primo mulier que vulgariter nominatur a.l.manceba en cabellos que proprie est domicella non potest cõtrahere matrimoniũ sine licentia patris vel matris seu fratrũ vel aliorũ proximorũ qui eã habent in potestate si parẽtes non habuerit. Hoc dicit.l.fina.incipit/ninguno/probatur etiã in.l.si el padre.la.ij.a cõtrario sensu.de patre ⁊ fratribꝰ qd eorũ consensus requiritur.dicit.l.ij. cũ alijs/⁊ si cõtrahat sine licẽtia seu cõsensu patris vel matris priuatur parentũ hereditate/⁊ est iusta causa illã exheredãdi nisi remiserit sibi.l.si la manceba/ idẽ probant alique.ll.si cõtraheret sine licẽtia fratrũ in quorũ potestate remãsit post mortẽ parentũ. Hoc probatur a cõtrario sensu in.l.si el padre la.j.que est.l.ij.⁊ etiã probatur a cõtrario sensu in alia.l.si el padre la.ij.licet si bene põderentur.ll.non clare indistincte imponũt hanc penã exheredationis nisi cõtraheret cũ indigno de quo latius infra in notabilibꝰ/maritꝰ autẽ punitur pena centũ morobetinorũ ⁊ fit inimicꝰ consanguineorũ. Hoc de cõsensu fratrũ limita. Primo nisi mulier esset vidua vel q̃ male vixisset in vita parentũ/nam ex quo tollerauerũt errorẽ non priuatur hereditate nec possunt illã exheredare.l.si alguna ⁊.l.toda.l.si la manceba. Secũdo limita nisi post mortẽ patris aliq̃s peteret eã in matrimoniũ qui esset dignꝰ ad contrahendum cum ea ⁊ fratres moti cupiditate sui patrimonij vel hac causa denegant sibi licentiã vt ipsa cõtrahat sine eorũ licẽtia ⁊ ita incurrat penã/⁊ prosequẽs sumpta hac occasione ipsi habeãt eius bona que habuerũt a parentibus/⁊ ideo nolunt eã matrimonio copulare/nam tunc ipsa libere ⁊ cũ illo vel cũ alio potest matrimoniũ cõtrahere dũ tamen ille non esset inimicꝰ consanguineorũ vel eis iniuriã fecisset: idem si ipsa contrahat cũ indigno eidẽ ⁊ generi suo vel se absentauerit cũ aliquo ita qd sit dedecus eisq̃ tunc priuatur hereditate patris ⁊ matris sed non bonis que sibi ab alijs cõsanguineis obuenerũt.l.si el padre que est.l.ij. Tertio limita nisi distulerint illã in matrimonio collocare post.xxv.annos.l.vj.que incipit si el padre licet etiã post dictum tempus solũ impune permittit eam contrahere cum homine cum quo non esset sibi dedecus contrahere/hoc dicit totus iste titulus.

¶ De iure communi nostro in celebrandis

nuptijs per filiũ fa.requirebatur cõsensus paternus.casus est in.l.nec filium.C.de nuptijs vbi tex.dicit in fi.ita tamẽ vt in cõtrahẽdis nuptijs patris tui cõsensus accedat. Facit.l.si vt proponis ⁊.l.in coniunctione.C.e.l.si pater.C.de sponsa.l.ij.C.de nuptijs.l. Paulus.ff.de sta.ho.⁊ si patre caret matris ⁊ propinquorũ est iudicium requirendũ.iste est casus in.l.in coniũctione.C.de nup.tamen taciturnitas patris habebatur pro cõsensu.l.si vt proponis.C.de nup.⁊ sic in hoc cõcordat cum his le-

Nota auum auctoris.

gib⁹ ius cōmune. ¶ Sed in alio discordad qd̄ si cōtrahat sine coꝝ cōsensu incurrebat penā exheredationis secūdū.ll. huius fori sed de iure cōmuni glo. monet in.d.l.si vt proponis.C.de nup.⁊ transit remittēdo se ad.l.iij.§.si emācipat⁹.ff.de cōtra.ta.⁊ ibi tex.pmittit exheredare si ignominiosā duxerit vxorē.tex.in auct.sed si post a cōtrario sensu probat qd̄ posset exheredari indistincte nisi post.xxv.annos.cōtraxisset de quo lati⁹ infra. ¶ De iure canonico bene valet matrimonium licꝫ pater nō cōsenserit vel cōtradixerit ⁊ filij efficiuntur legitimi.c.tāta q̄ fi.sunt le.ita dicit glo. in.d.l.Paulus ⁊ insti.de nup.in princi.licꝫ Bal in.l.vidue ⁊ in.l.in cōiunctione.C.de nuptijs intelligat qd̄ dicta forma cōsensus a iure ciuili requisita nō erat forma substātialis quātum ad substantiā matrimonij sed erat quedā forma continēs quādam iustitiam publice honestatis non tamen est intelligendum secundum cum de illa iustitia que matrimonium dirimit de qua loquūtur canoniste.

¶ Nota primo istum tex.qui probat qd̄ si filia post mortē parentum habēs fratres cōtrahat matrimoniū cōtra eoꝝ voluntatem vel absq̄ eorum voluntate qd̄ poterūt eam exheredare a bonis parentū illam priuādo ⁊ sic debes intelligere verba harū legum dicētiū fratrū posse illam exheredare.s.a bonis parentum q꞉ a bonis ipsorum fratrum non est necesse subire causam quia ipsi possunt quoscūq̄ heredes instituere dū modo nō esset turpis persona.l.fratres.C.de inoffi.te.cū fratres inter se nō sunt heredes necessarij ⁊ hoc clare disponūt iste leges priuāt enim eam ab hereditate paterna. ¶ Et qd̄ incurrant penam priuationis paterne hereditatis contrahendo sine cōsensu fratrum nō probatur multū clare hic maxime q꞉ vbi inducitur legum correctio non est sumendum argumentum a contrario sensu.l.ij.C.de condi.inser.⁊ q꞉ vbi lex loquitur per verba obscura suplecta vel subintellecta nūquā ex ea potest induci legū correctio glo.singularis ⁊ equa in.c.cupientes.§.qd̄ si per.xx de electio.li.vj.sed cū iste.ll.nō disponāt clare nisi in certis casib⁹.s.quādo cōtrahit cū indigno vel inimico ergo indistincte nō est mulieri hec pena infligenda. ¶ Sed certe intentus huius.l.videtur fuisse contrarius immo qd̄ incurrisset penā exheredationis indistincte mulier que matrimonium cōtraheret absq̄ consensu fratrum. Hoc probat hec.l.in quantū precise excusat mulierē a pena exheredationis si fratres distulissent ⁊ denegassent sibi licentiā contrahendi malo animo moti causis hic expressis ⁊ sic in alijs casib⁹ videtur regulariter cōtra eam penam exheredationis infringere cum valeat argumentū per locum a speciali ergo in contrarium est ius cōmune. Itē probatur hic ibi/o por la deseredar si se casare sin su mandadō no la quierē casar vbi videtur expressum qd̄ poterāt illam exheredare contrahendo absq̄ eorum mandato. ¶ Itē hoc probatur in.l.si alguna isti⁹ tituli vbi tex.impune permittit matrimonium contrahere sine voluntate fratrum solū vidue vel ei que in vita parentū errasset forte luxuriose viuendo. Hanc precise nō permittit exheredari ergo cōtrarium est in alijs hoc etiā videtur probari in.l.si el padre la.ij.⁊ est.l.vj.vbi tex.dicit qd̄ si mulier post.xxv.annos contrahat absq̄ mādato fratrum nō incurrat penā ergo ante contrahendo nō videtur eam dimittere absq̄ pena. Itē probatur in.l.fi.huius titu.vbi tex.dicit qd̄ nullus audeat cōtrahere matrimoniū cum aliqua muliere absq̄ voluntate patris vl matris ⁊ si eos nō habuerit absq̄ consensu fratrum ⁊ hoc videtur magis consonum intentioni harū legum istius fori licet non sit absq̄ dubio cum tractatur de pena incurrenda quam euitare non est incōgruū in quantū optimo ⁊ iusto videbitur iudici. ¶ Intellectū

iste hodie est approbatus per .ll. huius regni quãdo talis mulier post morté parentũ remaneret in potestate fratrum tenentes eam in sua potestate ad collocandum eã in matrimonio quia priuabitur hereditate parentũ si cõtraheretur matrimonium absq3 volũtate fratrũ sic reperies quandã .l. insertã per Alfon. in quadã copilatione per eum facta de legib9 regni dicit esse .l. factã per Joã. ij. in Ocaña anno .xxij. & p eundé in Valeoleti anno xlij. ¶ Certe inaduertéter & infideliter Alfon. traduxit dictam .l. nam dicte .ll. quas ipse allegat non dicunt id quod Alfon. copillauit quas si bene consideras sunt petitiones facte Regi Joanni in villa de Ocaña anno millesimo quadragesimo vigesimo secundo in petitione .xij. & in petitione facta per procuratores fuit facta Regi relatio esse legibus cautum tam in hoc foro quam in foro Toletano qđ mulier que post mortem parentum remaneret in potestate fratrũ qui habebant eam ad collocandum in matrimonio qđ si contrahat matrimonium sine fratrum consensu perdunt hereditatem parentum suplicarunt Regi vt mandaret dictas .ll. obseruare dato qđ in vsu non essent respõdit ter. in hec verba / a esto os respondo que es mi merced y mando que se guarden las leyes que sobre esto fablan segũ q̃ en ellas se contiene. Idé respondit ipse Rex Joã. anno quadragessimo secundo in alijs petitionibus per procuratores sibi super hoc porrectis & est in petitione. xxxiij. & sic illud qđ continetur in petitione seu supplicatione data per procuratores non est lex nec eius verba tãquã lex debuerunt scribi per dictum copillatorem cum Rex nõ precepit nec mandauit in sua responsione qđ sic fieret prout continebatur in dicta supplicatione & petitione. Unde ex dictis petitionib9 & responsionibus nil noui statutũ nec declaratũ est circa istas .ll. nisi quod in quãtum disponũt obseruentur licz nõ essent in vsu sed circa earũ intellectũ & dispositioné nihil mutatũ nec additũ est nisi circa earũ obseruationé prout in eis cõtinetur ¶ Tenebis ergo méti qđ licz leges huius fori nõ plus valeãt quã sint in vsu obseruate & qui illas allegat volés ex eis se iuuare debet earũ vsum probare vt dixi in prohemio supra tamé hec lex & alie q̃ loquũtur imponentes penã cõtra mulieré q̃ post morté parentum contraxit absq3 volũtate fratrũ debét obseruari licz in vsu nõ essent longo tépore obseruate q̃ videntur accipere robur ex dicta petitione & responsione facta per Regem en Ocaña qđ bene notabis. vnde semper remanebit dubius intellectus huius .l. regulariter contra mulierem matrimonium contrahentem absq3 fratrum consensu vtrum incurrat penam priuationis hereditatis parétũ. ¶ Hoc dubium est regulariter tamé aliqui casus determinantur sine dubio per hanc .l. vbi mulier incurrat penã exheredationis contrahens cum aliquo sine cõnsensu fratrum & etiam vbi nullam penã incurrit. ¶ Primũ est si contrahat matrimonium cum inimicis consanguineorũ vel cũ eo qui aliquã iniuriã fecisset dictis cõsanguineis suis nam tunc fratres possunt illam a bonis parentũ exheredare casus est hic. ¶ Secund9 est si contraxisset cũ aliquo qui non esset dignus nec cõueniens sibi nec generi suo. ¶ Tertius est si se absentauerit cum aliquo ita qđ ex hoc ipsa & genus suũ incurrant dedecus qđ priuatur ab omni parentũ hereditate nõ tamen a bonis aliunde quesitis etiam ab alijs fratribus. De omnibus his est casus notãdus in .l. nr̃a & in hoc obseruãda est licz eius vsus nõ probetur nec in hoc fuerit in vsu & ad hoc est multũ notãda dispositio dicte petitionis & responsionis de Ocaña quã supra allegaui. ¶ Et tenebis méti qđ in quãtum hec .l. permittit filiam exheredari si cõtrahat cũ indigno & qđ fratres illam possent exheredare videtur habere fundamétũ in quadã .l. singulari que est in .l. iij. §. si emancipatus. ff. de cõtra. ta. ibi nã & si tã ignominiosam duxerit vxorem

filius vt dedecori sit tā ipsi quā patri mulierē talē habere iuncto fine ibi cum posset auus iure suo vti eumqʒ exheredare vbi casus qd̄ licitum est patri filium exheredare si absqʒ volūtate patris vxorē ignominiosam duxisset. ¶ Sed de iure cōmuni illa causa exheredādi est sublata per ius auctēticorū.s.per.§.aliud quoqʒ capitulum in autentica vt cū de appe.cog.ita dicit glo.singularis in.d.c.si emācipat⁹ quā ibi sequitur Bar.idē tenet Sali.in.l.si.vt proponis.C.de nuptijs sed de iure hui⁹ regni videtur sec⁹ per hāc.l.q̄ permittit fratres sororem exheredare si cōtrahat cū indigno ꝛ.d.l.de Ocaña mādat eā obseruari ergo a fortiori in patre de quo latius infra. ¶ Et sic tā in fratre quā in patre habes expressum hodie per has.ll.huius fori ꝙ posset filia seu fratres exheredari ꝛ priuari ab hereditate parētū si cōtrahat cū indigno ꝛ.d.l.de Ocaña mādat vt obseruetur hec.l.licʒ nō fuerit vsqʒ ad illa tempora in vsu. Ne immerito ꝛ satis vtiliter inuestigari oportet quis dicatur indign⁹ ad hoc vt mulier incurrat hāc penā ꝛ ista.l.in fine videtur determinare in his verbis y si ella casare cō algūo q̄ no sea cōuenible para ella o para su linaje.tu adde tex.singularē in.l.si rogat⁹ in glo.super parte matrimonij de manu.vindi.vbi.videtur dicere illū esse indignū cū quo nō pōt cōtrahi matrimoniū nā glo.ibi. Dicit nota indigne assumūtur qui duci prohibētur ꝛ sic est indign⁹ qui prohibetur duci. Bar. fecit mētionē de.d.glo.in.l.cū ita.ff.de cōdi.ꝛ de.sed veritas est secundū eū ꝙ ille cui nō pōt quis sine dedecore nubere secundū mores ciuitatis cōsiderata qualitate naturaliū dicitur indign⁹ matrimonio probatur in.d.§.si emācipat⁹. ¶ Huius sententie est idē Bar.in.d.l.si rogatus vbi infert ad.q.quedā fecit testamentū ꝛ relinquit filiū suū heredē ꝛ adiecit cōditionē hoc mō si filius me⁹ acceperit vxorē sibi indignā priuetur hereditate ꝛ deueniat in talē ille accipit vnā ancillā an amittit hereditatē videtur ꝙ nō per.d.glo.cū indigna sit q̄ prohibetur duci sed ista non prohibetur duci ergo contrarium tenet ex eo quia indigna dicitur considerata qualitate viri ꝛ suorū nataliū per.d.§.si emācipat⁹ ꝛ per.l.tā d̄ mētis.C.de epis.au. ¶ Bal in.l.si pater.C.de spōsa.dicit qd̄ si pater instituat filiam suā in.c.dummodo nubat digno ꝛ in.x.si nubat indigno qd̄ valet conditio ꝛ si nubat indigno nō potest petere nisi.x.subdit notanter in hoc facit qd̄ dicitur nubere indigno si ipsa nobilis nubit famulo ꝛ idem si nubit ex certa scientia ei cui nō potest vt cōsanguineo vel affini.allegat.d.l.si rogatus ꝛ tex.optime facit in.l.si adulteriū cū incestu.§.strupū ibi contumacia iuris ꝛ sanguinis cōtumelia.ff.de adulterijs. ¶ Idē Bal.in.l.nec filiū.C. de nuptijs exēplificat filium inhoneste cōtrahere matrimoniū quādo cōtrahit cum scorta. Hoc videtur esse de mēte Anto.ꝛ clarius Immola in.c.accedens de procura.qd̄ intelligitur indignus turpi indignitate non autē iudicatur indignus ab hoc solum qd̄ non est paris conditionis idē moderniores in.c.j.de sponsa.impu.ꝛ ista nota.ad huius.l.declarationē. ¶ Ali⁹ casus est in quo incurrit penā exheredationis.s.si talis soror matrimoniū cōtrahat cū famulo quē frater suus habet in domo ista est.l.singu.in or.facto per regē Alfon.en Alcala tit.xxj.d̄ los adulterios.l.ij.incipit algūas vezes ad fi.vbi hec verba ꝛ si qualquier q̄ biuiere cō otro se desposare o casare con la hija/o cō la parienta q̄ tenga en su casa aquel con quien biuiere sin su mādado. El q̄ este yerro hiziere sea echado del reyno por siēpre ꝛc. y ella sea desterrada/y aya sus bienes el su pariēte mas propinquo d̄ quo ibi lati⁹ circa p̄sonas qb⁹ est p̄missū illā accusare. ¶ Adde aliū casum licʒ loq̄tur in p̄re.l.x.incipit prometiendo/o jurando in.iiij.pat.tit.j.vbi est casus singu.qd̄ si pater volens nuptui tradere filiā cū hoīe decēti ipsa recusauit ꝛ postea cōtrahat matrimoniū cū alio cōtra

patris voluntaté vel luxuriose viuat ꝙ potest exheredari/que.l.est singula. ⁊ continet maximā equitaté. ¶ In alijs casib⁹ permittitur eidé sorori cōtrahere matrimoniū etiā absq̄ volūtate fratrū sine eo ꝙ propter hoc incurrat aliquā penā. ¶ Prim⁹ est quādo aliquis vult cōtrahere cū ea petéseam in vxoré qui est homo conueniés ⁊ non indign⁹ ⁊ fratres malo aīo moti odio seu cupiditate ei⁹ bona retinēdi nolūt eam matrimonio copulare/nā tunc licite ⁊ sine pena absq̄ eorū cōsensu immo cōtra eorū voluntaté potest cum eo matrimoniū cōtrahere dū tamé non esset eorū inimic⁹/casus nota.est hic ⁊ multociés hoc accidit de facto ⁊ vidi in ciuitate Hispalési magnā cōtrouersiā super hoc ⁊ in domib⁹ Comitū ⁊ aliorū nobiliū sepissime accidit ꝙ post morté parentū filie remanét in potestate fratris sui maioris qui succedit in comitatu ⁊ in maioria ⁊ causa occupādi oīa loca parentū filij maiores nolūt copulare in matrimonio sorores suas sed faciūt eas ingredi monasteria ⁊ effici moniales modico aut quasi nihilo sibi dato nā tunc licitū est tali mulieri nō expectare cōsensum fratris sui. ¶ Faciat ad dispositioné huius.l.tex.singularis in.l.vidue.C.de nup.vbi tex.ponit formā qualiter vidue ⁊ virgines debét matrimoniū cōtrahere/⁊ dicit ibi lex ꝙ etiā vidua ⁊ emācipata tamé secūdas nup.non cōtrahat sine patris sententia intellige honeste qꝛ illud non est de substātia sed de honestate matrimonij ⁊ si mulier ⁊ pater discordāt exqritur assensus ꝓpinquorū/ ⁊ si ipsi sint discordes prefertur consiliū mulieris in eligédo illū qué voluit inter pares gñe ⁊ moribus. ¶ Subdit tex.elegāter ibi in versi.sed ne forte/ꝙ si est suspitio cōtra proximos cōsanguineos q̄ ab intestato sperant ratione ꝓximitatis successioné illi⁹ vidue ꝙ causa successionis captāde quā sperant honestas nuptias impediāt ꝙ nō est requiréd⁹ illorū cōsensus sed aliorū cōsanguineorū qui nō sunt proximiores in successione vidue ⁊ sic nō sperāt ei⁹ successioné/⁊ ille tex.singu.ꝓsumit aliquā suspitioné contra ꝓximos cōsanguineos q̄ honestas nup.impediāt vt possent dato impediméto matrimonij succedere dicte mulieri cū ipsa moriat absq̄ liberis ⁊ illa est melior.l.de mūdo ad hui⁹.l.dispositioné/⁊ credo ꝙ ex spū.d.l.fuit assumpta hui⁹.l.dispositio. ¶ Et Bal.in.d.l.vidue dicit illū.§.esse nota.qđ qñ ille ad qué pertinet cōsensus accessiu⁹ nō dicit de substantiali non vult cōsentire ꝓpter aliqđ vitiū vel improbāt spé qđ talis cōsensus deuoluitur ad nō suspectū.v.g.pone qđ proximior cōiunctus non vult cōsentire nuptijs puelle ad hoc vt puella moriatur sine herede vt ipse succedat certe iudex adhibebit aliū coniunctū remotioré qui talé spé nō habeat secundū eū/sed meli⁹ prouidet hec lex. ¶ Et per illū tex.dicebat Bal.ibi qđ si per statutū in cōtractib⁹ minorū reqritur cōsensus ꝓpinquorū debet intelligi de ꝓpinquis nō suspectis q̄ non ꝓcurent ꝓpria cōmoda poti⁹ q̄ꝫ cōmoda minorū.facit.l.j.C.đ nup.⁊ ita fuit hui⁹.l.cōsideratio. ¶ Ali⁹ casus est in vidua seu in ea q̄ habuit amicū ⁊ male vixit in vita parentū qꝛ ñ post morté eorū cōtrahat matrimoniū sine fratrū cōsensu nō potest ꝑ eos exheredari.casus est in.l.si allegati sto titulo. Ali⁹ est casus si pater vel mater seu fratres ⁊ alij quicūq̄ consanguinei habétes mulieré in sua potestate nō copulauerint eam in matrimo.ante.xxv.annū qꝛ post.xxv.annū si cōtrahat matrimoniū sine consensu p̄ris vel fratris nō incurrit aliquā penā.tex.est in.l.si el padre q̄ elt.vj.hui⁹ titu.Sed dicit tex.ibi hoc esse intelligendū si cōtrahat cū hoīe digno ⁊ cōueniéte statui suo sed illud est cōtra auct.sed si post.C.de inoffi.tes.vbi post.xxv.ānos etiā si luxurietur nō incurrit penā exheredationis quāto magis cōtrahédo cū indigno.

¶ Hec de mulieris pena sine fratris vel patris licétia matrimoniū cōtrahétis sed in viro qui cū ea cōtraxit quid iuris est quā penā incurrit si cōtraxit matrimoniū cū

aliqua muliere sine cõsensu pr̃is vel matris vel fratrũ post eorũ mortẽ ⁊.l.fi.hui⁹ tituli dicit qd̃ incurrit penã.c.moropetinorũ ⁊ vltra hoc sit inimicus cõsanguineorũ ipsius mulieris. ¶ Sed adde duas.ll.famosas circa hoc vnã q̃ est in.iiij.par.ti. iij. delas desposajas.l.v.q̃ est fi.incipit.el casamiẽto/vbi.l. dicit hec v̱ba in fi. defendemos q̃ ninguno no sea osado de casar a furto ni ascõdidamẽte mas a paladinas y cõ sabiduria d̃l padre y dela madre de aq̃lla cõ quiẽ q̃ere casar si los viuiere si nõ delos otros pariẽtes mas cercanos/y si alguno cõtra esto fiziere mandamos q̃ sea metido en poder delos pariẽtes mas cercanos de aq̃lla con quiẽ assi casare con todo lo que viuiere pero que no le matẽ ni lisien ni le fagã otro mal fueras ende q̃ se siruã del mientra biuiere/y si auer no lo pudierẽ mãdamos que le tomẽ todo quãto viuiere y aprederen dello alos parientes della. Alia.l.est in or.de Alcala in titu.xxj.delos adulterios.l.ij. que imponit maximã penã famulo qui cõtrahit matrimoniũ cum filia vel consanguinea domini sui quã habebat in domo. ¶ Sed hec sunt in vita parentum vel post mortẽ eorum sed nunquid pater potest in testamento cõmittere alicuius arbitrio maritandi ⁊ dotandi filiam.Bal.quod sic in.l.j.in fina.verbis.C.de nup.mouetur duplici fundamento.s.per.l.theopõpus.ff.de dote pre.vbi quidã nomĩe theopompus habens duas filias in testamento ita cauit/filiam meã Crispinam quã vellem tradere cuicunq̄ amici mei ⁊ cognati approbabunt prouidebit tradi Pollianus sciens mentẽ meã. Itẽ per.l.si pater pactum.C.de sponsa.vbi tex.dicit qd̃ matrimoniũ a patre in vita destinatũ illud implendũ ⁊ seruandũ est per filiã post mortem patris sed quia hec questio eget lõgiori studio infra eam examinandã polliceor.

¶ **Quero primo ⁊ forte vltimo circa materiã** hui⁹.l.⁊ fere toti⁹ tit.de.q.quotidiana in qua pẽdet vtilitas hui⁹.l. ⁊ toti⁹ materie.s. vtrũ valeat hui⁹.l.dispositio ⁊ aliarũ.ll.inquãtũ permittũt filiã exheredari ⁊ priuari hereditate paterna si cõtrahat matrimoniũ sine voluntate parentũ ⁊ fratrũ. Do. epũs in hac.l.ij.dicit q̄ ex quo ad effectũ ⁊ validitatẽ matrimonij mulier posset contrahere matrimoniũ sine cõsensu fratris ⁊ pr̃is.l.paul⁹ de sta. ho. ergo cessabit pena ar.eorũ q̃ nota in.c.cũ secundũ apostolũ de secun.nup.sic trãsit. ¶ Supuenit Alfõ. dic in fi.hui⁹.l.dicit cõtrariũ immo q̄ licet matrimoniũ teneat tamẽ p̱pter paternam iniuriã eo q2 eorũ defuit cõsensus habẽt locũ pene harũ legũ ⁊ tanq̄ simultũ dixisset refert hoc esse tenendũ per.c.cum scd̃m de here.in.vj. in glo. certo casu ⁊ p d.l.de Ocaña supra allegatã/⁊ sic isti dimiserũt in scriptis suis sententiã vni⁹ ad alterum cõtradictoriã. ¶ Ego vero ponã decisiones pulchras ⁊ perutiles famosorũ virorũ qui diuersa senserũt in vtriusq̄ partis fundamẽtũ in fine nõ omittã si potero eos in cõcordiã reducere vt aliq̃d vnanime ⁊ iustũ posset posteris in decisionẽ questionis relinqui. ¶ Ad partẽ q̄ valeat harũ legũ dispositio ⁊ incurrãtur pene in eis cõtẽte faciũt que sequũtur. Primo facit tex.singu.in.l.edicim⁹.C.de murile.li.xj.vbi est casus qd̃ mulier monetaria p̱hibetur nubere extraneo/ex qua Bar.infert ibi ad statutum disponẽs qd̃ inter hoĩes diuersarũ terrarũ nõ cõtrahatur matrimoniũ sub certa pena vtrũ statutũ valeat decidit qd̃ quo ad inualidandũ matrimoniũ non tamen ad hoc qd̃ cõtra faciẽtes incurrãt penã dicit qd̃ si seruata forma statuti possunt honeste nubere puta q2 in qualibet secta sunt tot q̄ mulier potest bene cõtrahere matrimoniũ tũc faciẽtes cõtra incidũt in penã alias secus p.d.l.⁊ p.l.cũ ita cũ.l.se.de condi.⁊ de.idẽ Ange.in.d.l.edicim⁹ recitãs litteraliter Bar. ⁊ eum vt moris sui est tacendo. ¶ Ista est nota.decisio sepe numero vidi in locis rusticanis cõsuetudinẽ ⁊ statutum

Si valeathui⁹.l dispositio & aliarũ imponẽtiũ penã exheredationis filie contrahẽti matrimoniũ sine consẽsu patris vel fratris & vsq̄ ad finẽ tractat̃ de hoc.

huiusmodi puta quia nullus auderet sub maxima pena filiam suam collocare matrimonio cum nobili seu generoso qui esset exemptus a contributionibus presertim in plerisq; locis de Campos τ in loco de Villasandino τ in loco de Melgar de Herramental τ multe ipsorum controuersie venerũt ad manus meas super his similibus statutis tam in consulendo quam aduocando vidi illos terribiliter insistere super obseruantiam suorum statutorum etiam iniquorum.

¶ Secundo cõferũt elegãtia verba Bal. in.l.

prima.§.ius naturale.ff.de iusti.τ iu.vbi querit nunqd per statutũ ciuitatis posset matrimoniũ ꝓhiberi sub certa pena qd nemo accipiat gebellinã in vxorẽ sub pena mille librarũ videt qd sic nã hoc facit.l.ff.de diuor.l.qd ait. Itẽ q2 nõ est infectũ matrimoniũ sed pena cõmittitur.in cõtrariũ facit q2 si nõ tenet pricipale dispositũ ergo nec penale.l.seyus augerius ad.l.fal.itẽ quia matrimoniũ est res spũalis τ non potest directe p statutũ laicorũ prohiberi nec p statutũ secundũ Joã.Andre.in.c.statutũ d hereti.in nouella finaliter residet in hoc.s.se credere qd si tale statutũ sit propter aliquã publicã vtilitatẽ vel equitatẽ q tenet statutũ respectu pene mouetur p l.tutor de interdi.ma.τ per.l.hac editali d secũdis nup.iũcto eo q notat Inno.in.c.fi.de secũdis nup.q est nota.ad propositũ cũ.ll.iste videtur ad sedãda scandala facte τ maxime ad iustificãdã.d.l.de Alcala supra allegatã imponentẽ maximã penã famulo matrimonium contrahẽti cum filia vel consanguinea domini sui.

¶ Tertio faciũt scripta p eundẽ Bal. in termi

nis in.l.omnẽ ad fi.C.ad tertu.vbi mouet.q.nunquid valet statutũ ciuitatis puniẽs cõtrahentẽ matrimoniũ cũ filia fa.sine cõsensu p̃ris refert Inno.qd non in.c.statutũ de hereti.li.vj.ex eo q2 matrimoniũ τ pendẽcia ex illo sunt ecclesiastici fori vnde si agit ad penã episcop9 põt inhibere ne petatur pena subdit ipse nõ credere dictã determinationẽ esse verã motus hac ratione q2 cõtrahere sine cõsensu p̃ris est contra bonos mores omniũ maxime prudẽtiũ inducit odiũ capitale.l.iij.§.si emancipat9 d bo.po.cõ. tab.ideo valet statutũ scdm eũ nõ q2 vetet substãtiã matrimo. hoc enim nõ põt facere nisi papa sed punit malos mores τ in republica facinora seminãtes q̃ verba sunt optima.¶ Hãc partẽ sequitur Roma.in rubrica solu.ma.vij.col.s.valere statutũ imponẽs penã filijs fa.matrimoniũ cõtrahẽtib9 sine cõsensu p̃ris mouetur per.c.super eo de cogna.spũli.ibi de his te volum9 cõsuetudinẽ tue metropolitane ecclesie vel aliarũ circũpositarũ inqrere vbi tex.dicit in matrimo.cõtrahẽdo vel impediẽdo inter filios duorũ cõpatrũ si per neutrũ eorũ ad cõpaternitatẽ deuẽtũ fuit esse seruãdã cõsuetudinẽ bene facit.c.j.eo.ti.ibi nisi cõsuetudo eccl'ie q̃ scãdalũ generat aliter se habere noscatur idẽ Bal.in cõsi.incipienti lator presentis cedule Do.Car.τ Gaspar de Cal.in.c.gẽma de spõsalib9 l3 ad dictũ.c.super eo posset respõderi q loquitur de consuetudine vt ibi cõsiderat Abb.assignãdo differentiã inter statutũ τ cõsuetudinẽ.¶ Preterea idẽ Angelus in.d.§.ius naturale mouet.q.vtrũ valeat statutũ q matrimoniũ nõ posset cõtrahi cũ agnatis credit qd statutũ hoc nõ posset facere ad impediẽdũ matrimoniũ cũ istud sit de iure diuino sed quo ad impediẽdum ius patrie potestatis τ effectus successionis bene põt cum hec sint de iure ciuili.insti.de pa.po.in princi.τ p cõsequens ab eodẽ iure ciuili tolli possunt.¶ Preterea Domini.in.c.statutũ de here.li.vj.mouet in terminis dictã.q.de statuto imponente penam contrahenti matrimonium cũ filia fa.sine cõsensu pa

tris ꝛ si incurratur pena refert fuisse determinatū Bononie ꝙ valet statutū ꝛ qꝺ incurratur pena ꝛ qꝺ iudex ecclesiasticus nō posset se intromittere ad inhibēdū laicos sup hoc qꝛ statutū est vtriusꝙ iure cōsonum.xxxij.q.ij.honorātur ꝛ.c.j.l.ij.ꝛ.iiij. de ri.nup.nec tale statutū disponit super substātia matrimonij sed super forma cōtrahēdi ꝛ propter hoc secundū eū istud statutū viget fere in omnib⁹ partib⁹ Italie ꝛ nititur maxima equitate qꝛ pater debet capere cōsiliū pro filijs ꝺ adulte.l.nec in ea maxime qꝛ mulieres semꝑ procurāt propria cōmoda vt in plurimū agūt ea q̄ parāt eis tristē exitū.l.fi.§.filius.C.de bonisꝙ libe.l.si pater.C.de spō.ꝛ hāc opi.dicit Joā.ꝺ Fan.equiorē ꝛ ex cōtraria opinione plura sequi possent incōuenientia. Itē qꝛ licet lex diceret ꝙ matrimonia deberēt esse libera.l.titia.ff.de verbo obliga. tamē requirebat pr̄is cōsensum.l.si pater de spō.ꝛ.l.nec filiū ꝛ.l.si vt proponis.C. de nuptiis ꝛ de iure canonico est honestū interuenire talē cōsensum.xxvii.q.i.sufficiat.xxii.q.iii.in summa ꝛ finaliter cogitādū relinq̄t,licꝫ Domi.ibi sequitur opi. Joā.Andre.tenētis cōtrariū de quo lati⁹ infra. ¶ Preterea fere vbicunꝙ Bal.locut⁹ est in hoc se inclinauit in hāc opinionē nā reperio eū in rubrica de cōstitutio. fi.col.vbi queritan valeat statutū laicorū quo matrimonia penarū adiectione prohibētur cōcludit ꝙ licet substātia matrimonij nō posset prohiberi ꝑ laicos tamen eius qualitas sic vnde si rei publice interest talia cōnubia nō fieri ne fiat scādalū in populo tenet adiectio pene sicut tenet ne malis morib⁹ ciuitas informetur.l.ij. C.ꝺ secū.nup.nā licꝫ homicidiū sit cōtra naturā tamē ꝑ accidēs permittitur.xxiii. q.v.per totū ꝛ sic plurimūqꝫ magis cōsideratur accidēs quā natura qꝛ ipsa accidētia naturā obnubilāt ꝛ regūt.l.gracc⁹.C.de adulte.ff.de posthu.l.j.§.bestias ꝛ hec accidētia in iure nr̄o vocātur qualitas tāquā quedā adiectiones nā alibi lex dicit ꝙ sine dotalis instrumētis cū cōcubina nō cōtrahit matrimoniū efficax ad prolē legitimādā in.§.fi.insti.ꝺ.nuptijs Archi.cōtra qꝛ tenet matrimoniū ꝛ filij sunt legitimi. ¶ Sed Cyn⁹ quē Bal.refert in.ꝺ.rubrica tenet qꝺ in foro Justiniani seruat statutū ei⁹ quo ad succedēdū vel non succedēdū in bonis idē Bal.eū sequit qꝛ propter imparitatē nō debet cēseri cōnubiū ideo.l.Justiniani habuit rationabile motiuū propterea seruādū in foro laicorū qꝛ aliquid pōt disponi de principali ꝛ sic residet cōclusiue qꝺ ꝺ successionib⁹ ꝛ de dotib⁹ possunt iudicare secūdū.ll.cū cōsistāt in re tēporali et remanere et inherere se dicit dicto Domi.Cy. ¶ Idē Bal.in.ca. clerici in princi.de iudi.dicit valere statutū ciuitatis Floren.quo cauetur quod propter vitandum scandalum ciuitatis nullus posset cōtrahere matrimonium cū terrena sub pena capitis nā valet tale statutum quo ad penā qꝛ nō punitur matrimoniū qꝺ est de iure diuino sed eius qualitas.l.i.de secūdis nup.qꝛ nō pot puniri matrimoniū vt matrimoniū sed bene in sua qualitate.l.iij.§.si emācipatus.ff.de cōtra.ta.idē Bal.in.c.tenor in fi.de re iudicata qꝺ in matrimonijs potest apponi pena per statutū ciuitatis preter quā quo ad impediēdū substantiā matrimonij allegat Archi.xxv.q.ij.nō dicit in quo.c.specifice hoc dicat Archi.credo qꝺ voluerit eum allegare in.c.vbi.xxx.q.ij.sed ibi Archi.nil dicit nisi solum ꝺ pena apposita inter cōtrahētes iuxta.c.gēma de spō.q̄ pena parū ad propositū. ¶ Hāc conclusionē sequitur Gaspar de Calde.in.c.ij.ad.fi.de clādes.des.Lapus.Abbas et Joā de sancto Georgio in.ꝺ.c.statutū de hereti.li.vj.refert Gaspar se ita vidisse cōsultum huius opinionis videtur esse Joā.An.in.c.j despon.f.qꝺ licet statutū laicorū non posset circa substantialia matrimonij disponere tamen bene quo ad accidentia idest quo ad dotem mouentur per.c.raynuntius de testa. ¶ Bene facit glo.in.ꝺ.c.cum secun

dum ver. certo casu de heret. li. vj. vbi glo. tenet qđ valet .l. ciuilis que priuat mulierem raptā bonis raptorū que ei dederat si cū eo cōtrahat. ⁊ ibi Joā. An. ⁊ Domi. dicūt qđ lex ciuilis seruabitur in terris Imperij. idem Abb. in repeti. c. per tuas de arbi. xj. colū. Anto. in. c. j. de sponsa. Salice. late in. l. j. vj. colū. C. de nup. ver. residet in hoc licet glo. cōtra in. c. de puellis ver. nullaten⁹. xxxvj. q. ij. quā seqtur Abb in. c. ecclesia sancte marie/ qꝛ intimidatur matrimoniū/ idē Abb. in. c. cū in causa de rapto ⁊ in. c. j. de spōsa. ❡ Per cōclusionē superiorē infert Dñicus in. d. c. cū secūdum in prin. in. ij. colū. dicēs nota bene istā glo. qđ. ll. penales disponētes vt nō contrahatur matrimoniū ligant contrahetes in terris de tēporali iurisdictio. imperij/ quādo pena cōsistit tantū in his que sibi erāt cōcessa ex beneficio. l. ciuilis qđ facit scđm eum ad nota. in. c. pe. ⁊ fina. de secū. nup. ❡ Optime etiā probatur hec doctrina in. l. cū ita. ff. de cōditio. ⁊ de. nam certū est de iure qđ cōditio viduitatē inducēs spernitur ⁊ admittitur ad legatū. l. sed si hec. §. fina. cū alijs. ff de cōdi. ⁊ de. subdit tex. singularis in. d. l. cū ita. secus esset si legatū fieret sub hac cōditiōe. si Titio non nupserit vel cū alijs personis specificatis nā tunc si nupserit eis perdit legatū/ ratio est quia cōditio nō inducit viduitatē ex quo alijs cōmode nubere posset/ vt ibi dicit tex. plus elegāter statuit ibi cōsult⁹ ꝙ legatū alicui mulieri factum si Titio nupserit si Titius esset indignus repellitur cōditio ⁊ potest cuicūꝙ nubere licet nō nubat Titio habebit legatū alias tenet ei nubere nisi per eum stetisset. l. j. C. de insti. ⁊ sus. ❡ Et ad duci satis cōuenięter potest ad iustificādas. ll. imponētes filijs penā si matrimoniū cōtrahāt sine volūtate parētū doctrina Pauli ad Collo. iij. c. in fi. Filij obedite parētib⁹ per oīa hoc enim placitū est dño. ⁊ Gene. xxviii. precepit Jacob filio suo ysaac vt nō acciperet vxorē de genere Canaā sed proficisceretur in Mesopotamiā sirie ⁊ acciperet vxorē de filiab⁹ Laban auunculi sui sed nō precepisset nisi precipere potuisset. ❡ Et dicit pulchre Tho. in. x. distin. xxx. articulo. x. in corpore questionis qđ cū in matrimonio sit quedā quasi seruit⁹ perpetua pater non potest cogere filium ad matrimoniū per preceptū cum sit libere conditiōis/ sed potest eum inducere ex rationabili causa ⁊ tunc sicut se habet filius ad causam illā ita se habet ad preceptū patris vt si illa causa cogat de necessitate vel de honestate ⁊ preceptū similiter cogat alias non. ❡ Et dicebat ibi elegāter Tho. in respōsione ad secundū argumentū qđ Jacob alias tenebatur ad faciēdū id qđ mādauerat ysaac/ tū ꝓpter maliciā illarū mulierū tū quia semē Canaā de terra que semini patriarcharū promittebatur erat disperdēdū/ ideo ysaac precipere poterat ⁊ sic suadebat iusta causa precipiēdi vt hodie. ll. isti⁹ ti. disponūt et quia secundū philosophū vt refert Tho. violentū mixtum plus habet de volūtario quā de inuolūtario hoc in proposito hui⁹ partis vrgent aliqualiter. ❡ Ad partem contrariam videtur inclinare Bal. in. l. nemini. C. de nuptijs/ vbi mouēs. q. de statuto disponēte ꝙ nullus de Florentia posset sub pena bonorū ducere vxorē de nobili domo de petra mala vel vbertinorū/ nunqđ filij ex tali matrimo. nati succedūt in bonis Florētie. Item si debēt puniri ipsi cōtrahentes remittit se ad nota. in. c. statutū de heret. ex quo videtur inclinare non valere statutū cum Joan. Andr. ibi in nouella ad quem ipse se remittit tenet non valere. ❡ Preterea idē Domi. in. c. statutū de heret. in. vi. expresse in statuto disponēte pō incurrat penā filia fa. cōtrahēs matrimoniū sine cōsensu patris tenet nō valere tale statutū. Primo qꝛ posset filia fa. esse virgo vel vidua quadragenaria vel vltra/ ⁊ sic videtur absurdū si sine patris assensu nō posset habere virū metu pene qua cessante plures posset habere viros idoneos/ item quia negari non potest quin iste metus

impediat matrimoniũ contrahendũ directe vel indirecte ergo nõ debuit valere vt dicitur de statuto de quo fit mentio in.d.c.statutũ.itē quia in multis casib⁹ correcte sunt leges prohibētes ob certas causas matrimonia.vt.nota.in glo.in.c.fi.de secun.nup.et precipue que requirũt consensum patris.xxvij.q.ij.c.vnico.ergo forti⁹ statuta que illud disponũt. Item ne impediatur libertas matrimonij prohibetur in eo pena de spon.gemma.cum si.cum ergo matrimoniũ ꝛ eius causa ꝛ dependentia ab illis sint ecclesiastici fori de ordi.cogn.tuā.cum vulgarib⁹ merito laici non possunt sibi hoc statuere ꝛ iudex ecclesiastic⁹ potest se intromittere ne pena exigatur sicut facit in pena cõuentionali vt in.d.c.gemma. ¶ Hec fuerunt fundamēta Joā. Ande. ibi hanc opinionē tenentis quā ibi sequitur Domi. quia vbicunq; statuta laicorum imponunt penā retrahendo a contractu matrimonij et illa diminuit patrimonium vel famam contrahentium/tale statutum non est seruādum iuxta nota. in.c.penul.de secundis nup.ꝛ deberet.cum secundũ.per glo. cum igitur lex canonica disponat quod valeat matrimonium etiam sine consensu patris licet honestũ sit quod interueniant statuta laicorum si contrarium disponant non debent valere ꝛ ita residet quā sententiā sequitur Anto.in.c.j.de spōsa.ꝛ Pe.de Ancha.in.d.c. statutum/idem Abb.in.c.ecclesia sancte marie.de consti.Anto.Abb.ꝛ alij moderniores in.c.j.de spon.Ange.consilio.xxjx.incipi. Titius existens de nobili genere Abb.in consi.xij.incipi.casus talis est.magnific⁹ Domin⁹ Joan. in. iij. colu. Jaco.But.reuocans antiquā opinionem in.l.j.ff.de consti.princi.Fede.cõsilio.xxxv. incipi.in christi nomine pro solutione dubiorũ Car.ꝛ Gaspar in.c.gēma.de spon. Maria.de se.consilio.iij.incipi.Lapus Gayus in fi.Domi.in.c.placuit.iij.colun. xxxij.destitione.Anto.consilio.xl.visa forma cõtractus dotis vbi dicit se putare idē in materia dotis que auferretur omittenti formam statuti quia statuta quo quomodo obuiantia fructui dotis tollerent liberam facultatem matrimonij contrahendi vnde consuluit qđ statutum mutine prohibens obligationē dotis in contractu matrimonij cum persona Bononiense non valet quia impediēdo realem obligationē bonorũ pro restitutione dotis aut dationē in solutum indirecte tollit facultatē exigendi dotem/ꝛ hanc opi.sequitur quidā modernior viuens auditor Rote in.c.ecclesia san.marie.xviij.colu.de consti.referens fere cotas supradictas dicit non esse ab hac opi.tanquā communiori recedendũ/sed ipse habuit quasi omnes predictas allegationes ab Alerā.qui illa refert in Rub.ff.solu.matri.ꝛ in.l.Seyus Augeri⁹. ff.ad.l.fal.Adde istis Bal.in.l.Paul⁹.ff.de sta.ho.vbi inqt certũ est ꝙ hodie de iure canonico fili⁹ inuito patre potest nubere/nũquid ergo tanta erit iuris canonici auctoritas vt filij tanꝗ legitimi succedāt ei refert Cynũ dicentē qđ non.in.l.si contra.C.de nuptijs.l.fina.C.de interdic.ma.sed Bal.paruipendit eius doctrinam dicens illum somniasse in parnaso alludens auctoritatem Persij in prin. finaliter residet contra Cyn.quia in matrimonio cum suis appendicijs ius ciuile debet sequi ius canonicum/idem tenet si nuptie essent prohibite per statuta ciuitatis quia nihilominus filij essent legitimi ꝛ successibiles ꝛ si contrariũ diceret statutum non valeret/allegat Joan.Andre.in.d.c.statutum.

¶ Adde etiā Bal.in.l.omnes populi.vij.col. versi.sed nunquid statutum.ff.de iusti.ꝛ iu.vbi dicit qđ in prohibitis ille qui nõ potest statuere reducitur ad instar priuati ꝛ maior potestas requiritur secũdum eum in adiectiōe pene quā in dispositiōe principali.l.ij.§.his datur de iudi.dicit ergo q̄

non potest disponere simpliciter ergo nec penaliter/ ꝛ idem ipse contra Cynum in. l. si contra. C. de nup. quia quo ad matrimonium ꝛ eius effectus secundum eum stamus iuri canonico. idem in. l. j. C. de vindic. vi.

¶ Adde etiam quod per fundamẽta pro hac parte adducta Alexã. Imo. in. l. Seyus Augeriꝰ ad. l. fal. tenet contra doctrinam Bar. in. d. l. edicimus quã supra retuli immo tenet ꝙ non valet pena in casu dicti statuti super quo loquitur Bar. ꝛ ibi Alex. notanter recitat omnes qui secuti fuerũt Bar. quos ante recitaui ꝛ quos auctore suppresso recitauit dictꝰ auditor in. d. c. ecclesia sanc. ma. vnde residet in hoc indistincte non valere statutũ imponens penam contrahentibꝰ cum certis personis vel sine cõsensu patris ꝛ hoc per. d. l. Seyus sequitur Fede. consi. cclxxv. incipi. casus talis est statuto cauetur quod filij spurij Pe. de Ancha. in repeti. c. canonũ statuta. xxvj. colu. versi. ex predictis patet qualiter se habeant leges Pe. de Ancha. cõsilio. xviij. pro solutione dubiorum. ꝛ refert Alexan. sic se consuluisse apud Mutinam in muliere que nupserat sine cõsensu fratris contra formam statuti penalis. idem ipse in Rub. soluto matri. ꝛ idem ipse consuluit iij. volu. consiliorum consilio primo excusando quendam Franciscum de Fontana qui desponsauerat se cum quadam dominica filia cuiusdam dominici de gargotis ꝛ accusabantur ambo de multis penis quas secundum formam statutorum incurrebant illi qui personam alteri subiectam desponsabant/ ꝛ sic in. vj. ꝛ. vij. colu. concludit dictum statutum non valere/ mouetur ex doctrina Joan. Andre. ꝛ aliorum quos supra recitaui/ idem Joan. Andr. in. c. ij. de secundis nup. ¶ Hanc eandem opi. contra Bar. in. d. l. edicimus/ sequitur idem Alexan. in casu proprio huiꝰ. l. regni in suis consilijs prima parte consi. xcvij. incipit principalis dubitatio ꝛ ibi respondet ad omnia argumenta contraria/ ꝛ illud est consiliũ de quo ipse facit mẽtionem in. l. Seyꝰ ꝛ augerius. ꝛ Ange. in. l. consulta. C. de testa. secutus Joan. Andre vbi supra. s. in. d. c. statutũ/ tenet quod si ex forma statuti mulier non nubit sine consensu patris vel consanguineorũ sub certa pena si secularis vult procedere ad exactionem bene potest episcopus sibi inhibere ne procedat cum matrimoniũ sit quid spirituale pertinens ad forum ecclesie ꝛ debeat esse liberum ab omni pena. l. fi. de spon. de verbo. obliga. l. stipulatio/ hoc modo Joan. Andre. in additionibꝰ ad specu. in Rub. de spon. idem remittens se ad dicta per eum in. d. c. statutum. hanc opi. sequitur quidã modernus Prepositus Alexãdrinus nunc Cardinalis in. c. fin. de secũ. nup. in. c. j. de sponsa. in. c. cum locum. ꝛ in. c. j. de clan. des. mouetur quia dato quod versatur vtilitas publica tamen propter dictã vtilitatem non concedatur laicis potestas in spiritualibus ꝛ quod negari non potest quin per huiusmodi penas intimidetur matrimonium ꝛ sic residet simplex relator.

¶ Ex quibus et alijs que amputato calamo omittũtur redditur iste passus intricatus ꝛ positꝰ in differentia comentantiũ sed tamen ex his que expertꝰ sum in pratica ꝛ in cõsulẽdo ꝛ ex his que vidi iudicari iũcta iuridica auctoritate non inutile posteris censui scribere que iudicio meo offeruntur fretus auctoritate Satyri aquinatis stulta est clemẽtia cum tot vatibus occurras periture parcere charte frõtonis platani cõuulsaꝗ marmora clamãt ꝛ assiduo rupte lectore colũne. ¶ Et ante omnia excludo vnũ membrum indubitatũ quod quo ad substantiam matrimonij ꝛ eius validitatẽ nil potest statutũ/ nam cũ sit de iure diui-

no.c.vnico de voto li.vj.non subiacet legi laicorũ cum nõ sit de foro suo.c. tuam de or.cog.qui fi.sunt le.lator cũ vulgarib9. ¶ Primo veniẽs ad dubiorũ decisionem dico ꝙ inquantũ iste leges disponũt indistincte qđ si filia fami. cõtrahat matrimonium sine consensu patris ⁊ post mortem eius sine consensu fratris alias posset exheredari/crederẽ veram illã opi.que tenet qđ non valeat lex super hoc disponẽs simpliciter ⁊ indistincte nec filia incurrat penã exheredationis dato qđ matrimoniũ contraheret absꝙ patris vel fratris consensu/nam in hoc casu satis cõcurrunt fundamenta canonistarũ cum libertas matrimonij contrahendi nimis auferatur ⁊ intimidatur matrimoniũ ⁊ militant omnes alie rationes eorum. ¶ Sic in specie cõsuluit Pe.de Ancha.consi.xxj.secundũ numerum meũ ⁊ incipit pro solutione dubiorum motusꝙ licet de iure ciuili patris expectatur arbitriũ ⁊ cõsensus in matrimonio per filiam fa.contrahẽdo.l.in coniunctione.C.de nuptijs ⁊.d.l.nec filium.ſi vt proponis.vidue.C.de nup.⁊ canon dicat qđ pater nus consensus desideratur in nuptijs nec est virginalis pudoris eligere maritũ sed eius electio parentib9 committenda est.xxxij.q.ij.honorãtur/⁊ dictus canõ debet intelligi de honestate vt in.c.sufficiat.xxvij.q.ij.⁊ sic iura ciuilia patris cõsensum exigentia corriguntur per ius canonicum.c.j.de spõ.impu.per Cynũ in.d.l.si vt proponis ⁊ sic non videtur validum statutũ quod deducit nos ad ius ciuile correctũ ⁊ diuidit nos a iure canonico qđ in matrimonijs sequendũ est cum sit de eius foro.tuam de or.cog.de prudentia.de donatio.inter vir.⁊ vxo.et si dicatur quod per hoc non irritatur matrimoniũ sed imponitur pena contra non seruantem dictã honestatem ⁊ sic non deuiat a iure canonico dictam honestatẽ requirente vt in.d.c.honorantur/nam postquã per canones conceditur filiabus libera nubẽdi potestas non videtur posse per leges vel statuta talis potentia metu pene coarctari/⁊ quia statuendo super ipso accessorio impeditur principale ⁊ per consequẽs statuerit super principali et quia metu pene non debet libertas matrimonij auferri.l.titio.c.§.j.ff de condi.⁊ demo.alia adducit que videre poteris. ¶ Mouet etiam me tex.singularis in.l.cum tale.§.rescriptum/alias est.l.si arbitratu.ff.de condi.⁊ demo.vbi est casus qđ ista conditio si arbitratu Titij nupserit reijcitur tanquã matrimonij impeditiua.l.filie.ff.eo.intantũ quod si legauit pure filie et rogauit de restituendo ei cuius arbitrio debeat nubere quod etiã reijcitur talis conditio videtur casus in.l.quotiens de condi.⁊ de.Bar.et Py.in.d.§.rescriptum/et ibi sentit glo.ratio est quia hec conditio poterat viduitatẽ inducere qđ est contra totum titulum.C.de vindic.vi.cum illa verba arbitratu significent eius consensum que fuit ratio illius tex.qui ad propositum est singularis quia non solũ mulier non incurrit penã sic contrahendo immo non amittit lucrum sibi concessum sub hac conditione si nupserit arbitratu alicuius licet sine eius arbitrio et cõsensu contrahat. ¶ Hinc dicebat Bar.in.l.j.ff.de his qui pe.no.se putare quod si pater in testamento dictat lego filie mee.c.et volo quod non posset se maritare sine consensu talis.alias cadat a dicto legato quod istud non valet per.l.cũ tale.§.arbitrio.ff.de condi.et demo.et quia iste censentur conditiones reprobate tanquã viduitatẽ inducentes. ¶ Est verum quod idem Bal.in.l.j.ad fi.C.de nup.dicit qđ pater in testamento potest committere alicuius arbitrio maritandi et dotandi filiam per.l.theopompus de do.pre.et.l.si pater pactum de sponsa.Alexan.Imo.in.l.turpia.ff.de lega.j.in fina.verbis.facit mentionem de hoc dicto Bal.nec credit illud verum licet reputet singulariter notandum/sed credit ipse quod actus nubendi non potest poni in arbitrio alterius siue a patre siue ab alio/sed aliqualiter timidus affirmat in patre.

¶ Tu audacter affirma idem in patre vt expresse firmat Bar. in. d. l. vnica/ de his qui pe. no. est casus expressus in. l. filie. ff. de conditio. ꝛ demo. que loquitur in patre facit. l. cum tale. §. rescriptum. ff. co. ꝛ ibi expresse tenet Bar. ꝛ Bal. aliter incipit. §. si arbitrio. ¶ Sed tene menti hoc debere intelligi quando conditio seu actus nubendi ponitur in arbitrio et mero consensu alterius/ puta qꝺ filia mea cõtrahat matrimoniũ arbitrio et consensu Titij aliter non habeat bona mea. ꝛ sic etiam disponunt iste leges que vetant vt filia non contrahat matrimonium sine cõsensu patris vel fratris. aliter incurrat penã exheredationis nam isto casu nil valet conditio imo spernitur nec incurritur pena: et ita obtinet superius fundamentum contra Bal. ꝛ valet opinio Bar. in. d. l. vnica. ff. de his qui pe. no. secus si actus nubendi esset positus non in consensu alicuius sed in consilio quia tunc non spernitur conditio consilij. ita reperi per Paul. de Cast. in consi. lxvj. incipi. in Christi nomine/ videtur dicendum qꝺ dicta filia. vbi tenet qꝺ dispositio dicti. §. rescriptũ. alias si arbitrio. d. l. cum tale. intelligatur vt iacet videlicet vbi potestas nubendi esset posita in arbitratu talis ita qꝺ tenebatur eius arbitriũ ꝛ consilium requirere et sequi sed vbi consiliũ tantũ est requirendũ puta qꝺ nubat cũ consilio alicuius/ tunc dicit secus esse ex eo q2 ipsũ de necessitate nõ tenetur sequi: ꝛ per cõsequẽs nõ potest viduitatẽ inducere merito non repellitur. refert sic tenere Pe. et Cy. in dicta. l. turpia. per dictã. l. theopõpus. in quibusdã verbis grecis. et quia requirere consilium consanguineorum vel amicorum in matrimonijs non est contrarium matrimonio. l. vidue. l. in copulandis. C. de nuptijs. ꝛ sic concludit qꝺ conditio si nupserit cum consilio talis non spernitur nec reprobatur a iure. ¶ Ex quo cõsuluit ipse qꝺ heredes grauati de maritanda filia testatoris cũ consilio Titij si eam maritauerũt Titio incõsulto perdũt hereditatem iuxta auct. hoc amplius. C. de fideicom. ꝛ sic residet Paul. in dicto consilio limitans eleganter. d. §. rescriptum non habere locum in consilio requisito in actu nubendi. ¶ Hanc opinionẽ reperio sequi quendã moderniorẽ memoria dignum auditorem Rote qui vita felice adhuc potitur in. c. ex parte in. ij. colu. de constitutio. et sequitur illud consilium Pauli illud referens/ ex qua opinione dicit qꝺ sequitur alius effectus. s. qꝺ si legatũ sit factũ mulieri si nupserit cũ consilio Titij qꝺ si moriatur Titius anteꝗ̃ ab eo petatur consilium non debetur legatum dicte mulieri. ¶ Sed reuera dictus auditor habuit litteraliter hec verba sua ab Alexan. in. l. turpia quasi ad fi. ff. de lega. j. quanꝗ̃ eum taceat. ibi enim Alexan. recitat opinionem Pe. dicentis qꝺ. §. Titie. dicte. l. turpia. non procederet si dictum fuisset qꝺ mulier nuberet cum consilio Sey nam tunc per mortẽ Sey decedente anteꝗ̃ eius consilio nupsisset mulier deficeret legatũ. ratio est quia talis conditio non impedit libertatẽ matrimonij cum non tenetur mulier sequi consiliũ sed tantũ requirere. l. quidã decedens. §. j. alias incipit pater. et. l. Titium ꝛ Meuiũ in prin. cum ibi nota. de admi. tuto. cũ olim de arbi. plene Bar. in repetitione. l. prime. §. si plures de exercito. ꝛ licet differatur potestas nubendi vsꝗ̃ ad tẽpus consilij requisiti non propter hoc improbatur vt probat tex. nota. in. l. cum tale. §. meuie. cum. l. sed si hoc specialiter. §. fi. ff. de condi. ꝛ de. optime facit. l. theopõpus. ff. de dote pre. et huius opi. fuit Cynus in. l. cum tale. §. si arbitrio. ff. de conditio. et demo. vt ibi refert Joan. de Imo. et Alexan. in dicta. l. turpia ad finem. ¶ Licet Joan. de Imo. in dicto. §. si arbitrio vt refert Alexan. in. d. l. turpia. videtur inclinare in contrariũ motus quia multa possunt interuenire impedimẽta propter que non poterit ita bene requirere cõsiliũ ꝛ sic non remanet omnimoda libertas matrimonij cõtrahendi/ ꝛ hoc videtur

Bal. fecit apostillas sup. vj. libro decretaliũ

sentire Ioan. Andre. in caplo ex parte. de constitu. sed talis dilatio non impedire debet quin debeat seruari volũtas defuncti. ita respõdet Alexã. in. d. l. turpia ad fi. per. d. §. meuie in. ij. respõso ibi nõ idẽ probandũ est si cert⁹ dies incert⁹ ve ali⁹ legatus fuerit asscript⁹ ⁊ sic nõ reijcitur cõditio dilationẽ in matrimonio inducẽs. facit. l. sed si hoc. §. fina. eo. titulo ⁊ ita transit Paul. de Cast. cõsulendo in cõsi. lxxxix scdm numerũ suũ sic residẽt isti moderni. ¶ Per predicta posset iuuari quedã cõclusio nota. quã fertur tenere Bal. in quibusdã apostillis per eum factis ad. c. statutum de heret. li. vj. refert eã dict⁹ auditor in. c. ecclia sancte marie. xix. colu. de cõstitu. ver. Tertius effect⁹ est qd valeret statutũ priuãs dote puellã contrahentẽ matrimoniũ sine cõsilio patris cũ hoc nõ tollat sibi arbitriũ liberũ matrimoniũ cõtrahẽdi ex quo nõ tenetur sequi tale consiliũ per. c. cũ in veteri de electio. licet ipse mordeat hoc dictũ ex eo ꝙ filia proponẽs ducere aliquẽ non verisimiliter gratũ patri timens ei⁹ indignationẽ retraheretur a cõtrahẽdo / ⁊ per cõsequẽs per tale statutũ intimidabitur matrimoniũ sed cõtrariũ tenuit ipse in. d. c. ex parte / ⁊ verius est / ⁊ sic dicta cõclusio Bal. satis verificatur per. d. §. meuie / ⁊ per dictũ consiliũ Pauli / ⁊ ex ante relata cõclusione Alexã. in. d. l. turpia. ¶ Verũ est qd Bal. quẽ null⁹ allegat moderniorũ in summario qd facit in. d. l. cũ tale. §. si arbitrio summat in cõtrarium / nã dicit qd cõditio nuptiarũ in cõsilio vel arbitrio alteri⁹ collata non tenet sed ipse loquitur absq fundamẽto ⁊ per dictũ. §. quẽ oẽs intelligũt in cõsensu ⁊ de hoc articulo incidẽti hacten⁹ dicta sufficiũt ⁊ illũ poteris limitare ex oĩb⁹ casib⁹ in quib⁹ non solũ quis tenetur requirere consiliũ verũ etiã sequi illud de necessitate quos poteris cõprehẽdere ex deductis per Bar. in. l. j. §. si plures. ff. de exerci. ⁊ per Abb. in dicto. c. ex parte de constitu. ⁊ in. §. cũ in veteri de electio. ¶ Preterea ad propositũ fundamẽti principalis. q. facit bon⁹ tex. in. l. seyus augeri⁹ ad. l. fal. vbi casus ꝙ illud qd non valet per modũ dispositionis principalis reijcitur etiã si ponatur in vim cõditionis infert Bar. ibi nõ valet statutũ qd spuri⁹ succedat vtrũ valet statutũ disponẽs ꝙ quicũq alicui opposuerit qd est spuri⁹ puniatur in. c. respõdet qd non / imo nõ obstãte dicto statuto potest ei opponi. idẽ Bal. in. l. vnica. C. de his qui pe. no. in. iij. colu. in. iiij. oppo. est glo. ordinaria ⁊ singularis secundũ eum in. d. l. vnica que incipit dic ꝙ in primo exẽplo. ratio dicte. l. seyus fuit scdm Bal. quia pena fuit apposita in fraudẽ. l. ¶ Ex illa infert vt. d. l. vnica ad statutũ Perusiũ disponens qd pene pecuniarie non possent peti in fraudẽ infra mẽsem essem liberat⁹ a toto vnde quia in fraudẽ cõuertitur ordo scripture licet non soluã in termino nõ teneor nisi ad quinquaginta / allegat. l. heres me⁹. §. ꝙ in fraude. ff. de condi. ⁊ demo. ¶ Per quã infert ꝙ omne preceptũ in fraudẽ. l. appositũ nõ valet / idẽ Bar. in extra. q sunt rebelles sup parte mille librarũ dicit ꝙ si statutũ de per se est inualidũ nec valet adiectio pene p. l. nõ dudũ. C. de le. l. pacta q cõtra. C. de pactis / alia infert Bar. in. d. l. seyus q vide ⁊ ibi moderni aliquid in apostillis ad Bar. in. d. l. sey⁹ / ⁊ in. l. j. ff. de his qui pe. no. ¶ Preterea hoc videtur esse cõtra omnẽ iuris ciuilis dispositionem ⁊ cõtra titulũ. C. de vindic. vidui. ⁊ contra dispositionẽ nota. tex. in. l. cũ tale. §. repertũ. ff. de cõditio. ideo vbi spernitur cõditio in legato apposita si arbitratu. tamẽ nupserit quia illa conditio inducere posset viduitatem cum forte posset / tamen non consentire facit. l. heres meus. §. fina. ff. eo. in ratione generali ibi qd in fraudem. l. ad impediẽdas nuptias scriptũ est nullã vim habet. Unde dicit ibi tex. quod non solum repellitur conditio que viduitatẽ non inducit sed etiã illa conditio que propter reuerentiã induceret. ¶ Accedit. l. hoc modo. ff. eo. vbi casus singularis qd si testa-

tor ligauit.c.mulieri si Aricie nō nubserit q̄ Aricia est quedā ciuitas apud Romā
qd̄ si dicta mulier nō facile alibi posset nuptias inuenire nisi in dicta ciuitate qd̄ rei
citur cōditio τ habebit legatū ecce ergo ꝙ dicta iura admittāt mulierē ad lucrum
etiā nō seruata auditione a testatore apposita ex eo qꝛ aliquo mō erat viduitas indu
ctiua τ cōtra libertatē matrimonij quāto magis excusabitur a pena. ❡ Et pōdero
elegātē rationē tex.in.d.§.rescriptū ibi neq̄d nuptijs impedimētū inferatur qui tex.
apte dicit qd̄ hec dispositio si arbitratu seu cōsensu Titij nupserit est impeditiua li
bertatis matrimonij propterea repellitur q̄ ratio cōcludit ad vtrūq₃ ius.s.canoni/
cū τ ciuile τ si p.l.ciuilē videtur nō posse derogari huic libertati matrimonij vnde
hec.l.quo ad hūc articulū nō solū est cōtra dispositionē iuris canonici sed est cōtra
oīnodā iuris ciuilis rationē. ❡ Optime adducitur his tex.in.l.heres meꝰ.§.qd̄ in
fraudē.ff.de.cōditio.τ de.ibi qd̄ in fraudē.l.ad impediēdas nuptias scriptū est nul
lā vim habere vnde dicit tex.ꝙ nō valet cōditio lego titio patri cētū si filia sua quā
in potestate habet nō nupserit τ idē ecōtra lego filio si pater non nupserit qꝛ cū ex
hoc saltim ex quadā reuerētia induceretur viduitas nil valet cōditio τ cōsequitur le/
gatū q̄ tex.est valde singularis ad multa scdm̄ Bar.ibi. ❡ Nec obstat si dicatur iste
cōsensus in patre erat permissus de iure ciuili necessariꝰ.l.in cōiunctione.l.nec fi/
liū.C.de nup.τ supra dixi nā illud erat ex quadā decētia τ honestate nec filia etiā si
cōtra faceret poterat exheredari nec talis causa exheredationis reperitur nume/
rata in.§.aliud quoq₃ capl'm ī auct. vt cū de appe.cog.nec est iusta vt glo.in.l.si ꝑ
ponis.C.de nuptijs q̄ sentit solū quādo cōtraheret cū indigno τ etiā tūc nō tenetur
illa opinio cū nō numeretur in.§.causas vt latiꝰ infra τ Abb.in.c.j.de spō.τ tex.in
§.si alicui vt cū d̄ appe.cog.loquitur qn̄ turpē vitā eligisset imo dato qd̄ cōtraheret
matrimoniū filia sine cōsensu pr̄is posset petere dotē a patre vt dicit glo.xxxij.q.ij.c.
fi.xxxv.q.j.c.de raptoribꝰ q̄ limitat aliā glo.s.nisi mulier eligeret maritū moribꝰ in
dignū idē ibi Archi.τ Abb.in.c.j.de spō.impu. ❡ Hec pars videtur mihi equissi/
ma qꝛ circa spiritualia presertim circa matrimoniū nō curatur de patria potestate
cū de his non habeat pater in aliquo se intromittere.c.si annū de iudi.in.vj.c.vnico
de spon.impu.li.vj.vbi casus qd̄ ex matrimonio vel spōsalibꝰ contractis per parētes
filij in nullo obligātur nisi cōsenserint tacite vel expsse facit.c.j.xxx.q.ij.τ.xxij.q.ij.
vbi patet qd̄ ad matrimoniū contrahēdū sufficit cōsensus illorū de quorū cōiūctio
ne agitur l₃ parētes noluerūt consentire.c.veniēs el.ij.de spon.vnde cū in his iuri
canonico stādum sic.c.pe.τ fi. de secūdis nup.l.priuilegia τ ibi per Bar.de sa.s.ec/
cle.videtur hec cōclusio stare sine scrupulo.s.vt iste.ll.q̄ indistincte permittūt filiā
exheredari si cōtraheret sine consensu patris vel fratris nullo mō valeāt nec mulier
filia fa.hāc penā incurrat dato qd̄ sine eorū cōsensu matrimoniū cōtraheret. ❡ Et
sic in proposito reperio cōsuluisse Abba.Siculū consilio.lxv.incipit quidā Rayne
rius de Tolomeis in.ij.vo.cōsiliorū in fi.verbis vbi determinat non valere statutū
senense quo cauebatur his verbis nulla psona audeat vel presumat facere nuptias
matrimoniū vel sponsalia cū aliqua ciue senarū sine consensu patris vel aui patrui
si habuerit alias sine cōsensu triū proximorū consanguineorū. Et de hoc senēsi sta/
tuto facit mētionē Abb.in.d.c.j.τ dicit ꝙ nō valet ex eo qꝛ matrimoniū debet esse li
berū/cū locū de spon. Idē tenet ipse in.c.fi.de secū.nup. ❡ Intantū voluerūt cano
niste hāc libertatē matrimonij seruādā esse qd̄ Abb.in.d.c. cū locū dicebat probari
per illū tex.qd̄ si timeat de aliquo metu vel reuerētia paterna puta qꝛ filia clā inscijs
parentibꝰ cōtraxit matrimoniū propter qd̄ nō audet forte dicere spontaneā volūta/

tem suam quod debet extrahi de domo sua ⁊ poni in aliquo loco tuto ⁊ honesto puta in monasterio monaliũ vt declaret volũtatẽ suam. ❡ Et de statuto cõformi huic. l. reperio in specie facere mentionẽ Alexã.in.j.parte consiliorũ cõsi.xcvij. vbi dicit qȯ cũ tale statutũ requirẽs fratris consensum sit exorbitãtissimũ contra omnẽ regulã ⁊ iuris dispositionẽ nullo mȯ valet ⁊ ita cõcludo qȯ in quãtum hec leges disponũt ꝙ si filia fa. cõtrahat matrimoniũ sine licentia parentũ ⁊ post eorũ mortẽ sine licentia fratrũ possent exheredari nullo modo valent nec propterea parẽtes nec fratres illam possunt exheredare nec propterea ꝙ sine eorum voluntate matrimonium cõtrahat possunt eorum bonis priuari ⁊ sic vidi obtentum nec vnquam vidi filiam ob hoc priuatam esse a parentum successione.

An valeat.l. vel statutũ qȯ filie post mortẽ parẽtũ non cõtrahãt matrimoniũ sine fratrũ cõsẽsu.

❡ Secundo dico qȯ in quantũ hec.ll. disponunt in duobus.s. ꝙ si filia post mortẽ parentũ cõtrahat matrimoniũ cũ inimicis eorum vel cũ his qui aliquã iniuriã dictis fratribꝰ fecerũt vel cum indigno ita quod est maximum dedecus generi suo qȯ fratres possunt illã priuare a bonis parentum videtur mihi qȯ huius.l. dispositio sit terribilis teneo qȯ nõ valet nec debet in hoc obseruari harum legũ dispositio qꝛ hoc statutũ requirẽs fratres consensum in nuptijs per sororẽ suã celebrãdis est maxime exorbitãs nec vnqȝ repertum est talẽ cõsensum requiri nec.c. honoratur.xxxij.q.ij. ⁊ alia iura canonica q̃ propter honestatem requirebãt patris cõsensum in nuptijs copulandis talẽ honestatẽ requisierunt in fratre vt refert Alexã.in.d.cõsilio.xcvij. ⁊ sic in tali statuto non militãt rationes Doc. q̃ loquũtur in statuto requirente patris consensum concludit in dicto consilio tale statutũ tãquã liberi arbitrij impeditiuũ nullo mȯ valere. ❡ Maxime quia mulier postquã pater mortuus est remanet in omnimoda ⁊ plena libertate ⁊ bona hereditaria paterna sunt sibi pleno iure acquisita rigurosum esset quod illa perderet propterea qꝛ matrimoniũ cõtraheret presertim qꝛ frequenter videmus quod fratres dilatãtur quãtũ possunt sorores suas nuptui tradere procurantes viribꝰ ⁊ posse sibi adquirere omnia bona paterna ⁊ qȯ deterius compellendo eas inuictas monasterium ingredi ⁊ alia multa machinãtur in earum detrimentum occasioni querẽdi ⁊ appropiãdi sibi omnia bona vt vidi sepissime vnde.l. non ita cõfidit de fratre sicut de patre ideo expresse concludit Alexã.in.d. cõsilio qȯ.l.iij.§.si emãcipatꝰ.ff.de cõtra ta. non loquitur nec habet locũ in fratre sed solum quando in vita patris cõtrarit cum indigno. ❡ Et si dicas lex nostra prouidet in hoc qȯ si frater requisitus a sorore de homine digno cum quo ipsa vult cõtrahere ⁊ ipse non consentit qȯ ipsa libere ⁊ sine pena posset matrimonium contrahere nam respondeo qȯ super hoc.s. qualis esset dignus vel ne esset difficultas ⁊ altercatio propter quam viduitas posset causari vnde concludo qȯ in quantũ iste.ll. disponunt in fratre eius consensum requirẽdo alias si contrahat cum indigno seu cum inimicis possent ab hereditate paterna priuari qȯ nil valent nec etiã obtinebit dispositio.l. regni quã supra allegaui q̃ mandat seruari leges disponentes contra sorores matrimonium contrahentes sine fratrũ consensu ⁊ ita vidi semper obseruari de facto.

❡ Tertio in quantum iste.ll. disponunt quod si cõtrahat matrimoniũ absq; cõsensu parẽtũ ⁊ cum hoĩe indigno vel cum sibi inimico parentes illã possent exheredare bene crederẽ qȯ valet harum legum dispositio attẽto qȯ disponãt ante.xxv.annũ. ❡ Et ante omnia premitto vtrũ de iure com

muni filia incurrat penã exheredationis ꝛ sit iusta causa illã exheredãdi si matrimoniũ contrahat absq̃ cõsẽsu patris ꝛ tex. probat qꝺ sic in auctẽ. sed si post. C. de inoffi. te. sumpto ar. a cõtrario sensu vbi tex. dicit qꝺ si post. xxv. annũ te differente filiam marito copulare in suũ corpus peccauerit vel sine consensu tuo libero se copulauerit eã exheredare non potes ergo a cõtrario si ante. xxv. annũ aliquod horum faciat. s. luxurietur vel matrimoniũ cõtrahat absq̃ patris consensu potest exheredari ꝛ Pau. de Castro ibi sumit hoc argumẽtũ a cõtrario sensu ꝛ notat ad hoc dicta auctẽ. qꝺ si filia ante quã pater sit negligens ipsam maritare q꞉ non transiuit adhuc tẽpus. xxv. annorũ se maritet sine consensu patris qꝺ posset exheredari ꝛ hec conclusio procedit secundũ eum absq̃ dubio de iure ciuili de quo non valebat matrimonium contractũ per filiã sine consensu patris. l. si vt proponis la. ij. C. de nuptijs cum non sit virginalis pudoris querere maritum sed cure paterne hoc sit relinquẽdum in. c. honorantur. xxxij. q. ij. ¶ Hanc cõclusionẽ esse verã de iure ciuili firmat quidã Mediolanẽsis modernior in. d. auctẽ. sed si post. ꝑ quã infert qꝺ ex ista causa pater in vita poterit denegare dotem filie qꝺ probat tribus fundamentis. Primo q꞉ ex quibus causis pater potest exheredare filiã in testamento ex eisdem potest ei denegare alimenta tex. in. l. si quis a liberis. §. idẽ iudex. ff. de li. ag. sed filia q̃ non debet ali nec dotari glo. in. l. fi. in versicu. intelligi. C. de dotis pro. Bar. in. l. obligamur. §. j. ff. de actio. ꝛ obligatio. itẽ ex quib⁹ causis pater põt exheredare filiam ex eisdẽ pater potest denegare dotẽ vt ait Bal. in auctẽ. res q̃. C. comu. de le. Jtẽ q꞉ vt inquit Bar. in. l. diuus. ff. ad. l. põpe. de parre. propter causas propter quas potest filius exheredari propter easdem perdit priuilegiũ filiationis vt pater eum occidẽs non teneatur. l. põpeya. de parre. nec econtra. ¶ Plus firmat Pau. de Castro. in. d. auctẽ. sed si post. qꝺ etiã attento iure canonico in quo non requiritur consensus patris in matrimonio vt glo. inquit in. l. paul⁹. ff. de stat. ho. tamen semper remanebit incorrecta dicta causa exheredationis mouetur quia ex quo pater offenditur dato quod matrimoniũ valeat tamẽ erit iusta causa exheredandi. Jtem q꞉ secundũ eum ius canonicum disponit tantũmodo de validitate matrimonij nil autẽ disponit circa iniuriã patris remittẽdam prout in simili de muliere que nubit infra annũ lutus nã lꝫ per ius canonicũ excusetur a penis infamie tamẽ ius canonicum nihil mutat circa lucra q̃ debẽt reseruari filijs primi matrimonij vt dicit glo. in. d. c. cũ secũdum. ¶ Ego credo qꝺ nec de iure ciuili nec canonico isti dicãt veritatem immo qꝺ propter hoc qꝺ filia contrahat matrimoniũ sine patris cõsensu ante. xxv. annũ non posset exheredari. Primo q꞉ hodie oẽs cause exheredationis sunt sublate preter quã ille quattuordecim q̃ numerantur in. §. illud quoq̃ capitulũ ꝛ in. §. causas in antẽ. vt cũ de appe. cog. vt ibi aperte dicit tex. ibi vt preter ipsas ꝛc. ¶ Uidendũ est igitur si ista sit causa ibi numerata ꝛ istis videtur qꝺ sic quos sequitur Abb. de iure ciuili in cõsilio. xij. incipit casus talis est magnificus dñs Joãnes dixar. ij. colu. per. d. auctẽ. sed si post. maxime cũ per hoc cõsulatur ipsis mulierib⁹ sepe contra propria cõmoda laborãtib⁹ propter etatis ꝛ sexus infirmitatẽ nec põt de patre conqueri qꝺ eam nuptui non tradiderat cũ annũ. xxv. non excesserit ꝛ qꝺ nõ est virginalis pudoris querere maritũ sed cure paterne hoc relinquẽdũ vt in. c. honorãtur. xxxij. q. ij. idem tenuit Gofre. quẽ recitat Abbas in. c. j. de sponsa. impu. ¶ Certe etiam si superbie mihi videatur imputandũ isti omnes errauerunt in intellectu. d. aucten. sed si post. ꝛ illos decepit quoddam argumentum a contrario sensu quod videtur sumi ex. d. auctẽ. ¶ Primo probo per tex. in versi. si alicui positũ in. d. §. causas vbi

dicit tex. qd si pater vellit filie sue vel nepti maritũ dare ꝛ doté scdm vires substantie sue pro ea prestare: illa nõ cõsenserit/sed luxuriosam degere vitã elegerit põt exheredari ecce ergo qd tex. ibi requirit ante. xxv. annũ ad hoc vt posset exheredari qd filia elegerit luxuriosam vitã renuens maritũ sibi datũ a patre. ergo clare cõstat nõ sufficere solũ qd cõtraheret matrimoniũ sine patris licentia. ¶ Secundo qꝛ si numeres dictas quattuordecim causas exheredandi quas Accursius ponderauit numerũ ponés postilando super qualibet causa in. d. §. causas nõ reperies qd numeret illã sumendo dictũ argumétũ a cõtrario sensu in. §. si vero vsq;. dicte aucté. vnde fuit extracta. d. aucté. sed nõ post. ꝛ si illã ponas pro causa reperies quindecim causas qd est falsum ideo vide bene Accur. in. d. §. qui apponit numerũ super qualibet parte vbi est causa ꝛ nõ ponit super illa parte aut sine cõsensu nisi solũ super. d. versi. si alicui. ¶ Nec obstat argumentũ a contrario sensu quod videtur sumi ex. d. aucté. nã illud non est intelligendũ ad hoc vt si ante. xxv. annũ contrahat incurrat exheredationé sed solum fuit illud ibi specialiter prouisum ad denotandum quod si post. xxv. annũ copulet se cum libero nullã penã incurrat secus tamen si cũ seruo ꝛ hoc est quod voluit dicere tex. in. d. §. ibi aut sine consensu parentum se/libero tamen cõiungere marito nam secus in seruo ꝛ qd hic fuerit sensus dicte aucté. ꝛ non alius manifestat ibi glo. in corpore in parte professionis q̃ postillãdo. d. aucté. in parte vsq; ad. xxv. annũ dicit glo. ergo ecõtra si fuisset minor ꝛ peccat in suum corpus iusta est causa exheredationis vel etiã maior si copulet se seruo. verba sunt glo. q̃ mirabiliter sic intelligit. d. ar. a cõtrario sensu nõ auté qd posset exheredari si ãte. xxv. annũ matrimoniũ contraxisset absq; voluntate patris ꝛ tene méti qꝛ vidi valétissimos viros decipi in intellectu. d. aucté. sed si post. in. d. ar. a contrario sensu vt fecit Paulus ꝛ alij ꝛ nũquã ab aliquo hoc vidi põderatũ nisi a me. ¶ Et hoc voluit sentire glo. recte põderata in. d. aucté. sed si post. vbi glo. dicit in parte libero si ergo seruo se copulet vel ante peccet cũ quocũq; iusta causa est exheredatiõis ꝛ sic non dixit vel ante cõtrahat matrimoniũ ꝛ ita clare deducit. d. argumentũ a contrario sensu ad denotãdam differentiã cõtrahat cũ seruo vel libero. ¶ Sic reperi etiã singulariter Joã. Fabri in. d. aucté. illã intelligisse nam sumit dictum argumentũ a contrario sensu. s. si ergo ãte peccauerit vel seruo se copulauerit sine cõsensu patris glo. innuit qd non posset exheredari ꝛ hoc approbat ipse dicens hoc non reperiri inter causas exheredationis positas in. d. §. causas. ¶ Ité allego glo. expressã in. l. iij. §. si emancipatus. ff. de bo. po. cõtra ta. facit glo. l. Paulus. ff. de sta. ho. Ité ad hanc opi. faciunt oés determinationes Doc. quas statim referam qui etiã in casu fortiori affirmant qd etiam si cõtrahat matrimoniũ cum indigno non sit iusta causa exheredandi ꝛ loquũtur etiam in filia ꝛ ita teneo de iure ciuili etiam non esse iustam causam exheredãdi si filia ante. xxv. annũ matrimoniũ contrahat sine voluntate patris ¶ De iure canonico hoc est minus dubiũ qd non põt exheredari vt per multa firmauit Abb. ꝛ alij moderni post Hostien. in. c. j. de spon. impu. Idem Abb. notãter in. d. consilio. xij. nam cum illo iure filia potest nubere sine consensu patris ꝛ sic vtitur permissione canonica non incurrit vitium ingratitudinis item quia isto casu de illo iure cogitur dotare secundum glo. in. c. hoc sanctum. xxxij. q. ij. ꝛ in. c. de raptoribus. xxxvj. q. j. ergo non potest exheredari ꝛ hec est cõmunis conclusio de qua in plerisq; locis ꝛ iste conclusiones verificantur ex conclusione sequenti vbi in casu fortiori determinatur. ¶ Superest nunc querere si mulier incurrat hanc exheredationis penã si absq; voluntate patris contrahat matrimonium cũ indigno. Secũ-

do quis sit indignus. Tertio vtrū valeat .l. hoc disponens. ¶ De primo est casus singularis vulgo notus in.l.iij.§.si emācipatus.ff.de bo.po.cōtra ta.qui probat ꝙ sic nam tex.dicit nam ⁊ si tam ignominiosam duxerit vxorē qđ sit dedecus ipsi patri exheredari poterit pondero tex.non gustatū ad hoc quod tex.ibi loquitur in filio in quo non tanta honestas sicut in filia requiritur ⁊ tamē permittit illū ob hoc posse exheredari. ¶ Et reperies Bal. qui tenet etiā hodie hāc esse iustā causā exheredationis ita dicit ipse in.l.si pater.C.de spōsa.allegās dictū.§.si emācipat⁹/dicit enim ipse qđ si contra volūtatem patris filia nu bat indigno potest exheredari ex quo infert qđ si pater dicat instituo filiā meam in .c. dūmodo nubat digno si autē indigno in.x.⁊ volo qđ plus nō posset petere qđ si nubat indigno non potest agere ad supplementum cum posset exheredari/allegat dictū.§.si emācipatus ⁊.§.illud in auct. vt cū de appe.cog.coll.viij. ¶ Et licet Bal.videtur loqui a seipso hoc habuit a Bar. litteraliter idem tenente quē ipse tacet in.l.si rogatus.ff.de manu.vindic. ¶ Idem tenet ipse Bal.in.l.nec filiū.C.de nuptijs dicens qđ si filius inhoneste cōtrahit matrimoniū puta cum scorta pater potest eum exheredare ne vilissimam prolem que inde nascitur habeat successorem quia ex his totū genus est infamatū. ¶ Sed de iure cōmuni hec opi.non est sine cōtradictione ⁊ satis efficacissima/nā Salice.in.l. si vt proponis.C.de nup.tenet cōtrariū.s.qđ ille.§.si emancipatus obtineat de iure antiquo tamē hodie de iure auctenticorū sit secus cū ille casus nō reperiatur numeratus in.§.causas in auctē.vt cum de appe.cog.idē tenet glo.in.d.§.si emācipatus ⁊ redditur ista pars satis defensata per tex.in dicta auct.in.§.aliud quoꝙ capl'm ibi/ quarū alique nec digne nobis meli⁹ ibi in diuersis.ll.⁊ dispersas:iūctis verbis que sequūtur vt preter ipsas nullis liceret ex alia.l.ingratitudinis causas opponere:nisi que in huius cōstitutionis serie continentur. ¶ Item pōdero vltra eos tex.in.d.§. ver.si alicui/vbi tex.dicit qđ si filia nō cōsentit in marito quem pater sibi dat qđ poterit exheredari si luxuriosā vitā elegerit qui tex.innuit qđ ad hoc vt posset exheredari requiritur qđ luxuriosam vitā elegisset postquā noluit consentire in matrimonio patris ⁊ sic nō incurreret penā nubendo alteri etiam indigno cōtra volūtatem paternā. ¶ Facit id qđ scribit Ioan.de Imo.in.c.accedens de procura. vbi tenet qđ nō est iusta causa denegādi dotem filie propterea quia cōtraxisset matrimoniū cum indigno mouetur quia cū hodie nubere indigno non sit iusta causa denegādi dotē licet minor dos sibi assignāda sit ex quo cōditio filie ex dictis nuptijs est denigrata cum quo trāsit eius cōpatriota Do. Alexan.in.l.j.xiij.colū.ff.solu.ma.ibi sed Imo.ibi dicit.⁊ sic residēt ambo qđ hodie nubere indigno nō sit iusta causa exheredandi. ¶ In hoc de dote denegāda Bal.tenet cōtrarium in.l.j.in.iiij.colū.ff.solu. matrimo.vbi tenet per.d.§.si emācipatus qđ licet filia si contrahat matrimoniū sine cōmemoratiōe dotis posset petere se dotari.l. obligamur.§.lege.ff.de actio. ⁊ obli. nam hoc dicit esse verū nisi indigne nubēdo patrē offenderit hec ille. idē fatetur esse etiam de iure canonico in.l.si pater in alia lec.C.de spōsa. ¶ Hoc aperte sentit glo. nota.in.c.de raptorib⁹.xxxvj.q.j.in parte excusata vbi glo.dicit qđ si filia inuito patre adheserit alicui matrimonialiter pater tenetur eam dotare dūmodo dignū eligat ⁊ sic sentit glo.qđ si indignū elegisset nō teneretur illā dotare.idem Anto.in.d.c. accedens.mouētur isti quia si potest exheredari ergo dos denegari cum ex eisdem causis possunt alimēta denegari ex quibus exheredari vt est casus nota.cum glo. in.l.si quis a liberis.§.si quis ex his.ff.de libe.ag.per quā Bal.in aucten.resꝙ.C. cōmu.de lega.arguit etiā ad dotis denegationē. ¶ Et quādo posset dos denegari a

patre si filia cõtrahat matrimoniũ sine dotis cõmemoratiõe. Est larga materia. Bar. ponit magistraliter in.l.obligamur.§.lege.ff.de actio.et obli.et ibi Alexã.plures co tas et remissiones ponit Bal.in.l.fina.C.de sen.sufficit qđ quantũ ad articulũ exhe redationis illa opinio videtur mihi verior de iure cõmuni per tex.quẽ supra allega ui.s.ꝙ etiã si nubat indigno nõ incurrit penã exheredatiõis per dictũ ius auctẽtico rum. ¶ De iure partitarũ et isti⁹ regni aliud videtur statutũ et in hoc reperio duas leges partite/vna est in.vj.part.titu.vij.l.v.incipit iuglar. vbi expresse videtur con cordare cũ dicto.§.causas/nã dicit tex.ꝙ luxuriosam vitã elegisset postquã recu sauit cõtrahere matrimoniũ cum eo quẽ sibi pater destinabat.verba tex.sunt otrosi quãdo el padre quisiesse casar su hija y dotarla segun la riqueza q̃ el ouiesse y segun que pertenesce a ella.etc.si ella cõtra volũtad del padre dixesse que no queria casar y despues desto fiziesse vida de mala muger en pu teria poder la ya el padre deseredar et sic ista lex aperte sentit qđ vitã luxuriosam elegisset et sic nõ sufficeret nubere indi gno licet in fi.aliud sentiat si sumatur argumẽtũ a cõtrario sensu inquãtũ post.xxv. annos si luxuriose viueret vel cõtraheret matrimoniũ contra voluntatẽ patris non posset exheredari ergo ante.xxv.annũ videtur ꝙ si faciat posset exheredari/et sic lo quitur expresse per dictũ arg.a cõtrario sensu prout loquitur dicta auct.sed si post. C.de inoffi.testa.vnde dicte.ll. nõ videntur permittere filie vt contrahat matrimo nium contra voluntatẽ patris/maxime si recusauerat maritũ sibi destinatũ a patre et certe dicta.l.aperte cõcordat cũ dicto.§.causas.versi.si alicui.aliã legẽ reperies fa mosam in.iiij.part.in titu.j.l.x.incipit prometiẽdo.vbi tex.clarissime determinat qđ si filia recusat accipere maritũ sibi a patre destinatũ qui erat dignus matrimonio et post hoc cũ alio cõtraheret matrimoniũ qđ posset exheredari ex quo tanquã ingra ta et inobediẽs cõtra patris voluntatẽ hoc fecit.verba tex.singularia sunt hec. pero si aquel con quien el padre quisiere casar alguna de sus hijas fuesse a tal que conue niesse y que seria assaz bien casada con el maguer q̃ la non puede apremiar que cũpla lo que el auia prometido puede la deseredar porque no agradesce a su padre el biẽ que le hizo: y esto se entiende si despues desto se casare ella con otro contra volũtad de su padre/o si hiziesse maldad de su cuerpo.que lex mirabiliter extendit dictũ.§. si alicui.et sic hec lex clare permittit filiã exheredari si cõtrahat matrimoniũ contra vo luntatẽ patris cum pater prius ei dabat maritũ condignũ quẽ ipsa recusauerat licet tex.ibi loquatur in principio quãdo Titius iurauit seu promisit recipere in vxorem filiam Gaij et Gayus iurauit eidẽ in matrimonio collocare. ¶ Et sic si bene ponde ras.d.ll.partite non loquũtur nec faciunt vim et differentiã vtrũ filia contrahat ma trimoniũ cum indigno vel ne sed in hoc qđ si pater volens dare maritũ decentẽ filie sue ipsa hoc recusasset et post hoc contraxisset matrimoniũ cum alio absq; patris vo luntate posset exheredari et sic iste.ll. partite non faciunt distinctionẽ indignitatis. ¶ Et allego Bal.singulariter loquentem sub his terminis in.l.si pater.C.de spon sa.vbi dicit pone quod huic puelle nullo modo placet sponsus destinatus a patre et nubit alteri an teneat matrimoniũ respondet quod non secundum.ll.per.d.l. si pa ter.quia voluntas patris tenet eo mortuo sicut eo viuo: sed de iure canonico bene te net quia superuenit fortius vinculum secundum Cyn. tamen si contra voluntatem patris nubat indigno bene potest exheredari secundũ eum per.d.§.si emancipatus et in hoc addunt dicte.ll.partite ad doctrinam Bal.quia non curant de indignitate sed sufficit quod contrahat contra voluntatem patrum ex quo recusauerat maritum dignum sibi a patre destinatum quod tene menti.

¶ De iure huius fori indistincte filia potest exheredari si matrimoniũ contrahat absq; parentum consensu .l. si la manceba en cabellos que est .v. isto titulo ⁊ in alijs in tantũ quod etiã si post .xxv. annos cõtrahat cum indigno potest exheredari vt probatur in .l. si el padre que est .vj. huiꝰ tituli vbi tex. dicit casando ella con home que le cõuiniere secundũ intellectũ Episcopi licet in hoc sit cõtra de iure cõmuni ⁊ de iure partitarũ. ⁊ sic cũ .d.l. apponat penã exheredationis contrahẽdo matrimoniũ cum indigno etiã post .xxv. annũ a fortiori si cum indigno contraheret ante .xxv. annũ. ¶ Apertius hoc probatur in hac .l.ij. huius tituli que incipit si el padre. vbi tex. in fi. disponit in casu fortiori .s. si nubat post mortem parentum cum indigno. nam tex. dicit. E si ella casare con alguno q̃ no sea conuenible para ella/o para su linaje sea otrosi deseredada de lo q̃ ouo y delo que deuia auer delos bienes de su padre y de su madre/⁊ sic a fortiori militat hec dispositio si in vita parentũ matrimoniũ contraheret cum indigno. ¶ Et si nupsisset cum famulo parentũ indistincte posset exheredari .l.ij. titulo delos adulterios in ordi. d' Alcala. ¶ Et ad validationẽ legũ huius tituli disponentiũ quando filia cõtrahit absq; voluntate parentũ maxime quãdo matrimonialiter se copulauit cum inimico vel indigno/multũ valet dicta .l. Regis Joãnis facta in Ocaña de qua supra est habita mentio disponens quod seruentur .ll. imponentes penã sorori matrimoniũ contrahenti contra fratrũ voluntatem in quorũ potestate remansit dato quod non sint in vsu ergo ⁊ seruabitur ista inquantũ indistincte priuat illam parentum hereditate contrahendo cum indigno ⁊ hoc de primo articulo/de .ij. autem quis dicatur indignus supra declaratum est. ¶ Ad vltimum omnibus his iunctis .s. quod pater volebat filiam suam in matrimonio collocare cum homine conueniente statui suo ⁊ ipsa recusauit ⁊ postea matrimoniũ contraxisset cum indigno vel inimico parentum/ bene crederem quod valet harum legum dispositio permittentiũ vt illam possent ipsi parentes exheredare nec hoc crederem correctũ de iure canonico maxime in casu in quo dicta .l. partite disponit .s. quando pater promiserat alicui filiã suam matrimonio copulare vel se pro ea desponsauerat moueor primo ex doctrina Bal. in dicta .l.j. §. ius naturale .ff. de iusti. ⁊ iu. dicit enim quod vbi statutũ imponeret penam matrimoniũ contrahenti cum certis personis propter aliquã publicã vtilitatem vel equitatem valet statutũ etiam respectu pene de secũ. nup. l. hac editali iuncto eo. quod Innocẽ. dicit in .c. fina. de secun. nup. ¶ Preterea Bal. in .l. omnẽ C. ad tertu. tenet quod statutũ in matrimonio potest punire malos mores ⁊ in republica facinora seminantes. idem Bal. in Rub. de constitutio. loquitur expresse in hoc casu dicẽs quod reipublice interest ne fiat scandalũ in populo/ item quia tenet lex ne ciuitas malis moribꝰ informetur .l.j. C. de secũ. nup. ibi ne in his in quibꝰ correctionẽ morũ induximꝰ/per quã Bal. ibi infert q̃ pena .d.l. habet locũ in adulta dato q̃ non esset maior. xxv. annis cũ .d.l. non distinguat ⁊ q: in malis moribꝰ nõ subuenitur minoribꝰ nec etiã per restitutionẽ in integrũ. ¶ Itẽ q: licet statutũ laicorũ nõ potest in totũ .l. diuinã corrigere .l. nã magistratꝰ de recep. arb. cũ inferior. de maio. ⁊ obe. tamẽ potest illã distĩguere ⁊ in certis casibꝰ limitare/a nobis. de decimis .l. fi. de fideicõ. l. si vnꝰ de testa. iũcto .c. in õni. de testi. nouit. de iudi. Doc. in .l.j. de cõsti. princi. de cõsti. que in eccl'iarũ .l. fina. C. si cõtra ius. cũ simi. presertim quia dicte .ll. quantũ ad hoc fundãtur in sancta ⁊ honesta ratione ne virgines minores ita cõtra propria cõmoda agant imbecillitate sua et magnum dedecus sibi et patri

et toti generi suo adquirant ex quibus tristes solent euentus sequi ar.l.ij.C.ad velleia.⁊.l.si pater.C.de spōsa.l.fina. §.filij autem.C. de bonisq̄ libe.⁊quia nō est virginalis pudoris maritum eligere.xxxij.questione.ij honorātur. Item quia debet valere.l.fundata in honestate et probabili ratione .c. erit.iiij.distinc.iuncto dicto c.honorātur.⁊ in matrimonijs non solum quod liceat sed quod honestum sit iubet consult⁹ considerādum esse.l.semper in coniunctio.ff.de rit.nup. ¶ Itē facit.l.cū ita cū alijs supra allegatis vbi etiā si mulier prohibeatur ex iusta causa cōtrahere cum certis personis tolleratur nec talis conditio inducit viduitatem ⁊ ad hoc propositum optime possunt adduci omnia iura ante adducta ad probandū qd̄ valet dispositio harū legū ⁊ hec ratio non militat vbi precise requiritur consensus alicuius in matrimonio contrahendo per filiā fa.⁊ hoc argumēto vtitur Alexan.in dicto cōsilio.xcvij.fina.colū.per.l.cum tale.§.excepti.de conditio.⁊ demo.faciat etiā dicta glo.singularis in.d.c.de raptorib⁹ que voluit qd̄ ita demū pater tenetur filiā suam dotare si cōtraxit cū digno alias sec⁹ de qua glo.facit mentionē. Abb.in.c.j.de adul ⁊ in.c.cū causa de rapto.⁊ illā approbat Archi.in.d.c.de raptorib⁹ per.d.§.si emācipat⁹.facit.l.hac edictali.C.de secū.nup.⁊.l.fin.C.de interdic.ma. ¶ Preterea hoc in expresso decidit Pe.de Ancha.in cōsilio.xxj.in meis incipi.pro solutione dubiorum in.q.que vertitur ⁊c.vbi ipse loquitur in casu quo statutū dictabat qd̄ mulier non posset nubere absq̄ cōsensu patris ⁊ matris sub pena priuationis bonorum ⁊ successionis parentū dicit q̄ tale statutū indistincte nō valet sed debet referri ad casum quo filia cōtraxisset cū infami vel turpi persona seu cū indigno contra patris volūtatē ita q̄ propter hoc patrē ⁊ eius famā offenderet nā bene tenet.hoc idē sequitur Alexan.in dicto cōsilio.xcvij.penul.colū.in.j.vo.versi.vnde cōcludit q̄ satis infert in proposito. ¶ Bene facit id qd̄ refert Gaspar de Cal.in.c.ij.de clādesti.de spō. referens se vidisse consultū valere statutū qd̄ quicunq̄ cōtraheret matrimoniū cum puella ante.xxv. annū clandestine absq̄ presentia septē personarū valeret cū illud veniat ad coadiuuandū ius canonicū prohibens matrimonia clandestina de quo fecit mentionem Abb.in.c.j.de spō.licet sibi displiceat de Abba.sequūtur moderniores in dicto.c.ij.sed etiam si eorū sit vera opinio quo ad hunc articulū tamē longe distat a proposito. ¶ Accedat casus singularis in aucten.qui. mo.na. effi. le.§. sed adeo ibi nec dignū per quē Ange.ibi dicit q̄ licet habēs concubinā ipsam ducat in vxorē ⁊ conficiat postea dotalia instrumēta tamē filij ante nati non legitimātur si talis mulier non erat matrimonio digna quia forte meretrix erat vel mulier vilissime cōditionis et pater erat homo nobilis ⁊ diues quia cū illud matrimoniū non potuit cū honestate cōtrahi non legitimat filios ante matrimoniū natos ⁊ conceptos quoniā tale matrimoniū in omnib⁹ reprobatū est ideo non sortitur effectū legitimationis refert se vidisse sic de facto obseruari. ¶ Idē est si pater voluerit filios natos ex tali cōcubina effici legitimos successores aut etiā vocauit filios quia si per verū matrimoniū tales filij non legitimātur multo magis per volūtatē patris asserētis velle esse legitimos successores vel asserētis esse filios refert quod sic consuluit Bar.⁊ Franciscus de Pisis ⁊ Hugo Pelioli. ¶ Unde instruit aduocatū esse cautum contra filios naturales qui dicuntur legitimi per subsequēs matrimoniū vel per nominationē patris secundū formā auctē. Preterea.C.de natu.li.vt videat an mater filiorū fuerit matrimonio digna habito respectu ad conditionem sue persone ⁊ ad conditionem sui amasij hec ille. ¶ Idem Ange.in.d.legitimatione que fit per nominationem factam a patre in au.vt li.ma.⁊ auie.§.ad hoc vbi paria esse

dicit quod non possent contrahi nuptie vel inhoneste possint/puta quia mulier erat vilis cõditionis. idem Bal. in aucten. item si quis. C. de natura li. per tex. in dicta. l. si rogatus. idem ipse in. l. ij. C. qui. res iudi. non nocet. ij. colun. dicens quod dicta aucten. item si quis. loquitur in filio matrimoniali nato de libera muliere que ipsi patri vxor esse poterat. ꝛ secundum eum hoc verbum poterat/habet quattuor signi ficata. s. de iure. item secundum bonos mores. secus ergo si esset turpis persona que matrimonium decolorat vt. d. §. si emancipatus. allegat etiam. d. l. si quis rogatus. refert sic Bar. consuluisse ꝛ etiã ipse Bar. disputando idem tenuit in questione per eum disputata que incipit habens filiũ. vbi Bar. singulariter loquitur ꝛ ab eo habuit Bal. in dicta. l. ij. dicta quattuor significata. ¶ Est verum qđ quidam modernior Prepo. Alexandrinus in. c. tanta qui fi. sunt le. in fine refert supradictum Ange. ꝛ Bar. determinatio. ꝛ transit cum ea. sed idem ipse in. c. per tuas. in. vj. colũ. eo. titulo latius aggreditur dictã Bar. disputationẽ reprehendens eum fere in omnibus quattuor significationibus in quibus ipse Bar. ꝛ Bal. postillauerunt ꝛ limitarunt dictam auctẽ. Item si quis. ꝛ ipse habuit dicta sua a Bal. in. c. innotuit. iij. colũ. de electio. vbi reprehendit Bar. intelligendo dictam auctẽ. Item si quis. simpliciter prout iacet absq͡ Bar. supplemẽtis/sed quia illa non est presens materia omittuntur hic defensiones Do. Bar. ¶ Quatenus tangit propositũ de illo significato secundum bonos mores inquantũ tenet ꝙ si cõcubina esset turpis persona que matrimonium decolorat tunc etiam nominando illius filium cum qualitatibꝰ de quibus in dicta auctẽ. non videtur eum legitimare non videtur recte reprehẽdi Bar. per motiua dicti Alexandrini mouetur enim ipse quia hodie de iure canonico multum attenditur libertas matrimonij/ideo credit ꝙ per talem nominationẽ efficitur legitimatus dato quod non esset matrimonio digna cum etiã hoc reputetur opus charitatis inter opera. de sponsa. hec ꝛ alia que ipse adducit bene vrgent in legitimatione q̃ fit per subsequẽs matrimoniũ ad obuiandũ dicte cõclusioni Ange. idẽ tenentis in legitimatione per subsequens matrimoniũ quia multũ videtur distare a legitimatiõe inducta per dictã auct. Itẽ si quis. cum ibi nil tractatur de matrimonio nec de legitimatione facta per matrimoniũ: ꝛ sic vidẽtur cessare argumẽta libertatẽ matrimonij probantia. ¶ Ideo ipse Bal. in dicto. c. intonuit. bene ponderatus in hoc mẽbro sequitur opi. Bar. nec dicit eũ somniasse quia illud possumꝰ ꝙ honeste possumus. l. nepos proculo. ff. de verbo. signi. l. illud. ff. de manu. vin. ꝛ quia omne qđ non potest fieri sine blasmi bonorũ virorum dicitur esse preter bonos mores. ff. de conditio. insti. l. filius ꝛ bonũ nomen portare ꝛ fama clarere congruit bono viro. ff. ad tre. l. facta. §. si in danda ꝛ. §. se. si quis omi. causa te. l. Iulianus/quia secundum eum dulcis et suauis est sonus bone fame/ergo cum dicta auct. dicat que vxor esse poterat sic intelligendum dicit vt honeste posset per que residet in hac opi. ꝛ dictum capl'm inter opera. loquitur in masculo in quo non requiritur tanta honestas vt dicit glo. in. c. j. de sponsa. impu. l. sed qui patris. ff. de sponsa. ¶ Principalis conclusio supradicta probatur ex glo. singulari in. c. super eo. de cog. spiri. quã Abb. ibi in fi. valde cõmendat ad hoc qđ si in aliquo loco esset cõsuetudo vt in quinto gradu nõ posset hodie cõtrahi matrimoniũ ꝛ ex cõtractu generatur scãdalum ꝙ non valeret matrimoniũ duplici ratione. Prima quia cõcurrit cũ iure antiquo. Secũda quia cõsuetudo cõtinens in se scãdalum ex preteritione potest inhabilitare alias habiles bene facit tex. ꝛ q̃ ibi per Doc. in. c. j. eo. titu. ¶ Propterea si ita vt ãplissime volũt canoniste dilataretur illa regula. s. qđ oẽs pene que quo quomodo aliquã intimida-

tioné inducerent essent sublate esset subuertere mirabiles legũ dispositiones maxime qz ex matrimonijs celebratis sic clãdestine τ cõtra volũtaté parentũ cũ personis vilib⁹ inhonestis maxima oriũtur scandala τ ego multa vidi per que crederé valere dispositioné illarũ legũ de quib⁹ supra que imponũt maximas penas famulo qui contraxit matrimoniũ cũ filia dñi sui. ¶ Sed vnũ est aduertendũ quod reputo notandũ ꝙ vbicunqꝫ ista pena incurreretur cõtrahendo matrimoniũ cũ indigno vel inimico ad hoc vt pena incurreretur requiritur ꝙ matrimoniũ contraheret τ cõsummaret nec incurreretur pena per spõsalia maxime si pater cõsentiret in matrimonio post spõsalia cõtra ei⁹ voluntaté celebrata / hoc sentit elegãter Pe. de Ancha. in cõsilijs in dicto cõsi. xxij. incipi. pro solutione dubiorũ in .ij. colu. ℣si. iij. ponderandũ / vbi dicit precedéte statuto qḋ mulier posset exheredari si cõtrahat matrimoniũ contra voluntaté patris dicit ponderandum ad cõmissioné pene exigi matrimoniũ esse consummatũ carnali copula ex eo quia verbũ maritus secundum communé vsum loquédi debet intelligi cõsummato matrimonio nam ante talé consummationé iura appellãt sponsum τ sponsam τ non maritũ et vxorem vt in titulo de sponsa. τ statuta penalia que loquũtur de matrimonio non extendũtur ad sponsalia nec statutum loquens de vxore cum tractamus de odio habent locum in sponsa. Cyn. in. l. non sine. de bonisqꝫ libe. iniciatur enim matrimoniũ per spõsalia τ per carnis copulam cõsummatur. xxvij. q. ij. statutum. §. sed sciendũ / vnde licet a principio sponsaliorum patris volũtas non interuenerit tamé quia post noticiam anté copulã superuenit vel saltem non contradixit non videtur pena exheredationis τ priuationis hereditatis esse cõmissa quia ad penã cum ciuiliter agitur debet delictum esse cõsummatum. l. vulgaris. §. qui furti. ff. de fur. hec sunt verba Do. Pe. in dicto consilio / et optime facit que scripta sunt supra in. l. si padre / o madre / titulo de los pleytos que deuen valer τ. iiij. partita titulo. x. l. fina. de qua infra in fi. τ tenebis menti hoc quia omnes. ll. huius tituli loquũtur per verbum / casare. ¶ Nota vlterius istũ tex. qḋ si filia post morté patris recedat cũ aliquo τ sic cõmittat strupũ in dedecus generis sui qḋ priuatur parentũ hereditate sed hoc nunquã vidi obseruari. Et dicit Uincétius episcop⁹ hic quid in fratre Uterino credit quod priuabitur sororea hereditate parentum cuius omnes sunt filij argu. huius. l. in fine.

Singularis q̃stio & late decisa vtrũ causa ingratitudinis ꝑ filiũ cõmissa tollatur tacite per amicitiam vel reconciliationé supueniente.

¶ Ulterius nota quod si filia fa. cõtrahat matrimoniũ cũ aliquo contra voluntaté parentũ seu cum indigno vel alio modo ita qḋ incurrit penã exheredationis tamen si eidé indulserunt excusatur pena exheredationis hic est casus in. l. si la mãceba que est. v. isto titulo ibi saluo si el padre / o la madre la perdonaren. ¶ Sed opere pretiũ est examinare hic questioné pulchrã / pone qḋ filia fa. in vita parentũ cõtraxit matrimoniũ contra eorũ voluntaté cũ aliquo indigno ita qḋ incurrit penã exheredationis si parétes expresse remiserunt hanc iniuriã planum est / sed pone quod tacite remiserũt puta amicitia τ cõuersatione inter eos habita vtrum per hoc tacite videantur ei dictã iniuriã remisisse et per consequens sit sublata dicta causa exheredationis ita quod parentes tanquã remissa dicta iniuria tacite admodo non possunt ex ea dictam filiam exheredare / habui de facto consulere in causa ardua satis inter nobilé et magnificũ militem marescal Gomez de Benauides et clarissimã feminam sororem suam dominã Eluirã manrrique / et tenui consulendo qḋ esset sublata dicta causa exheredandi non solum expresse remissa imo etiam tacite puta ex nimia familiaritate amicissima cõuersatione habita.

inter patrem τ filium τ idem intelliges in alia quacunq causa exheredationis cōmissa per filios nam dña maria mater dicti Gomecij de Benauides in suo testamēto illū exheredauit expressis plurimis causis ingratitudinis ea mortua opponebatur nō valere exheredationē quia probatū extitit ex parte filij sui maximā amicitiā inter eam τ dictū filium suū interuenisse postquā precesserant dicte cause per quas mater sua se fundabat ad eum exheredandū maximā etiam conuersationē inter eos habitam τ hinc inde multa bona opera subsecuta tractantes se tanquā mater τ filius τ alios plures actus inter eos interuenisse ex quibus indubitāter grandē amicitiā τ amorem inter eos interuenisse nemo dubitaret τ prioris inimicitie atq iniurie penituisse maxima signa videbantur ex quib⁹ cōsului licet nō expresse tamē tacite esse sublatam causam pretensam exheredationis τ quia late deduxi propositū meū pluribus τ inconuincibilibus fundamētis ne forte ex occultatione dicti consilij veritas in obscuro abscondita damnū posset egentib⁹ in cōsimili causa inferre non incongrue decreui aliqua ex fundamētis meis hic inserere. ¶ Motus fui primo per tex. nota.in.l.si alguna que est.l.iij.isto titulo vbi tex.dicit q si aliqua vidua seu que errauit in vita parentū post eorū mortē matrimoniū contra voluntatē fratrū contrahat q ipsi non possunt eā exheredare/subdit tex.rationē τ facit.ca pues q̄ lo supierō aquel yerro y gelo sofrieron no es razon que por el casamiento la deuan deseredar. ¶ Secundo per.l.non solum.§.iniuriarum actio.ff.de iniurijs ibi τ dissimulatione aboletur cum qua concordat tex.in.§.fina.insti.de iniu.τ ibi glo.exemplificans dicta verba dicit puta si iniuriat⁹ lusit/risit/vel comedit cum iniuriante quia per tales actus intelligitur sublata actio iniuriarū et presumūtur reconciliati.τ idem dicit tex.in.l.fina.vij.part.titulo delas deshonrras. ¶ Facit glo.nota.in.c.cum Adrianus.lxiij.distinctione que dicit q per salutationē factam inter inimicos inducitur inter eos reconciliatio pro qua bonus tex.in.c.omnes.xxiij.q.j. ¶ Tertio adducebam Specula.in.iiij.parte qui filij sunt le.v.colū.versi.quid si filia iūcto versi.sequēti qui incipit quid si ipsa penitet/vbi dicit q si filia peccasset in corpus suū ita q posset exheredari.C.de inofficio.testa.si pater cum auct.ibi posita q etiam posset sibi denegare alimenta.l.si quis a liberis.§.si quis.ff.de libe.ag. tamē si ipsa penitet de peccato nunquid ei prosit/concludit q sic per.l.imperiales.C.de nup. in auct.vt cū de appella.cog.§.ad si potest.l.distin.ferrum τ.c.fidelior.de spōsa. inter opera.quia paterna pietas in pietate non in atrocitate ⁊c.ad.l.pompe.de parre. Diuus.xxxv. questione.j.hac auctoritate.et hoc reputat verius τ sic bene ponderatus Specul. loquitur in casu fortiori.s.in sola penitentia filie dato quod inter eam τ patrem non interuenisset reconciliatio hoc dictum Specula.sequitur Anto.in.c.quinta uallis de iureiuran.iij.colun. ¶ Idem Abb.ibi.ij.colun.τ ampliat eadē ratione quod tenetur eam dotare si penitentiā egisset a vita luxuriosa cum causa dotis non minus fauorabilis sit quam causa alimentorum secundum Cyn.in.l.non omnium.C.de admi.tu. ¶ Alexan.Imo.in.l.j.xiiij.colun.ff.soluto matrimo.sequitur etiam hoc dictum Specula.ex quo inferruntur duo notabilia secūdum eum qd filius qui ingratitudinem cōmisit adeo quod exheredari posset si penitentiam viuo patre agat vel ante testamentum conditum non potest exheredari. Secundo qd nec possunt ei alimenta denegari/allegat dicta.l.imperialis que fuit allegata prius per Specula. ¶ Quarto allegabā Bal.in.l.si filia.C.de inofficio.te.vbi dicit qd si mater erat meretrix non potest filiā meretricem exheredare subdit ad propositū qd si tēpore mortis erat correcta τ ad vitā honestam reducta non debet reputari turpis persona cū

posterna cõsuetudo inspiciẽda sit.l.mella.§.j.de ali.le. ¶ Quinto Bal.in.l.fratres ij.colu.versi.quero quid si institutꝰ.C.de inoffi.tes.dicit ꝙ si turpis persona a fratre instituta ad frugẽ melioris vite cõuersa est viuẽte testatore reputatur dignus ⁊ non cõpetit contra eũ querela. ¶ Sexto Bal.⁊ Salice.notanter in.l.liberi.C.de inoffi.tes.dicũt qͦ filiꝰ bene meritꝰ nõ debet exheredari/⁊ probãtur merita probãdo cõtinuata obsequia vnde dicũt ipsi qͦ licet filiꝰ interdũ fuisset ingratꝰ tamẽ postea suprema ⁊ vltima gratitudo sufficit filio.idẽ Bal.in.l.athlete.§.dat remissionẽ.ff.de excu.tu.dicit per illũ tex.qͦ per subsequẽtia merita ꝓbatur pax. ¶ Septimo facit tex.famo.in.l.iij.§.fina.iũcta.l.se.que incipit qͦ si iterũ.ff.de adimen.le.tex.in.§.fina.dicit ꝙ legatũ videtur reuocatũ per inimicitiã superueniẽtẽ inter testatorẽ ⁊ legatariũ. subdit.l.sequẽs ad ꝓpositũ qͦ si iterũ in amicitiã redierit ⁊ penituerit testatorẽ prioris offense legatũ vel fideicõmissum reintegrabitur/ecce casum singularẽ qͦ per amicitiã postea subsecutã videtur testatorẽ penituisse prioris offẽse ⁊ per cõsequẽs reuocare adẽptionẽ legati factã per inimicitiã. ¶ Et per illũ tex.Bar.ibi elegãter determinat licet dubiꝰ casum in terminis dicẽs hec.l.facit ad multa primo ꝙ postꝙ facta est pax tacite vel expresse nõ potest opponi exceptio illiꝰ inimicitie/infert etiã hec verba quasi querẽs nec bene determinãs/nota an si pater exheredauit filiũ ex iusta causa si post recõciliauit se cũ eo illa exheredatio videt̃ adẽpta/⁊ miror de Do.Alexã.quomodo in.d.l.j.solu.ma.nõ referat hãc determinationem Bar.sic vrgentẽ in terminis. ¶ Octauo facit elegãs casus in.l.in ipsius.C.famili.her.vbi tex.dicit qͦ testator in testamẽto iratꝰ de seruis suis mandauit vt vnꝰ eorũ in perpetuis vinculis moraretur alter exportandꝰ venundaretur determinat ibi lex qͦ si postea isti serui talia merita dño fecerũt vt ira dñi posset mitigari qͦ tacite videtur offensa sublata et per cõsequẽs reuocata pena cõtra eos apposita in testamento licet hoc expresse non dixerit testator/vnde ille tex.est in argumentũ scdm Bal.⁊ Salice.vbi supra qͦ si inimici postea sibi faciũt grata seruitia ⁊ vt amici inuicẽ conuersantur presumitur inter eos facta cõcordia cũ offensa non solũ remittitur per scripturã sed per alia indicia. ¶ Hinc est ꝙ glo.⁊ ibi Bal.⁊ Auge.⁊ ceteri moderniores in.l.j.ff.de pactis dicunt quod per tactum palmarum inter aliquos probatur pax ⁊ concordia inter eos ⁊ in simili possunt adduci notabilia per Bal.in.l.deo nobis dc episco.⁊ cle.⁊ melius in auct.si dicatur.C.de testi. ¶ Nono accedat tex.singularis in.l.ante pe.que incipit Lucius Titius in.§.Lucius Titius dama.iuncta glo.super parte docerẽt.ff.de lega.ij.vbi tex.dicit quod si testator desit alimentare et expulit de domo duos libertos suos et post hoc in testamento mandauit vt heres omnes libertos suos alimẽtaret fuit dubiũ si illi duo liberti quos testator iratus non alimentabat et de domo dimiserat essent ab herede alimentandi respondet Sceuola quod ipsi debent docere testatorem eius voluntatis esse vt etiã eos vellet esse alimentãdos dicit glo.ibi notãter qͦ satis docẽt sequẽtibꝰ eorum meritis inspectis. ¶ Nec huic cõsilio meo obstat in veritate tex.multũ singularis in.l.filio quem pater.ff.de libe.⁊ post.ubi tex.elegãter disponit qͦ si pater filiũ emancipatũ exheredauit ⁊ postea illũ arrogauit quod arrogatio nõ tollit exheredationẽ antea factam quod Bal.ibi videtur mirabile/vnde colligitur clare quod recõciliatio seu amicitia inducta per arrogationẽ non tollit exheredationẽ ante factam ⁊ hoc argumentum plerosꝙ etiã doctissimos posset titubantes reddere. ¶ Mihi videtur illũ tex.recte intellectũ potiuꝰ fundare propositũ nam maiores nostri ibi quorum numero sunt Joan.de Jmo.Paul.de Cast.Alexan.Jmo.fatentur quod ratio illiꝰ tex.fuit

quia exheredatio erat facta in testaméto soléni vnde per arrogationé sequenté ideo non videtur tolli qꝛ testamentũ soléne quo ad institutioné vel exheredationé nõ potest nisi per aliud testamentũ soléne tolli.l. heredes palã.§.si quid post.ff.de testa. ideo requiritur ꝙ exheredatio soléniter reuocetur nã alias si exheredatio esset adempta per dictã arrogationé remaneret filiꝰ preteritus/⁊ sic testamentũ esset nullũ absq; alio testaméto qꝺ esset subuertere iuris principia/ vnde si exheredatio nõ esset facta in soléni testaméto ⁊ per cõsequés cessaret hoc incõueniés bene tolleretur per tacitã defuncti voluntaté ⁊ recõciliationé qꝛ ante testamentũ perfectũ sine solénitate potest testator mutare volũtaté suã.l.si ita scriptũ.ff.de le.j. ¶ Per predicta inferũt Ange.⁊ Jmo.quos sequitur Alexan.in.d.l.filio qué pater/qꝺ si aliqua terra exiuit de obediẽtia domini/ideo fuit bannita qꝺ si postea reuertatur ad obedientiã domini qꝺ si erat talis dñs q̇ habebat merũ ⁊ supremũ imperiũ qui ex mera volũtate ⁊ absq; aliqua solénitate posset tollere bannũ ꝙ per dictã recõciliationé ⁊ reuersioné ad obedientiã videtur tacite sublatũ bannũ qꝺ est satis nota.⁊ cũ in casu in quo ego cõsului nõ erat adhuc facta exheredatio nec in testaméto soléni nec minꝰ soléni nisi quia solũ dictꝰ Do.Gometiꝰ de Benauides cõtra matré certã ingratitudinis causam cõmiserat ex qua habebat exheredãdi potestaté erat dicta.l.attenta eius ratione decidendi plurimũ potens ad eum coadiuuandũ. ¶ Et in casu fortiori dedi dictũ consiliũ.s.etiã in casu quo mater accusauerat dictũ filiũ de dicta iniuria ⁊ eum per sententiã condénauit qꝛ ex quo postea inter eos maxima cõuersatione amicabili ⁊ alijs plurimis actibꝰ hoc clare demonstrãtibꝰ inter eos facta erat recõciliatio ⁊ amicitia dicebã esse sublatã dictã potestaté exheredãdi. ¶ Opponebatur fortiter de quodã dicto Hostié.in.c.olim de iniu.qꝺ refert Joã. Faber.in.§.fi.insti.de iniu.dicés qꝺ si deduxi aliqué in iudicio vel citari eũ feci super iniuria mihi illata ꝙ tũc actio iniuriarũ non tollitur dissimulatiõe ⁊ etiã Aretio in.d.§.fi.dicit qꝺ si iniuria est alicui lata in corpꝰ vel in mébra nõ potest dissimulare natiuitaté actionis cũ nemo sit dñs mébrorũ suorũ facitque ibi nota.glo.hanc opi.Hostié.ad litterã sequitur ibi Joã. And.Anto.Henricꝰ ⁊ Abb. ¶ Hostié.enim ad litterã dicit qꝺ actio iniuriarum dissimulatione aboletur ab initio idest si is qui iniuriã recepit nõ irascatur nec moueatur/porro si semel motus ⁊ turbatꝰ fuerit ⁊ sic iniuria ad animũ reuocauit ⁊ iniuriaté citare fecit vel lité contestatꝰ est nõ tollitur nec per salutationes nec per pacem osculũ sed solũ odiũ actio auté iniuriarũ non nisi expresse renũcietur transigatur vel paciscatur mouetur per.l.si tibi.§.quidã de pac.⁊ per.l.si vnꝰ.§.pactꝰ ver. sed si pactũ.eo.titulo. ¶ Cõsului cõtra eos. Primo qꝛ iura indistincte fatẽtur iniuriam remitti ⁊ tacite sicut expresse/⁊ idé disponit.d.l.fi.vij.part.titulo delas deshõras. Jtẽ quia Bal.in auct.si dicatur.iiij.colũ.C.de testi.dicit ꝙ quondã fuit inimicꝰ semꝑ presumitur inimicꝰ probatur in.c.cũ oporteat de accu.nam hoc est verũ scđm eum nisi probetur causa reconciliationis per.l.in ipsius fami.her.vnde quanquam inimicitia precesserit si postea simul cõuersari ceperũt presumitur reconciliatio secũdum glo.in.d.§.fi.idé ipse in.l.ex persona.C.de probatio.ecce qꝺ Bal.loquitur in inimico ⁊ sic in eo qui quo quomodo iniuriã ad animũ reuocauerat. ¶ Preterea hoc expresse tenet Bar.in.l.nõ solũ.§.iniuriarũ.ff.de iniu.dicens qꝺ siue ab initio antequã iniuriatus reuocet ad animũ siue ex postfacto postquã reuocauit sicut ex bono ⁊ equo dicta actio est inducta ita eadem equitate sola remissione ⁊ dissimulatione etiã sine patris presentia tollitur.idem videtur tenere glo.in.d.§.iniuriarum. que dicit qꝺ actio iniuriarũ nascitur etiam si iniuriã passus nõ dicat ad animũ reuo-

co τ per hoc Bar.in.d.§.iniuriarum.reprobat glo.in.d.§.fin.que tenebat quod ex postfacto non tolleretur dissimulatione. ¶ Allego glo.singularem relatam ad tex. in.l.pomponius scribit in glo. super parte nuda.ff.de nego.gest. que probat hoc/ nã ibi tex.dicit qd id qd semel cepit esse non potest nuda voluntate tolli/dicit glo.qd illud fallit in actione iniuriarum per dictum.§.fi. ecce quod loquitur in casu quo actio iniuriarũ erat nata τ tamẽ fatetur tolli dissimulatiõe.idẽ Bar. in.d.l. pomponius.v.colun.versi.ij.oppo.glo.de.§.fi.de iniu.sentit glo.in.l.si vnus.§.pactus su per parte iniuriarũ de pactis.idem Alexan.in.d.l. pomponius reprobando glo. in dicto.§.fin.idem Azo.in summa de iniu.tenet contrariã opinionẽ Hostien. quod patet quia tex.dicit iniuria dissimulatione aboletur sed si non esset nata nõ aboleretur de verbo.obli.l. idẽ.l.nam et si.§.post defectũ.ff.de iniust.testa. τ sic videtur non posse stare opi.Hostien.τ sequatiũ que tenuerunt quod tunc tollitur dissimulatiõe actio iniuriarum quando non erat nata nec ad animum reuocata. ¶ Preterea videtur casus in.d.l.in ipsius ver.offensam facit nota.tex.in.l.sed si vnus.§.si ante ff.de iniu.ibi nam τ si nuda voluntate τc.ecce quod ibi non loquitur de pacto sed de remissione coniecturata ex voluntate. ¶ Facit singularis conclusio Bal.in.c.j. de probi.feu.a.per.fre.v.colu.versi. quero pone/dicens quod si dominus concessit vassallo vt posset vendere feudũ amico τ non inimico/quod si vassallus vendat inimico suo tenet venditio quia vendendo videtur eum reconciliasse. Item si intento actionem contra aliquem si pendente petitione facio actum contrariũ petitioni videor renunciare seu remittere ius quod intẽtabam. casus in.c.ex ore de hisque fiũt a ma.p.ca.τ ibi Abbas.vbi patet quod si ago contra aliquem petendo archidiaconatum vel preposituram/si tamen pendente iudicio exhibeo sibi reuerentiã que debetur soli archidiacono vel preposito videor iuri meo renunciare.facit.c.dilecto.de preben.vbi si osculor aliquem qd osculum non solet dari nisi canonicis videor iuri meo renunciare/τ loquitur ibi tex.in osculo dato pendente iudicio. ¶ Nec obstat dictum Aretini quia Bar.in.l.j.§.vsq; adeo de iniu.dicit quod si aliquis passus est corporalem iniuriam potest res publica agere non obstante remissione partis non autem ipsa pars. ¶ Plus probat nota.tex.cum glo.in.l.si donatio.C.de donatio. τ ibi doc.quod actio iniuriarum remissa cum causa vel sine causa non secuta vel ex causa ingratitudinis non potest resuscitari τ sic maneo in hac conclusione quod licet actio iniuriarum sit nata τ ad animum reuocata vel in iudicium deducta quod potest tolli tacite per actus postea factos reconciliationem τ amicitiam probantes ideo forte Hostien.in dicto caplo olim dixit quod illud dictum suum non credent Doctores legum/et ita consului et obtinui τ pronunciatum fuit super hoc articulo in fauorem partis mee τ irritata exheredatio que per dictam dominam fuit facta contra dictum filium suum ex prima iniuria ex quo postea inter eos fuit facta reconciliatio qua non obstante ipsa postea mater in testamento exheredauit filiam suam predictam/et ista tene menti. Rodericus.

¶ Hec .l. situata est in hoc foro in libro primo titulo delos pleytos q̃ deuen valer/o no. est in titulo. xj. ¶ Lex est valde singularis ⁊ communiter vsitatur in pratica ⁊ secundum cōmunem intellectū: hoc dicit Filius vel filia per contractum matrimonij liberatur a patris potestate ⁊ valet tunc contractus inter eos celebratus. Item vxor non potest contrahere sine licētia viri/hoc dicit secundum vsum communem.

ET antequam aggrediar notabilia premitto aliqua principia vt videas quomodo hec.l.habet se ad ius commune. Primo quod si filius ex iustis nuptijs procreatus est in potestate patris.l.item in potestate ⁊.l.nam ciuium.ff.de his qui sunt sui vel alie.iu.cum vulgaribus ⁊ etiam si pater ⁊ mater sint furiosi.l.patre furioso.ff.eo.titulo. In tantū quod licet filius esset sexsagenarius non propter hoc exit a paterna potestate.ista est glo.singularis in.l.fina.§.pupillus.ff.de verbo.obli. quam extollit.Ange.ibi ⁊ permittitur patri filium emancipare ⁊ nepotem in potestate retinere ⁊ econtra casus est vnicus secundum Bar.in.l.liberum.ff.de adoptio.idem habetur in libro institutionū. ¶ Et hec patria potestas fuit inducta a iure ciuili est casus in.d.l.itē.ibi qd ius propriū ciuiū Romanorū est ⁊ ibi Bar.⁊ in.l.patre furioso in princi.iuncta glo.super parte receptum eo.titulo ⁊ Bar.in.l.ex facto.vj. colū.ff. de vulga.⁊ pu. ¶ In tantum quod Bal.in.l.post mortem.ff.de adoptio.dicit quod patria potestas est sacra ⁊ hec est vna de rationibus secundū Guill.quare in emancipatione requiritur decretū quia cum patria potestas sit sacra ideo est de iure publico: vnde nisi publica auctoritate fieri non potest secundum eum propterea filius infans non potest emancipari nisi per rescriptum principis. nota. tex. est in .l. iubemus.C.de emancipa.libe. ¶ Per quā Angelus ibi dicit se destruxisse semel quādam emancipationem que erat damnosa cuidā infanti ex eo quia facta fuerat sine rescripto principis. ¶ Sed in tali emācipatione infantis nō requiritur eius consensus. Singularis tex.est in.d.l.iubemus.per quem dicit ibi Bar.se decidisse quandam questionē de qua fuit interrogatus a quodam magno aduocato Tuscie/nam quidam bastardus fuit legitimatus dum esset infans vtrum valeret legitimatio cū eius consensus non interuenisset videbatur quod non cum in legitimatione debeat interuenire consensus filij.§.illud.qui mo.na.effi.le. cōtrarium determinat Bar. si esset infans nam tunc valet legitimatio sine eius consensu per.d.l. iubemus. quā ad hoc dicit menti tenendā.idem ibi Salice.⁊ Bal.per Ange.in.l.inuiti.ff.de his qui sunt sui vel alie. iu. ¶ Unum tene menti quod licet aliquis tanquā prodigus non posset alienare tamen potest emancipare filios.iste est casus singularis secundū Bal.ibi in.l.si furioso .ff. de cura.fu.⁊ ibi etiā est casus singularis qd pater prodigus non cogitur filium emancipare. Hinc est qd naturales ⁊ spurij non sunt in potestate parētis/probatur in dictis.ll. vbi solūmodo dicit eos esse in potestate qui ex iustis nuptijs procreati sunt ergo non naturales nec spurij.est casus etiam in.§.fina.qui. mo.na.effi.sui ⁊ Bar.in.d.l.item.cum multis vulgariter traditis. ¶ Adde qd filius arrogatus transit etiam in potestate patris arrogantis.l.ij.in.§. fina.ff.de adoptio. in tantū qd etiā si per matrimoniū habere non posset arrogans impeditus matrimonium cōtrahere impedimēto accidentis/hoc fuit singulare verbū Guill.de Cu. ab Angelo recitatū in.l.⁊ qui vxores.ff.de adoptio.ibi enim dicūt qd clericus in sacris

constitutus qui nõ potest habere vxorem poterit filiũ adoptare quia impeditur habere vxorem impedimẽto accidẽtis non nature ar.§.illud.institu.de adoptio.⁊.l.si pater fa.ad fi.ff.de adoptio.licet Ray.in.d.l.⁊ qui in additionibus per eum factis ad Guill.teneat qd̃ presbyter non debeat in talibus se intromittere ar.l.placet.⁊.l.repetita.C.de epis.⁊ cle.Hanc cõclusionẽ reperio tenere Alexã.de Imo.in.l.gallus §.qd̃ si is qui filiũ.ff.de libe.⁊ post.in fina.verbis recitans illud dictum Guill.⁊ dicit nũquã se vidisse dictã.q.in facto qd̃ presbyter haberet filiũ adoptiuũ tamẽ refert esse valde mẽti tenendũ. ¶ Ex quo infert Ange.in.d.l.⁊ qui vxores.qd̃ si clericus habet filiũ spuriũ ⁊ ex eo nepotem cõstitutum in potestate spurij quis erit modus instituẽdi nepotẽ dicit qd̃ adoptet hũc nepotẽ vt filiũ ⁊ ipsum instituat qd̃ potest/dicit hoc esse singulare ⁊ peregrinũ dictum ⁊ hoc per ea que ibi dixit Guill.s.qd̃ clericus posset adoptare quem in filiũ. ¶ Subdit elegãtius ponens formã per quã clericus posset spurio relinquere ⁊ dicit qd̃ dictũ filium suũ spuriũ non posset clericus adoptare quia cũ sit sui iuris nõ potest adoptari sed debet arrogari/que arrogatio nõ posset fieri sine iussu principis vel eius qui habet auctoritatẽ a principe vnde clericus qui haberet filiũ spuriũ poterit ipsum arrogare corã cõmunitate habẽte potestatẽ a principe interponẽdi auctoritatẽ super arrogatiõib⁹/⁊ sic eum potest instituere qd̃ est nota.hec ille. ¶ Hoc sequitur Alexã.in.d.§.qd̃ si is qui filiũ/nec meminit se alibi legisse vult reprehendere Ange.ex infideli recitatione Guill.licet si bene inspiciatur Ange.nõ meretur reprehẽdi/nam non dicit ipse Guill.dixisse in specie qd̃ recitat Ange.nisi solũ qd̃ presbyter posset filiũ adoptare ⁊ ex illo infert ipse conclusionẽ ante recitatã quã tenebis menti. ¶ Cõsidera tamẽ qd̃ istud dictũ Ange.in primo mẽbro inquantũ dat formã clerico vt posset instituere nepotẽ legitimũ ex filio suo.s.adoptãdo nepotem nõ videtur habere maximã singularitatẽ si teneatur opinio magis cõmunis que indistincte tenet qd̃ auus posset instituere nepotẽ legitimũ ex filio spurio quã late ꝓsequitur Bar.in.l.gall⁹.§.qd̃ si is qui.ff.d̃ libe.⁊ post.ꝓbat tex.⁊ ibi glo.⁊ Bal.in.l.fi.C.de natura.libe.de quo latissime moderni in.d.§.qd̃ si is.iij.colũ.vsq; ad fi.in tantũ qd̃ etiã si esset nepos spurius ex filio spurio posset ei relinqui ab auo vt voluit eleganter Imo.in.d.§.qd̃ si is.quem sequitur Alexan.in.d.§.⁊ Bal.sentit in.d.l.fina.licet Ange.cõtra.ibi qd̃ alibi venit examinãdũ/⁊ sic attenta hac opi.cõmuni non esset opus vti consilio Ange.tamen propter maiorem securitatem vt omnes opiniones cessarent non peccaret qui vteretur dicto consilio ¶ Itẽ filius legitimatus a principe transit in potestatẽ patris illũ legitimãtis vt.§.si quis igitur qui.mo.na.effi.sui coll.viij.⁊ etiã legitimatus per oblationem curie ⁊ in.§.fi.insti.de nuptijs quos oẽs casus posuit glo.quã Bar.ibi reputat notabilem in.d.l.item.⁊ in.§.fi.insti.de nuptijs.immo plus est ⁊ nota ad illius.§.extẽsionẽ qd̃ non solũ filius legitimatus transit in potestatẽ patris immo efficitur suus heres ita quod existentia sui heredis habebit locũ in filijs legitimatis/hoc fuit elegãs verbũ Bal.in.l.eam quã.ij.colũ.C.de fideicõ.relatũ est in grande miraculũ per quẽdam moderniorẽ Mediolanẽsem in.l.qui se patris.iij.colũ.C.vnde libe.referens nunquã alibi legisse qd̃ satis probatur ex rubrica qui.mo.na.effi.sui. ¶ Adde tamẽ elegãtem cõclusionẽ per quã limitabis predicta quia nõ indistincte legitimat⁹ intrat patriam potestatẽ/immo dicebat Do. Florianus Doc. Bononiensis se credere qd̃ legitimatus non intrabat patriam potestatem indistincte.pone inquit qd̃ pater esset deplorate vite decidit qd̃ non haberet filiũ legitimatũ in patria potestate de quo dicto facit mentionem Andre.Sicu.in consilio.xxiiij.incipi.preclare optimus dicit

psalm ita.xv.colū.pro cuius corroboratione allegat nota.per Bar.in.l.fi.C.de sen-
ten.pa.⁊ si hoc dictū sit verū vel ne non examino/nunc vide fundaméta ⁊ non erra
bis. ¶ Quocunqꝫ istorū modorū filius sit in patria potestate ab illa liberatur per
cōtractū matrimonij secūdum huius.l.dispositioné. ¶ Et intantū extenditur hec
patria potestas qꝺ iudei habent filios in potestate si cōtrahant secūdum eorū ritum
⁊ secūdum.l.romanā inquit Bal.post Jaco.de Ra.⁊ alios in.d.l.item in potestate
idem Bal.per illū tex.qui generaliter loquitur in.d.l.nā ciuiū.ff.eo. ¶ Simile ob-
seruādum in paganis qui sunt sub imperio romano qui habebūt filios in potesta-
te.sic Bal.in.d.l.nā ciuiū.ratio quia cum matrimoniū sit de iure naturali nō distin-
guitur an sit nat⁹ ex christiano vel pagano quo ad dictū effectū per que infert Bal
ibi qꝺ fili⁹ fa. iudeus nō potest testari impediente patria potestate cum sint sub iure
cōmuni vt.l.spadoné.§.iam auté.ff.de excu.tu. ¶ Faciat glo. nota.in.c.iudeorū.
xxviij.q.j.vbi glo.dicit qꝺ per baptismū fili⁹ iudei liberatur a patria potestate ergo
antea erat in potestate/idem tenet glo.in.c.ius quiritum.ij.distin. sequitur Alexā.
Imo.in.l.multū.ff.de verbo.obliga.referens sic tenere Cardi. in cle.j.de iudeis.
¶ Sed Archi.in.c.qui syncera.xlv.dis.tenet contrarium imo qꝺ iudei non habeāt
filios in potestate propterea quia iudei sunt serui Gene.jx.maledictus Can seruus
sit fratrū suorū.xxiiij.q.iij.§.sed qui.xxij.q.viij.dispar. vnde tanquā serui non pos
sunt habere filios in potestate/hanc sententiam sequitur Andre. Sicu. in repeti-
tione super Rub.de testa.xxiiij.colū.⁊ nulla antedictorū facta métione infert quod
filius iudei existens in iudaismo potest facere testamétum ⁊ refert se in facto arduo
sic cōsuluisse. ¶ Unū nota quod heretici nec scismatici nō habét filios in potestate
propter crimé lese magestatis diuine ar.in auct.Gazaros.C.de here.secūdum Bal.
in.d.l.nam ciuium.facit.c.ij.de here.li.vj.⁊ sequitur Andre.Sicu.in dicta Rub.
⁊ in dicta colū.ex quo infert quod eorum filij possunt testari. ¶ Tenebis etiā méti
quod vbicunqꝫ pater est cōstitutus in extremo mortis articulo patria potestas quasi
consumpta nil operatur in acquisitione sibi fienda per filiū vnde illud qꝺ acquirit
filius existés in potestate nō acquiritur patri constituto in extremo mortis articulo
sic reperio cōsuluisse Frācíscum de Are.cōsilio.clxj.vj.colū. versi.preterea illi qui
dicunt/⁊ fuit elegans dictū positū a Bal.in.l.fi.ff. de conditio. insti. mouentur per
tex.singularé ⁊ notabilissimū in.l.fi.in.§.fi.C.de bonisqꝫ libe.ibi qui momentari⁹
esse ostéditur ⁊ quia acquisitio mométanea nō est in cōsideratione legis/bene facit
tex.in.l.mulier.alias sulpiti⁹.ff.ꝺ donatio.inter virū ⁊ vxo.⁊ qꝺ habetur in.l.cogi.§
hi qui solidū.ff.ad trebe. ¶ Sed licet dict⁹ cōsultor sic trāseat faciés maximū festū
de dicta doctrina tamen glo.in.d.l.fina.quā ibi Bar.approbat sentit cōtrariū ⁊ lo-
quitur Bar.notāter ⁊ respōdet dicte legi fi.C.de bonisqꝫ libe.⁊ hoc videtur verius
per fundaméta Bar.cogita. ¶ Et in simili in casu cōtrario faciat elegans cōsilium
Do.Pe.de Ancha.numero.cccxcij.vbi cōsuluit qꝺ quidā pater habés filiam di-
uitem plura bona habentem dicta filia in extremis existens a patre emancipata est
ad hūc finem vt filia faceret testamétum ⁊ instituit heredem eum quem pater voluit
⁊ grauauit institutū de restituendo ipsi patri cōcludit dictam emācipationé videri
in fraudé factam cum eam non emācipasset tépore quo erat cōstituta in sana ⁊ opti-
ma valitudine ideo illa fraus nō potuit patri doloso ꝓdesse cū in officijs.de testa.fe-
des apostolica ex tenore.litterarū.de rescrip.l.dolo.ff.de dolo.optim⁹ tex.in.l.cū pa
ter.§.Titio fratri.ff.ꝺ le.ij.⁊ de hoc cōsilio reperies factā magnā exclamationé per
Andre.Sicu.in.c.in presentia.xxiiij.colun.de probatio. ¶ Et adde quoddā ele-

gans cōsilium positū per Rapha.in consilio.lxxxvij. incipi. inspec. causis premissis vbi cōsuluit qd ex omnibus causis ex quibus filius potest exheredare patrem que enumerantur in.§.et hec quidam in auct.vt cū de appe.cog. ex omnib9 illis potest cogere patrē ad emancipandū reperio illud consiliū referre quēdam moderniorem Mediolanēsem in.l.filijs matrē.C.de inoffi.tes.extollens illud valde dicens se alibi non legisse mouetur quia ex leuiori causa potest pater cogi emancipare filium quā posset a filio exheredari.l.si cui.ff.de cōdi.et de.vbi lex dicit quod si pater acceptauit legatū hac cōditione relictū vt filium emācipet cogitur eum emancipare. ¶ Adde etiam et perpetuo tene mēti ad illud de fraude presumpta per actum in extremis factum quoddā elegans verbū Ange.in.l.sed est quesitū.ff.de libe.et post.dicens qd licet existens in mortis articulo posset cōtrahere matrimoniū cū cōcubina et per cōsequens legitimare filios virtute dicti matrimonij licet non haberet potentiā agendi vel generandi tamen illud est verū nisi hoc faceret in fraudem creditoris/puta in euersionē fideicōmissi eo casu quo legitimatio excluderet substitutū mouetur per.l. que nuper.C.de natura libe.vbi tex.videtur requirere qd habeat spem procreādę sobolis quando sic contrahit quod cessat in eo qui cōtrahit matrimoniū in mortis articulo quod est mirabile dictum ad istos qui possident maiorias/bene facit quod Augustinus preclare ait in.xiij.de ciuitate dei.c.ix.mouendo.q.vtrū tempus mortis quo vite sensus aufertur in morientib9 an in mortuis esse dicendum/dicit quod moriens dicendus est in cuius iam corpore agitur vt moriatur.

¶ **Ulterius pro euidentia huius.l.queritur** nunquid de iure communi filia per contractum matrimonij exit a patris potestate dicendum quod non idem in filio de toto hoc est nota.tex.in.l.j.C.de bonisq libe. ibi quidquid vel vxor marito non emācipato vel marit9 vxori in potestate posite idē probatur in.l.ij.C.eo.titu.ibi quāuis in potestate sint minime acquiri decreuimus a marito vel vxore/est casus in.l.filie.C.de colla.et in.l.si vt proponis.C.de nuptijs et in.l.non sine.C.de bonisq libe.ibi quidquid marit9 vel vxor in potestate cōstituti et in.l.si vxorē.C.de condi.insertis et in.l.ij.§.qd si in patris.ff.solu.ma.et in.§.ij.et ibi glo.insti.ad tertull.idē Bal.in.d.l.si vxorem dicit nota qd per nuptias filia non exit a patris potestate idē ibi glo.Salice.et Albericus et Salice.in.l.j.C.de bonisq libe. probatur in.l.j.§.fina.incipit idem ait.ff.de iniu.et ibi Bar.dicit nota qd licet filia sit nupta adhuc remanet in potestate patris.idē Ange.in.d.l.filie.licz dicit esse casum quod filia nupta et dotata nō exit a patris potestate.est etiā casus nota.qui loquitur in vtroq in.l.nec inter eas.C.dō donationib9 inter virū et vxo.glo.Bar.et ceteri in.l. quia parētes.ff.solu.ma.quā legūt in.l.rei iudicate.§.socero.ff.so.ma.idē Bal.ibi dicēs hoc esse indubitatū et recte intuēti probari in multis legibus illius tituli que loquūtur in filia nupta.idē Salice.in auct.si qua mulier.ij.q.ad fi.C.de sacrosan. eccle.Abbas et alij.in.c.nō est.de spon.et in.c.litteras.de resti.spo.hec igitur sententia caret opi.cōtraria cum per leges hoc sit determinatū. ¶ Attende tamē qd licet vxor nupta remanet de iure cōmuni in potestate patris hoc est quo ad patriā potestatem a iure ciuili inductā de parētibus ad filios fami.sed quo ad quedā nihilomi n9 trāsit in potestate mariti pro quo facit singularis doctrina Bal.in.l.si inuita.C. de nuptijs qui ait nota duplicē potestatē.s.paternā/et ista tollitur per virū et potestatem viri et apud virū/subdit ipse ad quid ergo valet patris potestas si potestas mariti maior est/respōdet ad oēs effectus paterne potestatis quia talis filia testari non

potest acquirit patri aduẽtitia vt in.d.l.j.puta ex successione materna vel aliquo le-
gato preter operam quã tenetur prestare viro vnde si aliquid querit ex quotidiana
opera in domo viri querit viro.l.sicut de ope.li.licet hoc nõ ponit pro cõstante item
est sua heres patri ratione patrie potestatis.l.in suis.ff.de libe.⁊ post.hec ille.¶ Et
qđ trãseat in potestatẽ mariti quo ad operas probat.d.l.sicut de ope.li. ibi in officio
mariti esse debet iuncta glo.⁊ loquitur ibi tex.in liberta que est in potestate patro-
ni.est nota.tex.in.l.sed si vir in prin.ibi nec impediri.ff.đ donatio.inter virũ ⁊ vxo.
¶ Facit tex.⁊ glo.in.l.assiduis in glo.ibi q̃ operatur.C.qui po.in pig.ha.vbi pro-
batur qđ vxor debet operari in domo viri ad vtilitatẽ ei⁹ ⁊ eodẽ modo ad vtilitatẽ
viri/opere enim in locũ alimẽtorũ succedũt de rei vxo.actio.§.ex actio.vnde infert
Bal.ibi.ij.colũ.ꝙ non potest viuẽte viro facere tellã pannorũ lini vel lane pro se aut
aliqua alia manualia que intra domũ viri exercẽtur ꝙ dicit notandũ/ ⁊ refert se su
per hoc pluries fuisse interrogatũ. ¶ Faciat glo.in.l.quia parẽtis.ff.solu.ma.que
postillãdo ibi tex.inquantũ dicit ꝙ socer loco parẽtis est dicit glo. ficte q̃r vere vxor
est in potestate patris ⁊ etiam in potestate viri quo ad operas ⁊ debitũ carnis ⁊ ibi
Bar.⁊ Imo.per Salice.in.d.auct.si qua mulier.ij.q.ad fi.per Abb.⁊ alios in.d.c
non est.de spõ.⁊ in.d.c.litteras.¶ Hinc dicebat nota.tex.in.d.l.j.C.de bonisꝙ libe.
ꝙ quidq̃d vxor cõtulit viro filio fa.⁊ ecõtra acquiritur patri quo ad vsum fructũ/ et
sic ratione patrie potestatis vere quidq̃d acquirit vxor acquirit patri quo ad vsum
fructũ non marito nisi querat ex maritalib⁹ obsequijs sicut sunt oĩa diurna in qui-
bus tenetur operari viro a quo alitur vt.d.l.sicut hec Bal.in.d.l.j. ¶ Idẽ Bal.in.
d.l.si vxorẽ.dicit qđ vxor in omnib⁹ est in potestate viri.s.in residẽtia quã debet pre-
stare cũ viro in operis quia debet operari viro in iurisdic.ad forũ viri.legib⁹ ⁊ statu
tis viri debet esse obediẽs.l.exigere dotẽ.ff.de iudi.in alijs est in potestate p̃ris/ vn-
de non potest facere testamentũ/ nõ potest sibi eligere sepulturã nisi patre volẽte.c.
licet de sepul.li.vj.non potest donare causa mortis nisi de cõsensu patris.l.tam his.
ff.de donatio.quã ipsi patri nõ potest facere quia nõ potest sibi auctorari nec fratri
in eadẽ potestate cõstituto secundũ eum. ¶ De hac potestate mariti in vxorẽ scribi
tur Gene.iij.c.in maledictionẽ eo quia Eua Adam virũ suum decepisset ita vt con
tra preceptũ diuinũ comederet de ligno/multiplicabo erũnas tuas ⁊ cõceptus tuos
in dolore paries filios ⁊ sub viri potestate eris ⁊ ipse dñabitur tui.ad Corin.vj.mu
lier sui corporis potestatẽ non habet sed vir: licet illa potestas de qua ibi loquitur
apostol⁹ sit equalis inter eos inquantũ subdit/similiter autẽ ⁊ vir sui corporis pote-
statẽ non habet sed mulier.⁊ ad Ephe.v.c.mulieres viris suis subdite sint sicut dño
quoniã vir caput est mulieris sicut christ⁹ caput est ecclesie.⁊c. et in fi. vxor autẽ ti-
meat virũ suũ. ¶ Unde cũ rex Assuer⁹ iussisset Reginã vasti ad se intrare ipsa hoc
recusante de consilio peritorũ processit edictũ in vniuersas prouincias regni sui vt
nequaꝗ̃ vltra Uasti ingrederetur ad regẽ sed regnũ illi⁹ altera que melior esset illa
acciperet/⁊ visum fuit hoc sapientib⁹ iustũ ne egrederetur sermo regine ad oẽs mu
lieres vt contẽnant viros suos ⁊ dicãt Rex assuerus iussit vt Regina vasti intraret
ad eũ ⁊ illa noluit/atꝙ hoc exẽplo oẽs principũ coniuges paruipendẽt imperia ma
ritorũ sed cuncte vxores tã maiorũ ꝙ̃ minorũ deferant maritis suis honorẽ ⁊ apud
omnes notũ esset esse viros principes ac maiores in domibus suis vt hec leguntur
Hester.j.c.de quo Ange.meminit in.d.l.si vxorẽ. ¶ Facit.xxxiij.q.fi.c.mulierem
ibi subiectam dominio viri esse ⁊ in.c.mulier ibi sed vt viro ostẽdatur subiecta esse
xxxiij.q.v.c.hec imago ibi pene famula viri.⁊ ad Collossẽses.iij.mulieres subdite

estote viris sicut oportet in dño. viri diligite vxores vr̃as ꝛ nolite amari esse ad illas. ¶ Accedit cõclusio Abba. dicẽtis qꝺ licet mulier per cõtractũ matrimonij trãseat in potestatem mariti tamẽ ius patrie potestatis nõ transit in eum sicut erat apud patrem nec obstant iura supradicta que dicũt illam esse subditã viro nam illud est ordine nature quo ad carnis debitum reddẽdum ꝛ ad hoc dicitur nõ habere potestatem sui sed maritus. Idẽ ecõtra quo ad hoc. c. nõ debet. de cõsan. ꝛ affi. item quo ad operãdũ marito dicitur subdita quia cedit lucro mariti. l. sicut. de operis liber. non autem est subdita sicut filius patri ꝛ tenetur ad omnia obsequia/ puta custodire res mariti/ lauare pedes/ comestionẽ parare/ ꝛ his similia. vt in. d. c. hec imago. ꝛ. c. hec est ordo eadem causa ꝛ. q. hec Abb. in. c. litteras. de restitu. spo. pe. colun. idem in. c. illud. de presũptio. sic intelligens hanc potestatẽ. ¶ Sed vilia non tenetur facere si est nobilis nisi secundũ conditionẽ sue persone probatur in. l. interdũ. de ope. liber. ¶ Aduerte tamẽ qꝺ nõ cõpelleretur operari marito precise sed causatiue denegando alimẽta si nõ est dotata cũ hoc sit in filio vt. l. si quis a liberis. ff. de libe. ag. si autẽ duxit dotem sufficiẽtem ad eam maritũ ꝛ cõmunes liberos alimentãdos saltem vbi alia nõ habet maritus ꝛ nõ potest cõpelli ad operandũ quia debet ali ex dote. l. ij. C. de iure do. l. si cum dotem. §. fin autẽ solu. ma. si non sufficit potest cõpelli. hec Abb. in. d. c. litteras ad fi. ꝛ hec addere poteris dictis Cyni in. d. l. si vxorẽ. tenentis indistincte vxorẽ non teneri operari marito ꝛ de hac potestate ꝛ forma operãdi ꝛ acquirendi per vxorẽ dum est nupta quia est materia larga ꝛ quasi hodie per leges regni determinata cum omnia lucra sint cõmunia nõ est maxime vtilitatis occupare tempus super hoc volens plene gustare videat Bal. ꝛ alios in. d. l. si vxorem. in. d. l. j. C. de bonisq̃ libe. Bar. ꝛ Bal. in. l. diuortio. in princi. ff. solu. ma. Innocẽ. in. c. cum ex officij de prescrip. Bal. in. d. l. si in vita. ꝛ in. d. c. j. §. quia vero qui. feu. dare po. Bal. ꝛ Salice. in. l. j. C. de lega. Alexan. in cõsilio. cxxxiij. iiij. volu. licet sit cõsiliũ cuiusdã Antonij de Prato veteri. ¶ Et dicebat pulchre Thomas in. iiij. distin. xxvij. articulo. iij. in respõsione ad secũdum qꝺ ante carnalem copulã nõ est trãslatũ omnino corpus vnius sub potestate alterius sed sub cõditione. s. si interea alter cõiugum ad frugem meliorẽ vite non cõuolet sed per carnalẽ copulam cõpletur dicta translatio/ quia tũc intrat vterq̃ in corporalẽ possessionẽ sibi tradite potestatis vnde etiam ante carnalẽ copulã non statim tenetur reddere debitũ post matrimoniũ contractũ per verba de presenti sed datur ei tẽpus duorũ mẽsium propter tria. Primo vt interim posset deliberare de trãseundo ad religionem. Secundo vt preparẽtur que sunt necessaria ad solẽnitatem nuptiarũ. Tertio vt videlicet habeat maritus datam quam non suspirauit dilatã. ¶ Cõclusio igitur est ꝛ vera qꝺ de iure cõmuni filius nec filia per contractũ matrimonij non exeunt a patris potestate etiam si filius qui contraxit matrimoniũ sit miles/ nota. tex. in. l. si maritus. C. de patria po. ibi maritus tuus licet militãs in patria potestate constitutꝰ per quẽ Bal. ibi infert qꝺ per doctoratũ filius non liberatur a patria potestate cũ per militiã nõ liberetur/ item est in potestate mariti quo ad alia de quibus ante. ¶ Tenebis etiã menti qꝺ circa potestatem filiorum varia iura apud gentes reperiũtur statuta nã alio iure vtuntur Romani alio Galli/ alio Sclaui. hec est glo. singularis insti. de patria po. quã laudat Bal. in. c. si duo fratres de fratribꝰ de no. bene. inues. ꝛ in. c. j. an maritꝰ succe. vxo. in vsi. feu. ex quo infert qꝺ Britones ꝛ Galli testari possũt de eorũ aduẽtitijs ex quo nõ sunt in patria potestate ꝛ sic de iure gentis testãtur qꝺ refert notãdũ quia in Italia que est sepultura eorũ sepissime moriũtur licet dicat se nescire si glo. dicat verũ idem Andreas Sicu.

in repeti. super Rub. de testa. xciij. colū. ¶ Sed tēporib⁹ nostris vidim⁹ quāplures maritos si hoc noīe digni sunt sic vxorū volūtati parētes ꝙ potestas vertitur ecōtra ⁊ ipsi sunt sub vxorū potestate ⁊ ipse sub mechorū obediētia/ de quib⁹ Juuenalis in vj. Satira si iubeat cōiunx durū est cōscendere nauē/ tunc sentina grauis tunc summus vertitur aer que mechū sequitur stomacho valet illa maritū cōuomit/ ⁊ in eadem Satira vxor quisq͂ erit bon⁹ optādusq͂ marit⁹ nil vnq͂ in vita donabis cōiuge vēdes hac obstāte nihil/ nihil hec si nollet emetur hec dabit affect⁹ ⁊c. Et vt inquit Jeronym⁹ cōtra Jouinianū/ mulier in eo existimat dominari si cōtra viri fecerit volūtatē idest qḋ sibi placet non qḋ iubetur. fuit ante dictū cuiusdam philosophi noīe Teophrasti ⁊ pulchre Juuenalis in Satira incipiente credo pudicitiā si tibi simplicitas vxoria dedit⁹ est vni est anim⁹ submitte caput ceruice parata ferre iugū ideo indignantis voce ait idem ferre potes dominam tot restibus vllam.

¶ Et cum hac lege concordat ius longobardorum

quo ad filiā que per cōtractū matrimonij exeat a patris potestate ⁊ transeat in potestatē mariti. glo. dicit in. §. ij. super parte parentis insti. ad tertu. Bal. in. l. si inuita ad finē. C. de nup. licet dicat de dicto iure nō esse curandum nisi vbi illa lege vtuntur scḋm consuetudinē loci. idē Bal. in. c. j. an marit⁹ su. vxo. in bene. dicens sic deberi limitari. l. si vxorē. §. qḋ intelligatur de iure Romano secus Lōgobardo/ idē Albe. in. d. l. si vxorē. est casus in lōgobarda qualiter mulie. alie. permisit. l. j. quā allegauit glo. in. d. §. ij. ad ter. idē Rofre. in libello si fil⁹ vel nepos nō agnoscatur ab auo Joā. Andre. in additio. ad Specu. in titulo q̄ filii sit legiti. versi. cōpetit. Abb. ⁊ Moderni in. c. nō est. de spōsa. ⁊ in. c. illud. de presumnptio. §. ꝙ de iure longobardorū vxor trāsit in potestatē mariti sec⁹ de iure cōmuni ⁊ Romanorū q̄r remanet in potestate patris nō trāsit in potestate mariti nisi quo ad debitū carnis ⁊ quedā obsequalia de quib⁹ ante dictū est. ¶ Dicit Bal. in. d. c. j. ad fi. an mari. su. vxo. ꝙ quēadmodū de iure lōgobardo vxor transit in potestatē mariti ita de iure canonico sec⁹ de iure Romanorū ⁊ allegat. c. mulier. xxxiij. q. fi. ne decipiāt te ꝟba Bal. nec credas qḋ eo modo quo de iure lōgobardorū filia nupta exibat de potestate p̄ris ⁊ trāsibat in potestatē mariti ita de iure cano. filia per cōtractū matrimonij exiret a p̄tāte paterna nā hoc est falsū cōtra doctrinā oīm scribētiū q̄r verū est ꝙ per matrimoniū vxor licet sit filia fa. trāsit in p̄tātē mariti quo ad debitū carnis ⁊ alia obseq̄a nō tamē trāsit in ei⁹ potestatē sicut in iure p̄rie p̄tātis cōstituto p̄ri nec pater ꝑdit tale ius ⁊ sic intelligitur auctoritas per eū allegata que fuit ap̄ꝰ in. d. c. mulier. xxxiij. q. fi. mulier quāto t̄pe viuit vir in ei⁹ alligata est legi ipsi⁹ ⁊ in. c. mulierē q̄ facit meli⁹. xxxiij. q. fi. mulierē cōstat subiectā dn̄io viri esse ⁊ nullā auctoritatē habere ⁊ c. ⁊ Ambro. inter amerō relat⁹ per Gracianū in eadē causa ⁊ primo Adā per Euā decept⁹ est nō Eua per Adā quē vocauit ad culpā mulier iustū est vt eā in gubernatiōe in. c. mulier eadē cā ⁊. q. ibi sed vt viro ostēdatur subiecta ⁊ in. c. hec imago eadē cā ⁊. q. ⁊ sic cōcludo ꝙ de iure cano. nō est dicēdū ꝙ filia exit a p̄ris po. sicut de iure lōgobardo per cōtractū matrimonij nec perdūtur effect⁹ p̄rie p̄tātis nā lꝫ trāseat in p̄tātē mariti illud est quo ad debitū carnis quo ad obseq̄a ⁊ gubernationē ⁊ q̄r iā nō est dn̄a sui corpis nec etiā vir vt dicit ap̄l's. ⁊ declarat Abb. in. d. c. l̄ras. ⁊ in alijs locis āte dictis ⁊ quo ad alios plures effect⁹ dicit̄ viro subdita quos largū esset ⁊ extra ꝓpositū recitare q̄ diuersificāt ab illo iure p̄rie p̄tātis inductū ꝑ ius ciuile Romanorū qḋ habēt parentes in filios nec tale ius paterne p̄tātis ꝑdebat pater de iure cōmuni lꝫ filia sua con

traheret matrimoniũ. ¶ Et de hac potestate.s. gubernatione ꝛ obedientia maritali ꝛ debito carnis implẽdo intelligũtur illa verba Genesis.ij.quãobrẽ id est propter vxorẽ relinquit homo patrẽ ꝛ matrẽ ꝛ adherebit vxori sue que retulit Saluator noster phariseis illũ tentantibus Matth.xix.c.vnde Abulẽ. Matth. xix.exponit dicta verba propter hoc dimittet homo patrẽ ꝛ matrẽ idest propter opus propagationis/ꝛ qꝺ vir dimittet patrẽ ꝛ matrẽ propter hãc idest propter mulierẽ vt cohabitet ei ꝛ vacẽt proli nam nõ dimittitur pater ꝛ mater propter vxorẽ nisi inquantũ vxor est ad hoc idest ad propagationẽ liberorũ.hec Abulensis.idẽ sensus est ꝛ expositio Chrisosto.super Matth.dicẽs.homo enim non ad parẽtes sed ad procreãdos filios transmittit affectũ ꝛ propter hoc dicit relinquit homo patrẽ ꝛ matrẽ ꝛc.ꝛ ibi seqtur sanctꝰ Thomas in sua cathena aurea super Math.ꝛ idẽ Abulẽ. clarius in expositione illiꝰ verbi patrẽ ꝛ matrẽ/dicit.s.quantũ ad cohabitationẽ/nam ante coniugiũ manent filij in potestate parentũ ꝛ in eadẽ domo/post matrimoniũ autẽ cessant filij habitare cũ parentibꝰ vt maneant cũ vxoribꝰ suis ꝛ adherebũt vxori sue per cohabitationẽ ꝛ per copulã carnalẽ/nam postꝙ̃ vir accipit vxorẽ non cohabitat patri ꝛ matri sed vxori ꝛ cũ iam intendit ad generationẽ filiorũ quos educare oportet soli vir ꝛ vxor cõmunicãt sibi opera quia soli tenentur ad educationẽ ex quo soli generant sed non est cohabitatio nisi eorũ quorũ est cõmunicatio operũ de quo latiꝰ per eũ.q.xvj.in.d.c.xix.loquẽdo theologice ꝛ de iure diuino vbi non erãt inuẽti effectꝰ patrie ptãtis que patria ptãs de iure ciuili inuẽta fuit vt in.d.§.nam ciuiũ. ¶ Uerum est qꝺ Nicho.de Lira in.d.c.xix. Matth. in expositione litterali dictorũ verborũ propter hoc relinquet homo patrẽ ꝛ matrẽ/connatur aliter dicta verba exponere dicens sensum verum esse quod filius nullo modo debet copulari matri nec filia patri/nam iste persone sunt excluse secutus dicta mem.legis nature ideo est contra reuerentiã naturalẽ qꝺ filia coniũgatur patri ꝛ filiꝰ matri.vnde secundum eum quedã animalia magis ad naturã humanã appropinquãtia ꝛ eius industriã talem coniunctionẽ effugiant tanquã abhominabilẽ/ꝛ narratur de Elefante qui adductus a magistro ipsum custodiente ad impregnandã matrem propriã renuit propter qꝺ magister vultũ eius operuit ꝛ cum sic ignoranter matrẽ cognouisset ꝛ discoperto vultu hoc videret insilijt pre dolore in ductorẽ suum ꝛ eum interfecit.hec ille.et licet iste sensus in se sit verus non credo illũ congruere littere/et verior sensus est ante relatus/ꝛ mirum est qꝺ Nicholaus qui semper est amicus expositionis littere inherentis sensum ita a littera extraneũ secutus fuerit. ¶ Ergo hodie secundũ intellectum huius littere quẽ sequitur vsus poterit ad plenũ dici propter hãc relinquit homo matrẽ ꝛ patrem etiã quantũ ad patriam potestatẽ quam perdit pater. ¶ Ex qua lege inferũtur mirabiles effectꝰ quos poteris colligere ex diuersis legibus patriam potestatem priuilegiantibꝰ que hodie cessabunt per contractum matrimonij cum cesset patria potestas. ¶ Reperio tamen quendã doctorẽ Gallũ Joan.Fabri. nomine narrantẽ consuetudinẽ que habet qꝺ vxor trãsit in potestatem mariti/ vnde dicit ipse in.l.j.in fine.C.de bonis mater.quid de muliere que de consuetudine est in potestate viri nec sine eius auctoritate agere potest vtrum ei currat prescriptio constante matrimonio/dicit quod sic argumento.c.constitutus.de in integrum restitu.maxime ex quo agere potest in curia ecclesiastica que non vtitur his consuetudinibus.l.j.C.de his qui a non domino.quod est perpetuo menti tenendũ/ꝛ sepissime vidi de facto opponi ex parte mulieris cum hodie secundum.l. huius regni ipsa agere non potest sine licentia mariti vt in.l.maguer.foro.ll.li.iiij.

Singularis cõclusio.

Hac tñ .l. limita τ itellige qñ matrimonium est celebratũ τ cohabitãt tanq̃ vir τ vxor ita q̄ vocãtur iam marit⁹ τ vxor scdm cõmunẽ vsum loquẽdi sec⁹ si essent despõsati per verba de presenti ante ductionẽ τ cohabitationẽ maritalẽ nã cũ isti scdm cõmunẽ vsum loquẽdi nõ dicãtur marit⁹ τ vxor sed spõsus τ spõsa. per talia spõsalia nõ liberat̃ fili⁹ vel filia a p̃ria po. vt aperte colligitur ex hac .l. τ ego lati⁹ dixi. Unũ tñ tene mẽti q̄ si mulier ducta est vt viro cõiungatur τ ante cõiunctionẽ decessit qd̃ pro cõiuncta τ copulata habet̃ ex eo q̄ de ꝑximo copulãda .l. pe. de testa. mi. meli⁹ .l. deniq3 d̃ ri. nup. ita dicit Sali. in .d. l. cũ in te. in fi. ∛bis. Secũdo videt̃ hec .l. limitãda cõcurrẽtib⁹ his qualitatib⁹ .s. q̄ postquã cõtraxerũt τ realiter matrimo. habeãt domũ distinctã a p̃re/ itẽ q̄ recuperẽt res suas per se τ q̄ sint etatis legitime .s. xxv. annorũ. et sic habetur in oĩbus libris cõiũctiua inter oẽs istos casus/ τ ad hoc q̃siui plures libros in quib⁹ oĩb⁹ fere est cõiũctiua 13 in quodã libro meo corrupto haberẽ disiũctiuã qd̃ dedit mihi occasionẽ querendi alios libros. Sed quo ad etatẽ cõcurrẽtib⁹ alijs qualitatib⁹ videtur mihi qd̃ lex ista referat se ad ius cõmune quantũ ad validitatẽ cõtract⁹ q2 nõ sunt validi facti a minorib⁹ cũ eis propter imbecillitatẽ cõcedatur restitutio in integrũ nã quo ad patriam potestatẽ nihil attinet nec videtur hoc esse necessariũ. Sed nec vidi esse obtentum esse necessaria omnia ista copulatiue ad hoc vt filij exeãt a potestate paterna per contractũ matrimonij .s. quod habeant domũ distinctã τ recuperent res suas per se τ sint maiores. Bene est verũ qd̃ habere domũ distinctam a parentibus administrare per se facultates et bona sua sunt actus cõuenientes filijs sui iuris inducentes presumptã emancipationẽ ex lapsu temporis pro quo facit nota. tex. in .l. j. C. de patria po. ibi cũ diu passus sis vt patris fami. res ei⁹ agi. vbi casus singularis iũcta glo. qd̃ si diu idest .xx. annis pater passus sit filium vt hominẽ sui iuris morari τ sic viuere τ negociari res suas prescribitur patria potestas τ filius efficitur sui iuris et hoc sufficit absq3 aliquo titulo. Et dicit Ange. ibi esse dictam .l. valde notandã et quotidie accidet tibi de facto in filijs magnis mercatorib⁹ qui diu egerunt τ mercauerunt tanquã patres familias nam .xx. annis prescribent patriam potestatem sine titulo et sic pacientia patris cum facto filij per dictum tempus libertatẽ a patria potestate inducit. Hoc intellige quãdo patri obijcitur solus cursus tẽporis in quo filius tanquã sui iuris viuebat et negociabatur τ ad hoc allegabatur ad dissoluẽdã patriã ptãtem/ si autẽ allegabatur factũ p̃ris .s. emancipationẽ a se factã tunc cursus .x. annorũ cũ allegatione dicti facti sufficit ad excludendũ patrẽ a patria potestate. hoc probatur in .l. post mortẽ. ff. de adoptio. hanc distin. sequitur Bar. in .l. ij. C. si aduersus rem iudi. idẽ Ange. in .l. post mortẽ. ad fi. ff. de adoptio. τ Bal. ibi idẽ in fi. dicens qd̃ filius qui diu vixit seorsum a patre habitãdo et negociãdo presumatur emãcipatus dicit quod si allegatur emancipatio cum cursu viginti annorũ seu .x. illud sufficit sed si non allegatur emãcipatio sed sola quasi possessio libertatis requirũtur xx. anni per .d. l. j. et per .l. ij. C. de prescrip. lon. tem. que pro liber. oppo. idẽ Salice. in .d. l. j. C. de patria potestate: et ibi declarat notãter quomodo intelligitur hec allegatio emãcipationis τ hec nota ad istam .l. qui videtur se fundare in negociatione filij sicut alieno iure non subiectus. Sed vnũ tenebis mẽti perpetuo qd̃ si filius esset extra patriã potestatẽ vt quia eum pater emancipauerat vel alias exisset tunc licet filius non administrasset bona sua per se sed pater suus pro eo hoc non officeret filio nec patrem excusaret ad rationem reddendã. allego ad hoc textum singularem

No. singulariter quãto tẽpe prescribitur patria potestas & ex his instruitur aduocatus ad faciendos articulos ad probãdam emancipationẽ

in.l.litis.in.§.pater.ff.de nego.ge.vbi casus qd actio negotiorũ gestorũ datur inter patrem & filium quem Bar. ibi dicit valde nota. ad hoc quia sepe pater emancipat filium & retinet eũ in domo & administrat illud qd sibi donauit quia non queritur vsusfructus ipsi patri imo tenetur reddere ratione ipsi filio/idẽ eadẽ ratione in omnibus his qui querũtur filio quorũ patri nõ queritur vsusfructus.vnde si pater administrauit bona prebẽde filij tenetur ei reddere rationẽ administrationis actione negotiorũ gestorũ dicit sic se vidisse de facto cũ iste prebẽde habẽtur loco castrensis peculij vel quasi.l.sacrosancta.C.de episco.& cle.Ange.ibi idem dicens multotiens vidisse patres emancipatis filijs multa donasse & nihilominus patres in possessionẽ mansisse & talia bona administrasse quia post mortem patris ille filius in diuisione quam facit cum fratribus de bonis paternis poterit imputare omnia bona & fructus ad manus patris peruenta & illa fratribus imputare/ ideo sint auisati fratres quia de facili potuerunt periclitari secundum eum.idem Bal.ibi vnde propter hec euitanda multotiens pater in instrumentis reseruat sibi vsumfructum.

An filia presumatur in patria ptãte.

¶ Adde etiam quod filia semper presumitur esse in patria potestate eo ipso quod est nata ex legitimo matrimonio: allegã ti esse sui iuris incumbit onus probãdi insti.de patria potestate.§.fi.ita dicit glo. in.l. titius diuortium super parte denegandã.ff.solu.ma.per Ange.in dicta.l.post mortẽ. Intantũ quod licet filia sit in quasi possessione libertatis et sui iuris ista quasi possessio non releuat eam ab onere probandi esse sui iuris emãcipatione vel alia causa secundum Bal.in.d.l.titia reprobata quadam glo.ibi que contrariũ tenet cum qua simpliciter transit Bar.sed veritas est in contrariũ vt dicit Bal.sufficit enim quod pater probet filiam esse natam ex legitimo matrimonio nam filie incumbet onus probandi quod sit sui iuris nec quasi possessio existentie sui iuris illã releuat ab onere probandi quia primeuus status nature cõtradicit huic quasi possessioni .l. itẽ qui in potestate.ff.de his qui sunt sui vel alie.iu.ergo talis quasi possessio non releuat ab onere probandi vt dicit glo.nota.in.l.sicuti.§.si queratur.ff.si ser.vendi.& clare determinat Bar.in.l.si prius in.ij.&.iij.&.iiij.&.v.oppo.ff.de no.ope.nun.idem sequitur Alexã.in.d.l.titia.in.iij.colũ.& ibi videas plures remissiones quãdo quasi possessio non releuet vel releuet ab onere probandi. ¶ Et ad glo.dicte.l.titia.allego tex.singula.in.l.si filius.ff.de proba. ibi pretor cognoscet vt prius probet filius. vbi est casus expressus qd filius semper presumitur in potestate quem limita nisi filius neget se esse legitimũ ex legitimo matrimonio nam patri incumbit onus probandi filium esse ex legitimo matrimonio. secundo extende dictã .l. habere locum etiam si filius esset in quasi possessione existentie sui iuris vt supra dictum est.

Intellectus singula.ad hanc.l. qualiter intelligatur filium liberari a patria ptãte per contra. matri.

¶ Cõsidera vltra ad perfectionem huius nota. quod non indistincte filius dicitur esse extra patriam potestatem per hanc vt ita dicerim emancipationem legalem per hanc.l.inductã.s. vt filius exeat a patris potestate per cõtractum matrimonij sed quo ad cõmodum filij non quo ad damnum. ¶ Allego ad hoc singularem doctrinam Bal.in.l.apud hostes ad fi.C.de suis & lehere.vbi dicit quod canonica seu legalis emancipatio non tollit ius patrie potestatis quo ad cõmodum filij sed tantũ quo ad damnũ & incommodum filij.vnde infert quod per talem emãcipationem inductam a lege non tollitur existentia sui heredis nec ius trãsmissionis filijs in potestate cõcessa quod nota. ¶ Firmatur hec cõclu-

sio per tex. singularē ad hoc propositū in auctē. sed epalis dignitas. C. de epis. ⁊ cle. ibi cū hoc quod cūq; cingulū sue potestatis premiū honoratis prestet ⁊ Salic. ibi sū mat sic illū tex. epalis dignitas ⁊ cetere hic nominate liberāt a patria ptāte ad profi cuum non ad damnū. ¶ Probatur etiā in. §. illud in auct. cōstitutio que dig. colla. vj. vbi est casus ibi. non enim volum⁹ eum: qui ita sue potestatis sit perdere aliquid legitimorū ius: sed sint ⁊ generi ad eos ⁊ ipsis ad genus intacta est legitima ex natu ra seruata iura. ⁊c. hanc sententiā sequitur Cyn. in. d. auct. sed epalis. s. quo ad dānū non habetur extra potestatē sed quo ad cōmodum. ¶ Idē Bar. in. l. itē in potestate ad fi. ff. de his qui sunt sui vel ali. iu. dicit esse tres glo. de hoc. s. in. l. nepotes. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. alia in. §. ergo. in auct. de cōstitutio. que dig. aliā in. l. j. §. j. ff ad macedo. ¶ Certe dicte glo. non merētur ad hoc allegari cum de eis sit casus ex= pressus quē Accur. allegat. nam due glo. ex ante dictis solū dicūt qđ si filius fa. exit a patria ptāte per dignitatē mortuo patre suo auo filiorū suorū dicti nepotes filij sui re incidūt in potestatē patris licet sec⁹ esset si dict⁹ pater eorū aliter exiret a ptāte patris quā per dignitatē nam mortuo auo nepotes nō reinciderēt in potestate patris emā cipati hoc est qđ dicit casus ad litterā in. d. §. illud. in auctē. cōstitutio que. dig. mi= nor quod Bar. allegat aliā pro hac conclusione. s. in. l. j. §. in filio. ff. ad macedo. nam aperte illa glo. decidit totum contrariū / nam glo. ibi super parte in filio habēte di= gnitatem episcopalē quā alias. xj. quia cum sui iuris efficiātur filij per tales digni= tates cessat macedonianū per. d. auctē. cōstitutio que dig. ⁊ sic aperte sentit glo. etiā quo ad damnū filij debere reputari extra potestatē cum nō posset se iuuare beneficio Macedoniani in sui fauorē introducto / nec Bar. nec Bal. ibi faciūt mentionē de dicta glo. Ange. ibi non tenet illā regulariter imo tenet opi. Bar. esse regulariter ve ram qđ dignitas nō tollit beneficia que cōpeterēt dignitate remota per dictā auctē. sed episcopalis / vnde cōcludit qđ filio fa. cōceditur aliquod beneficiū seu priuilegiū quod tenebit illud etiā in facto sui iuris per dignitatē / ita dicit Ange. in dicto. §. in filio. ¶ Faciat etiā quod per predicta posuit Cy. in. d. auct. sed epalis. consuetudo est in aliquib⁹ partibus quod si pater moriatur non habēs filios in potestate quod dominus vel fiscus terre habeat bona sua iure manus mortue / quidam habet filium episcopum qui per dictam dignitatem exit a patris potestate dicit quod nō vendica bit locum sibi predictum statutū ex eo quia cum tractetur de commodo suo videtur non exisse extra potestatem patris. idem expresse in dicto statuto Salice. ⁊ Bar. in dicta. l. itē in potestate licet nulla Cyni facta mētione ⁊ Bal. in dicta. l. apud hostes idem ea. ratione ⁊ notabili quia cōcessum priuilegiū nō tollit ius cōmune quod est vtile priuilegiato per. l. iij. §. si emācipatus. ff. de cōtra. ta. ¶ Per predicta dicebat Bal. in. l. deo nobis. v. colū. versi. sed contra hoc. C. de epis. ⁊ cle. quod filius mona chus licet exeat a patris potestate habet omnia iura suitatis ⁊ agnationis ac si re= mansisset in potestate paterna / vnde si moriatur non agnita hereditate paterna mo= nasteriū potest agnoscere quia vt suus transmisit in monasteriū. hec ille. ¶ Est verū quod Angelus in. l. sub cōditione. ff. de libe. ⁊ post. tenuit contrariū / sed quod mo= nachus non sit suus heres patri / ideo requiritur aditio expressa adeo quod si de= cessisset hereditate non adita monasterium ex potentia suitatis non succederet sed opinio Bal. est verior quā ibi sequitur Alexan. contra Ange. idem Bal. in. l. cum in adoptiuis per illū tex. C. de adoptio. Iaco. Bu. ⁊ Bar. in auct. si qua mulier. ij. co lum. de epis. ⁊ cle. ⁊ ibi Bal. ⁊ satis probat tex. in. d. l. deo nobis. in quātum tex. dicit q monachus perinde succedat patri ac si monasteriū non fuisset ingressus. ¶ Allego

ad hoc casum expressum in dicto.§.illud. vbi tex.dicit qd retinet iura suorũ liberat⁹ a patria potestate per dignitaté vnde testamentũ in quo est preteritus erit ipso iure nullũ sicut in suo secũdũ Ange.in.d.§.illud.idé tenet Ange.in.l.nepotes.ff.de his qui sunt sui vel alie.iu.s.ꝙ nõ tollatur existétia sui heredis licet per dignitaté exeat a patria potestate.idé Bal.in.d.l.nepotis ⁊ in.d.l.ité in potestate de dicta cõsuetudine manus mortue de qua loquitur Cyn.in.d.auct.sed episcopalis/⁊ Ange. etiã in.d.l.nepotes. ¶ Bene facit qd scribitur de filio iudei baptizato qui per baptismũ liberatur a patria potestate vt dicit glo.nota.in.c.iudeorũ.xxviij.q.j.nã illud intelligitur quaten⁹ eis est fauorabile/sec⁹ tamé quo ad dãnum/vnde si per cõstitutioné regni filij fa.masculi succedũt parentib⁹/idé in filio iudei baptizato Andre. Sicu. in repeti.super Rub.de testa.xciiij.colũ. ¶ Et pro maxima nouitate de hoc dicto reperio factã mentioné per eundé Andre.Sicu.in.c.in presentia.lviij.colũ.de probatio.versi.mihi auté videretur.refert sic se cõsuluisse annis superiorib⁹ in persona cuiusdã iudee effecte christiane que fuerat filia Salamonelli de Mesia habitatoris Ferrarie. ¶ Faciat etiã id qd dixit Goff.in.d.auct.sed epalis dignitas qd vbi tenderet in preiuditiũ episcopi qd sit liberat⁹ a patria potestate tunc non censetur sui iuris sed in potestate.idé Nicho.de Neapo.in.d.l.ité in potestate refert fuisse questionem in regno Apulie vbi cõstitutione cauebatur qd filius fa. nõ succedat patri nisi esset in patria potestate modo decessit pater relicto filio episcopo dubitatũ fuit si deberet succedere patri refert fuisse determinatũ qd sic ex eo quia censebatur liberat⁹ a patria potestate quantũ ad cõmodũ ⁊ fauoré non alias. ¶ Hec oĩa perpetuo notabis ad limitandã seu intelligendã hanc.l. que cõtinet secundũ intellectũ consuetudinariũ ꝙ per contractũ matrimonij fili⁹ liberatur a patria potestate nam cum hec sit quedã emancipatio legalis intelligitur ad vtilitaté filij sed quo ad incõmodum secus imo habetur tanquã si esset in potestate qd in multis poterit ad praticam prodesse perpetuo notabis ⁊ sic deduxi millies in facto. ¶ Sed vnũ teneas menti ꝙ non reperies inter cõmunes Doctores ad predictorũ limitationé qd vbicunqꝫ filio fa.attribuitur aliquod beneficiũ propter suspitioné malorũ morũ vt est beneficiũ Macedoniani vt in.l.j.eiusdé titu.in prin.eo facto sui iuris per dignitaté beneficiũ tale nõ cõpetit cũ suspitiõis ratio cesset.hoc probatur ex glo.valde nota. in.l.j.§.in filio.ff.ad mace.inquantũ ibi glo.dicit qd hodie corrigitur dictus.§.in filio fa.qui per aliquã dignitaté exisset a patria potestate nã tunc cessaret macedonianũ. ⁊ hãc regulã posuit Ange.ibi in fi.per dictã glo.quod perpetuo tenebis menti ad multa. ¶ Unde iura ⁊ doctrina Doctorũ que habet ꝙ quãdo fili⁹ fa.exit per dignitaté a patria potestate retinet priuilegiũ seu beneficiũ filio fa.cõcessum intelligatur nisi ei esset cõcessum propter suspitioné malorũ morũ qꝛ tale priuilegiũ cessabit eo facto sui iuris per dignitaté cũ iã esset suspitio iuuabit ad multa. ¶ Et ex hac cõclusiõe inferas ꝙ si aliqd priuilegiũ filijs fa.est cõcessũ qd si per contractũ matrimonij cessasset ratio propter quã tale priuilegiũ cõcessũ est ꝙ eodé modo cessaret priuilegiũ eo facto sui iuris per matrimoniũ. ¶ Predicta determinatio quo attinet ad macedonianum firmat ex quadã elegãti determinatiõe Innocé.ab eo posita in.c.qꝛ pleriqꝫ.de immu.eccle.quasi in fi.vbi mouédo.q.si aliqs princeps faceret aliquã cõstitutioné cõtra ius naturale puta qd dñia de vno in aliũ trãsferãtur sine cã si cõstitutio in foro aĩe sit seruãda dicit ipse videt nobis qd nõ imo nec in foro iudiciali ꝙ plus est de cõsti.que in ecclesiarũ. ¶ Imo plus videtur sibi subdés qd etiã si cõstitutio sit iusta ⁊ facta cum iusta causa sed illa causa iusta cessat in casu de quo modo agitur/vel in

foro anime vel cōmuni tamen cōstitutio tantū restringenda est ad eum casum vbi fuit iusta cōstitutio. v.g. iusta cōstitutio que dat exceptionē Macedoniani propter iustā causam sed si certū esset qȯ illa causa non subesset vt si in necessitate mutuasset peccaret qui se defenderet dicta exceptiōe macedoniani/hec fuerūt litteraliter verba Do. Innocē. vt moris mei semper fui in recitādis aliquorū opinionib⁹ cū ex infideli recitatione sensus scribentiū in aliā sententiā multotiēs trahūtur ꝙ sue fuerit intentionis. ¶ Abb. in. d. c. quia pleriqꝫ in fi. questiōis sequitur hoc dictū dicit hoc esse singulariter notandū cum hodie cōmuniter mutuatur filio fa. ob iustā causam/ nec dicit se vidisse nec audiuisse tēporibus suis fuisse secutā mortē patris ex tali mutuo vnde saltē in foro penitētiali cessare debeat hec exceptio Macedoniani ꝛ sic posset denunciare filius fa. ratione peccati in foro ecclesiastico putat sic limitandū esse Bar. in extra. ad reprimendā in parte denunciationis qȯ refert notandū. ꝛ hāc conclusionē reperio secutum esse Alexā. de Imo. in apostillis ad Bar. factis in. l. j. ff. ad Macedonianū. ¶ Certe licet cōmuniter vidi hoc dictū Innocē. allegatū ad hanc partem tamē male ꝛ inaduertēter ad hoc propositū allegatur/ imo recte intuēti ipse residet in opi. cōtraria quia postquā recitauerat ante dictā opinionē in fine subdit hec verba. quidā tamen alij dicunt ꝙ ex quo est facta cōstitutio licet sit cōtra ius naturale dum modo iusta causa fuerit cōstitutionem illā faciendi licet postea eueniat casus vbi cesset causa iusta tamen cōstitutio est seruāda que generaliter fuit facta nō potuit enim nec fuit etiā expediens oēs articulos sigillatim cōprehēdere. ff. de legi. l. non possunt. nisi talis casus qui a iure excipiatur. hec ille. vbi aperte sentit non cessare constitutionem licet eueniat casus particularis in quo cesset causa propter quā facta est/ cogita quia non est materia presentis comenti huius. l.

¶ Nota secundo ex verbis littere ibi si padre o madre iungendo alia verba que paulo post subsequūtur ibi/ tal pleyto no vala. inferri duo. Primū quia pactū seu cōtractus celebratus inter patrē ꝛ filiū in potestate constitutū non valet. idē in hoc statutū est de iure ciuili in. §. item inutilis institu. de inuti. stipula. lis nulla. ff. de iudi. l. actiones. ff. de actio. ꝛ obli. cum vulgaribus ꝛ quomodo hoc intelligatur in mutuo. deposito. in emptio. quomodo ꝛ quādo valeāt vel non inter patrem ꝛ filiū tractat eleganter Bar. in. l. frater a fratre. ff. de cōdi. inde. cum alijs non prohibetur filius fa. contrahere/ imo ad hoc habet legitimam personam. l. ꝛ heredi. §. filia. ff. de pactis. l. filius fami. ex omnibus. ff. de actio. ꝛ obliga. l. fina. ff. de verbo. obli. bene tamen oritur naturalis obligatio inter patrem ꝛ filium vt est casus. l. frater a fratre. ff. de conditio. inde. etiam in donatione inter eos celebrata vt firmat Bar. ibi in fina. questione. ¶ Ex quo potest inferri ad questionem quotidianam quod donatio inter patrem ꝛ filium licet non valeat tamen si iuramentum interueniat ex parte donantis promittens pater seruare donationem ꝛ non venire contra eam valebit talis donatio inter patrem ꝛ filium in patria potestate constitutum/ hoc est de mente Bal. in loco vulgato. s. in. l. irritam. quasi ad fi. C. de vsu. pro dona. mouetur quia iuramentum est de iure naturali quo iure non curatur patria potestas sed constat qȯ inter patrem ꝛ filium oritur obligatio naturalis vt in. d. l. frater a fratre. vnde arguit sic oritur obligatio naturalis ad dandum ergo dari potest/ ꝛ sic dominiū trāsfertur/ alias sequeretur quod illa obligatio naturalis esset inanis ꝛ vacua quod est absurdum vt. l. j. C. de nudo iure quirit. preterea ista naturalis vestitur iuramēto per. l. sacre scripture que lex potētior est qualibet patria potestate cū nul- Donatio inter patrē & filiū an valeat.

la cõstitutio humana sit potentior diuina. auct. sed epalis dignitas. C. de epis. ꝛ cle. sic residet. ¶ Idẽ tenet Bal. in sua solẽni repetitione. l. ij. ff. de iureiu. in. lxij. colũ. versi. iuxta predicta signo aliam questionẽ ꝛ ibi nullum fundamẽtum allegat. hanc cõclusionem firmat Alexan. in. l. si donatione. C. de colla. in. v. colũ. versi. vtrũ autẽ donatio. principalia eius fundamẽta sunt que adduxit Bal. in dicta. l. irritam quẽ paulo ante recitaui/licet Alexan. ponat illa tanquã a seipso. idem consuluit in consilio. xx. in. iij. volu. consiliorũ. ij. colũ. vbi quasi eadem verba profert que protulerat in dicta. l. si donatione. ¶ Solet per Modernos allegari ad hoc Bal. in. l. si donatione. C. de collatio. in. ij. colun. versi. sed quid si pater. sed recte cõsideratus non infert sua conclusio nec quo ad hoc propositum nam ipse mouet questionẽ si pater donauit filio ob bene merita et iurauit merita precessisse vtrum per tale iuramentum probentur merita et sic in questione sua non fuit donatio simplex nec iuramentũ fuit appositũ super donatione sed super meritis et donatio ob merita valet ex se inter patrem et filiũ vt in auct. vnde si parens. C. de inoffi. tes. ¶ Preterea ex iuramẽto prestito inter patrẽ et filiũ indistincte oritur efficax obligatio si iuramentũ aliquid turpe non cõtineat/probatur in. c. cũ iuramento. de homi. et ibi per Docto. et in. c. quãuis pactũ de pactis li. vj. Est verũ qꝺ Paul. de Cast. in quodã consilio suo numero cxij. incipi. dñs Vbertus cõsuluit contrariũ motus quia si quis donaret sibimetipsi cum iuramẽto non valeret donatio. c. fi. in fi. de institu. et ar. l. ij. ff. de stipu. ser. ꝛ. l. vranius. ver. sed cũ duo. de fideiusso. ita nõ debet valere quãdo pater donat filio et per alia fundamenta que late videre poteris quorũ aliqua reassumit Alexã. in. d. l. si donatione/vbi sequitur opi. Bal. contra Paulũ. ¶ Sed opinio supradicta est cõmunior quã etiam videtur sequi Joã. An. in additio. ad spe. de testa. ver. pono filius. et Abb. Sicu. in. c. cũ contingat pe. colũ. de iureiu. Bal. in quodam suo consilio incipiente ad euidẽtia premittendũ est. idẽ consuluit Alexã. in consilio. viij. in. ij. volu. quasi per eadem fundamẽta. ¶ Hec conclusio firmatur ex his que Bar. dicit in. l. si quis pro eo. ff. de fideiusso. in. v. colũ. versi. vj. dixit cõcludens quod vbi ex conuẽtiõe facta inter partes oritur obligatio naturalis vt in. §. alteri. l. stipulatio ista. ff. de verbo. obli. ꝛ in pacto nudo putat ꝙ de iure canonico talis conuẽtio validetur per iuramentũ/ergo cum ex donatione facta inter patrẽ ꝛ filiũ oritur obligatio naturalis validabitur iuramẽto satis etiã probat tex. in. d. c. quãuis pactũ. ¶ Et in terminis expresse de hac donatione inter patrẽ et filiũ reperio eundẽ Bal. in. d. repetitione. l. ij. ff. de iure iu. in. lix. colũ. versi. collige ergo qꝺ aliquãdo iuramentũ. dicentẽ qꝺ quando pater donat filio in potestate ꝛ iurat valet talis donatio iure canonũ/mouetur ex hac regula quod quando iuramentũ est contra. l. prohibitoriã et contra publicã vtilitatem secundario tunc de iure ciuili non tenet iuramentũ sed de iure canonico bene tenet et sic residet quasi in effectu. cum Bar. in. d. l. si quis pro eo. s. qꝺ de iure canonico valet talis donatio. Concludo ergo cõmunem opi. esse vt valeat donatio inter patrẽ ꝛ filium cum iuramẽto. ¶ Predicta intellige et limita ex quadã celebri cõclusione Bal. ad hoc propositũ non gustata ab aliquo quẽ viderim nam si in tali donatione apponatur iuramentũ simpliciter licet teneat donatio vt antehac discussum est tamen non irreuocabiliter/immo potest reuocari per patrem donantem vel filium sicut potest donatio causa mortis reuocari quia iuramentum simpliciter prolatum intelligitur secundum naturã contractus. l. si stipu. §. vtrũ de vsuris. et. ff. de dam. infec. l. damni infecti. ver. et quod in stipulatione ꝛ in dubio nõ videtur quis se artare nisi quatenus habet necesse ꝛ quatenus importat actus qui geritur de pig. ac. l. solu

tam.§.pe.vnde si cõtract⁹ est reuocabilis videtur iuramẽtũ reuocabile/ si autẽ do-nãs pater iurat nõ reuocare tũc valet donatio nec reuocari poterit q̃ est cõtra ius quesitũ de dona.causa mor.l.vbi ita donatur ꝛ facit qđ nota.de condi.ob causam.l. si pecuniã in prin.in glo.parua que dicit vt quia iurauit.l.in eadẽ.ff.ex qui. ca.ma. nec ob.qđ nota in.c.si.de procu.li.vj.quia ibi non erat ius quesitũ cũ procuratore eligatur vt merus minister nõ vt cõmodũ sentiens.hec fuerũt elegantia verba Bal.in dicta repetitione.l.ij.ff.de iureiu.lxij.colũ.versi.iuxta predicta signo aliã.q.que perpetuo nota/ nam attulit mihi hec doctrina cõmodum ꝛ honorem licet fundamenta eius nũquam mihi placuerũt nec recte intuenti concludũt ꝛ in veritate dubito si in meo libro sit Bal.corruptus ꝛ hoc quo ad primum qđ infertur ex dictis verbis quia hec est materia larga ꝛ communis/remitto ad loca vulgaria.

¶ Secundum est qđ infertur quod non valet contractus factus a filia seu filio cũ matre et in fauorẽ matris si tales filios haberet sub potestate ꝛ gubernatione sua qđ videtur intelligendũ in preiudiciũ filiorũ propter impressionem super qua hec lex videtur se fundare in verbis in.l. contentis ibi y les hizieren hazer/ratio poterit esse quia tunc lex nõ bene cõfidit de libera voluntate ꝛ spõtanea filiorum cum sint sub eius potestate ꝛ gubernatione ꝛ in domo sua vt statim dicam ꝛ mirũ est non esse ad hoc põderatã hanc.l.per aliquem postillantium hunc librũ qđ tenebis mẽti perpetuo. ¶ Plus probat iste tex.in fine ibi/esto vala enlos hijos varones ca pleyto que haga hija por casar ꝛc.qđ dispositio.l. ante facta habeat locũ in filijs sed filia femina licet nõ sit sub paterna vel materna potestate seu gubernatione siue sit vidua vel virgo etiã si sit etatis perfecte si contrahat cum patre vel cum matre nihil valet pactũ nec cõtractus quod omni modo est cõtra dispositionẽ iuris cõmunis propterea hec verba coadiuuãt multũ intellectũ a me superi⁹ datum ad hanc.l.nec ista verba possunt recte seruire intellectui cõmuni vt sumatur hec patria potestas pro ea que cõsistit in iure. ¶ Ex quib⁹ verbis videtur qđ verus intellectus ꝛ recta intẽtio hanc.l.condẽtis est presumere impressionẽ inter parentes ꝛ filios ꝛ maxime filias tanquã imbecilliores. ¶ Unde disponit iste tex.qđ non valet cõtractus factus inter patrẽ vel matrem cũ filijs suis dum tenent eos in domo ꝛ sub gubernatione sua nisi habeãt domũ distinctã ꝛ sint coniugati ꝛ etatis perfecte/ ꝛ administrent bona sua per se vel si sunt extra paternam ꝛ maternã potestatẽ ꝛ extra domũ suã ꝛ hoc in filio/in filia nullo modo valet dato quod sit vidua vel virgo si coniugata cũ licentia mariti nõ alias. ¶ Ratio hui⁹ decisionis videtur esse illa de qua in.l.j.§.qui honorãde.ff.qua.re.a. non detur cũ alijs vulgaribus.s. timor reuerentialis patris et matris ꝛ quedã impressio presumpta eo quia habẽt in eos subiectionẽ quãdam cũ habent eos in domo ꝛ sub potestate ꝛ gubernatione sua qđ aperte probatur ex verbis isti⁹.l.que dicũt en poder del padre/o dela madre ꝛ ibi.e los hizierẽ hazer.que verba denotãt quãdam presumptam impressionẽ ꝛ ibi ouieren su casa de partida. ¶ Coniecturatur hec mens legislatoris ex diuersitate quam facit inter filium et filiam quia filia oĩno prohibetur cõtrahere indistincte cũ patre vel matre dato qđ sit extra potestatẽ et gubernationẽ eorũ non sic in filio/nam nulla melior ratio potest assignari quã imbecillitas mulierũ in qua etiã minor impressio et metus sufficit quã in viro vt dicit glo.vulgata in.c.cum locũ.de sponsa. ¶ Ex predictis videtur determinare hec.l.illã.q.vulgatissime cãtatam apud vtriusq; iuris scribẽtes vtrũ reuerẽtia paterna inducat iustum metũ de quo per glo.in.d.§.que honorãde/

Contractus facti inter parẽtes & filios an sit validus.

τ ibi Docto. quia multi tenuerũt quod si filius contrahat cum patre τ ad eius vtilitatem rescindatur contractus propter timorẽ reuerentialẽ presumptũ/quam opinionem firmat Bal.in.l.interpositas.ij.colun.C.de transac.habendo talem timorẽ pro iusto metu per.d.§.que honorãde τ per.l.penul.ff.de fur.idẽ ibi Salice.in.l.transac.C.de transactio.Roma.in.l.si cum dotem.§.eo autem tẽpore.ff.soluto matri.per.l.si patre cogente.ff.de ritu nup.Bal.in.§.item sacramẽta de pac.iu.fir.tex.singularis τ ibi Anto.in.c.cum virum de regu.Bal.in.l.pactum quod dotali.ij.colun.C.de colla.τ in.l.j.fi.colun.C.de bo.ma.glo.singularis in.c.patris clericus.xx.questione.iij.quã ad hoc cõmendat Jmo.in.d.§.eo autẽ tempore.ff.soluto matri.dicens non esse alibi dictam glo.alij fuerunt in opinione contraria quos his transcribere esset superfluũ canoniste maxime Andre Sicu.in.c.causam matrimonij de offi.dele.exaltans se in multiloquio secutus morẽ suum. ¶ Mihi occurrit hec questio disputanda in ciuitate Hispalensi inter monasteriũ sancte Marie de Carmona τ quendam militem illius ciuitatis noĩe Pero mexia super quadam opulẽtissima hereditate cuiusdam monialis sororis dicti Pero mexia que erat monialis dicti monasterij τ volebat succedere monasteriũ patri dicte monialis/contra quã opponebatur dicta renunciatio quã ipsa fecit de hereditate paterna dum pater viueret.fuit questio satis altercata in consilio regum scripsi super ea latissime remitto ad per me late scripta in dicta.q.τ est in meis cõsilijs.xvj.incipi.in splẽdida ciuitate Hispalẽsi vbi pulchra hic inde forte que alibi non tãta nec talia scripta reperies. ¶ Et vltra ibi scripta videtur hoc determinatũ per hanc.l.s.qd si filij sunt in domo parentum sub eorũ potestate τ gubernatione non valeat tã cum patre quã cum matre nisi essent coniugati τ haberent gubernationẽ bonorũ suorũ τ domum distinctã τ sunt perfecte etatis quia tunc licet in domo patris vel matris valebit vel si sunt extra suam potestatẽ τ gubernationem.idem hoc limitat hec lex nisi in filia/quia tunc indistincte non valet contractus ab ea factus cum patre vel matre nisi esset coniugata τ tunc cum licentia mariti/τ dispositio huius.l.in hoc est noua τ famosa τ ex illa si teneremus quod indistincte contractus factus a filia cum patre vel matre nullo modo valeat esset inducere quam plures legum correctiões/ideo recurre ad vsum qui est auriga legum huius fori.

¶ Nota vlteriꝰ istum tex.ibi E si fuere casada

τc.qd mulier cõiugata non potest facere contractũ sine licẽtia viri τ sic obseruatur in pratica.est casus in.l.maguer infra eo.fo.li.iij.titulo delas deudas vbi hic articulus venit proprius examinãdus ibi deo concedente examinabo. ¶ Sed ad vnum aduerte in quo iste tex.est valde singularis.s.qd etiã vbi filia cõtrahit cũ patre vel cũ matre non valet contractus sine licentia mariti τ in hoc est singularis hec.l.ad extẽsionem dicte.l.maguer. ¶ Jnfero hũc tex.esse famosum in hoc cõtra quoddã elegãs dictũ positũ a Bal.in.l.pactũ.C.de colla.in.xxj.q. vbi firmat ipse qd si statutũ disponit vt mulieres nõ possint cõtrahere sine cõsensu duorũ propinquorũ etiam cum iuramento qd si filia renũciat patri forte ius successionis vel aliquid qd valet talis renũciatio etiã sine cõsensu dictorũ propinquorũ nã propter naturalẽ affectũ plurimũ videtur patri esse cõcessum ar.l.aureliꝰ.§.titius testamẽto.ff.de libe.le.τ.l.quidã cũ filiũ.ff.de here.insti.sed si cũ alijs remotioribꝰ cõtraheret deberet seruari dictũ statutũ de cõtractibꝰ etiã in distantibꝰ.l.meuia.§.j.solu.ma.l.iij.§.per cõtrariũ.ff.de contra.iu.tute.quia cum tale statutũ prouidet imbecillitati mulierũ etiã ad renun-

ciationē extēdi debet.l.doli.§.per diuersum.ff.de noua.de mino.si iudex.hec fue-
runt verba Bal.satis singulariter cōcludētia qȯ si per formā statuti requiritur au-
ctoritas seu cōsensus propinquorū in cōtractib⁹ mulierū non requiritur talis con-
sensus vbi mulier cōtrahit cū patre suo ex quo propter naturale affectū non est de
eo presumendū quicquā in preiudiciū filie acturū quia lex plurimū confidit de pa-
tre ⁊ ei plus cōfidit quā alteri.argumēto.l.si furioso puberi.ff.d cura.furio.⁊.l.nec
tn ca.§.fi.ff.de adul.⁊ hoc dictū sequitur Ludo.Ro.in.l.si quis mihi bona.§.qȯ si
mandauerit.ff.de acqui.here.⁊ secundū illud cōsuluit expresse Alexan.de Imo.in
cōsilio.xxix.iij.vo.consiliorū post Joan.Baptis.de Sazalupis de sancto Seuerino
¶ Certe hic est casus expressus in contrariū/ nam aperte hic disponit tex.qȯ etiam
si filia fa.contrahat cum patre si est coniugata nil valet contractus nisi interueniat li-
centia mariti qȯ perpetuo tenebis menti quia importātissimū est nec ab aliquo repe-
ries ad hoc ponderatū hunc tex. ¶ Item per istum tex.limitatur doctrina quedam
quā ponit Domi.in.c.quāuis pactum in.ij.colum.de pactis.vbi tenet qȯ dispositio
c.quāuis pactum.obtinet etiam si fiat pactū de non succedēdo postquā filia est tradi
ta/nuptui secundū Joan.Andre.⁊ Archi.nam illud est verū si fiat cum licentia ma-
riti alias secus. ¶ Adde etiā qȯ matrimoniū non solū operatur hoc.s.qȯ faciat fi-
lios exire a potestate parentū imo supplet etatē ⁊ facit filiū seu filiam censeri etatis
perfecte ad illos obligādos ex mutuo.ista est.l.singularis in.ll.fili in.l.duocētesima
octaua que incipit/todo deudo.⁊ ibi lex loq̄tur generaliter et postea in fine videtur
se referre ad cōtractum mutui tamen si cōtraheret cū patre non censetur maior licet
sit cōiugata vt probat tex.hic maxime dum est in domo paterna nam hic tex.vltra id
qȯ sit cōiugata requirit qȯ sit maior.xxv.annis quādo est in domo paterna qȯ nota/
⁊ in pratica hucusq; non vidi obtentū per matrimoniū censeri maiorē filiū vel filiā.
¶ Ulterius tene mēti istam.l.qȯ cum per contractū matrimonij filij exeant a patris
potestate cessabūt omnes effectus per talem emācipationem legalem quos inducit
patria potestas qui cessāt per emācipationē vel quouis modo filij efficiātur sui iuris
¶ Sed ad vnū aduerte quotidianū regulariter quādo pater dotat filiā suā ex dote
profecticia si filia est in patris potestate actio de dote est cōmunis patris et filie nec
filia potest aliquid in preiudiciū patris.iste est casus in.l.ij.§.qȯ si in patris.ff.solu.
ma.tamē si morte vel emācipatione filia efficiatur sui iuris nuptijs cōtractis ⁊ mutuo
cohabitantes tota actio integra de dote efficitur propriū matrimoniū suum ⁊ con-
solidatur in eam tota actio.iste est casus nota.in.l.vnica.§.videmus.C.de rei vxo.
actio.vnde cū hodie per cōtractum matrimonij filia efficitur sui iuris nuptijs con-
tractis eo ipso videtur qȯ tota actio de dote consolidatur integre in ipsius persona/
⁊ efficitur propriū eius patrimoniū dos profectitia adeo qȯ nulla cōmunio in dicta
actione de dote remanet patri cū dicta filia sua per istum tex.qȯ ad multa reperies
esse grādis efficatie.Specialiter ad istā.q.vtrū in dote profectitia adulteriū filie pre-
iudicet patri/nā Bal.in.l.si dotē.C.de iure do.post glo.ibi tenuit qȯ nō/ etiā si pater
nihil sit stipulatus secūdum Bal.ibi licet glo.contrariū alij sunt in cōtraria opiniōe
imo quod etiā si nihil sit stipulatus preiudicet patri adulteriū filie inter quos est ibi
Salice.et Imo.et Cyn.in.l.ij.quod si in patris.ff.solu.ma.per canonistas in.c.quod
plerūq; de dona.inter virū ⁊ vxo.⁊ cū haberē questionē de facto in causa valde ar-
duissima inter illustres viros Ducē de Medina sidonia ex vna parte ⁊ Ducem de
Medina celi ex altera:multa allegaui ad vtramq; partem valde notanda/finaliter
substinui hanc partē.s.qȯ preiudicet/⁊ videri meo iste tex.reddit fortissimā hāc opi-

An hodie actio de dote sit cōmunis inter patrē & filium.

nionẽ nam cũ filia per contractũ matrimonij efficiatur sui iuris cõsolidatur in eam
integra actio de dote ⁊ efficitur propriũ patrimoniũ suũ ⁊ sic tanquã bona propria
perdit dotem propter adulterium quod nota et tene menti/et vide de hoc ⁊ de his in
dicta allegatione que posita est inter mea consilia in consilio.v.in.xij.colũ.incipiẽti
inter illustrissimos viros. Finis. Rodericus.

¶ Incipit lectura.l.j.titulo.vj.

Libro tertio incipit Todo home.

Quia hic tractatur de naturalium succes-
sione opere pretiũ erit videre qui dicantur filij naturales/ ⁊ vt videas a
fonte cõsidera qđ fuit quoddã ius naturale primeuũ qđ fuit nimis cor-
ruptũ ⁊ qđ ita dixerim bestiale nulli coarctatũ rationi ⁊ secundũ hoc
non fuit differentia liberorũ sed ex quacũq; cõiunctione ⁊ in cõcupiscẽtia nati legi-
timi efficiebãtur hoc est qđ vult dicere tex.in.§.natura.qui.mo.na.effi.sui.colla.vij
vbi inquit imperator.natura siquidẽ ab initio. dum de filiorũ procreatione sanci-
ret scriptis nondũ positis legibꝰ oẽs similiter quidẽ liberos:similr autem produxit
ingenuos primis nãq; parentibꝰ primi filij similiter quidẽ liberi similiter autẽ legi-
timi a creatura fiebant.⁊c.⁊ in.§. illud.eiusdẽ auct. ibi nõ enim fuit in principio
quãdo natura hoĩbus sanciebat sola anteq̃ scripte procederẽt leges quedã differen
tia naturalis atq; legitimi sed primis parentibꝰ primi filij ipso processu nati legitimi
sunt.eadẽ verba ponũtur ad litterã in.§.liceat qui.mo.effi.legi.colla.vj. ¶ Hoc est
qđ Tulliꝰ scripsit in prohemio rethorice antique dicẽs fuisse quoddã tẽpus quo ma
gis hoĩes passim bestiarũ modo vagabãtur ⁊ sibi victu ferino vitã propagabãt nec
ratione animi quicquã sed pleraq; viribꝰ corporis administrabãt nondũ diuine re
ligionis nõ humani officij ratio colebatur nemo nuptias viderat legitimas non cer
tos quisquã inspexerat liberos ⁊ intãtũ viuebant bestialiter hoĩes etate illa prima
q; credebãt carere parẽtibꝰ ⁊ se ex arboribꝰ natos dicebãt vt Iuue.in.vj.sati.quip-
pe aliter tũc orbe nouo celoq; recenti viuebãt hoĩes qui rupto robore nati cõposi-
tiq; luto nullos habuere parẽtes.Virgiliꝰ gensq; virũ trũcis ⁊ duro robore nata. et
Statiꝰ archades primos in orbe fuisse homines dicit.vnde/archades huic veteres
astris lunaq; priores agmina fida datis nemorũ vos stirpe rigenti fama satos cũ pri-
ma pedum vestigia tellus admirata tulit nondũ arua domusq; nec vrbes cõnubijsq;
modus quercus lauriq; ferebãt cruda puerperia ac populos vmbrosa creauit fraxi-
nus ⁊ feta viridis puer excidit orno. ¶ Hos antiquissimos mouit ad hoc opinandũ
quia vt ait ipse Iuuenalis in principio satire tunc frigida paruas prebebat spelunca
domos ignẽq; larẽq; ⁊ pecus ⁊ dominos cõmuni clauderet vmbra siluestrẽ monta-
na thorum cum sterneret vxorꝰ frondibꝰ que et culmo vicinarũ ferarũ pellibꝰ ⁊ sic cũ
prisci abruptas rupes in viasq; siluas passim colerent nec tuguria ne dum domos
habitarẽt et ferarũ ritu degerent femine in rupibꝰ saxorũq; criptis ⁊ nimia vetusta
te cauis ac cameratis arboribꝰ fetus emitterẽtur rudi ⁊ ignaro adhuc humano ge-
nere illaciter vt libido tulerat facientes ad eos infantes respectando ex petris atq;
arboribus erũpentes inde editos esse putauerunt. ¶ Sed dolendũ est magisq; do-
lendũ at si fieret posset fontibꝰ lachrimarũ rigandum quod illo tẽpore pudicitia mo-

rabatur in terris vt idem Juuenalis ait/credo pudicitiā Saturno rege Moratam in terris visamq; diu cū frigida paruas preberet spelunca domos. &c. sed ait ipse qḋ iam recessit iusticia atq; pudicitia ad superos/ inquit enim paulatim deinde ad superos astrea recessit hac comite. & Hesio. in Geor. pudoré & indignationé in celum migrasse scribit in etate argétea. & Oui. in Metamor. victa iacet pietas & virgo cede madétes vltima celestū terras astrea relinquit. ¶ Unde omne aliud crimé mox ferrea protulit etas viderunt primos argétea secula mechos/ nec tépozibus nostris ista desunt/ imo qḋ deterius illo grecorū prouerbio plerīq; abutūtur. s. amicorū oīa esse cōmunia eam cōmunioné ad vxores vsq; prorogātes. ¶ Fuit & aliud secundū tépus & ius naturale qḋ gentiū dici potest coarctatū aliqua ratione quia nō passim ad oés homines vagabant sed ad certā coniungebantur/ & pro tunc nulla solénitas matrimonij inducta fuit/ & de hoc iure nascuntur naturales sic dicti quia naturali coniunctione producti sed nō legitimi quia iuris dignitaté vel approbationé a iure non habent hoc est qḋ vult dicere tex. in. l. ité legato. in. §. parui. ff. ḋ lega. iij. vbi tex. dicit q; inter vxoré & concubinam in sola dignitate est differétia. s. inspecto iure naturali/ & isti ideo non sunt legitimi quia nō sunt geniti secundū instituta & solénitatem iuris ciuilis & canonici. ius ciuile hanc cōiunctioné nec approbat nec reprobat sed tollerat. hoc est qḋ dicit tex. in. l. in cōcubinatu. ff. de cōcu. in fi. quia cōcubinatus ex lege nomé assumpsit extra penā legis est quasi dicat nō est in prohibitione legis hodie iam cōcubinat⁹ reprobat⁹ est & accedere ad cōcubinā omnis prohibetur nec tenere permissum immo reprobatū est. c. meretrices. et. c. dicat aliquis. xxxij. q. iiij. & glo. in. d. l. in cōcubinatu & hodie per leges regni nostri imponūtur diuerse pene cōtra cōcubinarios & cōtra eas. facit. c. nemo. xxij. q. iiij. & pulchre vide beatū Thomā in. iiij. scripto distin. xxxiij. articulo. ij. vbi disputat si habere cōcubinā esset contra legé nature & subdit in respōsione ad primū qḋ in gentib⁹ quantū ad multa lex nature obfuscata erat: vnde accedere ad cōcubinā malū nō reputabāt sed passim fornicatione quasi re licita vtebātur sicut & alijs que erant cōtra cerimonias iudeorū quāuis nō essent contra leges nature/ & ideo apostoli immiscuerunt prohibitioné fornicationis cerimonialib⁹ propter discretioné que erat in vtroq; inter iudeos & gétiles. sed ait pulchre Tho. ibi q; ex predicta obscuritate in quā inciderunt gétiles deo debitā gloriā nō reddétes vt dicitur Roma. j. lex illa processit et nō ex instinctu legis nature vnde preualéte christiana religiōe lex illa extirpata est ¶ Et etiā hodie a iure ciuili per ius aucténticorū videtur quodāmodo reprobat⁹ cōcubinat⁹ vt in auct. de leno. & de incestis nup. vbi dicit imperator qḋ est amator castitatis. & vide Bar. ff. de cōcu. in. l. in cōcubinatu. ¶ Fuit & tertiū ius positiuū approbans expresse cōiunctioné matrimonij cū solénitate legis initi de quo loqtur tex. in. insti. de nup. &. C. per totū & filij nati ex tali matrimonio dicūtur naturales & legitimi naturales dicti a cōiunctiōe que est de iure naturali. l. j. §. ius naturale. ff. de iusti. & iu. j. distin. ius naturale insti. eo. in prin. vbi iura dicūt maris et femine coniunctio quā nos matrimoniū appellam⁹: de his filijs loquitur. xxxij. q. iiij. c. fina. l. filiū. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. legitimi dicūtur q: nascūtur ex muliere vnica indubitato affectu habita ex matrimonio scḋm iuris solénitaté celebrato/ et ideo vocatur legitim⁹ et naturalis. & dicit glo. insti. de iure natu. in prin. qḋ matrimoniū fuit inuentum de iure naturali sed de iure gentiū receptū est et sic vsu receptū est a iure gentiū sed quo ad formā et solénitaté est de iure positiuo et qḋ inuétione sit de iure naturalj est casus in. l. j. in. §. ius naturale. ff. de iusti. et iu. et in. d. §. j. insti. de iure natu. et. j.

Quo iure sit inuētum marrimoniū.

distin.c.ius naturale.sed nulla solénitas matrimonij illo iure inducta fuit vt cõstat ex dictis iurib⁹ sed hec fuit inducta per ius ciuile ꝛ canonicũ vt patet per totũ insti. de nup.ꝛ de pa.potes.ꝛ extra de spõsa. quia de dicto iure naturali non erat inducta dicta solénitas hodie requisita vt patet ex.d.§.ius naturale.vbi tex. dicit solũmodo maris ꝛ femine cõiunctio quã nos matrimoniũ appellamus. ¶ Et qȝ matrimoniũ sit de iure naturali vltra predicta probatur vna ratione nam quodlibet indiuiduũ cupita natura cõseruari ꝛ desiderat perpetuitaté sed cõsiderat natura esse impossibile in eodem indiuiduo iuxta illud statutũ est hominibus semel mori ideo qȝ non potest in indiuiduo desiderat hãc perpetuitaté conseruari in eadé specie ꝛ sibi proximiori hoc est in filio qui est eiusdé speciei.s.homo ꝛ nimis propinquus sibi do casum famosum de hoc in.l.lege duodecim tabularũ.C.de legi.here.in prin.ibi cum natura vtrũq corpus edidit vt maneat suis vicibus immortale ꝛ alterum alterius auxilio egeat et vno semoto alterũ corrũpatur/hoc est qȝ Aristoteles ꝛ eius cómentator aiunt in.ij.de anima quod enim nõ potest saluari in indiuiduo natura que generare non cessat saluat in specie vt idem Bal.etiã in.d.l.lege.vnde instinctu quodã nature inuitãtur homines ad procreationé prolis. ¶ Sed certũ est qȝ si cõiunctio non esset ad vnã ꝛ certam ꝛ licitũ esset hominé indistincte vagare ad quascũqȝ essemus incerti si hoc indiuiduũ.s.filius ex nobis descédisset vnde non immerito natura sua sit vt vnã haberemus causa procreande sobolis.l.isti quidã in fi.ff.quod me.causa.ibi cum pro affectu paréte s in liberis magis terreamur vnde recte colligitur instinctu nature ꝛ a iure naturali matrimonium esse inuentum vt iura testantur.

¶ De hoc laudatur apud poetas Amphiõ thebanorũ Rex qȝ tempore suo matrimoniũ approbauit reprobãs alias vagas cõiũctiones.vt Orati⁹ in poetria dictus ꝛ Amphiõ thebane cõditor vrbis saxa mouere sonno testudinis ꝛ prece blãda ducere quo vellet fuit hec sapiétia quondã publica priuatis secernere sacra profanis cõcubito perhibere vago dare iura maritis. ¶ Et refert Justin⁹ abreuiator trogi pompeij q Athenieses ante Deucalionis tépora regé habuere cecoprem qué vt omnis antiquitas fabulata est biformé ꝓdidere quia pri⁹ maré femine matrimonio iunxit hec Justi.lib.ij. ¶ Et vtrũ habere plures vxores esset cõtra ius naturale ꝛ de multiplici iure naturali vide pulchre beatũ Tho.in.iiij.scripto distinc.xxxiij.arti.j.et.ij.

¶ Jmo matrimoniũ videtur a iure diuino statutum ꝛ inuentũ in statu innocentie in paradiso delitiarũ tépore quo Adam ꝛ Eua primi paréte s creati fuerunt vt voluit glo.per oés approbata in summa.xxvij.q.j.et Genesis.j.c.ij.ad finé vbi dicitur quod cũ obdormuisset Adã De⁹ tulit vnã de costis eius ꝛ repleuit carnem pro ea ꝛ edificauit domin⁹ deus costam quã tulerat de Adã in mulierem ꝛ adduxit eam ad Adã quam cum vidisset ait hoc nunc os ex ossibus meis et caro de carne mea/hec vocabitur virago quoniã de viro sumpta est quam ob rem relinquit homo patrem suũ ꝛ matré ꝛ adherebit vxori sue et erunt duo in carne vna vt hec transumptiue habentur.xxxij.q.ij.§.his ita.facit.c.gaudemus de diuor.ꝛ.c.debitũ.de bigamis ꝛ super his notabi.scripsit Joan.Andre.in Rubri.sine culpa de regu.iuris in mercu.a quo habuerũt qui scripsere post eum/et vide Bar.in.l.in cõcubinatu.ff.de cõcubi.

¶ **Hoc presupposito deueniendũ est ad questionem**.s.qui dicantur proprie filij naturales ꝛ dico quod ad hoc vt aliquis dicatur filius naturalis requiritur quod sit natus ex cõcubina vnica et retéta in domo et qȝ ambo sint soluti ita qȝ inter eos potuisset esse matrimoniũ ita dicit Specu.de succe.

ab intes. §.j. in ver. nūc de naturaliū. idē Azo. in summa. C. de natu. libe. dicit ꝙ filij naturales solū dicūtur nati ex cōcubīa vnica in domo retēta cū indubitato affectu ⁊ glo. nota. in. c. nisi cū pridē de renū. dicit in parte/māzeres/qꝺ fili⁹ naturalis dicit ille qui nat⁹ est ex cōcubina q̄ tenetur in domo quasi loco vxoris ⁊ vnica. ⁊ Anto. in c. per venerabilē. xxj. colū. qui filij sint legi. ver. an autē. tunc dicit qꝺ licet nati ex soluto ⁊ soluta appellētur naturales ex cōmuni vsu loquēdi tamen proprie naturales sunt nati ex cōcubina vnica ⁊ retēta in domo. et idē ibi Abb. ⁊ hoc est qꝺ voluerunt Bar. in repeti. l. in cōcubinatu de cōcu. ⁊ glo. in. c. tāta. qui filij sint legi. circa prin. ⁊ aliquid per Bar. in. l. fi. de his qui. vt indig. dicētes ꝙ oīs ille qui nō est nat⁹ ex cōcubina vnica retēta in domo dicitur fili⁹ spuri⁹. Est verū qꝺ est alter casus si requiritur cohabitatio amasij ⁊ cōcubine ad hoc vt fili⁹ sit naturalis nā Bal. in auct. licet. C. de natu. libe. dicit qꝺ aliqui dicūt qꝺ reqritur cohabitatio aliqui nō/sed sufficeret qꝺ sit vnica ⁊ solut⁹ cū soluta ⁊ sic nil affirmat sed remittit se ad Specu. de success. ab intes. cui⁹ verba supra retuli/sed glo. hoc affirmat in. l. in cōcubinatu la primera. ff. de cōcubi. q̄ dicit ꝙ ad hoc vt vere dicat cōcubina reqritur cohabitatio cū ea: licet glo. in fi. dicat qꝺ Plazen. nō exigit cohabitationē per hāc. l. j. approbat ibi Bar. intātū quod Bar. ibi dicit qꝺ si quis haberet filiū ex muliere nō retenta secū vt concubina etiā si cōtraheret cū ea nō legitimaretur talis fili⁹ per subsequēs matrimoniū cū nō cēseretur naturalis. ⁊ spuri⁹ per subsequēs matrimoniū nō legitimatur vt dicit tex. in. c. tanta. qui filij sunt legi. ad oīa supradicta probāda. facit tex. in auct. licet. C. de natu. libe. qui probat qꝺ ad hoc vt filij sint naturales reqritur ꝙ sint nati ex cōcubina vnica ad quā haberet amasi⁹ indubitatū affectū ibi si naturl's ex cōcubina extāt que sola fuerit ei indubitato affectu cōiuncta. ⁊ Dyn. quē refert Bar. in. d. l. in cōcubinatu. dicit qꝺ in cōcubinatu requiritur indubitat⁹ affect⁹ sicut in vxore cui⁹ affectus presumpt⁹ inducitur habitādo cū ea vt cōcubina scōm Bar. allego etiā famosum tex. qui videtur requirere cohabitationē ⁊ qꝺ sit vnica et ad eā habeat indubitatū affectū in auct. de trien. ⁊ semi. in. §. presens autē lex. colla. iij. ibi si autē ei domi donec viuit libera mulier ⁊ ibi vbi oīmodo indubitate siue cōcubine in domo habitate ⁊ ibi si vni cōcubine cohabitauerit/ad quē tex. pauci aduerterunt. alias est. §. sin autem. facit tex. in. §. sancitū in prin. qui. mo. na. effi. legi. ibi sibi affectu copulatam. optimus tex. in. §. si quis autē. qui. mo. natu. effi. sui. ibi talib⁹ enim solūmodo hec sancim⁹ vbi oīmodo indubitat⁹ est cōcubine in domo affect⁹ ⁊ filiorū ibidē que iura vidētur requirere cohabitationē et indubitatū affectū ⁊ dicit glo. nota. quare dicitur indubitat⁹ affect⁹ ⁊ respondet q2 ex eo qꝺ habet vnā solā concubinā quia si duas nō dicitur indubitat⁹ imo dubitat⁹ affect⁹ in. §. si hoc eiusdē. l. ⁊ ꝙ debeāt esse solut⁹ ⁊ soluta. est casus in. l. vnica. C. de cōcubi. vbi tex. dicit qꝺ nemini licētia cōcedatur cōstante matrimonio cōcubinā penes se habere. l. fina. C. cōmunia de manu. ⁊ ꝙ sint tales qꝺ inter eos posset matrimoniū cōtrahi/dicit tex. in. l. nuper in prin. ibi eam tamē cū qua poterat habere cōnubiū ⁊ in. l. si quis. ibi si quis liberos habens naturales ex muliere libera q̄ vxor ei poterat esse. C. de natu. libe. aliud videtur requiri. s. qꝺ tractetur vt cōcubina ⁊ in eo habitu sit in domo. iste est famosus casus in auct. de triē. ⁊ semi. in. §. presens autē lex. colla. iij. ibi in habitu cōcubine in domo degēs ⁊ filij ex ea talib⁹ enim ⁊c. de quo tex. reperio factā paruā mentionē per antiquos nec modernos excepto Ange. qui in. §. cōsiderem⁹. illi⁹ auct. nimis extollit illum ⁊ summat sic filij nati ex ea q̄ in domo est retēta in habitu cōcubine dicitur naturalis ad succedēdū patri in parte a iure permissa/subdit ibi Ange. dicēs nota qꝺ ad

No.qualiter probabitur côcubinatus.

probandū cōcubinatum debes articulare qḋ talis talē teneat mulierē libere in domo sua in suā concubinā et habitu concubinali ea vtebatur τ tractabat vt suā concubinā vicinis scientibus videntibus qḋ est notandū. probatur aperte in. §. si quis autē ibi in schemate cōcubine. De hoc tex. reperio etiā factam mentionē per quendam doctorem antiquū Alberi. de Ro. in Rubri. C. de natu. libe. vbi dicit quod fuit magna questio in prouincia de quodā nobili qui se cō. ad quandam suam familiarem ignobilem ex qua habuit filiū τ eam tractabat sicut famulā in cibo et potu et indumentis τ ducebat aquā de fonte atq; alia ministeria τ seruitia faciebat in domo/ querebat an talis fili⁹ esset naturalis vt sibi posset relinqui secūdū formā auct. licet. refert fuisse determinatū ꝙ nō quia oportet qḋ mater sit in schemate cōcubine sociata. allegat. §. si quis autē defunctus. qui. mo. na. effi. sui. et. d. §. presens sed predicta nō erat talis nā schema cōcubine adeo est affinis vxori qḋ lex ꝓpter discretionem vnius ab altera exigit protestationē quod sit cōcubina. l. in cōcubinatu. ff. de cōcubi. de ri. nup. l. in libere. ad qḋ multū facit secundū eū abiecta cōditio mulierū ar. de donatio. ff. l. donationes circa princi. de his. qui. vt indig. l. post legatum. §. de eo. refert hoc fuisse dictū ab Oldra de ponte in ope suo pe. quaterno fo. xiij. ¶ Ego dum eram aduocatus in chācellaria semper vidi pronūciatū in fauorem filiorū naturaliū quādo erāt nati ex soluto τ soluta licet supradicte qualitates ad vnguem nō essent obseruate in cōcubinatu qḋ videtur cōfirmari per leges hui⁹ regni nā in. vj. parti. titulo. viij. l. viij. incipit/ sin testamento muriēdo hombre que no dexasse hijos legitimos su hijo natural q ne vuiesse auido de alguna muger de que no fuesse duda que la el tenia por suya y q̄ fuesse el hijo engendrado en tiēpo q̄ no vuiese muger legitima ni ella otrosi marido tal hijo como este τc. τ sic ibi tex. clare illū habet pro filio naturali qui est natus ex cōcubina cū indubitato affectu τ ꝙ sint ambo soluti/ τ in. iiij. part. titu. xiiij. l. ij. incipit comunalmente. in fine dicit tex. otrosi ningun hombre puede auer muchas barraganas ca segun las leyes mādan aquella es llamada barragana q̄ es vna sola y a menester q̄ sea tal q̄ puede casar cōella si quisiere aq̄l q̄ la tiene por barragana/ τ in. l. j. incipit naturales y no legitimos llamaron los sabios antiguos a los hijos que no nacen de casamiento asi como los que hazen en barraganas. τ illa lex in fine loquitur notabiliter loquēdo in spurijs dicit/ otra manera ay de hijos q̄ son llamados en latin spurios q̄ quiere tāto dezir como delos q̄ nacen de las mugeres q̄ tienen algunos por barraganas defuera de sus casas y son ellas a tales q̄ se dan a otros hombres sin aquellos que las tienen por amigas porende no saben quien es su padre del que nace de tal muger τc. τ in. l. v. illius tituli incipit/ amiga/ dicit tex. amiga teniendo alguno que no fuesse sierua en lugar de muger de que vuiese hijo natural τc. et in. iiij. part. titu. viij. l. ij. incipit/ naturales son llamados los hijos que an los hombres delas barraganas segun τc. (¶ Addi.) Hodie vero hoc dubium est decissum per legem. xj. thauri. que superuenit postquā hec descripserat genitor meus. cuius verba sunt. Y porq̄ no se puede dudar quales son hijos naturales ordenamos y mandamos que entonces se digan ser los hijos naturales quando al tiempo que nascieren/ o fueren concebidos sus padres podian casar con sus madres iustamente sin dispensacion con tanto que el padre le reconosca por su hijo puesto que no aya tenido la muger de quien lo ouo en su casa nisi sea vna sola ca concurriendo enel hijo las qualidades suso dichas mandamos que sea hijo natural. hec in lege. solum enim duo requiruntur per hanc legem vt dicantur filij naturales. s. quod sint nati ex soluto τ soluta τ quod sint tales quod inter eos posset matri-

moniū cōtrahi sine pōtificis licētia seu dispēsatiōe ⁊ sic cōcordat in his duobꝰ cū .l. vnica. C. de cōcu. ⁊ cū .l. nup. C. de natu. libe. q̄ iura fuerūt allegata per genitorē meū supra. hec .l. videtur habere originē de iure cano. p̄. c. innotuit de electio. q̄ tex. latuit genitori meo ⁊ nimirū nā quādoq̧ bonꝰ dormitat Homerꝰ de quo tex. paulo inferiꝰ videbis. (tio.) ¶ Nota tū̄ ⁊ singlr̄ pro habentibꝰ accessum ad virginē vel viduā ad hoc vt sit licitꝰ cōcubinatꝰ prout a iure ciuili p̄mittebatur requiritur ꝓtestatio qȯ habeat eā in cōcubinā vel alias appareat de cōcubinali cōsensu. Ꝟba Bal. sunt hec in .l. eā quā. C. de fideicō. in .x. colū. in prin. ⁊ nota ꝙ licitꝰ cōcubinatꝰ est inter solutū ⁊ solutā tamē debet interuenire verbū protestātis se tenere in cōcubinā ⁊ factū .s. ꝙ teneatur in domo ita ꝙ passim nō possit vagari circa plurimorū cōcubitꝰ/ nā si non interueniret protestatio vel alio modo appareret de cōcubinali cōsensu cū virgine vel vidua cōmitteretur strupū in auct. de triē. ⁊ semi. §. cōsideremꝰ. in fi. l. si quis viduā. ff. de q̄stionibꝰ. Habet ergo hec cōclusio Bal. ꝙ cū virgine vel vidua esset licitꝰ cōcubinatꝰ amodo quod filij essēt naturales si interueniret ꝓtestatio qȯ habeat eā vt concubinā vel alio modo appareat de cōcubinali cōsensu. sed attēde qꝛ hec iura non probāt suā conclusionē qꝛ tex. in .d. §. cōsideremꝰ solūmodo disponit qȯ habeat vnam solā concubinā nam si plures haberet cessat indubitatꝰ affectꝰ/ ⁊ talis magis dicitur fornicatio quā concubinatꝰ/ ⁊ tex. in .d. l. si quis viduā dicit qȯ cū vidua cōmittitur strupū ⁊ contra eū videtur casus in .l. j. ff. de cōcubi. vbi tex. dicit cū Atilicinio sentio et puto solas eas in concubinatu haberi posse sine metu criminis in quas strupū non cōmittitur. Sed pro cōclusione Bal. ego allego tex. in .l. iij. incipit in cōcubinatu. ff. de cōcubi. vbi tex. qȯ liberta ⁊ ingenua maxime que obscuro loco nata est vel questū corpore fecit in cōcubinatu esse potest. sequūtur verba tex. et faciunt alioquin si honeste vite ⁊ ingenuam mulierē in concubinatu habere maluerit sine testatione hoc manifestū faciēte non cōceditur/ sed necesse est ei vel vxorē eam habere vel hoc recusante strupū cum ea cōmittere/ ⁊ sic videtur ibi casus qȯ cū protestatione qȯ vult viduā vel virginē in concubinā sit licitꝰ concubinatꝰ illo iure. et dicit ibi glo. nota. quod illa protestatio debet fieri in initio quod eā accepit nō post. et ratio huiꝰ decisionis ponitur ibi clare per cōsultū .s. quod ex quo accipit eam in concubinā ⁊ concubinatꝰ illo iure tollerabatur per consequēs cessat pena strupi. verba sunt tex. ibi nec adulteriū per cōcubinariū ab ipso cōmittitur nam qꝛ concubinatus per legē nomē assumpsit extra legis penā est. ⁊ dicit glo. super parte/ penā .s. adulterij vel strupi ⁊ ita per cōcubinatū excusabatur strupū ⁊ per consequēs cessabat pena cū virgine vel vidua ⁊ in expresso per illū tex. hoc firmat glo. in .l. j. ff. de cōcubi. in parte/ strupū/ in fine que dicit qȯ virgo potest assumi in concubinā si obscuro loco nata est vel cū protestatiōe sicut quelibet vidua. minor tamē .xij. annorū non potest accipi in concubinā. tex. in .l. j. ff. de cōcubi. ¶ Reperio tamē quandā .l. part. et est in .iiij. part. titu. xiiij. l. ij. incipit cōmunalmēte que videtur extracta a spiritu .d. l. j. ⁊ .ij. et .iij. ff. de cōcubi. ⁊ videtur intelligere ⁊ declarare .d. l. iij. in vidua honesta cū dicta protestatiōe prout ibi loq̇tur tex. sed in virgine aliud videtur sentire qꝛ virginem prohibet indistincte ⁊ viduā solūmodo postea excipit cū dicta protestatione vide eā quia nō clare loquitur ⁊ cōditor illarū legū forte noluit se declarare ampliꝰ nisi vt loquuntur .d. ll. ff. de concubi. nam ibi lex. j. indistincte videtur prohibere cū virgine ⁊ vidua inquantū dicit eas prohiberi in quas cōmittitur strupū. postea tex. in .d. l. iij. inquantum loquitur de protestatione non aperit clare de virgine sed satis colligitur tā quia dicit honeste vite quā quia dicit excusari a pena strupi/ ⁊ hoc sic in

virgine firmauit glo.in.d.l.j.sed certe.d.l.part.nõ loquitur clare imo magis in virgine videt ꝓhibere ⁊ hec ppetuo cõmẽda ad filios q̃ nascũtur ex virgine vel vidua quã quis habet in cõcubinã si dicãtur naturales. ¶ Addi.) Hoc vero crederẽ indistincte ꝙ filij nati ex virgine vel vidua honesta etiã sine dicta ꝓtestatiõe sint naturales ⁊ hoc per verba gñalia.d.l.thauri.q̃ solũ reqrit qd̃ sint ambo soluti .s. qd̃ possint ambo cõtrahere matrimoniũ sine dispẽsatiõe ⁊ inuenio qd̃ de iure canonico natus ex virgine etiã vi rapta dicat̃ naturalis.iste est tex.multũ singu. in.c.innotuit de electio.ibi quasi furtim.⁊ ibi dicit Bal.iste scd̃m leges videtur esse spuri⁹ q2 nõ est nat⁹ ex cõcubina retẽta in domo sed ex raptu virginis scd̃m canones omnis nat⁹ ex soluto ⁊ soluta est naturalis.tex.est in.d.c.innotuit.qui est nota.ad hoc scd̃m Bal.ibi cui⁹ verba retuli/⁊ nota ꝙ si cõiuges cõfiterẽtur se ante cõplex⁹ matrimoniũ cõtraxisse statur eorũ dictis tã respectu legitimatiõis ꝙ̃ respectu accusationis nisi aliud impedimẽtũ obstaret matrimonio vt notatur in.l.pe.C.de fideiusso.qd̃ alibi nõ reperitur.verba sunt Bal.in.l.eã quã in.vj.colũ.C.de fideicõmi.que verba perpetuo tene mẽti nam multotiẽs accusatur aliquis de raptu virginis ⁊ ad euitandã penã cõfitentur se cõtraxisse matrimoniũ qd̃ ista cõfessio ne dũ operatur quo ad euitãdã penã vt ibi dicit glo.per quã Ange.dicit se euasisse quẽdã sed etiã operatur circa filiorum legitimationẽ.s.qd̃ filij nati ex tali raptu dicãtur legitimi qd̃ verbũ mihi videtur mirabile. (tio.) Adde etiã ꝙ filij nati ex liberta q̃ habetur vt cõcubina cẽsentur naturales cũ potest haberi cõcubina.est casus in.l.j.ff.de cõcubi. vbi tex.dicit quippe cũ honesti⁹ sit patrono libertã cõcubinã quã matrẽ fami.habere etiã si postquã eam habuit patron⁹ furere ceperit.l.ij.illi⁹ titu.idẽ in aliena liberta.l.iij.illi⁹ titu. Jmo cũ liberta propria patron⁹ nõ cõmittit stuprũ dato ꝙ non habeat eã in concubinam.l.cũ tabulis.ff.de his qui.vt indig. ¶ Ancilla autẽ quãdiu est in seruitute antequã manumittatur nõ potest esse cõcubina.l.si quis.C.de natu.libe.cũ alijs ⁊ sic filij non essent naturales.hoc tamẽ limita singulariter duob⁹ modis. Primo qd̃ si aliquis habet ancillã vt concubinã vsq̃ ad tẽpus mortis ⁊ ex ea habuit filios ꝙ si testator aliter nõ disposuit in cõtrariũ ipsi ⁊ ei⁹ filij a lege cõsequũtur libertatẽ.iste est casus singula.in.l.fi.C.cõmunia de manu.in tantũ qd̃ filij cẽsentur legitimi. vult Bal. ibi qui dicit nota mirabilẽ casum ⁊ modũ legitimãdi spurios q2 filij erãt spurij nati ex ancilla cũ inter eã ⁊ dominũ nõ poterat esse matrimoniũ tamẽ morte domini efficiuntur liberi ⁊ per cõsequẽs legitimi.hec ille.Salice.ibi nõ videtur extẽdere tantum nisi ꝙ efficiãtur naturales.dubitat tamẽ si in eis obtinebit dispositio auct.licet. C.de natu.libe.arguit pro ⁊ cõtra/finaliter videtur inclinare qd̃ sic marie attẽto qd̃ in prima.q.dicit qd̃ per illũ tex.habes pulchrã limitationẽ ad iura q̃ dicũt qd̃ filius ex ancilla nõ est naturalis nã hoc sit verũ nisi dñs habeat eã in concubinã vsq̃ ad vite exitũ qd̃ nota. ¶ Addi.) Hodie vero attẽta.d.l.thauri.⁊.d.c. innotuit. crederẽ qd̃ tales filij dicẽtur naturales cũ posset cõtrahi matrimoniũ inter dominũ ⁊ ancillam Ego reperio de iure.ff.statutũ ꝙ pater possit filijs suis natis ex ancilla oĩa bona sua etiã inter viuos donare.est tex.in.l.oẽs in.§.Luci⁹ titi⁹.ff.de his q̃ in frau.credito. cui⁹ verba sunt Luci⁹ titi⁹ cũ haberet creditores libertis suis hisdẽq̃ filijs naturalibus vniuersas res suas tradidit ⁊ Bal.in Rub.C.de his q̃ in frau.credito. ✓si.quero pone cõmẽdauit dictũ.§.Luci⁹.ad hoc qd̃ possum filio meo naturali donare oĩa bona mea sine emãcipatione q2 emãcipari nõ potest.hec Bal. (tio.) Nota etiã qd̃ oĩa iura que filiũ naturalẽ faciũt ex cõcubina vnica ⁊ in domo retẽta limitẽtur nisi concubinat⁹ esset celebrat⁹ inter personas noĩatas in.l.j.C.de natu.libe.nam tales filij

non cēsentur naturales nec in aliquo sunt capaces imo oīno sunt inhabiles ad succedendū. iste est casus in.l.j.C.de natu.libe.facit.l.humilē.C.de icestis nup. ⁊ iste persone declarātur hodie per.l.part.q̄ in veritate fuit extracta a.d.l.j.⁊ est.l.iij.incipit illustres personas in.iiij.part.titu.xiiij. ¶Addi.) Sed cū hodie possit cōtrahi matrimoniū cū his mulierib⁹ per personas cōtentas in.d.l.j.vt dicit ibi auct.posita super dicta.l.j.⁊ ambo sint soluti ꝙ tales filij hodie per.d.l.regni.cui⁹ verba supra retuli dicātur naturales ⁊ tene mēti oīa supradicta vt videas quā necessariū fuit dictam.l.thauri.cōcedere/vt tot dubia totq̧ miserabiles ambages tollerentur.(tio.)

¶Ad predicta vt de naturalibus finem faciamus habeas vnā extenstonē ⁊ aliā limitationē/extēsio sit ꝙ queadmodū ignorantia cōiugū in matrimonio facit filios legitimos dato ꝙ esset inter eos impedimentū ad matrimoniū cōtrahēdū vt in.c.ex tenore ⁊.c.referēte qui filij sunt legi.ita eodē modo ignorātia impedimēti in cōcubinatu facit filios naturales puta aliquis vxorat⁹ habet cōcubinā ipsa ignorat amasiū esse vxoratū si habēt filios ex cōcubinatu censentur naturales.iste sunt due glo.valde singulares.vna est in.c.tāta.qui filij sunt legiti.in parte aliā.ibi enim tex.dicit ꝙ naturales legitimātur p subseq̄ns matrimoniū nō spurij.puta si vir viuēte vxore aliā cognouerit ⁊ ex ea habuerit filios nā etiā si post mortē vxoris cōtrahat cū ea nō legitimātur filij ante habiti. dicit nunc glo.ad propositū hoc esse verū si dicta cōcubina fuit cōscia adulterij.s.qȯ amasius suus esset vxorat⁹ secus si hoc ignorasset q̄ tūc filij nō cēsentur spurij sed naturales ⁊ per cōseq̄ns legitimabūtur p seq̄ns matrimoniū.allegat in argu.d.c.ex tenore.alia glo.singularis est in.c.nō oīs.xxxij.q.ij.in parte constituente.dicit enim glo.quomodo filij Jacob obtinuerūt hereditatē cū alijs genitis ex ancilla illa respōdet ꝙ quidā dicūt qȯ postea Jacob cōtraxit cū ancilla ⁊ sic legitimauit filios per.c.tāta. subdit glo. et in hoc facit/quō ergo fuerūt legitimati q̄ eo tēpore suscepti quando mater vxor esse nō poterat.respōdet ⁊ facit ad propositū qȯ sufficit qȯ tunc posset esse vxorar.eadem causa.q.iiij.c.obijciūtur. ⁊ reperio quendam famosum Doctorem Anto.de Rosel. nomine in quodam tractatu quem fecit de legitimatione in.vij.folio.in.c.incipienti visum est quantū attinet ad vtramq̧ causam qui facit mentionē de hac questione et firmat per dictas glo.qȯ si habui aliquā concubinā cū qua nō poterat esse matrimoniū vt q̄ viro cōiuncta vel erat in tertio gradu tamen ignorabam demū ipsam accepi in vxorē putans posse aut filij ante nati legitimētur videbatur qȯ nō cum ista nō potuit esse vxor nec cōcubina dicit esse cōtrariū per dictas glo.nam sicut defect⁹ in matrimonio putatiuo nō reddit filios legitimos vt in.d.c.ex tenore.ita etiam defect⁹ in cōcubinatu putatiuo nō impedit etiā si sit in matrimonio postea deductū quā determinationē refert ꝙ sequitur dn̄s suus Anto.de But. ⁊ dicit qȯ ipse illam seq̄tur propter illorū auctoritatē licet sit fortis determinatio vt extendatur.c.ex tenore qȯ loquitur in matrimonio ad cōcubinatū in quo est defect⁹ sed ignoratur qȯ nota.idē sequitur quidā modern⁹ Preposit⁹ sancti Ambrosij merus relator approbās ad litteram dictas glo.prout illas habuit a dicto Rosello.in.c.qȯ nobis.iij. colum. qui filij sunt legi.refert sic tenere ibi Anto. ¶Hec opinio potest corroborari ex tex.singulari in.d.c.qȯ nobis.vbi est casus singularis ꝙ si aliqui cōtraxerūt matrimoniū clādestine qui habebant impedimētū ad matrimoniū cōtrahendū tamē bona fide ignorantes illud impedimentum cōtraxerūt dicit ibi tex. quod si postea in facie ecclesie contraxerunt antequam impedimentū detegeretur quod filij nati in dicto matrimonio

Ignorātia in cōcubinatu an faciat filios naturales.

clādestino legitimati sunt per subsequēs matrimoniū in facie ecclesie cōtractū licet putatiuū quasi precedēs turpitudo euanuerit vnde notabiliter extēditur dicta decre. tanta. vt qd ibi operatur verū matrimoniū subsequens operetur opinio matrimonij colorata/ ecce ergo ꝙ filij nati ex illo clādestino matrimonio qui fuerūt spurij licet impedimētū ignoraretur in odiū clādestinatis vt in.c.cū inhibitio de clandes. despōsa. tñ legitimati fuerūt per subsequēs matrimoniū cōtractū in facie ecclesie dato ꝙ impedimentū sit postea detectū/ ꝛ hoc tenēt oēs in.d.c.qd nobis/ ꝛ ibi est casus expressus. ¶ Unde per dictas glo. cū auctoritate illorū qui eas sequūtur videtur inferri quoddā nouū maxime importātie ꝙ quēadmodū in matrimonio ignorātia impedimēti facit filios legitimos ita ignorātia impedimēti in cōcubinatu facit filios naturales dato ꝙ inter amasiū ꝛ cōcubinā esset impedimētū puta qꝛ ipse est vxoratus qd ipsa ignorat ꝛ sic de alijs impedimētis qd satis colligitur ex dictis glo. in quantū dicūt legitimari per subsequēs matrimoniū filiū habitū per vxoratū cū soluta ipsa ignorāte impedimētū si postea matrimoniū contrahāt mortua vxore prima sed si ipse filius fuerat spurius nō poterat legitimari per subsequēs matrimoniū vt est casus in. d.c.tāta. Itē ad hoc facit qꝛ iura q̄ voluerūt ꝙ filius habitus ex cōcubina sit naturalis solū requirūt ꝙ ipsa esset talis cū qua poterat cōtrahi matrimoniū.l.nup.C. de natu.libe.ibi eā tamē cū qua poterat habere cōnubiū ꝛ in.l.si quis eo. titulo ibi ex muliere libera que vxor ei poterat esse sed data ignorātia impedimēti bene poterat esse vxor saltē quo ad legitimitatē filiorū vt in.d.c.ex tenore. ergo ita in cōcubinatu ad faciendū filios naturales. ¶ Aduerte nam in.d.q. quā mouet glo. in.d.c. tanta.s. si legitimētur per subsequēs matrimoniū filij naturales habiti in cōcubinatu existēte impedimēto inter cōcubinarios ad cōtrahendū tēpore quo habiti sunt sed ipsa ignorāte impedimētū. verū est qd glo. ibi ꝛ in.d.c. nō oīs. tenēt qd sic/ quas sequūtur Rosel. ꝛ Prepositus tñ nō est hoc sine dubio. ¶ Et miror de eis qui dicūt qd Anto. hoc sequitur cuius cōtrariū est verū/ nā verū est qd Anto. in.d.c.tanta. in.iij. colū. in vsi. aduerte ad vnū seqtur opi. glo. ꝛ illā approbat dicēs sic aduerte ad vnū qd dicit glo. ꝙ sicut matrimoniū verū legitimat prolē antecedentē ita ꝛ matrimoniū putatiuū ex quo sequitur scdm eū ꝙ si cognosco cōsanguineā vel cōiunctā putās ipsam solutā postea cōtrari matrimoniū cū ea ignorās semper dictū impedimentū imo credens posse cōtrahere ignorās qd esset mihi cōsanguinea vel qd haberet virū ꝙ istud putatiuū matrimoniū legitimat ꝓlē sicut si esset verū ꝛ legitimū matrimoniū qd refert bene notandū. Tamē in.ij. colū. in vsi. nota. iiij. se declarat melius ꝛ nō tenet glo. indistincte dicit enim qd per illā glo. extēditur dictū.c. ex tenore vt sicut matrimoniū legitimat prolē propter ignorantiā ita prodita ex adulterio superueniēte matrimonio legitimetur subdit ꝛ in hoc facit qd est intelligēdū ꝛ tēperandū qñ mulier tēpore quo produxit prolē ignorāter cōtraxerat matrimoniū ꝛ sic prolē prodiderat in colore matrimonij alias si nō cōtraxisset mulier sed fornicario coitu cognosceretur puta vt cōcubina tūc dicit se putare ꝙ nō legitimarētur filij per subsequēs matrimoniū etiā si ignorēt impedimētū ꝛ mater nō fuisset sine culpa dando operā rei illicite/ ꝛ sic aperte Anto. sentit qd si filij essent habiti ex cōcubitu inter vxoratū ꝛ solutā vel aliud impedimētū habētes ipsis etiā impedimētū ignorātibus nō legitimarētur per subsequēs matrimoniū quasi dicti impedimēti ignorātia nil prosit in cōcubinatu sed requiratur qd essent matrimonio cōiūcti ꝛ hoc est qd apte voluit idē Anto. in.c. qd nobis ꝛ sic videtur qd nō bene per Rose. ꝛ Prepo. refertur Anto. imo ipse non dicit illud ad qd inaduertēter allegatur per eos hoc ꝛ magis clare dixit Joan. Andre. in.d.c.

tanta.quē ibi refert ⁊ sequitur Abba.reprobās dictam.glo.imo vt ipse illam recitat glo.tenet contrariū eiꝰ ad quod allegatur/et hoc accidit ex diuersitate librorū nā quidam libri habent in fi.glo. Primū verius alij non habēt Abba.in libro suo nō habebat illā caudā quod cōstat dicit enim ipse nota singulariter istā glo.que hoc cōcludere intendit quod filiꝰ susceptus ex adulterio nō legitimatur etiā per sequens matrimoniū licet alter ignoraret qđ cōmitteret adulteriū ⁊ dicit qđ in hac opinione residet glo.⁊ verū dicit si in dicta glo.nō cōtinētur dicta verba. Primū verius subdit singulariter ibi Abba.post Joā. Andre.illud esse verū vbi non interuenisset matrimoniū hoc est qđ si quis ignorāter cōtraxisset matrimoniū cum cōiugato filij inde geniti sunt legitimi vt in.d.c.ex tenore.secus vbi non interuenisset contractꝰ matrimonij sed ipsi fornicarie se cognouissent. potest esse ratio diuersitatis secundum eos quia contrahens matrimoniū dat operā lei licite ideo ignorantia sua excusatur sed admittens virū sine matrimonio dat operā rei illicite ideo ignorātia sua non est probabilis nec debet inde cōsequi premiū/dicit hāc opinio.placere Do. Anto.⁊ Abb. dicit se putare esse verissimā opinio.qꝛ danti operā rei illicite imputātur omnia que sequuntur preter voluntatē suā.c.tua de homici.hoc idē Frācis. Zabarc in.c.tanta.ij.colū.vbi postillādo dictā glo.in quātum dicit primū verius dicit ipse qđ hoc aliqui nō habent nec debet esse si intelligatur quādo habens vxorem ex alia non vxore suscipit filiū sed dicta additio ꝓcedit quādo cū secūda ignorāte de primo matrimonio cōtraxit ⁊ sic aperte cōcordāt oēs isti in hoc qđ si filiꝰ esset susceptꝰ ab illa cū qua nō erat matrimoniū contractū nihil prodest ignorantia impedimēti vnde requirūt oēs isti matrimoniū. ¶ Per hec videtur dicēdū qđ si dicta glo. nō est vera vt isti fatētur ⁊ aliquis habēs filiū ex aliqua q̄ nō est vxor nec sunt matrimonio cōiūcti inter quos est impedimētū tamē ignoratū etiā si postea cōtrahat matrimoniū cū ea non legitimat̄ talis filiꝰ per subsequēs matrimoniū ex eo qꝛ nō fuit habitꝰ in figura matrimonij qđ a fortiori sit dicēdū in eo qui habet cōcubinā ⁊ ex eo habet filiū ⁊ ipsi sunt cōiūcti ⁊ cōsanguinei vel est inter eos aliud impedimētū ꝙ etiā si ipsi vel alter illorū ignorēt impedimētū filiꝰ nō erit naturalis qꝛ si esset naturalis legitimaretur per subsequēs matrimoniū vt in.d.c.tāta.cuiꝰ cōtrariū affirmāt impugnātes dictā glo.opinio istorū potest corroborari sic nos reperimꝰ qđ dictum.c.ex tenore.⁊ alia iura que disponūt vt ignorātia impedimēti faciat filios legitimos loquuntur in his qui sunt cōiuncti per matrimoniū quibꝰ lex voluit fauere in fauorem matrimonij.que igitur potestas nobis data est ad extendēdum dicta iura vt etiā habeant locum in his qui nō sunt cōiuncti per matrimoniū sed cōcubinatu vel alio coitu illicito vt ⁊ filij censeātur naturales habiti inter cōsanguineos ipsis ignorātibꝰ consanguinitatē ita vt per cōsequēs legitimētur per subsequēs matrimoniū.preterea pro hac opinione fortiter facit tex.in.c.cum inhibitio de clan.despen.vbi tex.dicit quod si aliqui habentes impedimentū contraxerunt matrimonium clandestine etiam si essent ignorantes impedimētum filij censentur spurij. ecce ergo casum fortiorem quia isti dabant operam rei licite.s.matrimonio tamen quia illud cōtraxerūt clandestine ⁊ nō in facie ecclesie nil prodest eis ignorātia quāto magis in cōcubinatu nil ꝓdesse videtur

¶ In vno casu videtur posse substineri opinio istorū.s.vbicūꝗ vxoratus vel cōsanguineus haberet filiū ex cōsanguinea vel vxoratus de soluta:quā tamen non habebat vt concubinā nec cū solēnitatibus requisitis in concubinatu nam etiā si isti fuerum ignorātes impedimētum non legitimaretur talis filius per subsequens matrimoniū cū fuit spuriꝰ vt in.d.c.tanta.⁊ qꝛ cū oīno dederūt operā rei illicite ⁊ omnino

reprobate ꝛ talis coitus nõ sit extra penã legis prout de cõcubinatu dicit tex.in.d.l. in cõcubinatu.nõ est quid posset sibi prodesse ignorãtia ad legitimationẽ prolis: ad qḋ facit.d.c.tãta in quãtũ loquitur de spurijs cũ oĩs ille qui nõ est nat⁹ ex cõcubina vnica in domo retẽta dicitur spuri⁹ scḋm Bar.in.d.l.fina.ff.de his qui.vt indig. sed ad hoc posset respõdederi ꝙ secũdũ cõmunẽ opinio.legitimãtur filij per subsequẽs matrimoniũ si sunt habiti eo tẽpore quo ipsa poterat esse vxor licet alie solẽnitates cõcubinat⁹ non interuenissent. Sed si haberet eã vt cõcubinã est magis dubiũ si prosit ignorantia impedimẽti ꝛ qui velit tenere glo.in.d.c.tãta.et.d.c.nõ omnis.et sequatũ posset respõdere ad fundamẽta Abba.ꝛ aliorum qḋ secundũ ius ciuile qḋ non facit omnimodo incapaces filios naturales cõcubinat⁹ nõ erat reprobat⁹/ imo ille coit⁹ erat extra penã legis vt in.d.l.in cõcubinatu. ꝛ sic nõ potest dici quod dabat õnino operã rei illicite vt nihil prosit ignorãtia impedimenti ad causandã in filijs dictã naturalitatẽ/ ꝛ etiã licet hodie tam de iure canonico quã etiam ciuili secundũ leges regni nostri sit reprobatus cõcubinatus tamen non propter hoc est sublata naturalitas in filijs nec capacitas succedendi per ius ciuile filijs naturalibus attributa imo etiam de iure canõnico seruabitur forma succedẽdi in eis data per ius ciuile vt volunt omnes in.c.lator ꝛ in.c.tanta qui filij sunt legi.vt supra dictũ est/ ꝛ sic ignorantia impedimenti habita in cõcubinatu faceret filios naturales ad minus legitimarentur per subsequens matrimoniũ vt voluerunt dicte glo.licet glo.in.d.c.non omnis. bene põderata non multũ vrgeat ad propositum cum videatur se referre ad consuetudinem ex qua credebatur quod posset esse vxor: vt in.c.obijciuntur eadem.q.iiij. cogita ꝛ inhereas equiori ꝛ saniori opinioni ad salutẽ anime ꝛ conscientie.

Quí dicantur filij spurij.

¶ Quí aũt dicãtur filij spurij dicit qḋ proprie dicũtur illi qui nõ sunt nati ex cõcubina vnica in domo retẽta ꝛ Bar.posuit hãc diffinitionẽ in.l.fi.in prin.ff.de his.qui.vt indig.dicens quod accipimus spuriũ omnẽ natum ex coitu nõ approbato a lege seu qḋ a lege nomen nõ sumit vt natus ex coitu adulterino vel meretricali vel ex cõcubina cũ plures haberet vel ex aliqua quã non haberet ex indubitato affectu.idẽ de nato ex sacerdote etiã si sacerdos haberet aliquã in concubinã cum eis non liceat habere concubinã.C.de epis.ꝛ cle.eum qui probabilem ꝛ per totũ de coha.cle.ꝛ mulie.hec ille post Dy.in Rub.de concubi.idẽ Bar. in repeti.l.in cõcubinatu.ff.de cõcubi. Abb.in.c.tãta.qui filij sunt legi.iiij.colum. vẽ.quidã sunt filij spurij. Specu.qui filij sunt legi.circa prin.probatur ista cõclusio in.l.iij.circa prin.soluto matri.C.ꝛ in auct.licet.in fine,C.de natu.libe.cum alijs.l. vulgo.ff.de sta.homi.facit glo.in.c.tanta.qui filij sunt legi.vbi glo.loquitur aliqualiter imperfecte dicẽs filij spurij sunt nati ex adulterio vel qui vulgo concepti ꝛ etiã glo.in.c.nisi cũ pridẽ de renũ.in parte/manzeres/loquitur etiã minus bene inquãtum dicit qḋ filius spuri⁹ dicitur natus ex concubina. ¶ Ueritas est illa quã dixi quod filij spurij proprie dicũtur illi qui sunt habiti ex coitu non approbato a lege ciuili seu quod a lege nomen non assumpsit qḋ patet ad sensum nam ex concubinis habitis cũ solẽnitatibus de quibus ante nascuntur solũmodo naturales vt per totum C.de natu.libe.ergo alij spurij cẽsẽtur licet inter istos sint aliqui nati ex dãnato coitu ¶ Additio.) quid autẽ hodie sit statutũ per leges regni vidisti supra.

De successiõe filiorũ spuriorum naturaliũ.

¶ Uiso qui dicantur filij spurij et qui naturales/restat nunc videre circa successionẽ eorũ cum pollicitus sim semper id qḋ a iure

cõmuni statutũ est presupponere vt melius legis materia intelligatur ideo aduertendũ quod de iure cõmuni circa naturaliũ successionẽ statutum est q̃ȯ stantibus filijs legitimis vel matre testantis non potest pater in testamẽto dictis naturalibus ⁊ eorũ matri relinquere vltra vntiã ipsis naturalibus nõ stantibus solum semi vntiam cõcubine potest relinquere vltra dictã metam relictũ reddit ad legitimos successores ipsi⁹ testãtis.est casus in.l.matre.C.de natu.libe.⁊ in.§.discretis.qui.mo.natu.effi.sui.colla.vij.vbi vna vntia dignos eos esse fecerũt et hanc cũ matre et ibi non posset filijs eorũ ꝗ matri vltra vnã relinquere vntiam aut donare naturalibus aut cõcubine. ¶ Hoc limita eleganter nisi testator haberet duodecim filios legitimos et vnũ naturalem quia tunc nõ posset pater relinquere vnam vntiã dicto filio naturali ne plus habeat naturalis quã legitimus.l.cõmuniũ in fine.C.de natu.libe.auct.de nup.§.quoniã varie.ita reperio dicere Albe.in auct.licet.C.de natu.libe.sed refert q̃ȯ Mar.de Fano tenet contrariũ ⁊ nimirũ quia aliquando plus habet filia exheredata quã preterita q̃ȯ dicitur absurdũ.l.maximum vitiũ.C.de libe.prete. ¶ Sed in hoc de ascendẽtibus testantis aliter de iure auctenticorũ statutum est quia si aliquis nõ habet filios nec descẽdentes legitimos habet tamẽ ascendẽtes relicta dictis ascẽdentib⁹ legitima totũ residuũ poterat dictis naturalib⁹ relinquere.casus in.§.discretis.versi.si vero filios.qui.mo.na.effi.sui.et in auct.licet.C.de natu.libe.sed si nec habet descendẽtes legitimos nec ascẽdentes de iure.C.solũmodo sex vntias permittebatur relinq̃re vt in.l.humanitatis.C.de natu.libe.hodie secundũ ius auctẽticorũ potest pater oĩa bona naturalib⁹ relinq̃re.tex.in.d.auct.lz.que fuit sumpta ex.§.si vero filios qui.mo.na.effi.sui. ¶ Ab intestato si nõ supsunt legitimi nec cõiux defuncti patris sui succedũt naturales in duabus vntijs cũ matre eorũ diuidẽdis.tex.in.d.auct.licet.si legitimi supersunt in nihilo cũ eis succedũt est casus ibi ⁊ magis clar⁹ in.§.si quis igitur habẽs qui.mo.na.effi.sui.ibi ab intestato nihil oĩno ⁊c. Hodie statutũ est ꝙ pater etiã extantib⁹ filijs legitimis potest filio naturali relinquere quintã partẽ bonorũ vt habetur in hac.l.itẽ hodie hoc de cõiuge legitima patris naturalis corrigitur/imo filius naturalis succedit in duabus vntijs ipsi⁹ patris naturalis dato q̃ȯ supersit cõiunx legitima ipsi⁹ ita dicit tex.in.vj.part.titu.xiij.l.ix.incipit las leyes antiguas. ¶ Addi.) Itẽ hodie est statutum per.l.x.tauri.q̃ȯ etiã extantib⁹ filijs ascẽdentib⁹ legitimis pater potest filijs naturalibus oĩa bona relinquere per quã.l.corrigitur hodie auct.licet.C.de natu.libe.in prin.qua cauebatur q̃ȯ relicta parenti legitima possit pater filio naturali oĩa bona donare vel legare/sed hodie per istã.l.thauri.pater potest ascẽdentes exheredare si vult vel legitima priuare si habet filios naturales q̃ȯ videtur durũ.(tio. ¶ Et tenendum si hec successio que filijs naturalib⁹ defertur per ius ciuile seruabitur de iure canonico quidã Doctor antiquus nomine Gofre.in.c.lator qui filij sunt legi.tenuit ꝙ non/dicẽs ꝙ cum de iure canonico omnis coitus preter vxoriũ sit expresse reprobatus.xxxij.q.iiij.nemo et.c.meretrices.non debent isti parẽtibus in aliquo succedere.sed Hostiẽ.ibi ⁊ cõmuniter oẽs.et in.c.tanta.eo.titulo tenet contrariũ imo q̃ȯ forma illa succedẽdi seruetur etiã de iure canonico sentit glo.in.d.c.tanta.⁊ in.d.c.lator.⁊ in.c.nisi cũ pridẽ de renũcia.mouetur quia hodie etiã de iure canonico oĩs coitus est reprobatus per auct.de leno.et ince.nup.⁊ in alijs vbi imperator dicit ꝙ est castitatis amator ⁊ quod in spiritualib⁹ vult sequi dispositionem canonum vt in auct.de eccle.titu.sed sicut potest imperator per rescriptum habilitare filios naturales ad hereditatẽ paternã vt in auct.qui.mo.na.effi.sui.⁊ legi.ita per.l.generalẽ/

⁊ licet sic coitꝰ cōcubinariꝰ sit hodie reprobatꝰ tamē voluit et potuit imperator vocare naturales ad successionē modo ⁊ forma de quibꝰ ante. et q̄r in hereditatibꝰ stādum est iuri ciuili ex quo ius canonicū non disponit expresse contrariū. est casus nota. in. c. per venerabilē. qui filij sunt legi. et hoc nota ad extensionē dictarum legum permittentiū naturalium successionē. et hec opinio placet Abba. in. d. c. tanta.

❡ **Notandum est igitur q̄d existentibus legiti**mis filius naturalis nō succedit in testamento nisi in quinta quā ei potest pater relinquere. facit Gene. xxj. c. vbi dicit tex. ꝙ cū vidisset Sarra filiū Agar egiptie ludentē cū ysaac filio suo dixit ad Abraam / eijce ancillā hanc ⁊ filiū eiꝰ non enim erit heres filius ancille cū filio meo ysaac q̄d impleuit Abraā licet dure accepisset propter promissionē sibi factā cum ⁊ dn̄s ei dixisset / sed ⁊ filiū ancille faciā in gentē magnam quia semē tuū est. vt latiꝰ hoc pulchre declaratur in. c. nō omnis. xxxij. q. ij. et in. c. recurrat. eadē causa. q. iiij. ⁊ Judicū. xj. c. legitur: q̄d postq̄ creuerūt filij Galaad eijecerūt iepte Galaadites virū fortissimū quē habuit Galaad ex meretrice dicentes heres in domo patris esse nō poteris quia de adultera matre natꝰ es / ❡ Sed tenebis mēti q̄d naturalis licet nō succedat ex testamēto stantibus legitimis tamen alēdi sunt filij naturales per quoscūq̄ heredes patris sui nō solū filios heredes sed etiā per heredes extraneos. nota. tex. in auct. licet. C. de natu. libe. ibi pasci vero naturales a legitimis ⁊ hoc de heredibꝰ extraneis extollūt ibi Doctores / ❡ Jntantū ⁊ hoc est notandū ꝙ executores deputati a testatore possunt alimenta filio naturali prestare / nō obstāte ꝙ pater expsse ꝓhiberet ne prestarētur. hec fuit cōclusio Bal. in l. id q̄d pauperibꝰ. C. de epis. ⁊ cle. / sed in fortiori casu reperies quoddā elegās consiliū Dyni de Mus. ⁊ est in meis cōsiliū. jx. incipi. questio talis. quidā noīe Candutiꝰ vbi dicit ꝙ pater quidā habens quendā filiū naturalē ⁊ alios legitimos relinquit dicto filio naturali victū ⁊ vestitū et necessaria donec ipse stare voluisset cū filijs legitimis patris sui ad seruiendū eis ⁊ eos adiuuandū ⁊ si hoc facere noluisset nil perciperet nec victū nec vestitū vel necessaria de bonis suis / cōcludit ꝙ etiā si dictꝰ filiꝰ naturalis noluit stare nec habitare cū predictis filijs legitimis fratribꝰ suis nec cōditionē p̄ris sui in testamēto appositā adimplere petere posset alimēta ad vitā necessaria sibi deferri / mouet ⁊ bene q̄r alimēta debētur filijs naturalibꝰ de bonis parētū ex quadā necessitate per legē imposita in auct. qui. mo. na. effi. sui. §. discretis. et. §. q̄r vero. ⁊. d. auct. licet / ideo per dispositionē p̄ris nō potuerūt auferri nec minui cum id quod a lege datur non potest auferri per hoīem in auct. de nup. §. si non soluebat. Jtē quia ei nō impleuit voluntatē defuncti illud solū aufertur q̄d percipiebat ex incerta ⁊ absoluta defuncti volūtate / id autē q̄d legis auctoritate percipere poterat nō aufertur in auct. de here. et falci. in. §. si quis autē / Finaliter q̄r si relictū alimentorū debitū est a legis auctoritate vt supra probatū est / sequitur ꝙ in eo q̄d relictū erat nullum onus cōditionis apponi potuit argumēto. l. j. ff. de adoptio. de dote prelega. l. cū quis in prin. ⁊. §. mulieri ad. l. falci. l. pater filiū / ❡ Ex quo retine elegantē extēsionem ad. d. auct. licet et ad oīa iura que disponūt filios naturales esse alimentandos per heredes patris / vt procedāt etiā si pater hoc prohibuisset seu filius naturalis non implesset cōditionē a patre appositā propter cuius nō implementū pater prohibuit et precepit ne alimēta eis cōcedātur quod tene menti perpetuo. / ❡ Alio ⁊ secundo mō dico ampliari dispositionē. d. auct. licet. ⁊ aliorū iuriū disponentiū vt filij naturales sint alēdi ab heredibꝰ patris vt procedāt etiā in casu in quo ab intestato succedūt

Singulares extensiones ad auct. licet.

puta ab intestato legitimis nõ extãtib⁹ succedũt in duabus vntijs q: vltra hoc sunt alẽdi. iste est casus singu. in d. §. discretis in vẽsi. ⁊ alimentũ dam⁹ eis ⁊ ibi hoc expsse firmat glo. in parte vntias/ qđ etiã expsse firmat Bar. in d. §. discretis in versi. secđo nota dicẽs ibi esse casum qđ fili⁹ naturalis succedit patri nõ habẽti legitimos in duab⁹ vntijs ab intestato ⁊ vltra istas duas vntias debet habere alimẽta de bonis pr̃is. idẽ ꝓbatur in. §. cõsiderem⁹ de triẽ. ⁊ semi. colla. iij. et ibi idẽ tenet Bar/ qđ nota q: cõtrariũ videt sentire tex. in d. auct. licet. et in. §. si q̃s igitur habẽs in auct. qui. mo. na. effi. sui. vbi tex. põnit duos cas⁹ in qb⁹ est aled⁹/ Prim⁹ qñ legitimi extãt. Secũdus qñ supest legitima cõiunx ⁊ sensit Sali. in d. auct. licet. primũ tene ad cui⁹ fũdamẽtũ Salic. nõ aduertit. ¶ Filia etiã naturalis dotãda est tex. ⁊ ibi Bar. in l. vxor. §. naturalis. ff. de lega. iij. per Doc. in l. j. ff. solu. matri/ sed de necessitate nõ tenetur eam dotare. casus est ibi quẽ ad hoc inducit Bal. in l. fina. C. de dotis promi. ⁊ in l. neq̃ mater. C. de iure do. qđ intellige nisi esset filia inops. Bal. in d. l. neq̃ mater.

¶ Hec de filiorũ naturaliũ successiõe quid in nepotib⁹ dic qđ si habeo nepotẽ naturalẽ ex filio legitimo siue nepotẽ legitimũ ex filio naturali siue nepotẽ naturalẽ ex naturali mortuo nulla sobole legitima existente succedũt ex testamẽto in totũ etiã scđm ius. C. et in hoc priuiligiãtur magis de iure. C. nepos naturalis siue legitimus ex filio naturali q: fili⁹ naturalis de iure illo non succedebat nisi in vj. vntijs ex testamẽto legitimis nõ extãtib⁹ vt est casus in l. humanitatis. C. de natu. libe. nepos in totũ casus est in l. fi. C. de natu. libe. ratio est scđm Bal. ibi q: cessat ratio odij vnde nepos cẽsetur iure extranei ⁊ in hoc nõ est alibi ille tex. scđm cũ ius etiã auctẽticorũ idẽ filijs attribuit vt in auct. licet. C. de natu. libe. si extãt legitimi tunc seruatur per oĩa in eorũ successiõe id qđ dictũ est supra de iure. C esse statutũ in successiõe filiorũ naturaliũ ita dicit tex. in d. l. fi. ⁊ hoc est ex testamẽto ab intestato oĩno excludãtur a successionib⁹ auorũ ⁊ proauorũ ⁊ ab eorũ cognationib⁹ ita dicit tex. in d. l. fi. ita q̃ de iure. C. illud. idẽ erat statutũ in filijs qui in nibilo ab intestato succedebãt vt in d. l. humanitatis. ¶ Sed optima est dubitatio cũ iã hodie d. l. humanitatis q̃ filios naturales excludebat ab intestato legitimis extãtib⁹ sit correcta ꝑ auct. lz. posita sup eadẽ lege imo qđ succedãt in duab⁹ vntijs vt lati⁹ ibi disponitur si seruabitur idẽ in nepotib⁹ vt etiã sit correcta in hoc d. l. fi. videtur q̃ nõ idẽ: cũ d. l. fina. indistincte loquitur ⁊ d. auct. licet. solũmodo venit ad corrigendũ in filio/ ⁊ in eo loq̃tur. Salice. tenet cõtrariũ in d. l. fi. dicẽs qđ etiã nepos ab intestato succedit in duab⁹ vntijs sicut fili⁹ cũ nepos rep̃sentat patrẽ ⁊ sic in totũ succedit si est legitim⁹ in auct. in successiõe de suis et legi. here. sic naturalis in duab⁹ vntijs vt pr̃ ⁊ dicit q̃ hec opinio est eq̃or et humanior et satis ꝓbatur ex mẽte d. l. fi. q̃ ideo claudit viã nepotib⁹ naturalib⁹ q: etiã filijs erat clausa et ad hoc forti⁹/ si ergo aperitur filijs ergo nepotib⁹. arg. d. l. fi. ibi ea enim subsistẽte ⁊ q: aperte dicta l. expsse dicit qđ nõ debet ita restringi via relinquẽdi nepotibus naturalibus sicut et filijs. ¶ Per que infertur qđ cum existẽte legitima sobole pater poterat relinquere filio naturali vnã vntiã vt d. l. matre. ⁊ ante dictũ est idẽ in nepote naturali ex filio premortuo secũdũ Salice. de quo est tex. clarus in d. l. fi. que vult expresse qđ legitima sobole subsistente seruetur in nepotũ successione ea que in filijs erant statuta. ¶ Et per illum tex. ⁊ hanc doctrinã infero singulariter ad extensionẽ huius l. que existẽtibus legitimis permittit patri relinquere quintã filio naturali qđ idem sit seruãdum in nepote naturali ex filio premortuo vt quintã ei relinquere posset quod perpetuo tene menti.

Nepotes an succedãt auo siue sint spurij vł naturales.

bi [handwritten marginal note, partly illegible] ... fol. 93 ... [illegible]

¶ Circa hoc queritur de pulchra questione quid in nepote legitimo vel naturali ex filio spurio. glo. mouet hanc questionem in. d. l. fina. & cõcludit qd est fienda distinctio vtrũ auus habeat legitimã sobolem vel non prout dispositum est in nepote ex naturali/ & sic vult qd auus posset huic nepoti legitimo ex spurio relinquere eo modo et forma quib9 posset naturali siue legitimo nepote ex filio naturali vt lati9 ante dictũ est & sic nõ stantib9 legitimis potest illũ vniuersaliter heredẽ instituere. Bar. seqtur glo. sed cum quadã distinctione & loquitur multum notabiliter super examinatione illius glo. in. l. gallus in. §. quod si is. ff. de libe. & posthu. dicens qd aut constat quod contéplatione patris auus eum nõ instituit/ puta quia dixit qd volebat vt ad patrem suum nõ perueniret vsusfructus/ & sine dubio institutio valet quia hic nepos succedit ex se nõ ex persona patris/ itẽ quia culpa patris per quã exheredatur non nocet nepoti. l. iij. in. §. si emãcipatus. de contra ta. l. si quis filiũ de inoffi. testa. aut constat quod contéplatione filij spurij eum instituit & tunc nõ valet. allegat. d. l. fina. aut dubitatur & tunc dicit qd quidquid dicat Rofre. est in opiniõe quod cõtéplatione patris non videatur institutus imo propter se quia indubio presumitur dilectus. l. merito. ff. pro socio. & sic cõcludit semper esse tenendam opinio. glo. nisi constaret quod eum instituit contéplatione patris. s. filij spurij ipsius testãtis. Est verũ quod Ange. in. d. §. quod si is. & Ray. & Bal. in. d. §. quidã recte eiusdem. l. & Specu. de succes. ab intes. §. j. versi. quid ergo si heres. Cyn9 in. d. l. fina. Ange. in. §. fina. qui. mo. natu. effi. sui. tenent cõtrarium imo qd auus non posset relinquere nepoti ex filio spurio quãdo talis nepos esset in potestate patris ar. l. queritur cũ simili. C. de bonisq3 libe. nihilominus tene opi. glo. & Bar. que est magis cõmunis quã tenet Federi. in cõsulendo cõsilio. lvij. incipi. mihi videtur qd in priuilegijs & Iaco. de Be. in. d. §. fina. qui. mo. natu. effi. sui. Bar. idem in. l. fina. ij. colun. de his qui. vt indig. & in consilio incipienti Odutius de Baldo Ioan. de Imo. Rapha. Paul. Alexan. in. d. §. quod si is Ioan. de Imo. in. c. ij. de testamen. Ange. Salice. Bal. in. d. l. fina. Ange. post alios antiquos in. l. libertas testamento. ff. de manumi. & probatur bene ex ratione dicte. l. fina. dum dicit frenandũ esse vitium paternũ/ que ratio videtur cessare in nepote circa quẽ nihil vitij cõmisit auus nisi respicias mediã personã ad. l. queritur de bonisq3 libe. potest respõderi quod illud erat de iure. ff. quo iure per filium omnia patri acquirebãtur. l. placet cũ alijs. ff. de acqui. here. qd hodie cessat cũ aduenticia quo ad proprietatẽ filio acquirãtur vt. l. cum oportet. C. de bonisq3 libe. sed nec vsusfructus isto casu acqretur patri vt statim dicetur & qd in hoc nepote legitimo ex spurio seruetur opinio glo. s. ex tent legitimi vel non tenuit Alexan. consulendo in. iiij. volu. consilio. lxxiiij. & hec est cõmunis opinio quã fere sequũtur omnes licet Ange. in. l. & qui in vxorem. ff. de adoptio. ponat quoddã consiliũ ad hoc vt posset relinqui nepoti ex spurio quod non est necessarium seruata cõmuni opinione de qua supra quod inuenies in lectura precedenti. ¶ Intantum & hoc est notandũ quod quando in dubio sumus puta quia auus nil dixit in testamẽto non videtur institutio etiã in vsufructu qui debet acquiri patri per filium/ imo isto casu talis vsusfructus nõ acquiretur patri spurio: ideo remanet apud nepotem institutum. ita dicit singulariter Bar. in. d. §. quod si is dicens quod ad hoc vadit animus suus ex eo quia cum dictus vsusfructus non potest patri queri directo nec per obliquum. l. si is qui. ff. de vulga. debet remanere apud nepotem institutum. Hoc idem sequitur Salice. in. d. l. fina. C. de natu. libe. dicit esse casum in. d. l. fina. vbi nepos ex legitimo matrimonio capit ab auo & nihil queritur patri cui pater nec relinquere poterat & per alia de qui-

bus ibi per eum secutus in hoc de vsufructu opinio Bar. licet nullam de eo faciat mentionem/ idem in hoc de vsufructu tenet ipse Bar. in. l. j. ff. de aucto. tuto. idem Ange. in. d. l. fina. Alexan. in. d. §. quod si is. licet Ange. ⁊ Imo. in. d. §. quod si is. velint cum aliquali distinctione impugnare Bar. sed tu tene opinionē Bar. que est vera vt ex eius fundamētis constat. ¶ Conclude ergo quod auus potest relinquere nepoti legitimo ex filio spurio/ idē si nepos esset naturalis ex spurio seruata distinctione stantibus legitimis vel ne vt dixit glo. in. d. l. fina. quā fere oēs sequuntur. ¶ Qđ limita nisi ille nepos esset natꝰ ex filio incestuoso quia ei non potest relinqui ab auo elegans fuit consiliū Bal. in. l. si quis incesti. C. de incestis nup. vbi expresse firmat qđ nō valet relictū factū ab auo nepoti legitimo ex filio incestuoso mouetur quia dictus auus nō potuit testari nisi inter certas personas de quibꝰ in. d. l. si quis incesti. fit mētio/ sed cum ille nepos non sit de personis permissis ergo ⁊c. vnde dicit sic eleganter limitari debere. d. l. fina. C. de natu. libe. nisi error excusaret ab incestu secūdum eum per. l. qui cōtra. C. eo. titulo. ⁊ hoc tene mēti quia alibi forte nō inuenitur licet Bal. dicat Cynū ⁊ Bar. sic tenere/ tamē nullus eorum dicit in locis per eum allegatis. hoc dictū extollit valde Alexan. in. d. l. gallus. in. §. quod si is. trāsit cum eo dicens non meminisse se alibi legisse sed ego reperi alibi scriptum contrariū nam Paul. de Cast. in. d. §. quod si is in. ij. colun. vsi. vltimo Dynus. expresse refert Dynum dixisse ibi quod nepos natus ex filio incestuoso posset heres institui ab auo quod ipse colligit ex illo tex. cū glo. vbi cauetur qđ incapacitas filij existentisꝰ penes hostes non nocet nepoti quo minus posset institui/ ita dicendū in incapacitate filij incestuosi. ⁊ hoc sequitur idem Paul. per rationem decidendi positam in. d. l. fina. Paul. forte occupationibus impeditus non respondet Bal. fundamentis/ forte cū non vidit/ sed ego dico quod dicta. l. incesti per quam se fundat Bal. inquantū solū permittit auo ius testandi inter certas personas non loquitur prohibitiue nisi solū in filio incestuoso quod probatur ibi/ sed nec vxorem nec filios ex ea edictos habere credatur ⁊ ibi nihil prorsus predictis sed certe nimis astringit in fauorē Bal. tex. in. d. l. si quis incesti. inquantū non solum prohibet filium incestuosum posse succedere sed ponit metam testandi patri ibi testamento suo extraneis nihil relinquat. Item dat ei personas necessarias ad suadendū ibi sed siue testato siue intestato legibus ei ⁊ iure succedant si qui forte ex iusto ⁊ legitimo matrimonio edicti fuerint hoc est de descendentibꝰ/ filius/ filia/ nepos/ neptis. de ascendentibus pater ⁊ mater. ⁊c. ⁊ ibi vt his tantū modo personis per quem tex. securius tenerē opinio. Bal. ad quā nec ad eius fundamenta non aduertit Paul. de Cast. ¶ Unde de iure. C. tenerem pro vera opinionē Bal. sed vnum ponderabis ⁊ cogitabis/ quod cum hodie cesset dispositio illius. l. imo bona contrahentiū in cestas nuptias confiscentur vt in auct. incestas. C. de incestis nup. videtur quod donec fiscus petat ipse sit dominus ad disponendū quia hec exceptio bona sunt confiscata/ non excludit donec per fiscū petatur ⁊ feratur sententia. l. his consequenter. ff. fami. her. ⁊ sic videtur quod iste non data sententia contra eum posset disponere de bonis suis non astrictusꝰ ad personas de quibus in lege. C. ⁊ per consequēs posset nepoti relinquere. nisi dicas quod vbi fiscus non peteret remanet in suo vigore. l. C. supradicta que ius testandi solummodo inter certas personas concedit vt dictum est. Adde Bal. quem nullus istorum allegat in. c. in presentia. vij. colū. de probatio. vbi dicit idē qđ supra. s. qđ licet nepos legitimus natus ex spurio posset institui/ tamē hoc fallit in nepotibus natis ex filio incestuoso quia a nullo ex parentibus institui possunt dicit esse casum vnicū in. d. l. si

quis incesti. ¶ Secūdo limita & intellige regulā predictā ex testamēto quia tūc nepos legitimus ex filio spurio nō succedit auo ita dicit Salice. in.d.l.fina. reprobās in hoc glo. illius.l. imo qđ in nihilum succedat auo etiam patre premortuo. ratio secundū eum quia stirpes illegitimus nō potest habere ramū legitimū & quia iste nepos etiam de legitimo matrimonio natus cēsetur extraneus auo propter filium qui habetur pro extraneo vt in.d.auct.licet. probatur per.d.l.fina. vbi filius naturalis si non succedebat in aliquo nec nepos ex eo / mihi videtur qđ est casus expressus de hoc in.d.l.fina. & in.l. humanitatis. C. eo. titulo. ¶ Tertio limita nisi iste auus haberet prolem legitimā quia tunc auus non potest dicto nepoti aliquid relinquere nisi quantū poterat patri suo ita sentit glo. in.d.l.fina. & moderni alij in.d.§.qđ si is & Paul. de Cast. ibi clarius ceteris.ij.colū. dicens quod iste casus fuit omissus per Bar. & est tex. clarus de hoc in.d.l.fina. vbi tex. dicit qđ vbi existit proles legitima debet in nepotū successione seruari id qđ in filijs erat prouisum quod multū notat ibi Paul. dicens per aliū hoc non esse ponderatum. ¶ Per qđ etiam infertur qđ si habeo filium legitimū & ex eo nepotem bastardum an possem dicto nepoti relinquere quidquid volo q̄ si habeo prolem legitimam & non possum nisi quatenus pater eius dicti filij bastardi ei poterat relinquere si habuerat prolē legitimam / sed si nō habeo prolem legitimā possum ei relinquere tex. in.d.l.fina. secūdum Paul. in.d.§. quod si is. & certe si recte consideretur aperte determinat hoc tex. & glo. in.d.l.fina. & supra dictum est. ¶ Quid autē si nepos est spuri⁹ natus ex filio legitimo an obtineāt predicta ita qđ auus dicto nepoti spurio posset relinquere nō mouent isti moderni sed reperio qđ hanc questionē mouet & decidit Specula. de succe. ab intes. iiij. colun. in vsi. quid igitur si habes filium legitimū / vbi querit si aliquis habet filium legitimū et ex eo nepotem spuriū quia est filius spurius illius filij legitimi instituit spuriū heredem nūquid tenet institutio dicit qđ non mouetur quia spurij ab omni beneficio paterno sunt exclusi. auct. licet. C. de natu. libe. & quia appellatione parentis etiam auus continetur. ff. de iniu s. vocā.l. quicūq; in.§.j. ff. de verbo. signi.l. appellatione. postea videtur distinguere videlʒ an contēplatione filij illum instituat an tanq̄ nepotem an tanq̄ extraneū. ff. de adoptio.l. si pater.§.j. de castren. pecu. & si forte. ff. de vulga. sed et si plures. & sic residet satis cōfuse ita q̄ ex eius doctrina paruū aut nihil poteris colligere sed magis videtur tenere q̄ nō posset ei relinqui ab auo & hoc in expresso firmat Bar. in repetitione quā fecit super.l.j. ff. de cōcubi. in.vj. colū. dicēs quod auus nō posset relinquere nepoti spurio ex filio legitimo. Reperi Joā. Andre in addi. ad Specu. in dicto titulo de successio. ab intes. in dicto vsi. et est additio in parte secūdum Rofre. & dicit q̄ irascitur nimis de Specu. qui habuit dictā questionem ab Alberto Galleoti & tacuit illum & vt sentio ex verbis Joan. Andre. iratus fuit in querēdo locum vbi posuit Alber. & dicit quod Alber. posuit questionem in donatione concludens q̄ si nepos spurius fecit tale seruitiū auo qđ si fecisset extraneus idē fuisset illi donaturus & tūc tenet donatio facta ab auo dicto nepoti spurio quasi facta extraneo alias non tenet nā odibilis est talis nepos propter seipsum pro qua distinctione allegat dictā.l. si forte. & .l. sed si plures.§. in arrogato. ff. de vulga. sic residet in parte negatiua & illud est quod aperte voluit Specula. licet locutus est magis obscure ne sui auctoris verba proferret. ¶ Adde Joā. de Imo. qui nulla istorum facta mentione tenet cōtrariū in casu fortiori in.l. gall⁹.§. qđ si is qui. ff. de libe. & posthu. in.ij. colū. in vsi. vltimo tangit Bal. vbi dicit quod etiam si sit nepos spuri⁹ natus ex filio spurio posset per auum institui multo fortius si esset nepos naturalis

natus ex filio spurio/imo dicit quod tunc.s.quando nepos est spurius vel naturalis nō sit in potestate sui patris ꝛ sic nihil habet illi querere nō videtur necessaria distinctio Bar.ibi posita.s.an contēplatione patris relinquatur vel cū hac cōditione qḋ nihil ei queratur.singularis est cōclusio limitās omnia iura que vetāt spurijs posse relinqui vt procedant solū in filijs sed nepoti spurio etiam nato ex filio spurio bene posset relinqui per auum.cōtrariū tamē tenuit Ange.in.l.fina.C.de natu.libe. sed Alexan.Jmo.tenet opinio.Joan.de Jmo.cōtra Ange.in.d.§.quod si is, ꝛ adhuc irascitur cōtra Ange.dicens qḋ debuit erubesci ita loqui absq lege ꝛ fundamēto. fundamentum Jmo.ꝛ Alexā.est in.d.l.fina. ꝛ licet isti nō bene se declarēt quomodo ibi probetur tamē potest sic induci de iure.C. legitima sobole nō existente pater non poterat relinquere filijs suis naturalibus tantū quātum vellet imo solummodo sex vntias ei permissum erat relinquere.vt.l.humanitatis.C.de natu.libe.ꝛ.l.naturalibus.C.de cōfir.tute.cum alijs.dicit nunc dicta.l.fina.qḋ ista meta seu taxatio nō est posita in nepotibus naturalibus imo auus legitima sobole non existente potest nepotē naturalē in vniuerso instituere. subdit tex. rationē singularē differētie quia filijs naturalibus relinqui cōstitutiones quātum voluerint ideo prohibuerūt quia vitiū paternū refrenandum esse existimauerūt. in nepotibus autē non eadem obseruatio in prefactis speciebus custodiēda est ꝛc. ꝛ sic cōstat dictā prohibitionē relinquēdi ideo statutum esse ob vitium paternū refrenandum. que ratio in nepote respectu aui cessat in quo nullum vitium est. ideo videtur qḋ prohibitio relinquēdi spurijs intelligatur quo ad filios spurios non autē quo ad nepotes spurios ad tex. in.§.fina.in auct.qui.mo.natu.effi.sui.respōdet Alexā.qḋ loquitur in filijs nō aūt in nepotibꝰ in quibꝰ est ratio diuersa sic residet.Est verū qḋ tex.in.§.fi.qui.mo.na. effi.sui.videtur loqui aliquo modo latiꝰ dum dicit siue ex his procedētes ꝛ etiā tex. in.d.auct.licet.in fine loquitur etiā late in finalibus verbis que verba vidētur vltra filios significare maxime quia vbi nepos est spuriꝰ natus ex filio spurio feditas cōplexus in filio causata nō est purgata in nepotem imo cōtinuata ꝛ vere tūc videtur institutus natus ex cōplexu reprobato ꝛ cuiuscūq personā inspicimus siue filij seu nepotis feditatem inuenimus ꝛ vitiū ꝛ causa impediens coheret testatori qui prohibetur perpetuo odio ꝛ perpetua feditate damnati coitus quo ad se que feditas non purgatur natiuitate nepotis ꝛ sic nepos iste quo ad auum procedit ex dānato complexu ꝛ extremū sapit naturā medij per qḋ peruenitur ad ipsum causaliter ꝛ effectiue ꝛ procedere dicitur ab aliquo nō solū filius sed nepos ꝛ reliqui descēdētes/ ergo cū hoc verbū.procedere/ sit indiffinitū bene potest ad nepotē porrigi. ꝛ per hec fundamēta Bal.in.l.gallus.§.quid ā recte in.iiij.colun.in ꝟsi. vlterius.extra glo.tenet aperte contra Jmo.ꝛ Alexan.licet per eos non allegetur qḋ nepos spurius ex filio spurio nō posset institui ab auo ꝛ quia secundum eum vitiū qḋ est in radice naturaliter trāsit ad posteros vt patet in Adā ꝛ probatur in.l. diui fratres de iure patro. vt ibi latius per eum ꝛ aliqua ex his fundamentis subtraxit Ange.ad fundandam opinionem suā vnde non locutus est absq fundamēto vt placuit Alexā. ¶ Sed substinendo opinio.Jmo.ꝛ Alexan.respondere poteris quod dicta iura bene ponderata loquūtur in filijs expresse ꝛ sic in natis ex coitu dānato ꝛ dictio/ex/.ppie denotat causam proximā nō remotā.l.j.§.ex incēdio.ff.de incen.ruina naufra. ꝛ sic filios excludit non ex eis descendētes maxime quia ista iura tanquā penalia restringenda sunt vt clare probatur in.d.l.fina.ideo glo.in.d.§.fina.qui.mo.na.effi.sui.restringit illū tex.solum ad filium spuriū. Jtem quia rationes propter quas mouetur Bal.si bene

cõsiderentur non solũ concludũt si nepos est spurius natus ex spurio sed etiã si esset nepos legitimus seu naturalis qđ est aperte cõtra tex.in.d.l.fina. ⁊ cõtra rationem decidendi ibi positã/vnde Paul.de Cast.si bene attendatur in.d.§.quod si is in.ij. colũ.aperte tenet cõtra Bal.impugnãs eius fundamenta ⁊ dicit Bal. loqui aperte cõtra casum.d.l.fina.⁊ sic videtur cõcludere cũ opinione Imo.⁊ Alexã. quod etiã nepos spuri⁹ posset institui dato qđ esset natus ex filio spurio cogitabis. ¶ Circa predicta tamen moueo quãdam questionẽ quã Paul.de Cast.in.d.§.qđ si is.dicit habuisse de facto.s.vtrũ.d.l.fi.habeat locũ in femina/ et dicit accidisse sibi de facto in quadã muliere q̃ habebat filiã nuptam et dotatã et ex filio legitimo et naturali premortuo habebat vnũ nepotẽ bastardũ quẽ fecit heredẽ vniuersalem ⁊ dicte filie modicũ relinquit iure institutionis dicta filia dicebat testamẽtũ nõ valere quia ex quo mater sua habebat prolem legitimã nõ potuit illi nepoti bastardo relinquere plus quã potuisset pater illius ⁊ per cõsequens hereditatẽ ad se pertinere ab intestato et hoc cõsuluerũt plures secũdum eum per.d.l.fina.refert se dicere ⁊ cõtrarium cõsuluisse imo valere dictam institutionẽ factam de nepote fundamẽtum suũ est hoc dicit enim qđ.d.l.fina.est nimis odiosa quia antequã facta esset dicta lex etiã legitima sobole existẽte poterat pater nepoti naturali relinquere quantũ vellet quia nõ debebat puniri nisi quãtum ad filiũ cuius generatione cõmisit vitiũ vt patet ex illo tex. sed per eandem legem hec prohibitio relinquẽdi filio existẽte legitima sobole extenditur etiam ad nepotem vt in eadem lege hoc ostẽditur ibi extẽdimus vnde si bene cõsideretur dicta.l.inquantũ disponit existẽte legitima sobole illa lex non emanauit ad inducẽdam permissionẽ ⁊ potestatem relinquẽdi nepotibus sed potius ad tollẽdam ⁊ sic odiosa ⁊ per cõsequens restringi debet ⁊ nõ ampliari ergo dicta.l.odiosa ⁊ penalis hoc respectu loquens in masculo per dictionẽ si quis/nõ debet extendi ad feminã.l.quicũq;.⁊ ibi nota.C.de serui.fugi.l.j. de ver.signifi.itẽ pro hac interpretatione facit secũdum eum ratio publice vtilitatis ne vltima volũtas subuertatur vt in.d.§.quod si is.quia illa auia desiderabat bona sua esse penes masculũ vnde debet coadiuuari. ¶ Ex qua habes mirabilem limitationẽ ad.l.fina.C.de natu.libe. inquãtũ ibi tex.disponit qđ legitima sobole existẽte auus non potest relinquere nepoti naturali nisi eo modo quo statutũ est in eo quod pater legitima sobole existente poterat relinquere filio suo naturali puta vnciã vt dicit tex.in.d.l.matre ⁊ in.d.§. discretis vt nõ habeat locũ in femina que posset nepotem naturalem instituere non facta dicta tassatione qđ est valde notãdum sed mihi valde dubium quia dicit cõtra glo.in dicta.l.fina.⁊ contra tex.ibi sed perpetuo nota propter auctoritatem Pauli. ¶ Et subdit in.d.§.qđ si is quod etiã in casu quo non valeret dicta institutio an ab intestato dict⁹ nepos succederet vna cũ filia sicut succederet pater ei⁹ si viueret refert quod nõ quia nõ potest succedere nisi ex persona patris sed ipse non posset patri suo succedere ab intestato ergo nec auie paterne mediãte patre per quẽ cõiũgitur ipsi auie ⁊ dicit qđ hanc rationem faciebat quidã magnus Doctor ⁊ aduocat⁹ alterius partis sed dicit qđ nõ est sic in nepote bastardo ex filia nã ille posset succedere matri sue si nõ erat illustris ⁊ si non erat ex dãnato coitu qui posset per legem puniri insti. ad orfi.§.nouissime.l.si qua illustris.C.ad orfi.sicut ergo potest succedere matri sue ita et auie materne cui coniungitur mediante matre et hoc tenet Cyn⁹ et est casus secũdum eum in.l.modestinus vnde cogna.et eodem modo videtur quod auo materno quia subest eadem ratio ⁊ dicit hec esse menti tenẽda quia quotidiana sunt et male explicata per Doctores.

¶ Predicta de naturalium successione dicta sufficiant restat aliqua circa spurioꝝ successioné videre ⁊ scias qꝺ spurij sunt oĩno incapaces tã ex testamento ꝙ ab intestato vt in auct.ex cõplexu.C.de incestis nup. auct.licet.C.de natu.libe.§.fi.in auct.qui.mo.na.effi.legi. intantũ sunt incapaces quod executor dat⁹ ad tribuẽda bona testatoris modo esset episcop⁹ siue testaméta rius executor nõ posset eligere filiũ spuriũ testatoris secũdũ Bal.in.l. id qꝺ pauperibus.C.de epis.⁊ cle.jx.colũ.xxij.q.q꞉ qui nõ potest capere per se nec alio mediãte ar.l.si is qui.ff.de vulga.nec videtur datũ arbitriũ executori vt disponat cõtra ius. ff.de ritu nup.l.quãquã.l.Luci⁹ ad municipa.sed aliméta bene potest eis cõcedere per.c.cũ haberet de eo qui duxi.in ma.quã poll.per adul.nec etiam pro anima potest eis relinqui vltra alimenta.cõmunis conclusio scribentiũ in.l.j.de sacrosan.eccle.

¶ Hoc tamé limitabis singulariter esse verũ de iure ciuili/sed hodie de iure canonico permittitur patri aliméta re filiũ spuriũ imo videtur patri imponi necessitas ad eũ aliméta ndũ.est.casus valde singu.in.c.cũ haberet de eo qui dux.in ma.quã poll. per adul.in fi.ibi solicitudinis tamé tue intererit vt vterꝙ liberis suis secũdũ qꝺ eis suppetũt facultates necessaria subministret ⁊ Abb.ibi vltimo nota.dicit illũ tex. nõ esse alibi ad hoc qꝺ de iure canonico etiã filij spurij vel nati ex dãnato coitu debét ali a parentib⁹ secũdũ facultates eoꝝ/⁊ huic iuri canonico statur hodie etiã de iure ciuili secũdũ eũ ex eo q꞉ ecclesia hoc induxit ex quadã equitate naturali ⁊ ne filij aliméti s priuati pereãt vt etiã sensit Bar.in.d.auct.ex cõplexu.Habes igitur qꝺ de canonica equitate filij spurij non solũ possunt imo debét a parétibus alimétari ⁊ qꝺ hoc obtinet etiã de iure ciuili qꝺ etiã sensit glo.fi.in.d.c.cũ haberet.quã ibi vltra Abb.sequũtur Cardi.⁊ alij. ¶ Et per.d.c.cũ haberet.refert Bar.in.d.auct.ex com plexu se dixisse ⁊ cõsuluisse qꝺ vsꝙ ad quantitaté sufficienté pro alimétis pater põt filio spurio relinqre ⁊ eodé modo filie spurie pro dote sua cũ sine aliqua dote nec potest ali nec nubere qꝺ refert menti tenendũ.idem secutus fuit ad litterã Abba.referens ⁊ extollens hoc dictũ Bar.in.d.c.cũ haberet. idem tenuit Bar. in.l. si fraudator.§.si a socero.ff.de reuo.his que infra.cre.dicens qꝺ si clericus dotasset filiã suam spuriã valeret donatio nec ab ea posset auferri quaten⁹ ipsa de iure canonico posset capere pro alimétis.idé tenet Bar.in.l.fina.ff.de his qui.vt indig.in.ij.colũ.vbi mouédo questioné vtrũ sit aliquis modus per qué pater posset relinquere filio suo spurio dicit qꝺ est vnus modus clar⁹ ⁊ lucid⁹.s.quod cũ filius de iure canonico sit alendus a patre qꝺ relinquat sibi tantũ qꝺ sufficiat ad aliméta hoc modo relinquo filio spurio meo in vita sua fundũ pro alimentis ⁊ post morté sit suoꝝ filioꝝ quib⁹ bene potest relinqui.l.fina.C.de natu.libe.idem dicit esse in dote eodem fauore et eadem ratiõe quia spurie potest quis legare dotem ⁊ aliméta argumento.l.j.ff. soluto matri.⁊.l.cum post.in.§.gener.de iure do.⁊ ita refert de facto se dixisse nisi dos excederet magnam quantitaté quia tũc forte presumeretur fraus secũdum eum.l.j. C. de natu.libe.idem Bar.in.l.meuius.§.duob⁹ in.iij.questione.ff.de lega.ij.dicit quod licet de iure ciuili si pater dotasset filiã spuriã ⁊ dos ad eam esset reuersa morte mariti ab ea posset auferri per veniétes ab intestato cũ dicatur illã habere titulo lucratiuo donationis ⁊ spurio nõ posset donari.l.j.C.de natu.libe. tamen hoc non procederet de iure canonico quo spurij sunt alendi ergo eadem ratione sunt dotandi.

¶ Cõmunis est conclusio qꝺ filio spurio pater potest relinquere in testamento pro alimétis ex equitate sumpta ex dicto.c.cũ haberet.quã tenuit etiã Bal.in.l.j. C.de

De successiõe spuriorum.

sacro san.eccle.in lectura.iiij.colū.vlti.iuxta hoc quero ꝛ in repetitione eiusdem.l. xiiij.colū.vlti.super.vj.questione Bal.in.l.eam quā.xj.colū.C.de fideicō.ꝛ eadē ratiōe relinquere pro dote spurie filie cū dos loco alimētorū succedat qđ tenebis menti nam per hoc multū ampliatur dispositio.d.c.cū haberet.qđ.c.solū loquebatur in vita parētum vt eos alimētarēt ꝛ habes qđ idē sit in testamēto.s.quod posset eis relinqui in testamēto alimēta et filiabus ad dotem seu ad alimēta.verū est quod Bar. de Salice.in.d.auct.ex cōplexu.postquā recitauit opinio.Bar.de qua supra quam oēs sequūtur dicit ꝙ sibi sunt dubia dicta Bar.tam de relinquēdo pro alimētis quā de dotando quia licet a patre in vita debeātur alimenta ex equitate illius.c. non sequitur ergo ab heredibus patris debētur sed respōde qđ ratio sua cōfunditur per tex.in auct.licet.C.de natu.libe.ꝛ quia satis probatur opinio cōmunis ex equitate sumpta in.d.c.cū haberet.qđ nota. ¶ Sed limitabis singulariter predictā doctrinā ꝛ dictū.c.cū haberet.vt procedat solūmodo in spurijs simpliciter qꝛ isti sunt alendi de equitate canonica tamē secus in nepharijs ꝛ incestuosis. ita dicit Bal. elegāter in.d.auct.ex cōplexu.licet loquatur per verbū puto/ licet aliqualiter videtur cōtrariari id qđ ipse dixit statim in.d.auct.ex cōplexu. dum tenet qđ sacerdos de proprio patrimonio poterit dotare filiā suā spuriā sed filius clerici dicitur incestuosus secundum glo.ꝛ Bal.in.l.ij.C.de epis.ꝛ cle.maxime quia ratio.d.c.cū haberet.habet locum in his incestuosis que fuit ne filij fame periclitētur. ¶ Duo tamē breuiter super hoc sunt inuestigāda. Primū vsq ad quātam quātitatē pater potest relinquere filio spurio pro his alimentis permissis ex dispositione dicti .c. cū haberet. Bal. videtur sentire hoc dubiū.in.l.id qđ pauperibus.jx.colū.xxij.q.C. de epis.ꝛ cle. in illa.q.vtrū executor deputatꝰ ad distribuēda bona inter pauperes posset eligere spurium testatoris dicit ꝙ non nisi solūmodo vsq ad alimēta per dictū.c.cum haberet. subdit singulariter ꝛ in hoc facit qđ pretextu alimentorū non posset sibi conferre oīa bona vel maiorē partem bonorū.mouetur argu.l.fina.C.de exerci.ibi quare ꝛ si in ea causa quā ad hoc dicit notandā.ꝛ sic Bal.videtur se referre ad quantitatē alimētis congruentē.in effectu idem sentit Bal.in.l.eam quā.xj.colū.C.de fideicō.vbi dicit quod cum spurio sit permissum relinquere alimenta quid si relinquatur ei vnum magnū pondus ad alimenta respondet valere vsq ad modū alimentorū ꝛ non vltra communis est omnium conclusio in locis ante dictis. ¶ Addi.) Hodie taxatū est vsq ad quintam bonorum patris tantum.l.nona ꝛ decima in legibus thauri.(tio.) Unum tamen dicebat singulariter Bal.in.d.l.id quod pauperibꝰ.quod si executor huic filio spurio pro alimentis daret omnia bona vel maiorem partem bonorum ꝛ sic vltra modum alimentorū si fiscus poterit ei hoc auferre dicit quod non cum nullum ius queratur ei ex quo testator non videtur sensisse de personis prohibitis vnde si episcopus silet dicto spurio nemo mouebit cōtrouersiam tamen episcopus bene posset reuocare quod immoderate fecit cum non rite fecit secundū eum per ea que notat Innocen.de offi. delega.c.ex litteris quod nota.

Vtrū legatū alimētorū filio spurio relictum trāsmittatur ad hrēdes.

¶ Secundum est vtrum legatum alimentorū

trāsmittat filiꝰ spuriꝰ ad heredes suos. Bal.determinat qđ non in.d.l.eam quam .xj. colū.non ratiōe proprietatis qꝛ nō valuit legatū alimētorū qꝛ cū vita finiuntur.ff.de transa.l.cum hij.§.si vni.l.dominus.in.§.fina.ff.de vsufru.hoc tamen intellige nisi pater disposuisset expresse qđ post mortem spurij filij bona deuenirent ad filios dicti sui spurij quia tunc bene trāsmitteret ad filios suos ex dispositione paterna ꝛ sic ha/

bebũt tunc nepotes tanquã ab auo qui potuit eis legare iuxta doctrinã Bar. in.l. fina.C.de his qui.vtindig.quã supra retuli per.l.fina.C.de natu.libe. ¶ Unde per hoc habes optimũ consiliũ quãdo relinquis alimentorũ nomine aliqua bona filio spurio vt illa transmittat ad filios relinquas illa filio spurio ita vt ipse habeat in vita sua pro alimẽtis et post mortẽ suam sint filiorũ suorũ. ¶ Aduertẽdũ qꝫ de illo dicto Bal.in.d.l.cam quã.valde dubitaui: voluissem profecto videre aliquẽ modernum scribẽtem super hac cõclusione Bal. non tanꝙ merus relator insistentem in ea sed ad eius veritatẽ seu falsitatẽ inuestigãdam: et reperio de eo factã mentionẽ per quẽdam moderniorẽ Bal.de Barto.Docto. perusinũ in tractatu de dote solũ illum referentẽ ꝛ idem assentiẽtem.s. qꝫ si filia spuria esset a patre dotata qꝫ ea mortua dos debet redire heredib⁹ patris nisi per statutũ maritus mortua vxore deberet lucrari dotem nihil boni dicit nec fundat. Et reperio Abba.Sicu.nulla facta mentione de illo dicto Bal.cõcludit idem in fortiori casu.s.qꝫ si heres patris dotasset filiã ei⁹ spuriã que decessisset relictis filijs qꝫ talis dos non trãsmittitur ad filios sed deuoluitur ad heredes patris mouetur quia dicte spurie nõ potuit dari nisi pro alimentis que finiũtur vita vt in.l.mella de alimẽ.ꝛ ciba.lega.l.cũ hi in.§.modus de trãsa. Mouetur etiã ex illo dicto Bar.in.d.l.fina.nam ex quo ad trãsmissionẽ requirit ꝙ pater hoc disponat igitur si hoc nõ disposuisset non transmitteret ꝛ loquitur optime Abb.in.ij.volumine hoc decidens in consilio.cxv.incipi.punctus questionis talis est.mihi semper dura visa fuit hec Bal. determinatio/ vnde puto salua correctione hanc determinationẽ Bal.sic generaliter intellectã nõ posse de iure substineri vbi relictũ pro alimentis nõ esset excessiuũ alimentorum attenta qualitate ꝛ dignitate et facultatib⁹ patris ꝛ filij spurij maxime vbi non excederet quintã que hodie est summa a legibus huius regni taxata vt patet in legibus thauri conditis postquam hec scripserã moueor ad hoc primo a destructione seu negatione antecedentis assumpti a Bal.ad sui fundamentum/inquit enim ipse qꝫ ratione proprietatis non valuit tale legatũ factũ pro alimentis ꝛ ex illo assumpto infert suam conclusionẽ certe si tale legatum nõ valeret ratione proprietatis/ plures absurditates ex hoc sequi possent nã non semper pater habet tantũ ac tam grande patrimoniũ vt posset filio spurio relinquere hereditatẽ ita opulẽtam ex cuius fructibus ꝛ reditibus semper salua ꝛ integra proprietate posset substentari. Pone ergo vt quotidie sit qꝫ pater relinquit filio suo spurio siue certam pecunie quantitatem seu aliqua alia bona parui reditus licet magni valoris si filius nõ haberet in eis nisi solũ vsumfructũ euidẽs est qꝫ talia bona essent alijs heredibus patris restitutioni subiecta ꝛ per cõsequens nec posset illa vendere aut alienare ꝛ si oporteret ea ad se alimentãdum vendere cum ad hoc reditus non sufficiant ex quo hoc non posset fame perire: ꝛ hoc modo per obliquũ priuaretur talis fili⁹ alimẽtis sibi a iure cõcessis ꝛ destrueretur prouisio.d.c. cũ haberet.qꝫ per quã absurdum esse cõstat ꝛ ad destructionẽ sue cõclusionis sufficiẽs esset hoc argumẽtũ ab absurdo qꝫ argumentũ de iure procedit vt in.l.põponi⁹.ff. de nego.gest.ꝛ ipse idẽ Bal.in.l.cõuẽticulã.C.de epis.ꝛ cle.ꝛ auct.sed nouo iure.nec enim Bal.decuit hanc restrictionem facere iuris dispositioni posite in.d.c.cum haberet permissum est igitur patri relinquere spurio ad alimenta siue relinquat in proprietate siue in vsufructu dum tamẽ nõ excedit quintã q̃ hodie taxata est a legib⁹ huius regni ꝛ ante illas qꝫ pretextu alimẽtorum non relinqueret ei omnia bona vel maiorem partem bonorũ secũdum doctrinã doctorũ ante allegatã sed quãtitatem sufficiẽtem ad alimẽta. Hec igitur quãtitas patri permissa a iure cõmuni indistincte nõ

Legatū alimētorū an sit trāsmisibile ad hēredes & an in tali legato veniat ꝓprietas

ex hoc restringenda est vt nō valeat ratione proprietatis ex eo quia ad alimenta relinqui permittitur ⁊ per consequens ex hoc prohibeatur ad heredes trāsmitti. allego ad hoc famosum tex. in. l. iiij. q̄ incipit libertis. ff. de ali. ⁊ ciba. lega. ibi mihi videtur ipsa predia esse libertis relicta vt pleno dominio hec habeāt ⁊ non solū vsumfructum ⁊ ad suos heredes hec transmittent vbi est illa singularis decisio modestini iuriscōsulti q̄d si testator relinquat libertis predia vt alimēta percipiant q̄d videtur eis plena proprietas relicta que trāsmittitur ad heredes. ecce ergo singularē determinationē q̄d non repugnat imo extāt ista simul q̄d proprietas relicta videtur etiā vbi legatū est factū ad alimēta item q̄d talis proprietas ad heredes legatarij transmittitur dato q̄d legatario fuisset relicta ad hoc vt alimēta inde perciperet. Accedat etiā optimus tex. in. l. cum vni in. §. si vni. ff. de trāsac. vbi si vni aut pluribus fuerit fundus relictꝰ ad alimēta ⁊ illū distrahere velint dicit iuriscōsultꝰ q̄d pretor debet arbitrari super distractione ex quo satis euidenter datur ibi intelligi per Ulpianum q̄d in legatū fundi etiā si ad alimenta proprietas videtur relicta ita vt transeat ad heredes cū ibi tractetur de alienatione fundi nam si solū vsusfructꝰ ad alimēta videretur relictus clarū est q̄d proprietas fundi subiaceret restitutioni ⁊ per cōsequēs cū illo casu pretor non cōsentiret alienationi vt in auct. resꝗ. cōmunia de lega. nō haberet pretor quid arbitrari super distractione cuiꝰ contrariū ibi disponitur ad idem. tex. singula: in. l. donationes. in. §. species. ff. de donatio. ibi nec vsus. ⁊c. vbi fuit donata res ad vsum mulieris. Et ex predictis dicebat Jaco. de Are. q̄d si testator relinqueret vxori domū ad habitādū vel fundū ad vsumfructū q̄d plena proprietas ei videtur relicta ⁊ trāsit ad heredes. et hāc opi. Jac. sequitur Bar. in. d. l. libertis. ex quibus satis infertur non recte Bal. se indistincte determinasse q̄d ex eo q̄d testator relinquit filio spurio fundū ad alimēta ad hoc de necessitate cōcludatur filiū spuriū non transmisisse ad heredes dictū fundū nam licet esset verū q̄d alimēta vita finiuntur non tamē ex hoc sequitur q̄d si fundus relinquatur vt alimēta percipiat propterea fundꝰ non transmittatur ad heredes imo transit cū eius proprietas videatur relicta vt dicunt iuriscōsulti. ¶ Preterea si esset verū Bal. presuppositū quod si legasset pater filio spurio hereditatē ad alimēta non valeret legatū ratione proprietatis sequeretur q̄d istud legatū alimentorū nunꝗ̄ posset extimari pro toto tempore vite eiꝰ cui alimēta sunt legata saltē talis extimatio esset frustratoria nec posset filio adiudicari aliqua proprietas in cōpensationē ⁊ satisfactionē alimentorū attento ⁊ cōsiderato valore dicte extimationis quod est contra tex. in. l cum hi. in. §. modus. ff. de trāsac. vbi legatum alimētorum debet extimari secundū etatem legatarij/⁊ cōsideratis alijs qualitatibus de quibꝰ ibi ⁊ in. l. hereditatū. ff. ad. l. falci. vnde conclusio Bal. sic generaliter intellecta nō caret maxima absurditate: nec obstat eius fundamentū. s. quod alimenta finiuntur vita/nam concedo vbi pater solūmodo dixisset lego filio meo alimenta/⁊ sic legando pater filio alimenta morte finiūtur ⁊ sic posset obtinere sua conclusio aut quādo solū legasset vsumfructū aut reditus alicuius fundi ad alimēta sed vbi pater indistincte legat filio aliquā hereditatē cuius proprietas extimata non excedit quintā nec valorem necessariū ad alimentandū filio spurio cōsiderata eius etate ⁊ dignitate seu qualitate eius ⁊ patris cui dubiū nisi q̄d tunc nō potest opinio Bal substineri ex eo ꝙ videtur legata proprietas etiā si ad alimēta esset relicta ⁊ transmittitur vt est casus expressus in. d. l. libertis. alie etiā mille absurditates sequerentur si esset verum ⁊ ita obtinui de facto in fauorem nobilis militis Gundisalui Ruiz dela vega contra dominā Mencia dela vega infantam Granate.

¶ Hec in successione parentū masculorū sed regulariter filiꝰ spurius succedit matri.l.si suspecta.in §.de inofficioso.ff.de inoffi.testa.§.nouissime insti.ad orficia.l.spurius.ꝛ.l.hac parte.ff. vnde cogna. ꝛ cōpetit ei querela inofficiosi testamēti cōtra testamētū patris.casus in.d.§.qui de inofficioso.Excipe duos casus. Primꝰ nisi esset natꝰ ex dānato coitu vt adulterini incestuosi nephariij ꝛ similes.verba sunt glo.in.§.nouissie.insti.ad orfi.ꝛ in auct.ex cōplexu.C.de ince.nup.ꝛ in.d.§.de inofficioso ꝛ in.l.si qua illustris.C.ad orfi. est casꝰ nota. quē ad hoc oēs pōderātin.§.fina.qui.mo.natu.effi.sui.ꝛ ibi glo.ꝛ Docto.Bar. singulr in.l.fina.ff.de his qui.vt indig.omniū est cōmunis sentētia intellige qđ sit damnatus coitus respectu matris alias secus/vnde si tirannus per vim cognouisset virginē quā strupasset/ talis filiꝰ bene succederet matri cū respectu virginis coitus nō sit punibilis ex quo per vim fuit cognita secūdū Bal.in.l.eam quā.C.de fideicō.idē Bal.in.l.si qua illustris.C.ad orfi.in prin. ex quo infert Sali.ibi qđ ad hoc vt filij adulterini non succedāt matri requiritur qđ sint nati ex muliere maritū habente alias si esset aliquis natꝰ ex vxorato ꝛ solūta bene succedit matri qꝛ talis coitus non punitur.l.ij.C. de adulte.cōtrariū tenet Ange.in.§.nouissime.imo qđ filiꝰ vxorati ꝛ solute nō succedat matri ꝛ dicit singulariter Ange.de Aretio.in.d.§.nouissime qđ quādo coitꝰ est dānatꝰ a lege tēporali filius est insuccessibilis matri subdit ꝙ coitus dicitur esse dānatꝰ a lege tēporali vbi aliqua pena tēporalis imponitur per aliquā constitutionē iuris ciuilis vt quādo pro tali coitu imponitur pena adulterij incestus vel strupi.§.item lege Julia insti.de publi.iudi.§.fina.qui.mo.na.effi.sui. idē dicit ꝛ si pro tali coitu nō imponeretur pena ordinaria adulterij incestꝰ vel strupi sed imponeretur alia pena extra ordinaria q̄ potest imponi quando quis simul retinet duas cōcubinas vel vnā tātū nā tūc talis coitus est dānatus pena tēporali quo ad vtrūq̄/ideo tales filij nec matri nec patri succedūt ab intestato vt in.§.si vero effuso.qui.mo.natu.effi.sui.est de mēte glo.in.§.fina.illiꝰ auct.Vsi.intestatus facit.§.cōsideremꝰ.auct.de trien.ꝛ se.ꝛ quia talis cōcubine ꝛ eorū amasij extra ordinē puniri possunt.l.penul.ꝛ per totū de varijs ꝛ extra cogni.hec ille. ¶ Per predicta infertur qđ cū cōmittatur strupū cū vidua honesta vel virgine ꝛ nati ex strupo non succedunt matri vt dicūt omnes predicte glo.ante allegate qđ filius natus ex vidua non succedit matri cum posset de strupo accusari/ita Bal.expresse in dicta.l.si qua illustris.ꝛ idem in filio nato ex virgine secūdum eum/idem ipse in.l.eam quā.quod intellige vt superius dixi. ¶ Habeas aliū casum in quo filius spurius non succedit matri.s.si mater esset illustris.casus est in.l.si qua illustris.C.ad orfi.ꝛ ad propositū dicitur illustris dueña/ noble de linaje/o de hōrrado lugar.l.que incipit las madres vj.part.titu.xiij. ¶ Quid autē in filio clerici vtrū succedat matri.glo.nota.in.l.ij.C. de epis.ꝛ cle.tenet quod filius clerici in ordinibus cōstituti dicitur incestuosus quā Bal.ibi approbat ꝛ per eam dicit fuisse questionem facti determinatam cum de incestu non posset peti abolitio qđ in clerico non haberet locū abolitio nec posset peti eo quia committitur incestus sicut cum moniali vt sicut ipsa est sponsa christi ita clericus est spōsus ecclesie. Bal.in.l.incesti.C.de inces.nup.dicit qđ nō sunt incestuosi sed spurij ex strupo nati.idē glo.vocat eos spurios in.l.vulgo.ff.de sta.homi.que dicit qđ qui habēt patrē quē demōstrare nō licet dicūtur spurij ꝛ glo.ibi in parte non licet exēplificat in monacho habēte filiū vel qꝛ ex incestu eum habuit.ꝛ glo.singu.in.§.fina.qui.mo.na.effi.sui.in glo.super parte participiū dicit qđ iam nō est q̄stio

Filius spurius ā succedat matri

Filiꝰ clerici an succedat matri

de filio sacerdotis. ita q glo. relata ad tex. clare sentit qd fili⁹ sacerdotis neutro parẽti succedit nec patri nec matri. ⁊ glo. nota. in .c. per venerabilẽ qui filij sunt legiti. in parte adulterinis / dicit qd filij presbyterorũ sunt adulterini nã cũ fornicãtur adulterãtur cũ sint quasi mariti ecclesiarũ. lvj. distin. cenomanẽsem quã glo. approbat Abb. ibi ⁊ per illã infert expresse qd tales filij matri succedere nõ possunt tanq̃ nati ex dãnato coitu qui indistincte a successiõe parentũ repellũtur vt in .d. auct. ex cõplexu. idẽ ⁊ singl'r dicit in filijs natis ex clericis nõ in sacris ordinib⁹ cõstitutis. preterea cardi. in .c. cũ haberet. de eo qui dux. in matri. quẽ ibi sequitur quidã modernus Prepo. in fi. allegãs glo. in .d. §. fina. qui. mo. natu. effi. sui. ⁊ per illã dicũt q filius sacerdotis nõ succedat matri. idẽ sequitur dict⁹ Prepo. in .d. c. per venerabilẽ. in. §. qd autẽ. v. colũ. hãc sentẽtiã sequitur Bar. in .l. fi. in .ij. colũ. in prin. de his qui. vt indig. inquantũ allegat glo. in .d. §. fi. etiã si esset nat⁹ ex cõcubina clerici vnica ⁊ in domo retẽta. ratio est scdm eum quia in clericis concubinat⁹ est prohibit⁹. l. ij. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ per totum de coha. cle. ⁊ mulie. idem Bar. in .l. in concubinatu. ff. de concubi. mouet questionẽ de clerico in minorib⁹ constituto habẽte filiũ ex cõcubina si legitimetur per subsequẽs matrimoniũ finaliter videtur concludere qd si esset beneficiat⁹ tẽpore quo habuit filios nullo modo legitimẽtur quia reb⁹ sic se habentibus. s. habẽdo beneficiũ ille coit⁹ fuit oĩno reprobat⁹ ⁊ dãnat⁹. hec ille. per qd videtur q matri nõ succedat. ⁊ de hac. q. vtrũ si cleric⁹ habuisset filiũ ex cõcubina cũ qua cõtraxisset matrimoniũ an legitimaretur talis fili⁹. Singulariter scripsit Joan. Andre. in regula sine culpa de regu. iu. li. vj. in mercu. a quo sumpsit quidã modernus canonista in .c. tãta. in .ij. colũ. q. fi. sunt legi. ⁊ sic videtur de mẽte Bar. licet non clara qd fili⁹ clerici etiã in minorib⁹ cõstituti qui esset beneficiatus tẽpore quo habuit filiũ non succederet matri cũ talis coitus tunc tẽporis esset omnino dãnatus ⁊ reprobat⁹ ⁊ q filij nati ex clericis nõ in sacris cõstitutis non succedãt matri si clerici tẽpore quo habuerũt filios fuissent beneficiati. tenet Abb. licet non multũ clare in .d. c. per venerabilẽ. x. colũ. vsi. sed dubitari potest inquantũ se remittit ad decisionem positam per Bar. in .d. l. in cõcubinatu. de qua supra idẽ Abb. in .c. cũ haberet iij. colũ. in vsi. sextus casus. vbi dicit qd tũc spurij dicũtur nati ex dãnato coitu quãdo coitus non poterat esse vxori⁹ tẽpore conceptionis ex quo infert q filij sacerdotũ non possunt succedere patri nec etiã matri. idẽ sequitur Aretin⁹ in .d. §. nouissime. recitando simpliciter glo. in .d. §. fi. probatur hoc qꝛ in clericis tã prohibitione poli quã fori reprobat⁹ est concubinat⁹ imo expresse cõmittunt fornicationẽ. c. ij. ibi crimine fornicatiõis ⁊ in .c. clericos ibi nec in eadẽ fornicatiõe ⁊ in .c. sicut ibi qui fornicarias habuerit de coha. cle. ⁊ mulie. bon⁹ tex. in .c. si autẽ. eiusdẽ titu. qui loquitur in clerico in minorib⁹ cõstituto ⁊ in .c. fina. ibi ⁊ in fornicatiõe prolapsis per q̃ satis videtur dicẽdũ qd fili⁹ clerici cõstituti in sacris seu in minorib⁹ cõstituti tamẽ beneficiũ habẽtis nõ succedat matri. ¶ Sed vbi esset in minoribus nec beneficiũ habẽs est dubiũ licet aliqui affirment idem: alij contra: ⁊ secundũ hoc vidi pronunciatũ in chãcellaria me existẽte aduocato pro parte cõtraria. ⁊ fuit causa cuiusdam Marie velez de Gueuara in cuius fauorem fuit pronunciatum super successione materna licet esset filia clerici in minorib⁹ constituti ⁊ fuit lata sentẽtia cõtra quẽdã Didacũ de Madrigal ciuẽ Salamãtinũ q̃ possidebat bona q̃ quõdã fuerũt matris dicte marie velez. ¶ Exceptis his duob⁹ casib⁹ teneas regulariter q filius spuri⁹ succedit matri nisi esset nat⁹ ex dãnato coitu. nec obstat huic regule quedã lex partite. xiij. in ordine incipit / las madres in .vj. parti. vbi .d. l. solũ videt excipere duos a successiõe

matris.s.incestuosũ qui nascitur ex cõsanguinea. Jtẽ ex dãnato coitu qð exẽplificat lex in eo q̃ nascitur ex muliere religiosa q̃ exẽpla vidẽtur intãtũ restringere dictã regulã vt vltra illos duos casus fili⁹ spurius etiã ex dãnato coitu nat⁹ nõ excludatur a materna successione tamẽ hoc nõ obstãre clare ostẽditur q2 licet.d.l.exẽplificat in dictis duob⁹ casib⁹ nõ tamẽ propter hoc excluduntur a dicta dispositione alij casus coit⁹ dãnati alias seq̃retur ꝙ filij adulterini succedãt matri cũ nõ excludãtur p.d.l. qð est absurdũ ⁊ falsum imo cõsiderata mẽte illi⁹.l.est ibi casus expssus cõcordãs cũ iure cõmuni nã ibi lex dicit ꝙ natus ex dãnato coitu nõ succedit matri sequuntur verba legis declarãdo illa verba/dãnato coitu.dize q̃ quiere dezir dãnado por sentencia de ley:que verba satis declarãt mentẽ legis cõdentis ⁊ dictũ exemplũ positũ in.d.l.part.s.de nato ex cõsanguinea seu religiosa nõ restringit dispositioni dicte.l. ⁊ aliarũ.ll.super hoc disponentiũ ita ꝙ propter hoc alij nati ex dãnato coitu vt adulterini ⁊ similes admittãtur ad successionẽ.positio enim vni⁹ exceptiõis nõ remouet alias exceptiões in iure expressas glo.nota.in.l.j.C.de condi.indi.per quã Bal.ibi post Bar.infert ꝙ exceptio limitat regulã sed nõ alias exceptiones in iure expressas hoc etiã clare cõstat in.d.l.part.inquantũ in prin.ponit regulã qð spurius succedit matri postea exẽplificando hoc dicit.spurio es llamado el q̃ nasce de muger puta q̃ se da a muchos/⁊ sic expresse sentit in tali spurio nõ de alijs natis ex coitu damnato. ¶Addi.) Hodie vero per.l.nouã thauri.est declaratũ qñ dicatur dãnat⁹ coit⁹ cui⁹ verba sunt/ y queremos y mãdamos q̃ entõces se entienda y diga dañado y punible ayuntamiẽto quãdo la madre por el tal ayuntamiẽto incurriere en pena de muerte natural saluo si fuerẽ los hijos de clerigos/o frayles/o de mõjas professas q̃ en tal caso avn que por el tal ayũtamiẽto no incurra la madre en pena de muerte mãdamos q̃ se guarde lo cõtenido en la ley q̃ hizo el señor Rey don Juã el primero en la ciudad de Soria q̃ habla sobre la successiõ delos hijos delos clerigos.verba sunt.l. ¶Per quã videtur approbari opinio Salice.de qua supra.s.qð nat⁹ ex soluta ⁊ vxorato succedat matri.Cũ mater per.l.regni nõ punitur pena mortis ex eo qð sit cõcubina vxorati.Jtẽ qð nati ex virgine vel vidua quãtuncũꝙ honestis succedũt matri.Jtẽ qð filius spuri⁹ succedit matri illustri cũ per istã.l.solũ excludatur a successiõe matris natus ex dãnato coitu cũ isti nõ dicãtur nati ex dãnato coitu cũ mater nõ puniatur pena mortis.Jtẽ per istã.l.videtur clare decidi qð filius sacerdotis nõ succedit matri.licet.l.Joãnis de qua fit mentio in hac lege hoc clare non dicat.(tio.)

¶De Captatoria Voluntate.

Premittendum est quod proprie illa dicitur institutio seu dispositio captatoria quando institutio cõfertur in totum in alterius voluntatẽ.l.captatorias.ff.de here.insti.vbi Pãpinianus illã sic describit.captatorias institutiões eas Senat⁹ improbat quarũ conditio cõfertur ad secreta aliene volũtatis/⁊ ponitur exẽplũ in.l.illa institutio.ff.de here.insti.in prin.vbi Gay⁹ inq̃t/illa institutio quos Titi⁹ voluerit ideo viciosa est ꝙ alieno pmissa est arbitrio nã satis cõstãter veteres decreuerũt testamẽtorũ iura per se firma esse oportere nõ ex alio arbitrio pẽdere.idẽ probatur in.l.si q̃s Sẽproniũ.ff.eo.titu.ibi atquin si q̃s ita scripserit si titi⁹ voluerit Sẽpronius heres esto non valet institutio.melior tex.in.l.vtrũ.§.cum quidã.ff.de re.du.ibi vtrũ in potestate ei⁹ quẽ testator. ¶Et faciat bona glo.in.l.captatorias.C.de testa.mi.quæ ponit tria exẽpla captatorie.Primũ captatoria dicit institutio cui⁹ cõditio cõfertur ad se-

cretū aliene volūtatis puta instituo te si titi⁹ voluerit/vel ille sit heres quē titi⁹ voluerit/vel sis heres si me institueris p vba de futuro q2 hec ꝓhibetur sec⁹ de preterito puta si me instituisti.l.j.in fi.ff.de his q ꝓ nō scriptis.l.ille autē.ff.de here.insti. ¶ Itē instituo te si titi⁹ capitoliū ascēdat.l.nō nūꝙ.ff.de condi.ꝛ de. q nō est improbata.l.si qs Sē.ꝓniū.ff.de here.insti.ꝛ etiā indirecte dr captatoria si in aliā ꝑsonā captionē dixerit puta si qs ita scripserit titi⁹ si meum tabulis testamēti sui heredē a se scriptū ostēderit ꝓbauerit heres esto qd in sentētiā senat⁹ cōsulti incidere non est dubiū vt sunt verba Pau.cōsulti in.l.ille aūt.ff.de here.insti. ¶ Imo nō solū vbi dispositio seu declaratio est cōmissa volūtati alteri⁹ dr dispositio captatoria sed etiā cui⁹ essētia ꝛ existētia est posita in alteri⁹ volūtate hoc ꝓbat tex.in.l.vtrū.§.cū qdā de re.du.l.si filie ꝛ.l.j.de le.ij.q iura ad hoc allegauit Bal.in.l.j.in lec.C.de sacro.eccle.pe.colū.vsi.iuxta hoc qro.sed corrupte allegat.d.§.cū qdā.de le.ij.imo est.ff.de re.du.ibi plurimū interest vbi est tex.valde singu.in materia diffiniens captatoriā. ¶ Et Bal.in.l.executorē in.ij.colū.vsi.restat qrere C.de executio.rei iudi.reassumit hoc principiū sic dicit enī ꝙ captatoria dispositio duob⁹ modis intelligitur. Uno modo quādo dixit testator sic volo ꝙ titi⁹ possit testari de bonis meis ꝛ illud sit testamētū meū que est captatoria nec valet cū quis debeat testari aīo suo nō alieno ideo factionem testamēti ꝓprij alteri cōmittere nō potest vt.d.l.illa institutio. Scdo modo dicitur captatoria cōmittēdo ꝛ subijciēdo volūtatē suā volūtati alteri⁹/vt instituo te heredē si titi⁹ volet vel si vxor mea cōsentiat. ¶ Hec bene ꝛ magistraliter ex iurisprincipijs declarauit Ange.in cōsilijs suis cōsilio.ccxx.scdm numerū impressiōis mee incipi.inter cetera q cōtinētur in testamēto insti.in vsi.Scdo premitto vbi dicit qd tunc dicitur volūtas captatoria quādo eiusdē volūtatis substantia in secretū cōmittitur alteri⁹ absolutū ꝛ abstract[illegible] ab omni facto eiusdē qd est vbicūꝙ necessitas dādi vel faciēdi nō imponitur cōmissario sed an dari vel fieri debeat hoc totū in aliena mera volūtate cōsistit.d.§.cum quidā.l.vtrū. ¶ In effectu cōclude qd triplex est captatoria. Primo quādo substātia institutionis principaliter ꝛ directo cōfertur in liberā volūtatē alterius.puta instituo te si Titius voluerit nam si titius sine iusta causa dicat se nolle nō erit institut⁹ ꝛ testator remanebit decept⁹ cum confidit de Titio ꝛ remanebit intestat⁹ qd tēdit ad verecūdiā testātis nā hoc fecit habēs magnā cōfidentiā de titio. Alio modo dicit institutio captatoria quādo nō principaliter cōmittitur substātia institutiōis q2 nō fuit facta sub cōditione si voluerit sed cōmittitur electio ꝑsone institute pure vt instituo illū quē titi⁹ voluerit/noīauerit vel elegerit/quo casu per indirectū cēsetur cōmissa substātia q2 titio nullū eligente manebit institutio vacua nisi diceret ꝙ oēs hoīes mūdi remanerēt instituti q est inanis institutio vt glo.dicit insti.de here.insti.§.ꝛ vnū. Tertia est quādo fit sub spe alteri⁹ institutiōis puta instituo te si tu instituis me ꝛ sic p verba de futuro. Sec⁹ si per verba de preterito vt si me instituisti quia potest sequi captatoria idest deceptoria vel testatoris vel instituti forte enim me institues vt remaneas institus ꝛ postea me inscio reuocabis institutionem ꝛ sic remanebo decept⁹ vel ecōuerso. Hec fuit intētio glo.in.d.l.captatorias C.de testa.mi.sic declarate ꝛ intellecte per Paul.de Cast.ꝛ alios modernos ꝛ ꝓbatur in legib⁹ allegatis in glo.ꝛ in alijs ante dictis. Sic etiā intellexit hoc.l.part.in.vj part.titu.iij.l.xj.incipit declarar/ibi a ql sea mi heredero q fulano qsiere/o esta blesciere dormi q lo sea ꝛc. ¶ Quare autē vocetur dispositio captatoria glo.in.l.captatorias.ff.de here.insti.in prin.exponit idest deceptorias ꝛ bene vocatur deceptoria nā testator cōfisus de Sēpronio ei cōmittit suam testamēti factionē seu eos ipse instituit

Quare vocet captatoria.

heredes quos voluerit Sēproniꝰ. forte postea dictꝰ Sēproniꝰ nec testamentū pro eo
faciet nec heredes declarabit ⁊ sic remanebit alter deceptꝰ et intestatꝰ ⁊ dato ꝙ testa
retur nō tamē scdm defuncti volūtatē vt ego iam vidi nō sunt multi dies ⁊ sic rema-
nebit deceptꝰ in oībꝰ talis cōmittens. sed glo. in. l. captatorie de le. j. ⁊ in. c. cū tibi. de
testa. aliter exponit captatoriā enī exponit idest adulatoriā vt de multis visum est qui
per adulatiōes captāt aliorū volūtates vt eis cōcedāt testādi potestatē de quibꝰ me-
minit Juuena. in. x. sati. de quodā hoīm auarissimo noīe Cossꝰ vt captatori moueat
fastidia Cosso. ¶ Sed melior est alia expositio/ multi enim infirmitate turbati com
mittebāt alicui amico factionē testamēti credētes illū scdm voluntatē suā disponere
de bonis suis forte prout inter eos aliquādo cōmunicatū fuerat sed cōmissariꝰ post
mortē cōmittētis disponit aliter de bonis alteriꝰ ꝓut sibi placet p̄ter et ꝙ deteriꝰ cō-
tra cōmittētis volūtatē et sic defunctꝰ vadit deceptꝰ nō sunt multi dies accidit de fa-
cto me vidēte et cōsulēte cōtra cōmissariū/ ideo Frācis. Zaba. quē seq̄tur And. Si-
cu. in. c. cū tibi. de testa. seq̄tur hāc exposi. qꝛ plerūq; decipiūtur hi quos testator in-
stituere credebat ⁊ sic ābo decipiūtur cōmittēs ⁊ hi q̄ si dictꝰ cōmittēs testatꝰ fuerat
vocati ab eo fuerāt ad eiꝰ hereditatē. ¶ In quibꝰ autē casibus de iure cōmuni hec In qui-
captatoria dispositio reꝓbatur lōga est materia sed breuiter dic ꝙ in institutionibus bus casi
captatoria dispositio est reꝓbata. l. captatorias. ille autē. illa institutio. ⁊. l. si q̇s Sē- bus va-
proniū. ff. de here. insti. l. captatorie. ff. de le. j. captatorias. C. de test. mi. l. vtrū. §. cū leat cap
quidā. ff. de re. du. idē in lega. ⁊ fideicō. l. captatorie. ff. de le. j. l. vtrū. ff. de re. du. l. sena tatoria
tus. §. legatū. ff. de le. j. per glo. ⁊ Doc. in. l. j. ff. de le. ij. l. nōnunq;. ff. de cōditio. et de. volūtas
in fi. ¶ Quod intellige nisi certi de incertis instituātur ⁊ cōmittatur electio certarū per
sonarū de incertis qꝛ hec valet puta instituo pauperes chr̄i quos talis elegerit quia
tūc nō substātia institutiōis cōfertur in alteriꝰ arbitriū sed ꝑsone electio. Iste est ca
sus singu. in. l. fideicōmissaria ad fi. ff. de fideicō. liber. per quē hoc decidit Cyn. in. l.
captatorias. C. de testa. mi. sed cū in. d. q. videtur electio ꝑsone collata in ꝑsona tertij
ergo/ hoc seq̄tur Bar. in. d. l. illa institutio ad fi. mouetur vltra Cy. qꝛ reuera certū ge
nus instituitur. s. pauperū lʒ cōmitatur electio tñ est certi gn̄is personarū. ¶ Et qd
sit certū genꝰ institutū patet qꝛ oēs paupes intelligūtur instituti cōmissario nō eligē
te. l. si q̇s titio. ⁊. l. cū quidā. ff. de le. ij. sed in casu in quo loquūtur iura supradicta. s.
qn̄ instituo quos titiꝰ voluerit ipso nō eligēte nō esset aliq̇s institutꝰ ⁊ sic lōga est dif
ferētia. idē Bar. ꝑ hec fūdamēta in. l. captatorias. ff. de here. insti. tenuit Dy. in. l. ca-
ptatorie. ff. de le. j. ⁊ sic multū distat si testator dicat instituo illos quos titiꝰ voluerit qꝛ
tūc oīs substātia disposita in eū cōfertur cū nullū personarū genꝰ noīatū est secꝰ qn̄
noīatū est certū genꝰ ꝑsonarū ab ipso testatore institutū lʒ electio alteri cōmittatur
⁊ sic in arbitriū electiōis valet cōmissio licet nō in arbitriū dispositiōis. hāc opi. Bar.
per eiꝰ fundamēta seq̄tur Joā. de Imo. in. l. captatorias. ff. de here. insti. vij. colū. vsi
⁊ ex p̄dictis pōt inferri. idē reperio sequi Bar. in. l. captatorias. C. de testa. mi. ⁊ in. l.
captatorie. ff. de le. j. idē Alexā. Imo. in. d. l. captatorias. C. de te. mi. vsi. ⁊ ista faciūt
ad. q. ¶ Cōis est opi. quā etiā repio seq̇ Jaco. But. in. l. captatorias. C. de testa. mi.
dicēs ꝙ valet talis institutio/ instituo paupes chr̄i quos titiꝰ voluerit. cū heredis in-
stitutio nō cōmittatur alicui qꝛ ipse testator paupes xp̄i instituit sʒ heredis declaratio
pōt cōmitti. mouetur a simili in legatis possū enī legare vni de pluribꝰ quē heres ele-
git. ff. de le. ij. vnū ex. fa. in pri. ⁊. l. cū pr̄. §. a filia. ¶ Et ad hoc ꝓpositū allego tex. sin
gu. in. l. si q̇s ad declinādā. C. de epis. ⁊ cle. in fi. ibi enī est casꝰ ꝙ valet institutio d pau
pibꝰ in genere facta ⁊ lex ibi se intromittit ad faciendā pauperū electionē si testator

nemini electioné cócessit quasi diceret ꝙ si testator alicui electioné cócessisset cessaret legis electio ꝛ institutio valeret ꝛ hoc mó per Jaco. But. fuit indistinct⁹ ille tex. in. d. l. captatorias ad validationé hui⁹ cóclusionis. ¶ Cócludo ergo ꝙ electio personarũ potest in arbitrio ꝛ volũtate alteri⁹ cõmitti etiã in nõ pijs causis vt dicit Bar in. d. l. captatorie de le. j. in fi. cũ substãtia nõ cõmittatur tũc per modũ dispositionis. hoc etiã seqtur Ange. cõsulẽdo in suis cõsilijs. cõsi. ccxx. incipi. inter cetera. in vii. tertio pmitto dicés ꝙ nũꝙ dicitur volũtas captatoria cũ sola electio psonarũ quib⁹ relictũ debeatur alteri est cõmissa vt. d. §. cũ qdã rationé assignat ante dictã. s. q2 legata pstari necesse est ꝛ sic substãtia relicti a velle alteri⁹ nõ depẽdet cui autẽ prestãdũ veniat hoc solũ cõmissũ est libere volũtati alteri⁹ ꝙ fieri põt cũ eo nõ eligẽte oẽs inuitãtur vt ante dietũ est. ¶ Et epilogãdo iura q̃ hoc pbãt sunt. d. l. si qs ad declinandũ. l. vtrũ. §. cũ qdã. ff. de re. du. vbi tex. dicit ꝙ plurib⁹ heredib⁹ institutis fidei vni⁹ cõmisit in hec verba vt cũ moreretur vni ex coheredib⁹ cui ipse vellet restitueret eã parté hereditatis q̃ ad eũ puenisset nã inqt cõsult⁹ verissimũ esse vtile fideicõmissum esse. subdit elegãté rationé gñalr cócludenté nec enim in arbitrio ei⁹ q̃ rogat⁹ est positũ est an oĩno velit restituere ꝫ cui poti⁹ restituat. plurimũ enĩ interesse dicit cõsult⁹ vtrũ in ptãte ei⁹ qué testator obligari cogitat faciat si velit dare an imposita necessitate dãdi soli ei distribuẽdi liberũ arbitriũ cócedat. l. vnũ ex familia. ff. de le. ij. l. cũ pr̃. §. hereditaté eo. titu. ibi vel ex his cui voluisset ꝛ in. §. a filia eiusdé legis. l. fideicõmissaria. ff. de fideicõ. libe. l. cũ quidã. ff. de le. ij. vbi valet fideicõ. relictũ hoc modo restituas liberis meis quib⁹ voles/ ꝛ ibi tex. dicit ꝙ si neminé elegisset oẽs ad petitioné fideicõmissi admittũtur ex quo apparet a testatore videri vocatos facit. l. si quis titio eiusdé titu. l. j. ff. de le. ij. l. si filie. ff. de le. iij. tex. singu. in. l. pater ex prouincia. ff. de manu. vindic. in prin. ibi qué vellet ex seruis suis quos in ministerio secũ habebat liberaret iũcto fi. ibi solã enim electioné filio cõcessit ceterũ ipe. s. pater manumittit quib⁹ iurib⁹ probatur per modũ electiõis posse cõmitti in arbitriũ ꝛ volũtatem alteri⁹. ¶ Ualet etiã per modũ distributiõis fiẽde si testator cõfert talé distributioné in arbitriũ alteri⁹. nota tex. in. l. cũ fili⁹. §. pater. ff. de le. ij. vbi est casus qḋ valet dispositio vt filia q̃ fuit instituta ꝛ grauata de restituẽdo hereditaté nepotibus suis debeat pl⁹ cõferre ꝛ distribuere vni eorũ qui noĩe testatoris vocabatur. ¶ Ualet etiã si testator cõfert aliquid in aliũ per modũ declaratiõis. l. luci⁹. ff. de le. j. nota. tex. in. l. theopõpus. ff. de dote pre. vbi testator dixit qḋ volebat filiã suã tradi nuptui cuicũꝙ amici sui vellẽt ꝛ ipsam doté volebat quã declarauit quidã Polliau⁹ sciés menté testatoris/ dicit ibi tex. qḋ valet talis volũtas ꝛ stabitur declarationi facte per Pollioné sed quõ hoc intelligatur. s. de declaratione ꝛ ver⁹ intellectus dicte. l. infra dicetur ꝛ dicta distinctio. s. qḋ per modum distributionis electionis ꝛ declarationis permittatur probatur ex dictis legib⁹ ꝛ omnes dicũt fere in. d. l. illa institutio. maxime Bal. ꝛ Imo. ꝛ in. d. l. captatorias. de here. insti. ꝛ de testa. mi. ꝛ Bar. Cyn. ꝛ oẽs ꝛ idé canoniste in. d. c. cũ tibi. de testa. ratio predictorũ est quia substãtia dispositionis per testatoré est facta nec illa collata est in alterius voluntaté. ¶ Unum tamen perpetuo nota qḋ licet sit pmissum alicui cõmittere seu cõferre in voluntaté alteri⁹ electioné certarũ personarũ de incertis tamé in cõmissario nõ tolleratur talis incertitudo imo certe ꝛ specifice tenetur declarare vt elegãter determinat Bal. in. l. si quis ad declinãdã in. v. colũ. in fi. C. de epis. ꝛ cle. vbi dicit fuisse magnã. q. de facto nam quidã instituit pauperes christi nominãdos per prioré predicatorũ qui prior nominauit paupes veniẽtes ꝛ q̃ in futurũ venirẽt ad eorũ ianuã mendicãdo cõcludit esse

indiscretā heredis institutionē ita q̄ ad epm̄ deuoluebatur hereditas mouetur quia act⁹ executoris qui venit ad declarādū actū testatoris debet cadere sup certo ꝑ hoc vā.sin autē null⁹ eiusdē.l.vbi tex.dicit paupib⁹ qui in ciuitate sunt ꝛ nō qui in ciuitate erūt ideo oī modo sunt incerti.ff.de le.j.l.fili⁹.§.diui el.j.de le.ij.l.vnū ex familia ꝛ q꞉ incerta declaratio nō potest dici declaratio qđ refert bene notandū. Et hoc fuit pri⁹ originale Jaco.But.in.d.l.si quis ad declinādū lꝫ nō loquitur multū affirmatiue. ¶ Per regulā predictā q̄ habet vt dispositio substātialis nō posset cōmitti inferebat Bal.in.d.l.executorē.ij.colū.qđ nō possim alicui dare auctoritatē statuēdi quis sit executor testamēti mei vel si moriatur executor me⁹ subrogādi aliū q꞉ ista est dispositio nō executio rei disposite vt nota.in.c.j.de ꝓcu.libro.vj.in nouella. Idem Bal.in.l.j.C.de sacrosan.eccle.in lec.penul.colū.vbi extēdit hoc etiā ad pias causas dicēs qđ in relictis ad pias causas nō potest alicui cōmitti qđ eligat executorē/ et sic refert disputādo tenuisse Lāber.de Rāponib⁹ ꝛ nouellator vbi supra nec per hoc viciabitur relictū q꞉ licet deficiat executor exeq̄tur epus.videtur casus singularis in.l.nulli.C.de epis.ꝛ cle.in prin.ibi is qui specialiter designat⁹ est legati vel fideicōmissi habeat exigēdi licētiā.vbi tex.requirere videtur executorē specialiter ꝛ specifice nominādū esse per testatorē quē Bal.ibi in prin.inducit ad hoc propositū esse singularē quod electio executorū nō posset alteri cōmitti per testatorē. ¶ Sed reperio eundē Bal.vt moris sui est aliquādo mutasse ꝓpositū.s.in.l.id qđ pauperib⁹ in.iiij.colū.vsi.Tertio iuxta predicta q̄ro.C.de epis.ꝛ cle.dicēs hoc esse verū quādo testator cōmisisset sibi factionē executoris nam hoc nō potest fieri cū in vltima volūtate causa efficiēs sit solus testator ꝛ non ali⁹ vt.d.l.illa institutio.sed sec⁹ esset si cōmitteret sibi nominationē executiōis.v.g.q꞉ testator dixisset deputo executorē meū illum quē declarabit prior predicatorū q꞉ hoc bene valet mouetur q꞉ talis declarator seu noīator nō est causa instrumētalis sicut pica ꝛ organū per.l.vtrū.§.cū quidā de re.du.ꝛ.l.vnū ex familia in prin.de le.ij.ff.sic residet. ¶ Ego teneo indistincte opi.ab eo positā in.d.l.executorē ꝛ in.d.l.nulli. nec placet mihi limitatio nec concordia per eū posita in.d.l.id qđ.ꝛ ad hoc allego eundē Bal.in.l.captatorias.C.de tes.mi.in.ij.colū.ad fi.ꝛ in.l.ꝛ in epistola ad fi.C.de fideicō.vbi indistincte cōcludit qđ testator nō posset cōmittere alicui electionē executorū testamēti sui per.d.l.nulli.dicens in d.l.ꝛ in.l.ꝛ in epistola se sic illā inducere ad hoc.licet Joā.And.nō inducat/nā ibi dicitur qđ executor testamēti pro sua consciētia exequatur ergo alterius consciētie non cōmittit.ff.de ar.l.sicut.qđ dicit menti tenendū/ sed melius inducitur eo modo quo ante induxi quia illa illatio quā Bal.facit nō cōcludit nisi ad hoc.s.qđ executor datus a testatore per se debeat exequi/ideo tene primā inductionem quā feci sufficit qđ dictis locis tenet indistincte dictā opi. ¶ Et reperio dominū Bar.ante secutū esse hanc distinctionē Bal positam per eum in.d.l.id quod pauperibus.licet Bal de eo nullā mentionem faciat in.l.quidā.ff.de rebus du. vsi.quero quid in executoribus vbi dicit qđ illud quod testatores sepe faciūt quia dicunt facio talem fideicōmissariū seu executorem ꝛ si nolit vel non possit do sibi potestatē aliū faciendi/ quia hoc non valet. Primo quia captatoria.l.captatorie de le.j.l.fi.ff.de re.du. Secūdo quia executor incertus nō potest dari sicut nec tutor cui equiparatur ar.eius quod nota in.l.ante pe.de tute.ꝛ quia videtur eadē ratio vitādi executorē incertū que tutorem incertū vt probat glo.in.l.si quis a filio.§.si quis plures.de le.j.quod extendit etiam in executoribus ad pias causas quia datio tutorū fauorabilis est ꝛ tamē non valet incert⁹ cū posset in eorū lesionem redūdare. ¶ Sed postea ad fi.q.dicit se puto

An possit cōmitti nominatio executoris.

tare aduertendũ esse quia aut testator dicit qd alius habeat potestatem faciendi exe-
cutorẽ τ non valet quia est captatoria volũtas qd fallit si essent certa relicta ad pias
causas.per.c.cum tibi.de testa.si vero dicit facio executorẽ illũ quem talis nomina-
bit valet quia nõ substãtia sed nominatio persone est sibi cõmissa τ hãc distinctionẽ
dicit Roma.in.d.l.captatorias.C.de testa.mi.esse verissimã mouẽtur per.d.§.cum
quidam.τ per.l.vnum ex fa.sed mihi semper videtur ipsos non recte cõsiderasse fun
damenta per que mouentur/nam ipsi bene fatentur quod in casu in quo volũtas est
captatoria vicietur datio executorũ/puta quod Titius habeat potestatem faciendi
executorem sed dico quod eodẽ modo est captatoria facio executorẽ quem Titius
nominauerit.est casus in.l.illa institutio.ff.de here.insti.τ infra dicam latius funda
menta que Bal.τ Bar.τ Ludo.allegant pro se.s.d.l.vtrum.§.cum quidã.τ.l.vnum
ex.fa.nil faciunt ad suam conclusionẽ nam ibi consulti non ita late locuti sunt sicut
ipse Bal.se extendit quia illa iura loquuntur quando legatũ factum est certo gene-
ri personarũ/τ sola electio cõmittitur in voluntatẽ seu arbitriũ alterius puta vt re-
stituas vni ex coheredib⁹ quibus voles/nam tunc vtile est fideicõmissum ex quo di-
spositio est certa respectu coheredũ τ cõmissario non eligente omnes coheredes vi-
dentur vocati a testatore e omnes admittuntur ad fideicõmissum vt in.l.cum quidã
et.l.si quis Titio.§.fina.ff.de lega.ij.sed in exẽplo in quo loquitur Bal.tota substã-
tia dispositionis cõmittitur in volũtatem alterius licet dicat deputo executorẽ meũ
illum quem declarabit prior predicatorũ cum in potestate eius sit declarare vel ne/
τ eo non declarante nullus vocatus reperitur ex dispositione testatoris cuius con-
trariũ est in casu dicti.§.cum quidã. ¶ Et ex alio non est verũ dictũ Bal.licet cessa
ret illa ratio de captatoria quia datio executoris debet esse certa τ incerta reproba
tur vt dicit Bar.in.d.l.quidã. Plus dicebat idem met Bal. contra se in.l.si quis a fi
lio in.§.si quis plures.ff.de le.j.quod si non expresso nomine proprio testator in testa
mento sic dixisset.relinquo vnum ex libertis meis executorem quia tunc non vale-
bit designatio executoris propter incertitudinem τ hoc per.d.l.nulli in vsi.speciali
ter designauerit quẽ sequitur Paul.de Cast.in.d.§.si quis plures.referens hoc val
de notandũ. ¶ Et in casu fortiori Ioan.de Imo.in.d.§.si quis plures.tenuit cõtra
Bal.imo quod si testator expressisset nomen propriũ executoris puta relinquo Titiũ
executorem tamen si erant plures Titij τ non constat de quo viciaretur talis dispo
sitio.licet Bal.ibi dixit quod esset electio heredis per illum tex.vbi est casus quod si
quis plures seruos stichos habens stichum legauerit si non apparet de quo sticho
senserit electio est heredis.nihilominus Imo.tenet contrarium.mouetur per legẽ
duo sunt Titij de testa.tu.attento quia tutor τ executor equiparantur in iure vt di-
cit glo.in.l.ante pe.de tute.τ in.l.vxorem.§.j.in glo.parua iũcta ad tex.ff.ad.l.cor.
de fal. ¶ Hoc idem sequitur ibi Alexan.in.d.§.si quis plures.addit vltra hoc fun-
damentum quia incertitudo personarũ viciat dispositionẽ quando testator sensit de
certo: si non constat de quo.l.si fuerit.ff.de rebus du.nec obstat.d.§.si quis plures
quia ibi loquitur in incertitudine rerum legatarũ.ratio differentie que fuit Pe.τ
illam approbant Cyn.τ Imo.in.l.si quis seruũ.§.si inter.ff.de le.ij.τ Alexan.in.d.
§.si quis.est quia res continetur sub re non ita persona sub persona.τ sic manet cõ-
munis cõclusio vera absq̃ limitatione posita a Bal.in.l.id quod pauperib⁹. ¶ In-
ferebat etiam Bal.per dictam regulam in.d.l.executorem.ij.colũ.post Iaco.But.
quod si testator iussit sibi construi capellam vel monumentũ dans executori potesta
tem in alium vsum conuertendum quod non valeat ista potestas cum alterare vsum

sit dispositio noua non executio/ideo non valet tanquã captatoria secundum eum. ¶ Inferebat Bar. ex hac regula quoddam verbũ famosum ꝛ habui de facto apud Cordubã dixit testator sic volo solui omnibus debentibꝰ a me aliquid recipere et de hoc stetur simplici verbo titij fratris mei qꝺ est idem ac si diceret stetur eiꝰ asser tioni.l.sciendũ.ff.de edilitio.edic.an valeat talis dispositio Bar.in.l.theopõpus.ff. de dote pre.refert se cõsuluisse non valere eo quia ista voluntas est captatoria cũ tota dispositio conferatur in secretũ aliene voluntatis ideo inualida per.l.captatorie de le.j.captatorias de here.insti.ideo cõcludit quod dictũ illiꝰ fratris non valet nisi aliquibus legitimis presumptionibꝰ hoc presumeretur esse verũ vt.l.quẽ heredi.ff.de rebus du.vbi inquit cõsultus testatorũ voluntas si quibusdã argumẽtis apparebit de quo dixit adimplenda est. ¶ Obstat.l.theopõpus.ff.de dote pre.vbi casus singularis quod quidã Theopõpus nomine in testamẽto duabus filiabus ꝛ vno filio ex equis partibꝰ in testamento heredibus institutis in codicillis disposuit se velle Crispinam filiã suam tali marito tradendã cui amici sui ꝛ cognati approbassent/ꝛ vltra disposuit quod prouideret Pollianus sciens mentẽ suam circa quantitatẽ dotandi eam/qui pollianus iuratus declarauit patrem voluisse vt ipsa haberet in dote tantam quantitatẽ quantam filia maior habuit in dote/ dicit consultꝰ qꝺ ex commũi debetur dicte filie minori in dote illa quantitas que a dicto Pollione fuit sub iuramẽto declarata que lex est singularis ꝛ praticabilis/ideo in ea placuit figurare casum ꝛ sic videtur quod in voluntate dicti pollionis fuit cõmissa dispositio ꝛ declaratio substantialis. ¶ Respõdet Bar. dupliciter. Primo quia dicta.l.theopõpus loquitur in dote cuius fauore valet legatũ licet incertũ.l.cum post.§.gener.ff.de iure do.Secũdo ꝛ hoc est ab eo singulariter ponderatũ quia testator non cõmisit in totũ sue voluntati nec eius dicto solũ creditur ibi/imo in.d.l.constat dictũ pollionem verum dixisse legitimis presumptionibus quod constat ex littera quia testator dixit in equalibus portionibꝰ in quibus sororẽ eius tradidi.ꝛ Pollianus declarauit idẽ.s. qꝺ ipsa haberet tantũ quantũ alia quod etiã sequitur Joã.de Imo.in.l.illa institutio.vij.colũ.ff.de here.insti.ꝛ in.c.cũ tibi.de testa.ꝛ Paul.de Cast.in.l.illa institutio de here.insti.Bar.in cõsilio incipiẽte quidã habens bona cõmunia.Ange.in consilio.cccrij.incipi.inter cetera cõtinentur Specu.de instru.edic.§.nunc vero aliqua.§ i.quid si testator.Alexan.in.l.captatorias.C.de testa.mi.fina.colũ. ¶ Idem ad litterã referẽs Bar.sequitur Joã.de Imo.in.l.captatorias.ff.de here.insti.x.colũ. vsi.sed iuxta predicta potest dubitari.Et infert vltra ex dicta decisione et eius fundamentis qꝺ si testator relinquit dotem vxori sue de cuius quãtitate voluit stari simplici verbo eius qꝺ tale relictũ valebit ex quo fit ob causam dotis ꝛ stabitur simplici mulieris assertioni .pat marit ꝰ disposuit super quãtitate dotis dũ tamen assertio quam facit sit verisimilis inspectis facultatibus et qualitatibus personarum viri et vxoris ꝛ sic vltra assertionem mulieris concurrit alia verisimilis cõiectura veritatis qꝺ nota. ¶ Ad hoc etiã optime facit tex.singu.in.l.si ita scripsero.ff.de cõditio.ꝛ de. vbi casus qꝺ ex testamento debetur qꝺ ibi expresse relinquitur vel per relationem ad aliud.per quã Bar.ibi inducit singulariter similem intellectum ad.d.l.theopõpus. dicit enim qꝺ si testator in suo testamẽto sic dixit volo qꝺ heres meus det illud quod scriptũ est in cedula quam reliquit apud Guardianũ fratrũ minorũ qui guardianꝰ ostẽdit cedulã an valet dispositio ꝛ relictũ ꝛ videtur qꝺ nõ cũ ista voluntas sit captatoria ꝛ cõfertur in volũtatẽ Guardiani vnde scribet quicquid vellet.l.captatorie.de le.j.Item quia nõ fuit exauditũ a testibus qꝺ scriptũ fuit in cedula sed id qꝺ in testa

Nota singularitẽ sequentia ad clausulas quequotidie in testamẽtis apponũtur.s.qꝺ stetur dicto talis vł cedule.q̃ est penes talem.

mento nūcupatiuo relinquitur a testib⁹ debet exaudiri.l.heredes palā.de testa. itē
q̄ cedula nō est solēnis cū nō sit legitimū testamētū ⁊ sic nō valet.l.fi.C.de fideicō.
⁊ sic determinauit quidā Doc.antiquus noīe Jaco.de Bel. subdit Bar. eleganter
ad propositū hoc esse verū quādo nō apparet cedulā esse testatoris ex legitima litte
rarū cōparatione vel alijs legitimis indicijs alias putat valere. ¶ Probat in.d.l.
qui heredi.in prin.ff.de rebus du.⁊ in.l.his verbis in prin.ff.de le.ij. ⁊ in.d.l. si ita
scripsero ibi quātū ei.⁊ adducit ad hanc cōclusionē.d.l.theopōpus.facit.l. questio
nem.C.de fideicō.secundum lec.que habet q̄ꝺ testator posuit in fide heredis ⁊ non
scripsit.l.hoc articulo.ff.de here.insti.l.posthumum.§.si paganus. ff. de iniu.te.de
ali.⁊ ciba.leg.a filio.§.fi. ¶ Ad aliud argumētum.s.q̄ꝺ debet exaudiri a testibus
respōdet sufficere q̄ꝺ audiatur implicite.ad aliud q̄ꝺ est captatoria respondet quia
nō volūtas captatoria que refertur ad scripturā de preterito vt est casus in.d.l. hoc
articulo q̄ꝺ nota. Et si dicatur q̄ꝺ nō est solēnis imo est quia quicquid relinquitur
in testamēto refertur ad dictā cedulā.idem sequitur Bar.in.l.fi.fina.verbis C.de fi-
deicō.idē Bal.in.l.captatorias fina.colū.C.de testa.mi.ex eo q̄ dicta cedula est ap-
probata per cōfessionem ipsi⁹ testatoris ar.auct.ad hec de fide instru.⁊ auct.vt lice.
ma.⁊a.in.§.hec autem.⁊.ff.de cōditio.⁊ de.l.in testamēto el primo.nec potest secū
dum eum negari scriptura apparens de manu testatoris quā testator suā esse profi-
tetur.ar.C.de testa.l.cū antiq̄tas.vsi.sin autē. ¶ Pro hac cōclusione est casus sin-
gularis in.l.quē heredi.ff.de re.du. vbi tex. singularis inquit q̄ꝺ si testator ita cauit
in testamēto quem heredi meo dixero velle me liberū esse liber esto dicit cōsult⁹ q̄
si volūtas testatoris quibusdā argumētis apparebit de quo dixit adimplenda est ⁊
per illū tex.Bar.ibi seq̄tur determinationē predictā quā posuit in.d.l. si ita scripse-
ro. Et optime Marcellus inquit in.l.cū in testamento eo.titu.q̄ꝺ cum in testamento
ambigue scriptū est benigne interpretari secūdum id q̄ꝺ credibile est cogitatū cre-
dendū est.facit.l.si testamentū.C.de insti.⁊ sub.⁊.l.asse.ff.de here.insti. ¶ Sic de-
bes intelligere quedā verba Bal.⁊ Ange.semiplena per eos posita in .l.asse toto.ff.
de here.insti.qui dicit q̄ꝺ si testator in testamēto dicat instituo illū heredem qui cōti-
netur in cedula quā dedi Priori predicatorū quia valet talis institutio nam debes
intelligere vt supra cōcurrētibus supradictis presumptionib⁹ ex quibus appareat
cedulam esse dicti testatoris/⁊ eos sequitur ibi Joan.de Imo. ⁊ ad litterā sequitur
Bar. Joan.de Imo.in.l.illa institutio.ff.de here.in.jx.colun.vsi.iuxta predicta.q̄ꝺ
valde extollit ad praticam.⁊ Moderniores idem sequuntur in dicta.l.captatorias.
¶ Et pro hac opinione bene facit tex.singularis in.l.fina.in princi.ff.de lega.ij. ibi si
fides epistole relicte cōstaret ⁊.l.cū pater.§.donationis.ff. de le.ij. que duo iura ad
hoc propositū fuerūt allegata per Bal.in.d.l.si ita scripsero.idem sequitur Pau.de
Cast.in.l.hac cōsultissima.§.per nūcupationē.C.de testa.addito q̄ꝺ sibi nō videtur
necessariū q̄ꝺ debeat cōstare dictā cedulam manu testatoris scriptam fuisse sed suffi-
cere vt cōstet q̄ꝺ illa sit scriptura de qua testator sensit. ¶ Sed reperio quēdam mo-
dernū Aretinū in.l.heredes palam in princi.ff.de testa. intelligētem doctrinā Bar.
verā in legatis illo modo factis vt sufficiat dicta dispositio circa legata ita q̄ꝺ sufficiet
vt probetur tunc per solam cōparationē litterarū vel per solos testes dictā cedulam
manu testatoris scriptā/⁊ ita loquitur Bar.expresse in legatis ⁊ satis est q̄ꝺ tunc cō-
paratio litterarum plene probet. ¶ Et ex hac intētione Bar.refert Joan. de Imo.
in.d.l.si ita scripsero.clare colligi vnū verbū famosum.s.q̄ꝺ licet sola cōparatio litte-
rarū nō sufficiat ad probādam scripturam que datur a parte parti ad vtilitatem eius

qui recipit vt in auct. de fi. in. §. j. et ij. scriptura tamé et cedula facta ad declaratio- nem sue voluntatis simpliciter potest probari per comparationem litterarum quia non est ibi tantus timor falsitatis vt in casu superiori. ex qua infertur singularis li- mitatio ad dicta iura et ad ea que notat Bar. in. l. admonédi. ff. de iure iu. et in. l. nuda ratio. ff. de donationibus. ¶ Sed in hereditate et heredis institutione secus dicit imo qđ non sufficeret tūc probatio dicte cedule per cōparationé mouetur quia lex et eius prouisio nimis debet vigilare ne cōmittatur falsitas in testaméto vt dicit tex. in. l. iubemus. C. de testa. sed si talis institutio permitteretur ita qđ ex sola cōpara- tione dicte cedule probaretur illā esse testatoris daretur via et occasio cōmittédi plu- res falsitates vt tex. dicit in auct. de instru. cau. in prin. quod quando permittebatur scripture probatio per cōparationé litterarū innumerabiles cōmittebātur falsita- tes: ideo fuit statutū solā cōparationé litterarū non sufficere. adducit ad hoc tex. sin gularem in. l. quotiés. §. si quis nomen. in vsi. indubitato signo. ff. de here. insti. qui vult q quando nomen heredis non exprimitur a testatore per se sed per relationem Ad aliud illa relatio debet esse indubitata q̄ nō esset si per solam cōparationé dicta cedula probaretur esse testatoris et sic residet per hec et alia qđ ad hoc vt dicta cedula in heredis institutione sit certa debet constare per cōparationé et per testes qđ nota. ¶ Bene faciūt supradicta adiuuādum quādā glo. singularé in. l. lutius. §. in testa mento. ff. de le. j. quam ibi laudat Joan. de Imo. per eam dicit decidi. q. de facto. qđ si testator relinquat tribus. ccc. et rogauit eos vt de illa pecunia disponerét, put de eis ordinauit in secreto qr noluit aliū scire nā valebit tale legatū licet aliqua videatur suspitio nec mihi hoc seruit de singularitate quia satis probatur ex. d. l. theopōpus et ex. l. fi. C. de fideicō. cum alijs licet quidā Mediolanensis modernus hoc extollit in. d. l. captatorias. facit. l. in tacitis. ff. de le. j. et clare sentit Bar. in. d. §. in testaméto l. lutius et in. l. qué heredi. ff. de re. du. sed quid velit dicere illa glo. dicti. §. in testa- mento et quomodo debeat intelligi. vide infra. xij. q. ¶ Sed circa hoc addas duo verba singularia. Primū qđ si in hac declaratione essent discordes quia vnus dicit testatorem in secreto vnū dixisse alius aliud diuersum quod debet inspici id quod verisimili⁹ est ratione affectiōis testatoris. hoc fuit singulare verbū Bar. in. d. l. qué heredi. vbi dicit se vidisse testamentū in quo testator sic dixerat lego titio mille que det illi persone quā declaraui sibi et heredi meo post mortem testatoris contentio est inter heredé et legatariū quia heres dicit de vno legatarius dicit de alio: quid iuris refert qđ debet inspici qđ est verisimilius ratione affectionis testatoris per illū tex. alias fideicōmissum esset inutile ratione incertitudinis. l. si fuerit. in princi. ff. de re- bus du. ¶ Secundū est qđ si testator mādauit executori seu heredi qđ distribueret certam quātitatem pauperibus illis personis quas in secreto sibi testator commisit si talis executor dicat se erogasse illis personis quas in secreto sibi testator commisit quod nō cogetur ad declarandum illas personas in quas erogauerit maxime si iste executor esset homo bone fame/ imo credendum est illum erogasse prout asserit: sic reperio in terminis cōsuluisse Petrū de Acha. in cōsilio incipiéte in his duobus de cidendis succincte procedā est secundū numerum meū. ccccxxvj. mouetur quia ex quo testator hoc ei cōmisit in secreto. s. dictā erogationé faciendam nulli de hac ero- gatione rationem reddere tenetur quia sue mere fidei hoc mandauit testator/ vn- de nullus super hoc potest sibi questioné refricare sicut nec posset cum testator hoc cōmitteret dicto vel conscientie alicuius. l. theopōpus. de dote pre. et nota in. c. statu tum. §. assessoré de rescrip. lib. vj. item quia presumédum est dictū executoré fideliter

erogasse cũ esset homo diues ⁊ bone fame ⁊ alia recte erogasset que sibi in testamé/
to cómissa sunt/item quia erant elapsi iam.xv.anni post morté testatoris ⁊ sic residet
ar.glo.l.procula.ff.de probatio.qđ nota.¶ Et adde elegãtia verba Bal. in.l.capta
torias.fi.colũ.C.de testa.mi.vbi dicit qđ si testator cõmisit incertorũ declarationem
Seyo qđ si iste Seyus declarauit deberi Titio centũ tanꝙ ab eo extorta/tamen hoc
fecit nulla ab eo habita informatione cõsuluit Bar. qđ nõ valeret talis declaratio
quia nõ fuit secutꝰ formã boni viri.l.thais.§.sororé.ff.de fideicõ.liber.cũ aliquid ei
priꝰ debuit cõstare herede requisito.ff.de trãslatio.l.cũ hi.§.si pater.ff.de vsuf.le.l.
legatũ ciuitatis.c.nos quidã de testa.sed Bal. ibi dicit qđ si executor esset honesta
persona crederetur eiꝰ iuraméto.allegat.d.l.theopõpus ⁊.l.si quis pro redemptio/
ne de donatio.sed si executor nõ esset persona fide digna vel aliquid interesse preten
deret nõ crederetur sibi.l.si quis in cõscribédo.C.de epis.⁊ cle.per Cy. si tamé testa
tor mãdauit stari dicto Guardiani minorũ vel priorũ predicatorũ ei stabitur.l.si mã
dauero.§.si tibi.ff.man. hec Bal.que bene nota quia plura testaméta vidi vbi hee
declarationes cõmittũtur maxime fratribꝰ. ¶ Conclusiue auté ex predictis habes
qđ in volũtate dispositoria non potest cõmitti in tertiũ sed per modũ electionis seu
declarationis sic.sed ne decipiaris credens qđ simpliciter per viã declarationis seu
electionis potest cõmitti institutio in voluntaté tertij.sed debes sic intelligere vbi so
la electio seu declaratio personarum committitur tertio ita qđ principalis dispositio
⁊ eius substantia a testatore facta est ita qđ cõmissario non eligente nec declarante
nihilominꝰ dispositio ⁊ institutio remanet firma vt in casu in quo loqtur.d.l.vtrũ.§.
cum quidã ⁊.l.cũ quidã.⁊ si quis Titio de le.ij.puta vt des vni ex libertis quibꝰ vo
les seu quos elegeris vel vni ex coheredibbꝰ quos declaraueris vt.d.l.vnum ex fa
milia.⁊ sic in institutione facta de pauperibus quos talis elegerit/nam his casibus
dispositio principalis ⁊ eius substantia a testatore facta est ⁊ certa saltem respectu
certi generis personarũ puta libertorũ/coheredũ/pauperũ/⁊ sic de similibus/licet
inter eos declaratio seu electio alteri cõmittatur quia vtrum sit dandum vel ne nõ
cõmittitur in volũtatem alterius sed cui dandum vel distribuédum sic inter ceteros
de incertis ⁊ sic intelligũtur omnia iura ante allegata.¶ Nam si dispositio substan/
tialis cõmitteretur in voluntatem alterius.s.vtrum sit dandũ vel ne etiam si per mo/
dum elections seu declarationis captatoria est ⁊ reprobata quia in effectu eodem
modo cõfertur in volũtatem tertij.per hec verba/instituo eos heredes/quos volue/
ris/seu quos elegeris/vel declaraueris.hoc probatur clare in.d.l.illa institutio.vbi
licet testator nõ dixit instituo illos heredes si Titius voluerit/sed dixit instituo illos
heredes quos Titius voluerit ⁊ sic nõ institutioné sed personarũ declarationem po
suit in volũtatem tertij/tamen nõ valet ex eo quia dicta verba non sunt relata ad ali/
quod certũ genus personarũ ⁊ sic illo negligéte eligere nullus est vocatus:secus vbi
verba essent relata ad certum genus personarũ vt ante dictũ est/⁊ sic declarat Bar.
in.d.l.illa institutio.in fine.vsi.vltimo quero.est casus in.d.l.vtrũ.§.cũ quidã.idé
Bar.etiam in casu fortiori in.d.l.theopõpus.⁊ hoc aperte voluit glo.in.l.captato/
rias.C.de testa.mi.sic intellecta ⁊ declarata per Paulum ⁊ alios modernos ⁊ etiam
per antiquos vt ante declaraui.¶ Et hoc patet ad sensum ex oĩbus legibꝰ ante alle/
gatis diffinieñtibꝰ ⁊ reprobãtibꝰ captatoriã volũtaté.Et quia inter ista nihil distat.s.
instituo illos heredes quos Titius declarauerit seu quos voluerit ⁊ hec verba quo
ad effectũ nõ vidétur differre.nota.tex.ad hoc in.l.si ita legatũ in.§.illi si volet.ff.de
le.j.vbi dicit tex.qđ hec verba si volueris/faciũt legatum conditionale ⁊ intelligũtur

idest si declaraueris te velle ⁊ ad hoc faciūt plura ante adducta. ¶ Per hoc reperio cōsuluisse Ange. in cōsi. ccxx. incipi. inter cetera / qđ cū quidā in testamēto suo sic dixisset volo ꝙ Girard⁹ grassulinus de Capella sancti Matthei habeat ⁊ habere posset de bonis meis florenos quingētos de quibus faciat illud qđ sibi dicet frater Paulus de Castello de pisis ordinis fratrū minorū refert dictam dispositionem inualidam tanꝙ captatoriā mouetur quia ex quo nō est relictū certo generi personarū sed solū debebat facere id qđ sibi diceretur per dictū fratrē Paulū quia tunc ipso non dicente nullus per testatorē videtur vocatus dictū grauamen iniunctum dicto Girardo viribus euacuatur tanquā captatoriū. dicit hoc determinasse Bar. in.d.l.illa institutio. ✠si. vltimo quero. ¶ Bar. nō determinat sic in specie vt Ange. loquitur sed colligitur ex eius ratione decidēdi in illa.q. si instituo pauperes quos Titius elegerit. dicit etiā esse casum in dicta.l.illa institutio. vbi si quis eos instituit quos Titius voluerit nullo personarū genere demonstrato dispositio de iure ciuili est nulla. ¶ Nec obstat.ff.de iure fis.l.nō intelligitur.in.§.tacite autē fidei. vbi non apparet cui generi personarū fuit factū relictū ⁊ tamē sustentatur nec dicitur captatorium nisi in fraudem sit factū quod ex euentu declaratur vt.d.l.nō intelligitur.§. quādo autem. quia ibi qđ voluit testator fuit certum ipsi grauato cui testator suam intentionem expresserat in secreto. ⁊ hanc rationem multū pōderauit cōsultus licet Ange. nō allegat in.d.l.theopōpus ibi sciens mētem meā. ⁊ ad hanc Ange. conclusionē bene facit ꝙ scribit Bar. in.d.l.theopōp⁹ lꝫ aliqua diuersitas sit in verbis in effectu quasi idē / ideo equa videtur limitatio ad hoc dictū quā ponit Bar. in.d.l.theopōpus. ¶ Per supradicta infert etiā Joā. de Jmo. in.d.l.captatorias.in.ix.col.✠si. et per predicta videtur ꝙ testator dixit relinquo.c.illis quos elegerit talis vel quos elegerit prior fratrū predicatorū ꝙ tale relictū nō valebit ex quo nō fit mētio de certo genere personarū quia illo nō eligēte remanebit relictū incertū / vnde videtur eadem ratio que est quādo quis instituit illos quos titi⁹ eligeret pro tāto videtur sibi tale relictū nō valere lꝫ aliter videatur sensisse Pe. de Ancha. in.c.cū tibi. de testa. sed si interpretabitur ad pias causas dicā lati⁹ infra. qꝛ Ange. in.d.cōsi. qđ incipit inter cetera. tenet ꝙ sic. ¶ Ex predictis videtur cōfundi quoddā elegans dictū Ange. ab eo positū in hac materia in loco peregrino.s.in.l.cētesimis.in.§.si ita stipulat⁹ in.ij. colū.ff.de ver.obli. vbi dicit ꝙ licet legatū factū alicui sub cōditione si heres / aut tertius voluerit nō tenet qꝛ volūtas est captatoria eo qꝛ in solo nutu alteri⁹ voluntatis abstracte ab omni facto reperta est tamē si legatū esset factū sub cōditio. si heres / aut tertius declarauerit se velle valebit legatū sicut sub alia quāuis cōditio potestatiua heredis relictū esset: mouetur quia ista volūtas cēsetur esse velata ꝗ tolleratur. vt.l.si quis semproniū.ff.de here. insti. ⁊ eū sequitur ibi Paul. de Cast. referens hoc valde notandū: ⁊ reuera est solēnis limitatio ad oīa iura reprobātia captatoriā dispositionem quia habeāt verū si libere ⁊ absolute institutio heredis ponatur in volūtatem alteri⁹: puta instituo. T. si titi⁹ voluerit sec⁹ si diceretur instituo. T. heredē si titi⁹ declarauerit se velle. ¶ Quod nō videtur recte dictū / imo videtur tūc lex imposita verbis ⁊ ita ponitur in mera ⁊ libera volūtate per dicta ✠ba si declarauerit se velle sicut per verba si voluerit / imo necesse ad velle requiritur declaratio vt.l.si ita legatū.§.si illi si volet.ff.de le.j. quapropter Jmo. ibi tenet cōtra Ange. quē etiā sequitur.d. Alex. ibi mouētur quia illa verba si volueris vel cum volueris intelligūtur.i. cum declaraueris te velle. probatur in.d.§.si ita stipulatus. ibi si antequā. ⁊ in.d.§. illi si volet ergo expressio eius qđ tacite inest nihil debet operari.l.iij. cum alijs de le.j. nec ob.l.

nonnũquã.ff.de cõditio.ꝛ demo.quia vt Bar.inquit in.l.si quis semproniũ.ff.de here.insti. aliud est dicere si titi⁹ ascenderit capitoliũ aliud si volet ascendere cũ posset velle ꝛ nõ posse. idẽ Alex.per hec fundamẽta in.l.j.ff.de le.ij.in.vij.colũ.vsi. itẽ adde.ꝛ in.l.captatorias.in fi.verbis.C.de testa.mi.nullo vltra addito fundamento.ꝛ horũ opi.sequitur quidã modernior Mediolanẽsis in.d.l. captatorias.C. de testa.mi.ij.colũ. ¶ Habes igitur vnã fallenciã ex antedictis ad leges captatoriã prohibentes vt.s.nõ habeant locũ quãdo sola electio/nominatio/seu declaratio/cõmittitur alicui si certe persone de incertis instituti sunt vel aliquid eis legatũ solũ electio ꝛ distributio inter eos tertio cõmissa est:rationẽ diuersitatis antepo sui. ¶ Fallit.ij. si non in liberã voluntatẽ fiat cõmissio sed per verba denotãtia arbitriũ boni viri ꝛ non in liberũ arbitriũ quia isto modo potest cõmitti in alteri⁹ arbitriũ puta si titius fuerit arbitratus vel si putauerit vel sibi placuerit nam hoc importat arbitriũ boni viri.l.thais.§.sororẽ.ff.de fideicõ.liber.hec probãtur in.l.si sic in princi.ff.de le.j.et in.l.fideicõmissa.§.quanq̃ de le.iij.ratio diuersitatis stat in prõptu qꝛ quãdo in liberã volũtatem alicui⁹ cõmittitur per hec verba/si voluerit/etiam si sine iusta causa dicat se nolle nõ erit institut⁹ cũ talis cõmissarius posset preferre iniquũ equo.l. cũ quidã.ff.de le.ij.sed quãdo ei cõmittitur per verba importãtia arbitriũ boni viri si sine iusta causa dicat se nolle recurreretur ad arbitriũ boni viri qui forte dicet contrariũ ꝛ illud seruabitur sed libera volũtas nõ remittitur ad arbitriũ boni viri sed si moreretur cõmissari⁹ antequã arbitraretur si viciaretur institutio.vide.l.j.ff.de le.ij.vbi materia extẽse scribitur apud legẽtes. ¶ Fallit.iij.in legato libertatis.casus est in.l.fideicõmissa.§.plane.ff.de fideicõ.liber.de cui⁹ intellectu latissime disputãt scribẽtes in.d.l.captatorias.C.ꝛ.ff.ponẽdo plures intellect⁹ ad.d.l.ibi remitto quia nõ est super hoc insistendũ hic cũ esset trãsportare de vno loco ad aliũ prolixi⁹ ꝛ copiosius per alios scripta sunt. ¶ Fallit.iiij.in relictis ad pias causas. est casus in.c. cũ tibi.de testa. sed quia ille tex.est intrincat⁹ ex diuersitate lecturarũ infra lati⁹ ei⁹ intellectũ examinabo. ¶ Fallit.v.nisi ponatur in voluntatẽ alicui⁹ velatã/puta si titius capitoliũ ascẽderit.l.si quis semproniũ.ff.de here.insti.l.nõnunquã.ff.de cõdi.ꝛ de.que sit ratio diuersitatis:quare in volũtatẽ velatã potest cõmitti seu tacitã non autẽ in voluntatẽ expressam:vide per glo.ꝛ Doc.in.d.l.si quis semproniũ ꝛ in.d.l.nõnũquã.ꝛ in.d.l.captatorias.ff.de here.insti.ꝛ.C.de testa.mi.in.l.captatorias. ¶ Rã Ange.ꝛ Imo.assignãt ratio.s.quia quando legatur sub cõditione si titi⁹ ascenderit capitoliũ volũtas testãtis iam est certa cũ appareat quid velit testator in euentũ conditionis ꝛ quid etiã in eius defectũ sed secus quãdo oĩno in volũtatem heredis cõfertur.ita dicunt ipsi in.d.l.illa institutio.in.ij.colun. ¶ Uel dic qȯ illa volũtas apposita in vim cõditionis nõ est ita libera sicut illa si voles cũ in prima forte ei conueniebat vel erat necessariũ ascẽdere capitoliũ itaq̃ vel forte nõ potest ascẽdere vel erit sibi necessariũ ascẽdere ꝛ sic nõ est in mera ꝛ libera volũtate sicut illa si voles. ¶ Bar.ꝛ Imo.in.d.l.si quis semproniũ.glo. Bal.ꝛ Salice.in.l.captatorias.C.de testa.mi. dicunt quod in.d.l.sempronium non ponitur dispositio in eius voluntate sed quoddam factum extrinsecum.facit.l.in ementis.C. de contrahen. emptio.iuncto.§. emptio.insti.de emptio.ꝛ venditio. ¶ Est verũ quod Jaco.de Ra.vt refert Bal. in.d.l.ꝛ in emẽtis.iij.colũ.dicit q̃ nulla regula est in iure que min⁹ rationis habeat q̃ ista .s.sit cõditio velata vel explicita.quã consideratione. Jac.de Ra.reprobat ipse Bal. ex eo quia si dico promitto si volã nihil est sed si dico vendo si capitolium ascenderis aliqua affectio potest mouere me vel te ad cõditionẽ implẽdam ꝛ quia impleta con-

ditione necessaria est volūtas vt patet in illa institutione: si capitoliū ascēderit in. l. si quis semproniū de here. insti. faciūt ea q̄ notātur in. l. iam dubitari de here. insti. τ in. l. iij. §. si parendū. de cōdi. ob causam. l. conditionib9 pupill9. ff. de condi. τ de. ¶ Itē vbi ponitur institutio in cōdi. alterius velata puta instituo te heredē si titius ascēderit capitoliū: ista cōditio potest impleri dato q titius nihil sciat de ista institutione cū forte ignorās ascendit capitoliū: purificata est conditio τ ego sum heres et sic hec conditio potest impleri absq scientia tertij sed illa conditio si voles non ita. Bal. in dicta. l. captatorias. in secunda oppositio. τ Paulus de Cast. ibi in. j. colun. Cynus τ Bal. in dicta. l. in emētis. Ange. τ Imo. τ alij in. l. centesimis. ff. de verbo. obliga. τ Ange. in dicto consilio. ccxx. incipi. inter cetera. ¶ Fallit. vj. nisi per statutum permitteretur captatoriam valere nam valebit tale statutū cum captatoria per ius ciuile prohibita sit τ non a iure gentiū vel naturali. probatur in. l. captatorias. ff. de here. insti. ibi senatus improbauit τ ibi hoc tenent per illum tex. Ange. τ Imo. de quo latius infra dicam. ¶ Fallit. vij. si instituatur si Titius declarauerit se velle secundum Ange. in. l. centesimis. §. fi. ff. de ver. obli. quod supra reprobaui. ¶ Fallit. jx. quia licet ipsum factum τ substantia facti non posset committi in alterius voluntatem tamen bene potest cōmitti dictatio seu declaratio scripture vt dictetur de iure. hec est glo. singula. in. l. illa institutio. ff. de here. insti. que dicit qō si testator dicat vt tabellio scribat legata sibi deberi cuicunq iusserit titius non valet cum factum conferatur in volūtatem titij: secus si conferatur in eius arbitrio id quod de iure est vt si dicat volo te ita scribere sicut dixerit aliquis sapiens quo magis debeant valere τ tenere que reliqui in testamento τ que ibi statui. Et quid ille sapiens posset in scriptura ponere virtute dicte clausule τ commissionis. optime Bal. Bar. Ange. τ Imo. in. d. l. illa institutio. Imo. in. l. captatorias. fi. verbis de here. insti. τ in. l. j. §. si ex fundo in repeti. ff. de here. insti. Bal. in. l. captatorias. C. de testa. mi. τ in. l. humanitatis. in. iiij. oppo. C. de impub. τ. a. ¶ Adde elegantē glo. quotidie praticabilem in. l. si mandato titij. in. §. fi. ff. man. in parte accepta sint que monet. q. si dico facias me securum ad consilium sapientis mei quid posset facere sapiens vigore dicte clausule ad quod sit obligatus implere taliter promittens extollit Bar. illā glo. in. l. ex ea parte. ff. de ver. obli. τ in. d. l. illa institutio. τ ibi Doctores.

¶ Que autem sit ratio prohibendi captatoriam

dispositionem τ tex. in. d. l. illa institutio. videtur assignare rationem ibi nam satis constanter veteres decreuerunt testamentorum iura ipsa per se firma esse non ex alio arbitrio pendere sed ista non est proprie ratio nam quare sic veteres decreuissent hoc non aperit ibi consultus. ideo glo. ibi assignat rationē in parte pēdere. s. quia testator committens vult conferre in alienum arbitrium quod vix permittitur in suo quasi uellet dicere quod per testamenti concessionē tributa est alicui potestas disponendi de rebus suis post mortem suā τ sic in tempus quod sue future non sunt contentus ergo debet esse cum hoc qō ipse solus faciat nec alteri cōmittat. l. ille autē ff. de here. insti. ibi quia in preteritum non in futurum. l. clemēs. §. fi. ff. e. item quia institutio heredis debet esse per se certa τ declarata per ipsum testatorem nominatim. l. iubemus. C. de testa. ¶ Doctores superuenientes varie circa hoc locuti sunt nam Bal. in. d. l. illa institutio. non admittit hanc rationē que si esset vera nulla vltima voluntas valeret qō esset falsum secundum eum/ ideo ipse dicit illam esse rationem quia de vltima volūtate vt ita dixerim non potest cōpromitti per testatorē quia

tunc volūtas esset imperfecta tā in materia ꝙ in forma igitur nulla est dispositio .ff.
de testa.l.si is qui ꝛ.l.ex ea.ff.de le.iij.l.fideicō.§.j. ¶ Ange. etiā reprehendit glo.
in.d.l.illa institutio.ex eo quia post morte non desinunt esse bona testatoris oīno cō-
siderato quod in hereditate iacente hereditas ipsa representat personā defuncti .l.
hereditas.ff.de acqui.re.do.ꝛ in.l.hoc articulo.ff.de here.insti.vnde nō est verum
dicere quod disponat in tempus quo res non sunt sue: ideo ipse assignat duas ra-
tiones. Vna est illa que fuit Bal.quia cum in secretum alterius testatoris voluntas
confertur illa dispositio est imperfecta in materia ꝛ in forma ideo nulla ipso iure di
cit esse ibi casum.ꝛ in dicta.l.captatorias.l.si is qui.de testa. sed quando confertur
institutio sub cōditione non pendente ex secreto voluntatis alterius: dispositio testa
toris est certa in materia cum vult vnū esse in existentia conditionis contrarium in
eius defectum.assignat aliā.s.quia vltima voluntas ex mero arbitrio nostro depen-
det abstracto ab omni facto hominis licet eius ordinatio habeat certam formam
ideo eius substantia non potest per alienum arbitriū explicari sicut nec quis adire
potest per procuratorem vel nunciū.l.Pau.ff.de acqui.here. ꝛ hec etiā videtur esse
intentio Joan.de Jmo.in.d.l.illa institutio.in effectu. ¶ Et idē est intētus Angeli
de Peru.licet per alia verba in.d.l.captatorias.C.de tes.mi.motus per.l.j.ff.de te-
sta.vbi tex.dicit ꝙ testamentū est volūtatis nostre iusta sententia ꝛc. ¶ Vnde secū-
dum eum est impossibile ꝙ volūtas tua sit mea quia cū voluntas nihil aliud sit nisi
anima volens sequeretur ꝙ anima tua ꝛ mea esset vna ꝛ eadem in substantia qd̄ est
falsum imo hereticū secūdū eum ꝛ sic aduersus captionem in vltimis voluntatibus
non est dare remedium cum iterū non redeat arbitriū.vt.l.j.C.de sacro sanc.eccle.
ꝛ idem Ange.in.l.captatorias.ff.de here.insti.dicit idem.s. quia mot⁹ animi nostri
non possunt cōsummari per motū animi alterius nec a mero arbitrio alterius pen-
dere per glo.in simili in.l.sicuti.ff.de ar.vbi glo.in parte omnes/dicit ꝙ vbi aliquid
est a pluribus fiēdum omnes facere debent nec sufficit vnū alteri cōmittere animi
sui motū. ¶ Hec Angeli motiua fuerūt prius Bal.a quo ipse habuit licet illū sup-
primat.in.l.captatorias.C.de testa.mi.in.ij.colū. Vsi. ex hoc apparet. vbi dicit qd̄
illud qd̄ Bar.dicit.s.valere dispositionē captatoriam ad pias causas est falsum nam
aut datur potestas essentie ꝛ non valet secundū eum vt si dico cōmitto titio vt mihi
faciat testamentū ad pias causas mouetur quia est impossibile quod voluntas titij
sit voluntas mea cum secundū theologos voluntas non est aliud quā anima volēs/
vnde sicut anima titij non est anima mea sic nec voluntas titij potest dici voluntas
mea. Jdem Bal.in repetitio.l.j.C.de sacrosan.eccle.vij.colū. assignat aliam ratio-
nem.s.quia iste cui cōmittitur testamenti factio non est merus executor cum merus
executor non habeat ius in substantia executionis nec testator quia testator iam de-
cessit nec heres quia dispositio pendet ab eo qui habet illius testamenti factionem
actiue ꝛ non passiue: ergo dispositio captatoria nihil est. ¶ Et attēde qd̄ Ange.peru.
ex relatione Andree Sicu.in.l.fi.C.de fideicom.dicit se allegare dictā.l.pro vnica
ꝛ singu.ad hoc.s.ꝙ de iure ciuili nō dicitur decedere intestatus qui vltimam suam
voluntatem in alterius dispositionem expressam committit nec credit esse alibi dicit
doc.non animaduertisse ad illum tex.ꝛ male dicere doc. faciendo differentiā aliud
esse de iure canonico aliud de iure ciuili imo idem esse de iure ciuili . Andre.Sicu.
in.c.cum tibi.de testa.in princi.refert hoc dictum Ange. ꝛ dicit qd̄ si est verū tolle-
rentur tot iuris diuersitates ꝛ tot lecture ad.c.cum tibi gloriatur.more suo a nemine
hoc dictum Ange.fuisse inuentum dicit Ange.exclamare quod nullus ante eum

hoc perpendit. ¶ Ego in mea lec. Ange. non reperi tale dictum et quesiui omnes lectu. nec in aliqua hoc inuenire potui sed etiam si dixisset reperio eundem Andreã Sicu. in. d. c. cum tibi. xx. colun. versi. considera. quia aut Ange. loquitur vbi facit mentioné de hoc dicto Ange. et illud reprobat tã in legatis quã fideicõmissis cum in oĩbus dispositio captatoria est reprobata vt in. d. l. captatorias. et. l. captatorie. nec ob. d. l. fi. nam loquitur secundũ eũ non quãdo testator remisit in voluntate heredis sed quãdo remisit in fide heredis et sic quo ad arbitrium boni viri: et hoc casu bene loqueretur Ange. et sic dicit quod tex. in. d. c. cum tibi. optime concordat cum. d. l. fi. inquãtum verbum dispositio/importat arbitrium boni viri: et hoc modo dicit posse procedere dictũ Angeli positũ in dicta. l. fi. et sic residet Andreas Sicu. ¶ Ego dico quod illa lex non probat dictum Angeli nec Andre. Sicu. recte illam intellexit imo falso exponit illam inquantum dicit quod illa. l. loquitur non quando remisit in heredis voluntate sed quãdo remisit in fide heredis: et sic quo ad arbitrium boni viri vnde inquãtum exponit quo ad arbitriũ boni viri male loquitur vt statim ostédam. ¶ Et quod dicta. l. non probet dictũ Angeli probatur clare recte enim illius verbis consideratis nihil de substãtia dispositionis cõmisit testator in voluntate seu dispositione heredis sed ipsemet testator disposuit quod probatur ibi voluntati mortuorum prospicientes et ibi fideicõmisso relicto et ibi ab eo relictum est fideicõmissum itaq ibi non erat questio nisi super probando fideicommisso quia heres negabat testatorem ab eo aliquid reliquisse cum testator sine testibus et scriptura illud reliquerat vt probant verba tex. ibi sine scriptura et presentia testium fideicommisso derelicto et glo. ibi in parte legatarij. dicit quia testator dixit rogo heredem per fideicõmissum vt det fundum Titio. idem glo. in parte fideicõmissarij. ¶ Solũ est ibi altercatio inter glo. si iuramentũ quod ibi. l. compellit facere heredi rogato habeat locum siue fideicommissum sit relictum in minus solemni voluntate vel solum dixit heredi qđ daret Titio. c. sine testibus confisus de herede quod adimpleret quod ab initio confitetur heres vel diffitetur sed non reperies verbũ ex quo appareat quod ibi litigaretur super substãtia dispositionis posita in heredis volũtate quia tunc frustra altercaretur super iuramento prestando ab herede super fideicommisso a testatore relicto ad quod etiam pondero verba tex. dicentis cum ipse sibi iudex et testis inueniatur cuius religio et fides a fideicõmissario electa est et sic testis est ad voluntatem testatoris manifestandam non disponendam quia tunc non testis. ¶ Unde siue teneatur quod in minus solemni volũtate testator reliquit fideicommissum siue illud reliq̃rit ex sola fide heredis cõfisus qđ illud adimpleret sine aliquo teste vt probat tex. ibi sed siue quinq sint testes vel minores vel nemo vtroq casu heres compellitur iurare vel soluere secundũ formã ibi traditam per illũ tex. sed nullo istorum casuum fuit aliquid cõmissum in volũtate heredis sed fidei sue vt voluntatem a defuncto dispositam adimpleret non auté quod ipse disponeret vtramq lec. approbat ibi Salice. vtraq approbatur et praticatur secundum eum. ¶ Alia et tertia lec. ponitur ad illam. l. per Bar. in. l. nemo. ff. de le. j. §. quod testator ita posuit legatum in fide heredis qđ heres promisit defuncto adimplere et sic sapit naturam contractus ratione cuius cõuenitur. l. quidam cum fideicõ. ff. de here. insti. l. spadonem. §. j. de excu. tu. et hanc lec. extollunt Imo. et Alexan. in dicta. l. nemo. et Bar. in questione incipiẽte statuto cauetur qđ fenerator in tertia carta ex quo sequitur secundum eos quod cum in tali casu dispositio trãsit in vim contractus sufficit qđ probetur per duos testes et sic exigetur. facit. l. heredes palã. §. j. ff. de testa. et vide Joã. Fa. in. §. et quia

insti. de fideicõ. here. vbi tex. notabiliter declarat dictã. l. fina. ¶ Ex quibus cõclu
datur qđ ex nullo intellectu potest verificari dictũ Ange. et quesiui Modernos et
moderniores post do. Alexan. et a nullo reperio illud dictũ Ange. allegatum ideo
apud me dicta allegatio Andre. Sicu. nõ est parum suspecta de falso ⁊ si ipse dixit
fuit male dictũ vt ante ostensum fuit. ¶ Dixi etiam Andreã Sicu. non recte intel-
lexisse dictam. l. in quãtum exposuit quod ibi testator cõmisit in fide heredis ⁊ sic ad
arbitrium boni viri nam in fide heredis verũ est sed quo ad arbitrium boni viri fal
sum est quia in fide heredis nec in eius arbitrio nihil fuit cõmissum super volũtate
dispositoria quam ipse deberet disponere nec arbitrari. s. sic vel sic deberet dispone
re sed testator disposuit in totum ⁊ remisit in fide heredis quod adimpleret id quod
testator disposuerat quod posuit in eius fide sine aliquo teste vt ibi dicit tex. ibi vel
nemo: verum est quod bene potest legatum cõferri in arbitrium alterius sed ad hoc
non debuerat allegare dictam. l. fi. sed. l. si sic. ff. de le. j. l. fideicõmissa. §. quanquã. ff.
de le. iij. ⁊. l. j. ff. de le. ij. que est clauis in materia. ⁊ ibi Bar. declarat singulariter quo
modo legatum posset relinqui ad arbitrium alterius ⁊ que sunt verba importantia
arbitrium boni viri ex quibus concludo de iure communi esse prohibitam capta-
toriam nec permissam esse per dictam. l.

¶ Nihilominus tenebis menti tex. in. d. l. fina.

nam licet de iure cõmuni captatoria sit prohibita tamẽ ibi est casus singularis mẽti
tenẽdus secũdum vnam lec. quod si testator cõfisus de sola fide heredis sine aliqua
solẽnitate legatum reliquit heres ipse compellitur soluere aut iurare nec tunc potest
heres opponere qđ volũtas testatoris non fuit solẽnis quam lec. tenet glo. in. §. fina.
insti. de fideicõ. here. vnde est ibi casus singularis qđ testator potest cõmittere lega-
tum vel fideicommissum in fide heredis absq; aliqua solemnitate testamentaria vel
testibus qđ est quotidianũ. ¶ Limita tamen nisi esset statutum in ciuitate quod ma
ritus non posset vxorem heredem instituere nec ei aliquo titulo relinquere vltra. c.
libras nã testator non potest tũc ponere aliquid in fide vxoris dato qđ diceret quod
ordinauit secrete cum vxore qualiter debeat talem pecuniam distribuere pro anima
testatoris nam istud presumeretur factũ in fraudẽ statuti ⁊ sic non valet. hec fuit que-
dam elegãs cõclusio cuiusdam Doc. antiqui nomine Guiller. de Suza. in questio-
nibus statutorũ. c. di. relata per Joã. And. in additio. ad Specu. in titulo de instru.
edic. in. §. nũc vero aliqua. xxxij. colun. in vsi. ⁊ scias quod inter relicta ad pias cau
sas. ⁊ est additio super parte legatur incipit ad istum finem faciunt questiones Guil-
lermi de Suza. vbi dicit quod si statutũ prohibet relinqui vxori vltra certam quan-
titatem ⁊ vir quidam illam quantitatem reliquit vxori ⁊ in alia parte testamenti re-
liquit eidem certam quantitatem distribuendam pro anima sua querit an poterit
tenet quod si sibi soli non valet ne fraus fiat statuto. ff. de tuto. et cura. da. ab his. l.
scire. §. j. si vero sibi ⁊ alijs cõmissa est distributio valet quia cessat fraudis suspitio
⁊ allegat etiam dicta. l. fina. C. de fideicõ. c. ij. de sta. mona. de offi. de le. prudentiam ⁊
hanc cõclusionẽ sequitur Alber. de Rosa. in secunda parte statu. questione. cx. inci-
piente statuto cauetur quod nullus cũ questione sequẽti ⁊ hanc limitationẽ vt cele-
brem extollit quidam modernior Mediolanensis in. l. fina. C. de fideicom. referens
in ciuitate sua esse statutum consimile. ¶ Adde Paulum de Castro in. l. cogi. §. hi
qui solidum. ff. ad trebe. vbi concludit aliter scilicet quod si apparet distributio fa-
cta inter pauperes et tunc institutio reputetur fuisse valida aut non apparet et tunc

videtur facta in fraudem/ideo secūdum eum si peteret bona deberet cauere de distribuendo, et postea de distributis fidem facere alias auferentur sibi bona per.l. nulli.C.de epis.et cle. ¶ Veritas videtur esse in contrarium imo quod valeat talis dispositio etiam commissa in fide illius heredis qui non potest capere vltra certam quātitatē et cōtra doctrinā Joā.An.et sequaciū:allego tex.in dicta.l.cogi.§.hi qui solidum.ff.ad tre.vbi est casus qd illi qui per se solidum capere non possunt tamen si sunt instituti et grauati de restituēdo alteri cogēdi sunt adire hereditatem et restituere et sic est ibi casus qd qui non potest pro se solidum capere capit tamen vt alij restituat. ¶ Et illum.§.hi qui solidū.allegat Ange.in.l.in tēpus.ff.de here.insti. quod filius spurius potest heres institui pure si grauetur de restituendo hereditatem alteri. Idem dicit in omnibus non capacibus vt possent institui et per fideicōmissum grauari ex quo infert esse consilium vt spurius pregrauetur de restituendo hereditatem regi Anglie vel Frācorum quia illis non vexantibus eum nemo eum vexabit et sic poterit interim hereditatem adire et omnia facere sicut heres/ et idem tenet Ange.in.l.ij.C.de here.instituen. ¶ Hoc idem sequitur ibi Joan.de Imo. excepto inquātum dat consilium vt grauetur de restituendo regi Francorum vel ei ad cuius notitiam est verisimile non venire nec eum vexare/nam tunc ex quo cōstat illud fieri in fraudē legis vt spurius capiat cū nō posset capere nihil valebit vt in .l. fraus.et in.l.contra.ff.de legi.et in.c.fina.de re.iu.in libro.vj.et est satis bene dictum. ¶ Excepta dicta fraude concludūt vendicare locum dictam cōclusionem vt.s. incapax posset institui cum hoc quod grauetur per fideicōmissum alteri restituere. Et dicit vlterius Joan.de Imo.notanter quod vbicunqꝫ lex vel statutum prohibet quem institui debet illud intelligi quando institueretur ad suum cōmodum secus si ad cōmodum alienum vt contingit si instituatur et grauetur pure alteri restituere et hoc per dictū.§.hi qui solidum. ¶ Et licet Joan.de Imo.non allegat adde quod circa illud de fraude presumpta quando grauatur restituere Regi Frācorum talis spurius seu incapax et nihil valere probat tex.nota.in.l.hac edictali in vsi.omni circumscriptione.C.de secun.nup.per quē tex.Bal.ibi dicit quod si pater filium spurium heredem instituit et adiecit in testamēto quod hoc faciebat contēplatione cuiusdam tertij qd hoc presumatur in fraudem legis quod ipse verū putat si ille tertius est talis qui nunquā sit petiturus vt Rex Francie vel cōmune Florentie vel Papa. et sic Bal.conclusio tendit ad vtrūqꝫ.s.valere talem institutionem si grauatus fuisset de restituendo alteri nisi hoc in fraudem factū esset. ¶ Preterea allego Bal.notabiliter in.l.ab eo.ad fi.C.de fideicō.vbi dicit quod si testator donauit spurio decem et rogauit eū vt ea restitueret/dicit quod licet ipse non capiat tamen tanquā executor restituere potest. ¶ In spurio hoc non procederet sine dubio eo quia penitus est incapax propter glo.in.l.eam quā.C.de fideicō.que arguit pro et cōtra.et Bal.ibi.v. colū.vsi.ij.querit glo.hoc firmat faciens maximā differentiam inter incapaces ita vt qui funditus et omnino sunt incapaces nec tituli nec emolumēti vt spurius dānatus in metalum quod sint incapaces quo ad se et quo ad alium cum institutio sit pro non scripta.ff.de iure codi.l.quidam referunt/et sic nemo cogitur ad impossibile de iure.C.de fideicom.l.post mortem.idem Bal.in.l.si quis solidū et ibi Joan.de Imo. de here.insti.reprehendens opinionē Ange.in dicta.l.in tempus.inquātum loquebatur in filio. ¶ Et quod dictus.§.hi qui solidū.non habeat locum in eo qui in nihilum est capax et consequens in spurio voluit glo.in dicto.§.hi qui solidum et in dicta.l.eam quā.facit glo.singularis in.l.codicillis.in versi.petere posse.ff.de lega.ij.

¶ Sed in proposito questionis nostre in qua sumus de vxore cũ non sit penitus incapax sed vsq₃ ad certam quantitatem vt ante dictum est sine dubio valet institutio insoliddũ grauata de restituẽdo. allego ad hoc iura notãda hoc probãtia. l. cũ ei. ff. de le. ij. vbi Modestinus consultus inquit cum ei qui partem capiebat legatũ esset vt alij restitueret placuit solidum capere posse de inoffi. testa. l. papi. §. meminisse de vsu ca. l. nõnunquã. §. ij. ff. si quis aliquem te. pro. l. j. §. sed ꝛ si. ff. ad. l. fal. cum dotem cum alijs concordantijs per Accur. adductis. ¶ Per quam conclusioné videtur quod cum spurius de iure canonico non sit penitus incapax imo capiat quo ad alimenta vt in. c. cum haberet. de eo qui duxit in ma. quod etiã in spurio hodie haberet locum regula dicti. §. hi qui solidum. vbi ius canonicum seruandum esset. ꝛ notabiliter hoc sentit do. Alexã. in. d. §. hi qui solidum. ¶ Igitur uer predicta videtur q̃ si vxor seu quelibet alia persona est instituta vltra partem quã capere poterat / ꝛ est grauata restituere in certis personis qḋ valeat dispositio ꝛ habeat locum dispositio d. §. qui solidum. ꝛ sic firmat Alexã. etiam in. d. §. hi qui solidum. Et si dicatur poterit esse qḋ in fraudé fuit illud adiectum in fide sua vt restitueret in certis personis vt illo colore ipsa remaneret cum bonis vltra quã capere poterat: nam ista fraus tollitur ex eo quod tenetur rationé reddere et fidem facere tenetur de erogatis vt Bar. notabiliter declarat in. l. diuus. in fi. ff. ad. l. fal. ꝛ Bal. in. l. nulli. penul. colun. C. de epis. ꝛ cle. ꝛ sic cessat ratio suspitionis fraudis per quã mouebantur predicti Docto. ¶ Unde concludo quod valet supradicta dispositio cũ hoc quod omnis fraus cesset ꝛ dicta persona sic instituta ꝛ grauata faciat legitimam fidem ꝛ probationé circa que loca ꝛ personas distribuit illam quantitatem quam illa capere non poterat / et re vera hec fuit omnium scribentium intentio licet per verba aliquatenus diuersa. ¶ Bene facit id quod ipse Bal. scribit in. l. hac editali in princi. in. ij. colun. C. de secun. nup. in vsi. nunc succedit tertia questio. vbi querit si vxor relinquit viro vel vir vxori vel donat vltra mensuram dicte. l. cum grauamine de restituendo cuidam tertio vtrum valeat vel habeat locum dicta. l. respondet considerandam esse personam cõmodum capientis non restituere debentis per. l. cum dotem. ff. ad. l. fal. ꝛ. ff. de donatio. inter virum ꝛ vxorem. l. mulier. alias Sulpitius. nisi hoc esset factum in fraudem secundum eum per dictam. l. in versi. omni circumscriptione. ¶ Faciat. l. mulier. ff. ad trebe. ꝛ ibi Ange. dicit quod illa. l. non est correcta per. l. hac editali. C. de secun. nup. que dicit non plus posse relinqui secundo marito quam vni ex filijs primi viri quia ibi non relinquitur plus cum instituatur secũdus maritus contemplatione filiorum. Rodericus.

¶ Scias quod genitor meus in lectura quam fecit super .l. quarta que est in hoc foro libro.ij.titulo tertio de los emplazamientos que incipit/si algun home/postillās quedam verba dicte.l.tractauit late an in causa criminali posset interuenire fideiussor: et quia materia est singularis ꝛ valde praticabilis hic inserere plucuit: et inuenies declaratam hanc confusam materiam singulari ordine ꝛ per consequens multas leges iuris communis et huius regni similiter.verba eius sunt.

Attende ne decipiaris et vt melius veritatem colligere possis quia est quotidiana materia facio duo membra nam aut est tale delictum ex quo venit imponenda pena pecuniaria crimine probato ꝛ tunc si quis inuenit fideiussorem de eo representando ꝛ non debet duci ad carcerem.hoc probat tex.in.l.j.ꝛ.ij.et in Rubri.ff. in ius voca.vt eant aut satis. Et satis clare ibi deciditur. hoc facit.l.j.ff.si quis in ius voca.non ie.secūdum qd̄ eam ibi intelligit Jaco.But.melior tex.in.l.diuus.la primera.ff.de custo.reorū.facit.l.j.ꝛ.l.si quis reū.ff.eo.titulo. ¶ Allego etiam tex.singularem in.l.eos.§.super his.C.de appella.ꝛ ibi Salice.dicit qd̄ iudex criminis licet pena non sit corporalis debet reū tenere sub fida custodia donec det fideiussores idoneos de indicato sol.ideo dicit ꝛ bene qd̄ sit iudex cautus vt non accipiat fideiussores simpliciter pro iudicato suo vbi ab eo posset appellari sed etiam pro se ꝛ alijs ad quos cognitio cause ꝛ appellationis pertinebat vt euadat opi.positas in.l.cū apud ff.iudi.sol. ¶ Ego addo elegātē tex.in.l.si vero in .§.qui pro rei qualitate ibi quia sane non sine qualibet iniuria est duci in ius eum qui satis idoneū fideiussorē det.ff.qui satis co.vbi non solum probatur doctrina predicta imo quod ei fit iniuria si ducatur in ius datis fideiussoribus.ꝛ ibi Bar.dicit qd̄ rectores tenentur iniuriarū qui in carceribus tenent volentem cauere idonee.ꝛ Ange.ibi dicit vt caueat iudex maleficiorū vt reū criminis pro pecuniaria pena detentū non retineat dato idoneo fideiussore alias posset cōueniri iniuriarū tēpore sindicatus ꝛ eodē modo secundū eum caueant milites potestatū qui ducūt captos cum cathenis vt non ducant dato idoneo fideiussore desistendo in curia alias tenerētur. idem Abb.ꝛ Moderniores in.c.legebatur de maio.obe.ꝛ Bal.in.d.§.exponēdo dicta verba duci in ius/exponit per capturā persone per quā fit iniuria. ¶ Unde inuenti cum armis non debēt duci ad palatiū si dant idoneum fideiussorem de representando se ita dicit Bal.in.l.sed ꝛ si his.ff.de iniuſ.vo.refert sic tenere Bar.sed vbi hoc tenuerit nō dicit nec Bar.ibi hoc dicit in mea lectura.aut non inueniunt fideiussorem tunc masculus debet duci ꝛ detineri.l.ij.C.de custo.reorū.mulier autem non debet duci sed relaxari suo iuramēto desistendo iuri itaq͂ non est ducēda ad palatiū sed cōmittenda sue iuratorie cautioni. Jlle est nota.tex.in auctē.nouo iure.C.de custo.reo. hec fuit conclusio Bal.in.d.l.sed ꝛ si his. Jdē Bal.in.l.sciendū in.ij.colū.in prin. cōmēdat ad hoc illū tex.s.qd̄ mulieres pro pecuniaria accusatione nō possunt detineri inopia fideiussoris sed relaxātur in iuramēto suo. ¶ Jntātum qd̄ in casu superiori .s.quādo ex delicto veniret imponēda pecuniaria pater est idoneꝰ fideiussor pro filio.iste est casus singularis in.l.j.ff. in ius voca.vt ea.per quē infert Bal.ibi qd̄ si familia que vadit rimādo pro armis inuenit cū armis filiū familias ꝛ pater vult fide iubere de filio

Si venit imponēda pena pecuniaria an re'sit relaxandꝰ sub fideiussoribus.

representãdo quod filius non debet duci sed dimitti fideiussioni paterne/ ꝛ ponderã ibi illum tex. esse singularem ad hoc quod in fideiussore de representando sit casus specialis vt admittatur etiam si nõ sit idoneus tene menti omnia hec ad officiales algazelos nostri tẽporis qui presertim de nocte semper captos cũ armis puniunt secũdum mores ꝛ statuta locorũ ꝛ sic captos ducũt ad carceres/ nã cessabit talis carceratio data fideiussione de representãdo si nõ erat imponenda pena criminalis sed pecuniaria. ¶ Predictã cõclusionẽ. s. qꝺ si ex delicto venit pena pecuniaria imponẽda debet fideiussoribꝰ dimitti. tenet Bal. in. l. ij. C. de exhi. re. qui fideiussores debent promittere de eo representãdo ꝛ iudicato soluendo. l. j. ff. de custo. re. ꝛ. l. diuus la primera qꝺ limita nisi accusatus cõfiteretur crimen nã tunc non est dimittẽdus fideiussoribꝰ sed est detinẽdus ꝛ confestim condemnandus. ita Bal. in. d. l. ij. per. l. si cõfessus. ff. de custo. re. ꝛ. l. si quis in ea. C. de custo. re. ¶ Intãtum qꝺ si a principio nõ dedit fideiussores ꝛ postea dare potest ꝛ vult audiẽdus est ꝛ relaxandus est saluo nisi multũ tarde fideiussores exhibeat puta prope sententiã cũ est in casu cõdẽnationis. ita dicit Ange. in. l. ij. C. de exhi. re. ar. tex. in. l. si quis. ff. ꝺ custo. re. ꝛ in. l. ij. § j. eo. ti. ¶ Quid autẽ si pena esset pecuniaria sed in defectũ veniret pena corporalis imponẽda vtrũ debet personaliter detineri lꝫ fideiussores dedisset idoneos dic qꝺ sic etiã si deposuisset pecuniam quia possibile est qꝺ interim vel pecunia deposita posset perire vel fideiussores effici nõ soluẽdo: ꝛ sic eluderetur pena si reus non esset presens vnde ad hoc vt excuset detẽtionẽ soluat fisco sub hac conditione si condẽnabitur. l. sub hac cõditione de solutio. ita dicit cõcludendo Bar. in. l. j. in fi. ff. de custo. reo. ¶ Sed quid si pena est arbitraria dic qꝺ si cõsideratur qualitas criminis et cõsuetudo iudicis ꝛ fori/ vnde si verisimile est quod pena sit corporalis idẽ qꝺ de ordinaria corporali si vero sit pecuniaria idẽ qꝺ de pecuniaria ordinaria secundũ Bal. in. l. ij. C. de exhi. re. ¶ Quãdo est tale delictũ propter qꝺ nõ venit imponẽda pena pecuniaria sed corporalis/ ꝛ in hoc impfecte loquũtur Bar. ꝛ Alexã. in. l. sciẽdũ in prin. in. ij. colũ. ff. qui satis co. ideo verba eorũ omittã ꝛ hec. l. videt etiã adhibere distinctionẽ. s. aut possidet immobilia vel prestat fideiussorẽ ꝛ non carceratur clarius hoc disponitur in. l. todo home/ infra titulo de las testimonias/ que hodie non seruãtur.

Pratica circa capturã accusati.

¶ Pratica iuridica est hec quod vbicunqꝫ aliquis accusatur de tali crimine cuius pena sit corporis afflictiua informatione prius a testibus habita sine aliqua citatione verbali mittũt algazelũ ad capiendum reum ꝛ sic prouidẽt iudices moderni ne si verbalis citatio precederet accusatus cõscius de crimine acciperet fugã. Hoc probat tex. singu. in. l. nullus. C. de exhi. re. ibi ei vero qui reducẽdus erit iũcta glo. singulari ibi super parte erit que dicit. s. re ꝛ verbo. per quã dicit ibi Salic. qꝺ approbatur pratica qua vtũtur iudices quia informatione habita de maleficio ꝛ malefactore ꝛ sine alia verbali citatione mittunt ad capiendum reũ ne alias cõscius de crimine fugam arriperet. Eandẽ praticã approbat idem Salice. in. l. absentem in. iij. colũ. C. de accusa. in. iij. q. Aretin. cũ suo supplemẽto in inquisitione sua in parte/ qui iudex cõmisit qꝺ dictus Gayus citaretur. ¶ Hoc sic facto accusatus ducitur ad carcerem quia regulariter carcer publicũ ad custodiam accusatorum delinquentium deputatũ est/ vnde accusatus debet poni sub fida custodia vel cũ cathenis vel sine eis secũdum qualitatẽ delicti ꝛ persone ita qꝺ sit sub fida custodia. iste est casꝰ in. l. j. C. de custo. re. vbi ꝟba pulchra ibi. Interea vero reo exhibito nõ ferreas manicas ꝛ inherẽtes ossibus mitti oportet seu prolixiores cathenas

si criminis qualitas etiam cathenarũ postulauerit acerbitatem vt ⁊ cruciatio desit ⁊ permaneat sub fida custodia itaq̧ hoc arbitrio iudicãtis ⁊ comẽtariensis remitti ibi lex in forma custodiendi. facit. l. ij. eo. titulo ibi qui dignus claustris carceris et in. l. iij. ibi quem vnũ carceris conclaue ⁊ in. l. fina. ibi varietatẽ delictorũ clausorũ ordines etatẽq̧ vinctorum. ¶ Et ad hoc vt sit carcerandus sufficit quod summatim per aliquã informationẽ cõstet de delicto. est casus iũcta glo. j. in. l. ij. C. de custo. re. ⁊ probatur in. l. j. eo. titu. nec obstat tex. in. l. ij. C. de exhibẽ. reis. vbi tex. dicit nullus in carcerẽ priusquã cõuincatur oĩno vinciatur glo. ibi inter plures solutiones dat illam quã dedit in. d. l. ij. §. conuincatur semiplene vnde donec plene constat in carcere custoditur ⁊ Salice. in dicta. l. ij. que incipit si quis approbat dictas solutiones glo. quantũ ad custodiã carceris subeũdam ita ibi dicit ipse in. j. colũ. in princi. hoc in effectu sequitur ipse in. d. l. nullus qđ vbi cõtra accusatũ est suspitio est custodiẽdꝰ secũdum qualitatẽ persone vt vilis persona in carcerẽ honesta sub fida custodia in loco honesto vt. d. l. j. itaq̧ quãdo ac qualiter ⁊ vbi sit detinẽdus accusatus bene determinatur in. d. l. ⁊ sic debes intelligere aliquas leges que indistincte permittunt accusatũ capi ac carcerari. ¶ Sed vera pratica est de qua supra. §. qđ prius est iudex informatus cũ aliquali probatione alias nunquã dat mãdatũ ad capiendũ sed quia hoc non multũ attinet ad propositũ omitto quia vulgaris est materia. ¶ Sed ad propositũ quo ad carcerationẽ vitãda nõ habetur consideratio in. d. l. sea arraigado velne. ¶ Sed ad vnũ proderit possidere multa immobilia ⁊ esse diuitem. §. in forma qua debet detineri vnde dico qđ si accusatꝰ/es hõbre de buen lugar/o hõrrado por riqueza/o por sciẽcia. dato qđ esset cõfessus delictũ non est ponẽdus in publico carcere cũ alijs delinquẽtibus. nota. tex. est in. l. iiij. in fi. incipit mandando. vij. part. titulo. xix. vbi tex. dicit qđ isti tales non sunt incarcerãdi in carcere publico mas deuen lo fazer guardar en algun lugar seguro/y a tales hombres que le sepan fazer guardar pero poniendo toda via tal diligencia en su guarda que se pueda complir enella iusticia que el fuero mãda. verba sunt tex. ⁊ si fuere hõbre vil deuen lo mandar poner en la carcel. Idem disponit tex. in. l. xvj. incipit pues que el acusado/titulo. j. in. vij. parti. ibi el iuzgador deue catar que el acusado sea guardado de manera que se pueda complir enel la iusticia dando lo a caualleros/o a otros hombres que lo guarden/o metiendo lo enla carcel donde pueda ser bien guardado toda via catando que le den tal presion/o guarda segun que el hombre fuere. de omnibus supradictis. est casus valde singularis in. l. j. ff. de custo. re. ibi de custodia reorũ procõsul estimare solet vtrum in carcerem recipiẽda sit persona an militi tradẽda vel fideiussoribus cõmittẽda vel etiã sibi hoc autẽ vel pro criminis qđ obijcitur qualitate vel propter amplissimas facultates vel pro innocẽtia persone vel pro dignitate eius qui accusatur facere solet que verba sunt famosa ⁊ ex visceribus istius. l. fuerũt extracte dicte. ll. partite. ¶ Et sic conclusiue dicas cum Bar. in. l. j. de custo. re. quod regulariter vbi ex delicto venit pena corporalis imponenda debet quis personaliter detineri ne alias pena illuderetur ⁊ sic loquitur. l. j. et. ij. ⁊ per totum de custo. re. C. ⁊. ff. ¶ Sed in modo custodiẽdi est differẽtia quia si accusatus cõfessus est delictum non solũ ponitur in carcere sed etiã in cathenis/vinculis/⁊ cipis. casus est in. l. si cõfessus ff. de custo. re. l. nullꝰ. C. de exhi. re. cũ alijs idẽ si nõ cõfitetur sed est graue scelus casus est in. l. diuus. la primera. ff. de custo. re. si vero crimẽ non cõfitetur nec est scelus ita graue tunc potest poni in carcere nõ qđ vinculetur vel cõmittetur custodiendus militibus vel fideiussoribus qui erunt fideiussores de stando in certo loco vbi accu-

An debeat cõstare saltim semiplene de delicto ad capturã persone faciẽdã:

Nota singularit̃ sequentia circa modũ et formã custodiẽdi reũ accusatum.

. l. partite singularis. l. partite

. l. j. de custo. reo.

satus stabit ⁊ qđ inde nō recedet non autem erunt fideiussores de representando.l.
verū.de verbo.signi. Pro qualibet ergo causa ex qua venit imponēda pena corpo/
ris detineri debet sed in modo detinēdi est differētia.hec Bar. ⁊ sic videtur intelli/
gere distinctionē quā facit tex.in.d.l.j.ff.de custo.re.vbicunqꝫ delictū non est graue
⁊ eodem modo illū intelligit glo.in.d.l.j.per.d.l.diuus.vbi videtur casus/ ⁊ istā opi.
tenuit glo.in.d.l.j.in duobus locis in glo.j.et in glo.super parte vel pro dignitate.
¶ Sed dicit ibi glo.notabiliter in parte vel pro dignitate in fi.ꝙ licet vbi accusatur
quis de graui crimine debeat carcerari vt.d.l.diuus.nec adhibeatur distinctio di/
cte.l.j.tamē in cognitiōe iudicis erit quod dicatur crimē graue vel ne/ ⁊ sic quasi to
tum residebit in arbitrio iudicis. ¶ Sed certe ego pondero tex.in.d.l.j.ibi vel pro
criminis qđ obijcitur qualitate vbi elegāter hoc disponit tex.cōmittēdo iudici for/
mā custodiēdi pro qualitate criminis ⁊ accusati ⁊ sic totū cōmittit arbitrio iudicā
l.part. tis qđ sit crimen dignū magna custodia vel non tanta. ¶ Plus probat nota.tex.in
dicta.l.iiij.titulo.xxix.in.vij.parti.vbi etiam in casu quo agitur de graui delicto ex
quo venit imponēda pena capitis ⁊ etiā in casu quod ipse esset cōfessus delictū po/
test iudex circūstātijs persone cōsideratis ponere eum nō in publico carcere sed in
alio loco tuto dum tamen sit sub fida custodia/ ⁊ idem probatur in.vij.parti.titulo
primo.l.xvj.⁊ ita residebit forma detinēdi/ in iudicis arbitrio/ criminis qualitate et
persone accusati consideratis.vide tex.⁊ Bal.in.l.nemo deinceps.C.de episco.au.
¶ Hinc dicebat Ange.in.l.ij.C.de exhi.re.qđ vbi pena est corporalis accusatus est
custodiēdus iudicantis arbitrio vt.d.l.j.quia vilis in carcere alias potest tradi mili/
tibus vt eum custodiant in aliquo certo loco tuto vel poterit dari fideiussoribus qui
similiter promittant eum in aliquo loco tenere vt in.d.l.j.⁊ in.l.diuus.⁊ de his fide/
iussoribus intellexit Bar.d.l.j.et.d.l.diuus tam in.l.j.quā in.l.diuus.est etiam casus
de hoc in dictis.ll.partite.¶ Et dicit Ange.qđ sic vidit infinitis vicibus obseruari
quia pendente questione criminis iudex de causa cognoscens multotiens relinquit
reum custodiendū familie sue in palatio ⁊ non mittit eum ad carceres/ si autē est tale
crimen qđ secure nō potest tradi militibus vel fideiussoribꝰ de quibus supra custo/
diendus mittitur ad carceres.vt.d.l.j.⁊.l.diuus.refert etiā in.d.l.ij.C.de exhi.re.se
multotiens vidisse iudicē accusato statuere pro carcere vnā ciuitatē quod licite po
test fieri quādo persone nobilitas hoc requirit ⁊ iudex credit pro certo illū nō fore
culpabilē.idē Ange.in.d.l.diuus.qđ vbi crimē nō est graue potest accusatus tradi
militibꝰ vt extra carceris clausurā eum custodiāt dicit se vidisse multotiens obser/
uari.idē Ange.in.l.si quis seruus.ff.eo.dicit qđ potest iudex nisi statutū contradicat
aliū locū criminis assignare pro carcere quā carceris publici.idem Bal. ⁊ Salice.
in.l.ij.de exhi.re.est casus in.d.l.j.⁊ in.d.l.partite. ¶ Itē qꝛ carcer dicitur quotiēs
quis non potest exire pro libito voluntatis vnde potest alicui assignari palatiū pote/
statis vel tota ciuitas pro carcere secūdū Ange.in.l.qui in carcerē qđ me.causa per
eundem in.l.j.C.de priua.carce.⁊ in.l.si a bone fidei.ff.de rei vendica.⁊ quia car
cer potest dici omnis locus alicui pro carcere assignatus videtur casus in.l.Titio
c.§.titio.c.el.j.ff.de conditio.⁊ demo.facit.l.in eadem ⁊.l.succurritur.ff.ex qui.ca.
maio.aliquid Aretio.in parte fama publica.⁊ in parte pro quibus Anto.fideiussit.
¶ Ego multotiens vidi de facto predicta sic deduci in pratica quia aliquibus datur
vna domus pro carcere et etiam tota ciuitas ⁊ aliquibus plus.nam in causa Il/
lustrissimi domini Joannis Telles Giron comitis de Urueña in qua ego sum ad/
uocatus assignatum est sibi pro carcere vt stet per quinqꝫ leucas distans vbicunque

fuerit curia regum nostrorum et mihi iam accidit de facto in causa propria quia licet innocens fui inculpatus de morte cuiusdam comitis qui casu ⁊ non proposito fuit occisus in quadam rixa quia primo data est mihi pro carcere domus correctoris cum non paucis quibusdam custodibus postea assignata est mihi pro carcere domus mea vt inde non exirem sub pena viginti millium castellanorũ datis sub pena fideiussoribus idoneis in qua fere per duos annos steti in dicta clausura nunc autem assignata est mihi tota hec villa pro carcere cum eisdem fideiussoribus. ¶ Et perpetuo tenebis menti tex. in. d.l.j.ff. de custo.re. quod iudex etiam ex causa potest committere custodiam sibi ipsi accusato: ⁊ ita vidi multotiens praticari quia mandatur alicui vt nõ exeat domũ vel villam sub pena. ¶ Et de his hactenus quo ad primam partem in qua hec .l. ponderat diuitias accusati in bonis immobilibus ad capturam excusandam: ⁊ clarius in .l. todo home. infra titulo delas testimonias. in quantũ dicit tex. este sobre su raiz/ que iura loquuntur etiam vbi quis accusabatur de crimine capitali nam hoc non obseruatur nec propter hoc excusatur accusatus quin debeat capi ⁊ carcerari sed bene operabitur qḋ iudex posset eũ ponere in loco tuto ⁊ sub fida custodia ⁊ non in carcere publico vbi sunt cõmuniter delinquentes accusati vt est casus nota. in. d.l.xxxj.vij.parti. ⁊ est casus singularis in .l.j.ff. de custo.re. vbi probatur ꝙ si delictũ nõ esset ita graue iudex posset eum cõmittere custodiendum militibus vel fideiussoribus de non recedendo considerata eius qualitate delicti ⁊ diuitijs. idẽ Salice. notãter in .l. qui crimẽ. iij. colun. C. qui accu. nõ po. ¶ Hec sunt quo ad primam particulam in qua ista lex ponderabat aliquem possidere immobilia ad carcerationem vitandam.

¶ **Quo ad aliam particulam iste tex. videtur** etiam disponere vt in crimine super quo accusatur si dederit fideiussores quod nõ sit carcerandus ⁊ loquitur iste tex. etiam vbi quis accusabatur de crimine capitali ¶ Et iste nota. licet vulgaris articulus vtrum in causa criminali sit aliquis relaxandus a carcere si det fideiussores: duo iura videntur probare ꝙ sic/ primo .l. diuus. la. j.ff. de custo.re. ibi non esse in vincula conijciendum eum qui fideiussores dare paratus sit. l.j.ff. eo. titu. ibi vel fideiussoribus cõmittenda .l. si quis reũ.ff. eodẽ. ¶ Sed dic ꝙ regulariter vbi est tale delictum ex quo venit imponẽda pena corporalis non est quis a carcere relaxand⁹ sub fideiussoribus vt late Bar. in .l.j.ff. de custo.re. etiã si a principio pena esset pecuniaria ⁊ in defectum non soluendi esset corporalis secũdum eum. ratio est quia fideiussor non potest se obligare ad penam mortis vel aliã penam corporalem cum nemo sit dominus membrorũ suorum .l. liber homo .ff. ad .l. aqui. secundum Bar. in .l. si quis reum. in princi. ff. de custo. reo. per glo. nota. in .c. cum homo. xxiij. q. v. ¶ Intantũ quod non valet fideiussio de representando aliquem sub pena corporali per predicta secundum Bar. in. d.l. si quis reũ. idem Bal. in .l. ij. C. de exhi. re. dicit qḋ vbi pena est corporalis nunquã quis est fideiussoribus dimittendus cum non sit in potestate fideiussoris soluere iudicatum cum executio est fienda in persona vnde promittẽdo iudi. solui promitteret impossibile vnde tanquam fideiussio ⁊ promissio impossibilis non est recipienda ergo cum talis fideiussio non sit fideiussio quantum ad clausulam iudicatum solui/ ergo non releuat reũ quin detineatur. Salice. in .l. ad cõmentariensem. C. de custo. re. idem Bal. in .l. sed ⁊ si is. ff. de in ius vo. hanc conclusionem sequitur Abb. in Rubri. de fideiusso. et est cõmunis vt latius infra. ¶ Verũ est quod Ange. in .l. ij. C. de exhi. reis dicit quod

Quãdo venit imponẽda pena corporalis an reus sit relaxãd⁹ sub fideiussoribus.

etiã vbi pena esset corporalis si esset vilis persona poneretur in carcere alias poterit iudex illũ accusatũ tradere militib⁹ vt eum custodiãt in aliquo certo loco tuto ⁊ subdit qđ poterit etiã dari ⁊ cõmitti fideiussorib⁹ qui similiter promittãt eũ in aliquo loco tenere: refert se infinitis vicib⁹ vidisse obseruari ꝙ pendẽte questione criminis iudex de causa cognoscẽs multoties relinquit reũ custodiendũ familie sue in palatio ⁊ non mittit eũ ad carceres: ⁊ sic aperte Ange. affirmat qđ etiã vbi pena esset corporalis si accusatus nõ esset vilis persona iudex posset eũ fideiussorib⁹ relaxare a carcere: mouetur per. d. l. j. ff. de custo. re. vbi accusat⁹ est custodiend⁹ iudicantis arbitrio. ⁊ per. l. si seruus. eo. titu. ¶ Sed paulopost quasi videtur ab hoc recedere/mouet enim. q. in. d. l. ij. si accusat⁹ fuit relaxat⁹ fideiussorib⁹ ⁊ ipse fugit ⁊ pena erat corporalis qualiter puniũtur isti fideiussores qui non bene custodierũt accusatum nec illũ iudici presentauerũt dicit ꝙ puniẽtur secundũ consuetudinẽ loci vt soluent penam quã promiserũt si accusatũ non sisterent in iudicio ⁊ si nullã penã promiserunt punientur iudicãtis arbitrio vt est casus secundũ eum in. d. l. si quis. poterat allegare melius pro primo glo. singularẽ in. d. c. cũ homo. habita tamẽ distinctiõe vtrũ fideiussor fuisset in dolo vel nõ in non representãdo vt ibi probatur in. d. l. si quis. ¶ Subdit hec verba/tamẽ tibi assessori cõsulo vt nunq̃ eũ relaxes fideiussorib⁹ quia magna pericula posses incurrere: ⁊ sic ex dicto consilio videtur inclinat⁹ in hãc partem qđ vbi pena esset corporalis non esset fideiussorib⁹ relaxand⁹. ¶ Specu. in. iij. parte in titu. de accu. §. j. iij. colũ. §. sed pone titi⁹ accusat⁹ de furto: mouet. q. si accusat⁹ de furto vult dare fideiussores nunquid admittetur/cõcludit ꝙ confessus crimẽ incarceratur. l. confessus. ff. de custo. re. aut nõ est cõfessus: ⁊ tunc autẽ est accusat⁹ de nõ graui crimine ⁊ committitur fideiussorib⁹: aut de graui ⁊ tunc secus. ⁊ hoc per. d. l. diuus la. j. graue autẽ dicitur ex quo quis patitur vltimũ suppliciũ vt in crimine le. ma. l. quisquis. C. ad. l. iul. ma. ⁊ in crimine prodite patrie vel rupti sacramẽti. l. fallaciter. C. de aboli. vel ex quo membrum amititur qđ secundũ. l. Romanã est in casibus positis in. l. iij. cũ auct. ibi posita. C. de ser. fugi. ita se expedit Specu. licet in sequenti colũ. vñ. cum autẽ fuerit. meli⁹ se declarat. s. vtrũ sit pena pecuniaria vel corporalis. Bar. in. l. ij. in princi. ff. de custo. re. dicit idẽ. s. quia ideo in. d. l. fuit accusatus fideiussorib⁹ relaxatus quia crimẽ non erat graue alias secus esset. ¶ Considera quia quedã iura videntur in hoc disponere primo tex. in. l. diuus la. j. ff. de custo. re. in qua tex. disponit per hec verba: nõ esse in vincula conijciendũ eũ qui fideiussores dare paratus sit nisi tã graue scel⁹ ipsum admisisse constet vt nec fideiussoribus nec militib⁹ cõmitti debeat ⁊c. ⁊ sic ille tex. distinguit vtrũ crimẽ sit graue ⁊ tũc non dimittatur fideiussorib⁹/an nõ sit graue ⁊ dimittatur: sed nõ aperit qđ dicatur graue/⁊ distĩctio illi⁹ tex. fuit illa quã supra posuit Specu. illa eadẽ ponitur a Bar. in. d. l. ij. ff. e. ¶ Sed glo. singu. in. l. j. ff. de custo. re. in glo. super parte vel pro dignitate dicit ꝙ quale crimẽ dicat̃ graue est in arbitrio iudicis ⁊ sic illa glo. iũcta cũ. l. diuus. videtur determinare ꝙ propter q̃ crimina sit aliquis relaxand⁹ fideiussorib⁹ est arbitrariũ vt in. d. l. j. ¶ Ali⁹ tex. est in. l. ij. ff. de cust. re. vbi disponit tex. etiã in causa capitali/dicit enim tex. si quis seru⁹ capitali crimine postuletur. l. publicorũ iudiciorum cauetur vt sistendum vel ab extero satisdato promittatur qui si nõ defendatur in vincula publica conuinci iubetur: ecce ergo casum quod etiam in causa capitali excusabatur a carceribus cum fideiussoribus/sed Bar. ibi dicit quod crimen non erat graue. ¶ Angelus ibi coactus ex verbis illius. l. post illãs dictam. l. sistendum non intelligit qđ propter dictos fideiussores liberaretur a carcere sed postillat quod

l. diuus de cust. reo.

l. ij. ff. de cust. re.

fi.deiussor erit desistendo/permanẽdo tamẽ dict⁹ seruus in carcere vel in alio loco sibi pro carcere assignato cum posset iudex nisi statutũ cõtradicat aliũ locũ quã carcer publicũ reo assignare pro carcere vt.l.j.ff.de custo.reo.⁊.l.si quis.reũ.C.eo.l.j. hec ille. ❡ Ali⁹ casus est in.l.eos.§.super his.C.de appella.ibi vt inopia idonei fideiussoris retẽtis in custodia reis iũcto princi.ibi super his vero qui in capitalibus causis cõstituti:⁊ sic expresse loquitur tex.in causis capitalibus ⁊ dicit tex.ꝙ inopia idonei fideiussoris retinetur in custodia ergo apparet ꝙ si daret fideiussores idoneos relaxand⁹ esset de carcere. ❡ Sed Salice.ibi in prin.dicit qđ ille tex.loquitur quãdo causa criminalis nõ ingerit penã sanguinis/alias nõ dimitteretur fideiussorib⁹ datis vt.d.l.diuus ⁊.ff.an per ali.cau.appe.l.j.vel respõdet aliter qđ licet loquatur in pena sanguinis sed nõ traditur sue libertati propter datos fideiussores/sed traditur sub fida custodia ipsis fideiussorib⁹ vt eũ ducãt caute ⁊ eum presentẽt iudici/ad quẽ idẽ ibi Cyn.dicẽs qđ debet intelligi ille tex.in his criminib⁹ qui nõ ingerunt penã sanguinis alias nõ relaxatur fideiussorib⁹ sed in carcere debet retineri ⁊ exinde audiri vt.d.l.diuus ⁊.l.si ea.C.de custo.reo.⁊ Bal.in.d.§.super his.dicit qđ ibi erat causa criminalis q̃ si esset causa capitalis etiã si mille fideiussores daret nõ esset committend⁹ fideiussorib⁹ si indistincte eũ intelligas faciet te musare q̃ loquitur contra tex.qui in prin.expresse loquitur in causis capitalibus sed ipse debet intelligi in tali causa capitali que ingerat penã sanguinis sed nõ sic verba tex.vt proxime dixi secũdum Cy.⁊ Salice. ❡ Et hec iura coadiuuari possent ex tex.singula.in.c.cũ homo.xxiij.q.v.ibi ⁊ aliquãdo qui causa mortis fuit poti⁹ in culpa est quã ille qui occidit: velut si quispiã decipiat fideiussorẽ suũ atq; ille pro isto legitimũ suppliciũ luat vbi aperte videtur casus qđ etiã in causa ex qua veniebat imponẽda pena vltimi supplicij fuit relaxat⁹ fideiussorib⁹ accusatus ⁊ fideiussor passus fuit vltimũ suppliciũ pro reo accusato.qui tex.habet plures solutiones de quib⁹ infra aliquid. ❡ Ali⁹ casus est in.l.j.ff.de custo.re.vbi hoc videtur relinquere iudicãtis arbitrio inspecta qualitate delicti ⁊ persone accusati: sed glo.ibi ⁊ Bar.intelligũt illud arbitriũ vbi delictum nõ esset graue/sed attenta opi.glo.in.d.l.j.quã ibi Doc.non põderant semper hoc est arbitrariũ nam dicit ibi glo.ꝙ vtrũ delictũ sit graue vel nõ hoc in arbitrio iudicis relinquitur:⁊ sic oĩs potestas in hoc articulo videtur pẽdere ex dispositiõ.d.l.diuus. ❡ Et si mee cõditionis ac propositi in scribẽdo fuisset a iam decisis deuiare vt tanquã nouus inuẽtor noĩs mei in posterũ famã acquirerẽ nõ deficerẽt noue considerationes in ponderatione dictorũ iuriũ que aliquib⁹ noctibus meum ingenium fatigatũ reddiderũt sed quia etiã subtili viro non licet in iam decisis ponere confusionem atq; zizaniã ex quo maximũ onus conscientijs suis acquisierũt scribẽtes/sto cum cõmuni opinione.s.ꝙ regulariter vbicunq; pena est corporalis non est tradendus fideiussoribus vt probatur in.d.l.diuus.⁊ Bar.in.l.j.⁊.ij.ff.de custo.re.etiam in casu fortiori.s.quãdo a principio erat pecuniaria ⁊ ex defectu nõ soluendi corporalis vt ibi late Bar.⁊ in.l.item liberatur.§.qui paratus.ff.qui.mo.pi.vel hy.sol.per eundem Salice.⁊ Cyn.⁊ Bal.in.d.§.super his aliquid.Bar.in.l.si a reo.§.fina.ff.de fideiusso.per Bal.⁊ Salice.in.l.ad cõmentariensem.C.de custo.reo.per Cyn.in.l.penul.C.de custo.re.per Paul.de Cast.aliquid in.l.promissor.§.fina.de constit.pecu.⁊ in alijs pluribus vulgatis locis canoniste presertim Moderni in Rubri.de fideiusso.Jo.de anna.in.c.ij.de delictis pue.Domini in.c.si clericos.fina.col.de sen.ex.vbi recitat dictam opi.Specu.de qua supra feci mentionẽ/⁊ ibi Domi.numerat que crimina in clericis dicantur enormia ad hoc vt non debeant relaxari cum

[Margin notes: l.eos.§ sup his. C.de appella. — l.j.ff.de cust.re. — Conclusio.]

fideiussoribus ⁊ illud habui de facto apud Mutinam de Rioseco in causa cuiusdã archipresbyteri/facit.l.lege cor.ff.ad sel'.ibi ex vinculis.vbi est casus secundũ Bal. ꝙ ille qui inculpatur de homicidio debet dicere ius ex vinculis nec est fideiussoribus relaxandus ⁊ ibi ipse reprobat glo.inquantum dicit qȯ reus qui nõ fugit dandus esset fideiussoribus nam non dicit verum secundum eum quia in delictis atrocissimis sicut est homicidium debet quis in carcere personaliter detineri nec fideiussoribus dimitti. ¶ Facit nota.tex.in.l.si quis post.ff.de testa.qui tex.est singula. secundum Bal.ad hoc primo quia detinetur accusatus vbi crimen est capitale/ itẽ est detinendus secundum eum vbicunq; pena est corporalis licet non capitalis vt in ictu fustium/item est detinendus vt torqueatur propter indicia de quo ibi per eũ ⁊ idẽ Joan.de Jmo.optimus tex.in.l.nemo deinceps.C.de episcopali au.⁊ ibi Bal. dicit quod quandoq; quis detinetur quia non potest satisdare vt.l.j.de custo.re.ꝙ est in criminali vbi non venit pena corporalis: quandoque quis detinetur ne pena criminis illudatur puta quia imponitur pena personalis amissionis vite mutilationis vel alia pena in persona vt in.d.l.nemo.versi.sed ab his secernimus: quandoq; detinetur non ratione pene sed torture in.c.si clericos.de sen.ex.libro.vj.per Jnno. in.c.vt fame de sen.ex.idem Specu.de accusa.in.iiij.col.§.j.vsi.cum autẽ. ¶ Et de

l.parti. singu. hac opinione hodie facta est lex singularis in.vij.parti.in titu.delas acusaciones. qui est primus titulus in.l.xvj.incipit pues quel acusado/ cuius verba sunt hec. si el yerro sobre que fue acusado es de tal natura que si le fuere prouado deue rescebir muerte o perder miembro o rescebir otra pena enel cuerpo el iuzgador deue catar quel acusado sea guardado de manera que se pueda complir enella iusticia ⁊c. dicit tex.in fi.ca en tal caso como esto no deuia ser dado sobre fiador en ninguna guisa.que lex est mihi satis singularis. idem videtur disponere tex. in or. Toleti facto

l.toleti. per inuictissimos reges nostros in curijs Toletanis.l.por que los alcaldes de la nr̃a corte licet videatur loqui solum quando venit imponenda pena mortis vel perditionis mẽbri sed ad aliũ finẽ illa verba fuerũt posita ibi:vt infra dicã. ¶ Unde regula sit ꝙ vbicunq; accusatur quis de aliquo delicto:ex quo venit pena corporalis imponenda nõ est dimittendꝰ sub fideiussoribꝰ nec relaxandꝰ a carcere.pro quo ego dico esse casum expressum in.d.l.diuus.la primera.ff.de cust.reo.ibi nisi tam graue scelus iuncta.l.j.C.de requi.re.cũ glo.sua: nam in.l.diuus.dicit tex.qȯ quis non est relaxandus fideiussoribus si graue scelus cõmisisset/ ⁊ tex.in.d.l.j.dicit cum absenti reo grauia crimina glo.exponẽs que dicãtur grauia.dicit ꝙ illa in quibus imponitur pena capitalis a relegatione supra.est nota.tex.in.l.j.ff.de requi.re.ibi si autem grauius quis puniatur vt puta ⁊c.vnde ibi concluditur scd̃m glo.⁊ Salice.qȯ illa crimina dicuntur grauia in quibus non potest in absentem fieri sententia: ⁊ clarus casus est in.d.l.j.C.⁊.ff.de requi.re.⁊ sic declarant ibi que dicãtur crimina grauia qȯ non bene reperies alibi ita declaratum.alibi autem appellatur crimẽ graue ratione doli:et per consequens cause.l.ij.ff.de noxa.l.non videtur.§.qui iussu de re.iuris alibi ratione rei in qua cõmittitur.l.ad ea.de re.iu.sed primum facit ad propositum quod dicitur graue respectu pene. ¶ Ratio huius decisionis stat in promptu quia fideiussor non potest pro alio se obligare ad penam corporalem/ pena enim corporalis pro alio solui non potest.C.ad turpi.l.ij.ff.de fideiusso.l.si reo.§.quod vulgo.ff. de interrogato.actio.l.qui seruũ..facit.l.liber homo.ff.ad.l.aqui.item quia ad penã corporalẽ nõ potest se quis pro alio obligare vt probat glo.singula.in.c.cũ homo qȯ tanq; fideiussor nõ põt quis se obligare ꝓ alio ad penã corporalẽ. ¶ Nã respõdet ad

illū tex. in quantū ibi cōtinetur ꝙ fideiussor passus fuit pro reo vltimū suppliciū dicit ibi glo. qđ nullo iure reperitur qđ fideiussor posset occidi si nō exhibet illū pro quo fideiussit licet pro reo criīs fideiussisset sed vel punietur pecuniariter vel extra ordinarie si est in dolo nō exhibēdi ⁊ sic punietur arbitrio iudicis vt est casus in. l. si q̄s reū. ff. de cust. re. l. ij. C. ad tur. vnde glo. singu. dicit qđ dictū. c. loquitur ⁊ refert se ad consuetudinē loci Archi. ibi dicit ꝙ forte loq̄tur ⁊ pōt intelligi de comētariēsi. i. custode carceris qui si reū relaxauit eandē penā substinet. l. pe. C. de cust. re. vel forte loq̄tur de obside qui bene interficitur. l. j. ff. ad. l. iuli. ma. vel ꝙ ibi punitur ꝓ facto proprio Bal. in. l. j. ij. col. in prin. allegat dictā glo. vnde per eā infert ꝙ licet valeat statutū ꝙ pater teneatur pro delicto filij vt dicit glo. nota. in Rub. C. de decre. decu. li. x. illud est verū in pena pecuniaria ad quā pōt se obligare per pactū ergo per statutū sec⁹ in pena corporali per glo. in. d. c. cū homo aliq̄d. idē Bal. in. l. receptitia. C. de cōsti. pe. ¶ Per illā glo. dicti. c. cū hō. dixit Bal. in. l. obseruare in. § ꝓficisci. ff. đ offi. procō. in. ij. col. in prin. qđ si potestas expsse se obligat ad soluēdū oēm penā ciuilē ⁊ crīalem pro familia sua quia hoc intelligitur de pena pecuniaria nō de corporali que per aliū pro alio solui nō pōt. ar. l. qui seruū in prin. ff. đ interro. act. ¶ Faciat etiā glo. singu. in. d. §. proficisci. in glo. super parte proficisci/ad fi. ibi enim est casus valde singula. cōtra ptātes ⁊ iudices qui ducūt vxores ad officia nā ipsi tenentur pro vxorib⁹ in eo ꝙ ipse fecerūt ⁊ deliquerūt in officio. dicit ibi glo. singula. qđ illud obtinebit in causis pecuniarijs sec⁹ in criminalib⁹ in quib⁹ cōtra ipsam ⁊ nō cōtra maritū datur iudiciū ⁊ ideo si familia potestatis vulnerat aliquē potestas nō tenetur soluere penā si criminaliter agatur etiā si statutū diceret qđ potestas pro sua familia teneatur intelligitur ciuiliter nō criminaliter scđm Bal. ibi in prin. ¶ Idem Bal. in Rub. C. res inter alios ac. ij. col. dicit qđ penas corporales aut infamias statutū innocētib⁹ imponere nō pōt pro delictis alienis q2 hoc esset cōtra ius diuinū cum nec cōsensu partiū hoc fieri posset. s. qđ vnus obliget se pro alio ad penā corporalē: ⁊ allegat glo. dicti. c. cū hō. facit. l. nec ex pretorio. ff. de re. iur. ⁊ facit optime ad predicta. l. liber homo la. j. ff. ad. l. aqui. l. ij. C. ad turpi. l. omne delictū. §. qui se vulnerauit. ff. de re mi. ⁊ de hac materia quādo valeat statutū qđ vnus teneatur pro alio tam ciuiliter quā criminaliter. vide Bal. in. l. sancim⁹. C. de penis. Salice. in. l. si fili⁹. C. ne fili⁹ pro pā. Bal. in l. si qua pena. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. ⁊ in. l. si fili⁹ la. ij. solu. ma. ⁊ in aucten. si captiui de epis. ⁊ cle. Ioā. de Imo. Bal. ⁊ Ange. in. l. lex cor. ff. de vul. Bal. in. l. si quis in tantā. C. vñ vi. ⁊ in. l. si filius. C. de bo. pre. Pe. de Ancha. in. c. ij. de delictis pue. Bar. in. l. iure prouisum. C. de fabri. li. xj. Alexā. de Imo. pulchre ⁊ breuiter scđm morem suū in. l. sepe. ff. de re indi. in. v. col. vsi. ex qua ratione/cum duab⁹ colū. sequentibus: ⁊ ibi inuenies remissiones ad saturitatē a quo traduxit quidā Modern⁹ canonista in. c. legebatur de maio. ⁊ o. in quib⁹ locis inuenies mentionē factā de dicta glo. decreti. cum ergo quis non posset pro alio se obligare ad penā corporalē satis vrget per consequēs vbi venit pena corporalis imponēda non esse accusatū relaxandū fideiussorib⁹ ⁊ quia hodie est casus. l. nō est super hoc amplius insistendū. ¶ Et in tantum est vera regula dicte. l. partite quod illam extendes non solum vbi a principio venit secundum qualitatem delicti imponenda pena corporalis sed etiam si a principio esset pecuniaria ⁊ aliquo casu posset effici corporalis puta ex defectu non soluendi vel alia causa nam nullo modo est relaxandus fideiussoribus ita dicit Bar. in dicta. l. j. ff. de custo. reo. vnde si statutum dicat quod pro tali maleficio imponatur pena pecuniaria quam si non soluerit amputetur sibi caput vel pes quod nullo modo

debet relaxari datis fideiussoribus mouetur quia posset esse quod tēpore executionis fideiussores non essent soluendo. Item quia ibi tex. requirit solutio. non satisfacit dādo fideiussores. casus est nota. in. l. item liberatur. §. qui paratus. ff. qui. mo. pig. vel hyp. sol. vnde solū ad hoc vt debeat relaxari reqritur qd soluat fisco sub conditione si cōdemnabitur vt. l. sub conditione de solutio. ita dicit Bar. in. d. l. j. idem reperio tenere Bal. in. l. j. ff. qui satis co. idem Bar. in. l. itē liberatur. §. qui parat⁹. ꝛ vide Bar. in. l. su⁹ quoq. ff. de here. insti. ꝛ tex. in. l. iij. §. si quis acceperit. ff. de sta. libe. l. si plures. §. patre cum glo. ff. de fideiu. aliquid Bal. in. l. fi. ad fi. C. ad. l. fal.

¶ Sed hoc intelligo esse verum vbicunq statutū diceret qd si non solueret quantitatem pecuniariam amputetur sibi pes secus si diceret ꝙ condēnetur in certa quantitate quā si nō potuerit soluere amputetur sibi pes nā tunc datis idoneis fideiussoribus debet relaxari ita elegāter se limitat Bar. in. l. supradicta itē liberatur. §. q paratus eo. fundamēto qꝛ nō potest dici qd soluere nō posset qui fideiussores idoneos inuenit. l. nemo dubitat. ff. de re iu. dum tamē sint fideiussores qui nō habeant bona verisimiliter peritura alias sec⁹. l. ij. §. j. ff. solu. ma. ff. de mi. l. verū. §. si locupleti. qd tenebis mēti perpetuo. ¶ Ex hac determina. infero vnū singulare ad quādā. l. isti⁹ regni q est in hoc foro. li. iiij. titu. v. de las penas. l. q incipit todo home q foradare / et est. l. vj. ibi dicit tex. ꝙ pro primo furto valoris quadraginta moropetinorū ꝛ infra qd soluat septenas regi ꝛ duplū parti: ꝛ quod si non habuerit vnde soluat debeant sibi scindi aures ꝛ si furtū fuerit supra ascīdātur sibi aures ꝛ manus si nō habuerit vnde soluat / nā cum in. d. l. pro delicto sit a principio pena pecuniaria ꝛ si non potuerit soluere corporalis ꝙ si det idoneos fideiussores ille qui est incarcerat⁹ pro priō furto erit relaxand⁹ fideiussorib⁹ ex quo. d. l. imponit penam corporalē contra eū qui non posset soluere septenas qd nota nam dabit tibi honorē in pratica. ¶ Secundo intellige predictam Bar. doctrinā positam in. d. l. j. ff. de custo. reo. nisi lex vel statutū imponeret dictam penam corporalem contra eum qui non satisfaceret quia tunc dicitur satisfacere dando idoneos fideiussores per consequens relaxandus est fideiussoribus. Bal. dicit hoc in. l. j. ff. qui satis co. loquens expresse in his terminis de quibus in proposito mouetur ex quodam dicto Guil. de cu. dicētis quod vbi verbum satisfacere profertur a lege liberatur quis dando fideiussores vt probatur aperte in dicta. l. j. ꝛ sic benigne est interpretandum alias secus: pro quo bonus tex. in. l. satisfacio ꝛ in. l. solutionis verbum. ff. de solutio. ꝛ facit tex. nota. ad vtrumq in. l. iiij. §. pretor ait. ff. de re iudi. ꝛ hāc cōclusionē sequitur etiam Alex. Imo. in. d. l. j. in princi. ff. qui satis co. ¶ Extende etiam dictam. l. partite etiam in casu quo pena esset arbitraria nam tunc debet considerari qualitas criminis ꝛ consuetudo iudicis ꝛ fori vt si secundum illud est verisimile quod pena sit pecuniaria iudicetur tanquā de pena pecuniaria ordinaria alias secus secundum Bal. in. l. ij. C. de exhi. re. ꝛ antea dixi Sed non pretermittam aliqua breuissime que labores vigiliarum mearum possunt afferre in medium circa limitationem dicte. l. partite ꝛ conclusionis communis de quibus ante. s. ꝙ vbi pena esset corporalis non est quis relaxandus fideiussoribus.

¶ Primo allego ad huius conclusionis limitationem quādam famosam. l. stili que numero est. lxvij. incipit enel titulo delos emplazamientos que lex expresse disponit ꝛ exspecifice quo ad huius. l. intellectum. vbi tex. dicit quod licet iste tex. dicat si nō fuere araigado ꝛc. quia illud intelligitur hoc modo si delictum est tunc factum et de recenti ꝛ est tale delictum ex quo venit imponenda pena mortis vel mutilationis membri debet capi ꝛ carcerari etiam si det fideiussores vel sit / arraygado / sequun-

Notā singularē intellectū ad. l. fori impo-nētē penam corporalē furi non valenti soluere septenas

Secunda extēsio ad. d. l. partite

Prima limitatio ad. d. l. partite.

tur verba elegantia/mas si el hecho no es de estõces hecho que era ya hecho estonces se deue guardar esto que responda sobre su rayz si la ha o sobre fiadores: ꝛ sic mirabiliter illa.l. limitat ꝛ intelligit hanc.l. sed nunquam vidi hoc obseruatum tamen posset mouere iudicem. ¶ Secundo limita predictam conclusioné nisi post publicationem processus appareret de innocétia accusati nam tunc non est detinendꝰ amplius sed relaxandus etiam sine fideiussoribus. allego ad hoc tex. valde singularem in.l. nullus. C. de exhi. re. ibi donec repererit/quam Bal. extollit in.l. sed ꝛ si his. ff. de in ius vo. vnde ibi dicit qđ in causa capitali reus non est detinendꝰ vsqꝫ ad sententiam sed solum quousqꝫ appareat eum absoluendũ qđ apparet ex publicatione processus ꝛ si per talem publicationé apparet eũ absoluendũ non debet plus accusatus detineri: dicit illũ tex. esse magis singularé aliquo alio qui reperiatur/ idé Bal. in. d.l. nullus. idé Alex. Jmo. in apostillis ad.l.j. ff. de custo. re. referens idé in carcerato ob debitũ qué cõstat non debere. ¶ Et ex dicta.l. potest assumere fundamentum quedã.l. Toleti facta per inuictissimos reges nr̃os in curijs toletanis q̃ incipit/ por q̃ los dichos alcaldes/per quã etiã singl'r limitatur ꝛ intelligitur. d.l. parti. ꝛ conclusio cõmunis supradicta vbi tex. disponit ꝙ multi accusati ob penas vitãdas appellanta iudicibus cõtra eos procedentibus ꝛ se veniunt ad presentandũ corã pretoribus chancellarie qui cognoscunt de causis criminalibus ꝛ dantur sub fideiussoribus ꝛ sic quodammodo iudicium reddebatur illusorium/ vnde prouidet tex. ibi quod vbicunqꝫ aliquis se venerit ad presentandum in curia in gradu appellationis super tali delicto quod ingerit penam mortis vel perditionis membri si fuisset probatum quod statim ille appellans ponatur in carcere sub fida custodia nec relaxetur sub fideiussoribus nec vincula ei relaxentur donec in causa publicatio testium facta sit ꝛ si vere vel presumptiue ex dictis testium constet seu posset apparere de innocentia accusati nam tunc posset relaxari sub fideiussoribus cõmentariensibus alias non. ꝛ sic vbi vere vel presumptiue posset apparere per processum de innocétia accusati relaxandus est fideiussoribus qđ tene menti ad limitandum dictam.l. partite. ¶ Ego allego casum famosum ad decisionem positã in. d.l. Toleti. in.l. prima. ff. de custo. re. ibi vel pro innocentia persone iuncto principio ibi/vel fideiussoribus committenda: vbi dico casum esse famosum qđ iudex per processum potest habere talem presumptioné de innocentia persone quod illum relaxet fideiussoribus ꝛ etiam tam vehementem quod sine aliquibus fideiussoribus eum poterit relaxare vt est casus famosus in. d.l. nullus. quod nota ad fundandam ꝛ etiam extendendam et limitandam. d.l. Toleti. ¶ Tertio limita etiã nisi aliud esset de consuetudine nam valet consuetudo quod etiam vbi agitur de pena mortis posset interuenire fideiussor vt probat tex. ꝛ glo. in. d.c. cum homo. quam ad hoc dicit solemné Roma. singulari. cxxxj. aliqui Moderniores in.c.ij. de ꝓbatio. ¶ Quarto aduerte ꝛ singulariter nã in hac relaxatione facienda sub fideiussoribus vel nõ multum confidit lex de iudicis arbitrio scilicet considerata qualitate persone accusati ꝛ innocentia ꝛ qualitate criminis ꝛ amplissimis facultatibus ꝛ scientia ꝛ honore accusati vt dicit tex. valde elegans in l.j. ff. de custo. reo. maxime attenta quadam glo. singulari ibi que tenuit qđ vtrũ crimen dicatur graue vel non est arbitrarium vndé Salice. in.l. qui crimen in.iij. colũ. C. qui accu. non pos. intelligit late dictam.l. dicit enim quod regulariter accusatus sit carcerandus tamen vbi qualitas criminis non erigit eum incarcerari committitur fideiussoribus quod est quando vel in dignitate est positus vel possidet amplas facultates ita quod suspicio fuge cesset in eo per. d.l.j. hec sunt verba sua ꝛ sic videtur

Secũda limitatio ad d.l. par.

Singul. l. toleti.

Tertia limitatio ad. d. l. parti.

Quarta limitatio ad. d. l. parti.

Quinta limitatio ad d. l. partite.

dictum arbitrium iudicis multum posse. ¶ Quinto considera quod hec videtur posse intelligi scilicet quod regulariter vbi venit ex delicto imponenda pena corporalis non relaxari accusatum sub fideiussoribus quando committitur fideiussoribus vt fideiussoribus ꝛ illi tanquam fideiussores se obligant pro accusato siue de iudicato soluēdo siue de eo representando/quia cum in istis fideiussoribus non posset fieri executio corporalis nec ipsi ad illam se obligare potuerunt esset fideiussio frustratoria ꝛ illuderetur pena accusati. ¶ Sed si non ex capite fideiussorū sed ex capite commentariensium fideiussorum quod in nostro vulgari dicimus/fiadores carceleros/ꝛ sic tanquam commentariensibus committeretur accusatus relaxatus a carcere attenta qualitate persone ꝛ delicti videtur quod hoc posset fieri licet pena esset corporalis quia tunc cessant rationes impedientes reum relaxandum sub talibus fideiussoribus ex quo istis talibus commentariensibus posset imponi pena corporalis quam accusatus debebat pati si illum non custodiunt exhibent ꝛ presentant vt susceperunt et se obligauerunt et quia isti potius custodes commentarienses quam fideiussores appellandi sunt. ¶ Moueor primo ad hoc per tex. in. l. ad commentariensem. C. de custo. reo. vbi est casus quod cōmentariensis qui non exhibet reum accusatum qui fugit debet puniri ea pena quam pati debuisset reus qui fugit nec liberatur exhibēdo eum cui custodiam commisit ꝛ sic est ibi casus quod ratione culpe custos carceris punitur pena capitis ꝛ est ille casus in quo lata culpa in criminibus equiparatur dolo quod non est regulare vt. l. in. l. cor. ff. de sicarijs. ꝛ hoc operatur officium susceptum custodiendi delinquentem ad quod fateri se videbatur peritum ar. eius qđ nota. glo. in. l. ij. ff. quod quisꝗ iuris. ¶ Per quam. l. Salice. optime in illa. q. si reus datis fideiussoribus relaxatus est ꝛ fugit qua pena tenentur fideiussores distinguit quod ex eo capite quo simplices fideiussores et ad corporalem penam quam fuisset subiturus non tenetur cum ex contractu non posset quis ad penam corporalem se obligare vt. d. l. liber homo. sed pecuniaria pena tenentur vel quam promiserunt vel iudicis arbitrio dummodo non excedat modū positū in. l. eos. C. de mo. mul. sed si deprehenderentur fideiussores in dolo ratione doli ab eis commissi etiam extra ordinem puniri possent vt de omnibus his. est tex. et glo. in. l. si quis reum. ff. de custo. reo. ¶ Subdit ꝛ in hoc facit ad propositum hoc est verum nisi isti fideiussores non essent simplices fideiussores sed etiam custodes vt quia iudex cautus dixit vos pro eo fideiubetis ꝛ etiam vobis eum trado vt meis custodibus nam tunc ex eo capite quo custodiam sumpserunt simili pena sunt puniendi sicut ipse reus accusatus qui fugit per. d. l. ad commentariensem. ꝛ dicit ibi Salice. notāter quod vbi tanquā simplices fideiussores aliqui fideiubent pro aliquo in causa criminali est consilium vt certa pena adijciatur ac etiam vt renunciatio fiat beneficio de fideiussoribus ac etiam specialiter. l. sancimus. de fideiusso. per quā videtur quod fideiussores vltra decem menses ad presentandum non tenerentur ac etiā vt promittant de eo presentando quotienscunꝗ ꝛ quandocunꝗ curie placuerit et hoc vt non videatur simplex fideiussor de iudicio sisti qui vltra sententiam non tenetur. l. grece. §. fi. de fideius. ff. quod etiam fuit consilium Bar. in. l. si quis reum. ff. de custo. reo. vnde ad propositum concludit Sali. quod ex eo capite quod isti non fuerunt simplices fideiussores sed custodes ꝛ cōmentarienses quibus custodiendum accusatum iudex cōmisit quod si fugiat ꝛ eum non exhibeant ꝛ custodiant poterit puniri eadē pena corporali ꝛ capitali qua puniretur reus ipse accusatus. ¶ Et reperio Do. episcopū harum. ll. postillatorem qui licet nihil allegat sentit hoc in. l. ij. isto

fo.titu.delas testimonias: nam ibi dicit tex. quod si reus accusatus fugit fideiussor peche quinientos sueldos al Rey: dicit ibi Episcopus quod ille non habet locum in fideiussore carcelario quia ille tenetur ad penam qua reus teneretur ⁊ sic practicatur iste forus/verba sunt eius originalia in parte/sueldos. ¶ Ex quo satis infertur quod istis talibus fideiussoribus ⁊ proprius commentariensibus iudex potest committere accusatum custodiendum ⁊ illum relaxare sub talibus fideiussoribus cōmentariensibꝰ. ¶ Preterea moueor ad hoc ex tex. valde singulari in.l.j.ff. de custo.reo. vbi tex. dicit de custodia reorum/proconsul existimare solet vtrum in carcere recipienda sit persona an militi tradenda/⁊ in.l.diuus.la primera.ff.de cust. reo. dicit tex. nisi tam graue scelus ipsum admisisse constet: vt nec fideiussoribus nec militibus committi debeat: ergo a contrario si non esset multum graue posset militibus tradi custodiēdus. ¶ Item dico hoc aperte probari ex tex. singulari in.l.xvj. incipit/pues que el acusado/in.vij.partita.titulo primo delas acusaciones. vbi tex. dicit quod etiam vbi quis accusatur de tali delicto ex quo venit imponenda pena mortis vel perditionis membri vel alterius pene corporalis quod accusatus debet custodiri secure ita quod in eo posset executari iusticia vel ponendo eum in carcere/o dandolo a caualleros/ o a otros hombres que lo guarden dando le tal prision o guarda segun que el hombre fuere. que sunt verba originalia dicte.l.⁊ in fi. dicit tex. quod nullo modo in tali casu est dandus sub fideiussoribus. ¶ Ecce ergo expresse casum qui loquitur in casu vbi ex delicto venit pena corporalis imponenda/⁊ facit tex. hanc differentiā.s. quia ex eo capite qd aliquis obligetur pro eo tanquam simplex fideiussor nullo modo tali fideiussori committendus est nec relaxādus a carcere tamē ex eo capite qd tanquā custos accusati ⁊ eius commentariensis: ⁊ sic non simplex fideiussor sed custos/⁊ ei committitur custodia/ sed bene posset tunc iudex attenta qualitate persone accusati illū relaxare sub talibꝰ cōmentariensibus fideiussoribꝰ. ¶ Et idē probatur aperte in.d.l.j.ff.de cust.re. idē per oīa probat tex. in.l.iiij. incipit/mandando el rey/in.vij.part.titu.xxix. quas.ll. supra recitaui in illa.q.quomodo accusatus est custodiendus quia tunc cū accipit in se officiū custodiendi punitur ⁊ puniri poterit pena capitali eadē quā esset passurꝰ accusatus. ¶ Bene facit qd Bal. scribit in.d.l. ad cōmentariēsem: vbi est casus specialis in custode carcerū qd ratione culpe teneatur ad penā capitalē: nam dicit ipse idē putare in custodibus castri vt ratione culpe in male custodiēdo castrū teneātur pena capitali nam vterque in sua fide recipit custodire personas. allegat glo. in.d.c. cū homo. idē sentit Sali. ibi in prin. ¶ Itē facit tex. singu. in.l. milites.ff.de cust.re. vbi est casus qd milites ⁊ pagani a quibus captiui euaserūt debent puniri penis in.d.l. descriptis. vnde dicit ibi Ange. caueāt igitur omnes siue sint custodes carcerū siue magistratus siue alij pagani nullum habentes officium qui in guardiam ⁊ custodiam recipiūt aliquem vt captiuum quod diligenter eum custodiant alias subiacent penis de quibus ibi. ¶ Faciat etiam tex. singularis in.l. non est facile.ff.de custo.reo. ibi nec vni. sed duobus quē tex. Ange. ibi dicit valde singularem contra deputatos pro castellanis ad guardiā Roche quia non debēt esse contenti vno custode sed debent habere tot qd fortalicium tute posset custodiri/⁊ ad hanc meam considerationem fundandā pulchre seruiunt illa que dixi paulo ante in illa.q. vtrum aliquis sit custodiēdus in carcere vel extra de quo ante discussum est. ¶ Hec videntur aperte fuisse in consideratione Ci. de Pisto. in.d.l. cōmentariensem ad fi. vbi mouet.q. quidā erat in carcere aliqui de genere suo fideiusserunt pro eo nunquid si fugiat eadem pena punien-

Nota sequentia pro castellanis & custodibꝰ carcerum.

Nota.

tur facit distinctioné de qua ibi ipse: ⁊ Bar. notanter in. l. si quis reū. ff. de custo. reo.
sed concludit non esse pena corporali puniendos si non fuissent in dolo. ¶ Sed ar-
guit tunc imo vr̄ q̄ fideiussor puniédus sit sicut reus. ar. d. l. ad cométariensem respó
det ⁊ in hoc facit aliud est quem se obligare directo pro alio ad penam mortis vel ad
penam corporalem ⁊ tunc non potest ita se obligare vt corpus suum interficiatur. vt
dicta. l. liber homo. aliud est se obligare ⁊ per quandam consequentiā vt suscipien-
do officium publicū custodiendi tunc eadem pena punietur si fuit in magna culpa
vt in. d. l. ad cōmentariensem ex quo euidéter sentit hāc considerationē. ¶ Et hanc
theoricam credo verā ⁊ de facto vidi eam obseruari. s. quod attenta qualitate perso-
ne dato quod ex delicto si probatum esset veniret pena corporalis imponéda posset
iudex accusatum dare sub fideiussoribus cōmētariensibus qui vltra hoc etiā se obli
garent ad penā pecuniariā attenta delicti qualitate / ⁊ maxime hoc fieri vidi quādo
aliqua presumptio est super innocétia accusati sed q2 ista nō potest certa haberi nisi
post publicationē testiū: securior pratica est iudicib9 ne incurrāt periculū vt nunq̄
hoc faciant nisi post publicationem testium itaq̄ vere vel presumptiue constare pos
set iudici de innocentia accusati. ¶ Et quanquam opinio supradicta habet funda-
mentum in iuribus ante allegatis tamen hodie dicta. l. Toleti quam supra allegaui
videtur disponere aperte q̄d etiam sub fideiussoribus comentariensibus non est accu
satus relaxandus vbi pena mortis vel perditionis membri veniret imponenda nisi
post publicatas attestationes per quas vere vel presumptiue posset constare iudici
de innocentia accusati nam tunc potest eum relaxare tamen sub fideiussoribus com
mentariensibus ⁊ non ante vt ibi dicit lex quam vide ⁊ serua: alias posses incurrere
peritulū vnde Bal. in aucté. generaliter. fi. col. C. de epis. et cle. dicit quod in determi
natis a iure in quibus non requiritur probatio facti non potest excusari iudex si fa-
cit contra ius constitutionis q̄d dicit esse notandum contra assessores qui per fatui-
tatem non recipiūt fideiussores ab accusatis vel inquisitis ⁊ expresse dicit. d. l. toleti
q̄d si per processum constat vere vel presumptiue culpatum esse reum quod nec sub
Limitatio. l. toleti. fideiussoribus cōmentariensibus sit relaxandus. ¶ Sed ego illam limitarem nisi
ex qualitate persone aliud posset induci: quid enim si est aliquis vir nobilis in digni
tate positus homo ditissimus magne scientie certe cum iste talis non sit ponendus
in carcere publico potest dari ⁊ cōmitti fidis custodibus qui in se suscipiant custo-
diam tanquam cōmentarienses fideiussores vt in. d. l. j. ⁊ in. d. ll. partite est expressum
de quo Cynus loquitur notanter in. d. l. nullus. C. de exhi. re. ⁊ sic videtur hoc pen-
dere a determinatione illius questionis de qua ante sermo habitus est. s. quando
accusatus incarcerandus est vel fidis custodibus cōmittendus ⁊ vide Andre. Sicu
in Rub. de fideiusso. qui non transit sine multiloquio vt moris sui est. ¶ Sed tene-
Nota duo singularia ad custodes carcerū excusādes a fuga rei. bis menti duo verba. Primū q̄d omnis qui tenetur custodire aliquem captum siue
sit custos carcerum siue quilibet alius quia si isti quibus quoquo modo aliorū cu-
stodia cōmissa est volunt ab omni culpa releuari tam lata quā leui ⁊ ipsos captiuos
ligent ⁊ ligatos teneant ligamine competenti ⁊ bono nam omnis custodiens capti-
uatum cum ligamine intelligitur diligenter custodire. ista est glo. singularis in. l. j.
§. fi. ff. de ser. fugi. quam Ange. magnificat in. l. milites. ff. de cust. reo. ⁊ in. l. non est fa-
cile. ff. eo. titu. ⁊ alias incipit. l. in publicum: et est glo. super parte permittitur: ⁊ satis
probant hoc verba singularia tex. ibi diligenti custodia etiam vincere permittitur
⁊ ibi glo. dicit nota quod diligenter custodit qui ligat. ¶ Secundū est quod si essent
duo custodes carcerum ⁊ vnus eorum fugit cum carcerato alteri custodi parcen-

dum est.iste est casus singularis vnicus in iurein.l.fi.ff.de custo.reo.quod etiã tene
menti pro duobus vel tribus fideiussoribus commentariensib⁹ in quorum custo-
dia ⁊ sub quorum periculo reus accusatus detinetur. ❡ Et ex illo tex.infert ibi An
gelus pro castellano qui fuit proditus a custodibus intromittentibus inimicos in
fortalicium nam cum nemo posset a proditione cauere nisi esset diuinus ignoscen-
dum est ei.facit.ff.man.l.fideiussor.§.in omnibus: ⁊ hec tene menti quia quotidie
videbis in pratica. ❡ Ego iam excusaui quendam cõmentariensem a pena capitis
propterea quia feci articulos qȯ ipse habebat reũ ligatũ in carcere cum cathenis.
quendã qui proditorie occiderat alium ⁊ euasit a carcere ruptis cathenis prope sen
tentiam ⁊ accusabatur officialis qui fuit absolutus per dictam glo. ⁊ etiam defen-
di in ciuitate de Trosillo quendam castellanum cui proditorie fuit captum fortali-
cium per insidias cuiusdam sui familiaris qui habebat vigiliam cuiusdam turris.
❡ Liberabitur etiam fideiussor qui promisit accusatum presentari iudici ad suam
voluntatẽ sub pena si ille capt⁹ fuit in forciã iudicis ex illa causa qua fideiussor il-
lum presentare tenebatur quia nõ refert qualiter quid fiat dummodo fiat.ff.de ver.
obli.l.cũ seruus.si vero ex alia causa vt q: aliqȯ maleficiũ cõmisit propter qȯ captus
est ⁊ fugit non liberatur nec dissoluta est obligatio. ❡ Quod limita nisi dictus fide-
iussor fuisset coram iudice dum ille captus erat protestatus est qȯ habebat illũ pro
presentato ⁊ se ex fideiussione amplius nolle teneri nam erit tutus atq; liberatus fi-
deiussor licet postea fugiat: ratio quia eo casu quo captus erat non poterat presenta
ri actualiter vnde valet presentatio verbalis qȯ tene menti pro fideiussore obligato
pro alio si eum videt in carcere ⁊ se vult liberare vadat coram iudice et faciat hanc
protestationem ita dicit Joã. An.in additio.ad spe.iij.parte.ti.de accusatio.§.seq-
tur videre de contumacia accusati in parte exceptis. ❡ Et vtrum fideiussor promit
tens representare accusatum ad omnẽ iudicis requisitionẽ liberetur presentãdo eũ
antequã a iudice requiratur: vide Ludo.Ro.cõsi.cxxxvij.incipit ista promissio re-
presentatiõis cõcludens qȯ sic allegat Joan.An.non dicit vbi credo qȯ est vbi nũc
allegaui. ❡ Itẽ liberatur tam promittens quã fideiussor desistẽdo in iudicio vel lo-
co ⁊ non recedendo si reus recessit a curia sine licentia si postea redijt ⁊ presentatur
per fideiussorem Ludo.per multa consi.cxcvij.negari non potest et ego consului et
dixi multa ⁊ pulchra incipit consilium eleganter copiose ⁊c. ❡ Adde qȯ etiã si esset
casus in quo aliquis relaxandus esset fideiussoribus tamen amittit hoc beneficium
si semel aufugisset a carcere.ista est glo.valde singularis in lege.l.cornel.ff.ad sel.in
parte ex vinculis nam dicit ibi tex.quod seruus qui.l.cor.de sicarijs tenetur debet di
cere ius ex vinculis dicit glo.etiam si satis dedisset cũ fideiussoribus si fugisset a car-
cere secus si non fugisset. ⁊ Bal.ibi cõmendat illam quod ille qui fugit perdit benefi
cium dandorum fideiussorum ⁊ debet in carcere detineri donec disputatur de crimi
ne sed in eo quod glo.dicit qȯ si non aufugisset esset relaxandus fideiussorib⁹ repre
benditur glo.quia ille qui inculpatur de homicidio debet teneri in carcere ⁊ nõ di-
mitti fideiussoribus vt ibi est casus secundum Bal. ⁊ ante dictum est dictã glo.etiã
habet pro singulari:ibi Ludo.Roma.et Alexã.in apostillis ad .l.j. ff. de custo. reo.
❡ Pro quo vide tex.singularem in.l.nemo deinceps in fi.C.de episc.audi.per quẽ
probatur secundum Bal.ibi quod si quis alias fugisset de palatio esset postmodum
ei carcer aggrauãdus. ❡ Bene facit glo.singu.in auct.de exhi.re.§.si vero in glo.
super parte fideiussorem:vbi glo.eleganter dicit qȯ licet sit verum qȯ possidens im-
mobilia non tenetur prestare fideiussorem de iudicio sisti.l.sciendum qui sa.co.ta-

men hoc est verum nisi a principio cause debitor fugisset propter qd actor fuit missꝰ in po. ex pño decreto nam tunc si vult recuperare possessionē non admittitur nisi prestet fideiussorem de iudicio sisti vt ibi dicit tex. quam fideiussionem tenetur prestare etiam si possideat immobilia secundum glo. ibi que in hoc est singularis ꝛ approbatur ibi per Doc. subdit glo. ratio. singularem ad propositum quia ex quo male fecit fugiendo postea male facere presumitur. ff. de re iudi. l. non omnis. §. a barbaris l. si cui. §. hisdem. ff. de accusatio. ¶ Finaliter quo ad hunc articulū qua pena venit puniendus fideiussor qui in causa criminali fideiussit pro aliquo si ipse accusatꝰ fugit nec fideiussor eum representat sicut promisit/ vide tex. singularem in. l. si quis reum. ff. de custo. reo. ꝛ ibi Bar. singulariter ꝛ Ange. Cynum singulariter in. l. ad commentariensem. C. de custo. reo. ꝛ vsq ad quam quantitatem pecunie posset iudex condemnare fideiussorem qui non exhibet reum. tex. singularis in. d. l. si quis. ꝛ ibi Bar. ¶ Et si promittatur pena in magna quantitate tam per accusatum quam per eius fideiussorem ad representandū ꝛ sistendum in certo loco ꝛ de non recedendo an valeat talis promissio pene ꝛ posset leuari dato quod excedat modum positū in. l. eos. C. de modo mul. Bal. quod sic in. l. qui crimen. viij. q. C. qui accu. non po. videtur casus in. d. l. si quis. ꝛ eum ibi sequitur Alex. in apostillis licet Bar. ibi videtur sentire contrarium sed recte ponderatus non contradicit: hoc etiam videtur tenere Specu. in titu. de accusatio. §. sequitur videre de contumacia accusati. vsi. porro si sit contumax. latius ego scripsi in causa cuiusdam strenui militis regni Gallecie ad per me ibi dicta remitto/ incipit allegatio ad reprimendam officialium diligentiam in extorquendis pecunijs vbi inuenies multa non digna obliuione. ¶ Et tene menti qd licet regulariter fideiussor non teneatur pro reo ad penam mortis nec ad penam corporalem nec ad illam tanquam simplex fideiussor potest se obligare/ tamē si esset consuetudo quod puniretur corporaliter pro accusato qui fugit: valeret talis consuetudo ꝛ eius vigore posset condemnari corporaliter/ ita dicit Bal. expresse in extraua. de pace constantie in. §. damna. in fi. dicens quod licet fideiussor nō posset pro alio se obligare ad penam corporalem tamen de consuetudine in quibusdam locis seruatur contrarium que consuetudo secundū eum habet potestatem in sanguine hominis pro quo bonus ꝛ singularis tex. in. l. saculari. §. sunt quidā. ff. de extra. or. cri. ibi sunt quedam que more prouinciarum cohertionem solent admittere ꝛ licet nihil allegat Bal. tamen certe est casus singularis secūdum vnam solutionē glo. in. d. c. cū homo. vbi glo. dicit quod inquantum ibi tex. dicit quod fuit fideiussor decapitatus quod refert se ad consuetudinem loci. ¶ Unum tamen perpetuo tenebis menti ad fi. huius articuli: quod vbicunq aliquis fideiussit ꝛ promisit de aliquo presentando seu exhibendo corā aliquo iudice sub certa pena quod si fideiussor iam est lapsus annus quod incurrit hanc penam ꝛ ab eo non fuit petita qd post annum non tenetur ad dictam penam: ista est mirabilis lex in petitio. factis per regē Alfonsum en Alcala peti. xxxiij. Incipit/ a lo que nos pedierō por merced que en algunas ciudades ꝛ villas ꝛc. ꝛ hoc tene menti ad quandā. l. que est in hoc foro li. ij. titulo de las testimonias. l. ij. in fi. que dicit qd fideiussor pro alio in causa criminali si accusatus fugit ꝛ non exhibetur/ el fiador peche quinjētos sueldos al Rey. Rodericus.

¶ Finis.

¶ Incipiunt quedam consilia ⁊ allegationes satis notande ⁊ singulares eiusdem Domini Roderici Suares.

¶ Allegatio prima.

Ex his que subijciuntur ostenditur inualidum esse nullumq́ contra actorem effectum sortiri testamentũ illud a reo productũ quod asserit factum ab vxore sua Dña Joanna Hérriquez in quo eundẽ maritum heredem vniuersalẽ instituit.

Testamentũ furiosi est nullum.

¶ Impugnatur primo ex defectu persone testantis q2 non erat sane mentis tempore quo dictum testamentum condidit imo valde alienata mente ⁊ capiebatur freneli dicebat plura ⁊ faciebat que eius furorem ⁊ dementiam manifestabant de quibus longus sermo fit a testibus super hoc deponentibus in articulis ⁊ deponunt testes de actibus verbo et facto ab ea factis tam tempore testamenti quam tempore propinquo ad testamentum et etiam post testamentum vsque ad mortem declarantibus manifeste dicte testatricis dementiam et mentis alienationem de quibus infra dicetur/sed furiosi testamentum nullum esse principia sunt nota.l.furiosum.C.qui testa.face.po.l.iij.eo.titu.l.filius fa.ff.de test. imo ad propositum idem in eo qui propter infirmitatem patitur mentis exilium seu alienationem/pulchra verba sunt iurisconsultorum Pauli in.l.in aduersa.ff.de testa.dicentis in aduersa corporis valitudine mente captum testamentum facere non posse et Labeonis in.l.ij.ff.de testam.ibi in eo qui testatur eius temporis quo testamentum facit integritas mentis non corporis sanitas exigenda est.l.ij.C.eo.titu. ibi sane mentis fuerat quando testamentum ordinabat.l.furiosum.eo.titu.ibi sana mente inceperit.c.cum dilectus.de successio.ab intes.ibi alienata mente dixisse.põderanda igitur sunt iura sed et imperatorum ⁊ iurisconsultorũ intentio que in testamentis ad eorum validitatem requirunt mentis sanitatem/integritatem/⁊ sinceritatem testantis in qua si non est propter infirmitatem aut ob aliam causam testamentum deficit.l.fina.de here.insti.hanc intentionẽ habuerũt leges huius regni.l.iij. incipit/todos aquellos.vj.parti.titu.j.vbi littera/otrosi el q̃ fuesse salido de memoria no puede hazer testamiento.l.v.incipit establecemos foro legum lib.iij.titu.de las mandas ibi/establecemos que los que no fueren en su memoria/o en su seso/⁊ sic per illam disiunctiuam requiritur ibi memorie integritas. adeo qđ non solũ furiosi sed etiam illius qui non habet memorie integritatem testamentum inualidatur.imo plus probat tex.singularis in.d.c.cum dilectus.de succe.ab intes.qđ etiam si furiosus ⁊ non habens mentis integritatem testatus esset vt homo sane mentis puta instituendo filios et legando pro anima nihilominus testamentum esset nullum.hoc probant verba tex.ibi sufficientem intellectum esse probatum quod dictus archipresbyter agens in extremis velut vltimam exprimens voluntatem asseruit se ⁊ sua monasterio contulisse. ecce ergo quod ille archipresbyter de bonis disposuit ad pias causas nihilominus anullatur testamentum per furorem nisi ex aduerso

probaretur esse mentis compotem vt dicit littera.j.eo.c. optimus tex. ad hoc in.l. fina.C.de testa.mili. vbi imperator reprobat illud quod antiquis legibus erat statutum quibus permissum erat testamentum condere pupillis qui erant tribuni cum propter tantam dignitatem adeptam erat presumendum bene et sane testari imo hoc non obstante imperator statuit eorum testamentum esse nullum propterea quia in tali etate non habebant stabilem mentem que requiritur in testamentis/bene admittunt aliqui quibus assentio quod in casu dubio bene esset ponderanda qualitas et forma dispositionis illius qui dicitur furiosus esse ad presumendum testamentū esse furiosi vel sane mentis: hoc modo posset iustificari illud quod Valerius refert in libro.viij.c.penul.in princi.cuius relator fuit Joan.Andre.in dicto.c. cum dilectus. et Bal.in.c.j.per quos fiat inuesti.f.testamentum cuiusdam furiosi approbatum quia bene disposuerat quod etiam iuuat proposito nostro cum ex qualitate testaméti dicte Domine valde inferatur eius dementia vt infra dicetur/consideratis igitur verbis et actibus dicte Domine considerata qualitate infirmitatis quia frenetica: et vltra hoc maxima infirmitate grauata in articulo mortis constituta valde pluribus extorsionibus a marito et eius parentibus vexata et importune (vt ita dixerim) compulsa vt maritum heredem institueret posita in eorum potestate absit dicere illam habuisse mentis integritatem et sinceritatem nec libertatem quam in condendis testamentis iura requirunt de quibus per singula.

Multa ex quibus probatur testamentum esse factum a furioso & nō ab hoie sane mētis.

¶ Ex multis enim dicte Domine est probata dementia/furor/ et mētis alienatio tempore dicti testamenti ante et post: primo ex verbis et actibus eius/ dicebat enim plura verba eius insaniam declarantia/ ex quibus verbis et actibus probatur euidenter mentis alienatio et eius dementia et in illa deficere illam mentis et memorie integritatem quam ante dicta iura requirunt in testamenti factione quod nō solum probatur per nostros testes imo per aliquos eiusdem rei ad hoc optimus tex. in.l. ob que vitia.ff.de edi.edi.in princi.vbi eleganter Ulpianus inquit vitium corporis vsqꝫ ad animum penetrare si forte preter febrem loquantur aliena vel qui per vicos more insaniorū deridenda loquantur.l.j.ff. in fi.eo.titu. ibi et quasi demens responsabat.l.si is qui.§.diuus.ff.de tuto.et curato.da.ab his. ibi ex sermonibus iuncta glo.et ad finem ibi furiosi faciūt exitum.et glo.in.c.Gonsal.xvij.q.ij. inquit quod stultitia probatur per verba proferentis et dicit presumo quod non erat sui compos. hec in glo.hoc idem glo.in dicto.c.hoc habet.xlvj.dis.pro quibꝰ bonus tex. in dicto c.cum dilectus.dum dicit alienata mente dixisse bona glo.in.l.si cum doté.§.si maritus.ff.soluto matri.et ibi Doc.facit tex.in.c.legimus.xciij.dis. vbi littera fatuꝰ fatua loquitur etc.imo maximum signum dementie erat quod vocabat maritum et cum veniebat illum repellebat dicendo qꝫ non erat ipse sed alius qui vocabatur Gonçalo Vita optimus tex.ad hoc in.l.fina.C.de here.insti. vbi imperator inquit nec enim sic homo supinus imo magis stultus inuenitur vt suum nomen ignoret etc.facit etiā tex.singularis in.c.j.§.si vero de cle.egro.in.vj. vbi littera si vero episcopus demés sit et quid velit aut nolit exprimere nesciat vel non possit: vbi aperte probatur illum esse dementem qui nescit exprimere quid velit vel nollit et sic caret animi discretione quem tex.ad hoc ponderant ibi antiqui: et Domi.eorum relator vnde non solum hec verba sunt sed ex loquela inordinata ab ea continue prolata probatur eius dementia: probatur in.d.c.legimus.quem ad hoc notat Domini.in.d.§.si vero.dicés hoc esse notandum pro testibus habentibus probare dementiam alicuius: probatur enim ex loquela inordinata/et alijs secūdū eū:accedit ad propositū tex.singu. in

c.filij.de here.li.vj.ibi quod nõ sit sane mentis ꝛ memoriam habebat inordinatam. vbi probatur notabiliter quod ille non sit sane mentis qui non habet memoriã ordinatam quem tex.ad hoc extollit ibi Domi.ꝛ notat pro testibus nõ valentibꝰ probare quem non esse sane mentis vel econtra/ do famosum casum ad propositũ ex iudicio Bar.in.l.quidam in suo.ff.de condi.insti.quem sic summat ipse:ex sermonibꝰ incongruis ab aliquo prolatis tempore quo testatur presumitur eum non esse sane mentis.quod est satis notandum in proposito ad multa/inde est quod cum vxor reprehenderet Job de tanta pacientia insaniam eius arguens ex verbis ab ea prolatis respondit eidem quasi vna de stultis mulieribus locuta es: ꝛ sic ex articulis et testium depositionibus probatur dicte testantis dementia ꝛ per consequẽs infertur testamenti inualiditas.sic Bar.in.l.nec codicillos.C.de codici.refert illo anno se fecisse articulos ad inualidandum quoddam testamentum articulando ꝙ talis fecit tale testamentum ꝛ quod tunc non erat in recta ꝛ sana mente ꝛc. ¶ Secundo probata est eius dementia ex factis ꝛ actibus eius: dicunt ꝛ deponunt testes de actibus consistentibus in facto videlicet ꝛc. Sed factis sic probatur furor sicut verbis notã. tex.in.l.ij.C.de iudeis.in vlt.saxis aut alio furoris genere.ꝛ glo.in.d.l. si cum doté. §.si maritus.l.si is.§.diuus.ff.de tu.ꝛ cu.da.ab his cum alijs.

¶ Tertio est probata dicta mẽtis alienatio ꝛ valde infertur ꝛ coadiuuatur ex qualitate infirmitatis ꝛ passionis quam patiebatur tempore testamenti ꝛ ante ꝛ post/ex qua decessit .s. quia frenetica: patiebatur enim frenesim vt omnes testes dicunt et etiam testes ipsius rei/maxime Guardianus et alius religiosus ꝛ alij: et hoc cõstat ex signis manifestis de quibus testes deponunt tam in verbis fatuis quam in actibus supra aliquid dictum est.ꝛ maxime hoc patet ex imaginatiõibus diuersis que sibi offerebantur dum dicebat ꝛc.et alia huiusmodi que sunt signa frenetice passionis/inquit enim Galienus in libro de interioribus ꝙ hanc passionem frenesis multa precedunt accidẽtia quia imaginationibus eis apparentibus adeo ꝙ coacti incipiunt clamare inimici ꝛ stupefieri et aliquando sine causa obliuionem patiuntur hec ille.constat autem ex causa antecedenti ꝛ prima aqua fuit dicta infirmitas causata nam probatur ꝙ tempore stiuo ꝛ transeundo per terras vbi viget maximus calor itinerauerunt pluribus diebus cum maximo eius labore causa cuius incidit in febres propter quas non fuit cessatum ab itinere vt super hoc testes latius loquũtur/vnde vna de causis aqua frenesis causatur secũdum Auicennam ꝛ alios est exercitium immoderatum maxime tempore calido/sic etiam Viaticus inquit hec infirmitas frenesis ex magna parte solet contingere his qui magno ꝛ subito exercentur labore maxime si exercitium factum fuerit stiuo tempore secundum eum/ ꝛ hec passio frenesis alienationem mentis ꝛ memorie causat/est enim proprie passio frenesis vt Auicenne placet ꝛ Galieno ceterisque medicorum magistris quedam exagitatio furoris a cerebro descendens et dicitur frenesis ab impedimento mentis/greci enim frenas mentem dicunt.et sic interpretatur mentis alienatio a freno quod est sapere/et mens et lensis quod est lesio/quasi sapientis vel mẽtis lesio. Auicenna etiã tractando de hac passione ponit eam sub titulo de carabito. dicens quod frenesis dicitur carabitus a caron arabico quod est ratio ꝛ bitos quod est permutatio quasi permutatio rationis et consilij/vnde secundum passiona. propria frenesis est alienatio et insania ex lesione cerebri et paniculorum eius perueniens ꝛ Auicẽna etiam inquit quod patiens frenesim quandoque dicitur demoniacus et hoc vel quia frenesis terminatur ad mania vel quia mania sequitur ad frenesim et complicatur

Patiẽs frenesi presumitur furiosus.

cum ea/ hec sunt medicine magistrorum sententie verissime habentes pro certo q̄
patiens frenesim est mente alienatus ⁊ insanus: ⁊ sic intestabilis. ¶ Sed quia forte
vltra quā expediat vagatus sum in messem alienam: non ab re ad nostram accedere
licet. Unde in terminis est casus singularis prohibens freneticum testari in.c.cum
dilectus de succes.ab intes. vbi archipresbyter in extremis laborans tanquā frene/
ticus alienatus erat mente vnde non valuit quod expressit.l. ob que vitia .ff. de edi.
edi.per quā Ange. Peru.in.l.quidam in suo.ff.de condi.inst. inquit quod caueant
notarij facientes testamentum vt bene comprehendant: an testator frenticet: nam
licet in principio testamenti dicatur sanus mente non ex hoc probatur sana mens cū
hoc non pertineat ad eorum iudicium sed medicorum.l.semel.C.de re.mili.li.xij. et
ante eum eius frater Bal.in.d.l.quidā in suo inquit in.ij.colū. quod notent tabellio
nes quod quando vident testatorem stulte loqui: vel freneticare non cōficiant instru
mentum sui testamenti/⁊ hoc consuluit Cynus in.l.senium.C.qui testa.fa.po.dicēs
quod caueant tabelliones ne conficiant testamentū illius qui est senex vel infirmus
adeo etate vel infirmitate gruatus quod iam sit ab animi iudicio sequestratus: sed
Deus nouit qui hoc custodiunt secundum eum/idē Bal.⁊ nota in.l.ij.C.de res.ven.
ad hoc propositū extollit.d.l.ob que vitia. quod iuramentum appositum in contrac
tu furiosi nil operatur cum equiparetur pupillo qui non est capax religionis iura/
torie:idem dicit esse in mente capto vel frenetico qui non habent consensum. allegat
dictam.l.ob que vitia/vnde homines donec sunt in frenesi nō possunt disponere vel
testari.hec ille in.d.l.ij.xij.colun.x.q.ad finem ⁊ idem ipse in.c.j.an ille qui inter fra.
domi.freneticum ⁊ furiosum equiparari.vnde Augustinus ad Uincentium Dona
tistam relatus a Graciano in.c.nō omnis.v.q.iij.qui freneticum ligat ⁊ litargicum
excitat ambobus molestus ambos amat: sic ergo freneticus iuste venit ligandus ⁊
custodiendus vt Marcellus iurisconsultus tradit in.l.diuus.ff.de offi.presi. ibi dili/
gentia custodiendus ac si putabis vinculo custodiendus coercendus nam custos
furiosi ⁊c.⁊ ne lōgus fiat discursus do famosum casum Ulpiani hoc expresse decidē
tis in.l.j.ff.de edi.edi.ad finē vsi.interdū tamē inquit vitiū corporale vsq̄ ad animū
peruenire ⁊ eum viciare veluti cōtingit in frenetico quia id ei ex febribus accidit.

Ex qualitate dispositionis & testaméti ꝓbatur furor.

¶ Quarto probatur furor seu mentis alienatio ex qualitate dispositionis ⁊ testamē/
ti quod ab ea asseritur conditum/nam cum dicta domina Joanna Henrriquez ha/
beret ascendentem.s.auiam suam illam preterire ⁊ maritum suum heredē institue/
re: ⁊ omnia bona sua: ⁊ loca magni valoris eidem relinquere omnibus illis ascen/
dentem cognatosq̄ omnes priuare nullaq̄ legata pro anima facere per quam stoli/
dissimum est ipsa dispositio manifestat ⁊ quod ex qualitate dispositionis quam quis
facit in testamento quis iudicetur furiosus esse aut non habere mētis integritatem
determinat consultus in.l.apud Julianum.in.§.fi.ff.de lega.j.ibi furiosi est talia le
gata testamento ascribere.l. quidam in suo.ff.de condi.insti.ibi nec compos mentis
esset iunctis verbis ibi/si perspicuis rationibus hec suspicio amoueri potest cū glo.
super parte mentis esset/sed in specie in eo quia ascendentem preterijt aut exheredat
quod dicatur quasi furiosi ⁊ dementis testamētum: est casus ad litteram.ff. de inoffi.
testa.l.ij.nam in.l.j.illius tituli inquit Ulpianus omnib⁹ tam parentibus quam li/
beris de inofficioso licet disputare sequitur statim.l.ij. vbi consultus ait hoc colore
de inofficioso testamento agitur quasi non sane mentis fuerit: qui testamentum or/
dinauerit.huius intētionis fuit Sceuola qui singulariter inquit in.l.patronus.in fi
ne.ff.de lega.iij.loquens de illo cuius testamentum subiacet querele inofficiosi te:

fine.ff. de lega.iij. loquens de illo cuius testamētum subiacet querele inofficiosi testamenti eo quia venit cōtra officiū pietatis non instituēdo eos quos instituere debet subdit hec verba: quia crederetur quasi furiosus testamētum facere nō potuisse. facit. l. titia. ff. de inof. test. in fi. vbi in terminis eo casu quo testamentū rumpitur per querelam inquit consultus nec fideicōmissa data ab intestato deberi quasi a demente/ et illum tex. ad hoc propositum notat Bal. in. l. furiosum. C. qui testa. fa. po. dicens quod vbi tempus testamenti fuit vicinum tēpore furoris exactus qualitate presumitur non sane mentis si non continet institutionē filiorū: et legata pro anima etc. et alij Moderniores in. c. cum dilectus. de successio. ab intest. et alijs locis: ad hoc notantillum tex. quod probatur furor: si testator exheredat filiū sine causa et instituat heredem extraneum/ vnde omnia ante dicta iura exclamant quod talis testator demēs iudicari posset relinquēdo bona sua extraneis liberos vel parētes exheredando quia venit contra officiū pietatis qui filios exheredat iniuste et sine causa/ et idem si parētes exheredat vt dicit tex. in. d. l. ij. et in. d. l. nam et si parentibus/ et Alexā. Jmo. vnus de Modernioribus magne fame et timorate cōscientie in cōsulendo ad impugnandum testamentum cuiusdam Jacobi tanquam factum ab eo furioso vnam de principalibus coniecturis quam allegat ad fundādam eius demētiam hec est quod predictus Jacobus disposuit in suo testamento quod si Nicolaus eius filius decederet sine masculis hereditas veniret ad quendam. D. Antonium qui non erat de eius cognatione et sic pretulit dictum Antonium suis nepotibus quod quidem nullus homo sane mentis iuris presumptione faceret cum presumatur quemlibet suam sobolem aliene anteponere vel antefacere. l. cum acutissimi. C. de fideicō. vt latius exemplificat in consilio. cxlj. j. volu. iiij. colū. licet nullo ex antedictis allegato fundamento. et Bar. in quodam tractatu de testi. in. §. apposita prudētie sunt. inquit quod vbicunque aliquis habēs dilucida interualla facit aliquē actū in dubio ipse actus ostēdit vtrum fuerit factus in quiete vel insanitate: quid enim si matrem vel filium vel coniunctum percussit quid si cōtractū fecit in quo enormiter lesus est certe ipse actus ostēdit ipsum non esse in quiete perfecta secūdum eū. Sed certe auiā suam offendit satis enim enormiter lesa fuit bonis tam opulentissimis eam priuare marito suo relinquere nullo legato etiam minimo pro anima sua relicto: quod enim maius furoris et dementie signum? pro certo nullum. ad predicta pondero singulariter verba et intentionē imperatoris in. l. fina. C. de testa. mili. vbi illis qui non habent mentē stabilem et integram atque perfectam: ideo interdicitur ne possint condere testamentum ne parentibus forte suis aut alijs propinquis nocere possint propriam substantiam extraneis relinquēdo. hec in littera que valde inferūt in proposito/ cōsideratis igitur verbis fatuis a dicta Domina prolatis et continuatis tam tempore testamenti quā ante: et post actibus etiā manifestā demētiā: et furorē indicātibus cōsiderata passione: et infirmitatis qualitate que frenetica: cōsiderata patrimonij magnitudīe: et cōsiderato amore quē habebat ad auiā suā: et eiusdē testamēto: et dispositione cōsiderata: in qua omnibus bonis dictā auiā et oēs cognatos priuauit nec vnū denariū pro aīa reliquit/ et ōne patrimoniū marito reliquit cū quo duobus aut tribus mensibus vitā egerat maritalē: et quod deterius est vt testes dicunt illo et tam paruo tēpore non vt decebat tractata posita etiā extra terminos (vt ita dixerim) libertatis pluribus extorsionibus importunata et cōpulsa existēs sub potestate mariti et soceri. certe iudicibus timorate cōscientie ista satis inferūt testamentū nullius effectus esse: tam ex defectu sane mentis quā etiā ex defectu omnimode delibertatis in disponendo que in testamentis ad eorum validitatē

iura requirũt: imo satis dispositio illa ex dictis qualitatibꝰ demõstrat dementiã disponẽtis. sicut cõsultus inquit in. l. quidã in suo. ff. de cõdi. insti. de eo qui iussit ossa sua proijci in tiberim. ⁊ etiã alia iura de illis qui extraneis bona relinquũt: ⁊ parẽtes suos illis priuãt/ tales enim dispositiones que ex earũ qualitate iudicãt demẽtiã testãtis nõ seruãde imo aspernẽde sunt vt dicta iura manifeste clamãt. ¶ Per que Doctores nostri narrãt plures dispositiones ex earũ qualitate reprobatas. narrat enim Ange. de peru. in. d. l. quidã in suo. se cõsuluisse nõ esse seruandã dispositionẽ cuiusdã diuitis Florẽtini mercatoris qui mãdauit corpus suũ in vno storio inuolutum sepeliri sine panis sed solũ cũ vna cãdela vniꝰ denarij/ ⁊ si cõtra fieret priuauit heredẽ hereditate ⁊ eum heres honorifice sepeliuit quod non debet hereditate priuari. ⁊ Pau. de Cast. narrat ibi de quodã Doctore paduano qui in suo testamento mandauit qđ corpus suũ portaretur ad sepulchrũ cum tubis ⁊ qđ fierẽt nuptie ⁊ qꝑ vxor indueretur panis rubeis alias priuauit heredem hereditate. qđ ista dispositio non sit seruãda/ optimꝰ tex. ad predicta in. l. seruo alieno in. §. fina. ff. de lega. j. facit tex. singu. in. l. fina. ff. de auro ⁊ argen. lega. vbi Sceuola cõsultus narrat de quadã muliere que iussit se sepeliri cum quibusdã ornamentis que fecerat ad se sepeliendã ex smaragdis ⁊ margaritis. facit. l. vnica. C. de his que pene nomine. ⁊ alia his similia narrantur que ex earũ qualitate dementiã disponentis inferunt.

Vtrũ testibus deponentibus aliquẽ esse furiosũ credatũ magisq̃ deponẽtibꝰ esse sane mẽtis.

¶ Nec predictis obstant dispositiones aliquorum testium aduerse partis quibus innititur fundare dictam dominã esse sane mentis tẽpore dicti testamenti/ hoc enim non obstare actori multipliciter ostenditur. ¶ Primo quia testes actoris plures sunt ⁊ meliores qui probant dementiam ⁊ mentis alienationẽ dicte domine non solum per testes actoris hoc probatur sed etiã per testes ipsius rei/ presertim hoc probatur per duos religiosos ordinis sancti Francisci: vnus nomine frater Franciscꝰ sancti Cipriani Guardianus monasterij ville de Carrion ⁊ alius frater religiosus qui erat cum eo in. vij. ⁊. xij. articuls ⁊ alijs/ est etiam quidam castellanus homo magne auctoritatis idem disponens ⁊ alij/ vnde dicti religiosi ⁊ castellanus qui deponunt de eius dementia tempore testamenti ante ⁊ post: cum sint tante auctoritatis et timorate conscientie magnam prestant auctoritatem ad credendũ sic esse mente alienatam et freneticam vt ipsi deponunt etiam alijs contra asserentibus/ auctoritas enim ⁊ honestas personarum multum ponderatur in testibus ad preferẽdum alios testes. vt dicit tex. nota. in. c. in nostra. de testi. per quem satis ad propositũ dicebat Hostien. ibi quod si ex vna parte possent esse duo testes tales ⁊ tante honestatis qđ potius eis staretur quam multitudini. quod sequitur ⁊ extollit Abb. ibi potest esse secundum Hostien. quod centum viles et ribaldi essent pro vna parte duo honesti viri pro alia quibus staretur/ ⁊ hoc placet Abb. item quia hoc totum arbitrabitur iudex secundũ eum quod satis innuit Papa in. d. c. in nostra. dũ dicit quod ad multitudinem tantum respicere non oportet sed ad testium qualitatem. l. iij. ff. de testi. bonus tex. in. §. sancimus. in aucten. de testi. ibi non quosdã ignobiles ⁊c. maxime cum supradicti essent religiosi/ nam vt inquit glo. in. c. monachus. versi. compendia. lxxvij. distin. tantum valet testimonium quatuor clericorum quantum sex laicorum. ¶ Secundo quia testes aduerse partis patiuntur plura obiecta aduersus eos probata que eorum fidem repellunt/ sunt enim familiares ⁊ domestici ipsius rei et parentum eius cuius fides repellitur. l. eos ⁊. l. etiam cum vulgaribus. C. de testi. sunt aliqui vasalli/ ⁊ alij patiuntur diuersa obiecta de quibus in processu/ nec etiam facit fidem tabellio ipsius testamenti qui fuit productus in testem in quantum deponit

dictam dominam esse sane mentis tempore dicti testamenti. nam vt inquit Joan. Andre. in titu. de testi. in. §. opponitur. versi. quid si administrator nunquam adhibendam fidem testi deponenti de facto suo quando ex eo laus vel opprobriũ posset ascribi deponenti. quem sequuntur Docto. in. c. ex litteris. de transa. ⁊ Anto. vocat optimam hanc doctrinã in consulendo: quam in lectura in. c. cum a nobis. de testi. inde est quod nec iudici nec arbitro in forma testis productis creditur de pertinentibus ad causam de qua iudicauerit vt Hostien. ⁊ ceteri dicunt in. d. c. cum a nobis ⁊ Bal. in. l. ne in arbitris. C. de arbi. ⁊ Bal. in. l. iubemus la. ij. in. §. sane. C. de sacro san. eccle. sed nulli dubium est nisi quod esset opprobrium imo periculum ipsi tabellioni conficienti instrumentũ alicuius dementis: cum iurent tabelliones exercere diligenter officiũ suum. c. ad audientiam. de prescrip. maxime cum in principio testamenti dicunt/talis sanus mente: licet infirmus corpore: ⁊ si sic non est valde debẽt cauere tabelliones ne tale testamentũ conficiant. vt Cyn. dicit in. d. l. senium. ⁊ Bal. ⁊ Ange. in. d. l. quidam in suo. ⁊ reperio quod Alexan. in consulendo cons. cxlj. incipi. mature probo. multum ponderauit hoc ad repellendum tabellionem quendam ne productus in testem faceret fidem ad probandum testatorem fuisse sane mentis cuius ipse confecerat testamentum. Nec etiam dicta verba sanus mente ⁊c. que tabelliones consueuerant ponere in testamentis probant aliquid ad sanam mentẽ probandam. vt Bal. in specie firmat in. l. ij. ff. de testamen. ⁊ Salice. in. l. furiosum. C. qui testa. fa. po. ⁊ Ange. in. l. quidam in suo. de condi. insti.

¶ Tertio quia testes ipsi disponunt verisimiliora ⁊ ea que magis cadunt in sensu testium. s. in alienatione mẽtis que per actus exteriores probatur. nam probare quẽ non esse sane mentis licet videatur prima facie negatiua: tamen non differt ab affirmatiua cum probetur per actus ⁊ media extrinseca affirmatiua. puta dicebat et faciebat talia. vt est ille casus notabilis in. l. j. C. de cano. fru. vr. ro. li. xj. glo. in. l. nec codicillos. C. de codici. ⁊ in. d. c. cum dilectus. item testes qui deponunt aliquẽ esse furiosum vel mente captũ deponunt de eo qđ oculis viderunt ⁊ perpenderunt. s. faciebat talia: dicebat talia ⁊c. deponens autem eam sane mentis esse magis videtur deponere de qualitate inuisibili: que nõ percipitur visu nec auditu. sic in specie dicit Bal. in. l. ij. ff. de testa. dicens quod mentis sanitas est quid inuisibile: ⁊ proprie non percipitur visu vel auditu sed magis iudicio rationis: nec a teste probatur directe nec cadit directe in sensu testis hominis qualitas secundum eum loquendo in proposito ⁊ sic preponderat nostra probatio. iuuat ad hoc illud notabile verbum Innocen. in. c. super hoc. de renunciatio. vbi dicit quod si spoliatus per duos testes probat violentam spoliationem seu renunciationem: non valet aduersario aliqua probatio super spontanea voluntate/etiam si hoc probaret per centum testes/ratio est que infert in proposito quia reddunt testimonium de intentione que soli Deo est cognita/ideo eorum testimonium non valet. at ille qui probat vim vel metum vel dolum/probat quod oculo vidit/⁊ sic hoc testimonium preualere debet. hec ille/ vnde sic videtur dicendum in proposito quia cum testes affirment aliquem furiosum per actus extrinsecos verbis et factis ab eo fatos/ alij testes qui affirmant eum sane mentis videntur quodammodo deponere de mentis qualitate que est inuisibilis nec potest bene perpendi ex verbis sicut fatuitas vel stultitia cum fere nullus sit ita stultus qui aliqua verba non proferat que videntur hominis sane mentis/⁊ videmus quotidie per experientiam/et ista videtur esse intentio Abb. in dicto. c. cum dilectus. de successio. ab intes. ad fi. vbi mouens questionem si aliquis probat aliquem esse furio

sum/alius probat eum esse sane mētis cuius probatio preualeat. refert se ad ea que
notauit in.c.super hoc.de renun. ¶ Et maxime hoc obtinet in proposito nam si be
ne aduertuntur testes aduerse partis non deponūt eo modo quo concludūt nec re-
pellunt dementiā probatā per actus diuersos mentis insane a testatrice factos:nam
plurimi testes aduerse partis aut fere omnes dicunt se non vidisse eā aliquos act⁹
furiose facientē que negatiua est/nam possibile est qđ ipsi non viderūt nec audierūt
⁊ quod viderent ⁊ audirent alij testes ipsius actoris qui hoc deponūt: vnde proba
tio debet esse concludēs.c.in presentia.de probatio.l.nec natales.C.de probationi.
imo cum testes actoris dicant eam esse furiosam seu mente alienatam tempore testa
menti ad hoc vt eis contradicerent testes ipsius rei deponere deberent se fuisse pre-
sentes tempore testamenti ⁊ eam vidisse sane mentis nec aliqua verba insania protu
lisse ⁊ quod si protulisset non potuisset esse absq̄ eo quod ipsi vidissent et audissent:
aliter deponentes nil probant cōtra alios vt dicit glo.nota.in auctē.de heredi.⁊ fal-
ci.§.si vero absunt.colla.j.quā in diuersis locis scribentes ad hoc extollūt ⁊ Bar.
in.l.j.in.§.hoc interdicto post glo.de itine.actuq̄ priua.⁊ in.l.heredes palā in prin.
ff.de testa.Cin.in.l.actor.C.de proba.⁊ alij in.l.optimā.C.de contra.⁊ cōmi.stipu.
sed nec testes hoc dicunt imo nec articulatum est.

¶ Quarto ⁊ ad hoc est aduertendum valde ad excludendum depositiones testium
aduerse partis/actor enim habet pro se testes deponentes eam insanā ⁊ mente alie-
natam tam tempore testamēti quā etiam ante ⁊ postquā infirmitas eam inuasit de-
ponunt optime de verbis ⁊ actibus eius dementiā aperte manifestantibus toto illo
tempore vnde dico quod etiam si illis diebus aliquibus horis aliqua verba protu-
lisset tanquā sane mentis prout aliqui ex testibus ipsius rei volunt dicere nihilomi-
nus testamentū illo tempore factū est nullius momenti attenta furoris cōtinuatio-
ne ⁊ dementia sic cōtinuata approximata ⁊ propinqua verbis et factis hoc est quod
eleganter voluit Bar.in quodā tractatu quē fecit de testibus.§.opposita pruden-
tie sunt.ij.colun.illius.§.vbi sic inquit: si aliquis multa verba ordinate proferebat
inter que alia in fatuitatem interseruit certe in toto illo actus fatuus presumitur se-
cundum eum.⁊ fuit hec elegans consideratio ⁊ Modestini decisio in.l.quidam in
suo.de condi.insti.ff.vbi ex Modestini iudicio fatuus ⁊ demens iudicatur ille qui
licet in testamēto heredē instituit qui erat actus hominis sane mētis tamen post he-
redis institutionē precepit heredē vt corpus suū in mari proijceret: ⁊ si dictā condi-
tionem nō adimplesset noluit eum esse heredē.⁊ hunc tex.ad ante dictum propositū
ponderauit Bar.in.d.§.opposita prudentie.sic videtur dicendū in proposito quod
licet dicta Domina aliqua verba tanq̄ sane mentis protulisset/tamen quia in dicto
actu testandi et incontinēti post ⁊ ante testamentū interseruit ⁊ protulit aliqua verba
fatua: testamentū est nullius momenti cum presumatur mente alienata in dicto actu
testandi.⁊ qđ dicta verba fatua interseruit deponunt dicti testes maxime dict⁹ mo-
nachus testis a reo productus deponit: q̄ licet in ipso actu testandi in his que con-
cernebant conscientiā suam respondebat ordinate ⁊ bene tamen statim loquebatur
inter se ⁊ inserebat verba fatua que interseruit in dicto actu testandi ⁊ incontinenti
post ⁊ ante/vnde in his proprijs terminis Alexan.consulendo sequitur hoc ad im-
pugnandū testamentū cuiusdā Jacobi tanquā dementis/dicens non obstare dictū
cuiusdam testis Georgij qui deposuit quod interfuit dicto testamento quod fecit di-
ctus Jacobus et quod cognouit tunc temporis dictum Jacobum esse sani intelle-
ctus eo quia fecit legata pia pro anima/nam respondens Alexan.ad hoc dicit quod

licet in illo actu .s. in legando pro anima ostenderit se esse sani intellectꝰ tamē quia alia dicebat ⁊ faciebat que non cōueniunt homini sani intellectꝰ sequitur qđ cum in omnibus non se gesserit vt sanus intelligitur qđ ille actus testandi fuerat factꝰ non tempore sani consilij per ante dicta vt latiꝰ deducit in dicto consilio .cxlj. j. volu. in .v. colū. vsi. similiter nō obstat ⁊ in .j. ⁊ .ij. col. ad hoc propositū Ange. de Peru. in .d. l. furiosum. allegat. d. l. quidā in suo. ad probandū seu presumendū si testamentū fuit tēpore furoris aut nō in eo qui haberet dilucida interualla (inquit) deberi inspici ⁊ videri seriem ⁊ formā verborū prolatorum ab ipso concedente testamentū in sua vltima volūtate si cōueniant homini sane mētis presumā eum furiosum bene dicit et est casus recte intuenti in .l. fina. C. de here. insti. subdit ad propositū ⁊ si verba erant mixta ita qđ poterāt cōuenire furioso ⁊ homini sane mentis presumā eum in dubio furiosum etiam si vnum verbum furiosi protulerit nisi liquidis argumentis de sana mente probetur nec attendā pluralitatem verborū nec distantiam temporis furoris vel sane mentis ab actu testandi vt Bal. dicit. hec ille per .l. quidā in suo. idē Bar. sequitur hoc aperte in .l. ij. ff. de bono. posse. furio. infan. ij. col. in vsi. videre ⁊c. ⁊ ipse Bal. aperte in .d. l. furiosum. de illo qui interseruit aliqua verba fatua. ¶ Ecce ergo ex hoc apparet nihil prodesse ipsi reo qđ dicta testatrix aliqua verba tanquā sane mentis protulisset cū ex eo quod alia fatua interseruit in dicto actu testandi ⁊ ante ⁊ post et incontinenti debet iudicari testamentū dementis ⁊ sic nullius effectꝰ non tamen dicitur cessare dementia licet aliquo modo lateat ⁊ videatur velata. ¶ Confirmo hoc singulariter ad propositū nam fere omnes testes deponūt dictam dñam esse freneticam/ sed ꝙ hec infirmitas ⁊ morbꝰ seu passio frenesis superficialiter aliquo spacio videatur latere: habes iudiciū magistrorū hoc determinantiū/ inquit enim Auicenna tractando de frenesi quod alienatio mentis in vera frenesi semper adest licet non semper eodē actu ⁊ eadē intentione quod cōtingere potest propter diuersitatem motus ad ledendum: quando enim fortiter mouetur etiam tunc ledit ⁊ tunc alienatio aliquid remittit. hec ille. ⁊ Galienus in .c. de interioribꝰ inquit/ frenesis vera paulatim venit nec subito mentis alienationem facit sicut contingit in alienationibus propter alia verba factis sed cum facit ea continue patiūtur/ itaꝗ frenesis vera semper durat licet parafrenesis antecedit aliquando pausat secundū eos maxime hoc constat in proposito cum dicta domina fecit dictū testamentum iam aliquibus diebus post frenesim ⁊ vt plurimum signa frenesis fortificant circa quartū diem secundum Auicennam ⁊ secundum medicorum sententiā morbus frenesis semper durat ex quo incipit: vnde semper est in dementia infirmus ⁊ patitur alienationem mentis licet videatur loqui aliqua verba sane mentis.

¶ Confirmo etiam ⁊ notabiliter pondero mentem iuris consultorum super hoc disponentium. ecce ergo quod iura que furioso concedunt facultatē testandi hoc concedunt in interuallis dilucidis sic disponit tex. in .d. l. furiosum. ibi si vero voluerit in dilucidis interuallis condere testametū ⁊c. et non solum requiruntur interualla sed dilucida. l. cū alijs. C. de cura. furio. ibi sed per interualla que perfectissima sunt ⁊c. que verba valde ponderanda sunt inquantum supradicta ⁊ alia iura requirunt dilucida et perfectissima interualla. dilucidum vero secundum veros gramaticos interpretes componitur ex di/ ⁊ lucidus/ itaꝗ lucidare est diuersis modis lucidare: et lucidare est proprie lucidum facere: aperire: exponere: declarare: ⁊ manifestare/ et sic imperator duo requirit interualla et lucida/ hoc est diuersis modis manifestātia et declarantia mentis sanitatem et hec perfectissima: totum hoc deficit in propo

Qualiť intelligatur ꝙ furiosꝰ potest facere testamētū in dilucidis interuallis.

sito cum ipso actu testandi et statim post ɀ parū ante verba insana protulit ɀ sic non fuerunt interualla cū testes deponāt de verbis ab ea prolatis et actib9 ab ea factis tanquā insane mentis tépore propinquo tépore testaméti tā ante quā post nec etiam fuerūt dilucida nam si aliqḋ verbū inordinatū proferebat statim alia multa insana dicebat ɀ sic nō ex hoc sane mētis sed insana iudicāda venit cū nō sit aliquis etiam valde stultissimus qui nō dicat aliqua verba ordinata vnde est qḋ imperator elegā ter inquit in.l.cū alijs.C.de cura.furi.cū incertū sit huiusmodi furoris hoīes quā do resipuerint siue ex lōgo siue ex proximo spacio. ¶ Ita cū statim ante ɀ post testamentū verba proferebat insana non dicebatur morbus seu furor cessare sed aliquo modo latere ɀ ita vitiaretur act9 tanꝗ demētis cū nō interueniāt interualla nec dilu da nec perfectissima vt iura requirūt. ¶ Bene infert ad hoc singularis determinatio Bal.in.l.humanitatis ad fi.C.de impu.et alijs.in illa.q.si post furorē supueniat mētis trāquillitas sed parū durauit vtrū rupta sit substitutio exēplaris:cōcludit qḋ si morb9 fuit sanat9 expirat aut fuit velat9 ɀ nō expirat sed latuit interim aut fuit interpellat9 ɀ tūc cessabit substitio interim sed tandē redit ad suū esse vt dicit tex.in.d.l. cum alijs.subdit ad propositū aut dubitatur vtrū fuit sanat9 vel velat9 aut interpellatus ɀ tunc si noua furoris conuersatio est priori quasi coniuncta ɀ tunc presumitur eadem morbi causa durare ɀ sic durat substitio.hec ille.

Testamētū vl' contractus an ꝑsumit factꝰ in dilucidis interuallis an tépore furoris.

¶ Confirmatur etiam predicta conclusio ea iuris presumptione etiam si deficeret probatio punctualiter.s.quod esset insane mentis ipso actu et tempore testamenti nam cum ante testamentum ipsa esset mente alienata et haberet dictam passionem furoris et frenesis sic presumitur eam habere tempore testamenti et tempore dementie presumitur factum testamentum vnde licet quis regulariter presumatur sane mētis.l.nec codicillos.C.de codi.tamen si probatum sit quem esse furiosum antequam faceret testamentum etiam si habuisset dilucida interualla presumitur testamentum factum tēpore furoris.iste est casus singularis iuncta glo.in parte compotē.in.d.c. cum dilectus.quā glo.sequitur ibi Abb.et Anto.ɀ Ioan.de Imo.et alij in dicta.l. furiosum.glo.in.c.indicas.iij.q.jx.passiones enim et tales morbi presumuntur durare nisi contrarium probetur vt probat glo.notabilis in.c.cum inter canonicos. in ꝟsi.recusatus de electio.quam ibi Abb.sequitur post alios maxime in passione furoris que non consueuit de facili recedere vt dicunt Innocen.ɀ Cardi.pro quibus do casum nota.in.d.l.cum aliquis.C.de cura.furio.vbi est casus apertus quod presumitur furor continuari licet casualiter habeat quis dilucidum interuallum per quem sic consuluit Pe.de Ancha.in quodam testamento ɀ alij idem consuluerūt et Bar.idem in dicto tractatu de testa.§.opposita prudentie.qui dicit qḋ qui firmat et dicit furiosum gessisse aliquem actum eo tempore quo erat sane mentis debet hoc clare probare quia presumptio est contra eum.casus est nota.in.d.c.indicas cū glo. iij.q.jx.et in.d.c.cum dilectus.iuncta glo.et hoc sequitur Pe.de Ancha.in clemē.j. de homici.et dicit se habuisse de facto quidā qui nūc furiosus erat postea statim sane mentis verbis et factis extrinsecis videbatur fecit contractū in quo se obligauit in mille eo mortuo contra dictā promissionem heres se defendebat allegando et probando illum esse furiosum aduersa pars probat illum dilucida interualla habuisse decidit quod presumatur dictum contractū factum fuisse tempore furoris licet non esset probatū tempore furoris fecisse quia ex quo semel furiosus presumitur sic fuisse tempore contractus.idem consuluit Francis.in.d.clemen.dicens quod si probatur de furore ante contractū mutui infringeretur contractus nec sufficit qḋ probaretur

ex aduerso de dilucidis interuallis nisi specialiter probetur qd tépore cõtract⁹ erat sane mentis ꝛ hoc per dictã glo. et ad hoc est optim⁹ tex. in. d. c. cũ inter canonicos. vbi quis fuit exclusus ab electione tanquã morbosus ꝛ infirm⁹: et si postea eligatur presumitur idẽ morb⁹ in eo durare/ideo asserenti illũ sanũ incũbit onus probãdi vt ibi disponitur in proposito: habet min⁹ dubitationis atteta ꝛ considerata passione ꝛ furore ita ꝓximo tẽpore testaméti vt late dict⁹ Guardian⁹ disponit. vij. ꝛ. viij. arti. ꝛ alij/ vnde in proposita. q. quid sit presumendũ in habẽte dilucida interualla multũ est ponderandũ si testamentũ ab eo factũ fuit vicinũ seu propinquum tẽpore furoris ꝛ vtrũ ille act⁹ seu dispositio facta in testaméto cõueniat homini sane mẽtis vt Bal. ꝛ Pau. de cast. dicit in. d. l. furiosus. ꝛ probatur in. d. l. quidã in suo. ¶ Nec his obstat doctrina Bar. in. l. ij. ff. de bono. pos. furio. infan. sup cui⁹ intellectu Moderni errãt: imo dico verba Bar. esse clara recte intuẽti et optime facere ad propositũ. intẽtio. n. Bar. hec est/ad hoc vt quis presumatur furiosus ex eo ꝙ semel fuit: nõ sufficit vnus act⁹ furoris tantũ ab eo fact⁹ cũ hoc cõtingeret ꝓpter aliqd accidens. l. mutu. ff. de lega. iij. in prin. sed debet probare aliquo certo tẽpore vel mẽsib⁹ sic fuisse. l. precia rerũ. ff. ad. l. falci. tunc enim presumitur qd modo sic fuisset nisi probetur cõtrarium. l. j. ff. de cura. furio. ꝛ sic fuit in proposito. non enim fuit vnus actus furoris contingens a casu imo fuit furor ꝛ dementia continuata pluribus diebus ꝛ pluribus et diuersis actibus continuatis ex eo tempore quo morbus ꝛ frenesis nunquã eam dimisit licet aliquo spacio videretur velata: et attenta qualitate illius frenetice passionis nunquã eam dimisit vt ante dictum est: et hoc constat attento tempore quo eam dimisit ꝛ tempore quo mortua est: nam vt inquit Galienus vt ponitur in principio continentis nunquã vidi patientes charabitum nisi paucos cum febre a primo die morbi quin morerentur ante septimum. ꝛ hoc de primo.

¶ Secundo impugnatur dictum testamẽtum dato quod ipsa sane mentis fuisset ex defectu institutionis heredis quẽ ipsa vt a iure requiritur nec nominauit nec instituit ad quod presupponitur vt ex processu constat ꝙ dicta dña non instituit nec nominauit heredẽ dictũ maritũ suũ imo vexationib⁹ ꝛ extorsionib⁹ multis precedentibus factis a Comite socero suo ꝛ eius vxore/et ab alijs respõdit qd sic. ꝛ hoc per oẽs vtriusꝙ partis testes notissime ꝓbatur ꝛ testes nostri hoc deponũt latissime in. xxv. arti. vsꝙ ad. xxx. deponẽtes clare de importunationib⁹ ꝛ extorsionib⁹ eidẽ factis tã a Comite ꝛ Comitissa vt filiũ suũ eiusdemꝙ maritũ heredẽ institueret deponũt/los testigos que no le pregũtaua nadie saluo el dicho cõde y cõdesa sus suegros diziẽdo le con mucha importunidad de xays por heredero a don Garcia/y aun q ella no respondia nada dezia la dicha cõdesa al escriuano assentad que dexa a su marido heredero y que le respõdian todos que no se podia hazer y aun dizen algunos testigos que como estaua enel articulo dela muerte y muy agrauada dela enfermedad y avn fuera de seso que a todo quãto le preguntauã dezia si: ꝛ ansi mesmo deponen que tan tola importunauan q̃llorando dezia en diuersos dias otras vezes sin que nadie la dixesse ni preguntasse nada/señores dexadme por la passiõ de dios que yo os doy mi fe si no dios me destruya si no os lo diere todo/y otras vezes dezia llorãdo yo os dare lo que quisierdes/como mas largo lo dizen los testigos en la. xix. preguntas y sus testigos en la. vij. Et testes deponunt de alijs verbis dolosis que eidẽ dicta sunt ad eã inducendam vt dictum maritum suum institueret.

¶ Nec obstat si aliqui ex testibus aduerse partis dicant dictam dominam ore proprio maritum nominasse heredem primo quia per plures testes nostros et meliores

probatur oppositum: imo per testes suos. hoc idem probatur presertim per dictos duos religiosos ⁊ per notariũ eiusdé testamenti cuius fides est approbata ab aduersa parte ⁊ sic est ei credendum in eo qđ facit contra eum.l.si quis testib⁹.C.de testi. cum vulgaribus/idé deponit quidã Castellanus ⁊ alij plures. secũdo quia illi testes aduerse partis qui super hoc deponũt in eius fauoré sunt ei⁹ domestici ⁊ familiares ⁊ patiuntur alia plura obiecta ex quibus eorũ fides manet anihilata: ⁊ si dicatur ꝙ ad concordandũ testes contraria deponétes debet presumi multiplicatio actuũ vt in.c.in presentia de probatio.ad hoc facilis stat respõsio cõsideratis omniũ testium depositionib⁹/nam omnes deponũt de eodé actu et tépore: sed quando ipsa fuit interrogata a dicto Comite ⁊ Comitissa ⁊ valde ab eis importunata vt faceret heredé maritũ suum ⁊ dicunt eam solũ respondisse sic/⁊ quando tabellio statim eam interrogauit si ratificabat dictũ responsũ seu institutioné mariti ⁊ respõdit solũ sic/aperte omnes deponũt de eodé actu non iterato ⁊ vltra hoc est presumptio iuris qđ nunꝙ actus presumitur iteratus vt iuris principia docent/vnde quando constat de vnitate actus siue in tempore siue in loco testes sunt contrarij nec est locus concordie nec statur maiori et meliori numero.c.cum Joãnes.de fide inst.Doct.in.c.cũ in tua. de testi.vnde consideratis nostris testibus qui plures numero ⁊ meliores sunt testibus aduerse partis/et vltra hoc quod etiam plures ex testibus ipsi⁹ ⁊ tabellio ⁊ religiosi deponunt aperte solũmodo respondisse sic/manet euidenter ipsam non nominasse heredé maritũ sed valde importunatã plurib⁹ extorsionib⁹ vexatã solũ respõdisse sic

¶ Hoc presupposito ex hoc capite videtur dicta institutio inualida cum ad hoc vt valeat heredis institutio proprio ore nominãd⁹ est heres a testatore. vt est casus in.l. iubemus.C.de testa. ¶ Sed oportebit nunc insistere in.q. illa a qua accipiet forte fundamentũ pars aduersa si testator interrogat⁹ a tabellione si faciat Titiũ heredem respõdeat sic/vtrum valeat et sit perinde ac si testator nominasset heredem.glo. mouet in.d.l.iubemus.super parte quemadmodum. que tenet quod sic indistincte.

¶ Sed eam non obstare in proposito ex multis ostenditur.primo quia contra dictã glo.licet approbatã: est casus rotundus in.d.l.iubemus.vbi imperator inquit: qđ si scribere scit et vires ad scribendum habet testator debet scribere nomen heredis: si in autem ex morbi acerbitate vel imperitia litterarũ hoc facere minime potuerit: testibus testamenti presentibus nomen heredis ab eo nuncupari.nec contentus imperator solũ illa decisione posuit clausulas vltra irritans ⁊ anullans testamétum contra factum dicens quod si non fuerit obseruatum ⁊ nomen heredis non fuerit manu testatoris scriptum vel vere coram testibus nuncupatus hoc testamentum stare minime patimur nec his contentus penã falsitatis imponit tabellionibus contrariũ facientibus subdens pulchra verba ibi scituris et tabellionibus ⁊ his qui testamenta procurant conficiéda qđ si aliter ausi fuerint penã falsitatis non euitabũnt quasi dolose in tam necessaria causa versati ⁊c.ponderanda ergo sunt tria in.d.l.posita.s. statuendo ⁊ irritanda contra factum ⁊ penam tabellionibus ⁊ alijs imponendo si cõtra faciant.que in alia lege vix inuenietur/⁊ sic denotant magnũ mysterium ⁊ magnam imperatoris voluntatem vt obseruetur vt falsitas que precipue in testamentis committitur exul fiat de republica vt imperator inquit ibi.si ergo tanta imperatoris voluntas ostenditur circa dicte.l.obseruationé nescio quomodo aut qua causa Accursio ⁊ sequacibus permissum fuit eam quasi corrigere ⁊ aliam (vt ita dixerim).l.nouã condere per quam dispositum sit non esse necesse vt proprio ore testator nominet heredem sed sufficere ad alterius requisitionem imo verius extorsionem respondere.

Si testator interrogatus a tabellione si faciat titiũ heredé rñdit sic vtrũ valeat heredis institutio & perinde sit ac si testator noiasset heredé late & singulariter ꝺ veritate glo.l. iubem⁹. C.de testa.

sic certe leges extendere easq̃ a proprijs terminis extrahere: est vna de principalib9 causis generandi opiniones in iure nostro: nec video vrgens fundamentũ ad opinionem glo. substinendam. ¶ Nam hoc non probat tex. in aucten. ꝛ non obseruato. que est posita super. l. iubemus. dum dicit siue per se siue per alium quis inscribat nomen heredis quia ibi tex. loquitur in testamento facto in scriptis vt ibi dicit glo. ꝛ clare apparet ex tex. ꝛ hoc est clarius in. §. quia vero ante hanc. l. in aucten. vt spõ. largi. colla. jx. vnde fuit sumpta dicta aucten. nam ibi tex. expresse loquitur in testamento facto in scriptis disponens iũcta glo. qđ licet in. l. iubemus. in fine esset dispositum quod in testamẽto in scriptis testator manu propria aut per testes scriberet nomina heredum: tamen quia ex hac subtilitate multa testamenta destruebantur disponitur quod sufficiat qđ per se vel per alium scribat nomen heredis: ꝛ sic testetur secundum priscam consuetudinem que erat in. l. hac consultissima. C. de testa. per quam non cogebatur ipse vel testis scribere nomen heredis vbi in scriptis testabatur vt ibi tex. dicit in prin. vnde cum dicta auctẽ. loquatur in testamento facto in scriptis in quo cum tante solemnitates interueniant cessat falsitatis presumptio nõ est arguendum ad testamentum nuncupatiuũ in quo falsitates plures cõmitti possunt vt imperator inquit in. d. l. iubemus. ¶ Nec etiã hoc probat tex. in. l. hac cõsultissima. §. at cũ humana. C. qui tes. fa. po. ibi elogiũ ipse suũ profiteatur agnoscere. quia ille tex. loquitur ꝛ disponit specialiter in testamento ceci vbi plures solẽnitates requiruntur de quibus ibi/ vnde propter tantas solemnitates requisitas nimirum si propter suã infirmitatẽ ei permittatur testari eo modo de quo ibi: quia precedentib9 tantis ibi requisitis cessat fraudis presũptio: itẽ quia ille tex. loquitur quando ipse testator cecus per aliũ pri9 ordinauerat ꝛ cõposuerat suũ testamentũ ꝛ sic alius de voluntate sua prius iam scripserat ꝛ ordinauerat qđ constat ex littera ibi voluntatem suam siue in testamenti vel codicilli tenore compositam cui vellet scribendam crediderit. ¶ Nec obstat quod dicit glo. in. d. §. at cum humana. s. quod ille. §. habeat locum in testamento non ceci dum littera dicit in fine ibi/ sic fieri namq̃ confidimus/ nam illud est intelligendum vbi ille qui non est cecus vellit testari adhibẽdo omnes illas solemnitates quas ibi lex mandat interuenire in testamento ceci ꝛ eis se submittendo cum non habeat necesse vt ibi dicit glo. in parte testandi. ¶ Nec hoc probat tex. in. l. heredes palam. in princi. imo potius probatur contrarium ibi/ heredes palam nuncupandi sunt ꝛ ibi licebit ergo testandi vel heredes nuncupare ꝛc. et. §. quod vero eiusdem. l. loquitur in legato nec etiam probat alia lex Pamphilo. §. propositum. ff. de lega. iij. quia ibi loquitur in legato/ item quia ibi ipse testator pri9 dixerat ꝛ declarauerat voluntatem suam quod constat ex littera ibi accersitis amicis Gayo et Seyo contubernali dixisse ꝛc. et ideo ibi tex. dicit quod fuit interrogatus testator an dixisset. verba sunt tex. et ideo opinio glo. et sequacium videtur carere fundamẽto concludenti vnde aliqui antiquorum ꝛ modernorum dicunt in puncto iuris esse veriorem opinionem contra glo. licet eam teneat communis opinio sed hoc hodie videtur decissum a. l. parti. que concordat ad litteram cum dicta. l. iubemus. inquit enim. lex. vj. incipit/ cierto deue. vj. parti. titu. iij. cierto deue el hazedor del testamento nombrar aquel a quien quier stablescer por su heredero diziendo fulano quiero que sea mi heredero ꝛc. et aliqua alia verba exprimuntur in eadem. l. ex quibus est aperte decissum testatorem debere nominare heredem vt continebatur in dicta. l. iubemus. si ergo post dictas omnes opiniones de quibus per glo. et sequaces in. d. l. iubemus. superuenit dicta. l. parti. et. ll. partitarum obseruãde sunt et per eas cau

ſe decidende ſunt ſicut in.l.ordina.de Alcala ⁊ Thauri cōtinetur.non videtur vltra
opus eſſe inſiſtere ſuper.d.q.maxime attenta huiꝰ negotij qualitate ⁊ alijs circūſtā-
tijs que interuenerūt tēpore dicti teſtamēti de quibus ante. ¶ Secūdo poſito ꝙ opi
nio glo.in.d.l.iubemꝰ.eſſet vera debet intelligi ſic ⁊ limitari.ſ.quādo teſtator fuiſſet
interrogatꝰ a tabellione.ſic firmat Bar.in.d.l.iubemꝰ.dicens qđ quādo teſtator fuit
interrogatus non valeat etiā ſi teſtator reſpōdeat ſic/hoc per.d.l.quia talis interro-
gatio eſt magis quedā ſubiectio quā voluntatis requiſitio.ff.de queſtioni.l.j.§.qui
queſtioné.ratio quia.l.voluit per ipſum teſtatoré nominari ne detur materia falſita
tis ſcribēdi ⁊ fabricādi.ff.qué.teſta.ape.l.ij.§.dié.de fide inſt.l.fi.et.d.l.iubemꝰ.ſed
quādo interrogatio fit a tabellione inde rogato dicit valere teſtamentū:iſta etiā vide
tur eſſe mēs Bar.in.d.l.iubemꝰ.ſic intelligentis dictā glo.inquit enim/ quid ſi nota-
rius exprimit ſeu nominat nomē heredis ⁊ teſtator reſpōdit ſic/idē ipſe in.l.heredes
palā.ff.de teſta.⁊ ponit ſingularia verba Bal.in.d.l.iubemꝰ.qui vult idē quādo in-
terrogatur teſtator a tabellione valet quia a teſtatore ad hoc fuit adhibitꝰ ⁊ rogatus
inquit enim quādo interrogatio fit a tabellione inde rogato dicas valere teſtamētū
nam fides tabellionis aufert omnem ſuſpitioné falſitatis nam ſi ei committitur tota
ſubſtantia veritatis ergo ſtandū eſt ei.C.de teſta.l.ſi quando.hec Bal.ſed hoc mani
feſte ceſſat in propoſito quia dictus tabellio qui hoc teſtamentū cōdidit: non fuit ad
hoc adhibitus neca teſtatore ad hoc teſtamentum rogatus:ſed ab inimicis qui eam
cōpulſerunt ⁊ oppreſſerunt vt filiū eorum heredē inſtitueret: ⁊ ad hoc effectuandū
adduxerunt tabellionem ſibi familiaré et ſeruitorem qui ad eos complacendos in-
fideliter ſe habuit: et poſtꝙ hec ſcripſeram reperi Ꝑau.de Caſt.ſic pōderaſſe.Bal.
in conſi.ccclxvij.incipit viſo puncto ⁊ allegationibꝰ.extollens dictam Bal.determi-
nationem:dicens ꝙ ſingulariter loquitur limitans dictā glo.l.iubemus.quādo in-
terrogatio fit a tabellione adhibito per teſtatorem ad ſcribendū ſuam voluntatem/
alias non haberet locū dicta glo.⁊ hoc ipſe ſequitur. ¶ Imo ⁊ ſi tabellio interroga
uit fuit poſtquam preceſſerat importunatio:ſubiectio:⁊ voluntatis extorſio Comi-
tiſe ⁊ Comitis eius ſoceri.intantum quod ipſa Comitiſa vetuerat vt nullus ingrede
retur ad cameram vbi erat dicta teſtatrix:et valde egre tulit cum familiares aliquos
etiam fratres ſinebat intrare:⁊ ipſa ſemper importunans dicebat:ſi inſtituebat mari-
tum heredem/⁊ qđ deterius erat ea nihil reſpondente dicebat ipſa Comitiſa tabel
lioni quod reſcriberet qualiter reſpondebat quod ſic/et intātum dicta teſtatrix erat
importunata quod poſtꝙ ſinebāt aliqué intrare nullo eam alloquēte dicebat/ dexa
me ſino dios me deſtruya ſino os lo diere todo/⁊ alia plura verba importunitatem ⁊
ſuggeſtionem voluntatis declarantia vnde ipſe tabellio non interrogauit a princi-
pio ſed precedentibus dictis extorſionibus de mandato dictorum Comitū interro-
gabatur ſi interrogabat reſponſum ei demandatum. ¶ Igitur cōſideratis extorſio-
nibus ⁊ ſuggeſtionibus importunis eidem domine factis vt maritum inſtitueret po
ſitā in ſoceri et mariti poteſtate valde infirmitate oppreſſa ſatis euidenter infertur
non interfuiſſe illam libertatem teſtandi que iura requirunt.voluntas enim ⁊ liber-
tas requiruntur in teſtamento vt inquit imperator in.l.j.C.ſi quis aliq.teſta.probi.
⁊ Gracianus.xiij.q.ij.§.et ſiquidem. ¶ Accedat predictis glo.illa vulgaris licet
nota.in.l.j.in.§.que honorande.quarum re.actio non de.que dicit quod mulier po
teſt reuocare quaſi iuſto metu factū illud quod reuerentia mariti fecit per tex.illius
§.ibi vel nimium ⁊c. vnde glo.ibi dicit reuerentia mariti pro iuſto metu habetur
et inquit Joan.de Imo.in.c.cauſam matrimonij de offi.deleg.eſſe equā opinio.cū

Teſtamētū factū metu reuerenciali an poſſet reſcidi pofficiū iudicis.

de facili non possent probare minas vel verbera mariti que fiunt intra domū/ et si veritas hui⁹ glo. examinâda esset grandē exigeret examinationē ex antiquorum et Modernorū prolixitatib⁹: ideo attingā solūmodo qđ attinet ad propositū ꝛ primo allego famosum dictū Bar. qđ nō reperio pōderatū: ꝛ est in. l. iij. ff. si qs aliquē test. prohi. vbi ipse inquit quero q̄ cōpulsio debet interuenire vt qs incidat in hoc edictum: respōdeo met⁹ mortis ꝛc. subdit ad propositū vel alius met⁹ qui induceret restitutionē per officiū iudicis. de quo in. l. j. in. §. q̄ honorande. ad tollendū tm̄ dictā presumptionē qđ interuenit met⁹ faciat quis qđ testamentū fiat inter cōsanguineos testantis. l. transactionē. C. de trāsacti. hec ille. vnde Bar. aperte sentit tale testamētum reuerētia mariti factū retractari per officiū iudicis licet nō per actionē qđ me. cau. que cōpetit vbi interuenit met⁹ mortis vel cruciat⁹ corporis vt per totum titu. C. ꝛ ff. qđ me. cau. sed ad rescindendū per officiū iudicis sufficit minor metus. l. nō est verisimile in. §. si fenerator. ff. qđ me. cau. et traditur per glo. magistraliter. in. l. interpositas. C. de transac. ꝛ istius opinio. fuit idē Bar. in. d. §. que honorande. vbi expresse dicit: qđ illa glo. dicit veritatē intelligendo eam qđ rescindatur per officiū iudicis propter nimiā reuerentiā mariti erga vxorē per. d. l. nō est verisimile. ꝛ Pe. de Ancha. in. c. si pater. de test. in. vj. cōmemorat dieb⁹ suis fuisse dubitatū apud verandū consiliū venetorū de quadā muliere a marito molestata vt eundē heredē institueret que accessit ad domū consanguinei ꝛ narrauit que sibi acciderāt cum marito ꝛ fecit in domo eius testamentū exprimendo causas molestationis cum ceteris clausulis derogatorijs ꝛ rediens ad domū fecit testamentū ad libitum mariti. refert Pe. de Ancha. quod non esset pronūciandū in fauorē illius secūdi testamenti extra Venetiā licet Venetijs se cum vxore degit cū magna libertate. ꝛ Barba. homo iactantie plen⁹ qui fecit mentionē de illo dicto Ancha. in. d. c. causam matrimonij. poterat melius allegare dictā Bar. determinationē elegantē que satis iuuatur ex hoc quod actus testandi requirit liberā voluntatē ꝛ omnimodā libertatē ꝛ voluntatem vt ante dictum est. ℭ Que conclusio profecto ex duobus magnū subsidiū assumit primo ex. c. cum virū. de clan. despon. vbi puella que imperio patris coacta habitū virginitatis suscepit/ potest illū sine preuaricatione deserere quia eam non ligauit/ vnde dicit ibi Do. Anto. volo te notare quod parentū imperiū causat sufficientem metum ad inhabilitandū actum ex libera voluntate pendentē quod est notandū qđ sentit in. d. §. que honorande. vnico verbo: ꝛ sic est in testamēto qđ requirit magnā libertatis voluntatem vt ante dictum est. secundo ex opinione eorum tenentiū glo. dicti. §. que honorande. esse veram quando vxor faceret actum in fauorem ꝛ commodum mariti vel patris ꝛ filie incommodū vt tūc maritalis seu paterna reuerētia sufficiat/ inter quos fuit Bal. in. l. interpositas. C. de transac. Roma. in. l. si cum dotem. in. §. eo autē tempore. ff. soluto matri. Moderni aliqui in. d. c. causam matrimonij. facit. l. si quis cum sciret. ff. de furtis. imo alij approbant indistincte dictā glo. in pluribus locis: ꝛ licet alij reprobauerint tamen attentis plurib⁹ coniecturis que in proposito concurrunt de quibus ante dictum est succedit illa dispositio iuriscōsulti que alibi non reperitur in. l. metum. ff. ex quibus cau. maio. ibi sed eius rei.

ℭ Tertio quia predicta conclusio glo. ꝛ scribentium est limitanda ꝛ intelligenda quādo notarius de scientia ꝛ voluntate testatoris scripsit testamētum ꝛ postea testatore presente ꝛ testibus exprimit noīa heredum ꝛ testator respondit sed si aliquis fecit scribi testamentū sine scientia ꝛ voluntate testatoris/ postea conuocatis testibus exprimit nomina heredū ꝛ notarius in presentia testatoris legit illud testamētū ꝛ inter- Secūda limitatio ad. d. glo. l. iubemus.

rogat testatorē si vult illud esse suū testamentū qui respondet quod sic/ tale testamen tum non valet:maxime quādo erat grauatus maxima infirmitate qđ in presenti vide tur hoc negotiū decidere ꝛ determinare.ad hoc accedit elegās verbū Albe. Pa pié.qđ refert Joā. An.in addi.ad Specu.in titu.de testa.in.§.inprimis.in additio. que incipit/quidā pileus.vbi retenta opinione glo.in.d.l. iubemus. intelligit eam veram dum tamē testator bonā memoriā ꝛ intellectū habebat: ꝛ maxime quādo in terrogatus fuisset a tabelliōe.et ita dicit limitari dictā glo.in his terminis.s.quādo intimi testatoris informati forsan de ipsius voluntate vel forsan meditātes quid pru denter illi agendū esset fecerunt scribi testamentū: quo scripto notarius legit insti tutionem heredis testatori petens si sic instituere volebat respōdet qđ sic/idē fecit de legatis:dixit enim qđ hic facile datur materia fabricandi falsum ad singula enim in firmus ꝛ quasi mortuus respōderet qđ sic/vt in.l.iubemus.itē iste modus testandi non est inuentus a iure:et sic superstitio improba est illū inuenire extra de transac.c. ij.vsi.et qđ non est.leges enim preallegate volunt qđ testatoris voluntas declaretur scripto vel voce. Itē captatoria videtur talis testatio ex alterius voluntate dependēs et sic non valet.ff.de here.insti.l.captatorias.ꝛ.C.eo.titu.l.captatorias.dicebat ta men ꝙ si cōstaret de volūtate testatoris distinctim anteꝗ̄ tabellio scriberet predicta valeret sic scriptū et postea lectū cum tali respōso/et sic loquitur predicta.l. Pāphilo vbi fuit testator interrogatus an prius sic dixisset.sic residet Joā. And. ꝛ recte intuēti cum hac opi. Alberi.residet ibi Joā. And.hanc conclusionē Joā. And.valde extol lit Ludo. Roma.in cōsulendo cōsi.cccvj.incipit proposita cōsideratio.fina.verbis. ꝛ per illā impugnat cōsulendo testamentū cuiusdā: dicens talem formā testandi vt superstitiosam esse improbatā.ij.q.v.consuluisti hāc etiā decisionē Joan. And.alle gat et sequitur Pau.de cast.in.l.hac cōsultissima.in.§.at cum humana natura.C. qui testa.fa.po.in cōstituto in graui infirmitate (inquit enim) qđ cōmuniter obser uatur in testamētis cuiuscūꝗ̄ ꝙ primo notarius cōficit scripturā de oībus ꝛ postea vo cat testes sicut ibi disponitur de testamēto ceci/ subdit ad propositū aduertendū qđ illo casu oportet cōstare ꝙ illā scripturā fecerit notarius de volūtate testatoris alias si testator esset in graui infirmitate cōstitutus et corā eo et testibus legeretur scriptura testa menti non cōfecta de mādato eiusdē sed ad instantiā alterius: vt ipse refert se habuis se de facto cū ita interrogatus esset testator an ita vellet ꝛ respōdet qđ sic/refert se consu luisse et respondisse non valere testamentū ex quo erat grauatus infirmitate/ꝛ nō ap parebat quod de sua voluntate illa scriptura testamenti esset facta.et refert sic tenere Joan. Andre.in dicta additione quā ibi sequitur.de eadē decisione facit mentionē Ludo. Ro.illā sequens in.l.gerit de acqui.heredi. Anto.in.cum tibi.de testa.refert dictā additio. Joan. Andre.ꝛ idē ibi Abb.et quasi in his terminis et adhuc fortio ribus cōsuluit Pau.de Cast.vir magne fame et auctoritatis et scripsit vt vir timo rate conscientie vt constabit:et est consiliū in meis numero.clv.incipit/ viso puncto et allegationibus referens insignem doctorem Ange. sic cōsuluisse quod quando in terrogatio fuisset facta testatori ab his propinquis qui desiderabāt instituí vel alio submisso per eos et non apparet quod precessit voluntas testatoris de his instituen dis etiam si testator respondeat sic / non valet institutio :alias daretur materia falsi fabricādi que maxime fugiēda est in vltimis voluntatibus.l.fina.C.de fide instru.et re fert statim ꝛ subdit dictam additio. Joan. And.in hec verba etiam si notarius adhi bitus non a testatore sed a propinquis ad eorum instantiam scripsit testamentum ꝛ institutionem de ipsis ꝛ postea legit coram testatore ꝛ interrogauit an ita vellet:res

pondit quod sic/ quod non sufficit cum de facili infirmus ꝛ quasi mortuus ad omnia respondit quod sic/ solum ergo dicit sufficere hanc respõsionem quando constabat antea de voluntate sua quod ita volebat facere/ ꝛ hoc idem ipse sequitur dicens quod dicta verba Joan. Andr. sunt nota. ꝛ vera cum magna deliberatione dicta et per illam decisionem sic consuluit/ ꝛ sic fuit in proposito vt constat ex processu. ¶ Et ad predictam decisionem Joan. And. coadiuuandam et verificandam videtur mihi casus ad litteram in. d. §. at cum humana natura. iuncta glo. in parte testandi. s. quod ordinato testamento testator interrogetur an ita vellet quod constat in quantum littera dicit elogium suum ipse profiteatur agnoscere ꝛ glo. ibi in parte testandi dicit quod licet ille tex. loquatur in testamento ceci tamen quod quilibet alius poterit testari eo modo de quo ibi/ dum tamẽ seruet solemnitates a dicta. l. requisitas. et vna de causis ꝛ solemnitatibus ibi requisitis est quod illud tale testamentum prius fuerit scriptum ꝛ ordinatum de voluntate ipsius testatoris ꝛ sic constabat iam de voluntate ipsius testantis quod clare determinatur ibi in littera dum dicit voluntatẽ suam compositam cui vellet scribendam credere. ¶ Item quia licet in testamento ceci de quo ibi tante solemnitates requirũtur ꝛ tantus numerus testium si legatur testamentum ꝛ ipse interrogatus respondeat sic/ non sufficit nisi tale testamentũ prius composuerat ꝛ scripserat per alium: a fortiori in alijs testamentis vbi non requiruntur tante solemnitates vt. d. l. iubemus. requirit quod articulate loquatur testator ꝛ qui respondit solummodo/ sic/ non potest dici proprie articulate loqui: vnde in proposito in cõstituto in graui infirmitate ꝛ morti proximo sicut fuit in proposito valde equissima ꝛ iuri consona est illa determinatio Joan. Andr. ꝛ sequacium/ maxime q͂ tales grauiter infirmi morti proximantes facile ad omnia respõdent sic/ nam memoria perturbata ꝛ mutilata illo tempore totius intellectus deficit/ vt est tex. in. l. hac consultissima. §. at cum humana natura. C. qui testa. fa. po. ꝛ omnes sic laborantes in articulo mortis presumuntur animi consilium non habere cum penitus deficiẽte corpore deficit intellectus ꝛ sine corpore nihil agit vt Aristoteles dicit in primo de anima: quod Bal. adducit in. l. cum non solum. in princi. in. ij. colũ. in fi. de bonis ꝗ libe. ad fundandam questionem de qua ibi/ vnde qui in extremis laborat nec omnimodo viuit vt est casus in. l. qui duos de manu. testamẽ. ꝛ pulchre beatus Augustinus in li. xiij. de ciuitate Dei in. c. ix. mouens questionem sub hoc themate vtrũ tempus mortis quo vite sensus aufertur in morientibus an in mortuis esset dicendum sic inquit quod eminente morte iam extrema ꝛ mortifera afflictione instante idem ipse agitur sui nihil ꝛ moriens est ꝛ viuens sed morti accedens vita decedens ꝛ in Psal. vj. non est in morte qui memor sit tui.

¶ Impugnatur ꝛ tertio dictum testamentũ ex eo quod non fuit lectum nec recitatũ coram testibus: quod erat necessarium ad testamẽti validitatem. tex. est nota. ꝛ glo. licet vulgaris. in. l. fideicõmissa. in. §. quotiens. ff. de lega. iij. vnde si in libro notarij reperitur cedula testamenti si non reperitur in ea scriptum quod testamentum fuit lectum coram testibus ex illo testamento nihil debetur: secundum Bar. ibi ꝛ Bal. in. l. statutis. in prin. de senten. ex pericu. recitan. valde nota dictam glo. ꝛ super hoc multi ex docentibꝰ diuersis locis scribunt quos recitare vitio prolixitatis esset ascribendum videtur casus expressus in titu. xviij. iij. parti. l. cij. que incipit/ testamento hazen los hombres/ ibi ꝛ tal testamento deue ser leydo. Rodericus.

Si testamẽtum non fuit lectum corã testibꝰ est inualidũ.

Allegatio secunda.

Testator filio suo impuberi heredi insti- tuto substituit vxorem suam matrem pupilli si secundas non contra- xerit nuptias τ ipse filius infra pupillarem etatem decesserit/ contin- git quod filius mortuus est intra pupillarem etatem/an mater possit ad- mitti ad luctuosam filij hereditatem non obstante quod secundas contraxerit nu- ptias. Et contra vxorem facit primo quia in vltimis voluntatibus quemadmo- dum in alijs assumitur et militat argumentum a contrario sensu vt est communis conclusio in.l.qui testamento.§.mulier.ff.de testa.τ in.l.si cum dotem in prin.ff.so- luto matri.τ in.l.apud antiquos.C.de furtis/est tex.in.l.si quis locuples in fine.ff.de manu.testa/si ergo pater substituit vxorem filio si secūdas non cōtraxerit nuptias ergo a contrario sensu nuptias contrahendo voluit eam esse exclusam/secundo in vltimis voluntatibꝰ voluntas est regina τ que predominatur .l. in conditionibꝰ.ff. de condi.τ demo/voluntas enim testatoris dominatur verbis et potius ipsa quā ver ba sequēda est.vt in.l.cū virū.C.de fideicō.et in.l.si quis filiū.C.de libe.prete.τ in.l. cum questio.C.de lega/hinc est quod si de voluntate coniecturata testatoris appa- reat et si verba deficiant sequēda est volūtas testatoris tanꝗ magis dictum τ minꝰ scriptum sit vt in.l.vnū ex familia.§.fina.de lega.ij.τ in.l.cum auus de condi.τ de. sed per argumentum a contrario sensu manifestissime constare dicitur de voluntate vt probat tex.melior de iure in.d.l.si quis locuplex/preterea ex quo venlētes ab in- testato filij impuberis possunt per patrem grauari onere fideicōmissi vt in.l.si fundū per fideicōmissum de lega.j.in.§.fina/ita videtur ex cōiecturata voluntate quod ex quo secundas nuptias contraxerit noluit eam esse heredem/τ per consequens gra- uauerit vxorem venientibus ab intestato hereditatem restituere.tex.in.l.qui filiū. in prin.ff.ad trebellia.τ venientibus ab intestato visus est fideicōmissum relinque re/quod intelligitur de suis non de alijs ne videatur alienas successiones suis ante- ponere vt in.l.cum acutissimi.C.de fideicō.τ in.l.generaliter in.§.cum autē.C.de de insti.τ substitutio/sed his fundamentis non obstantibꝰ arbitror de iure contra- riam partem veriorem vt ex sequentibus patet.

Primo quia specialiter inductum est τ cōtra regulas cōmunes quod pater testa- mentum faciat pro filio impubere τ ei pupillariter substituendo possit matrē a luc- tuosa filij hereditate excludere que ratione naturali matri debita est vt in.l.nam et si parentibus.ff.de inoffi.test.τ in.l.precibus de impu.et alijs.et in.l.fina.de insti.et substi.C.c.si pater de testa.li.vj.τ in.l.Papinianꝰ in.§.sed nec impuberis.ff.de in- offi.testa.vt et specialiter hoc patri permittitur dum pro filio testatur vt matrē ex- cludere posset quod filius si pro se testaretur etatem habens non possit excludere vt d.l.nam et si parētibus de inoffi.tes.τ.d.c.si pater in fine/si ergo patri hoc specialiter conceditur testādo pro filio τ ei pupillariter substituēdo ergo cū deficit filio pupilla- riter substitutus τ intestatus decedit mater non excluditur nec excludi potest a luc- tuosa filij hereditate/Sed cum hoc casu matre secundas nuptias cōtrahente substi- tutus aliquis pupillaris datus non fuerit ergo intestato filio defuncto nullus super est qui ab hereditate filij matrem excludere possit.

Secūdo quod isto casu cesset substitutio pupillaris patet/ nam mater filio pupil- lariter substituta fuit si nuptias secūdas nō cōtraxerit τ sic sub illa cōditione que cū

cessauit ante morte filij per hoc quod nuptias contraxit substitutio illa efficitur in causam caduci vt in.l.vnica in.§.ꝛ cum triplici ꝛ in.§.pro secũdo.C.de cadu.tollẽ. fuit enim illa substitutio pupillaris facta de matre cõditionaliter si nuptias nõ contraxerit/ꝛ sic cum conditio substitionis viuo filio defecit fuit effecta caduca aut in causam caduci ꝛ cum tempore mortis filij non fuerit aliquis substitutus pupillaris qui eam excluderet merito hereditas filij ab intestato defuncti matri eiꝰ declara fuit. ¶ Tertio in quacũqꝫ dispositiõe casus omissus remanet in dispositione iuris communis vt in.l.cõmodissime.ff.de libe.ꝛ posthu.ꝛ in.l.si cum dotem in princi.ff.solu. matri.sed sic est quod in casu quo mater secundas nuptias contraxisset nihil disposuit pater nec aliquem substitutum pupillarem dedit filio/ergo ille casus omissus remanet in dispositione iuris cõmunis/que est quod mater filio ab intestato defuncto succedat/et quod in substitutione casus omissus remaneat in dispositione iuris cõmunis.est tex.in.l.pater filiũ ꝛ in.l.si quis ita substituerit.ff.de vulga.ꝛ pupi/cũ ergo mater substituta fuit filio impuberi eo casu quo secũdas nuptias non cõtraxerit in casu in quo cõtraxit remansit filius sine substituto ꝛ cum ab intestato decessit mater ab intestato fuit iure admissa nec potest aliquo modo dici aut cogitari quod per talem substitutionem faciẽdo de vxore filio suo si matrimonium secundum non contraheret videatur sorores suas in tali casu substituisse filio suo nec aliquo iure reperitur cum de eis in dicto testamento nullam mentionem fecit.

¶ Quarto substitutio est secunda institutio vt insti.de vulga.ꝛ pupi.in rubrica/sed institutio heredis aliter fieri non potest quam palam ꝛ verbis expressis ab ipso testatore vt in.l.iubemus.C.de testa.in.l.heredes palam.ff.eo/ꝛ hinc est quod in heredis institutione vbi verba articulata ꝛ clara requiruntur vt supra dictum est ad positionem subsequentis non sequitur positio antecedẽtis/quia etiam si testator in suo testamento ab aliquo legata relinquat vel ei debita sua soluere iubeat licet ista sint onera que ad heredem spectent non tamen propter hoc eum heredem instituere videtur/nisi expresse eum instituat.casus est singularis in.l.hereditas ad Statium.ff. de here.insti. ¶ Quinto hoc probatur manifeste nam ex coniecturata volũtate aut ex cõiecturis nũquam heredis institutio inducitur.est bonus tex.ad hoc in.l.j.ff.si tabu.test.nulle ex/sed id quod stat ex argumẽto a contrario sensu dicitur stare ex cõiectura per glo.ꝛ Do.in.l.apud antiquos.C.de furtis/per illud argumentũ a cõtrario sensu quod si mater secũdum matrimonium contraheret pupillariter filio non succederet nullo modo potest induci substitutio venientiũ ab intestato ipsius testatoris. ¶ Item pro hac parte facit nam sicut legatum aut fideicõmissum tacite inducitur nutu.vt.l.nutu.ff.de lega.ij/ita tacite adimitur ꝛ reuocatur vt in.l.iij.in.§.fi. cum lege sequen.ff.de adi.lega/hinc est quod si post factum legatum inter testatorẽ ꝛ legatarium orte sunt inimicitie ex hoc solo citra aliam reuocationem reuocatur legatum/inter heredes autem institutos cum ista non tacite sed expresse inducatur nunquam per tacitam aut coniecturatam reuocatur vt per inimicitias ortas inter testatorem ꝛ heredem nec etiam si testator voluerit reuocare testamentum et ad reuocandum testes adhibuerit inducitur reuocatio/casus est valde singularis ad hoc in.l.ex parte.ff.de adi.lega/cuius non est alia ratio nisi quod sicut ex tacita voluntate aut coniecturata non inducitur institutio heredis per tacitam aut coniecturatam non reuocatur/ꝛ hinc eleganter dixit Ludo.Roma.in.l.si cum dotem.in princi.ff. soluto matrimo.quod a contrario sensu conditionis nunquam inducitur heredis institutio ꝛ hoc dixit Bal.in.l.ij.C.de condi.inser.vbi notãter dicit quod pater qui

filium exheredat si in patriã redeat non videtur eum heredẽ instituere/non est enim alius modus substituendi filio impuberi nisi cum nominatur velut Titius/ aut generaliter quisquis patri heres erit sit filio impuberi heres vt in .§. substituit insti. de pupi. substi. qui tex. aperte ostendit filio aliter substitui non posse nisi tacita pupillaris sit que ex dispositione iuris comprehenditur in vulgari vt in .l. iam hoc iure. de vulga. ⁊ pupil. ¶ Item in casu quo filio suo pater non substituit pupillariter videtur ei conseruare ius legitime hereditatis hoc est vt ei succedat qui ab intestato succedere debebat vt in .l. vel singulis. ff. de vulga. ⁊ pupi. ⁊ in .§. singulis. insti. eo. cũ ergo in casu in quo mater contraheret matrimonium pater non prouideret de substituto pupillari filio suo per hoc voluit vt ab intestato succederet qui alias ex iure succedere debebat vt predicta iura demonstrant/ ⁊ talis presumitur voluntas testatoris qualis de iure esse debet vt dicit Bal. in .l. j. C. de sacro san. eccle/ ⁊ illud presumitur testator cogitare quod lex disponit vt dixit Bal. in .l. precibus. C. de impub. ⁊ ali. substi. ⁊ pro hoc adducit .l. si duo. de acqui. here. ff. facit ad hoc bonus tex. in .l. ij. et ibi no. Bal. C. de condi. inser/ cum ergo filio intestato decedenti de iure mater succedere debeat ⁊ ipsa omnibus agnatis preferebatur in dubio ex quo illos ei non pretulit talis videtur testatoris voluntas ⁊ ita interpretanda est qualis de iure esse debet/ presertim quia ⁊ si pater expresse voluisset quod ab intestato mater filio non succederet et ei ab intestato succederent sorores testatoris hoc ipso directo facere non potuit/ quia non aliter matrem potuit excludere a luctuosa filij hereditate quam testamentum faciendo pro filio et ei pupillariter substituendo cum tamen ab intestato filius decederet non potest mater a luctuosa filij hereditate excludi/ nec remotiorem ab intestato preferre proximiori hoc est ipsi matri: ⁊ licet testator in sua propria successione posset successionem ab intestato preferre successori ex testamento vt in .l. si quis ita heres instituatur si legitimus. ff. de here. institu/ in hereditate tamen filij hoc non reperitur iure cautum.

¶ Preterea per hoc quod pater matrem substituit filio suo si matrimonium non cõtraheret ex hac dispositione nil aliud potest assumi nisi argumentum a contrario sensu quod si contraxerit per hoc non sit substituta sed per hoc non tollitur quin ab intestato/ ⁊ si ex testamento succedere non possit quia qui non succedit ex testamento vel prohibitus est ex testamento succedere non videtur prohiberi ab intestato succedere/ ⁊ hinc est quod filius iuste exheredatus ex testamento si testamentũ per aliũ rumpatur succedit ab intestato vna cum alijs ⁊ si a successione ex testamento iuste exclusus esset: vt est casus valde singularis in .l. liberis: ff. de doli. excep. nec obstat tex. in .l. codicillis. in .§. mater de lega. ij. nam ibi non inducitur fideicommissum quia prohibuit vir vxorem suam heredem institutam fratribus suis relinquere sed quia dixit habes filios sororis quibus relinquas. ¶ Et si dicatur non solum sumitur argumentum a contrario sensu ad hoc vt mater ex testamento filio non succedat si secũdas non cõtraxerit nuptias imo quod nullomodo succedat certe hoc non constat nam cõditio fuit apposita in substitutiõe: argumẽtum a cõtrario sensu cõditionis defecte assumitur ad successionẽ ex testamento vbi conditio apposita fuit nõ ad successionem ab intestato/ sed adhuc posito quod argumentum a contrario sensu cõditionis defecte assumeretur ⁊ ad successionem ab intestato ipsius matris tale argumentum a contrario sensu nullo modo assumi potest quia secundum quod dixi ⁊ si matrem expresse excludere vellet a successione filij ab intestato decedentis hoc non posset: quia si posset sequeretur prauus et iniquus intellectus ⁊ contra iura que succes-

sionem ab intestato deferūt matribus et sic isto casu nullomodo sumi debet argumentum a cōtrario sensu nec tacita volūtas ex eo resultans sequi debet vt est casus nota. et Bal. dicit in. l. ij. C. de cōdi. inser. et Bar. in. l. marcellus in prin. ff. ad trebel. et hac ratione tacita pupillaris nō admittitur cōtra matrē vt in. d. l. precib⁹. et in. d. l. fi. C. de insti. cum ergo illud quod cōstat per argumentū a contrario sensu dicatur tacitus et subaudit⁹ intellectus vt probat tex. in. d. l. iij. et ibi dicit Bal. nullo modo dictus tacitus et subauditus intellectus potest habere locum contra matrem.

¶ Nec obstat determinatio Ange. in. l. moribus. ff. de vulga. et pupilla. vbi dixit q tacita pupillaris cōprehēsa in expressa vulgari cōiecturata volūtate admittitur contra matrē: vtputa si mater cōtrahat secūdas nuptias quia loqtur sine fundamēto. contrariū tenet Joā. de Imo. in. d. l. morib⁹. et Bal. in. l. precib⁹. presertim qr in nr̄o casu cū mater cōtrahit secūdas nuptias nulla pupillaris substitutio remāsit tacita vel expressa que contra matrē habere posset locū et ex predictis remanet satis solutū argumentum a contrario sensu quod ex illa conditione assumebatur.

¶ Non obstat argumentum quod sit de sequenda volūtate testatoris potius quā verba quoniam hoc procedit quando testator processit ad dispositionem: alias non sufficeret testatorem voluisse et si de volūtate constaret. tex est de hoc multum singularis et multum bene hoc probans in. l. quidam cum filium. ff. de here. insti. et ibi ad hoc notat Bal. et Imo. et dicunt per illum tex. omnia iura limitari quib⁹ dicitur magis attenditur voluntas testatoris q̄ verba vt procedant quādo testator processit ad dispositionem/ facit ad hoc bonus tex. in. l. vnica in. §. sin autem ad deficientis. C. de cadu. tol. in ver. nam si contrarium. et ibi ex illo tex. notat Bar. quod id quod testator non loquitur nec velle presumitur. ¶ Secūdo illud de volūtate testatoris sequenda procedit quando verba saltim improprie possunt conuenire menti testatoris et non alias. hoc tenet Bar. in. l. cum in ambiguo. ff. de rebus du. facit. l. si quis in fundi vocabulo de lega. j. cum ergo in proposito non essent verba cū mulier cōtraxit matrimonium nec in tali casu processit testator ad dispositionem nullomodo voluntas testatoris attenditur nec attendi debet quia illud quod nō dixit nec voluisse presumitur per supradicta. ¶ Et adhuc si de eius tacita voluntate constaret de qua non constat tamen per talem voluntatem tacitam aut coniecturatam non inducitur institutio vt in. d. l. j. ff. si tabu. testa. nu. exta. et. d. l. ex parte de addi. lega. et. d. l. quidā cum filium. ff. de here. insti. cum ergo mater a filij hereditate non repellatur nisi per dictam substitutionem pupillarem vt. d. c. si pater. et. d. l. Papinianus in. §. sed nec impuberis. ergo nullo modo fuit exclusa ex tacita voluntate defuncti.

¶ Preterea si illi qui sunt expresse et nominatim positi in conditione et si de voluntate testatoris constet non videntur substituti vt tenet glo. et est cōmunis opinio scribentium in. l. lucius. ff. de here. insti. et Bar. in. l. centurio de vulga. et pupilla. et in. l. si sic de lega. iij/ multo fortius sorores testatoris non nominate nec vocate substitute videri possunt. idem tenet Pau. de Cast. in consi. ccxxxvj. idem tenuit in. l. penul. C. de impu. et alijs. ¶ Item non obstat argumentum contra de. l. si fundum per fideicommissum. §. fi. ff. de lega. ij. vbi venientes ab intestato filij impuberis possunt grauari onere fideicommissi et sic voluit pater/ et eius intentio fuit grauare matrem ab intestato succedentem filio onere fideicommissi restituendi hereditatem venientib⁹ ab intestato quia hic non constat quod grauauerit venientes ab intestato filij restituere hereditatem alijs remotioribus ab intestato succedētibus nec hoc fuit expressum a testatore nec sue sorores fuerunt nominate in testamento nec fauore ipsarū

talem conditionem posuit ergo non potest adaptari textus in .d.l. si fundū per fidei commissum.§.fina.nec sunt verba nec mens testatoris nec aliquid ex his quibus fideicommissum tacitum inducitur nec per coniecturas inducitur tacitū fideicommissum nisi in casibus a iure expressis vt est intētio Bal.in.l.cum virum.C.de fidei com.allegat tex.in.l.Lucius in.§.tres heredes.ff.ad trebel.vbi clare probatur qd ex coniectura ta mente defuncti non inducitur fideicommissum.

¶ Item.l.illa si fundum per fideicommissum.§.fina.tanquam exorbitans ꝛ ius generale continens ꝛ contra alia iura ꝛ rationes aliorum presertim.l.qui fundum.§.qui filiabus.ff.ad.l.fal.ꝛ ibi Bar.et.l.ab exheredatis.que est ante pe.ff.de lega.ij.in suo casu intelligēda est hoc est in alijs venientibꝰ ab intestato filij impuberis quibus legitima non debetur non tamen quando mater est qui ab intestato succedit filio cui legitima in bonis filij naturali ratione debetur.

¶ Item dispositio.d.§.fina.l.si fundum per fideicommissum.locum habet cum expresse ꝛ nominatim pater fideicōmissum relinquit venientibus ab intestato filij impuberis sin autem sumus in dubio vtrum ipsum filium an venientes ab intestato grauare voluit in dubio fideicommissum est nullum.hoc tenet Bar.in.l.coheredi in §.cum filij.ff.de vulga.ꝛ pupilla.ꝛ ibi dicit esse tex.notabi.ad hoc idem tenuit in.l.codicillis in princi.ff.de vsufructu lega.Idem consuluit Paul.de Castro consilio.cxcviij.quod incipit in casu presenti per tex.in.c.si pater.de testa.libro.vj.in fine a contrario sensu tamen hic non fideicommisit expresse venientibus ab intestato/ergo fideicommissum est nullum.

¶ Item ꝛ finaliter dato quod mater expresse onere fideicōmissi esset a testatore grauata et quod subintelligatur istud tacitum grauamen per hoc quod si matrimoniū secundum contraheret/noluit pater quod succederet filio certum est quo ad istud fideicōmissum venientes ab intestato ipsius filij videntur inuitati ex quo aliqs aliꝰ non est nominatus sed venientes ab intestato finaliter non est alius nisi frater ipsius impuberis qui viuus remansit ꝛ remanet/ergo illi fienda est restitutio. Roderi.

¶ Allegatio tertia.

An in bonis maioricatus currat prescriptio. ¶ Cum dicta villa sit subiecta restitutioni prescribi non potest cum a lege prohibeatur eius alienatio per auctē.res qͣ.C.cōmunia de lega.nam alienans dato quod sibi posset preiudicare non tamen descendentibus suis qui vocati sunt in quorum fauorem res subiacet restitutioni.l.pater filiū.ff.de le.iij.ꝛ qñ vtilitas mea cōiuncta est cū vtilitate alteriꝰ renunciare possum quo ad me quo ad aliū non.l.j.C.de cōmu.re.alie.Bar.in.l.si quis in conscribēdo.C.de pactis.vnde in terminis reperio Pau.de cast.virū magne auctoritatis ꝛ timorate cōscientie cōsuluisse:ꝙ in re subiecta restitutioni dato ꝙ antecessor alienasset descendenti postea nato qui vocatus erat nō incurrisse prescriptionē ꝛ ibi respōdet ad fundamēta aduocatorū volētiū sustinere causam cōtrariā ꝛ ipse nō cōsuluit vt aduocatꝰ sed dans iudici de causa iudicanti consiliū qd sic esset pronūciandū et fuit consilium.xvij.incipit quidā Jacobus testator. ¶ Et cum mihi occurrisset hec.q.de facto nec eius consiliū vidissem mouebar pro hac parte sequētibus funda/

mentis ꝛ satis vrgentib⁹ quia iste descēdens qui nunc petit viuentib⁹ antecessorib⁹ suis nō poterat petere imo erat impedit⁹ agere impedimēto iuris eisdē illū precedētibus ꝛ primo vocatis sed impedimēto agere impedimēto iuris nō currit prescriptio vt cōsultus inquit in.l.attilicin⁹.ff.de ser.vrba.predio.l.j.C.de anna.ex.ꝛ cū impeditus fuit petere viuentib⁹ antecessorib⁹ suis nō potest ei negligētia imputari ꝛ per cōsequens cessare videtur prescriptio q̄ inducta est in odiū negligētis vt tex. notanter dicit in.d.l.j.in.§.ad hec de anna.ex.ibi quis.n.incusare eos poterit ꝛc.ꝛ in.§. fin. eiusdē.l.ibi ex quo actionē mouere poterat. ¶Preterea filius maior vocat⁹ est ad diē certā ꝛ non ante.s.post mortē patris sui vnde ante diē ꝛ sic precedētib⁹ cū antecessoribus suis nō incepit prescriptio contra eū hoc esse plusq̄ notissimū inquit imperator in.l.cum notissimi in.§.illud.C.de pres.xxx.anno.q̄ vbi contract⁹ ad diē certā celebratus est ante diei euentū non currat prescriptio in personali vel hipothecaria/ et Salice.in.d.l.cū notissimi in.§.quā ob rē.dicit illū casum esse singularē ꝛ in pratica necessariū:ratio est de qua supra quia impedito agere. ¶Hinc est q̄ Bal.in.l.sicut in rem.C.de pres.xxx.anno.dicit q̄ si debitor cū creditore paciscatur nō petere vsq̄ ad annos quinquaginta q̄ eis elapsis agere poterit prescriptionē non obstātе nō.n. habuit experiūdi potentiā durante dilatione conuētionali.casus singula. scdm eum in.l.iij.in.§.penul.ff.de preca.ꝛ satis clare probatur in.d.l.cū notissimi in.§.illud. faciat optim⁹ tex.in.l.centesimis.ff.de verbo.obli.quē Ange.ibi dicit semper notandum ad hoc.s.quia per illū patet fatuā esse.q.an qui promisit aliq̄d soluere post annos.xxx.teneatur eis elapsis cum videatur prescriptū nam si promitteretur post centum annos vel post mille anteriori tempore nunquā prescribitur/ad qd̄ vrget ratio necessaria scdm eum quia cum ante diē agi non potest ergo:non currit prescriptio. vt est etiā tex.nota.in.l.j.ff.de diuer.ꝛ tēpo.pres.optimus tex.ꝛ Bal.ibi in.l.in reb⁹ C.de iure do. ¶Preterea cum dicta bona sint subiecta restitutioni filio maiori iure primogeniture maior natu videtur vocatus ordine successiuo.s.post mortē patris ꝛ sic de alijs descendentib⁹.l.peto.in.§.fratre.ff.de lega.ij.ibi vt proximus quisq̄ primo loco videatur inuitatus.l.cum pater in.§. libertis.in eo.titu.in vsi. eo enim ad fideicōmissum inuitasse.l.cū ita in.§.in fideicōmisso.ꝛ.l.vnū ex familia. in.§.ij.eo. titu.ꝛ valuit legatū directum in eum qui nondum natus erat ꝛ licet tēpore quo cedit dies legati non sit natus non propterea dicitur legatū inutile.ff.de lega.j.l.si duob⁹. §.si titio in prin.et.§.fina.l.placet.ff.de libe.et posthu.ꝛ sic hoc legatū non potuit ei auferri per alienationē antecessorum suorum.ad predicta faciat tex.singu.in.l.ij.C. de vsucapio.pro emp.vbi est casus qd̄ res iussa seruari per testatorem in successores suos non potest vendi:ꝛ q̄ si vendatur aut alienetur non potest vsucapi.preterea facit tex.nota.in.l.fi.in.§.sed quia nostra magestas ꝛ.§.fina autē.C.cōmunia.de lega. vbi est casus qd̄ si res que est subiecta restitutioni pure vel ad diem certā nō potest alienari/ꝛ si alienetur non transfertur dominiū ꝛ ille cui veniebat restituēda potest illam petere adueniente die prescriptione non obstāte nullo obstaculo ei a detentatoribus opponendo vt sunt verba tex.in.d.§.fina autē.in fi.per que ꝛ alia que adduci possent super hoc/hec defensio prescriptionis videtur mihi valde dubia maxime cōsiderato eo quod statim dicetur. ¶Verū est quod Pau.de Cast.in.d.l.fina.in.§. sed quia nostra magestas in.iij.colū.videtur tenere quod currat longissima prescriptio licet non longa pro eo posset facere tex.a cōtrario sensu in.d.l.fina.in.§.fina ūt ibi nec vsucapio nec longi temporis prescriptio contra legatarium currat.sed certe si verba Pau.bene considerentur ipse loquitur de prescribendo contra eū qui po-

terat agere; cum in odiū eius qui alienauit pēdente cōditione aut die statutū est/ q etiā adueniēte die vel cōditione nō incipiat longi tēporis prescriptio cū in ea requiratur titul9 qui deficit illo casu cū lex die aut cōditione adueniēte irritet titulum ꝛ ideo habet locū longissima que nō requirit titulū ꝛ ita videtur loqui de prescribēdo contra eū qui poterat agere qđ colligitur ex verbis ei9 positis in dicta.iij.col.in vsi. sed extra glo.oppono vsq ad finē questionis/nec capit intellectus meus quomodo posset prescriptio currere cōtra eū qui nondū vocat9 erat nec aduenerat dies ad mouendam actionē vt tex.dicit in.l.cum notissimi.in.§.illud.ad quē se refert glo.in.d.§.finautē in vsi.lōgi tēporis iūcto eo qđ Ange.dixit in.d.l.centesimis.de quo supra ꝛ maxime procedūt hec omnia in proposito cōsiderato q bona sunt subiecta restitutioni ex testamēto regis Hērrici qđ habetur pro lege in auctē.de nup.in.§.disponat ꝛ mandatū ꝛ prouisum est qđ seruetur vt lex/ itē considerato malo initio prescriptionis prout testes deponūt de violētijs factis auo isti9 Comitis per dictū magistrum don Aluaro de luna qui eum cōpulit ad venditionē dicte ville de quibus remittitur ad testes super hoc deponētes. ¶ Ad aliud qđ posset dici.s.qđ dato qđ magister habuit causam a prohibito.s.ab auo istius comitis sed comes Joānes ei9 filius nō quia etiam habuit titulum ꝛ causam a dicta concessione ꝛ donatione regis Joannis. vnde si succedit illa conclusio vulgata Bal.in.l.iij.C.de vsucapio.pro empto.dicentis quod res prohibita alienari posset prescribi si quis habeat causam a persona nō prohibita.nam certe Bal.loquitur sine lege vt quidā dicunt vt inquit Pau.in.d.l.fina.in.§.sed quia.C.cōmunia.de lega.item quia Bal.non loquitur aperte in rebus subiectis restitutioni sed in bonis prohibitis alienari vt constat ex suo fundamento inter que est maxima differentia quia ipse rex Joannes qui fecit donationem habuit causam a magistro ꝛ ipse magister a Joanne Ramirez qui erat persona prohibita alienare ex prohibitione dicte clausule regis Henrrici/ bene fateor quod si ille qui possidet aliqua bona que sunt alteri subiecta restitutioni iure primogeniture possedisset illa per tempus immemoriale ipse ꝛ antecessores sui eo modo quo talis possessio haberet vim priuilegij secundū formam ꝛ dispositionē.c.super quibusdam de verbo.signifi.quod hoc prodesset multum possidenti saltem ad licentiam regiam presumendam cum videamus quod per priuilegium et regiam facultatē bona maiorie venduntur ꝛ alienantur licētia regia precedente maxime ex iusta causa ꝛ in factis antiquis quandoq presumatur quod necessaria auctoritas seu licentia ad alienandum interuenerit iuxta.l.si filius.C.de peti.here.ꝛ largam materiā.l.sciendum.ff.de verbo.obli.vbi multa ꝛ elegantia Moderniores scripsere ꝛ in.l.qui aliena.in §.celsus.ff.de acqui.here.ꝛ canoniste varijs locis que breuitatis causa omittuntur maxime Moderniores in.c.cū inter.de re iudi.sed in nostro casu est memoria initij tituli allegati.s.emptionis facte a dicto Joanne Ramirez. ¶ Preterea quia cum pater suus viuat qui petit dictam villam et sic cum precedit in gradu non potest admitti in patris vita cum sit ipse vocatus post mortem patris sui maxime cum dictus comes pater suus nec alienauit dictam villam nec consensit alienationi imo varijs modis dictam alienationē impugnat ꝛ contradicit ꝛ petit villam vt constat ex processu/ꝛ sic dato quod iste filius sit vocatus post mortem patris et sic ad diem in vita patris ꝛ sic ante diem non est audiendus nam super iure meo quod nondum est sed esse speratur non possunt fundare iudicium cum tractus futuri temporis non spectet ad iudicem ꝛ iudicium non potest esse de futuro vt cōsultus elegāter inquit in.l. non quemadmodum.ff.de iudi.iudicium enim requirit fundamentū iuris agentis

l.j.in princi.ff.si pars he.peta.sed cessat fundamentum cum nondum ius sit in agen
te licet speretur esse. d.l. non quemadmodũ. preterea si iudiciũ posset fundari ante
euentũ diei aut conditionis ⁊ sic iste filius admitteretur ad petẽdum in vita patris
iudiciũ posset reddi illusorium ex multis nec solũ illusoriũ sed iniquum ⁊ producens
incõuenientia plura nam posset iste filius decedere priusquã pater posset etiã nõ exi-
stere conditio. Jtẽ posset esse quod iste filius post mortem patris acceptaret eius he-
reditatẽ ⁊ sic esset obligat⁹ tanq̃ heres patris stare contractui.l.cum a matre.C.de
rei vẽdi.⁊ sic ad idqꝺ non erat obligatus in eius vita. Jtẽ iste filius post mortẽ p̃ris
forte acceptasset capere quinq̃ milia duplas ⁊ sic si forte pater su⁹ propterea fuit re-
pulsus eodẽ modo repelleretur ipse post mortẽ p̃ris si ante nõ fuisset exaudit⁹ ⁊ alia
incõueniẽtia plura possent sequi si ante tẽpus in vita patris iste fili⁹ audiretur q̃ oĩa
tollere voluit iuriscõsult⁹ in.d.l.nõ queadmodũ cui⁹ ratio fuit hec scd̃m Jnno.in.c
q̃nõnulli.de rescriptis.⁊ Pau.de Cast.in.d.l. nõ queadmo.q̃ iudiciũ non debet
esse illusoriũ.l.si pretor.ff.de iudi.nec iudex debet hoc pati.ff.de pactis.l.litigatores
§.fi.sed ex multis remanerẽt illusoria iudicia si ante diẽ aut cõditionẽ quis audiret
cũ ex plurib⁹ causis adueniẽte die ⁊ cõditione repelli posset q̃ nõ extãt dũ petit ante
diei euentũ vel cõditionis/preterea de hoc videtur casus expressus in.l.fi.in.§.sed
quia nostra magestas ⁊.§.sin autẽ.C.cõmunia.de le.vbi est casus qꝺ si quis alienat
bona que subiacẽt alicui restitutioni sub cõditione vel in diẽ qꝺ iste cui subiacẽt re-
stitutioni solummodo potest illa petere adueniẽte conditione vel die ⁊ sic non statim
quod alienauit.sic ergo cum vocatus est filius maior post mortem patris sui non sta
tim qꝺ pater suus alienauit bona sibi subiacentia restitutioni potest illa petere sed
adueniente die vel conditione .s.post mortem patris sui.facit etiam tex.in.l.seruo le
gato.§.j.ff.de lega.j.vbi valet alienatio conditione pendẽte nec retractatur nisi cõ-
ditione existente ⁊ ibi optima glo.facit tex.in.l.peto.in.§.fratre.ff.de lega.ij.vbi si
bona que debent in familia remanere contra prohibitionem alienentur extra fami
liam alij de familia admittuntur ad reuocandum alienata secundum gradus prero-
gatiuam ⁊ sic precedens in gradu prius admittitur ⁊ non sequẽs nisi post eius mor-
tem. ¶ Solum restat respõdere ad.l.cum pater in.§.libertis.ff.de lega.ij.ex cuius
responsione manebit clarior decisio questionis/ ibi enim probatur ⁊ sic eã summat
Pau.de Cast.quod alienatio voluntaria facta contra expressam prohibitionem te-
statoris potest statim reuocari ⁊ ad reuocandum admittuntur qui non alienauerũt
nec alienationi consenserunt ⁊c.et sic videtur quod statim admittatur ad reuocan-
dum sequens in gradu non spectata morte alienantis.ad hoc respondetur.¶ Quod
quandoq̃ res subiecte restitutioni etiam sub conditione prohibentur expresse alie-
nari a testatore et tunc quia cõcurrit duplex prohibitio.s.testatoris ⁊ legis que pro-
hibet rem subiectam restitutioni alienari statim a principio alienatio est nulla ⁊ ille
ad quem debeat deuenire sub conditione statim admittitur ad reuocandum ⁊ fidei
commissa efficiuntur pura vbi prius erant cõditionalia: ⁊ sic loquitur ⁊ intelligitur
dictus.§.libertis et ibi notatur in glo.que incipit forte aliud. ¶ Jnterdũ non pro-
hibentur bona alienari per testatorẽ sed solũ subest prohibitio legalis eo quia resti
tutioni subiecta est vt in aucten.res q̃.C.communia de lega.⁊.l.marcellus.in.§.res.
ff.ad trebel.et tunc valet interim alienatio et sic non reuocabitur statim sed condi-
tione existente vt.l.fina.C.communia de lega.hec Pau.de Cast.in.l.filius fami.in
§.diui.ff.de lega.j.ij.colun.idem tenet ipse in.l.peto.in.§.fratre.ff.de lega.ij.vbi
postillando litteram fideicommissum petent inquit.s.statim cum alienauit inter vi

uos licet fuerit iussus in familia relinquere post eius morté.l.cũ pater.in.§. libertis necobstat qđ notatur in.l.seruo legato.in.§.j.de lega.j.vbi valet cõditione pendẽte alienatio nec reuocatur statim quia ibi nõ fuit expresse prohibita alienatio per testatorem licet prohibita per legé quia subiecta restitutioni que prohibitio non est tãte efficacie vt statim faciat venditioné retractari.hoc voluit glo.in.d.§.libertis.hec ille.idé tenet in.d.§.libertis.dicens qđ hec est differentia quãdo sunt due prohibitiones alienationis.s.expressa ⁊ tacita vt tunc statim admittatur ad reuocandũ secꝰ quãdo tacite vt quia solũ est res subiecta restitutioni/idé tenuit in.d.l.fina.in.§.sed quia nostra magestas. ¶ Cum ergo in casu nostro nõ fuit dicta villa expresse prohibita alienari sed solũ restitutioni subiecta ergo cessat argumentũ quod sumi potest ex dicto.§.libertis.⁊ sic loquitur ibi ille tex.in re prohibita expresse alienari.

¶ Preterea iste casus noster adhuc nõ est in proprijs terminis dicti.§.libertis.qui loquitur in eo qui alienauit sed comes pater istius filij qui nunc petit nec alienauit nec cõsensit alienationi dicte ville imo illã impugnat ⁊ cõtradicit villã petẽdo ⁊ adhuc offerés se restituturũ qđ pro ea datũ fuit ab auo vnde etiã si dicta villa esset prohibita alienari nõ videtur subesse causa per quã iste filiꝰ posset admitti ad dictã villã petendã ⁊ obtinendã viuẽte patre suo qui nõ alienauit nec alienationé cõsensit: imo eam petit ⁊ impugnat alienationé eius varijs modis offerés se restituturũ qđ pro ea datũ fuit: hec sunt dubia que ex processu principali oriuntur ⁊ que super his breuiter ⁊ semiplene decurtato calamo scribuntur submissa vadũt correctioni ⁊ iudicio melius de iure sentientis. Rodericus.

¶ Allegatio quarta.

An filius primogenitus vocatus ad maioricatũ posset in vita patris petere vt declarétur bona ad se pertinere titulo maioricatꝰ post morté patris maxime si pater est quidã dissipator qui alienat bona maioricatꝰ. ¶ Don Alõso niño vezino y merino desta villa de Valladolid: funda su demãda contra Pero niño su padre: diziẽdo que los bienes q̃ tiene son de mayorazgo q̃ hizo el merino Alõso niño su aguelo al qual mayorazgo el es llamado como su hijo mayor del dicho Pero niño/y quel dicho su padre le tiene grã odio q̃ es notorio a cuya causa ha enajenado muchos bienes que declara del dicho mayorazgo assi en personas estrañas como en dõ Juã niño su hermano hijo segũdo/dize y publica q̃ no son bienes de mayorazgo y q̃ los puede dar al dho dõ Juã su hijo segũdo y disponer dellos libremẽte a quié q̃siere y q̃ sobresto se jata y alaba pide q̃ por excusar pleytos y escãdalos q̃ ẽtre el y su hermano y otras personas podria acaescer despues dela muerte de su padre q̃ se declare desde agora los dichos bienes ser de mayorazgo ⁊ inalienables ⁊ se anullen las enajenaciones ⁊ se mande que no los enajene el dicho su padre declarãdo pertenescerle para despues delos dias del dicho su padre condénandole a que se desista dela dicha diffamaciõ ⁊ a que preste sufficiente caucion que assi los dexara todos al dicho don Alõso/sobre lo qual se dio sentencia en que se mãdo q̃ este pleyto estuuiesse suspéso ⁊ sobreseydo ⁊ no se conoscielle del en vida del dicho Pero niño dela qual sentencia esta suplicado por parte del dicho don Alonso niño.

¶ Salua correctione mihi propriũ nomẽ infra subscribẽti videtur dicta sententiã reuocandã esse imo procedendũ esse in lite via ordinaria vsq ad diffinitiuã. ¶ Et veritas puncti cõstabit tollẽdo instantiã a qua aduocati aduerse partis capiunt fundamentũ .s. quia libellus uidetur fundatus super quodã iure de futuro actori competenti super quo procedendũ esse iura vetant/ cũ tractus futuri tẽporis ad iudicẽ non spectare consult⁹ dicat in .l. non quemadmodũ .ff. de iudi. cũ alijs/ sed hoc non obstare euidenter ostenditur. primo quia in dicto libello cõtinentur aliqua in quibus non extat hoc dubium imo indistincte id super quo petitur sententia est ius de presenti nam petitur vt pronuncietur hec bona super quib⁹ est lis esse bona vinculata vinculo maiorie et restitutioni subiecta et esse inalienabilia et c. ex quo pretẽdit actor multũ interesse cũ hoc nũc pronũciato erit lis post mortẽ patris sed esse dicta bona maiorie vinculata hoc de presenti est cũ sint iam vinculata vt ex scripturis cõstat et sic non petitur q futurũ est sed qd non pronuncietur id quod iam est ad faciliorẽ probationẽ/ sicut dicimus in debitore qui potest a iudice cõpelli vt faciat instrumẽtum debiti per qd facilius creditor consequatur debitũ ne super debito probando habeat litigare vt in .l. si cum datã .C. de libe. cau. l. si finita .§. elegãter de dãno infe. per glo. et Docto. et in .c. significauit de testi. etiam si debitũ esset conditionale vel in diem vt probatur in .l. in omnibus .ff. de iudi. et ibi Docto. presertim Moderniores. est etiã petitum q reus condẽnetur et ei precipitur q non alienet dicta bona cum sint inalienabilia et restitutioni subiecta quod lex precipit vt in .l. fina. in .§. fina. C. cõmunia de leg. sed qd iudex precipiat id qd lex mandat iustũ est cum sit legis executor et hoc in expresso decidit Bal. in casu fortiori .s. in .l. si fideiussor .§. si satis datũ .ff. qui satis co. vbi inquit qd preceptũ de non dilapidando vel de non alienãdo potest fieri statim lite mota licet cesset suspitio .l. diuus. de peti. her. ¶ Preterea in .c. principali libelli dum actor petit vt pronuncietur dicta bona iure primogeniture ad eũ pertinere post mortem patris/ dico quod de presenti habet ius ad dicta bona sic vinculata cum eidem sint restitutioni subiecta licet quo ad executionẽ differatur post mortẽ patris nam vbicunq aliqua bona sunt inalienabilia et subiecta restitutioni si pater possidens illa alienat filius eius statim etiam in vita patris admittitur ad petenda et vendicanda talia bona sed hoc nõ posset esse nisi filius talis in vita patris haberet ius ad dicta bona sed quod statim filius admittatur etiam in vita patris est tex. cũ glo. singulari in .l. cum pater. in .§. libertis .ff. de leg. ij. et tenet Pau. de Cast. in .l. fi. in .§. fina. in .iij. colun. C. communia de lega. in vlti. extra glo.

¶ Nunc ad propositũ dico q valet sententia super iure de futuro si pendet ab eo q est de presenti tex. est singularis in .l. j. C. de senten. que sine certa quan. per illũ tex. sic limitatur oĩa iura dicentia q tractus futuri tẽporis non spectat ad iudicẽ q2 illud est verũ nisi tale ius futurũ dependeret ab eo qd est de presenti et loquitur tex. satis ad propositũ .s. vbi ius et causa est de presenti sed prestatio venit in futuro vt est in bonis vinculatis iure primogeniture vbi filius habet ius in vita patris licet prestatio sit fienda post mortẽ patris. facit .l. j. C. de fideicõ. et ad predicta do casum famosum in .l. in lege aquilia si delectum .ff. ad .l. aquilia. vbi tex. dicit q si deleuisti mihi chirographũ in quo cõtinebatur q Titius debebat mihi .c. sub cõditiõe si nauis ex Asia venerit qd possum petere te condẽnari ad quantitatẽ chirographi sub eadẽ cõditione dicit glo. ibi in parte debeã vincere quomodo vincã cum iudicium sit de futuro et potest esse quod non existat conditio et sic frustretur sententia / respondet glo. hic presens damnum presens obligatio et presens actio vel executio sic intelligenda et

limitanda est regula illa .s. tractus futuri temporis non expectare ad iudicē vt intelligatur quādo ius est omnino de futuro sec⁹ si de presenti licet exactio sit de futuro ꝛ hanc dicit Bar. ibi esse verissimā lecturā illius .l. idē Docto. in .l. j. ff. vsuris. et .l. j. C. de senten. que sine cer. quan. ¶ Nec obstant allegationes partis aduerse dicentis qđ potest esse ꝙ iste filius actor moriatur in vita patris ꝛ sic videtur hoc habere ordinē contingentie quia sic fuit in .d. l. in lege aquilia vbi pendebat cōditio seu executio in euentū conditionis quia si conditio deficeret sub qua erat debitum frustrabatur sententia nihilomin⁹ tamē fuit tolleratū iudiciū de futuro. itē quia hoc nullū affert inconueniens quia ipse solū petit declarari dicta bona ad eum pertinere iure primogeniture post mortē patris secundū dispositionē ordinatam tam ab auo quā a patre secundū quas iuxta dispositionē iuris iam est determinatū ad quem debeant dicta bona deuenire filio mortuo in vita patris itaꝙ ipse non petit illud determinari nisi solū declarari dicta bona ad eū deuenire ꝛ pertinere in dispositione iuris communis ꝛ scripturarū que precesserūt super his bonis. ¶ Itē quia etiā in iure de futuro qđ habet ordinē contingētie potest ferri sententia propter dolū ꝛ culpā aduersarij vt inquit Bal. in .d. l. j. C. de sentē. que sine cer. quā. per dictā .l. in .l. aquilia. sed dolus ꝛ culpa aduersarij cōstat notorie vt probabitur ex maximo odio qđ habet ad hunc filiū maiorē. Itē inquantū tractat de priuādo eo a dictis bonis diuersis alienationib⁹ ꝛ modis exquisitis que oīa dato loco ostendētur testib⁹ idoneis. ¶ Plus firmat eleganter Bar. ꝙ non solum vbi actio esset de presenti sed executio de futuro sed etiā vbi actio differtur in tēpus mortis seu in casu mortis qđ tunc statim in vita potest peti/caueri/seu instrumentū fieri propter dubiū vt promptā haberet probationē ꝛ dicitur subesse ad hoc iusta causa ex hoc qđ aliquid est futurū deberi in casu mortis hoc colligitur ex tex. singulari in .l. ij. in prin. iuncta glo. ff. solu. matri. in ver. suspectū. per quam .l. Bar. firmat hanc conclusionem in .l. si finita. in. §. elegāter. ff. de damno infe. idem ipse in .l. iij. §. nunc de effectu. ff. de libe. lega. ad finem.

¶ Preterea reperitur in iure expressum quod ex iustis causis etiam tractus futuri temporis expectant ad iudicem non ad hoc vt exequatur ante euentū diei vel conditionis bene tamen ad hoc vt pronunciet seu declaret actionem competere ipsi actori vt in processu petitum est: vnde dico quod precedente aliqua iusta causa etiam super iure de futuro procedit actio ꝛ potest petere quis declarari ius sibi cōpetere. iste est famosus casus iuncta glo. in .l. si finita. in. §. eleganter. ff. de dam. infe. vbi est casus secundū verū intellectū approbatū a glo. ꝛ Bar. ꝛ ab omnibus qđ si dominus edificij minantis ruinā post cautionē ab eo petitā subterfugiat dilatans illam dare quod si damnum interim contingat contra eum non cauentem competit officium iudicis vt de damno preterito ꝛ futuro cogatur cauere. subdit consultus vlterius ꝛ in hoc facit vel ad hoc teneri per iudicem pronuncietur ac si cautio fuisset interposita: ista sunt elegantia verba consulti ꝛ ibi aut si putat quod vtiliter actionem datur⁹ sit decernat/vnde glo. ibi in parte/aut si putat/pulchre intelligens ꝛ postillans illū tex. probat duo/primo quod ille qui habet actionem potest petere de hoc caueri sibi hoc est instrumentū fieri quod Bar. reputat notan. ꝛ ante dixi. probat secūdo quod ille qui habet actionem potest petere per iudicem pronunciari ꝛ declarari sibi actionē competere per officium iudicis quod Bar. ibi reputat mirabile ꝛ loquitur expresse tex. etiam super de iure de futuro .s. vt pronuncietur habere actionem ad damnum postea contingens ac si cautio interposita fuisset secundum Bar. ibi in .ij. colū. ver. si. quero/tenendo opinio. glo. ꝛ .iij. colun. ver. si. sed an quis posset petere: ꝛ pro hoc etiam

bonis tex.in.l.thais.in.§.sororē.ff.de fideicō.liberta.de statu libe.l.labeo.de iure do.l.cum post in.§.gener.ff.de lega.j.l.si sic in prin.et.l.fideicommissa in.§.quanq̄ ff.de lega.iij. ¶ Sed quod in proposito sint cause iuste non vna sed plures ad hoc vt exnunc declarari debeat competere actionem seu ius actori ad dicta bona in futurū obtinenda scilicet post mortem patris/ constat ꝛ latius probabitur ex maximo odio quod pater habet ad istum filium maiorem. Ex his que cōtra eum semper conat⁹ est facere faciendo plures alienationes in extraneos: ꝛ in filium secundū cui etiam dedit ꝛ contulit officium decurionatus siue rectorie hui⁹ ville Vallis oleti ꝛ officiū de merino mayor dicens ꝛ publicans bona non esse vinculata totis viribus tentans ꝛ procurans diuersis modis illa relinquere dicto filio secūdo ꝛ possessionē de facto si potest ei tradat per qđ quanta scādala inter fratres sint parata si in vita patris nō datur remediū notissimū est quid ergo iustius rationi iuri ꝛ equitati conuenientius quā hec sedando omnibus obuiare malis faciendo iustitiā ꝛ declarando exnūc q̄s eorū ad hec bona ius habeat. ¶ Preterea vbicunq̄ filius timet molestari a patre vel grauari ex facto eius in iure ꝛ bonis ad que filius pretēdit actionē vt est in proposito talis filius potest se prouidere per officium iudicis ante factū ne fiat ad iuris sui conseruationē.iste est tex.nota.in.l.iij.C.qui bo.cede.po.ibi quod vt fiat implorari vbi ille qui pro debito alteri⁹ timet grauari potest iudicis officium implorare quatenus iudex iubibeat ante factum ne hoc fiat quod alibi nō reperitur ita expressum secundum Bal.ibi.l.fi.in prin.et hoc tenet Bar.ibi.ff.quod me.cau.per Bal.in l.si super.C.de trāsac.ꝛ per Bar.in.l.de pupillo.§.si quis ipsi pretori.ff.de noui ope.nun.cum ergo iste actor habeat tam iustam causam timendi molestari a patre iuste petit sibi prouideri ante factum. ¶ Accedat ad propositū singularis tex.in.l.si duo patroni in prin.ff.de iure iura.iuncta glo.ibi hec dictio.ꝛ in vñ.alteri.vbi est casus quod quis potest agere ad declarationem iuris sui quando dubitat molestari ꝛ ibi Bal.extollit illum tex.ad hoc quod ad ius suum conseruandum potest quis petere coram iudice vt ius suum declaretur.idem Pau.de Cast.per illū tex.quod potest quis agere ad declarationem iuris sui cōtra negantem: in simili reperimus quod ex iusta causa tractus futuri temporis spectat ad iudicem nam debitor fugitiuus etiam ante diem capi ꝛ conueniri potest.casus est vnicus in.l.quesitū.ff.de pigno.facit tex.notabi.in.l.in omnibus.ff.de iudi.de condi.ob causam.l.dedi in principio.

¶ Videmus etiam quod si mihi cmopetit aliqua exceptio contra creditorem meū dato quod ab eo nihil petatur ad iuris mei conseruationē per viam principalis petitionis possum iudicis officium implorare ꝛ petere declarari mihi competere talem exceptionem contra eum et sic in effectu eidem non competere ius exercendi actionem contra me ꝛ per consequens ei perpetuum silentium imponi/ iste sunt due glo.notabiles.vna in.l.si contendat.ff.de fideiusso.alia in.l.aurelius.in.§.centum.ff.de libe.lega.quas cōmendat Bar.vtrobiq̄: idem ꝛ fortius in actore qui iuste ad iuris sui conseruationem petere potest declarari ius sibi competere secundum Bar.in.d.§.eleganter.facit tex.notabi.in.l.si a te.§.ij.ff.de excep.rei iudi.

¶ Preterea omnia hec dubia cessant in proposito propter duo/ primo quia intentatum est etiam remedium .l.diffamari.C.de inge.ꝛ manu.super quo ius mandat ꝛ permittit sententiā ferendam esse.Secūdo quia nunc in vltima petitione petitū est qđ reus per viā donationis fecit ꝛ constituit ꝛ vinculauit iure primogeniture quādā villam huic filio suo promisit non reuocare vt latius in dicto instrumēto continetur petitur q̄ q̄ pronuncietur illam validam ꝛ qđ compellatur eidem stare in perpetuū

vt promisit ad quod cōpellendus est cum hec petitio fiat super iure de presenti .§. vt compellatur obseruare quod promisit ⁊ ad hoc esse obligatum pronūcietur ⁊ declaretur. ¶ Per que apertissime constat deberi procedi in causa via ordinaria et in ea diffinitiue pronūciari anullando ⁊ reuocando sententiā in contrariū latam. ¶ Instant aduocati allegantes quod hec sententia fuit interlocutoria a qua non fuit in termino supplicatum ⁊ per consequens ex desertione seu tacito consensu trāsiuit in rem iudicatam ⁊ sic frustra disputatur super eius nullitate: ad hoc enim facilis stat responsio nam indubitanter asseritur hanc fuisse sententiā diffinitiuam quia principalis petitio ⁊ disceptatio est quod in vita patris istius actoris declarētur bona sua esse vinculata ⁊ eidem esse restitutioni subiecta et post mortem patris ad eum debere deuenire exceptiones super hoc solum opponuntur et tota lis est vtrum sit iste in vita patris audiendus sed cum lata est sententia in qua pronūciatur non esse audiendum in vita patris quis dubitare potest nisi ꝙ sit sententia diffinitiua cū diffiniat illum articulum principalem super quo est libellus intentatus nam omnis sententia diffiniēs articulum principalem super quo vertitur lis: est diffinitiua glo. est illa nota. in. l. qui restituere. ff. de rei ven. quam ibi extollit Ange. ⁊ subdit ipse singulariter quod hoc habebit verum etiam si sit summaria quia diffinitiua est/⁊ Jmo. in l. si finita. in. §. non autē. ff. de dam. infe. concludit qđ sententia super eo quod principaliter deducitur in iudicium est diffinitiua licet feratur omissa solēnitate iudiciorum et hoc aperte tenet glo. in. §. omne in verbo inuocationem ad medium in auct. de litigio. ⁊ Bar. ibi clarius Jmo. in. l. j. in. §. fina. in vlti. colū. ff. de preto. stipu. dicūt quod quando principaliter proceditur super aliquo articulo porrecta petitione principaliter super eo illa sentētia diffinitiua que super eo fertur licet alias esset interlocutoria si per modum incidentis deduceretur. preterea sententia que fertur super remedio. l. diffamari est diffinitiua Abb. in. c. cum olim. vlti. colun. de testi. plus dicit Bal. notanter in. l. preses. fina. verbis. C. de sen. ⁊ inter. o. iu. quod si iudex imponat alicui silentiū ista est sentētia diffinitiua notatur in. l. aureli⁹. ff. de libe. lega. ¶ Cum ergo hic fuit actori in vita patris silentium impositum: est diffinitiua ⁊ cum ista fuit prima antequam nulla alia precessisset clarum est quod fuit in termino supplicatum ⁊ dicere quod antea precesserat alia sententia diffinitiua: hoc ridiculū est cum contrarium constet per processum. solummodo enim precesserat actus quidā precepti facti a quodam auditore quod preceptum fuit iustissimum quia solūmodo mandatum fuit reo vt iuraret de calumnia alias allegaret exceptiones quas intendebat sed per hoc non potest dici aliquid fuisse decisum super articulo principali nam ⁊ post iuramentum ⁊ post exceptiones oppositas manebat locus determinādi tempore interlocutorie si debebat audiri iste actor in vita patris vel ne nec hoc excludebatur per illud preceptum nec ab vno auditore factum potest dici diffinitiua ⁊ quia hoc est notissimum non insisto amplius. Rodericus.

SI quis asseruit se filium legitimū ꝛ gñaliter probauit an spurietatis exceptio ex aduerso opposita sit noua ꝛ admittatur/ ꝛ qđ admittatur probatur: primo quia dicta sua allegatio fuit gñalis.s.se esse filiū legitimū: ꝛ super hoc fecit articulos ꝛ producit testes sic generaliter articulādo vt coīter faciūt filij petētes bona parētū tñ cōtra hoc nihil fuit oppositū nec articulatū.s.quod ipse esset spurius: ꝛ qđ parentes sui essent consanguinei ꝛ sciēter contraxissent prout nūc allegatur: si igitur nunquā fuit allegatum ex parte nostra nisi nunc: satis constat esse nouam exceptionem.

¶ Secundo quia etiam si ipse allegasset ꝛ articulasset vt moris est in vniuersalibus iudicijs se esse filium legitimum ex eo quia parentes sui contraxerunt matrimoniū ꝛ constante matrimonio ipse natus est: habitus ꝛ reputatus ab eis pro filio istud nō includit nec excludit exceptionē spurietatis contra eum oppositam/ quia compatiūtur ista ꝙ contraxissent ꝛ habuissent ꝛ tractassent pro filio legitimo ꝛ qđ non sit legitimus ex eo quia erant consanguinei ꝛ scientes consanguinitatē contraxissent/ cum ergo hoc non includatur nec excludatur in allegationibus ꝛ articulis suis sic generaliter factis/ est impossibile dicere hanc non esse nouam exceptionem.

¶ Tertio dico esse impossibile allegationem nec probationem ab eo super hoc factum excludere hanc exceptionem tam quia non reperitur ab eo allegatum nec articulatum quod parentes sui non essent consanguinei et quod ignoranter contraxissent nec super hoc ex parte eius cadit probatio cum sit negatiua que non cadit in sensum testis dato quod fuisset interrogat⁹/ ita nec super hoc aliquid fuit ab eo allegatum nec articulatum nec etiam si super hoc produxisset testes valeret eorum dispositio tanquam super mere negatiua: ideo non potest dici dictam generalem allegationem suam excludere hanc nouam et specificam exceptionem nunc positam/ hoc satis patet ad sensum hoc firmat Bar.in.l.per hanc.vj.colun.versi.pone agnatus.C.de tempo.appella.dicens quod si agnatus egit contra spurium qui condemnatus appellauit ꝛ excepit de legitimatione quod ista dicitur noua exceptio et ipse dicitur venire tanquam nouus homo.preterea nouus articulus dicitur dato quod directo contrarietur/ primo si addatur aliqua qualitas non deducta quia tunc censetur nouū.c.theorica Abb.in.c.fraternitatis de testi.puta fuit articulatū de minori etate nūc de maiori: sed additur qualitas qđ odio deposueris vel corrupt⁹ falsa dixeris quod valet.c.licet de probatio. glo. in cle.ij.de testi.l.nec exemplū.C.de falsis. vbi exēplificat expresse in legitimitate prius probata nunc allegatur illegitimitas cū aliqua qualitate superaddita non adiecta in prima instantia quia dicitur noua allegatio ꝛ nouus articul⁹/ idē dicit in similib⁹ additionib⁹ ꝛ hoc clare deciderūt omnes in discursu illi⁹.l.per hāc/ facit singulare verbū Bar.in auct.qui semel.C.de proba. vj.colū.vers.quero vtrū testis dicens quod quando factum non continetur de necessitate probationis tūc bene admittitur nouus articul⁹ ꝛ noua allegatio: nec tunc aliquid addere ad precedētia quia prima probatio potuit fieri absq; hoc quod nūc allegatur de spurietate ꝛ factum qđ nūc allegatur de necessitate non cōtinetur in prima probatione cū potuit esse filius ꝛ reputari pro legitime nato constante matrimonio/ sed non cōtinetur de necessitate illius probationis quod non sit spurius imo compatitur cum illa probatione.facit ad hoc.c.ex tenore de testi.ꝛ subdit notabiliter Bar. ad propositū quod quedā sunt que de necessitate sub precedentibus non continētur sed comprehenduntur tamen habent se quia potuerunt comprehendi vel nō cōpre

hendi vt alique qualitates que possunt adesse vel abesse circa contractum vel nego
tium.l.pacta.de contrahen.emp.et super his potest noua productio fieri tanquam
quid nouum non comprehēsum super prima probatione refert sic intelligere dicta
per Joan.Andre.in.d.c.fraternitatis.hoc concludit in terminis Specu.in titu.de
teste.§.satis vtilior.vsi.id autem nota/ego do casum notabilem in .c.cum causam.
el fi.de testibus.vbi casus singularis quod si materia capituli antiqui reperiatur
post publicationem attestationum aliquo addito quod subijcitur de necessitate pro
bationis hoc dicitur nouum.c.idem probatur in.c.cum causam de emp.et vēdi.red
ditur hoc minus indubitabile cum non solum dicitur noua exceptio vt habeat lo/
cum.c.pastoralis.illa que nouiter est deducta tanquā nouiter orta et deueniens ad
notitiam partis sed etiam illa que iam deuenerat in eius notitiam sed probandi fa/
cultas nunquam deuenit ad opponentis notitiam vt est casus notabilis in.c.vt circa
Abb.in.d.c.pastoralis. ¶ Ab his potest sumere fundamentum quedam lex parti.
multum singularis que est in.iij.parti.titu.xvj.l.xxxjx.incipit/maguer/que disponit
quod in causa appellationis super eisdem articulis de quibus fuit facta probatio
possunt a parte produci testes si tempore quo fecit probationes suas non potuit ha/
bere illos testes quos nunc vult producere vel nouiter ad suam notitiam peruene/
runt quod est notandum. ¶ Minus obstabit si dicatur esse conclusum in causa tē/
pore quo fuit opposita dicta exceptio quo casu etiam si sit nouiter orta non admitti
tur vt voluit Abb.in.d.c.pastoralis.iiij.colun.dicens quod si exceptio oriatur post
conclusionem in causa non admittitur. mouetur quia post conclusionem in causa
non admittuntur probationes seu allegationes siue consistant in iure siue in facto.
c.cum dilectus.de fide instru.allegat etiam Inno.in.c.pastoralis de causa posse.et
proprie.et illam opinionem sequitur Anto.de But.licet de eo nullam mentionem
faciat Abb.idem quidam Modernior auditor Rote nunc viuens in.d.c.pastoralis
ij.et.vj.colun.dicit sic tenere Joan.Andre.in.c.ij.de ordi.cogni.Ludoui.singulari
ccclxj.addit tex.hoc probantem in.c.auditis.de in integrum restitutio.ibi in re mi/
noris.ergo in re maioris secus: ⁊ sic resident isti per fundamenta superiora ⁊ per.c.
auditis de procu. ¶ Sed huic obiectioni multipliciter respondetur/ primo quia
dato quod esset conclusum in causa debet admitti exceptio nouiter superueniens et
super ea debet admitti ad probandum: ⁊ in hoc teneo veriorem esse contrariam sen/
tentiam vt si post conclusionē in causa oriatur exceptio admittatur quia non video
rationem diuersitatis cur non admittatur post conclusionem in causa si tunc deue
nit ad notitiam opponentis. ¶ Item contra istos facit tex.singularis in.l.admonē
di.ff.de iureiu.in.ij.lectura iuncto.c.cum dilectus.de fide inst.nam in .d.c.cum di
lectus est casus quod post conclusionem in causa non possunt produci instrumenta
et in dicta.l.admonendi in.ij.lectura probatur secundum Bar.ibi in versi.ex hac no
ta.lectu.quod licet sit conclusum in causa ⁊ iudex manifestauerit partibus tenorem
sententie instrumēta de nouo reperta possunt produci.hanc lecturā sequitur Abb.
ad litteram in dicto.c.cum dilectus/cum hac lectura transeūt fere omnes Moder
niores in .d.l.admonendi. maxime si nulla culpa potuit imputari in perquirendis
instrumētis. ¶ Per predicta dicebat Ange.in.d.l.admonendi.j.colū.idem esse in
testibus nouiter repertis qui possunt produci post conclusionem in causa cum ean/
dem vim habeant sicut instrumenta.l.in exercendis.C.de fide inst.⁊ sic est ibi casus
iuncta doctrina Ange.quod post conclusionem in causa possunt fieri probationes
non solum per instrumenta sed etiam per testes si de nouo peruenerunt ad notitiam

opponentis. ¶ Hoc sentit glo.in.l.admonendi.⁊ ibi hoc expresse firmat Bar. in fi.
verbis.⁊ aperte hoc destruit doctrinam Abb.⁊ sequaciũ/secundo ad hoc allego fa
mosum tex.in.l.videamus.in.§.nunc videndũ.ff.de in litem iu. vbi casus qd̄ iudex
qui detulit iusiurandũ poterit illud non sequi sed prius absoluere vel in minus con
demnare quã iuratum est.subdit tex.⁊ in hoc facit quia hoc potest facere ex proba
tionibus postea repertis: ⁊ sic est ibi casus qd̄ licet in causa esset cõclusum tamen re-
tractatur iuramentũ ⁊ iudex potest se mouere ad retractandũ iuramentum ex proba
tionibus postea repertis ⁊ qd̄ ibi esset conclusum in causa probatur quia delato iu-
ramento videtur esse cõclusum in causa.casus est nota.in.l.nouerit.in.§.dato.ff.de
iureiuran.ad hoc commendatũ a Bal.in.l.admonendi.ij.colun.vsi.contra istud op
pono/allego in specie decisionẽ Specu.in titu.de renun.⁊ conclu.§.j.vsi.⁊ scias qd̄
post conclusionẽ in causa nõ possent probationes admitti.c.cũ dilectꝰ.de fide instru.
illud est verũ nisi esset aliqua iusta ⁊ euidẽs causa quã que nouiter ad notitiã perue
nit qd̄ dictũ est reassumpsit et sequitur Bal. in.l.peremptorias.vsi. nota qd̄ obiectio
ij.colũ.C.sententiã res.non posse.⁊ qd̄ est iusta causa peruenisse de nouo ad suã no-
titiã.est casus singularis in.d.l.videamꝰ.ad hoc allego expressam determinationem
Bar.ad quã mirum est Abb.⁊ sequaces non aduertisse in auctẽ.qui semel.iij.colun.
C.de probatio.vsi.circa secũdum. vbi Bar. querit si aliquis vult producere testes
ad probandũ post conclusionẽ in causa ⁊ renunciationẽ vtrum possit concludit qd̄ si
isti testes qui de nouo producuntur poterant a parte produci tempore renunciatio-
nis ⁊ conclusionis in causa non admittũtur:sed si illos producere non potuit pro-
pter ignorantiã tunc talis conclusio ⁊ renunciatio non est ei impedimẽtum quin de
nouo producantur iurando de nouo peruenisse ad sui notitiã qd̄ aperte determi
nat hoc dubiũ ⁊ domi. Abb.summꝰ imitator Bar.occupationibꝰ forte impeditus
non aduertit ad hanc Bar.considerationem/ego dico esse casum expressum contra
Abb.⁊ pro hac decisione Bar.in aucten.de testi.§.quoniã vero.ibi (postea mox vt
concluserũt) iuncto fine.ibi (sed propter qd̄ non valuit primitus vti) ⁊ ibi (abeo qui
testes deduxit concludentẽ) ⁊ Ange.ibi dicit esse casum expressum qd̄ post conclu-
sionem in causa possunt testes produci cũ solẽnitate de qua ibi que est qd̄ ante nõ va
luit testibus vt impedimento forte ignorãtie vel alio/allego ad hoc duas glo.vnam in
§.quoniam vero.in parte quartam aliam in.l.iubemus in princi.C.de iudi.que di
cunt quod non obstante renunciatione a parte facta potest ipsa pars renuncians
producere testes cum solemnitate de qua ibi/⁊ si hoc est post renũciationem ergo et
post conclusionẽ in causa cum idem sit renunciare ⁊ concludere in causa vt nota.in
c.fina.de in integrum resti.in nouella.Bal.in.d.l.iubemus.probat glo.in.d.§.quo-
niam vero.in parte cõcluserunt:⁊ in parte cõcludere quã ibi Ang.cõmendat ad hoc
fuit prius conclusio Inno.in.c.pastoralis de cau.posse.⁊ pro.idẽ Inno.in.c.de causis
ad finem de testi.intelligens sic dictum.§.quoniam vero.idem glo.in auctẽ.qui se-
mel.C.de proba.⁊ hec fundamẽta seruiunt in casu fortiori quia in nostro casu exce-
ptio superuenit de nouo vnde nõ est quid sibi possit imputari cum cõclusum esset in
causa/preterea hoc probatur incõuincibiliter nam renũciatio allegationum ⁊ con-
clusio in causa non potest porrigi ad ea que quis non sciebat sibi competere.l.mater
de inoffi.test.l.legitima.ff.de pactis. ¶ Ex his etiã habetur fundamẽtum.l.partite
iam allegate/preterea reperio Inno.in.c.cum venisset de testi.vbi dicit qd̄ non ob-
stante quod pars in aliquo speciali articulo renunciasset testium productioni quod
etiam super illo articulo si aliqua iusta causa mouet iudicem maxime prestito a par-

tibus iuramento qđ hoc malitiose non potit qđ iterũ super eodé articulo poterit te/stes producere: ⁊ post conclusioné in causa. monetur per tex. singu. in. d. §. quoniam vero nulli. vbi tex. dicit qđ admittatur post conclusionem in causa/ ad fundamenta Abb. ⁊ aliorũ stat facilis respõsio: nam Inno. in. d. c. pastoralis. nõ dicit illud ad qđ allegatur per Abb. nec etiã Joã. Andr. hoc dicit in. d. c. ij. de ordi. cogni. nec obstat tex. in. d. c. auditis. de in integrũ resti. a quo dictus auditor sumpsit fundamentũ qꝛ parũ facit/ nam ibi solũ tex. dicit qđ post conclusioné in causa aduersus probationé omissam auditur minor vel ope restitutionis in integrũ tamé non dicit ibi tex. quod illa que debebat probare ad sui notitiam de nouo peruenerunt ⁊ quod nõ loquitur tex. quãdo instruméta siue testes essent de nouo reperti. firmat expresse Roma. in re/petitio. d. l. admonendi. vij. col. nec etiam obstat quedã conclusio quam Abb. addu/cit ad sui fundamentũ que fuit Joan. And. in. c. generali de reg. iuris lib. vj. in mer/curialibus ad finem vsi. vltimo querit. quia loquitur in eo cui culpa siue negligen/tia potuit inculpari eo quia potuit iustitiam maxima diligentia preparari ⁊ inuesti/gare ⁊ non fecit/ que ratio cessat in proposito attéta minore etate partis nec quia est heres: ⁊ ideo habuit iustam causam ignorantie. l. qui in alterius de reg. iu.

¶ Et sic cõcludo ꝙ vbi exceptio nouiter peruenit ad notitiã partis etiã si post con/clusioné in causa debet admitti ad probandũ: ⁊ secundũ hanc parté sepius consu/lui contra Abb. si nõ cõstaret de notoria malitia opponétis ⁊ ita obtentũ est pluries

¶ Sed esto ꝙ esset cõclusum in causa ⁊ ꝙ esset vera opinio Abb. nihilominꝰ debet admitti exceptio opposita: ⁊ hoc quatuor vel quinqꝫ fundamétis siue causis quarũ vna de per se sufficit/ primo quia ipse Abb. etiam secundũ suam opinioné quam te/nuit in. d. c. pastoralis. in qua se affirmauit non posse opponi post conclusionem in causa fatetur esse verum nisi euidens ⁊ iusta causa iudicem moueat ad talem exce/ptionem admittendã: ⁊ hoc tenuit Pau. de Cast. notabiliter in. l. oratione. ff. de fe/rijs. ¶ Scđo qꝛ doctrina Abb. si bene põderetur loquitur in exceptionibꝰ dilato/rijs in quibꝰ loquitur tex. in. d. c. pastoralis. quia ille nõ sunt tanti preiudicij sicut ex/ceptiones peremptorie que in totũ perimũt negotiũ principale ⁊ opponũtur ad me/rita cause qꝛ iste tales quandocũqꝫ veniant in notitiã partis possunt opponi ⁊ debét recipi vt clare colligitur ex méte Abb. in discursu lecture illiꝰ. c. pastoralis. ⁊ proba/tur in. l. si ante. §. j. ff. de rei ven. ⁊ in. l. si seruus. ⁊ ibi Bar. ff. de condi. fur. l. diuus. ff. de iure do. l. fi. cũ cõcordan. ff. re. amo. Bar. in. l. j. ff. de exceptio. Bal. in. l. j. de alie. iudi. mu. ca. fa. Moderni in. l. si mulier diuerterit. ff. solu. ma. Tertio qꝛ ista est nũc secũda instãtia ⁊ sic finis totiꝰ cause nec remanet parti instãtia in qua possit hoc pro/bare vnde si reijceret̃ hec exceptio in totũ periret ius partis nec aliquo modo hoc damnũ esset reparabile quo casu indistincte ⁊ sine scrupulo admitti debet exceptio nouiter perueniés in notitiã partis dato qđ sit post cõclusioné in causa. ad hoc alle/go notabi. doctrinã Pau. de cast. in. d. l. admonédi. x. col. vbi tenet ꝙ etiã in casu in quo instruméta post conclusioné in causa nõ possunt produci hoc esset verũ nisi esset talis sentétia a qua nõ posset appellari quia tũc produci poterũt ne ius pereat ⁊ po/terit tũc iudex reuocare conclusioné in causa ⁊ probationé admittere/ hoc dicit etiã Bal. notabiliter in. l. j. fina. colũ. C. qui accusa. nõ poss. vbi ponit regulã quod exce/ptio admittitur vbi alias nõ admitteretur quãdo aliter periculum reparari nõ po/terit bonus tex. in argumétum. l. solet. ff. de ferijs. ibi aut actionis dies exiturus est et per illam regulam Cinus notat ad propositum in. l. fina. C. de compẽsatio. in. jx. questione quod licet opponés exceptioné cõpensationis que in breui non est liqui/

danda scdm formā illi⁹ tex. nō admittitur in tali exceptiōe tñ hoc est verū nisi debitū ex quo inducit cōpensationē esset debitū naturale ⁊ sic tale ad qđ nō haberet recursum per viā actionis si tūc excluderetur dicta exceptio compēsationis talis debiti et dabitur maius tēpus ad liquidandū ne si tunc excluderetur ius suū in totū periret nam in. d. l. ij. ⁊. iij. ff. de ferijs. admittitur quis ad agendū etiā vbi alias non admitteretur ne ius suū pereat. ideo Bal. post Cyn. in. l. ab executione. C. quorū appella. non re. ij. colū. dicit qđ licet exceptio nullitatis dubia nō suspēdat nec perimat executionē. l. fi. C. de ordi. cogni. nam hoc est verū nisi esset tale factū qđ nō possit reparari nam tunc ⁊ nō liquida suspēdit/ hinc habuit orū illa singularis ⁊ vulgata conclusio Pau. de Leā. ⁊ Pe. de Ancha. ⁊ aliorū in cle. j. de re iudi. qđ licet vbi alias exceptio nullitatis nō impediret executionē sentētie tamē illud est verū nisi executio esset irretractabilis quā conclusionē oēs scribentes sequuntur ⁊ hoc maxime si erat minor quia post conclusionē in causa admittitur nō solū ad allegandū ⁊ probādum exceptionē nouā sed etiam antiquā sibi notā/ casus est in. c. auditis de in integrum resti. l. minor. xxv. an. omissam. ff. de mino. l. minor. ⁊. l. ait pretor. §. sed in iudicijs ⁊. l. sed et si sine. §. si nō prouocauit eo. titu. c. corā ⁊. c. fina. de in inte. resti. nō obstat si dicatur qđ per auditores erat prefixū tempus ad restitutionē in integrū petendam quod fuit elapsum/ primo quia ista cominatio nō potuit minori auferre beneficium restitutionis in integrū imo si infra dictū tempus non petisset diceretur in hoc lesus ⁊ per consequēs super lapsu termini essent restituendi sic res procederet in infinitum absq; lesione minoris. Secundo quia dicta cominatio nec termini assignatio erat impossibile quod extenderetur ad exceptionē nouiter ortam ⁊ ad sui notitiam superuenientem quia nulla negligentia nec inobediētia est que sibi possit imputari quare non allegauit id quod ignorabat nam etiam renūciatio expressa super allegationibus non potest porrigi ad ea que quis non sciebat sibi cōpetere. l. mater. ff. de inoffi. testa. l. legitima. de peti. here. ff. ergo a fortiori tacita que possit induci nō opponendo terminū assignatū/ ⁊ de hoc est casus in. c. pastoralis de excep. et maxime quia in istis presumitur ignorantia cum in iure alterius successerūt vt in. d. regula qui in alterius. imo etiam in casu quo non esset danda dilatio principali danda est heredi suo. tex. est singularis in. l. fina. C. si pendē. appella. mors inter. subdit tex. notabilem rationem ne ignorantes negotium. Rodericus.

¶ Allegatio sexta.

In fauorem ville de Bilbao ad fundandam eius iurisdictionem in terminis suis faciunt que subijciuntur presupposita fide scripturarum de quibus in processu.

¶ Constat primo ex verbis priuilegij a Didaco Lopez de Haro concesso dicte ville era millesima trecentesima ⁊ trigesima octaua vbi littera/ que ayades complidamente el fuero de Logroño ⁊ vos mantengades por el en justicia y en derecho assi en homezillos y caloñas como el fuero de Logroño manda y ayades vuestros alcaldes y iurados y prouoste y escriuano publico y sayon vuestros vezinos y no otro ninguno por quien cumplades de derecho a todo home que vos lo quiere demandar con alçada para los alcaldes de Vermeo ⁊c. ⁊ statim subijcitur

⁊ otorgo vos que ayades por terminos desde/ vbi ponuntur extense termini limitati
eis assignati et vlterius terminis sic limitatis et assignatis sequitur in littera/ E do
y otorgo vos que ayades por vuestros vezinos los mis labradores que yo he dentro
destos terminos sobre dichos a vuestra vezindad ⁊ vltra ⁊ doy el mio monte de Ol/
largã en guarda del mio preuoste deste lugar que lo guarde assi como guarda el mio
preuoste de Vermeo el monte de Galdiz con calloña de cinco vacas y de vna preña
da y de vn buey.

¶ Ex quibus verbis iurisdictio concessa videtur in terminis ⁊ territorio assignato
dicte ville: primo quia etiam vbi generaliter seu simpliciter fuisset concessa iurisdi/
ctio dicte ville per consequens videtur ei cõcessa iurisdictio in terminis suis/ ad hoc
optimus tex. in. l. j. in. §. cum vrbem. ff. de officio prefe. vr. qui tex. ad hoc dubium est
valde notandus/ nam postquam Vlpianus posuit regulam quod cum princeps fi/
dei prefecti vrbis commisit quicquid intra vrbem admittitur ad eundem prefectũ
pertinet: subdit idem esse quo ad terminos vrbis ibi sed et si quid intra centesimum
lapidem admissum sit ad prefectum vrbis pertinet/ et sic est ibi casus apud omnes q̄d
commissa iurisdictione ciuitatis includitur comitatus. i. propriũ illius territorium/
nam territorium vrbis erat ex omni latere centum milliarium tam in mari quam in
terra vt ibi dicitur. et Bal. ibi singulariter. ij. colũ. satis ad propositum inquit quod
illud idem quod ibi disponitur in cõmissione simplici que ampliatur fauore publi/
ce vtilitatis: idem erit in donatione vt si aliquis donasset seu concessisset iurisdictio/
nem in villa aut castro cum iurisdictio sit indiuisibilis censetur etiam concedere in
territorio ville ita ꝙ curia accessoria sequitur principale argu. optimum in. l. si aque
ductus de contra. emp. cum duabus sequentibus ibi quia pars edium ad emptorẽ
pertinet. ¶ Et est ponderandus ille versi. sed si quis intra centesimũ lapidẽ iuncta. l.
fina. illius titu. ibi cum terminos vrbis exierit satis ad propositum ibi determinat
quod comitatus seu terminus alicuius ville seu vrbis probatur per terminos assig/
natos infra ab eo qui habuit potestatem terminandi inter comitatum ⁊ comitatũ:
nam ibi terminus comitatus vrbis Rome terminatur ad centum milliarium et sic
villa vel castrum quod est in comitatu alicuius ciuitatis sub ea ciuitate esse vr̄ nisi ha
beat speciale priuilegium ar. l. nulli. §. quod in vico. C. de epis. ⁊ cle. vnde licet verba
dicant vrbem nostram: tamen comitatus continetur vt ibi est casus: ⁊ magistraliter
Bar. ibi ponderat ad predicta illum tex. ¶ Sic in proposito cum dictus Didacus
Lopez de Haro assignauit terminos dicte ville ⁊ eidem iurisdictionem concessit
quicquid intra terminos subest dicte ville et in eisdem terminis iurisdictionẽ con
cessisse vr̄ et ad hoc propositum. d. §. cum vrbem. allegat Abb. in. c. Rodulphus de
rescrip. eum bene gustans. et idem Bar. in. l. vrbis. ff. de verbo. signi. sentit quod in
beneficijs appellatione ciuitatis venit totum territorium. ¶ Et ad hoc propositum
mihi videtur casus famosus in. l. pupillus. in. §. territorium. ff. de verbo. signifi. vbi
Pomponius iurisconsultus diffiniens territorium eleganter inquit/ territoriũ est
vniuersitas agrorum intra fines cuiuscunq̄ ciuitatis quod ab eo dictũ quidã aiunt
quod magistratus eius loci intra eos fines terrendi. i. submouendi ius habeãt. ecce
ergo iurisconsultum habuisse hoc pro presupposito et determinato ad magistratum
ciuitatis pertinere iurisdictionem intra fines et terminos suos et ab hac proprietate
verborum territorium vocari/ concessa ergo iurisdictione ciuitati vt habeat suos iu
dices et alios officiales ad iurisdictionem exercendam vt continetur in dicto priui/
legio eo ipso eis data potestas et iurisdictio censetur intra territorium et terminos

dicte ville. facit. d. l. nulli. §. quod si in vico. C. de epis. et cle. et. l. qd ex vico. ff. ad municipa. ¶ Inde est quod Joan. And. post Hostien. in. c. ex litteris. de iure patro. inquit quod villa et castrum sunt nomina vniuersitatem designantia que in se continent iurisdictionem/honorem/et districtum: ideo transeunt cum vniuersitate licet alias non transirent. l. in modicis de contra. emp. ¶ Hinc est quod per. d. §. cum vrbem. Pe. de Ancha. in regula accessorium de reg. iuris expresse firmat et fortius quod per concessionem castri videtur concessa iurisdictio etiam in territorio et per consequens videtur concessum territorium merum. n. et mixtum imperium videtur adherere administrationi quã ratione territorij quis habet. C. vbi et apud quos in inte. resti. post. l. fina. C. de fun. limi. l. quicunque. lib. xj. vtpote ei adiacens seu coherens. ff. de actio. emp. l. creditor. in. §. fina. vnde princeps concedendo castrum et territorium videtur concedere quandam vniuersitatem agrorum et qui concedit locũ cum suis finibus videtur concedere quicquid intra fines continetur. ff. de contra. emp. l. qui fundus. §. si fundus. et sic cum vniuersitas conceditur omnia etiam incorporalia veniunt. ff. de verbo. signi. l. princeps. vt Bal. late his fundamẽtis vtitur ad translationẽ iurisdictionis in. c. j. de capi. qui cur. vendi. in vlt. feudo. iij. et. iiij. colũ. preterea villa et territorium vnum totum cõstituunt inter fines certos positum vt in dicto. §. territoriũ. vnde hoc totum non debet diuerso iure censeri. ff. de vsuris. l. cũ quidem ne huius totius pars libera alteri ancillari videatur. ff. de libe. ca. l. duob9. et territorium castri subiacet castro. ff. de adoptio. l. si partem. et territorium habet se ad castrum seu villam quemadmodum accessorium ad principale quod apparet ex eo qui preficitur vni preficitur alteri vt in. d. §. cum vrbem: vbi imperator commisit vrbem prefecto pretorio et de territorio nil dicens tamen. l. arguit quod territoriũ eidẽ prefecto videtur esse commissum et sic tanquã accessorium sequitur principale. ff. commo. l. si vt certo. §. vsque adeo. Itẽ iurisdictio in territorio dependet ex iurisdictione in castro quasi a capite vnde id qd respicit vel includit principale respicit õne id quod dependet ab illo. l. j. C. de codi. preterea iurisdictio castri et territorij in se vna est et incorporalis et per consequens indiuisibilis. l. vna est via. ff. de serui. rusti. pre. vnde concessio iurisdictionis non est circa partem sed potius circa ipsam totam tam in castro quã in territorio. ff. quẽ ad. serui. ami. l. si stilicidi. §. fina. hec et alia fuerũt adducta a Bal. in. d. c. j. de capi. qui cu. ven. iiij. et. v. colun. ¶ Ex quibus fabricauit contra Oldra. conclusionem hanc quod si aliquis recognosceret se castrum retinere in feudum ab aliquo videtur recognoscere territorium et iurisdictionem territorij etiam in feudum retinere. ¶ Iuuat predictis quod Inno. singulariter dicit in. c. cũ ad sedem. de rest. spolia. quem sequitur ibi Abb. quod castro nihil est deputatũ qd sit eius pertinentia sed tamen ab hominibus et eorum statutis consueuit castris certum territorium assignari quod ibi in iurisdictione et datijs debeat responderi vnde cum petitur castrũ cum pertinẽtijs predicta sic castro deputata petita intelligũtur. ¶ Et sic habẽt isti Docto. iurisdictionẽ territorij alicuius ville pro pertinentia ipsi9 ville. vnde Bal. faciens mentionem de hac conclusione Inno. in. l. beneficium in. ij. colun. de consti. prin. inquit quod si princeps donat mihi iurisdictionẽ alicuius castri videtur omnem iurisdictionem donare et omnes reditus causarum ciuilium et criminalium pertinent ad me argumento. d. §. cum vrbem. sed si donat mihi ciuitatem videtur etiam comitatum et districtum donare et omnes pertinentias de quib9 loquitur Inno. in. d. c. cum ad sedem. hec ille. ¶ Alia plura ad hoc adduci possent sed videtur mihi vitio prolixitatis ascribendum esse quod plerique faciunt multipli-

cando cotas ⁊ similia coaceruādo qđ hodie plusquā facile est attēta vsq̄ ad nauseā comētantiū caterua/⁊ maxime hoc euitandū esset quando scribitur super negotijs determinādis in hac regali audiētia cum dñi auditores sint valde occupati in negotiorū arduissimorū diffinitionib⁹ vnde oportet tangere breuiter q̄ad rem faciūt nec in superfluis insistere. ❡ Unde ad huius primi articuli satisfactionē sufficiat commemorare iura illa per q̄ infertur eius decisio.d.l.pupillus.§.territoriū.d.l.j.§.cū vrbē.ibi si q̄d intra iūcta.l.fi.eiusdē titu.ibi cū terminos vrbis exierint sic est in episcopatib⁹.c.de zenodochijs de religio.domi.hec de primo. ❡ Scđo quia vltra predictam iuris dispositionē sunt in dicto priuilegio aliqua verba ex quib⁹ videtur iurisdictionē terminorū dicte ville a se cōcessam ibi/do ⁊ otorgo vos q̄ ayades por vr̄os vezinos los mis labradores que yo he dentro destos terminos sobredichos a vr̄a vezindad.Si ergo cōmorantes intra dictos terminos sunt vicini dicte ville ⁊ concessa fuit iurisdictio dicte ville ergo in omnes vicinos maxime quia ibi cōtinetur/⁊ ayades vr̄os alcaldes: ⁊ iurados: ⁊ preuostes: escriuano sayon vr̄os vezinos.l.in continentib⁹ de verbo.signi.per Bar.in.l.j.ff.ad municipa.glo.in.c.j.de vsur.li.vj.⁊ propterea dicitur territorium quia est spaciū terre iurisdictiōe munitū vt Bal.inquit in lib.feudorū titu.iij. ❡ Unde verba dictorū priuilegiorū valde inferunt ad cōcessionē iurisdictiōis in dicta villa ⁊ suis termīis imo in fortiorib⁹ terminis Bar.in.l.j.ff.de iuris.om.iudi.ad finē singulariter ad propositū inquit q̄ si princeps vel alius concederet alicui vniuersaliter vnū territoriū videtur ei cōcedere vniuersaliter iurisdictionē ex hoc quia sicut qui cōcedit rem singularē dicitur dominiū rei singulariter cōcedere.l.si ita in fi.de contra.emp.ita ille qui cōcedit vniuersale territorium videtur cōcedere iurisdictionē que est idē qđ dominiū alicuius rei particularis dicit hanc esse pulchrā ⁊ verā cōsequentiā/⁊ Bar.in.l.ij.in prin.de verbo.signi.inq̄t per.d.§.cū vrbē iūcta glo.in.d.l.ij.q̄ dicit qđ illa lex loquitur in beneficijs q̄ si imperator cōcederet mihi istā ciuitatē intelligitur cōcedere cū omni iurisdictione sua.facit.l.si quādo.C.de bo.vacan.hoc idē tenet Bar.post Jaco.de Are.in.l.si finita.in.§.ex hoc edicto.ff.de dāno infe.⁊ Bal.in.l.cū multa.C.de bonis.libe.inquit q̄ si castrū cōceditur alicui ab imperatore videtur ei cōcessum cū plenissima iurisdictione que describitur a territorio ⁊ hoc per.d.§.cum vrbem.⁊ per.l.ij.de fun.limi.li.xj.ex his decidit singulariter Ange.de Peru.in auct.de equali.do.in.§.aliū quoq̄ qđ si imperator per priuilegium concedit mihi vnum castrum cum certo territorio et etiam in castro ⁊ territorio concedit mihi merū ⁊ mixtum imperium si postea auget mihi territoriū licet nihil dicat de mixto imperio tamē extenditur ⁊ videtur cōcessisse in dicto augmēto iurisdictionem. ❡ Sed de exercitio iurisdictionis in dictis terminis constat dupliciter.Primo per plures scripturas/processus/sententias/executiones/⁊ alios plures actus iudiciales ⁊ extraiudiciales inducentes exercitium iurisdictionis de quibus latissime fit mentio in processu ⁊ per registra tabellionum ab anno dñi vsq̄ ad hec tēpora ⁊ per alias scripturas q̄ probare vidētur iurisdictionis exercitiū in dictis terminis a tēpore in memoriali.Proba̓t etiā per plures testes qui deponūt de antiquo tēpore de vsu ⁊ exercitio iurisdictionis in dictis terminis. ❡ Nec decisionib⁹ antepositis obstare videtur.l.ordinamē.de Alcala regis Alfonsi vbi tractatur ⁊ deciditur per q̄ verba videtur rex cōcedere iurisdictionē ⁊ de interpretatione priuilegiorū per q̄ verba in eis apposita videatur cōcessa iurisdictio q̄ro q̄r.d.l.loquitur vbi in priuilegijs nō esset cōcessa exp̄sse iurisdictio qđ in p̄posito vr̄ cessare attentis verbis priuilegiorū dicte ville concessorū vt ante probatū est. Scđo

q2 in .d.l. solū deciditur casus.s.qn̄ alicui esset cōcessa ciuitas per q̄ verba videtur cōcessa iurisdictio: in proposito est casus valde diuersus nam hic nō est nec ponitur in dubiū ꝙ sit cōcessa iurisdictio dicte ville de Bilbao nec sup hoc versatur .q. sed est dubiū ⁊ super hoc est lis ⁊ vertitur dubiū si cōcessa sit iurisdictio dicte ville seu ciuitatis si videtur cōcessa in termino ⁊ territorio dicte ville ⁊ sup hoc nō loqtur.d.l.et hoc videt decisum ꝙ sic per fundaméta ante allegata. Tertio q2.d.l.loqtur in regali cōcessione ⁊ inter subditos suos sed dicta cōcessio super qua est propositū fuit facta pri9 a.d. Didaco de haro ⁊ a filia sua. D. maria qui erāt dn̄i illi9 ꝓuicie de vizcaya nec in dicto termino recognoscebāt tunc tp̄is superioré nec regé castelle ⁊ per cōsequés remanet casus sub dispositiōe iuris cōis quo dispositū est vt cōcessa iurisdictione in villa videatur cōcessa in ei9 territorio sibi assignato/ité qd cōcessa ciuitate simpliciter videatur cōcessa iurisdictio ⁊ succedit illa singularis decisio Bar.in.d.l.j.ð iuris.om.iudi.ꝙ si princeps vel ali9 cōcederet alicui vniuersaliter vnū territoriū videtur illi cōcedere vniuersaliter iurisdictioné. Quāto magis in proposito vbi talia verba sunt in dictis priuilegijs apposita q̄ vidétur expressam cōcessioné iurisdictionis denotare. Quarto q2.d.l. etiā expresse disponit ꝙ etiā si in donatione ciuitatis aut ville donans nō dicat expresse qd cōcedit iusticiā sed dicat alia verba ex quibus videtur cōstare de intétione sua concedédi iusticiā puta q2 dixit qd in dicto loco nō ingrederetur merino ni sayon ni alcalde ni otro official/ aut alia verba de quib9 ibi qd videtur cōcessa iurisdictio ⁊ eā habebit donatari9. Sed in dictis priuilegijs multa verba sunt ex quib9 colligitur dicta intétio de quib9 ante dictū est. Quinto quia in alia.l.eiusdé ordinaméti incipiéti/ es nuestra voluntad/ cōtinetur qd iurisdictio ciuilis prescribitur contra regé.xl.annis:⁊ criminalis centū:⁊ ad vtrāꝙ magnam probationé habet dicta villa tā per scripturas quā per testes ⁊ etiā si tractaretur de prescribédo contra regé quanto magis in proposito vbi etiā si deficeret titul9 tractatur de prescribédo contra priuatos/vnde his cōsideratis dispositio .d.l. facit in fauorem dicte ville dato qd posset ad nr̄m casum extédi. ❡ Supradicta igitur faciunt in fauoré dicte ville de Bilbao ad fundandā intentioné suam quo ad iurisdictioné tā in dicta villa quā in termino ⁊ territorio sibi assignato. ❡ Deueniendū est nunc ad excludendū fundaméta actorū a quib9 primus iudex a quo videtur fundamentum pronūciandi assumpsisse contra villā/totū.n.principale motiuū eorū ⁊ iudicis pro eis pronūciantis est hoc/terra tota erat sua anteꝙ esset aliquid dicti dn̄i de vizcaya cui ipsi se subiecerūt ⁊ quandā parté terre ei concesserūt in seruitiū in qua ipse fecit edificare dictā vsllam ⁊ alias villas illi9 comitat9/⁊ q̄les cōcedio su iurisdicion distincta ⁊ apartada sin parar periuyzio alos hijos dalgo en sus terminos y amojonado y q̄ las otras villas del condado mas y menos antiguas no tienen iurisdicion alguna fuera delos muros/⁊ sic presupponit hec fundaméta vt potissima ⁊ principalia dictus iudex a quo: que non videntur obstare sequentib9 fundamentis: primo quia hec presupposita non sunt probata concludenter nisi ab auditu quorundā non tamé per aliquā scripturā antiquā nec per testes eo modo concludétes ⁊ deponétes qd tanꝙ factū antiquū sit probatū eo modo quo a iure sit necessariū: imo ipsi voluerunt probare qd cuidam noīe don Suria filio regis Scocie ipsi dederunt quandam partem terre in qua se substétaret nec hoc probauerunt si iste dimisisset successores aut qui essent aut si deuenit ad aliquem hec pars terre nec fecerunt articulum quo modo deuenit ad dictū Didacū Lopez de haro qui noīabatur señor de vizcaya/cū ergo reperiam9 a ducétis añis ⁊ plus ꝙ dict9 Didacus Lopez de haro noīetur dn̄s

de vizcaya ⁊ talis eſt fama qȯ eſſet dñs illius terre ⁊ ſic tractabatur vt dñs ⁊ ab eo vt a dño deuenit dicta terra ad heredes ⁊ ſucceſſores ſuos vſqꝫ ad reges caſtelle vt conſtat ex inſtr̄is ⁊ priuilegijs a dicta villa productis bene ⁊ cōcludenter ꝓbatur illū eſſe dñm illi⁹ terre.l.ꝓprietatis dominiū.C.de ꝓba.l.ſi arbiter.ff.de proba.c.quid per nouale de ver.ſigni.l.at qui natura in.§.cū me abſente.ff.de nego.ge. per que inquit Bal.in.d.l.proprietatis. qȯ per famā vt ita dixerim preſcriptā probātur dominia de quorū principijs nō ſtat memoria ꝙ ſcd̄m eſt maxīe virtutis in vniuerſalibus dominijs puta regū:comitū:⁊ in territorijs ciuitatū. Itē ex dictis priuilegijs ſucceſſiue datis a tp̄e dicti Didaci de Haro in quib⁹ ſe ipſe ⁊ ſucceſſores vocātur dñi illi⁹ terre ⁊ cōtinuo ſunt habiti eorū ſucceſſores ꝓ dñis vt cōſtat notorie a dicto tp̄e vſqꝫ nūc ⁊ percipiēdo fruct⁹ ⁊ redit⁹ tanq̄ȝ dñi cui dubiū niſi qȯ probatū eſt dñium illius terre pertinere ad dictū Didacū.l.indicia.C.de rei ven.l.cū ſuper.eo.titu.cū vulgarib⁹.⁊ Bal.ibi exēplificat notabiliter in his dominijs antiquiſſimis ⁊ Inno. in.c.veniēs de v̄bo.ſig.⁊ Bal.optime in auct.quas actiōes.C.de ſa.ſan.eccle.ſi.col. facit tex.nota.in.l.pōponi⁹.ff.qui.mo.vſu.ami. in factis.n.antiquis nulla eſt melior probatio q̄ȝ inſtrumentorū vt dicit tex.nota.⁊ ibi Bal.in.l.celſus.ff.de proba. optimus tex.in.c.cū cauſam.eo.titu.cū ergo in dictis antiquiſſimis priuilegijs dicātur ⁊ vocētur dñi illi⁹ terre dict⁹ Didac⁹ Lopez ⁊ ei⁹ ſucceſſores ſatis ꝓbatur dominiū eorū cum ſit eorum poſſeſſio cōtinuata iam ſunt anni.cc.vnde Bal.ex predictis inferebat in.l.cū aliquis.C.de iure delibe.ꝙ in ātiquiſſimis per inſtrumēta antiqua probatur ius qꝛ per illa probatur cōis opinio que habetur pro veritate ſecundū eū ⁊ dicuntur antiquiſſima que excedunt hominū memoriā: hec.n.probatio validior debet eſſe quā teſtis quidā de auditu qui parum concludunt ⁊ referunt ſe ad quaſdam chronicas dicte prouincie que nō ſunt in hoc ꝓceſſu ꝓducte/ ⁊ ſi ꝓducte eſſēt non probarent ſi non eſſent approbate ⁊ eis daretur fides ab antiquis. Bar.in.l.j.ſi cer.pe.Abb.⁊ alij in.c.cum cauſam de ꝓba. ¶ Imo intentio ſua manifeſte in hoc cōuincitur ex his que ipſi dicūt iūcto eo qȯ apparet ex notorietate facti dicūt.n.ipſi ꝙ dederūt dño curie certam partem terre in qua dictas villas edificaret ⁊c. nam ſi ſic eſſet ⁊ nō plus ipſe nō fuiſſet eorum dñs nec ipſius vaſalli nec haberet dominiū ſuper eos cuius cōtrarium eſt cū dictus Didacus Lopez de haro eſſet eorum dñs: ⁊ ſic vocabatur ⁊ ipſi ſui vaſalli: ⁊ eius dominium ſucceſſiue continuatum eſt in ſucceſſores ſuos vſqꝫ ad hec tempora quibus reges caſtelle ſunt dñi ⁊ ſucceſſores.

¶ Scd̄o qꝛ dictus Didac⁹ Lopez de haro tempore quo cōceſſit dictum priuilegium dicte ville dicit ꝙ illud cōcedit/cō plazer de todos los vizcaynos/⁊ ſic videtur ꝙ ipſi conſenſerūt in dicta cōceſſione ⁊ dicta verba cū antiquiſſima poſſeſſione magnam inducunt probationē qȯ ſic eſſet verū vt ipſe teſtatur cū eſſet homo magne auctoritatis.c.j.de loca.xcvij.diſt.nobiliſſimus.C.de ſumma tri.⁊ fi.ca.l. liqueat in fine maxime cum eſſet dñs nō recognoſcēs ſuperiorē in dicta terra ar.c.litteris.de proba.in clemē.vnde Bal.elegāter in.c.cū nobis de teſti.inquit ꝙ dicta clemētina lr̄is.loquatur in papa habet locū in rege nō recognoſcēte ſuperiorē in regno/idē in prefecto pretorio.l.j.§.bis idē de offi.pre.pre.ff.⁊ idē vult Bar.in extrauagāti ad reprimēdum in v̄ſi.in figura iudicij in fi.qȯ dicta clemē.habet locum in imperatore.

¶ Tertio qꝛ certū eſt qȯ rex in oībus locis ſui regni habet fundatā intentionē ſuam quo ad iuriſdictionē cū iuriſdictiones ſint ex his q̄ numerātur inter regalia.c.j.que ſint rega.in vſi.feu.⁊ ſic diſponūt leges regni ⁊ ſic videtur qȯ cū dictus Didacus de haro eſſet dñs illius terre non recognoſcens ſuperiorē in ea habeat pro ſe fundatam

intentionem suam quo ad iurisdictionem in dicta terra/nam isti domini qui in terris suis non recognoscunt superiorem censentur quodammodo principes in terra sua vt vult Bar.in.l.relegati.ff.de penis. dicens quod ciuitates Italie non recognoscentes superiorem sunt sibijpsis principes.idē tenet in.l. hostes de capti.ꝛ post. reuer.et in.l.ij.de iure fis.ꝛ alijs locis/ꝛ Bal.in.l.receptitia de consti.pe. inquit qḋ comes in suo comitatu assimulatur principi.

¶ Quarto quia ipsi fatentur qḋ transtulerunt in dominū curiam certā partē terre in qua construeret ꝛ edificaret dictā villā siue alias quas edificauit ꝛ sic ei concesserunt vniuersaliter territoriū ꝛ terminos vniuersaliter per quod visi sunt concessisse iurisdictionem vt Bar.inquit in.d.l.j.ff.de iu.om.iudi.ꝛ concludunt alia fundamēta de quibus ante dum probaui quod concessa ciuitate videtur cōcessa iurisdictio in ea ꝛ eius territorio/ꝛ est bonum argumentum in.l.ij.§.nouissime ꝛ.§.deinde.ff. de ori.iuris ꝛ in.§.sed quod principi insti.de iusti.ꝛ iu.ibi popul⁹ ei ꝛ in eum oēm potestatem transtulit/constat etiam hoc nam si non fuisset iurisdictio dicti Didaci Lopez de haro non potuisset concedere dicte ville iurisdictionē tamen cōcessit nec ipsi super hoc nullā mouerunt litē sicaut est fatendū esse suā aut eam sibi trāstulisse.

¶ Infertur ex predictis quod cum dictus Didacus de haro fuisset dominus dicte terre ꝛ sic presumatur ex tam antiqua possessione continuata et non recognoscens superiorem in dicta terra habet fundatam intentionem quo ad iuridictionem melius quā partes aduerse que fundantur in quibusdam fabulis.

¶ Infertur etiam quod ipse concessit iurisdictionē dicte ville quo ad eius vicinos etiam intra terminos ꝛ territorium sibi ab eodē signatum sine vlla distinctione qua iurisdictione vsa est dicta villa a tempore immemoriali.

¶ Item ad hoc coadiuuandū est nunc probatum ꝙ alie ville eiusdem terre a dicto domino edificate habent etiam iurisdictionem intra terminos suos/ex quibus conuincuntur de mendacio presupposita que fecit primus iudex a quo ad fundandam suam sententiam. ¶ His sic presuppositis circa prescriptionem contra dictam villā de Bilbao non oportet insistere nam de titulo dicte ville ad dictam iurisdictionem ante dictum est. Constat etiam de possessione dicte iurisdictionis a tempore immemoriali continuando semper suam possessionē per exercitiū iurisdictionis in actibus iurisdictionem concernentibus vt late est probatum per testes ꝛ instrumenta.

¶ Hoc presupposito sequitur quod partes aduerse non potuerunt prescribere contra dictam villam dictam iurisdictionem. Primo quia cum hoc sit ius incorporale requirebatur scientia ꝛ pacientia ville.l.j.ꝛ.ij.C.de serui.ꝛ aqua. sed paciētia dicte ville cessat cum ipsa semper sit vsa iurisdictione imo constat de impacientia per cōtradictionem ꝛ prohibitionem dicte ville vt testes dicunt quando ad notitiā ville deueniebat. ¶ Unde cū dicta villa semper possedit cōtinuando semper possessionē non potuit cōtra eā procedere prescriptio per actus factos aliquādo ab aduersis partib⁹ cum sine possessione non potest procedere prescriptio.l. sine possessione de vsucapio. c.sine possessione de regu.in.li.vj.imo sola naturalis non sufficit ad prescribendum secundum glo.in.c.causam de prescrip.nam contra ciuiliter possidentē non prescribitur.l.male agitur.C.de pres.xxx.anno.de quo Bar.singulariter in.l.iij.§. ex contrario.ff.de acqui.posse.quanto magis quia dicta villa semper possedit ciuiliter ꝛ naturaliter continuando semper suam possessionē quā potuit continuare etiam per violentiā eam defendēdo ꝛ partes aduersas prohibēdo interrumpendo quācunꝙ prescriptionem.l.naturaliter de vsucapio. ¶ Imo dico ꝛ hoc est valde notandū quod

dicta villa de Bilbao exercendo iurisdictioné in vno actu retinuit ⁊ cõseruauit in/tegram iurisdictioné nam licet ad acquirendũ iurisdictioné si aliquis vtatur iurisdictione in vno actu in illo solo actu ⁊ non plus prescribit tamen si ei pertinet iurisdictio quo ad illam retinendã ⁊ non perdendã si in vno actu vtatur iurisdictione retinet iurisdictioné in omnibus integrã/sic eleganter decidit Bar.in.l.ij.§.hoc interdicto.ff.de iti.actuq́ priua.⁊ ex his ⁊ alijs vulgarib⁹ videtur repulsa pscriptio imo magis videtur dictã villã prescripsisse contra parté aduersam dato q́ haberet fundatam intẽtioné de iure in dicta iurisdictione cũ a tẽpore immemoriali possederit dictam iurisdictioné habens tam iustã credulitaté ex dictis priuilegijs qđ videtur limitare Inno.in.c.dilectus.de cape.mona.nisi alius possederit vide eum ad litterã conclusionem Bar.tenet Pau.de Cast.in.l.imperiũ de iuris.om.iudi.quia semper presumitur pro eo qui probat antiquioré possessioné.c.cũ ecclesia.de cau.po.⁊ pro. ⁊ probando antiquiorem possessionem/alia possessio secunda presumitur clandestina respectu antiquioris cum duo insolidum possidere non possunt.l.iij.§.cõtrario de acqui pos.facit.c.licet causam.de probatio.⁊ quando vterq́ probat equalem possessionem prefertur qui habet iustum titulum vt in interdicto vti possidetis/dicitur vt in.d.c.licet causam.tenẽt omnes in.l.j.C.vti posside.facit.l.fi.C.de edi.di.adria.tollen.ista sunt que in fauorem ville de Bilbao facere videntur ea subijciendo semper determinationi ⁊ correctioni melius de iure sentientis. Roderic⁹.

¶ Allegatio septima.

Habito pro cõstanti quod locus d̃ Herrera semper fuit dela merindad de Palẽçuela ⁊ eius iurisdictioni subiecta ⁊ Almirãdus eam diuisit ⁊ separauit ⁊ fecit donationem iurisdictionis dño Sancio si hoc potuit facere in preiudiciũ dicte ville de.P.

¶ Ad partem negatiuam quod non possit facit Primo generale principiũ habẽs alicui non posse auferri ius suum etiam a principe sine causa maxime acquisitum de iure gentium vel naturali vulgaria sunt principia.

¶ Secundo vrget elegans conclusio Bal.in.l.j.ff.de consti.princi.vbi equiparans iurisdictionem perpetuam ⁊ propriam dominio infert quod sicut princeps nõ debet alicui auferre dominium sine causa ita nec propriam iurisdictionem licet commissam vel precariam sic.l.iudiciũ soluitur.ff.de iud.mouetur ex tex.singulari in.l.qui furere.ff.de sta.homi.ibi ⁊ magistratũ ⁊ potestatem retinet sicut ⁊ dominium rei sue que lex secundũ Bar.ibi post Guill.de Cu.probat q́ dominium ⁊ iurisdictio equiparantur. ¶ Ad propositũ si iurisdictio propria non debet auferri sine causa sicut dominiũ dato quod princeps concessisset locum de Palençuela antecessoribus Almirandi cum iurisdictione:territorio:⁊ pertinentijs ⁊c.tamen iurisdictionem propriam quam dicta villa habebat super dicto loco de Herrera nõ abstulit sibi ⁊ per consequens non transiuit in dominium legatarij si ergo non abstulit a villa nec concessit donatario dicte ville vnde non potuit ipse donare nec auferre a dicta villa qđ suũ propriũ erat ⁊ non dñi. ¶ Tertio ꝓbatur in.c.j.de capi.qui curi.vẽ.vbi est casus qđ si aliquis capitaneus in curia sua vendidit beneficiũ militibus ⁊ postea vendidisset curiam non habita mentione de beneficio in ea existente dato militib⁹ dicit

tex. q beneficiũ non continetur in venditione ⁊ per illũ tex. dicit Bal. ibi in .j. colun. quod vendita curia ipsum ius vasallorũ non videtur venditũ. Preterea Bal. post Jaco. Bu. mouet. q. in. d. c. j. in. ij. col. vsi. ⁊ est sciendũ. queri tenim non reuocando in dubium potestaté condentis si alicui concessa est ciuitas vtrum videntur cõcessa molendina ⁊ alia bona propria ipsius ciuitatis ⁊ multis hinc inde allegatis conclu dit q si talia bona sunt in dominio concedentis sicut ipsa ciuitas bene transeũt secus si ad ipsam ciuitaté pertinebant iure priuato vt probat glo. in. l. inter publica. ff. de verbo. signi. ergo si presupponimus iurisdictioné dicti loci de M. esse propriam dicte ville de. P. ⁊ ad eam pertinere perinde videtur qd concessa seu alienata dicta villa de pa. antecessori Almirandi non fuit in eum translata dicta iurisdictio tanquã propria dicte ville. Ad hoc faciunt plura fundamenta ibi adducta per Bal. ad probandum hanc conclusioné / ⁊ hec conclusio tendit ad inualidandã donationé ⁊ propri⁹ ad illam non presumendã ex defectu voluntatis cõcedentis facit tex. in. c. pastoralis de do. vbi donatio non censetur facta nisi iuris quod quis habet in re. ergo in re. ergo in donatione seu alienatione facta per regé ville de pa. non videtur donata nec cõcessa iurisdictio propria ad ipsam villã pertinens in dicto loco de. M. Preterea concessio principis semper debet intelligi ⁊ interpretari sine preiudicio alterius: ergo etiam si princeps donauit villã intelligi debet sine preiudicio suo ita q non videãtur sibi auferri illa que sibi pertinét ergo cũ sibi pertinebat iurisdictio dicti loci de. M. non videtur sibi ablata nec alteri cõcessa. l. j. §. si quis a principe. ff. ne quid in lo. publi. ⁊ nunquã princeps presumitur velle preiudicare iuri tertij de quo non facit mentionem. c. super eo de officio delega. ⁊ ibi Abb. dicit esse casum notabilem ad illam conclusionem Inno. in. c. cum dilectus. de donatio. qd vbi priuilegium preiudicat iuri tertij debet stricte intelligi ⁊ interpretari. ¶ Ex supradictis videntur inferri duo. Primo quod si princeps concedit comiti villam non videtur ei concedere nec trãseunt in dominiũ suum bona propria ipsius ciuitatis nec iurisdictio sua propria ⁊ sic ex defectu voluntatis concedentis comes non habet dominium in dicta iurisdictione si non habet ergo non potest donare nec a dicta villa auferre.

¶ Secundum infertur ad inualiditatem ex defectu potestatis concedentis cum eo modo quo princeps non potest alicui auferre dominium ita nec iurisdictionem propriam / si ergo iurisdictio erat propria dicte ville non potuit eam auferre ergo nõ fuit translata in dominium donatarij vt dixit eleganter Bal. in. d. l. j. idem Bal. in. d. c. j. de capi. qui. curi. ven. in. iij. colun. in decisionem questionis loquédo specifice in iurisdictione dicit quod videtur concessa ⁊ translata in marchionem illa iurisdictio que erat sub potestate concedentis. ¶ Sed cum in casu nostro saltem prima iurisdictio dicti loci de. M. residebat apud villam de pa. illa non videtur sibi ablata licet transiret in potestatem alterius domini / item quia priuilegium alicui cõcessum etiã si habeat clausulas generales nõ intelligitur per hoc derogatum iuri reipublice. l. iubemus nullam ⁊ ibi per Bal. C. de sacro san. eccle. cum alijs vulgaribus.

¶ Ad partem contrariam. s. quod Almirandus potuit dictam iurisdictionem concedere ⁊ donare in preiudicium dicte ville de pa. faciunt sequentia. ¶ Primo quia omnes iurisdictiones regulariter pertinent ad regem in regno suo nam hec sunt regalia. casus est in. c. j. que sunt rega. nam omnis iurisdictio ⁊ destrict⁹ apud principem est ⁊ omnes iudices a principe administrationé accipere debent vt ibi Doc. facit tex. in auct. de defen. ciuita. per totũ ⁊ sic cum oés iurisdictiones sint regis dicit Bal. in. d. c. j. non posse vendi de iure romano ⁊ lege regia populus transtulit hanc

potestatem creandi iudices in principem.l.j.§. his cunabulis.ff. de offi. pre.C. de vete.iu.enu.l.j.ꝛ princeps est iudex iudicũ in aucten.constitutio que de di .§.j.l.fi. C.de legi.l.ij.ff.de adoptio.vulgata sunt hec. ¶ Si ergo omnes iurisdictiones sunt sub potestate regis princeps qui concessit villam de Palençuela cum omnimoda iurisdictione ꝛ territorio ꝛ pertinentijs ꝛc. bene potuit concedere iurisdictionem quã habebat palençuela in quécunq; locum ꝛ sic vtramq; transtulit in dominiũ Almirandi donatarij ꝛ Bal.eleganter in.l.qui se patris in.jx.colun.C.vnde liberi.in illa questione vtrum princeps posset reuocare priuilegium suum vel ab antecessoribus concessum concludit quod nõ si concessisset propter pecuniam vel seruitium. Sed fallit secundum eum in concessione seu priuilegio alicuius iurisdictionis alicui cõcesse nam cum in tali iurisdictionis concessione auctoritas principis intelligatur reseruari ꝛ nisi eius auctoritate non potest exerceri cum in eo resideat suprema potestas inseparabilis ergo potest reuocare.vnde infert quod potest iurisdictiones aliorum supprimere ꝛ non solum singularium personarum sed etiam ciuitatum ergo iurisdictionem pertinenté ad dictam villam de Palençuela in dicto loco de Herrera potuit rex auferre sibi ꝛ transferre in eum cui donauit dictum locum de palençuela ergo si fuit donatarij potuit nunc dictus Almirandus donatarius eam donare.

¶ Preterea quando villa de palençuela erat regalis corone licet locus de Herrera esset subditus iurisdictioni dicte ville tanquam capiti de merindad attamen iurisdictio ꝛ magistratus ꝛ alij officiales erant regis ꝛ sic presumitur a iure cum omnis iurisdictio ꝛ potestas exercendi ꝛ creandi iudices residet in rege vt tex.dicit vbi supra ꝛ translata fuit hec potestas a populo in regem ꝛ sic licet incole siue vicini dicti loci de Herrera fuissent ad iudicium in dictam villam de palençuela adhuc non stabat nec residebat iurisdictio apud dictam villam sed apud regem ꝛ eius magistratꝰ ꝛ officiales nam iurisdictio in loco seu territorio est materialiter ꝛ passiue. Sed formaliter ꝛ actiue est in magistratu quia sicut merum imperium est in furca per modũ signi ita est in loco iurisdictio. Item suppositiue sicut dominium ꝛ seruitus est in predio vel potest dici esse in loco.i.inherere loco sed in personam iudicantis est exercitiue nam iurisdictio in persona iudicantis est sub predicamentis agere sed in loco seu territorio est sub predicamento vbi vel situs vt inquit Bal.in.l.j. in.§. in initio. in.ij.colun.ff.de officio prefe.vr.ꝛ sic princeps suam iurisdictionem cõcedere potuit ꝛ donare/cum ergo alienauit dictam villam de palençuela ꝛ etiam eius iurisdictionem per consequés potuit alienare iurisdictionem quam dicta villa habebat super aliquo loco cum principaliter residebat sub eius potestate scilicet regis.

¶ Preterea dato etiã qđ iurisdictio dicti loci de.H.pertineret ad dictã villam de pa.potuit Rex eam sibi auferre/ꝛ in dominium alterius transferre cum potuit candem villam alienare vt fecit/ergo illa que ad villam pertinebant maxime iurisdictionem nam princeps potest alienare ꝛ donare id quod est alicuius ville seu reipublice vt est casus ꝛ ibi Bal.in.l.sacra in.§.sciendum.ff.de re.diui.Itẽ quod platea seu quelibet alia res reipublice posset per principem alienari:donari:seu concedi alicui militi seu alij cuicunq;.est tex.nota.ꝛ ibi Bar.in.l.j.ff.ne quid in loco publi.post prin. ꝛ in.l.prohibere in.§.plane.ꝛ ibi notanter Bar.ff.quod vi aut clam.ꝛ de via publica.l.viam publicã.l.continuꝰ.in.§.cum quis.ff.de verbo.obliga.l.Celsus.in prin. ff.de contra.emp.probatur in.c.abbate sane.de re iudi.li.vj.licet sit casus aliqualiter diuersus. ¶ Hec ꝛ alia ad propositũ adduci possent ad fundandã potestaté cõcedentis.s.quod quemadmodum Rex potuit concedere dicto militi villam de Palen-

çuela vt fecit sic eodem modo potuit in eum transferre iurisdictioné ad dictã villam pertinentem in dicto loco de herrera. ¶ Sed subest difficultas maior que est volũtatis.s.si eo tempore quo Rex donauit dictam villam de pa.si per consequens transiuit in dominium dicti donatarij iurisdictio dicte ville coherés in dicto loco de herrera iuuaret nimis in decidendo instrumentum donationis seu mercedis dicte ville facte antecessori dicti Almirandi. Sed considerato qđ erat in forma communi.s. quod donat rex illam cum vasallis:terminis:iurisdictione:iuribus:ꝛ pertinétijs ꝛc. videtur dicendum quod sic ꝛ ad hanc opinionem iuuabunt sequentia/ primo facit tex.singularis in.l.j.in.§.cum vrbem.ff.de officio pre.vr. vbi est casus quod si princeps vrbem fidei alicui⁹ cõmittat videtur eidé cõmittere quicquid intra vrbem est ꝛ etiam id qđ intra centesimum milliarium extra vrbem admissum sit vnde est ibi casus secundum Bar. quod si alicui princeps committat vrbé videtur cõmittere comitatum vrbi coherentem/vnde infert Bar. ibi in .ij. colun. satis ad propositũ quod si princeps concedat alicui castrum videtur eidem concedere iurisdictionem castro adherentem qđ satis infert in proposito ꝛ fuit ante dictum Guill. de Cu. infert etiã qđ si legatur granũ qđ est perusij sub isto legato venit granũ qđ est in comitatu tanꝗ quid accessoriũ ꝛ castro coherés/ꝛ Bar.in.d.§.in initio.d.l.pe.de offi.pre.vr. dicit ibi esse casum qđ cõmissa alicui iurisdictione ciuitatis includitur comitat⁹.i.propriũ illius ciuitatis territoriũ secundũ eum ꝛ ibi etiã in.ij. colũ. dicit qđ licet ille tex. loquatur in simplici cõmissione que ampliatur fauore publice vtilitatis tamen idem erit in donatione per regé alicui facta in qua non cõsistit vtilitas propria vt si donet alicui castrũ videtur eidem donare territoriũ castri quia cum sit concessa in castro ergo in territorio tanꝗ coherens castro vnde tanquã quid accessoriũ sequitur principale ar.l.si aque ductus de contra.emp.idé Bal.in.l. beneficiũ .ff. de consti. prin. ij.colun.dicens quod si princeps donat mihi ciuitatem videtur mihi donare comitatum ꝛ destrictũ ꝛ omnes pertinentias dicte ciuitatis ꝛ tam in terra quã in mari/ ergo donata palençuela videtur etiam donatum quicquid ei erat coherens/ sed cum iurisdictio dicti loci de Herrera erat coherens dicte ville per cõsequens trãslata fuit in donatarium. Optimus tex.in.l.si quando.C.de bo.va.li.x. ꝛ Bar. ibi infert ex eo quod si aliqua res conceditur alicui per principem integro statu videtur ei concedere cum pertinentijs omnibus ꝛ cum omni iure ad dictam rem pertinente/ idem Bal.in.l.cum multa.C.de bonisꝗ libe. ꝛ Bar. in.l. vrbis appellatione de verbo.signi. Moderni in.c.Rodulph⁹ de rescrip. ¶ Optime seruiũt pulchra vba Inno. in c.cum ad sedem.paulo post principium de resti.spolia.postillans partem in pertinentijs dicit quod pertinentiarum nomine illa tantum intelliguntur que statuto vel consuetudine vel lege deputata sunt vt accedant post multa exempla subdit hec verba castro autem nihil corporale nouimus deputatum a iure quod sit eius pertinens sed tamen ab hominibus ꝛ eorum statutis consueuit ꝛ castro certum territorium assignari quod sibi in iurisdictione ꝛ datijs debeat responderi. verba sunt que habent pondus in proposito. ¶ Ergo si princeps donasset militi castrum seu villã cum pertinentijs videtur nomine pertinentiarum comprehendi id quod erat subiectuȝ dicte ville ratiõe iurisdictionis / ergo cũ dicta villa de pa. fuit a rege donata cum iuribus ꝛ pertinentijs videtur etiam in dominiũ donatarij trãslata iurisdictio dicte ville competens super loco de Herrera tanquam pertinentia dicte ville ¶ Preterea Bal. recte considerat⁹ in.d.c.j.de capita.qui cu.vé.fundat hãc parté in quantũ in.ij.colun.videtur cõcludere qđ si imperator cõcedit mihi castrũ cũ pertinentijs suis

⁊ iuribus etiam videtur concedere molendina dicti castri tãquam accessoria castro quod satis probat ibi glo. nota. idem dicit in .iij. col. quod sub tali concessione iurisdictiones que pertinebant ad ipsum concedentem videtur esse translate/ idem dicit in molendinis si erant in dominio concedentis sicut ipsa ciuitas. Sed quia iurisdictio dicti loci de. M. dato quod esset de dicta villa erat sub potestate regis ergo ⁊c. Et sic predicta concludunt potestatem in rege ⁊ voluntatem.

¶ Habito igitur pro vero quod locus de. M. esset iurisdictionis de pa. si rex potuit alienare villam de pa. et omne sibi pertinens quod fecit ⁊ fuit visus facere remanet quod ille cui fuit donata pa. fuit factus dominus eius ⁊ totius iuris sibi pertinentis per consequens dicte iurisdictionis. Si ergo fuit eius dominus per cõsequẽs Almirandus qui cum esset dominus dicte iurisdictionis potuit illam diuidere et separare a dicta villa de pa. et donare illam tanquam suam ⁊ eius dominij sicut rex dominus dicte ville illã poterat dare vel alienare ⁊ diuidere a dicta villa nam princeps potest diuidere ⁊ separare prouintias ⁊ iurisdictiones vt est tex. in .l. si eadem de offi. asse. sicut diuiditur ex causa vnus episcopatꝰ in duos vna perrochia in duas ⁊ idem in vna prebenda. c. ad audientiam de eccle. edifi. de preben. vacante/ cum ergo rex potuit diuidere dictam iurisdictionem ⁊ illam separare a villa de palençuela apparet quod idem potuit facere ille cui fuit facta donatio dicte ville de pa. cum omne ius fuit translatum in eius dominium/ ad quod facit pulchra doctrina Joã. Andr. in addi. ad Specu. in titu. de cẽsi. in addi. magna. incipiẽti per hanc. l. ⁊ per. l. j. quasi ad finem in versi. extat alia questio de castro. vbi concludit quod si aliquis locus vel villa subiecta alicui ciuitati que villa habet territorium certum infra quod quidam nobiles possessiones latas habentes fecerunt quamplures domos que per colonos ipsorum habitabantur. ⁊ est facta parua villa ciuitas imponit dicte ville certa paria bouum vel certum numerum personarum ad certas operas faciendas de his imponunt ille de villa partem illi villule. illi dicunt quod nolunt cum illis communionem habere sed esse volunt sub ciuitate dicit iudicatum contra villulam. ex quo constat quod in ipsius castri vel ville territorio facta est nec expedit aliud probare quam territorium. subdit ⁊ in hoc facit quod si ciuitas vel dominꝰ castri vel ville propter loci distantiam vel hominum excrescentiam vellet illam nouam villam cum suo territorio facere hoc posset ⁊ tunc secunda esset exẽpta a prima sicut de prouintia diuisa dicitur de offi. asse. l. si eadem. ecce igitur ꝙ dominus alicuiꝰ ciuitatis vel ville potest locum vel villam ciuitati vel ville subiectam diuidere ⁊ eximere a subiectione ⁊ dominio suo. Idem Bar. in dicta. l. prohibere in. §. plane. ff. quod vi aut clã. vbi satis ad propositum dicit quod princeps potest concedere seu alienare bona que sunt alicuius reipublice ⁊ idem potest ille cui princeps concesserit ⁊ est ibi casus expressus ibi sed et si a principe vel ab eo cui princeps hoc ius concedendi dederit vbi casus quod sicut princeps potest alienare illud quod erat alicuius reipublice idem potest ille cui a principe hoc concessum est. Sed cum rex donat alicui comiti villã cum pertinentijs concedit vt possit facere libere de eo quod voluerit vt de propria re poterit alienare illud qõ ad dictã villã pertinebat sicut rex posset. Rodericus.

Ex duobus fundari videtur ius ecclesie Carthaginensis circa loca sibi donata a rege Sancio .s. oria cantoria: maxacar: et alia in dicta donatione contenta.

¶ Primo ex dicto priuilegio et donatione facta dicte ecclesie .s. episcopo et capitulo in augmentum episcopatus de dictis locis que eidē donauit et concessit dictus rex Sancius vt illa haberent quando ab infidelibus caperentur et sic redirent in dominium christianorū vt hoc latius in dicto priuilegio continetur concessu era millesima trecentesima trigesima/dicta enim donatio fuit valida dato quod illa loca tunc temporis essent ab infidelibus occupata. Inno. quartus hoc declarat in .c. abbate sane de re iudi. lib. vj. vbi singulariter littera ad propositum donatio valida existebat quamuis illa sub Sarracenorum tunc existerent potestate quia sub conditione fuere donata videlicet si ad manus fidelium deuenirent et salubre erat tempus expectare quo illa christianorum dominio subderētur et loquitur papa ibi de quodam loco de rosellis qui fuit donatus a rege Aragonie hospitali sancti Joānis eadem forma que continetur in dicto priuilegio regis Sancij: hec eadem fuit Pomponij sententia in .l. fi. ff. de actio. emp. et ven. ibi in hostium potestate/sic etiam potest legari illud quod est apud hostes propter spem recuperationis .l. id quod de lega. .j. l. ab omnibus in .§. etiam eo. titulo.

¶ Uerum est quod hec iura ciuilia loquuntur vbicunque illud quod est apud hostes et infideles aliquando fuit nostrum et sic ratione spei postliminij valeret eorum donatio seu promissio. Sed vbi nostra nunquam fuissent sed semper in hostium potestate non valeret illorū donatio seu promissio/casus est in .l. liber homo. ff. de ver. obliga. que iura sic concordantur ab Accur. in .d. l. fina. et in .l. liber homo. ¶ Inde est quod papa qui concessit regnum Iherusalem regi Carolo et suis successoribus hoc licite potuit cum illud regnum iam fuit nostrum licet modo ab hostibus sit occupatum vt firmat Bar. in .l. liber homo. ¶ Infert etiam quod papa et imperator possunt concedere regibus nostris regna que tenentur per sarracenos que iam fuerunt nostra secundū eum in .l. fi. hec etiam approbat idem Bar. in .d. l. id quod. quē ceteri sequuntur. ¶ Ex his sumunt argumentum Bal. et Ange. in .d. l. id quod. quod papa possit constituere episcopatum in terris sarracenorum que aliquando fuerunt nostra alias secus. ¶ Ad propositum dico antedictam distinctionem obtinere vbi simpliciter fuisset donatus aut promissus locus qui esset apud infideles. Sed vbi esset donatus sub hac conditione .s. si quando ad manus fidelium deuenisset vt fuit in proposito indistincte valet talis donatio non facta dicta distinctione an aliquando fuissent christianorum vel ne/iste est casus singularis in .d. c. abbate sane. per quē singulariter limitantur dicta iura liber homo/secūdum Bar. in .d. l. id quod. et in .d. l. liber homo. ¶ Uerum est quod tex. in .d. c. abbate sane. non aperit quod locus ille de rosellis semper fuisset hostium nec aliquando fidelium vt Ange. pungit in .d. l. liber homo. imo patet secundum eum ex prohemio auctenticorum illum locum subesse imperio tempore Justiniani nihilominus ipse et omnes alij tenent dictam limitationem et illam sequuntur omnes Moderni et antiqui in .d. c. abbate sane. et ibi Inno. pro qua est casus singularis cui non potest dari congrua responsio in .l. generа. §. hostium. ff. de fidei. liber. ibi sed si in casu relinquatur cum noster esse incepit quid prohibetur cuius tex. dicit Angn. non fuisse Bar. recordatum ad dictam limitationem substinendam. ¶ Et intantum valuit dicta donatio quod etiā si dicta lo-

ca postea ab alio rege successore regni fuissent a Sarracenis capta ⁊ recuperata vt
factum fuit/talis rex successor fuit obligatus stare donationi facte de eis a dicto re-
ge Sancio cum intuitu ⁊ nomine dignitatis regalis ille acquisiuit. casus est nota.
in.d.c.abbate sane in.§. sed ad hoc ibi tã supradicti aui donatio ꝙ locorũ acq̃sitio
premissor fuerint noĩe regni facti memorat⁹ rex donationẽ seruare huiusmodi tene-
batur vbi ꝓbatur qđ donatio facta per regẽ sub noĩe dignitatis trãsit ad successorẽ.
¶ Et in dubio acquisita per regem in iusto bello videntur esse acquisita intuitu di-
gnitatis ⁊ non persone secundum Domi.ibi dicens esse bene notandũ/ accedit opti
mus tex.in.c.j.de probatio.quem ad hoc omnes Canoniste extollunt quod rex suc
cedens in regno tenetur stare contractui facto a rege predecessore/ibi enim est casus
quod fuerunt pacta quedam inita inter Justinianum ⁊ quosdam successores regis
Tancredi ad que ibi papa obseruanda obligatos esse Justiniani successores decla
rat cum ⁊ si soluti sint legibus tamen illis viuere volunt: fatetur ipse imperator in.l.
digna vox.C.de legi.⁊ ibi legiste antiqui ⁊ Moderni dictam conclusionẽ affirmant
alia pulchra iura ⁊ auctoritates ad hoc adduci possent que vt nota omittuntur.
¶ Superuenit Bal. doctor Perusinus qui in loco remotissimo disputans ⁊ satis
exquisite tractans verum intellectũ illius.c.abbate sane. tam de veritate quã de iudi
cio/inquit quod in querendo de veritate ad quem pertinebat locus ille de rosellis.s.
an ad hospitalarios sancti Joannis ex prima donatione regia eis facta sub illa con
ditione.s.cum in potestate fidelium deuenisset/an ad abbatem ⁊ monasteriũ de be-
nefac.ex secunda donatione facta a nepote dicti regis qui successit in regno ⁊ dictũ
locum a manibus infidelium recuperauit ⁊ illud concessit monasterio Populeti a
quo titulo donationis monasterium de benefac habuit dictum locum/concludit ꝙ
dictus locus de rosellis non pertinebat ad hospitalarios sed potius ad abbatem et
conuentum de benefac/fundat veritatem huius intellectus ex hoc quia cum ille lo
cus de rosellis fuit donatus abbati a dicto rege successore qui a manibus infidelium
illum recuperauit qui fuit dominus in possessione de presenti existit validior dona
tio sua quam facta a suo predecessore qui nõ erat dominus nec possessor. Item quia
titulus abbatis fuit verus effectualiter/titulus hospitaliorum non quia euanuit cũ
de loco illo nullam conquestã fecerit sicut cum quis videtur ius suum donatũ refer-
re ad ipsum ⁊ nõ ad aliũ.l.vxor patrui.C.de leg.ita in iure quod habebit quia condi
tio tacite intelligitur si habebit ipse ⁊ non alius.ff. de leg.j.l.stichum qui meus erit
hec ipse Bal.latius insistens in.l.j.vj.colũ.in versi.ad pleniorem autem intelligentiã
C.si plures vna sententia. ¶ Nec obstat secundum eum quod dicta conditio posi-
ta a primo rege.s. si ad manus fidelium deuenerit satis dicitur extitisse ex hoc quod
rex eius successor acquisiuit nõ vt persona singularis sed vt regia magestas q̃r respõ-
det eleganter ad multa illud esse falsum in nouiter acquisitis a rege successore: alias
sequeretur quod sicut non potest donare regnum vel partem regni cum debeat illud
seruare successoribus sicut recepit a predecessoribus imo a republica ⁊ totius regni
vniuersitate.l.ij.§.nouissime de origi.iuris/ ita non posset donare nouam conque-
stam nec etiam eam dirigere in aliquem titulum puta comitatus vel ducatus quod
reputat falsum per.d.c.abbate sane. ¶ Itaq̃ intellect⁹ iste verificatus ⁊ cõsiderat⁹
sub dictis fundamentis tendit in preiudicium ecclesie Carthaginẽsis considerata
donatione postea facta de dictis locis postq̃ fuerunt recuperata ab infidelibus per
inuictissimos reges Ferdinandum ⁊ ysabellam immortalis memorie. ¶ Sed con
tra hãc obiectionẽ faciunt in fauorẽ ecclesie sequẽtia. ¶ Primũ q̃r in hac scđa conces-

sione seu donatione nõ fuit facta mentio aliqua de dicta prima donatione facta a.d. rege Sancio qđ in priuilegijs est necessariũ vt disponit papa/ nota.in.c. veniens de prescrip. satis ad propositum ibi quod priuilegium suorum priuilegiorũ non extitit derogatum cum de ipsis nullam fecerit mentionem.nota.tex.in.l.de curionibus.C. de silen.li.xij.qui ad hoc per Scribentes semper põderatur:censetur enim princeps circunuentus in secundo priuilegio quando non facit mentionem de alio a se aut ab antecessoribus cõcesso ⁊ per consequens in eo cessare videtur voluntas illud reuocandi vt eleganter papa inquit in.c.cum olim.de re iudi.ibi sicut credimus circunuentus quẽ tex.Scribẽtes varijs in locis semper notauerunt ad multa ⁊ inter alios prestitit magnã opem in consulendo Ludo.Roma.in consilio.ccxcviij.incipit circa premissam dubij consultationem.vbi consuluit potissime ex illis verbis quod si princeps donasset alicui aliquam rem quam idem princeps vel alius successor alteri concessisset simpliciter quod in hac secunda concessione tendẽte in reuocationem prime princeps seu eius successor censetur circunuetus nec censetur prima reuocata adeo quod iste primus donatarius si ageret rei vendicationẽ cõtra secundũ deberet obtinere nec ille secundus posset se tueri beneficio.l. bene a zenone.de quadrie. pres. ad illum excludendum cum primus pretendat titulum ab eodem rege vel eius antecessore dicit hoc esse expressum in.d.c.cum olim. Item quia quando in secundo priuilegio non fit mentio de alio alteri concesso iam est manifesta surreptio que viciat in priuilegijs principũ nota.tex.in.l.j.de nata.resti.⁊ in.c.ex multiplici. de decimis. et in.c.j.de filijs presby.in.vj.⁊ in.l. si non cognitio.C.si cõtra ius vel vti.pu.Bal.in.l. prescriptione eo.titu.iij. colun.in ꝟsi.ego dico/magistraliter Abb. in.c.j.de rescrip. notant hanc regulam quod subscriptio viciat principum priuilegia sicut alia/ optimus tex.in.c.quod super his.ꝟsi.vnde si tales/de fide instru.

¶ Secundũ est qđ facit in fauorẽ ecclesie quia nomine dignitatis hec bona recuperauerunt reges ⁊ nomine dignitatis donauit rex Sancius ⁊ videtur successor stare prime donationi.c.abbate sane. ibi sed ad hos pars aduersa vbi donatio facta sub nomine dignitatis transit ad successorem sentit ibi Domini.licet Bal.quodam modo sentiat contrarium in.d.l.j.⁊ Pe.de Ancha.expresse ibi dicit quod in dicto.c. non fuit decisum an titulus allegatus pro parte reorũ esset efficax vel an ex eo fuerũt absoluti quia actor non probauit intentionem suam quo casu absoluitur reus.l. res alienas.C.de rei ven.licet Bal.decidat cum papa non deciderit secundũ Petrũ.

¶ Item hoc tenet ibi Pe.de Ancha.expresse dicens col.iiij.xiiij.nota.quod in casu illius.c.successor non potuisset reuocare donationem regis aut sui factam hospitalarijs de loco rosellis nisi regnum enormiter lederetur.idem Joan. And. ibi remittens se ad Specu.in titu.de instru.edictio.§.nũc autem in fine qui dicit quod si rex fundasset de bonis regni multas ecclesias eius successor non posset reuocare nisi regnum enormiter lederetur.allegat.d.c.abbate sane.⁊ sic Joan. And. Specu. Pe. de Ancha.volunt quod in casu illius.c.successor nõ posset reuocare illam donationem de rosellis nisi regnũ enormiter ledatur sentit etiam ibi Domi.probatur in.d.c. ꝟsi.sed ad hoc.vbi nomine dignitatis facta fuit donatio/ nescio quomodo Bal. contrarium firmet maxime quia in ecclesia Carthaginensi fuit dominium translatũ aduenient e conditione casus nota.ibi quare mor.

¶ Tertio facit in fauorẽ ecclesie Carthaginẽsis quia dicta loca olim fuerunt christianorũ regũ huius regni cũ tota hispania fuisset ante deuastationẽ maurorum/christianorum.lvj.dist.gens/quo casu valuit donatio regis ⁊ obligauit successorẽ secun

dum Inno. ibi sic concordans allegationes contrarias ibi positas & est glo. ad litteram in parte pro parte autem altera.

¶ Quarto quia ius ad dicta loca fundat ex alio capite dicta ecclesia seu episcopatus scilicet qd post dictam donationẽ regis Sancij eidem factã dicta loca fuerunt capta ab infidelibus & redacta in dominio & potestate christianorũ per quosdam milites huius regni & tunc temporis dicta ecclesia apprehendit possessionem illorum et fuit prouisum de beneficijs clericis per episcopos Carthaginenses licet postea dicta loca fuerunt amissa & redacta in potestatem infidelium vsq ad hodierna tempora feliciora quibus iterum capta & in dominium christianorum redacta fuere/ itaq ante quã nunc recuperarentur iam dicta loca fuerunt in dominio dicte ecclesie & episcopatus realiter vigore prime donationis eis facte.

¶ Imo & ante dicti regis Sancij donationem videtur ex tenore priuilegij sua fuisse cum in dicto priuilegio seu donatione dicatur / como lo solian auer en otro tiempo segun se cuenta enla coronica vieja/ ex quibus omnibus infertur quod cum ista loca aliquando antequam ad manus & potestatem infidelium deuenissent fuerunt dicte ecclesie & episcopatus quod quandocunq postea fuissent a christianis recuperata & in eorum potestate deuenissent debent absq alia concessione redire & reuerti ad dictam ecclesiam cuius ante erant/ hec enim est regula iuridica in bonis immobilibus captis ab hostibus & postea recuperatis per fideles qd redeunt ad priores dominos per quemcunque recuperentur: ista fuit decisio Papiniani in. l. si captiuus. in. §. expulsis. ff. de capti. & postli. reuer. vbi hec in littera expulsis hostibus ex agris quos ceperant dominia eorum agrorum ad priores dominos redire.

¶ Per quam regulam singulariter limitantur omnia iura que dicunt qd immobilia capta ab hostibus efficiantur principis nam hoc est verum nisi antea fuissent alicuius alterius quia tunc eadẽ priori domino debent restitui vt ibi dicit tex. facit tex. in. §. possessiones de pac. constan. ¶ Et in proposito nostro videlicet in loco seu parrochia alicuius episcopatus occupata ab infidelibus qd recuperata a fidelibus redeat ad episcopatũ cuius erat: statutũ fuit in consilio Hispalensi cui interfuit beatus ysidorus de quo meminit Gracian⁹ in. c. prima actione. xvj. q. iij. vbi littera pro quare placuit vt omnis parrochia quam antiqua ditione ante militarem hostilitatem retinuisse ecclesiam sua quisq comprobaret eius priuilegio restitueretur et ecclesia est receptura parrochiam quam ante tenuit. idem Gregorius papa. vij. q. j. pastoralis officij ibi ita tamen vt si ciuitatem illam hostibus liberam effici & domino protegẽte ad priorem statutum contingerit reuocari etiam ad eam in qua prius est ordinatus ecclesiam reuertaris/ hoc est quod scripsit Joannes vrbis Rome episcopus Zacharie archiepiscopo in. c. reintegranda el. j. iij. q. j. dicens reintegrãda esse omnino episcopis si captiuitate aut dolo aut violentia aut per alias iniustas causas res ecclesie vel proprias perdidisse noscantur.

¶ Superest nunc dubium nam hec omnia vendicarent sibi locum in temporalibus que ad dominium regis expectabant sed in spiritualibus que ad eius dominium non expectabant: quid põtuit dicta donatio proficere dicte ecclesie & eius episcopatui certe quid super hoc habeatur in chronicis aut quomodo antiquitus donationes fiebant de locis similibus a regibus Hispanie si ad omnia tam spiritualia quam temporalia manus seu potestatem suam extendebant hec facti sunt non est meum super hoc insistere. Sed de iure subijciam que scripta reperi/ imperatori enim olim prouisum erat spiritualia conferre vt ex ecclesiastica historia habetur in. c. adrianus

el scdo.lxiij.distin.z in.c.in sinodo.eadem distin.sed illud fuit in priuilegium conces-sum que priuilegia postea tractu temporis ecclesia reuocauit vt in.§. verum eadem distin.z priuilegia concessa laicis super spiritualibus.possunt per papam reuocari cum in his quisqz tenetur obedire summo pontifici vt notat Inno.in.c.inquisitio-ni de senten.excõ.ita dicit Abb.per.d.§.verum in.c.venerabilem.vj. colũ. de electio.sic fuit statutum a Gregorio in sinodo generali vt tex.dicit in.c.si quis deinceps. xvj.q.vij.ad finem ibi si quis imperatorum/regum/ducum zc. et Calixtus Papa in c.si quis principum dispositionem seu dominationem rerum ecclesiasticarum sibi vendicauerit vt sacrilegus iudicetur eadem.c.z.q.facit.c.messana.z.c.sacro sancta de electio.z.c.causamqz de prescrip.bonus tex.in.c.tua.de decimis ibi imperialis cõcessio quantuncumqz generaliter fiat vbi extenduntur omnia iura que dicunt laicis non competere ius disponendi de spiritualibus vt procedant etiam in imperatore/vnde licet imperatores z reges vngantur in.c.j.de sacra vntio.nihilominꝰ non con-sequuntur potestatem disponendi de spiritualibus quod est nota. secundum Abb. idem Abb.notat ex tex.quarto nota.c.dudum.de decimis z in.c.dudum.eo titu.ibi z sic donationis regis ac regine titulus nullus erat. ¶ Ubi etiã dicta iura prescriptionem in talibus vetant.c.nullus.ibi auté quicquid ecclesiastici iuris est de iure pape. ¶ Nec etiam consuetudo potest facere laicum capacem iuris spiritualis vt aperte probatur in.d.c. messana.in tantum quod non sufficeret tempus de cuius initio non extat memoria secundum Joan.And.in.c.ij.de preben.in.vj. quem sequitur z extollit Abb.in.d.c.sacrosancta.et in.d.c.messana.

¶ Uerum est quod licet nec ex consuetudine nec de iure possit regi cõpetere ius cõferendi spiritualia tamen bene ex consuetudine posset introduci vt mors prelati nũcietur principi z quod ab eo petatur licentia eligendi prelatum ita quod electio aliter facta non teneat cum intersit principis ne eligatur aliquis sibi suspectus qui secreta regni posset reuelare vt eleganter Inno.inquit in.c.quod sicut.de electio. qué ibi ceteri sequuntur/potest enim rex obijcere contra electionem prelati quod habet suspectum episcopum electum vt idem Inno.ait in.c. super his.de accusatio. Sed hoc non infert in puncto questionis. ¶ Dato ergo defectu potestatis concedendi spiritualia in dicto rege Sancio succedit dubium si fuit ille defectus suppletus per confirmationé Innocentij qui dictam donationem regiam confirmauit vt latius in bulla confirmationis continetur nam videtur quod illa confirmatio operata est circa spiritualia que a summo pontifice veniebant conferenda cum alias dicta confirmatio de nihilo seruiret ex eo quod ad temporalia non erat necessaria papalis confirmatio cum ex sola regia donatione plenum effectum sortita fuit donatio.c. in his de priuilegi.ibi cum autem his nihil conferret memorata indulgentia vbi est casus quod priuilegium principis aut pape sic debet interpretari vt aliquid de nouo conferat.idem casus in.c.si papa de priuile.in.vj.optimus tex.in.l.j.de thesauris lib .xj. l.j.ff.ad municipa.l.diuus.ff.de vsufru.et habi.facit.c.inter dilectos.de fide instru. ibi vt tantum intelligatur eo modo quo magis posset valere cum eadem legitime nequissent confirmari pariter z donari.optimus tex.iuncta glo.in capitulo quotiens. de pactis iuncta glo.j.que exponit ratihabitio.i. confirmatio.c.j.de transactio.in fi. facit.c.j.z.ij.z per totũ de confir.vti.vel inu.facit.l.si donatio.C.de donati. vbi verbum confirmo inducit dispositionem de nouo et de per se quando profertur ab eo qui de nouo poterat dare/plura curiose super hoc adduci possent .s. quando confirmans videtur de nouo dare z concedere que materia quia prolixa z varijs in locis

pertractata eam omitto/vide Bar.⁊ alios in.l.et quia de iuris. om.iudi.Bal. in.l.ex placito de rerũ permu.canoniste in.c.inter dilectos.de fide inst.singulariter Abb. in.c.causam.de electio.maxime in proposito videtur quod operetur confirmatio cũ videtur absurdum quod dicta loca essent episcopatus quo ad tẽporalia ⁊ alteri episcopatui subessent in spiritualibus concernentibus iura episcopalia que numerantur in.c.conquerente de officio ordi.⁊ ad hoc propositum seruit glo.in.c. in sinodo. lxiij.distin.q̃ loquitur vbi Papa confirmasset priuilegia principis super collatione seu dispensatione spiritualiũ nihilominus in proposito est bonus tex.⁊ valde famosus qui videtur ad litteram hoc dubium decidere in.c.dudum.de decimis ibi regis ac regine Ungarie priuilegia exhibuit qui ecclesiam saucti Stephani donationis titulo in eleemosyna hospitali concesserunt confirmationis.C.pape scriptum exhibens iuncto fine ibi per confirmationẽ predicti Clemẽtis ⁊c. vbi prior cuiusdam hospitalis cõtra episcopũ qui petebat quasdã decimas ⁊ certas ecclesias se defendebatet ad ea dicebat ius sibi cõpetere ex quibusdã priuilegijs regis Ungarie qui cõcessit dictas decimas et ecclesiã imperpetuã eleemosynã dicto hospitali que priuilegia per Papã fuerunt cõfirmata ex quibꝰ etiã prescriptione iuuabatur determinat papa qd cum dicti reges non habuerunt potestatẽ donandi seu concedẽdi spiritualia qd nec per confirmationem dicte donationis factam a papa nec ex prescriptione dicto hospitali fuit in preiudicium episcopi aliquod ius quesitum.

¶ Ecce ergo ibi expressum quod confirmatio pape non validauit donationem seu concessionem spiritualium factam a rege ⁊ sic est ibi casus apertus de questione. Uerum est ꝙ glo.in.d.c.in parte concessionem.dicit quod si in illo casu papa ex certa scientia confirmasset valida esset concessio seu donatio regis per.c.j.⁊.ij.de cõfir. vtili vel inuti.et si ista glosa esset vera videtur decidere casum in fauorem ecclesie cum papa narrando donationem factam a rege videtur ex certa scientia confirmasse cum bene sciret illam non valuisse quo ad spiritualia.vt est casus in.c.antepenul.de confir.vti.vel inuti.licet in casu nostro rex Sancius non concessit expresse spiritualia prout in.d.c.dudum.fecit rex Ungarie nihilominus si teneretur faceret in fauorem ecclesie: sed Inno.ibi finalibus verbis famosissime intelligit illum tex.dicens quod etiam si expresse papa confirmasset decimas a rege donatas ⁊ sic ex certa scientia confirmabat regiam donationem intelligitur confirmare illas decimas quas idem rex donare poterat puta decimas quas in feudum ab ecclesia detinebat quas donare licebat cum auctoritate seniorum de his que fiunt a prelato.c.cum apostolica.nõ autem alias quas nullo modo poterat donare ipse rex.hec ille.hec verba Inno.habita sunt in magno valore per scribentes ad hoc vt semper presumatur confirmata donatio in casu habili ⁊ ad illum referatur confirmatio si fieri potest ita quod non transeat confirmatio in speciẽ donationis cũ aliud sit donare aliud confirmare vt in.d.c. inter dilectos.sic Abb.extollit in.d.c.dudum.⁊ sequitur hec verba Inno.idẽ Anto. dicens raro alibi reperiri.gustat Bal.in.l.bonorũ la.ij.C.qui admi.ad bo.poss. ⁊ in c.j.per quos fiat inuest.vnde Bal.in.l.aduersus.C.si aduer.rem iud. ad finẽ inquit ꝙ natura confirmationis est robur addere confirmato non autem ipsum extendere ad id quod in eo non includebatur.ar.l.aurelius.in.§.testamento de libe.lega.⁊ sic refert consuluisse Bar.in.l.omnes populi.v.colũ.de iusti.⁊ iu.inquit quod papa cõfirmando statuta non videtur confirmare illa que sunt contra libertatem ecclesie licet hoc posset si vellet in.c.j.de transac.per Inno.argumento de pe.le.l.peculiũ.in. §.sicut cũ ille qui mãdat nõ videt mãdare cõtra seipsum.l.creditor in.§.fi.ff.mãda.

¶ Verum est quod in nostro casu non est in quo de iure cōmuni aliud posset operari dicta confirmatio cum temporalia absq; papa potuit rex donare: et ante dicti Docto. loquuntur quando ad aliud operari possit talis confirmatio.s. circa validitatem que erat necessaria dato qd infidelium rex haberet decimas sed in nostro ca. rex expresse non cōcessit spiritualia aliqua et sic non potest dici quod ex certa scientia papa confirmasset licet mentioné fecisset de donatione regia cum in ea nulla mentio fieret spiritualium hec obstare videntur dicte confirmationi.

¶ Et si tpe hui9 cōfirmationis Innocētiane esset iā facta auctoritate pape cōcessio horūlocorū alijs episcopatib9 res haberet minus dubiū cum iam esset auferre ius alijs quesitū de quo nulla mentio facta fuit in dicta confirmatione et sic intelligitur absq; preiudicio tertij.l.ij.§.merito.et.§.si quis a principe.ff.ne quid in lo.pub.

¶ Verum est quod vbi tempus confirmationis est inualidum et tempus rei confirmate validum trahitur confirmans ad tempus confirmati vt est ille tex. famosus adductus per Bal. ibi in.l.j.de testa.manu.C. nam illud cessat in proposito cū medio tempore iam alteri erat ius quesitum ante confirmationem. Item quia vbi aliquid sumit vigorem ex confirmatione quod ante non habuerat tunc confirmatum trahitur ad tempus cōfirmationis non econtra.ff.de offi.procō.l.obseruare.in fine in ratione sui.ff.ad trebe.l.si quis priore.ff.de mili.test.l.tribunus.§.fina. secundū Bal. in.l.leges et constitutiones.iij.colun.C.de legi.

¶ Sed certe in fauorem ecclesie Carthaginensis multum facere videntur illa verba apposita a dicto rege Sancio in dicta donatione dum dicit/ como lo solian auer otro tiempo segun se contiene enla coronica vieja/iuncto eo quod non constat fuisse subdita alteri episcopatui et quod olim cum dicta loca recuperata fuerunt per quosdam milites christianos in dicta ecclesia cepit illorum possessionem et prouidit de beneficiatis in eius ecclesijs item confirmatio quod magnam presumptionem facit in rebus antiquissimis/vnde quod credatur dicto regi.s.quod in dicta chronica antiqua sic contineretur vt dictus rex affirmauit quod dicta loca erant dicti episcopatus: probatur ex clemen.j.de proba.que in facto proprio disponit quod credatur assertioni pape/idem dicendum quod assertioni solius regis creditur sicut de papa dicitur in dicta clemen.j.secundum Bar.in extraua.ad reprimendam in parte figura. ad finem vbi dicit quod sole assertioni iudicis non creditur nisi esset papa vel imperator.allegat.c.quoniam contra.de probatio.et dicta clemen.j. idem Bal. in.c. cum a nobis de testi. Cardi.singulariter in.q.cliiij.nam et si princeps habens supremā potestatem potest concedere alteri vt credatur sibi soli in quocunq; negotio vt patet in caplo quicunq;.xj.q.iij.fortius habebit in se quia propter vnumquodq; tale. Inde est quod Bal.in.l.his verbis.C.de testa.mili.inquit quod speciale est in prīcipe cui in facto proprio est credendum sicut creditur legi asserenti etiam sine die et cōsule.j. consti.C.§.si.concurrit ergo in proposito regis assertio.s.sic cōtentum in chronica antiqua concurrit donatio eius sic antiquissima concurrit eius possessionis apprehensio que attenta tanta temporis antiquitate multum probat. casus est singularis in proposito in.c.cum causam.de probatio.vbi erat questio inter episcopum Colubriensem et Egitanen. super limitatione suarum diocesum dicit ibi papa diuisioné suarum diocesum probari per libros antiquos et alia adminicula et sic mādat ibi papa iudicib9 vt procedāt secundū diuisioné que per libros antiquos et alia adminicula cōstare posset et est tex. singularis ad propositū inquantū dicit per libros antiquos pbari fines diocesū. ¶ Vnde in nr̄o casu chronicis antiquis quib9 a maiorib9 nr̄is

fides communiter adhibita est credere debemus secundum Bar.in.l.j.ff. si cer. pe. Abb.in.d.c.cū causam.in casu illius.c.optima glo.in.c.inter dilectos.de fide inst. in vsi.magis poterat glo.in.c.venerabilē de electio.vsi. transtulit.bonus tex.in.c. ad audientiā de prescri.in.l.celsus de vsucapio.Domini.⁊ glo.in.c. quāuis ad finē xxj.di. vbi dicit quod in factis antiquis statur libris historiarū per notata in .d.c. cum causam.inquantū dicit quod per libros antiquos probantur fines diocesis ⁊ earum diuisio quod vbi factum esset antiquissimum ⁊ agitur de modico preiudicio etiam per libros non antiquos nec repertos in archiuo seu custodia publica probabitur finis diocesis quia cum agitur de modico preiudicio nec vertitur interesse bursale non est verisimile quod quis scripsisset falsum vel quod illa scriptura fuisset tanto tempore tollerata si non continuisset veritatem ⁊ sic applicat ad propositū sic esse in probandis finibus seu diuisionibus diocesis cum sit modicum preiudicium cum habeat iste episcopatus vel ille ar.c.cum apostolica de his que fiunt a prela.hec ille ij.colū.vsi.nota bene hec dicta.⁊ est valde nota.hec conclusio quam scribentes notant valde quod ista materia confinium inter ecclesias non est preiudicialis/ mouētur per.d.c.cum apostolica.vbi remittitur solēnitas quando bona non exeunt manus ecclesiarum/item mouetur quia vbi agitur de nullius preiudicio scripture librorum non auctenticorum vel lapidum faciunt fidem cum tunc sufficiant probationes non plene.glo.ibi in.c.sane el.ij.xxiiij.q.ij.⁊ aperte Inno.in Rubrica de consecra.eccle.vel alta.⁊ Abb.in.c.proposuisti.illo titulo. ¶ Imo iste fines diocesis probantur per verba narratiua seu enunciatiua contenta in aliqua scriptura auctentica que ad alium finem fuit facta principaliter ista est glo. nota. in.c. cum cl.m. de censi.⁊ in.c.si papa de priuile.in.vj.quas extollit Anto.in.c. cum dilectus.de successio.ab intes.et Abb.in.d.c.cum causam.et in.c.super eo.de parrochi.accedat qđ Bal.dicit in.l.cum aliquis.C.de iure delibe.in prin.vbi limitans glo.ibi que dicit quod licet instrumentum diceret actum in ponte nouo Perusij districtus non per hoc probatur quod sit perusini districtus quod dicit verum nisi instrumenta antiqua hoc attestarentur nam probant communem opinionem hominū que presumitur esse vera.l.j.ff.de flumi.§.j.l.in testamento. et.l.j.de condi.⁊ demo. idē tenet ibi Salice.sequuntur Moderni pro quibus faciunt glo.antedicte ⁊ glo.in.l.optimā. C.de contra.emp. imo Car.post Mattheū in clemē.j.de proba.in.iiij.oppo.magis late vult extendere hanc materiā vt in probatione finiū sufficiat semiplena probatio ⁊ fortius procedit cum dicta verba sint enunciatiua emissa a principe sicut dicimus de papa quod in priuilegijs pape in factis antiquis probant verba in eis enūciata tex.⁊ glo.⁊ ibi plenissime Domini.in.d.c.si papa de priuile.in.vj.sequutus Anto.in. d.c.si.de success.ab intes.facit.l.ij.§.exactis.vsi.pro rostris.ff. de ori.iuris/optime infert Bal.in.l.conuenticulā.in.vj.col.in vsi.ex his etiam infero de epis.⁊ cle.quod licet ecclesia non habeat instrumenta de ciuitatibus suis si tamen habet generalem opinionem (vt ita dixerim) prescriptam apud omnes sufficiat ecclesie pro plena probatione ex eo ꝙ in factis multum antiquis opinio que est vniformiter apud omnes habetur pro veritate.Item cum dictus rex dixit/segun lo solian auer/presumitur sic semper fuisse nam in dubio nunꝙ presumitur confiniū mutatio.tex.⁊ ibi Bal.in.l. in finalibus.ff.fini.regū.idem Bar.in.l.demostratio falsa.ff.de condi.⁊ de.⁊ vbi territoria mutātur per mutationes principū vel diuisiones iurisdictionū ista non noceant finibus antiquis glo.in vsi.diuisis in.c.j.x.distin.⁊ in clemen.nec ratione.vsi. diuisionis.de electio.Anto.et Hostien.in.c.querimoniam.de iure patro.in fi.

¶ Ex alio iuuari se potest ecclesia.s.quia ciues ciuitatum & castrorum presumuntur esse illius qui primo occupauit secundum Inno.in.d.c.cum causam.quem Bal. valde extollit sed quo ad spiritualia/secus dicit ibi Inno. quod valde notant ibi Doc. quod in spiritualibus non habet locum regula illa qd possidens dominus presumitur ex quibus quo ad spiritualia negotium non est sine dubio. Rodericus.

¶ Allegatio nona.

PResupposito quod villa de Saluatierra de iure habet intentionem suam fundatam in remedio intẽtato deueniendum restat ad excludendum titulum a quo comes nititur ius suum fundare & per consequens ville intentionem excludere.

¶ Comes enim pretendit ius suum ad dictã villam ex quadã donatione seu priuilegio concessio cuidam nomine Petro Lopez de Ayala antecessori suo per regem Joannem cuius tenor videri potest: est confirmatũ a rege Henrrico eius filio a .xv. de Deziembre año de mil y trezietos y nouenta y tres.quod priuilegium ius comitis non fundare nec ville intentioné excludere ex sequentibus ostenditur.

¶ Primo ex defectu potestatis concedentis nam cũ dicta villa & prouincia de Alaua esset sui iuris se dedit & transtulit in regiam coronam hoc pacto & hac cõditione vt semper in regia corona remaneret nec alienari posset aliquo modo in aliquem alium siue esset huius regni siue alterius vt latius hec continentur in contractu celebrato inter eos cum rege Alfonso & priuilegio eis super hoc concesso a dicto rege Alfonso dicte prouincie in Victoria/a dos dias de Abril era de mil y treciẽtos y setenta años/vbi hec verba/nos otorgaron la tierra de Alaua que ouiessemos ende el señorio & fuesse realenga & la pusieron enla corona de nuestros reynos & para nos & para los que reynassen despues nos en castilla y en leon &c.& paulo post sequitur/ & pidieron nos por merced que no diessemos la dicha tierra de Alaua ni la enajenassemos a ninguna villa ni a otro niuguno mas que finque para siempre real y enla corona delos nuestros reynos de castilla y de leon & nos lo tenemos por bien &c. hoc idem expresse & specifice eidé ville concessit rex Henrricus en Burgos veynte y dos dias de Octubre era de mil y quatrocientos y nueue años vbi rex inquit que la dicha villa de Saluatierra sea siempre real & dela corona de nuestros reynos y no de otro señorio alguno & iuramos & prometemos dela nunca dar ni enajenar a otro señorio alguno/& dicit se reuocare & irritare quamcunque donationem de ea factam aut fiendam quibuscunque personis tam naturalibus & incolis huius regni quã extraneis vt ibi latius hec continentur.

¶ Quibus euidenter est expressum pactũ & cõuentũ ac promissum esse dictã villã nõ esse alienandã in aliquẽ alium dominũ sed semper debere esse in dominio regali.

¶ Ex quo frustratur quedã allegatio aduocatorũ comitis dicentium quod illa verba non alienare in alium dominũ debent intelligi.s.nõ subditum & extraneũ regni cum sint verba clara que aperte vetant dictam alienationem etiam in subditos & naturales huius regni maxime in priuilegio regis Henrrici. ¶ Nũc ergo ad propositum ex defectu potestatis nõ valuit dicta donatio facta dicto Petro lopez de Ayala a dicto rege Joanne nec aliquod ius ad dictam villã ei cõtulit quia esset infringe

re et reuocare pacta et conuentionē super hoc habitā cum dictis regibus predecesso ribus suis qđ non potuit nec ei fuit licitū nec permissum: principe enim esse obliga tum ad obseruantiā contractus celebrati cum subdito nec eidē posse cōtrauenire. iura sunt nota. c. j. de proba. ibi vt' his colligeret quid tibi seruare deberet/ qui tex. ad hoc reputatur notabi. per Abb. ibi et in. c. que in ecclesiarum. de consti. et per alios scribentes qđ imperator obligatur stare pactis et conuentionib9 initis cum subdito facit. l. cesar. ff. de pub. optimus tex. in. c. j. de natu. feu. vbi hec littera si qs princeps inuestierit capitaneos suos de aliquo feudo: non potest eos deuestire sine culpa quē tex. ponderat ibi Bal. ad hoc principē precise obligari et teneri ex contractu. Nam li cet deus subiecit ei leges non tamen contractus ex quib9 obligatur secundū cum. Idē probatur optime in. c. j. de no. for. fide. vbi est casus secūdū Bal. q vbi princeps aliquid facit cum subdito per viam contractus et conuentionis in tali contractu sic seruandum est ius cōmune sicut vbi contrahitur inter priuatos et sic illum princeps adimplere tenetur/ legib9 enim viuere volum9 inquit imperator in. l. digna vox. C. de legi. inde est q ipse Bal. ad propositū de quo agitur in. l. fina. C. de transa. inquit in fine q capitula que facit imperator et apostolicus cum ciuitatib9 suis sunt seruāda bonus tex. in. l. fina. C. de dona. inter vi. et vxo. vbi tex. loquitur de donatione regia per quem Bal. hoc idē ibi firmat principē ex contractu obligatum esse nec illū reuo care posse. Accedat singu. tex. in. l. fundi. C. de fun. patri. li. xj. vbi est casus q si fundi patrimoniales principis dentur in emphyteosim hoc pacto vt non incidant in com missum propter canonem non solutū illud seruandū est a principe vt conuentū est et per illum tex. dicit Bal. in. l. qui se patris. viij. col. C. vnde libe. Vsi. sed quid si pater. in illa. q. si princeps posset reuocare priuilegium suum habuit pro indubitato quod vbi non esset priuilegium sed conuentio non posset princeps talem conuentionē re uocare nisi secundum ipsius rei naturam. ¶ Preterea constat vt ipse rex Alfon sus testatur in dicto priuilegio quod dicta prouincia se subiecit regie corone sub hoc pacto et conuētione quod a regia corona alienari vllo modo nec separari posset: imo semper in regia corona remaneret pro eo et regibus successoribus et hoc idem cōces sum et promissum fuit. ¶ Sed habeo a iure determinatum quod vbicū q aliquis se subiecit alicui ciuitati seu domino sub aliqua conuentione seu conditione vt ei ta lis immunitas seu priuilegium concedatur et ob hoc tale priuilegium seu immuni tas ei concedatur etiam si eidem concederetur per viam statuti quod de sui natura est reuocabile tamen quia tale statutum transiuit in quasi contractum efficietur irreuocabile ita quod nullo modo statuentes possunt contrauenire dicto statuto nec frangere immunitatē et concessionem factam illi qui se subiecit tali ciuitati aut domino. Bar. singulariter in. l. oēs populi. ff. de iusti. et iu. in. x. col. Vsi. circa primum et idem in. l. qđ semel de decre. ab ordi. facien. probatur ex tex. singulari in. l. itē eorū. quod cuiusq vniuer. et eleganter Anto. in. c. cum oēs. de consti. idē dicit in priuile gio principis qđ vbi transiret in quasi contractū eodem modo reuocari non potest sicut statutū quod transiret in quasi contractū suadet hoc euidens fundamentum quia cum consensus interueniens in his conuentionibus et pactis vltro citroq obli gatorijs sit de iure gentium ex eo principem obligari irreuocabiliter est notū cum ipse a iure naturali gentium sit obligatus nec eidem contrauenire potest insti. de iu re naturali. §. sed naturalia: imo contrahens princeps cum subditis non solum tene tur eis ad obseruantiam contractus de iure gentium sed etiam tenetur de iure ciui li quia ratione natura. i. naturalis ratio comparatur. l. bona fides. ff. de posi. nam si

princeps non obligaretur alij nec alius obligaretur sibi ex regula correlatiuorum ⁊ sic esset interdictũ cõmertiũ esset principi ⁊ esset tanquã exul qui est omniũ presul secundũ Bal.in.l.princeps.ff.de legi.⁊ qđ non solum naturaliter sed ciuiliter obligetur.est casus singularis in.l.bene a zenone.C.de quadri.pres.vbi est expressum qđ cõpetit contra principẽ actio realis ⁊ personalis ex cõtractu per eum seu per eius procuratorem celebrato sed actio inducta est de iure ciuili ⁊ sic presupponit obligationem.l.licet.§.ea obligatio.ff.de procura.casus in.l.j.in.§.fi.cũ.l.sequẽ.ff.de officio procõ.cesa.vbi Vlpian⁹ inquit principẽ obligari ex aditiõe hereditatis sed obligatio que nascitur ex aditione est de iure ciuili secundũ Bar.in.l.ex hoc iure.ff.de iusti.⁊ iure.est casus in.l.apud iulianũ.§.fi.ff.ex qui.ca.in po.ea. itaq₃ indubitata est hec conclusio principẽ obligatũ esse ad implendũ contractũ:conuentionẽ:⁊ pacta ab eo inita cum subditis nec solũ de iure gentiũ sed de iure ciuili ⁊ leges huius regni habẽt hoc pro indubitato.l.las cosas.foro.ll.lib.iij.titu.delas donaciões/vbi littera/las cosas quel rey diere a alguno no gelas pueda el quitar ni otro ningũo sin culpa/⁊ multe.ll.partitarũ hoc idẽ disponũt ⁊ scribẽtes in vtroq₃ iure late hec affirmant ex diuersis iuris principijs in plurib⁹ locis que videri poterũt. ¶ Et intantũ hoc obtinet qđ ne dum ipse rex cũ quo talia pacta ⁊ cõuentiones inite fuerũt tenetur ad eorum obseruantiã sed ad hoc idẽ obligati sunt eius successores in regno sic inquit Cy.in.l.digna vox.C.de legi.vbi satis ad propositũ ait q̄ si imperator ineat aliqua pacta cum aliqua ciuitate vel barrone tenetur ea obseruare tã ipse quã eius successor per dictam.l.digna vox.⁊ alia fundamẽta referens idẽ tenuisse Guill.de suza. hoc idem ibi Bar. Pau.de Cast.ibi latius dicẽs quod cum talia pacta ⁊ cõuentiones afficiãt ipsam dignitatẽ q̄ successor in regno cum ipse dicte dignitatis sit administrator tenetur dicta pacta obseruare sicut predecessor ad hoc tenebatur. Accedat glo.nota.in auct.de defenso.ciuita.que loquitur de pace constantie quã imperator Fredericus fecit cũ comitatibus Lõbardie sibi subditis vt capitula illius pacis sint obseruanda per successores illius ⁊ illum extollit Paul.de Cast.in.d.l.digna vox. pro terris subditis ecclesie romane vt est bononia quod si papa faciendo pacem cum ea faciat aliquas promissiones teneatur ipse ⁊ ei⁹ successores eas obseruare nec possent eas rumpere etiam de plenitudine potestatis/idem ipse Pau.in.d.l.fi.C.de trãsac.inquit q̄ si papa faciat aliquã concordiã ⁊ conuentionẽ cum ciuitate bononie qđ soluant certum censum ⁊ stent in sua libertate quo ad omnia quod valet talis compositio nec debeat per eius successorem retractari. Predictam opinio.Cy.sequitur idẽ Bal.in.d.l.digna vox.quod contractus principis liget successorem ad obseruantiam ⁊ allegat dictam glo.dicte auct.de defen.ciui.colla.iij.idem ipse in.c.j.de natu.feu. pro hac omnium sententia.est casus famosus in.c.j.de proba.vbi tex.loquitur de quibusdam pactis ⁊ conuentionibus celebratis inter imperatorẽ Iustinianũ ⁊ antecessores cuiusdam Tancredi regis subditi ad quorum obseruantiã papa dicit obligatos successores dicti Iustiniani ⁊ ad hoc propositum extollitur ille tex.ibi per Abb. et alios scribentes/et illum tex.notat ad hoc Cyn.in.d.l.digna vox.et Bal.in dicto c.j.idem dicens ibi esse casum satis ad propositum qđ si inter imperatorem ⁊ aliquã prouinciam ineantur aliqua pacta non solum ipse imperator sed successores tenentur illa obseruare.pro his est casus expressus in.c.abbate sane.de re iudi.li.vj.versi. pro parte autem altera a contrario sensu iuncta glo.et in.§.sed ad hoc.est casus ad litteram quod donatio seu concessio facta per regem sub nomine dignitatis trãsit ad successorẽ. ¶ Et procedũt hec in proposito sine dubio concurrentib⁹ duob⁹ que con

currunt in hoc negotio. ¶ Primo attento maximo ſeruitio facto ab ipſa prouincia
regi ⁊ regie corone dū exiſtēs ſui iuris ſe ſubiecit eidē qḋ iuſe rex fatetur in dicto pri
uilegio vbi fit mentio dicti pacti ⁊ cōuentionis dum dicit/por el conoſcimiento del
gran ſeruicio que nos hizieron ⁊c. vnde Bal. elegāter in. l. qui ſe patris. C. vnde li
be. loquens etiā in priuilegio de ſui natura reuocabili dicit quod ſi rex cōceſſiſſet ſu
bdito tale priuilegium per pretiū vel propter ſeruititia quod nullo modo poſſet re
uocare illud extollūt multi in diuerſis locis pro quo allego caſum ſingularem in. l. ſi
pater in. §. ſi quis aliquem. ff. de donatio. vbi donatio remuneratoria non poteſt re
uocari propter ingratitudinem ⁊ ſic donatio que de ſui natura eſt reuocabilis ſi ſit
remuneratoria reuocari nō poteſt. ¶ Secundo concurrit maximū intereſſe huius
ville ⁊ totius prouincie que ſe ſubiecit ſponte regie corone volens ſemper in ea rema
nere ne alienetur in alium dominum quod intereſſe magnum valde reputatur ho
die quod aliqua villa ſit regalis aut alterius domini vt in multis docet experientia
notoria ſed in caſu magis dubio eſt illa celebris concluſio Hoſti. originaliter in. c.
dilecti. de maio. ⁊ obe. quam ibi ceteri extollunt ⁊ ſequuntur quod rex ſeu princeps
non poteſt villam ſeu ciuitatem ſibi ſubiectā alteri domino inferiori ſubijcere inui
ctis hominibus ciuitatis cum ſit maximū intereſſe vaſallorum non perdere dominū
vt inquit Inno. in. c. auditis. de preſcrip. ⁊ Bal. in. §. in generali in titu. ſi de feu. cō
tro. fu. e. in dom. ex dicta concluſione Hoſtien. infert quod Rex Francie non poſſet
alienare vnam de ciuitatibus regni inuictis ciuibus cum ſubditorum interſit non
mutare dominū. l. inuictus. de fide liber. ⁊ ibi glo. ⁊ licet iſta concluſio ſic generali
ter intellecta haberet difficultatē tamen in propoſito de quo agimus eſt valde equiſ
ſima ⁊ iuri conſona ⁊ facilis ad eam ſubſtentandū tam ex eo quia eſt valde magnū
intereſſe qḋ vaſalli pretendūt ex alienationē extra regiā coronam in dominū inferio
rem quā etiā ex eo quia hoc intereſſe deſcēdit ex pacto ⁊ cōuentiōe inita ⁊ celebrata
cum rege tēpore quo ſe regie corone ſubiecerunt quā conuentionē ſeruandā eſſe ſu
pra oſtenſum eſt. Imo ex ſola ſubiectione quā fecerunt cenſetur eis hoc ius acquiſitū
ad hoc do famoſum tex. in. c. imperialem. in. §. preterea ducatus. de prohi. alie. per
frede. vbi eſt caſus qḋ dominus feudi non poteſt inuito vaſallo dominium in alium
transferre ne cogatur alienū dn̄m habere/maxime cum contractus oēs qui fiunt cū
principe habeant naturā bone fidei contractus vt eſt ille tex. nota. in titu de pace cō
ſtan. in ver̃ſi. ſi qua vero ⁊ in ver̃ſi. in nomine chriſti qui ad hoc ponderatur per Bal. ibi
⁊ in ver̃ſi. pactiones in quibus contractibus valde exuberat equitas vt pacta ⁊ con
uentiones ad vnguē ſeruentur. Si ergo vt oēs fatentur nedū ipſe rex Alfonſus cum
quo dicta pacta ⁊ cōuentiones celebrate ſunt ſed eius ſucceſſores ad eorū obſeruan
tiam obligati ſunt nec eis cōtrauenire potuerūt ſatis euidenter cōſtat nullius eſſe va
loris conceſſionē ſeu donationem dicti regis Joannis a qua dictus comes fundat
titulum ⁊ ius ad dictam villam cum laboret vitio defectus poteſtatis in concedēte.
¶ Ex alio capite etiam ex defectu poteſtatis inualidatur dicta donatio facta dicto
Petro Lopez de Ayala. ſ. attēta qualitate dicte ville de Saluatierra ſitu ⁊ confini
bus eius/regno enim Nauarre eſt propinqua ⁊ ſic non poteſt negari dictam dona
tionem eſſe in graue damnum et iacturam regni et regie corone quo caſu eſt nulla
donatio vt tex. diſponit in. c. intellecto de iure iu. cum concor. de quo Bar. in. l. pro
hibere in. §. plane. ff. quod vi aut clam ⁊ Bal. de pace conſtan. §. opizoni quod prin
ceps nec per contractum nec alio modo poteſt concedere regalia in preiudiciū ſuc
ceſſoris quia ſicut non poteſt eorum iura ſubuertere ita nec minuere ⁊ de iure huius

regni hoc est indubitatum dictam alienationem esse nullam cum in pluribus legibus sit statutum ⁊ prohibitum regi alienare ciuitates: villas: ⁊ loca alia regie corone vi rex Alfonsus disposuit ⁊ iurauit sic obseruare in curijs celebratis in villa Vallis oleti era de mil.ccclxvij.petitio.xxxjx.idem statuit ⁊ iurauit rex Henricus primus huius nominis in ordinatione petitionū Thauri petitio.iij. quod postea amplissime extensum fuit ⁊ dispositum per regem Joannem secundum in villa Vallis oleti anno.xlij.cum ergo priuilegium iam dictum sit contra ius nullum est ipso iure.l.fi. C.si contra ius.facit.l.rescripta de preci.impera.offeren. nec in eo est aliqua derogatio dictorum iurium nec in genere nec in specie prout erat de iure necessarium iuxta notata in.d.l.fina.⁊ in.c.j.de consti.li.vj.per glo.⁊ in alijs vulgatis locis.

¶ Preterea cum in alienatione dicte ville concurrunt due prohibitiones vna iuris communis qua prohibitum est regem alienare loca regni/ alia per viam pacti ⁊ conuentionis inite inter dictam prouinciā cum rege isto casu etiā in casibus alias a iure permissis in quibus loca regni possunt a regibus alienari nō poterit dicta villa alienari cum in ea concurrant due prohibitiones.hoc tenet glo.notabilis in.c.verum de condi.appo.Jmo.⁊ Moderniores per plura fundamenta in.l. filius fa. in. §.diui.ff.de lega.j.

¶ Secundo dico quod etiam si omnia predicta cessassent nec defectus potestatis in concedente fuisset ex alio capite non obstat ville dicta donatio qua se defendit comes.s.ex defectu voluntatis illam concedentis que non fuit derogare priuilegio pactis ⁊ conuentionibus supradictis quibus dicta villa erat inalienabilis atq; inseparabilis a regia corona/constat enim quod de dicto primo priuilegio pactis ⁊ conuentionibus quibus dicta villa erat a corona regia inseparabilis tam per regē Alfon. quam per regem Henricum concesso nulla est facta mentio in dicto secundo priuilegio dicte ville concesso dicto Petro Lopez de ayala nec de iuramento in eis facto de non alienando propter quod est nullum ⁊ inualidum nec operatur aliquod preiudicium dicte ville nec aliquam derogationem priuilegiorum suorum.

¶ Primo quia vbicunque secundum priuilegium non facit mentionem de primo priuilegio alteri concesso non operatur derogationem primi nec per tale secūdum priuilegium videtur primum reuocatum/ verba sunt tex. in.c.veniens. de prescrip. ibi quod priuilegium suorum predecessorum non extitit derogatum cum de ipsis nullam fecerit mentionem ⁊ glo.ibi in parte nullam elicit ex illo tex. hanc regulam quod secundum priuilegium debet facere mentionem de primo ad hoc vt reuocet illud.de hoc est casus singu.in.l.decurionibus.C.de silē.li.xij.qui ad hoc extollitur per Bal.in pluribus locis.ad hoc facit tex.⁊ glo.in.c.j.⁊ in.c.cum ordinem.et in.c.ij.et in.c.ceterum.de rescriptis imo plus probatur in.d.c.veniens.quod non solum de priuilegio alteri concesso est fienda mentio in secundo ad hoc vt illi preiudicet sed etiam de priuilegio limitato ipsi priuilegiato concesso si secundum cōcedatur pure sine limitatione in preiudiciū iuris alteri reseruati in primo priuilegio quod Abb. reputat mirabile dicens se alibi non legisse. Cum ego princeps in secūdo priuilegio non facit mentionem de primo contrario a se aut antecessoribus concesso dicte ville seu prouincie cessare videtur voluntas illud reuocandi ⁊ censetur circumuentus vt eleganter inquit papa in.c.cum olim de re iudi. ibi sicut credimus circumuentus nam ibi papa presumitur circunuentus si faciat aliquid contra suam pronunciationem/⁊ Bal.ibi reputat illum tex.nota. dignum ad hoc quod si Rex Francorum contra suam pronunciationem aliquid concedit tacito de pronunciatione concessio

est ipso iure nulla. Alio igitur non apparente semper presumitur potius in princi-
pe circumuentio quam variatio ita quod secũda gratia nunquam presumitur pre-
iudicare prime alteri cõcesse vt ibi et est casus optimus in.l.ij.§.merito et.§.si quis
a principe.ff.ne quid in loco publico.ꝛ illud.c.cum olim.extollit Cardi.in consilio
cxxxvij.incipienti factum sic se habet et cõsilio.cxlvij.incipi. dominus papa. vbi ad
propositum eleganter consuluit quod si papa reuocasset omnes suas concessiones
non intelligitur de initis a se per viã contractus ꝛ per illud.c.cũ olim.reperio satis
ad propositum eleganter consuluisse Ludo. Roma. quod si princeps donasset seu
concessisset alicui aliquam rem ꝛ illam eandem idem princeps vel eius successor al-
teri concessisset simpliciter quod in hac secunda concessione tendente in reuocatio-
ne prime princeps seu eius successor censetur circunuentus nec valebit illa secunda
donatio ad effectum reuocandi primam donationem in tantum ꝛ est notandũ quod
si iste primus donatarius agat rei vendicatione contra istum secundum obtinebit
nec iste secundus poterit se iuuare ex beneficio.l.bene a zenone.de qua.pres.ad ex-
cludendum eum qui pretẽdit primam cõcessionem cum ab eodem principe seu eius
predecessore pretẽdat titulum dicit hoc esse expressissimum in.d.c.cum olim. late hoc
explicat in consilio.ccxcviij.incipienti circa premissam dubij consultationem ꝛ hoc
aperte determinatur in.c.abbate sane.de re iudi.lib.vj.a contrario sensu in.vsi.pro
parte autem altera iuncta glo. loquendo de rege Aragonie quia ideo illa donatio
secunda facta de illo loco per regem successorem valuit cõtra donationem primo fa-
ctam ab antecessore suo rege quia ipse primus rex tunc donauerat cum locus ille ab
infidelibus eriperetur ꝛ sic non debuit successorem in regno obligare ad eius obser-
uantiam ꝛ sic a contrario sensu vt ibi determinat glo. si tempore donationis per pri-
mum regem facte locus ille fuisset in dominio suo ille primus donatarius potior
fuisset donatario pretendente causam a rege successore primi regis donantis.

¶ Preterea cum in dicto priuilegio concesso dicto Petro Lopez nulla fuit facta
mentio de dictis priuilegijs: conuentionibus: ꝛ pactis per quas dicta villa erat ina-
lienabilis a regia corona manifestissima est surreptio eius: sed de iure surreptio in
priuilegijs principum vitiat talia priuilegia. casus est in.l.j.de nata.resti. ꝛ in.c.ex
multiplici de decimis ꝛ in.c.j.de filijs pres.in.vj.l. ꝛ si non cognitio.C. si contra ius
vel vtili.publi.Bal.in.l.prescriptionem.C.eo.titu.iij.col.vsi.ego dico.magistraliter
notat Abb.pro singu.hanc regulam in.c.j.de rescrip.notabilis tex.qui loquitur in
surreptione ꝛ obreptione in.c.quod super his.vsi. vnde si tales de fide inst. qui tex.
loquitur in reuocatione ꝛ in.c.porrecta in fine de confir.vti.vel inuti.qui tex.in con-
firmatione idem disponit. ¶ Secundo quia dicta concessio ꝛ priuilegiũ dicte ville
concessum a rege Henrrico fuit iuratum vt ex eo patet vnde cum in dicta donatione
facta postea de dicta villa dicto Petro Lopez de Ayala non fuit facta mentio de dic-
to iuramẽto non potest aliquid operari in preiudicium dicti priuilegij iurati: nam si
princeps generaliter reuocasset omnia priuilegia non extenditur talis reuocatio ad
priuilegia iurata vt dicit glo.in.d.c.cum non deceat.in parte effectus de electio. in.
vj.quasi non videatur de mente reuocantis reuocare priuilegia iurata nisi illud ex-
primat vt ibi dicunt Pau. ꝛ Imo.post glo. ¶ Et quia dictus rex Joannes qui fecit
donationem dicte ville dicto petro lopez obligatus fuit ad obseruandũ iuramentum
predictum prestitum a dicto rege Henrrico patre suo nam quo ad ea que tangũt et
cernunt robur ꝛ firmitates contractus iuramentũ bene transit ad heredes licet non
reatus preiurij iuxta nota.in.c.veritatis de iure iu.ꝛ legiste in auct.sacramẽta pube-

rum.C.si aduer.vendi.⁊ in.l.iij.C.plus vale.quod agitur.cum alijs maxime quia ipse rex Joannes approbauit ⁊ confirmauit dictum priuilegium iuratũ a patre suo concessum ⁊ ex certa scientia cum totus tenor eius fuit insertus in confirmatione vt ex ea constat.facit glo.in.c.licet mulieres.de iureiuran.li.vj.

¶ Nec obstat predictis vnum in quo comes videtur ponere maximum fundamentũ .s.quod et si hec ita sint ⁊ alienatio dicte ville fuisset prohibita ex predictis priuilegijs pactis ⁊ conuentionibus: nihilominus ex quo rex predictus Joannes alienauit in dictum Petrum transtulit in eum dominium.l.ea lege.C.de condi.ob causam. quod non obstare euidenter ostenditur.

¶ Primo quia contractus principis habet vim legis.l.cesar.ff.de publi.l.penul.C.de dona.inter vi.⁊ vxo.sed prohibitus alienare a lege non transfert dominium si alienet:⁊ cõtractus:⁊ alienatio est nulla.casus est in.l.non dubiũ.C.de legi.⁊ insti.qui alie.licet vel nõ.in princi.magistralis regula est tradita per glo.in.d.l.ea lege.ad eius limitationis.cum ergo ista villa fuit prohibita alienari extra regiam coronam ex dicta conuentione inita cum rege Alfonso ⁊ hoc idem ipse ⁊ rex Henrricus promiserunt ⁊ sic preceperũt obseruari clarum est quod habetur ac si alienatio a lege esset prohibita princeps enim est lex viua ⁊ reipsa precepit vt lex per scripturã vt ipse inquit in.l.in presenti in prin.C.de his qui ad eccle.confu.hinc est quod Inno.de accusa.in c.fina.finalibus verbis dicit quod quemadmodum non valet alienatio quando lex mortua prohibet eodem modo quando lex viua/⁊ sic aperte firmat alienationẽ factam contra principis prohibitiones esse nullam nec ex ea dominium transferri sicut si a lege alienatio esset prohibita ⁊ ad hoc notat ⁊ sequitur illa verba Inno.Abb.in c.Raynaldus de testamen.v.colun.

¶ Secundo quia in proposito concurrunt due prohibitiones/vna legis que prohibet principem alienare loca regni causis de quibus ante/alia hominis .s.illud pactum ⁊ conuentio de qua supra quo casu etiam ex pacto impeditur dominij translatio casus est in.§.sanctissimas in auct.de non alie.aut permu.colla.jx.in.d.l.ea lege.cum qua omnes transeunt.

¶ Tertio ⁊ ad hoc est valde aduertendũ in hoc negotio quia dicta.l.ea lege.loquitur quando donans stetisset in meris finibus alienationis ⁊ sic quãdo solũmodo donans seu cõtrahens apposuit pactũ de non alienando ⁊ ad nihil aliud vltra processum fuit quo casu illo pacto non obstante etiã si donatarius alienet transfert dñium licet ipse teneatur ad interesse pacti non seruati hac potissima ratione quia cũ in eũ fuit translatum dominium ipse illud transtulit etiam alienãdo contra pactũ.l.si ita quis in.§.ea lege.ff.de verbo.obli.sed in proposito non est sic nam ad alia vltra processum fuit vltra alienationis prohibitionem quia fuit pactum conuentũ ⁊ sic cõcessum quod dicta villa esset regie corone quod nunquam ab ea exire posset sed deberet semper manere sub dominio suo ⁊ pro regibus successoribus suis qui post eos regnarent vt latius hec in verbis dictorum priuilegiorum Joannis ⁊ Henrrici continetur.Ex quibus verbis manifestissime colligitur dictam villam non solum prohibitam alienari sed etiam esse restitutioni subiectam regie corone ⁊ regibus ⁊ eorum successoribus huius regni quo casu impeditur dominij translatio nec habet locum dispositio.d.l.ea lege.ratio est euidens quia vbi res est subiecta restitutioni cum possidens non sit dominus nisi ad tẽpus vite sue ⁊ adhuc non plene dominus sed quodãmodo vsufrutuarius dominium perpetuum quod ipse non habet nõ potest trãsferre sed eo mortuo in illum qui est vocatus transfertur dominium ⁊ sic cessat dispositio

d.l.ea lege.ad hoc est casus expressus in.l.quotiés.C.de donatio.que sub modo. vbi ei qui vocatus est post mortem alterius ex pacto in donatione apposito cōpetit actio ad pacti implementum/ et reperio Cy.in.d.l.ea lege.ad hoc allegasse dictam.l.quotiens.et ibi etiam eam allegat Sali.sed clarius hoc disponit tex.in.l. fasta dia cierto in.v.part.titu.delas donaciones/vbi lex singulariter disponit quod si ex pacto apposito in donatione res donata est subiecta restitutioni post mortem donatarij quod statim donatario mortuo transfertur dominium et possessio in eum cui res donata erat restitutioni subiecta/si ergo in eum fuit dominium translatum datur sibi rei vendicatio contra possidentem et sic donatarius primus in eius preiudicium non potuit per alienationem dominium transferre cum lex illud transferat in vocatum et hoc aperte decidit Bal.in.d.l.ea lege.in.v.colun.dicens quod in omnibus pactis et conuentionibus habentibus vim resolutiuā traditionis prohibitus alienare non transfert dominium glo.nota.in.l.j.ff.de donatio.in glo.magna et sic est in pacto legis cōmissorie et adiectionis in diem.l.ij.ff.de in diem a die.l.ab emptione .ff. de pactis. sed cum in re subiecta restitutioni dominium transferatur in vocatum sine aliqua traditione ex natura pacti et conuentionis vt in.d.l.partite ergo impeditur in aliū dominij trāslatio/probatur etiam hoc aperte ex casu singulari.l.si creditor.§. fi.ff. de distra.pig. vbi est casus quod vbicunq; prohibens alienationé reseruat sibi aliquod ius ad ré vel dominium tunc impeditur alienatio in preiudicium iuris retenti et ad hoc valde extollitur ille tex.per scribétes ad limitationé illius.l. ea lege.sed vbi res est subiecta restitutioni clarū est q; donans reseruat dominiū alteri qui est vocatus post morté donatarij ergo.Item quia cum in re subiecta restitutioni dominiū detur ad temp⁹ et possessio quod potest fieri vt.l.fina.C.de lega.Bal. in.d.l.ea lege.post morté donatarij cessat alienatio ab eo facta absq; dispositione.d.l.ea lege. per quod Bal. ibi assumit cautelam ad alienationé impediendam.Itaq; vbi res est subiecta restitutioni tacite a lege prohibetur alienari/auct.resq;.C.cōmunia de lega. sed in re a lege alienari prohibita cessat dispositio.d.l.ea lege.vt dictum est: ex quibus concluditur alienationem esse nullam nec ex ea fuisse dominium translatum in dictum Petrū Lopez de Avala. ¶ Preterea dicta prouintia cum hac conditione principali et substantiali se subiecit quod non alienaretur a regia corona sed si non seruatur substantiale pactum rescinditur quicquid est actum et substantiale est quod causam contractui dat/casus est in.l.cum te.C.de pactis inter emp.et ven.et pactum quod respicit totius rei dispositioné presumitur apponi loco finalis cause.i.quod aliter non esset contracturus.l.si quidem.C.eo.titu. preterea ad predicta facit quod Bal. scribit in .d.l.si quidem.quod vbicunq; contractus fieret coram iudice et iudex interponeret decretum et decernat de partium voluntate irritum et inane si contra fieret presumatur virtute talis precepti si fiat postea cōtra pactum appositum in contractu non alienādo aut de non faciendo aliquid in re vendita nihil valebit quod fit contra tale pactum probatur in.l.quis sciens.ff.de contra.emp.sic in proposito rex Henrricus in dicto priuilegio reuocauit et irritauit quascunq; donationes et alienationes a se factas et fiendas de dicta villa contra dicta priuilegia et conuentiones. et sic fuit sentenciatū per dominos sacri consilij in fauorém istius prouincie. Rodericus.

Allegatio iuris in fauorem Marchionis de Denia.

¶ Si habeatur pro constanti quod occupatio aut confiscatio si qua precessit de his bonis quorum petitur satisfactio fuit iniusta ⁊ sic absq; iusta ⁊ iuridica causa dicta bona fuerunt occupata per regem Joannē antecessoribus Marchionis de quibus sic occupatis idem rex fecit donationē aliquibus contra quos successores huius regni hucusq; non consenserunt nec nunc consentiunt lites moueri videtur attentari posse sequentibus fundamentis successores in regno eidem Marchioni teneri ad satisfaciendum de his bonis que iniuste sic occupata fuerunt ⁊ ad eum iure primogeniture peruenire deberent si occupata non fuissent dato quod propter bonum pacis expediret non dare licentiam litigandi super similibus bonis tum temporis occupatis.

¶ Nam etiā si essemus in casu quo pro bono pacis aut alia causa concernente rei publice vtilitatē princeps posset disponere qȯ bona sic capta aut occupata in aliqua guerra aut alias maneant apud occupantes ita quod dn̄i illa recuperare nō possent qȯ eidē permissum est vt probat tex. singularis in fortioribus terminis in. c. in nr̄a. de iniurijs/ vbi secundū vnū intellectū est casus qȯ cum fuisset discordia inter nobiles ⁊ populares ciuitatis Brissie cōmune brissie facta pace fecit statutū qȯ vna pars ab alia non repeteret damna cuiq; illata propter discordiam vbi pro bono pacis cōmune abstulit priuatis personis actiones sibi cōpetentes ad damna eis illata/ optimus tex. in. l. item si verberatū. ff. de rei ven. ibi ⁊ militibus assignatus est ⁊ in. l. lucius ff. de eui. ibi partē veteranis in premio assignatus est quibus iuribus est expressum q̄ fauore reipublice quia milites bene meruerant assignauit eis princeps bona particularium vt Accur. placet/ ⁊ Bar. idē in prohe. digestorū in. ij. col. ⁊ in. l. quecunq; C. de fide instru. ⁊ iure haste fis. li. x. ⁊ in. l. j. in fine. ff. de consti. princi. insistentes circa illarum legū intellectū ⁊ alijs locis ipsi ⁊ alij hoc magistraliter docent. ¶ Hoc igitur casu etiam vbi principi fauore reipublice permissum est bona alicuius alteri concedere sic est intelligendū qȯ nihilominus princeps tenetur satisfacere parti cuius erāt talia bona. ad hec omnia est singularis casus in. l. ij. C. qui. ex cau. serui pro premio liber. accipi. vbi imperator statuit quod licet seruus alienus qui defert falsatorem monete libertatē a lege consequatur attamen fiscus tenetur dare ⁊ soluere dn̄o pretium serui per quā. l. augmentat Bal. ibi quod princeps priuat aliquem domino suo non tamen gratis infert etiā quod si ciuitas aliqua vult facere fossatā per agrū alienum quod debet soluere pretium domino agri quod refert valde notandū/ vnde Archidia. in. c. per principalem. jx. q. iij. ad hoc etiam ponderauit omnia iura ante dicta/ inquit enim quod licet imperatori liceat dare predia nostra militibus ob publicam vtilitatem vt dictis iuribus lucius. ⁊ item si verberatum. hoc est verū pretio nobis dato per. d. l. ij. ibi pretium a fisco percipiant/ ⁊ hāc. l. ij. reperio ad hoc singulariter ponderatam per Accur. in. l. si locus. in parte cum via. ff. quem ser. ami. ibi enim in fine consultus inquit quod si via publica aut fluminis impetu aut ruina amissa est vicinus proximus viam parare debet/ subdit glo. quod illud intelligitur dato pretio a fisco per. d. l. ij. ⁊ ad hoc propositum ponderauit Bar. d. l. ij. in. l. fi. in. §. titius. ff. de pign. actio. nam licet secundum eum propter vtilitatem publicam posset officialis accipere res priuatarum personarum vt ibi probatur debet de iure intelligi data mercede de publico per. d. l. ij. idem tenet in. l. hactenus. §. j. de aqua. plu.

ar.τ pro omnibus his accedat nota.tex.in.l.vēditor.in.§.si constat.ff.cōmunia predio.ibi postquam satisfaciat domino ne commoditas rei iure domino adimatur vbi consultus determinat quod vbi ex consuetudine posset causa suadēte alicui res sua auferri debet intelligi cū hoc quod domino rei sit satisfactū. Nec oportet circa hoc multum insistere accumulando iura τ auctoritates alias in diuersis hoc locis idem affirmantes cum sit expresse τ specifice sic determinatum per leges partitarum huius regni signanter per quandam notabilem.l.que est in.ij.part.titu.j.l.ij.incipit el poderio/vbi littera/otrosi dezimos que quando el imperador quisiesse tomar heredamiento/o alguna otra cosa a algūos para si/o para dar lo a otro no puede tomar a ninguno lo suyo sin su plazer τc.τ si por auentura gelo ouiesse a tomar por razon ql emperador ouiesse menester alguna cosa enello que se tornasse a pro comū dela tierra tenudo es por derecho de le dar ante buen cambio que vala tanto o mas τ ha de guardar que el fin que pagado a bien vista de hombres buenos τc.

¶ Sub hoc igitur presupposito videtur responsum ad dubia principaliter assignata nam si princeps nullo contractu super hoc precedente ab eo celebrato sed ex ipsa legali necessitate que ad hoc obligat teneatur ad satisfaciendū a fortiori ad hoc teneretur cum sub iuramento ad hoc se obligauit expresse vt constat per scripturam ab illustrissimis principibus Fernando τ ysabella celebratā. Sed princeps obligatus est stare contractui a se celebrato cum subdito nec eidem contrauenire tex. est melior de iure in.c.j.de probatio.quem cōmuniter ad hoc pōderant/idē casus in c.j.de noua for.fide.secundū Bal.ibi ꝙ vbi princeps aliquid facit cum subdito per viam cōtractus τ conuentionis sic seruandū est ius cōmune quo ad implementum sicut vbi contrahitur cum priuato/legibꝰ.n.viuere volumus inquit imperator in.l. digna vox.C.de legi.idē Bal.ex hoc infert in.l.fina.C.de transa.qꝺ capitula que facit imperator cum ciuitatibus suis sunt seruanda/optimꝰ tex.in.l.donationes.que est lex vltima.C.de dona.inter vi.τ vxo.vbi tex.loqtur de donatione regia per quā Bal.hoc idē ibi expresse firmat dicēs principē ligari ex cōtractu a se celebrato vnde ipse Bal.in.l.qui se patris.C.vnde libe.in.viij.colū.vsi.quid si pater in.q.illa si princeps posset reuocare suum priuilegiū habuit pro hoc indubitato qꝺ vbi non esset priuilegiū sed cōuentio princeps talem conuentionē reuocare nō potest nisi scōm ipsiꝰ rei naturā si.n.princeps non obligaretur alteri nec alius sibi ex regula correlatiuorum τ per consequēs esset principi interdictū comertiū τ esset tanꝙ exul qui est oīm presul scōm Bal.in.l.princeps.ff.de legi.τ non solū naturaliter imo a iure ciuili princeps est obligatus ad obseruādū qꝺ promisit.casus est singularis in.l.bene a zenone C.de qua.pres.vbi est expressum qꝺ cōpetit contra principē actio realis τ personalis ex contractu per eundē celebrato aut procuratorē suum: inde est qꝺ Vlpianus eleganter inquit in.l.j.in.§.si.cū.l.sequē.de offi.procu.ces.principē obligari ex aditione hereditatis. ¶ Et si dicatur hec obligatio principaliter fuit cōtracta tpe regis Io annis in cuius vita hec bona fuerūt occupata que nūc illustrissimi principes satisfacere promiserūt respōdetur ꝙ nedū ipse rex qui principalē obligationē cōtraxit/sed et rex succedēs in regno tenetur ad obseruantiā contractꝰ celebrati ab antecessore suo vt inquit Cy.in.l.digna vox.C.de legi.quē Bal.ibi ad finē τ ceteri sequūtur.est glo.in auct.de defenso.ciui.colla.iij.est coīs oīm sententia cum sub noīe dignitatis contrahatur talis obligatio τ sic succedēs in eadē dignitate vt eius administrator ad idē tenet.est tex.in.c.abbate sane.de re iudi.in.vj.in vsi.ꝓ parte autē altera iūcta glo.τ in.§.sed ad hoc.vbi donatio seu cōcessio facta per regē sub noīe dignitatis trā

sit ad successorē ⁊ pro his melior tex. qui sit in iure in .c.i. de probatio. quē Bal. extol-
lit tanquā vnicū ad hoc ibi.n. tex. dicit quedā pacta esse celebrata inter Justinianū
et antecessores cuiusdā Tancredi regis ad quorū obseruantiā dicit esse obligatos
successores dicti Justiniani amplius ⁊ elegāter fundamentis satis vrgentibus fir-
mat Oldra. in consilio .xciiij. qđ incipit/eleganter circa negotium/de quo agitur qđ
successor in regno dicitur succedere patri suo regi tanꝙ heres licet iure primogeni-
ture debeat succedere vt in .c. licet. de voto. vnde tanquā talis heres succedit passi-
ue etiam in obligationibus paternis si igitur heres reuera vt ipse concludit videtur
secundū eū esse obligatū ex cōtractu seu obligatiōe paterna super quo latiꝰ insistit.
¶ Presupposita igitur spōtanea ⁊ libera volūtate illustrissimorū principū in obli-
gatione ab eis facta super satisfactione supradicta etiā si tum tēporis principes essēt
quando hoc promiserūt non videtur qua causa se excusari possent ad non satisfacien
dum postea in regno successores facti cum vt ante fundatum est dato quod hoc non
promiserunt reges facti per successionē obligati fuerant ad satisfaciēdum sub presup
positis de quibus ante/regulariter enim mutatio status non abstulit eis obligatio-
nem iustam ⁊ legitime factā .l. tribunus .ff. de testa. mili. l. falsa demonstratio de cōdi.
⁊ de. l. qui a patre. C. de resti. mili. ¶ Nec obstat si dicatur necessitate vrgente dum
essent principes satisfactionem promisisse attenta illius temporis qualitate ⁊ alijs cir
cunstantijs vt tangitur in dubio assignato quia illud argumentum militaret ad illa
que necessitate cogente alias nulla obligatione eos astringente fecissent sed cum ad
satisfactionem faciendam a iure essent obligati vt ante presuppositum est nō est quid
releuet necessitas cum ea cessante ad hoc essent obligati.
¶ Nec obstat predictis tex. in .c. sicut nostris. de iure iu. vbi ecclesia tudertina va-
cante canonici fecerunt quosdam contractus cū iuramento in damnū ⁊ preiudiciū
iuris episcopalis disponit ibi papa qđ si aliquis illorū qui nunc tēporis fecit dictū
contractum cum iuramento efficiatur episcopus non tenetur ad obseruantiā illius
cōtractus ante facti quā esset episcopus sed hoc ideo fuit quia illud iuramentū erat
in preiudicium dignitatis episcopalis ⁊ sic est ibi casus quod iurans ante suam pro
motionem in preiudicium dignitatis non tenetur ad obseruantiam post promotio-
nem in proposito non est sic imo econtra/ibi enim iuramentū erat illicitū .s. de alie-
nando bona dignitatis aut aliud illicitum faciendum quod erat in preiudiciū iuris
episcopalis in casu nostro iuramentum est licitum .s. de satisfaciendo id ad quod erāt
obligati vt ante fundatum est nec hoc casu mutatio seu augmentatio status aut digni
tatis regalis promotio abstulit imo magis augmentauit dictam obligationem seu
promissionem ad satisfaciendum cum ratione regalis dignitatis ⁊ successionis in re-
gno magis ad hoc fuerunt astricti vt in dicto .c.j. de probatio. cū ante allegatis ma-
xime quia dicti illustrissimi principes postquā in regno successerunt reges iam facti
approbauerunt quodammodo capitulationem ⁊ promissionem ab eis factā vt hoc
latius continetur in quadā cedula dirigida a los contadores mayores dada en Due
ñas a nueue de Nouiembre de setenta y cinco.
¶ Nec obstat .l. toleti facta a dictis illustrissimis principibus que dispone super re-
uocādis donationibus quia iste casus non comprehenditur a dicta lege cum ista de
qua agimus nō fuit noua sed fuit cōcessa in satisfactionē ⁊ ad satisfaciendum bona
sic occupata iniuste vnde vbicunꝙ priuilegiū cōceditur a rege etiā si sit tale quod de
sui natura sit reuocabile tamē si esset concessum in equiualentiā seu satisfactionē nō
soluti pretij aut bonorū sed seruitiorum est irreuocabile nec per principē potest re-

uocari vt Bal.firmat in.l.qui se patris.C.vnde libe.est casus notandus iuncta glo.
in v̾bo irreuocabilis in.l.si pater.in.§.si quis aliqué.ff.de dona.vbi danatio remu/
neratoria non potest propter ingratitudiné reuocari ⁊ sic donatio que reuocari po
test scilicet ex causa ingratitudinis efficitur irreuocabilis si fiat in remunerationé
seu satisfactionem.optimus tex.in.l.titius puerũ.ff.de obse.a liber.patro.pres.qué
extollit ipse in prohe.feudorum.

¶ Ista sunt principia sic breuissime tacta que videntur facere in fauoré magnifici
Marchionis ad satisfactioné ei faciendã salua super hoc correctione ⁊ iudicio me/
lius sentiẽtis habito presupposito de quo in principio. Super quibꝰ vbi opus esset
longiori calamo posset insisti/ sed cum hec nota sint principia sufficiat breuiter illa
tetigisse ⁊ ꝙ hec cõsideratio sit habẽda in hoc negotio.s.satisfactionis non autẽ noue
donationis cõstat ex pluribꝰ verbis in dicta capitulatione contentis in qua plerũꝙ
dicitur/en emienda y satisfacion/⁊ alia similia seu equipollentia. Rodericus.

¶ Allegatio vndecima.

Rex Joannes secũdus fecit donationẽ
⁊ cõcessioné ville vulgariter nũcupate Fresno de cantespino comiti.d
Joãni filio.d. Aluari de luna magistri ordinis sancti Jacobi año quin
quagesimo tertio ⁊ fecit ei donationé tanquã de bonis cofiscatis regie
corone propter condemnationem dicti.d.Aluari ⁊ vt dictus comes.d.Joannes tra/
deret predicto regi certa loca que fuerunt dicti magistri vt hec latius continentur in
dicta donatione/sed in bonis venditis seu donatis a principe vt proprijs etiã si alie/
na sint emptor aut donatarius nõ debuit inquietari sed domino datur regressus con
tra principem secundum formam.l.bene a zenone.C.de quadrie.pres.sed non vide/
tur hec defensio secura propter quoddã elegans verbum Cy.in addi.in.l.j.C.de he/
re.vel actio.ven.qui dixit quod vbi fiscus vendidit rem tanquã simpliciter suam et
tunc non potest euinci ab emptore ⁊ sic loquitur.l.bene a zenone. secꝰ si venderet tan
quam suam ex certa causa sic dicit loqui.l.nec vllam.§.idem si quis.ff.de peti.here.
⁊ cum eo transit Bal.in.d.l.j.in.ij.colũ.sic videtur fuisse in proposito ꝙ princeps nõ
vendidit aut donauit dictam villam tanquam simpliciter suam/ sed ex certa causa.s.
confiscationis bonorũ dicti magistri vt ex ea constat/ ⁊ subdit ibi Bal.quod Doct.
antiqui sic intellexerunt dictam.l.bene a zenone.tribus concurrentibꝰ.quod fiscus
vendidisset rem quam possedit bona fide: ⁊ quod vendat eam tanquam propriam: ⁊
quod interueniat solẽnitas subastationis.de quibus per totum.C.de fide instru.et
iure has.fis.li.x.licet hoc proprie cadit in fisco in quo loquitur Cy.⁊ Bal. ⁊ ipse idẽ
Bal.singulariter in.l.multum interest.C.de cõmu.re.alie. loquens circa intellectũ
dicte.l.bene a zenone.⁊.l.omnes.eo.titu. facit magnam differentiam vendat fiscus
aut princeps: que verba attendenda sunt in proposito. Preterea cum dicta.l. bene a
zenone.concordat indistincte quedam lex que est in.v.parti.titu.v.de las vendidas:
que expresse sic disponit/vendiendo o dando el rey cosa ajena como suya passa el se/
ñorio de aquella cosa al que la vende o al que la da ⁊c.reseruans domino ius peten/
di extimationem a rege intra quadriennium vt dispositum fuit in dictis legibus.l.
bene a zenone.et.l.omnes.

¶ Nihilominus ex tribus redditur mihi valde dubia hec defensio/ primo quia dicta.l.bene a zenone. et eius dispositio est valde regurosa cũ princeps non debeat priuare aliquem dominio rei sue sine iusta causa et quia princeps in dubio nunquam videtur velle preiudicare iuri tertij.l.ij.§.merito. et.§.si quis a principe.ff.ne quid in lo.publi. et fiscalis contractus non debet derogare iuribus singulorũ.ff. de iure fis. l.res et.l.in summa/ et est absurdum quod quis priuetur dominio rei sue sine causa.l.fina.C.de bo.vacan. et.d.l.ij.ff.ne quid in lo.publi.nisi dicas quod non videtur derogatum iuri tertij ex quo sibi reseruatur ius contra principem aut fiscum intra quadriennium secundum dispositionem dictarum legum.omnes. et bene a zenone. responderi potest esse per quã difficile a principe recuperare extimationẽ rei sue a qua iam priuatus fuit et propter.d.l.asperitatem. forte mota fuit glo. in.c.ij.in vsi.irrita de rebus eccle.non alie.dum dicit quod illa lex non habet locũ quando princeps dicit quod donat seu alienat de plenitudine potestatis/inde est quod glo.singu.in.c.fina.xxvj.q.ij.in vsi.xxx.inquit quod cum ecclesia sit cultrix iustitie si princeps eidẽ donaret rem alienam vt suam non haberet locum.d.l.bene a zenone.sed etiã si.d.l.dispositio sit aspera potest responderi id quod consultus eleganter inquit in.l.prosperit.ff.qui et aqui.s.per quam durum est/sed sic lex scripta est.

¶ Secundo vrget dicta determinatio Cyni de pisto.que valde notanda videtur et habere in se rationem et equitatem vt illa lex non habeat locum quando princeps non donat rem vt simpliciter suã/sed ex certa causa vt fuit in proposito quia videtur motus credens rem suam ex illa causa.s.quia confiscata fuit et ablata ab eo cuius erat sed si illa causa cessat quia non erat illius cuius bona cõfiscata fuerũt ergo etc. sicut in hereditate disponit tex.in.d.l.nec vllam.et quanquã Moderniores multiloquio connati sunt limitare.d.l.tam in.c.ij.de re.eccle.non alie.quam in.c.que in ecclesiarum de consti.et in auct.quas actiones.C.de sacrosan.eccle.et alijs locis tamen nullus eorum quem viderim gustauit dictam limitationem Cyni que videtur habere fundamentum maxime quia vt Bal.inquit in prohemio decretalium omnis modicus error rumpit.d.l.bene a zenone. Rodericus.

¶ Allegatio auctoris in causa propria. et est duodecima.

En el pleyto que es ẽtre el bachiller Rodrigo Suares y Francisco de Texeda hermano de Doña Mencia de Guebara sobre el regimiento dela ciudad de Salamanca. Se funda claro el dicho Bachiller tener justicia notoria al dicho regimiento y no tener derecho el dho Frãcisco de texeda lo qual se funda enla forma siguiente.

¶ Ante todas cosas presupongo que al dicho Francisco de Texeda paresce que fue hecha merced del dicho regimiento por el Señor Rey Don Enrrique en .xxij. de Deziembre de sesenta y seys por virtud dela qual dize pertenescer le / y digo que aquella ny le aprouechaua ni le atribuye de derrcho alguno.et hoc sequentibus fundamentis.

¶ Primo ex defectu etatis/porq̃ esta probado q̃ al dicho tiẽpo q̃ suena la merced el dicho.F.d.T.era menor de edad positus in etate infantili q̃ seria de vn año o dos q̃ casu

nihil valuit dicti officij concessio ⁊ ipso iure nullius momenti fuit dicta prouisio/ no
ta. tex. ⁊ magistralis in. l. ad rem publicam. ff. de mune. ⁊ hono. ibi ad rem publicã
administrãdam ante. xxv. annũ admitti minores non oportet ⁊ ibi minores deniqꝫ
nec decuriones creantur ⁊ dicuntur officia reipublice administranda illa in quib⁹
cura reipublice cõmittitur tex. ibi in fine ibi sed ⁊ in his honoribus in quibus rei
publice cura consistit/ quidẽ eis non committitur. ¶ Intantum quod etiam vbi nõ
committitur dignitas cum administratione sed sine ea non admittitur minor tex.
in. d. l. ad rem. ad finem ibi/ ceterum cum damno publico honorem eis committi nõ
est dicendum. faciat etiam. l. non tantum. §. j. ff. de decurio. ibi non tantum qui te/
nere etatis sunt decuriones fieri prohibentur quasi inhabiles rempublicam tueri/
et in. §. non alias. ibi nec enim minores. xxv. annis decuriones eligi ⁊c. l. si pater. C.
quando prouo. non est neces. ibi quia huiusmodi etati ⁊c. hoc probat tex. in. l. in pro
uinciali. §. fina. iuncta. l. de pupillo. in principio. ff. de noui. ope. nun. in. d. §. fina. di
cit tex. si in publico aliquid fiat omnes ciues nunciare possunt quia interest reipu.
quã plures ad defendendã suam causam admittere/ dicit tex. in. d. l. de pupillo. quod
pupillus ad hoc non admittitur et sic videtur quod pupillo reipublice defensio est
prohibita/ facit tex. nota. in. l. ij. §. fina. ff. de regu. iuris. ibi item impubes ab omnib⁹
officijs ciuilibus debet abstinere. Et ex hoc dicit Bar. in. d. l. de pupillo. §. j. ad finẽ
quod minor non habet vocem in consilio: nec in electione: nec in constitutione syn/
dici. idem tenet Specula. in titu. de syndico. §. j. ij. col. vsi. sed cuius etatis. dicit quod
constituentes syndicum debent esse maiores. xxv. annis licet alibi de consuetudine
sufficiat esse maiores. xiiij. sed Joan. Andre. in additio. dicit ibi quod vbicunqꝫ col
legium est tale quod non admittit minores vt collegium decurionum qui debent at
tigisse. xxv. annum vt. d. l. ad rem. necessario debent esse. xxv. annorum. Idem Bar.
in. l. cum vos affirmetis. C. qui eta. lib. x. dicit hec verba: quedam sunt munera per/
sonalia in quibus requiritur consilium discretio vt esse de consilio habere aliquod
regimen ⁊ hoc non conceditur minori. xxv. annorum. hec ille. adde Bar. in. l. vnica.
C. de muli. in quo loco lib. x. in. ij. col. dicens quod honor cum administratione non
potest minoribus concedi/ idem in. x. col. dicens quod esset maximum periculũ pro/
pter imbecillitatem consilij ⁊ sic intelligit. d. l. ad rem publicam. et. l. spurij. de decu/
rio. ⁊ quod minores. xxv. annis non habent vocem in cõsilio/ tenet Bar. in. l. spurij
§. minores per illum tex. ff. de decurio. quod dicit esse bene notandum. Idem Bar.
in. l. exigendi. C. de procu. iij. col. vsi. sed nunquid. dicit quod minor. xxv. annis non
habet vocem in constitutione syndici per. d. l. spurij. ratio secundũ eum quia in ac/
tibus ⁊ consilijs publicis minores. xxv. annis non habent vocem nec auctoritatem
de quo etiam aliquid Bar. in. l. lucius. §. imperator. ff. ad municipa. hanc sententiã
sequũtur Bal. ⁊ Salice. in. l. fi. C. de testa. mili. idem glo. in. c. cum vicesimũ de offi.
delega. ⁊ ibi dicit Abb. tenebis menti. d. l. ad rem publicã. ꝙ non potest quis esse de
dominis vel de consilio nec habere aliquod officium quod versatur in administra/
tione ante. xxv. annũ ⁊ fuit optima illa prouisio nam si non iudicatur idoneus ante
xxv. annum in administratione proprie substantie fortius in administratione reipu
blice vbi est maius periculum hec ille. facit tex. in. c. ex eo de electio. lib. vj. ibi nul/
laten⁹ admittatur ⁊ ibi bona glo. in. c. fi. de etate ⁊ quali. ¶ Intantũ ⁊ hoc est nota.
qḋ licet ex causa ⁊ in defectũ admittãt minores. d. §. nõ alias. l. vt gradati. §. quotiẽs
ff. de mune. ⁊ hono. l. ij. in fi. C. q̇ eta. tñ hoc est verũ nisi sit pupill⁹ quia tunc nec cum
causa nec in defectum admittitur/ iste est tex. notabi. in. l. ij. §. impuberes: ff. de iure

mum.ibi quãuis necessitas penurie hominũ cogat τ ibi glo. idem glo. in. l. vt gradatim. §. quotiens. super parte infringitur que ita limitat tex. in. d. §. quotiens. idẽ glo. in. d. l. ij. de regu. iuris super parte impubes/ facit tex. nota. in. l. luci⁹. §. imperator. ff. ad municipa. vbi est casus quod etiam si obligetur pater pro filio infante nullo modo potest esse decurio. similis tex. in. l. j. C. de bono. τ mune. non cõ. li. x. iuncta glo. super parte onera/ intantum quod etiam vbi ex causa τ propter inopiam minores admittentur vt supra dictum est/ τ dicit tex. in. l. j. C. qui et aduer. quos et in. l. nõ tantum. §. j. de decurio. ff. tamen adhuc illud est quo ad sportulam non tamen habebit vocem. tex. est in. d. l. spurij. §. minores. ff. de decurio. τ quod ille tex. intelligatur quando ex causa τ propter inopiam minor fit decurio/ declarat ibi glo. super parte minores facti/ assi que en nuestro caso ni auia causa ni inopia y a vnque la ouiera/ erat infans quo casu indistincte est ineligibilis. ¶ Preterea secũdum leges regni rector cum assumitur ad officium rectorie debet multa iurare τ etiam secundũ statuta τ consuetudinem ciuitatis vt constat ex instrumento receptionis τ date possessionis Didaco de Cereda τ Doctori de Villalon τ mihi tempore quo assumptus fui τ etiam ex instrumento partis aduerse. Sed ita est quod minor non habet iurandi habilitatem ergo exclusus/ τ hoc arg. vtitur Bal. in. d. l. fi. C. de testa. mili. ergo cum non habuit legitimam etatem dicta prouisio sua fuit ipso iure nulla: probatur in. l. ij. C. de his qui veni. eta. impe. τ ibi Bal. dicit nota ꝙ ille qui non habet legitimam etatem ad beneficium obtinendum si impetrat ipsum impetratio est nullius momẽti ipso iure τ sic stat iste passus sine dubio. ¶ Et consiliarij τ rectores ciuitatum equiparantur decurionibus. glo. dicit in Rub. de decurio. C. simi. glo. in. l. sed et si ex dolo. §. j. super parte dolo decurionum. ff. de dolo. que dicit quod loco decurionũ habemus hodie consiliarios τ in. l. ij. C. eo. titu. super parte decurionibus. idem Bar. in. l. non ambigitur in fine. ff. de legibus. τ Bal. in Rubrica. C. de decuriõnib⁹. dicit nota quod decuriones dicuntur rectores Anciani ciuitatis et sic prouisio nulla nec ex ea aliquod ius sibi est quesitum.

¶ Nec obstat si dicatur quod fuit dispensatum super etate ex verbis cõtentis in dicta prouisione quorum tenor talis est. En caso que vos seays menor de edad cũplida para ello cayo de mi propio moto τc. dispenso con el dicho defecto de vuestra edad menor τ vos hago de edad cumplida para auer y tener el dicho officio τ lo administrar bien assi como si fuesses de edad cũplida para ello τc. per q̃ videtur principem eum habilitare τ sic prouisio valida. l. quidã consulebãt in fi. ff. de re iudi. τ per. l. fi. C. de testa. mili. que iura nõ obstare inconuincibilibus fundamentis ostenditur.

¶ Primo quia dictus Frãciscus erat infans positus in tã tenera etate tempore quo facta fuit sibi dicta prouisio quod non potuit cum eo dispensari ex eo quia defectum nature patiebatur super quo nihil valuit dispẽsatio ad quod allego videri meo tex. famosum iũcta glo. super parte indulgere in. l. ij. C. de his qui veni. eta. impe. ibi tex. dicit quod non potest quis impetrare a principe veniam etatis nisi post. xx. annũ dicit glo. quia non poterant ad honores aspirare minores ideo indigẽt imperiali oraculo eis etatis veniam concedente/ ecce ergo quod glo. extendit dictam. l. ad minores qui ad honores consequẽdos volunt a principe veniã etatis impetrare sed tex. dicit quod ante vicesimum annũ hoc non possunt impetrare ergo impetratio τ prouisio nulla aliter facta a minore nõ habente dictam etatem/ singularis tex. in fine ibi hij vero qui contra memoratam dispositionem veniam etatis a principali clementiam impetrauerint sciant illas nullas vires obtinere.

¶ Plus dicit glo. singularis & multis abscondita in. l. j. C. qui etate. li. x. quam ad hoc commendat ibi multum Joan. de Pla. quod impetratio venie etatis licet prosit quo ad administrationem sui patrimonij & quo ad iudicia ad hoc vt admittatur vt maior vt. d. l. ij. non tamen prodest quo ad munera publica licet de facto aliquando fieret vt dicit ibi glo.

¶ Scdo allego Pau. de Cast. in. l. quidam consulebant. ff. de re iudi. in princi. qui dicit q intantu impubes prohibetur a iudicado q etia si detur a principe & ex certa sciétia no pot esse iudex: ratio scdm eu q2 cu in eo sit defect9 nature et patitur defectum cosensus qui est de iure naturali no potest princeps supplere talé nature defectum qd reputat notabile & sic intellecta. l. quidá consulebant/determinat hoc.

¶ Tertio videtur mihi casus nota. iuncta glo. in. l. cu pretor. §. non auté. ff. de iudi. ibi quidá natura vt impubes vbi tex. nota. dicit q in impubere est defect9 nature/& ibi glo. super parte impubes dicit q impubes nullo modo est iudex adult9 vsq ad. xiiij. annos potest quádo princeps ex certa sciétia facit iudicé vel ex cosensu partiu allegat. d. l. quidá consulebát. & sic aperte tenet glo. q inquantu. d. l. quidá. permittit minoré esse iudicé ex principis dispensatione non habet locu nisi in maiore quatuordecimo non in minore quia in isto non cadit principis dispensatio.

¶ Quarto dico esse casum in. d. l. quidá. scdm sumariu Bar. qua Bar. sic sumat maior. x. & viij. annis pot esse iudex delegat9 & ordinari9 ité minor. x. & viij. maior tamen. xiiij. potest esse si ex cosensu partiu vel ex certa sciétia imperator eu dederit & ita apte tenet intellectu dicti vsi. proinde. d. l. q in casu quo princeps ex certa scientia facit requiritur qd sit maior. xiiij. hoc summariu sequitur Ange. ibi/ego allego glo. que tenet etiá hunc intellectu in. d. l. quidá. super parte minor/dicit glo. dumodo adult9 Sic intellexit illu tex. glo. in. d. l. cu pretor/sic intellexit illu vsi. fi. l. quidá. glo. nota. in. c. cu vicesimu de offi. deleg. super parte eandé etaté. que dicit qd adult9 pot creari iudex a principe ex certa scientia/allegat. d. l. quidá. huc intellectu/ approbat expsse tex. in. l. v. que incipit/maior in fi. titu. iiij. ij. parti. & etiá. l. ordi. de Alcala/ cocludo ergo absq dubio qd. d. vsi. fi. d. l. quidá. ibi proinde si minor pretor vel consult9 direrit intelligitur in maiore. xiiij. quia in minore non cadit dispensatio.

¶ Quinto allego expssam determinationé Bar. in. d. l. quidá consulebát. in prin. in ij. oppo. in. j. solutio. vbi opponédo de. d. l. spurij. que no permittit minores. xxv. annis fieri decuriones dicit q. d. l. quidá consulebát. que permittit in certis casib9 minoré effici iudicé loquitur in eo cui simplex conceditur iurisdictio sec9 dicit esse in decurionatu que non habet simplicé iurisdictioné sed habet etiá administrationé ciuitatis que non cadit in minoré cum eius res debeant per aliu administrari/ ergo si. d. l. quidá. non habet locu in decurione sequitur q princeps licet minoré posset iudicé facere vt ibi/non tamen decurioné/& sic indistincte seruabitur. d. l. spurij. & d. l. ad ré Preterea etiá si Bar. dicit hanc esse verá solutioné tamé ibi in vsi. vel in. d. ij. oppo. dat aliam solutioné. s. qd. d. l. quidá. habebit locu quando a principe ex certa sciétia eligitur decurio. l. spurij. loquitur quando ab alio/& hanc solutioné habuit a glo. in. d. l. quidá. super parte non improbari/& sic si in decurione creato a principe seruatur dispositio. d. l. quidá. sequitur secundu veru eius intellectu de quo supra discussum est qd etiam a principe & ex certa scientia non potest creari minor. xiiij. annoru.

¶ Sexto hoc expsse decidit Abb. in. d. c. cu vicesimu de offi. deleg. dicens qd minor. xviij. pot deputari iudex a principe quia ipsum videtur habilitare. d. l. quidá. & hoc intelligo dicit ipse si sit pubes ná si esset ipubes puta minor. xiiij. non pot princeps cu

habilitare ad iudicandū cum tunc sit impedimentum nature.d.l.cum pretor. ⁊ princeps non potest super ea q̄ sunt de iure naturali in.§. sed naturalia insti.de iure na. sentit glo.hec clari⁹ in.d.l.cū pretor/hec ille.⁊ dicit ibi Andre.Sicu.in.viij.col. qd̄ nec princeps nec popul⁹ liber possunt facere infantē iudicē licet possunt eum facere dn̄m quia infans est impedit⁹ impedimento nature cū careat iudicio ergo princeps nō pōt disponere qd̄ act⁹ actiuorū sunt in paciēte bene disposito vt dicit Arist.in.ij. de aīa.⁊ Bal.ibi dicit nō credo qd̄ popul⁹ hn̄s vicē imperatoris posset eligere in potestatē siue rectorē populi minorē.xiiij. annorū nisi super hoc prius faciat statutū ar.l. fi.C.de mili.testa.postea subdit qd̄ adhuc tale statutū nō valet quia esset cōcedere veniam etatis ⁊ quia subiectum non est capax vt.d.l.cum pretor.

¶Septimo allego Bal.in.l.bonorū la.ij.vsi.ij.q̄ro.C.qui admi.ad bono.po.dicēs qd̄ solus infans cū auctoritate iudicis nō posset agnoscere bono.poss. subdit rationem ⁊ in hoc facit quia est defect⁹ in iure naturali cū infans nullū habeat cōsensum ⁊ contra defectū iuris naturalis non cadit dispensatio scd̄m Inno.in.c.sciscitat⁹.de rescrip.hec ille.idē ibi Sali.in fine de hoc dicto Inno.reperio factā mētionē a Bal. in.l.barbarius.ff.de offi.preto.in.xj.col.vsi.aut collatoris/vbi inquit quod si collatoris adest potētia ⁊ auctoritas sed suscipientis nō adest capacitas qd̄ si est talis defectus qui a iure ciuili non potest suppleri vt quia est infans promotus ad administrationem ciuilis officij collatio seu prouisio ipso iure non valet secundum Inno.in.c. sciscitatus/nec obstat secundū eum quia quandoq̄ infantes sunt reges ⁊ domini q2 istud est verū in dominio naturali.xxiiij.q.j.c.fi.hec Bal.que sunt pulchra.

¶Octauo allego Bal.in.l.j.C.de cōfe.xxj.col.vsi. q̄ro q̄ sunt exēpla dicēs qd̄ est impossibile pupillū posse testari etiā ex principis priuilegio.allegat tex.in.d.l.fi. C.de testa.mili.vbi pbatur aperte qd̄ licet quis esset miles vel tribun⁹ ex principis priuilegio non tamē potest testari: hanc sententiā sequitur Ange.in.l.si q̄ram⁹.ff.de testa. dicens qd̄ pupill⁹ etiā doli capax nō potest habilitari ad testādū per statutū. allegat dictā.l.fi.de mili.tes.hoc approbat ibi Ioan.de Imo.iij.col.vsi.in eadē glo.dicens qd̄ in.d.l.fi. dicitur nullo mō fieri ⁊c. per que verba videtur impedita oīs potestas dispensandi scd̄m glo.nota.in cle.hi qui.in prin.de eta.⁊ quali. idē sequuntur Pe. de Ancha.⁊ Ioan.de Imo.in.c.ij.de testa.est verū qd̄ Bar.in.d.l.si queramus.ff.de testa.in.iij.col.vsi.circa istā dicit qd̄ hoc est verū nisi esset proximus pubertati quia bene valet statutū scd̄m eum qd̄ proxim⁹ pubertati posset facere testamentū:⁊ hoc sequitur Rapha.in.l.more.ff.de acqui.here.prout refert ibi Alex.in.iij.col. ratio secundū eū quia in minore qui non est proxim⁹ pubertati esset defect⁹ in ratione naturali super quo nō cadit dispēsatio: allegat Inno.in.d.c.sciscitat⁹/alia opinio videtur probabilior per tex.in.d.l.cū pretor in.§.nō autē.vbi dicit tex.indistincte qd̄ impubes habet impedimentū a natura/hoc indistincte tenet Bar.in.d.l.quidā consulebant in prin.vsi.cū hec exceptio.⁊ Inno.in.d.c. sciscitat⁹. loquitur indistincte in impubere sed indistincte ibi Rapha.⁊ Alex.idē Alex.in.d.l.fi.C.de mili.test.tenēt illud dictū Inno.qd̄ defect⁹ iuris naturalis nō potest a principe suppleri per dispēsationē/accedat predictis doctrina Do.Anto.in repetitione.c.cōsultationib⁹.de iure patro.in.xj.col.vsi.sed nūc mihi videtur. vbi tenet hanc cōclusionē dicēs qd̄ nunq̄ nisi tūc ausus fuit hāc materiā tractare ⁊ dicit qd̄ in promoto a principe ad officiū seu dignitatē tēporalē vbi vitiū est in psona ⁊ est vitiū naturale vt si sit pupill⁹ animi discretiōe carēs ⁊ nulla imprimitur iurisdictio nec officiū nec titul⁹ ad illud exercēdū ex tali pmotiōe ⁊ est incapax: ppzietatis:possessiōis:⁊ habit⁹:⁊ exercitij:cū careāt

discretione que presertim est necessaria in officij administratione/ quia talia vitia naturalia sunt immutabilia. ¶ Ad quod facit id qd pulchre dicit Inno. in. c. nihil est in. ij. col. de electio. dicens qd. l. barbarius. ff. de officio pre. non procedit qñ vitio naturali deficit promot⁹ ꝛ vitiũ seruitutis vt dicit ibi Anto. in. d. c. consultationib⁹ non est publice naturale cum virtus ꝛ potẽtia ꝛ naturalis discretio ꝛ ratio nõ est obfuscata in seruo quia contrahendo naturaliter obligatur. l. quod si. ff. de cõdi. indebi. itaqꝫ modo in pupillo doli capace pubertati proximo vel non vtroqꝫ casu habeo intentum attenta infantili etate partis contrarie.

¶ Corroboratur hoc ex his que dicit Pau. de Cast. in duob⁹ locis. s. in. l. discretis C. qui testa. fa. po. ꝛ in. l. qui in potestate. §. surdus. ff. de testa. vbi tenet qd mutus et surdus a natura non possunt testari etiã ex principis dispẽsatione quia cũ defectum nature patiebatur ergo ꝛc. hoc sequitur Alexan. in. d. l. discretis. si careant intellectu quia tunc equiparantur impuberibus secundũ eum ꝛ sic aperte tenet qꝫ etiã ex principis dispẽsatione impubes non potest testari ꝛ hac ratione mutus ꝛ surdus carens intellectu: ꝛ ista videtur mihi veritas nec obstat tex. in. d. l. si mutus. ff. de testa. quia illa intelligitur non in muto a natura sed accidenti vt ibi dicit glo. ꝛ ita expresse declarat. l. partite. vj. parti. l. xiij. titu. j. vel si intelligatur in muto a natura per tex. in. l. iure militari. ff. de test. mili. debet intelligi quãdo habet intellectũ qui licet nõ verbis tamen signis manifestis declarat voluntatẽ suã: probatur in. d. l. ibi/ letrado/ tenet expresse Bal. in. d. l. iure militari. dicens esse de facto in quadã donatione facta a surdo ꝛ muto/ idem tenet Sali. in. d. l. discretis. dicẽs quod testes debent deponere quod tales actus ꝛ talia signa fecit ex quibus clare colligitur eius voluntas: probat glo. nota. in. l. itemqꝫ super parte mutus. ff. de pactis Bar. nota. in. l. j. §. si quis ita. ff. de verbo. obli. ꝛ ita intelligit dictam. l. iure militari. Joan. Fab. in. §. quinimo. insti de mili. testa. dicens mirandum quomodo surdus ꝛ mutus a natura faciat testamẽtum licet miles cum ignoret quid sit testamentũ ꝛ omnia idioma nec quicquã intelligat nec que ratio naturalis ministrat dic quod signis intelligat vnde probare debet idest oportet quod esset talis qui intelligere posset per signa et quod talia signa facta essent per que appareret ipsum voluisse testari ꝛ ita omnes isti tenent quod si intellectu careret principis dispensatio nihil operatur cum esset dispensare cõtra ius naturale quod non permittitur/ facit. §. naturalia insti. de iure na. facit tex. in. §. j. qd incipit hec quedam de priuilegijs. v. di. ibi nam nec variatur tempore sed immutabile semper permanet: ꝛ ibi glo. dicit quod contra ius naturale nulla fit dispẽsatio.

¶ Et ex his infert Roma. in repetitione Rubrice de arbi. vij. col. vsi. xvij. pone qd etiam si arbiter habeat potestatem cum clausula non obstante aliqua iuris solẽnitate tamen non censetur remissa inhabilitas iuris naturalis/ allegat Inno. in dicto c. sciscitatus. ¶ Faciat etiam id quod scribit Bal. in. l. eam quam. C. de fideicõ. in ix. col. vbi dicit qd circa impossibile de natura non se extendit auctoritas principis/ facit tex. in. l. deniqꝫ in prin. ff. de mino. ibi per raro minorib⁹ rerũ suarũ administrationem extra ordinẽ indulserunt/ dicit glo. ex causa quandoqꝫ masculis maiorib⁹. xx. annis feminis. xviij. vt. l. ij. C. de his qui veniã etatis impe. l. ij. ecce ergo quod etiam ex causa non conceditur minori administratio rei sue nisi post. xx. annũ ergo a fortiori administratio reipublice/ possunt etiam adduci ad hoc fundandũ ca que in multis locis traduntur principem non posse contra ius naturale rescribere de quo per Bar. in prima constitutione digestorum. ij. col. Bal. in. l. rescripta de preci. impe. offeren. Canoniste in. c. que in ecclesiarum de consti.

¶ Nec predictis obstat.l.fi.C.de testa.mili.vbi dicit ꝙ pupillus licet tribunatꝰ mu-
nus mereatur nõ potest condere testamentũ ⁊ sic videtur ꝙ pupillus potest esse tri
bunus primo qr.d.l. loquitur in tribuno qui habet dignitatẽ seu administrationẽ
d.l.ad rempublicã.loquitur in dignitate cũ administratione a qua repellitur minor
verba sunt Oldra.quẽ ibi recitat ⁊ sequitur Sali.dicens ꝙ.d.l.ad rẽ publicã.loqui
tur in dignitate que habet annexã administrationẽ hic annexã nõ habet.hoc sentit
glo.nota.in.l.ij.super parte admittẽdos.ff.de iure immu.vbi glo.dicit ꝙ est spãle in
tribunatu ex eo quia nõ habet annexã administrationẽ vt supra dictũ est . hoc sentit
Bar.nota.in.d.l.quidã consulebãt in.ij.oppo.ꝙ dicta.l.spurij.§.minores.ff.de de-
curio.inquantũ vetat minores esse decuriones loquitur in decurionatu qd̃ est officiũ
habẽs annexã administrationẽ secundũ eũ vel soluit ⁊ aliter ꝙ in.d.l.spurij non eli
gebatur a principe alias haberet locũ.d.l.quidã.ergo si haberet locũ.d.l.quidã.se-
cundũ summariũ Bar.qd̃ supra relatũ est etiam si eligatur a principe debet esse ma-
ior.xiiij.annorũ ⁊ qd̃ sic intelligatur.d.l.fi.allego famosam determinationẽ Bar.in
l.j.C.de digni.li.xij.fi.col.dicens qd̃ dignitas seu nobilitas consistit in acceptatiõe
eius qui dignitatẽ confert ⁊ non est in volũtate eiꝰ qui nobilis est vt visio in re visa
vt dilectio in re dilecta ex quo infert quod talis nobilitas potest in pũcto mortis con
ferri ⁊ etiã ignoranti ⁊ sic potest scd̃m eum qd̃ in puncto mortis quis potest effici mi
les ⁊ qd̃ infans ⁊ pupillꝰ potest effici miles vt.l.fi.C.de mili.testa.et coronari rex hec
ille.⁊ sic aperte intelligitur.d.l.fi.in milite carẽte administratione reipub. idẽ Bar.
in.l.j.C.de hono.⁊ mu.non cõ.inter pa.⁊ fi.accedat predicto intellectui id qd̃ Pau
de Cast.dicit in.d.l.fi.C.de testa.mi.dicens qd̃ quomodo minor poterat effici miles
non aptus ad bellandũ respõdeo dicit ipse ex dispẽsatione propter aliquã iustã cau-
sam propter quã minor potest fieri capitaneꝰ armorũ puta propter merita patris vt si
esset filiꝰ cuiusdã magni capitanei defuncti ⁊ exercitꝰ patris nõ vult aliũ capitaneũ
vt vidisse tẽporibꝰ suis fatetur dicit sic cõtigisse in filijs Boetij qui in curru aureo fue
runt ducti ad curiã ⁊ sic cõcludit duo/prio ꝙ illa.l. loquitur in militia q̃ non habet
annexã administrationẽ reipub. scd̃o ꝙ requiritur maxima causa. ¶ Preterea si
bene põderetur tex.in.d.l.fi.adhuc ibi nõ aperit qd̃ esset minor positꝰ in infantili eta
te nec qd̃ esset non doli capax poterat esse qd̃ erat proximus pubertati ⁊ doli capax
scd̃m intellectũ predictorũ quos supra retuli ⁊ per hoc dicit notãter Pau.in.d.l.fin.
vltimo collige ex hoc tex. ꝙ in milite nõ dispẽsatur circa defectꝰ ciuiles ⁊ ibi Alex.
idẽ dicens illã.l.saltẽ deberi intelligi in proximo pubertati ⁊ doli capace/⁊ idẽ sentit
ibi Sali.Faciat noua cõclusio Spec.in titu.de delega.§.nũc ostendendũ.versi.xix.
⁊ Hostiẽ.in.c.j.de trãsa.⁊ sequũtur ibi oẽs ꝙ clausula supplẽs defectũ ⁊c.refertur
dũtaxat ad solẽnitates iuris positiui nõ autẽ supplet defectꝰ iuris naturalis.Archi.⁊
Dom.in.c.cenomanẽsem.lvj.dist.Bal.in Rub.de cõsue.ad fi.Abb.in.c.ea q̃.ad fi.
de re iu.But.in.c.illa.de elec.tex.in cle.pastoralis ad fi.de re iudi.qd̃ intelligo et si de
fectꝰ esset a iure diuino vel naturali in quo posset papa aliqñ ex magna causa dispen
sare.Feli.Sande.auditor Rote nunc viuens in.c. postulasti .xv.colun.versi.bene
facit de rescrip.hanc conclusionem sequitur Prepo.in dicto.c.cenomanensem.et
subdit/et quod dicitur hic quod si exprimit defectus in tali casu illos remouet intelli
ge verum de his defectibus quos confirmans tollere potest alias etiam si contine-
ret expresse defectum illum non tolleret vnde etiã si princeps suppleret defectus iu-
ris naturalis vel diuini quos tollere non posset talis suppletio nihil operatur casus
in cle.pastoralis.in princi.iuncto.§.ceterum.⁊ ibi no.de re iu.⁊ ibi Car.⁊ Bal.in

c.illa.de electio.itaq quo ad casum stat.q.sine dubio quod ex quo positus erat in etate tã infantili carens omnino sensu ꝛ ita defectũ nature patiebatur qꝺ nihil valuit sua prouisio/pro quo faciũt nota.verba Bal.in.l.falsus.vij.col.vsi.dubitatur de executore.C.de furtis.dicẽs qꝺ officiũ cum effectu non queritur ignorãti sicut nec aliud quicꝗ.ff.si cer.pe.l.proinde.ff.de cõdi.insti.l. si quis ita. sed infans ignorans est ergo ꝛc.ꝛ est equissimũ hoc quia in tali posit⁹ etate est expers sciẽtie ꝛ cõsciẽtie ꝛ Tulli⁹ in lib.de offi.adolescentiũ iustitia senũ regenda prudentia est: ꝛ adolescentis officiũ est maiores natu vereri ex eisdẽ eligere optimos probatissimosꝗ quorum prudentia ꝛ consilio vtatur.ꝛ Aristo.in.ij.de anima/ actus actiuorũ sunt in patiẽte bene disposito quia dispositione caret impubes. et Eccle.x. iudex sapiens iudicauit populum suũ ꝛ principatus sensati stabilis erit secundũ iudicẽ populi sic ꝛ ministri eius ꝛ qualis est rector ciuitatis tales inhabitantes in ea/ꝛ ibi eo.c.in prin.rex insipiens perdet populum suum ꝛ ciuitates inhabitabuntur per sensum prudentium ꝛ alibi/ve tibi terra cuius rex est puer. ¶ Et ad hoc vt aliquis debeat ꝛ posset prouideri de aliquo officio requiritur habilitas tẽpore prouisionis seu collationis nec sufficit qꝺ postea superueniat. Allego ad hoc nota.determinationẽ Bar.in.l. impuberem.§.j.in fina.verbis.ff.ad.l.corne.de fal.vbi dicit quero vtrum pupillus possit eligi notarius vt post pubertatem vel factus maior posset tabellionatus officiũ exercere dicit quod non/ quia tempore quo quis eligitur ad officium debet esse idoneus de rescrip.si eo tempore in prin.lib.vj.l.excusantur.§.j.ff.de excusa.tuto. ibi tẽpore illo in quo creatur. Faciat quod scribit Specu.in titu.de arbitro.§.ij. qꝺ incipit/ potest esse arbiter.ij.col.vsi.quid si petente.dicens qꝺ si minor.xx.annis eligatur arbiter ꝛ pendente compromisso factus est maior qꝺ non conualidatur cõpromissum. allegat tex.in.l.sed si in seruum.j.responso.ff.de arbi. bona glo. in.c. dilectus.el.ij. super parte/receperunt. de preben. ¶ Concludo ergo ex predictis absꝗ dubio qꝺ nullo modo virtute dicte prouisionis dictus Franciscus acquisiuit aliquod ius ad dictum officium rectorie super quo pendet lis ꝛ hoc de primo.

¶ Ad secundum dico quod dato quod princeps potuerat dispensare super dicta etate ꝛ valuerat prouisio principis ratione potestatis dico quod ad hoc vt valuerat dicta prouisio ꝛ dispensatio super etate requirebatur certa ꝛ specifica scientia principis de etate illius que non interuenit hic nec ex verbis contentis in dicta prouisione constat de certa scientia principis super dicta etate imo ex his constat principẽ non esse informatum nec habere notitiam etatis illius.

¶ Primum probatur sic/ qui non facit ex certa scientia non intelligitur dispensare l.ij.C.qui seru⁹ aut liber.ad decurio. lib.x.c.nihil.de electio.Bar.in.d.l.ij.est casus singula.in.l.idem Vlpianus.§.sunt ꝛ alij ibi ex rescripto imperatoris scientis quidem tutorem esse.ff.de excusa.tuto.est casus etiam ꝛ ibi Bar. in.d.l.quidam consulebant in fine.ff.de re iudi.ita intelligit ibi Ange.illum tex. dicens qꝺ ex certa scientia principis contulit minori beneficium seu iurisdictionem/ ideo videtur dispensare/hunc intellectum secutus est Ioan.de Imo.in.c.cum vicesimum.de offi.delega. ꝛ dicit quod si ignoranter dedisset iurisdictionem minori non videretur dispensare ꝛ seruaretur dispositio dicti.c.cum vicesimum. ꝛ hunc intellectum sequitur Abb. in.d.c.cum vicesimũ.j.col.vsi.iij.requiritur.dicens quod ad hoc vt a principe videatur minori cõmissa iurisdictio requiritur quod princeps ex certa scientia sciens etatem minoris cõmittat sibi causam alias est rescriptum surrepticiũ quia si papa sciuisset de facili non cõmisisset ꝛ quia alias cessasset ratio dispensationis ꝛ habilitatis.

super qua fundatur dicta .l. quidam. quia ignorans non dispensat .l. nec ignorans. C. de dona. c. si quis viduam .l. dis. hec ille/ et est casus nota. de hoc in .c. si eo tempore de rescrip. in .vj. vbi papa promouendo minori de beneficio non videtur super etate dispensare: ꝛ propterea ibi non valuit prouisio quia papa ignorabat vitium etatis vt omnes tenent ibi/ ꝛ ideo dicit ibi Domi. in .ij. nota. nota quod impetrans beneficium quod ex defectu etatis obtinere non potest debet de illo defectu facere métionem. faciat glo. nota. in .c. statutum. §. ij. super parte litterarum eo. titu. vbi glo. dicit quod licet tex. ibi requirat commissiones emanantes a curia non debet fieri nisi certis personis de quibus ibi/ tamé si papa ex certa scientia committat causam simplici clerico nominando eum sic in commissione valebit commissio ex eo quia cum facit ex certa scientia videtur dispésare/ facit glo. nota. in .l. vniuersis. C. de pre. impe. offe. in glo. .j. vbi glo. querit quid si seruus impetrauit rescriptum pro se dicit glo. quod non valet nisi princeps sciuisset nõ alias/ idem Bar. ibi allegat ad hoc dictam .l. quidam consulebant. Plus dicit adhuc glo. in .c. cum autem. xliiij. dist. quod si papa scienter aliquem ordinat adhuc non videtur eum fame restituere nisi probet secum dispensatum esse per .c. secundum. de scisma. Faciat id quod dicit Bal. per illũ tex. in .l. imperialis. in .§. similes. de nup. C. vbi postillando partem illius .l. que dicit meruerint/ dicit Bal. ex certa scientia principis quod motus proprius principis errantis non faceret valere priuilegium. ff. de re iudi. .l. quidam consulebant. idé Bal. in princi. hec omnia Bar. in repetitione .l. barbarius. ff. de officio preto. ix. col. vsi. ij. casu. dicens quod imperator seu papa ignorans nunquam videtur dispensare et ad hoc vt dispensatio valeat requiritur certa scientia/ allegat dictam .l. quidam. viij colun. vsi. et per hoc posset etiam attentari vbi recedit ab opinione quam primo recitauerat per dictum .c. si eo tempore. dícens quod cum de iure canonico hoc sit expeditum idem erit de iure ciuili dicens quod vbi papa seu princeps ignorat vitium nunquam videtur dispensare super inhabilitate étatis per dictum .c. si eo tempore. ꝛ per alia fundamenta / idem ibi Alexan. dicens requiri certam scientiam ꝛ specificam et nullam esse differentiam de papa ad principem. idem Anto. in repetitione .c. consultationibus. de iure pa. viij. colun. dicens quod tam de iure canonico quam ciuili si promotio fit a principe ignorante nũquam videtur cum vitio dispensare per dictam .l. j. C. si seruus vel liber ad decu. Accedat nota. conclusio Bal. in .l. fina. C. de crimi. sacrile. vbi per tex. in .l. idem Vlpianus. supra allegatum dicit quod proprius motus principis nihil operatur nisi in his in quibus princeps habet plenam notitiam vnde infert quod motus proprius non firmat gratiam contra non obstantia que non erant nota principi de quo Canoniste in .c. si motu proprio. de prebé. .li. vj. et ibi glo. nota. super parte/ beneficium. hanc sententiam tenet Hostien. in .c. preterea. de testi. coge. quem in hoc sequitur Abb. dicens quod ignorans inhabilitatem nunquam videtur dispensare vnde infert Abb. ibi post Hostien. quod illud quod dicit ibi Inno. ꝛ in .c. diuersis falatijs. de cle. coniu. quod superior assumendo inhabilem ad aliquod officium videtur secum dispensare intelligatur quotiens erat notorium superiori de inhabilitate vnde infert quod imputãdum est ei qui assumitur ad officium publicum si non detegit inhabilitatem suam et adhuc potest puniri si non facit vt probatur in .l. ij. C. si seruus vel libe. ad decurio. lib. x. hoc idem sequitur Abb. in .c. fina. de coniu. seruo. ꝛ in .c. sciscitatus. penul. colun. de rescrip. et in .c. cõsulti. de procu. facit glo. nota. in .c. qui in aliquo. lj. distin. super parte concubinas vbi glo. dicit quod cum ignoto non dispensat superior intantum quod peccat inha-

bilis si non detegit inhabilitatem dum assumitur ad officiũ vt deducit optime Abb. in.d.c.sciscitatus.et qõ.d.l.ij.C.si seruus. habeat locum in indigno seu inhabili impetrante/tenet ibi Bar.et ibi est casus/idẽ Bal.in.l.quos prohibet.ff.de postu.et notãter in.l.cassius.ff.de senato.iij.col.vsi.Itẽ queritur nunquid infans/ hanc conclusionem quod requiratur certa scientia in dispensatione tenet pulchre Anto. in prohemio decretalium et hoc videtur esse mihi quid indubitabile quia promouere eum qui de iure est inhabilis est facere actũ contra ius.c.innotuit.cum simi.de elect. sed ad derogandum tale ius de necessario requiritur certa scientia alias non censetur derogare cum ignoret factum et inhabilitatem electi pro quo facit totus titu.C.si cõtra ius.in specie dicit glo.in.c.j.in verbo noscatur de consti.lib.vj. tex.in.d.l.idem Ulpianus.glo.in.d.l.vniuersis.C.de preci.impe.offe.Bar.Bal.in.d.l.idẽ Ulpian⁹ Bal.in.l.fina.C.senten.res.non pos.et in.c.naturales.in prima consti.si de feudo fue. con.Ange.de Aretio.latissime in.l.si constat.j.col.ff.de appella.facit.l.quotiens de preci.impe.offe.vulgaria et nota sunt principia. ¶ Itaq̃ stat ista conclusio quod dato qõ princeps poterat ei prouidere in etate tam tenera de dicto officio fuit necesse quod de certa scientia princeps fuerat informatus de sua infantili etate.

¶ Ad predicta facit quia error excludit consensum.l.si per errorem.ff.de iuris.om. iu.et Anto.notanter in propria materia in repetitione.c.consultationibus.de iure pa.vj.colun.vsi.ij.casu.dicens quod a principe non habilitatus ex certa sciẽtia nunquam tollitur vitium per dictam.l.si per errorem. plus dicit ibi in versi. tertio casu. quod quando vitium tollere exigit dispensationem si est princeps vel populus liber data certificatione vitij si promouerat videtur dispensare non alias.c.j.de rescrip.li. vj.idem Anto.in prohemio decreta.vij.colun.versi.quid in papa vel principe dicit quod si princeps in promotione seu rescripto profert aliqua verba propter que inhabilitatem demonstrat in eo cui vel pro quo scribitur vt quia dicit tali illegitime nato volumus prouideri et ex certa scientia hoc faciat intelligitur dispẽsare: et sic dicit debere intelligi.d.l.quidam consulebant. sin autem simpliciter scribit non proferendo aliqua verba propter que inhabilitas certo modo demonstretur et tũc etiam si ex certa scientia faciat non intelligitur dispensare hec ille.

¶ His sic permissis dico quod ex verbis positis in dicta prouisione partis cõtrarie est impossibile quod posset dici quod princeps habuit certam scientiam etatis tam infantilis dicti.F.de Tereda porque en ellas no dice que edad auia ni ayn lo certifica el rey saluo en caso que vos seays menor de edad y de pura necessidad se auia de hazer relacion al rey dela muy tierna edad del dicho.F. de Tereda y como era de edad de vn año/ o dos y pues esto no se hizo no aprouecho nada la dicha prouision ni el rey fue visto dispensar avn que pudiera en tan tierna edad pues della no supo ni aprouecha que el principe dixesse de mi cierta scientia.

¶ Primo allego Bal. in.l.fina.C.senten.res. non posse in.j.col.vsi. sed contra hoc oppono vbi dicit quod tunc princeps dicitur facere ex certa scientia quando narratur principi factum integrum alias ei obripitur/vnde infert quod clausula ex certa scientia nihil operatur nisi in his in quibus princeps presumitur habere certã scientiam vt sunt iura et leges non autem operatur in his que presumitur ignorare vt sunt facta et commertia et bone locorum cõsuetudines hec ille/vnde dicit quod male consuetudines presumuntur tolli a principe non bone/hoc idem Abb. post Ioan. and. in.c.nonnulli.§.j.iij.col.de rescrip.dicens esse valde notandum quod certa scientia principis nunquã presumitur maxime contra ius nisi posset colligi ex verbis rescri-

pri.idem Inno.in.c.statutum.de rescrip.lib.vj.et sic dicit quod est intelligēda glo. in cle.ij.de rescrip.que debet intelligi qd tunc princeps dicitur facere ex certa scientia non vt aliqui falso illam intelligunt quando in rescripto dicitur ex certa sciētia sed quando ex verbis rescripti potest cōprehēdi certa scientia quod nota.

¶ Secundo facit id quod scribit Bal.in.l.fi.C.de crimi.sacri.quod motus propri9 non firmat gratiam contra non obstantia que principi non erant nota.

¶ Tertio allego ad hoc notabilem conclusionem Abb.in.c.pastoralis.§.preterea in prin.de officio delega.vbi coniungendo omnia dicta Docto.dicit quod tunc papa dicitur facere ex certa scientia quando fuit certificatus de omnibus que potuissent eum mouere ad concessionem denegandam nam vt ipse inquit etiam de qualibet clausula notabili apposita in primis litteris que posset esse impeditiua secundarum debet fieri mentio in secundis. Unde inquit quod his non interuenientibus non dicitur facere ex certa scientia sed per surreptionem vel obreptionem vt in.c.dilecta.de rescrip. cum alijs/que verba puto verissima et illa confirmo sequentibus. primo ex glo.nota.in dicto.§.preterea.super parte.ex certa scientia. que hoc in terminis tenet in quantum dicit certam scientiam intelligo si in litteris appellationis fit mētio de processu cause et de appellatiōe interposita et de exceptione proposita etc. et sic de omnibus substantialibus sentit glo.quod specifice deberet esse informatus papa/idem probat glo.nota.in cle.etsi principalis.super parte obseruari.de rescrip. facit tex.in.c.ex multiplici.de decimis ibi non de ea constitutione.

¶ Preterea certum est quod in priuilegijs et litteris gratiosis si aliquis priuilegiū impetrat a principe per surreptionem modo falsitatem dicendo vel veritatem tacendo priuilegium est nullum ipso iure.l.et si legibus.C.si contra ius vel vtilitatem publicam.ibi careat penitus impetratione.l.fina.C.de his qui a non domino ma. ibi fallendo principis conscientiam.l.j.ff.de nata.restitu.ibi nihil videri impetrasse.l.ij C.si contra ius vel vtilitatem publicam.c.ad audientiam de rescrip.cle .j.de pre. et Abb. per dicta iura in dicto caplo ad audientiam fina. colun. dicit quod illud qd statuitur ibi in beneficijs habet etiam locum in alijs priuilegijs et beneficijs principum quia talia surreptio vitiat ipso facto Docto. hic Innocen. in caplo cum dilectus.eo.titu.et vitiat surreptio etiam si per ignorantiam et simplicitatem fuit commissa/satis enim est notū qd princeps non fuisset verisimiliter concessurus si cessasset surreptio vt in caplo cōstitutus.et capitulo super litteris.hec ille. est casus in caplo si motu proprio.de prebe.libro.vj.ibi veluti surrepticiā vires nolumus obtinere.est casus nota.in.c.ad aures.de rescrip.ibi nomen digniatis supprimit vires nolumus obtinere simi.in.c.constitutus eo.titu.hec omnia Bal.in.l.prescriptione.iiij.colū. C.si contra ius vel vtilita.publi. dicens hec verba si autem princeps disponit per se ipsum motus ex obreptione impetrātis ipso iure non valet priuilegium.dicta .l. et si legibus.et quod vitiet litteras dispensatiuas.est casus nota.in.c.ij.de filijs pres.li. vj.ibi talis dispensatio cum nō sit verisimile sedem ipsam cum illo predictū paciente defectum voluisse si hoc fuisset expressum dispensare que verba sunt nota.c.j.§.fina. eo.titu.et Inno.in.c.inter dilectos.vno verbo de fide instru. ad finem dicit quod si per obreptionem priuilegium sit impetratum quia tunc non valet.

¶ Intantum quod surreptio vitiat gratiam ipso facto etiam si surreptio consistat in tacendo factum alienum quod impetrans probabiliter ignorauit. iste est casus quem Abb.ibi nescit alibi in.c.cōstitutus.de rescrip.ratio est secundū eum quia in consideranda gratie validitate non aduertimus ad culpam impetrantis sed potius

ad intentionem concedentis/facit tex.qui est clarus in materia in.c.super litteris in versi.litteras.de rescrip.quod ea sunt exprimenda in gratia que possunt mouere animum principis ad concedendum vel non concedendum.idem Abb.ibi.viij.col.

¶ Plus est qd in his litteris gratiosis non solum oppressio et veritatis occultatio vitiat eas quando surreptio fuit causa inductiua et finalis concedēde gratie sed etiā si fuit causa impulsiua vt quia princeps concessisset etiā cessante surreptione/iste est casus famosus et vnicus in.c.postulasti.ibi de leui non scribimus de rescrip. Abb. ibi.ij.colū.versi.item nota.quod est satis nota.ad propositum et ex illo tex.dicit Abb. in.c.cum vicesimum.de officio deleg.quod si princeps ignorat etatem minoris cessat ratio dispensationis et habilitatis cum ignorans non dispenset vnde rescriptum surrepticium quia si papa sciuisset etatem de facili non commisisset minori. allegat dictum.c.si postulasti.sic in proposito quia princeps non fuit informatus certe et specifice de etate dicti Francisci et etiam si ei minori et tam minori rex concederet dispensationem tamen quia nō ita de facili in etate infantili sicut in alia etate maiori vitiata fuit gratia cum in totum non fuit etas declarata. hoc eleganter decidit Bal. in.l. fina.in prin.versi.sed contra hoc oppono.C.senten.res.non po.dicens quod vbi principi narratur plene et integre factum tunc dicitur facere ex certa scientia alias ei obripitur et nihil valet etiam in clausula non obstante.

¶ Quarto quia per dicta verba generalia contenta in prouisione.s. en caso q̄ seays menor de edad/non fuit inducta certa scientia etatis prout requirebatur imo illa generalitas inducit surreptionem et proprius obreptionem. Allego ad hoc singularē tex.cum glo.in.c.dilectus.el.j.de rescrip. ibi de amotionis sui causa et excommunicationis qua tenētur astricti nullā faciētes penit⁹ mentionē iūcta glo.j.et alia super parte viribus.vbi est casus quod non solum vitiatur rescriptum tacendo factum sed etiam tacendo quomodo et ex qua causa sit factum et sic non sufficit generalitas de quo tex.facit magnum festum Ludo.Roma.consi.cccxvj.incipit in presenti consultatione ad finem et secundum eum ratio dispositionis illius tex.est quia ex illa generalitate que obscuritatem parit potest princeps facile circumueniri.l.fina. ad finem ibi falso sermone se iactat.C.de dotis promi.quod est valde nota.ad propositū. Allego in simili quod voluit Abb.in.c.nonnulli.§.j.in fine de rescrip.dicēs in illa.q.si in rescripto sit derogatum dicto.c.nonnulli.nunquid reus possit indifferenter trahi extra suam diocesim et post recitationem aliarum opinionum ipse distinguit quod si princeps committit causam in loco sibi noto quantuncunq; locus sit remotus possit ipse reus trahi quia ex quo commisit ex certa scientia videtur voluisse vt indifferēter ibi posset cōueniri ar.d.l.idē Vlpian⁹/aut cōmisit in loco verisimiliter sibi ignoto et tunc secus qr nō est verisimile qd per dicta verba generalia posset ad loca remotissima trahi in iurium derogationem ar.c.cum in multis.de electio.lib.vj.et sic expresse et specifica mentio de inhabilitate nō generalis debet fieri et ita intellexit glo. c.statutum.in verbo/litterarum/et glo.d.cle.ij.Joan.de Jmo.in dicta.l.quidam consulebant.viij.colun.versi.item etiam aduerte.dicens ad propositum quod tunc videtur super etate dispensare quādo papa seu princeps dicit Titio existenti in tali etate conferimus tale beneficium.facit tex.nota.in.c.penul.de cōfir.vti.vel inuti.ibi et ad maiorē rei euidentiā litteris cōfirmationis tenor cōpositionis insertus inncta gl. super parte insert⁹. ¶ Facit tex.singu.in.c.super eo.de cohabita.cle.et mulie.ibi si litteras a nobis obtinuerit que facti seriem non contineant nolumus illas sibi prodesse.et hunc tex.reperio cōmendatū a Bal.in.l.pscriptiōe.ix.col.C.si cō.ius vel vti.

pub. & ex illo infert qd si condemnatus pro homicidio in mille supplicauit domino pro fienda compositione nihilo dicto nisi quod erat condemnatus in mille non expressa causa quare si dominus rescriberet componendum rescriptum est nullum ex quo infert quod littere remissionis condēnationū non valent nisi causa & quelibet facti qualitas exprimatur quod dicit menti tenendum. Et quod nō sufficiat mētio generalis inhabilitatis sed expressissima mentio habeatur & alias priuilegiū sit surrepticium. Allego famosum tex. in c. ij. de dolo. & con. ibi sed indiffinite dicebatur.

¶ Faciat quod voluit eleganter Ange. in l. sed si hac. §. patronū. ff. de in ius voca. vbi per illū tex. dicit quod principis dispensatio non porrigit se ad effectus suppressos & celatos per dictam. l. quidam consulebant. & per. l. omnia. §. cum ita. de leg. ij. de peculio lega. l. cum filius. §. fina.

¶ Faciat singularis decisio Bal. in. l. j. penul. col. C. de fur. dicens qd vbi sunt plura obstantia non sufficit clausula generalis non obstante sed necessaria est mentio specifica singulorum defectuum.

¶ Faciat etiā ad hoc singularis decisio Bal. in. l. cā quā. in. x. col. C. de fideicō. versi. sed pone. quidā dicēs qd si fili9 ex adulterio & incestu natus fuit legitimat9 tanquā spuri9 tamen non fuerunt expresse qualitates spurietatis non valet legitimatio nisi ex clausulis & legum derogationibus aliud appareret quod est nota. pro quo facit id qd dicit Joan. Andre. in additio. ad Specu. super Rubri. qui filij sunt legi. dicens non valere legitimationem factam de eo qui narrat se spurium nec declarauit quod erat spurius ex adulterio genito puta ex coniugato & coniugata/ idem Abb. in. c. per venerabilem. viij. col. versi. his presuppositis. qui filij sint legi. itaqꝫ species legitimitatis exprimēda est vt late Anto. in. d. c. per venerabilem. xxv. col. versi. nunc descendo. ex quibus constat clarissime quod non sufficit generalis mentio defect9 etatis sed specifice debebat exprimi & dispēsari super certa etate vnde nota. dicebat Hostien. in. c. pastoralis. §. preterea. quod tunc dicitur papa facere ex certa scientia quando in priuilegio seu rescripto nihil tacetur quod illud reddat surrepticium & Bal. ibi dicit esse glo. singularis quod certa scientia colligitur ex facti narratione. pro quo facit glo. nota. in cle. j. de iudi. super parte ex certa scientia. que dicit qd tūc dicitur fieri ex certa scientia quando non fit per ignorantiam vel errorem quā ibi simpliciter sequitur Car. post Pau. finaliter ne detur locus dilatādi. Allego singu. casum ad propositum in. l. bonorum la. ij. C. qui admi. ad bono. posse. ibi sciens hoc iuncta glo. vbi casus famosus quod ad hoc vt iudex posset habilitare pupillum ad bonorum posse. accipiendā requiritur quod iudex sciat specifice quod sit impubes quem laudat ibi Alex. ad hoc quod quando aliquis dispensat cum aliquo defectu requiritur quod notum habeat defectum specifice.

¶ Quinto & hoc caret respōsione quia in dicta prouisione sua continentur hec verba a rege prolata/ & que ayan y resciban de vos el iuramento en tal caso acostumbrado/ ex quo colligitur manifestissima surreptio ex quo princeps credidit illū esse maiorem. xiiij. et in etate habili ad iurandum/ y el era de vn año como podia iurar de guardar las cosas que los regidores iuran de guardar quando los resciben/ & ita non egemus multis circunstantijs ad surreptionem presumendam cum sit expressa in prouisione sua. Allego ad propositum elegans consilium Pet. de Ancha. in consi. ccc. xvj. incipi. ex tenore priuilegij apostolici penul. col. dicens quod vbi gratia fundatur in aliqua qualitate & illa vere nō subest dr surrepticia puta si fundatur super moribus & alijs meritis impetrantis & ipse sit infans commendatur satis a dicto au-

ditore in.c.postulasti.vj.col.ver.ulterius de rescrip.et dicit posse fundari ex illo tex.

¶ Sexto quia papa seu princeps nunquam presumitur quod habeat notitiam eorum quos promouet propter multitudinem occupationum et ideo maior surreptio in illis presumitur quam in alijs inferioribus vt inquit Cardi.post Lau.et Pau.in cle.ij.ad finem de officio ordi.vnde multitudo rescriptorum et priuilegiorum que principes concedunt inducit potius circumuentionem quam deliberatum animum/et ideo illud quod concedit papa contra ius potius presumitur ex importunitate indultum quam ex certa scientia nisi illa colligatur ex facti narratione. hec Domini. post glo.in.c.j.de consti.libro.vj.

¶ Concluyo pues y sin ninguna duda que aqui no interuino cierta sciencia del rey dela edad del dicho Francisco y assi cessa la dispensacion y por consiguiente el rey no fue visto dispẽsar ni habilitarle en tan tierna edad y assi su prouisiõ ninguna y pues no fue cierto el rey ni certificado dela dicha edad digo que la dicha dispensacion o habilitacion que paresce quel rey le quiso hazer por aquellas palabras generales q̃ dize en caso que seays menor de edad an se de regular y entender segũ disposicion de derecho y segun los terminos de la ley.ij.C.de his qui veni.eta.impe.

¶ Nec obstat si dicat̃ interuenit clausula motu proprio ergo tollitur surreptio per c.si motu proprio.de prebe.libro.vj.Primo quia clausula motu proprio non firmat gratiam seu priuilegium contra obstantia que non erant nota principi secundũ Bal. in.l.fina.C.de crimi.sacri.et hoc est indubitatum de iure. Allego nota.verba Abb. in.c.ad aures de rescrip.iij.col.versi.et hec procedũt.vbi dicit quod in impetratione beneficij debet pape fieri mentio de omnibus qualitatibus beneficij et de omnibus que papam possent inducere ad non concedendum facilius per.d.c.postulasti. etiam si motu proprio faciat gratia quia secundum eum proprius motus non operatur circa intrinsecas qualitates principi nõ cognitas ita q̃ si motu proprio cõcedit ecclesiam non facit mentionem q̃ est curatus non valet gratia non ex defectu surreptionis sed quia non apparet de voluntate principis ar.c.cum in illis de pre.lib.vj. idem Joan.And.in.d.c.si motu proprio.dicens quod motus proprius non firmat gratiam contra presumptam voluntatem concedentis nec extenditur ad intrinsecas qualitates beneficij/idem sequitur Andre.Sicu.ibi/et glo.nota.qui hoc tenet in cle.si Romanus pontifex de prebe.super parte validam.hanc sententiã firmat nota. Hostien.Anto.Abb.in.c.causam el.ij.de testi.et hoc sequitur Rota.in antiquis de rescrip.decisione.ccccxlv.incipit licet proprius motus.dicens quod nunquã extenditur ad intrinseca imo si de eis non fit mentio ipso iure est nulla gratia etiam motu proprio facta et ita dicit esse constitutum in cancellaria per Grego.xj.

¶ Preterea ista clausula motu proprio nunquam operatur aliquid nec supplet inhabilitatem concernentem personam.ista est glo.singula.valde ad propositum in.d. cle.si romanus super ver.validam.quam ibi omnes scribentes approbant/et idẽ Rota.in dicta deci.q̃d dicta clausula nunquã inducit dispensationem persone vltra specificata.idem Joan.And.et Pau.in cle.per litteras super parte directas.de prebe. et ista sequuntur Joan.And.et Domi.in dicto.c.si motu proprio.Et dicit eleganter Car.in.d.cle.si romanus pontifex in versi.oppono nonne in eo ipso q̃d papa prouidet inhabili videtur inhabilitatem eius tollere quia sacrilegiũ est contra hoc disputare an sit dignus quem princeps elegit.xvij.q.iiij.§.qui autem respondet q̃d illud est verũ quando constaret de precisa volũtate pape super qua inhabilitate voluit dispensare alias in dubio presumitur ius obseruare quod est valde nota.

¶ Preterea est impossibile quod hoc operetur motus proprius ex eo quia in dicta
prouisione manifeste exprimitur falsa causa puta/ que resciban del el iuraméto aco-
stumbrado lo qual era impossibile segun su edad/ vt supra dictum est: allego ad hoc
Abb. in. c. quia circa ad finé de consan. ꝛ affi. vbi dicit se semper tenuisse qꝺ si in dispé
satione vel gratia exprimitur falsa causa etiam si motu proprio sit facta nō tenet quia
dicta clausula non ampliat gratiā vltra intentioné concedentis qꝺ est nota. secundū
eum/ hoc sequitur Pet. de Ancha. consilio. cxxxij. incipit de natura ꝛ efficacia repu
tans pulchrum ꝛ nouum quia quando sic exprimitur iam non litigamus de presum
pta voluntate sed de certa quia expressa est/ ꝛ idé dixit Pe. de Ancha. consi. clxxxiiij.
ꝛ hoc extollit dictus auditor in. c. ad aures. §. de expressione. vsi. x. casus ꝛ in. c. cau
sam. el. ij. de testi. hec omnia sequitur Fran. ꝛ Prepo. in. d. c. quia circa. ij. col. versi
sed de dispésatione vbi idé tenet quia secundū eos non tollit dicta clausula defectū
intentionis pape cōcedentis per dictas glo. qꝛ ex quo exprimitur causa infertur qꝺ
non aliter erat cōcessurus presertim ita de facili per. c. postulasti. quia taciturnitas
vel expressio eius quo tacito vel expresso cōcedens de facili non cōcessisset habet vi-
tiare dispensationé hec ille/ faciat quod scribit Hostien. in. c. j. de tran. dicés qꝺ clau-
sula supplens omné defectū non purgat defectus naturales concernentes persone
inhabilitaté/ idē Archi. in. c. zenomanésem. lvj. di. Abb. in. d. c. sentit. Abb. in. c. in-
ter dilectos. viij. col. de fide instr. ꝛ per hoc stat huic dubio plene satisfactū.

¶ Preterea dato quod omnia hec cessassent dico quod dicta prouisio nihil valuit eo
quia contra ius. s. contra dictam. l. ad rem publicam/ ꝛ cōtra omnia alia iura de qui-
bus supra ꝛ rescripta contra ius non valent. l. omnes. C. si contra ius. l. rescripta. l.
nec dānosa. C. de pre. impe. offe. l. omnium. C. de vectig. ibi si quis ergo. l. ij. §. si quis
ff. ne quid in lo. publi. cum vulgaribus glo. quam ibi omnes sequuntur in. c. vnico
super parte mentionem de excessi. prela. lib. vj. Abb. in dicto. c. nonnulli de rescrip.
glo. in. c. j. vsi. noscatur de constitu. in. vj. maxima est legistarum ꝛ canonistarum in
locis infinitis vulgata. ¶ Et si habet locum dicta regula in priuilegio Hostien. in
summa de rescrip. dicit quod quando princeps scribit per viam priuilegij non ha-
bet locum dicta regula nec est necessaria clausula non obstante/ et dicit hoc in. §.
quas vires. x. col. quia videtur ex sui natura legi derogare: aliqui eum sequuntur de
quo latissime dictus auditor in dicto. c. nonnulli. contrarium tenet Abb. in dicto. c.
nonnulli. x. colun. vsi. iij. membrum. imo quod dicta in rescripto obtineant in pri-
uilegio: monetur per capl'm ex parte. de capel. monacho. vbi tex. dicit quod si papa
confirmat prioratum religioso claustrali non valet non facta mentione de iure con-
trario cum semper priuilegia emanant contra ius ex nimia occupatione principis
et propter nimiam importunitatem petentium vnde nisi saltem in genere fiat mentio
de iure non presumitur velle princeps derogare iuri et licet auditor in dicto. c. non-
nulli. xiij. colum. versi. pro ista noua opinione videatur per aliqua motiua tenere opi
nionem Hostien. ꝛ sequentium tamen opinionem Abb. confirmo et teneo / primo
quia hoc videtur sentire Bar. in extrauaganti ad reprimendam super parte non ob-
stantibus ad finem/ facit etiam glo. in. §. fina. super parte / participium / quibus
mo. natu. effi. sui. colū. vij. vbi glo. dicit quod ad hoc quod valeat legitimatio requi-
ritur quod dicat nō obstāre dicta cōstitutione/ hec sunt Abb. motiua ꝛ dicit etiam sic
tenere Bar. in. d. l. si. ego allego tex. expressum qui loquitur in priuilegio in. d. l. nec
dānosa iuncta glo. super parte iuri/ contra. l. iubemus nullam. C. de sacrosan. eccle.
ibi nec si celeste contra proferatur oraculum dicit glo. j. priuilegium. facit lex om-

nium ibi cassa eadē sit. C. de vectig. ꝛ cōmi. ita intelligit glo. tex. in. d. l. rescripta. idē Bal. in. l. fi. C. sentē. res. non po. ꝛ loquitur multū nota. tenens idē dicens quod etiā si sit clausula (nō obstante) nihil valet nisi ex certa scientia sit cōcessum priuilegium quia censetur obrepticiū/ ꝛ hoc probat glo. singu. in. l. iij. §. si is pro quo. ff. qō quisqꝫ iu. ꝛ ibi Alex. ij. col. idem Bal. de pace con. §. libellarie. vbi dicit qō requiritur clausula non obstante etiam si concedat priuilegium.

¶ Et sic concluditur quod cum dicta prouisio fuit contra ius ꝛ non interuenit clausula non obstāte nec generalis nec specialis nihil valuit etiam si motu proprio concedatur vt dicit Abb. in. d. c. nōnulli. maxime quia in hoc casu nihil operatur dicta clausula vt predictum est.

¶ Nec obstat si dicatur interuenit clausula ex certa scientia quod sufficit pro derogatione vt dicit glo. in dicta. l. fi. Bal. in. l. fin. C. senten. res. non po. Docto. in dicta. l. idem Vlpianus ꝛ ibi casus. ff. de excusa. tuto. Canoniste in. c. nonnulli. de rescrip. vulgare est/ ad hoc respondeo primo quia hic non interuenit certa scientia expressa ꝛ specifica vt supra late discussum est ꝛ sic cessat hoc fundamentum ꝛ per consequēs stat casus sine dubio hoc solo fundamento per tex. in. l. fi. C. si con. ius vel vti. publi. vbi tex. mandat iudicibus non obtemperare cuiqꝫ rescripto vel priuilegio quod generali iuri ꝛ vtilitati publice contrarium esse videtur. l. rescripta. C. de preci. impe. offe. l. nec damnosa eo. titu. l. iubemus nullam la primera. C. de sacrosan. eccle. ibi contra ius vel vtilitatem publicam que vult administratores suos esse maiores quia per minores etate male gubernaretur ergo sequitur quod nihil valet ex quo non est clausula non obstante/ y avnque la ouiera pues/ principi non fuit narratum integrum factum ergo priuilegium obrepticium ꝛ eodem modo clausula non obstante tanquam eius accessorium vt dicit Bal. in dicta. l. fina. C. senten. res. non po. versi. sed contra hoc oppono.

¶ Secundo vbi princeps rescribit contra. l. habentē clausulā derogatoriam non sufficit certa scientia sed necessaria est illius iuris derogatio. Abb. post Anto. in. d. c. nōnulli de res. iij. col. per. l. si quis in prin. ff. de lega. iij. Joan. And. in. c. j. de excess. prela. lib. vj. est glo. in. l. j. de peti. bono. subla. lib. x. ꝛ in. l. omnes. C. de aquedu. iuncta. l. fina. C. si contra ius. quas duas glo. allegauit ad hoc Alexan. in. l. iij. §. si is pro quo. ff. quod quisqꝫ iu. idem Bal. in. §. libellarie de pace con. ꝛ in alijs locis Cardi. in cle. j. de censi. est casus in. c. porrecta de confir. vti. vel inuti. et in. c. ex parte de cape. monacho. quem allegat Sali. ad hoc in dicta. l. fi. sed rescripta. contra publicā vtilitatem habent clausulam derogatoriam. l. quotiens. l. vniuersa. C. de pre. impe. offe. nota. casus ad propositum in. l. nec damnosa eo. titu. secundum glo. expositionē que ponit exemplū in minore. xiiij. impetrante priuilegiū testandi. l. fina. C. de testa. mili. Salice. idem ꝛ notanter in. d. l. fina. ꝛ Bar. nota. in. l. omnes. C. si cōtra ius vel vtilitatem publi. dicit nota bene hanc legem que tenet quod licet lex prohibeat rescriptum principis concessum super tali negotio ex certa scientia ipso iure nō valet nisi diceret non obstante tali lege idem Bal. ibi.

¶ Preterea his adhuc cessantibus/ pues por la dicha prouision no paresce que el Rey fuesse specificamente cierto ni certificado dela edad del dicho Francisco de Tereda saluo generalmente y avn no teniēdo lo por cierto pues dize el rey en caso q̄ seays menor de edad claro es que la dicha prouision sea de entēder y regular segun derecho y en aquel caso quel derecho permitte dispensar sobre la menor edad segun la disposicion de la ley segunda. C. de his qui ve. eta. impe. conuiene a saber sien-

do mayor de.xx.años avn que fuesse menor de.xxv.pro quo facit singularis doctrina
Bal.in.l.bonorum la.ij.C.qui admi.ad bono.posse.in.ij.nota.vbi dicit eleganter
adde quod vbi factum superioris potest interpretari ⁊ referri ad ius cõmune nunꝙ̃
presumitur dispensatum nec inutile confirmatum Joan.Andre.in.c.dudum de ele-
ctio.in nouella. ¶ Facit.c.cum dilecta.de rescrip.⁊.l.si quando in princi.C.de in-
officio.testa.probat tex.nota.in.l.ex facto in prin.ff.de vulga.⁊ pu.⁊ ad hoc cõmen-
dat ibi Rapha.facit quia princeps in dubio nõ presumitur vti plenitudine potesta
tis nisi apponat clausulam non obstante ⁊ clare de mente eius cõstaret quod vult vti
supremo iure.hec Bal.in.l.si testamentum.C.de testa.⁊ ibi Pau.de Cast.et Ange.
in.l.bene a zenone.C.de qua.pres.accedat singularis conclusio Inno.in.c.dudum.
de decimis ad finem postillando partem confirmabat.dicit quod confirmatio pape
etiam simpliciter facta refertur ad actum qui erat validus vt sic confirmatio que po
test ad actum validum ⁊ inualidum potius referatur ad validum quam confirmet
inualidum quod alibi non est secundum Anto.ibi/idem Bal.in.c.j.x.col.per quos
fiat inuest.idem Alexan.in.l.quãquam.C.de testa.mili.per hoc dicit Bal.in.l.fi.ij.
colun.in princi.C.de fru.⁊ litis spen.quod si priuilegium ad ius commune trahi po
test ius commune non tollit.est casus singularis ⁊ hoc ibi tenet Bal.in.l.quanquã.
C.de mili.testa.idem Alexan.nota.in.d.l.idem Vlpianus.ff.de excusa.tuto.quod
quotiens priuilegium potest trahi ad ius commune sic debet interpretari ⁊ non de
iure speciali maxime quia princeps non debet vti plenitudine potestatis nisi ex cau-
sa vt inquit Inno.in.c.innotuit.de electio.hoc de secundo.

¶ Ad tertium posito quod omnia hec cessassẽt dico quod negotium stat alio capite
sine dubio/porque despues dela dicha prouision el Rey dio otra a Diego de Texe-
da hijo mayor de Hernando de Texeda en que le hizo merced del dicho regimien-
to/y fueron ambas presentadas en cõsistorio dela dicha ciudad/y despues hecha rela
cion de todo a su alteza dio otra segunda prouisiõ en fauor del dicho Diego de Te-
xeda mandando que toda via fuesse rescebido al dicho regimiento porque aquella
era su determinada voluntad y reuocando la otra prouision dada en fauor del dho
Francisco de Texeda y fue dada la possession al dicho Diego de Texeda/y despues
vistos los titulos de ambas partes el corrigidor que a la sazon era dio sentencia en
fauor del dicho Diego de Texeda pronuncio sus titulos auer de ser preferidos mã-
do que fuesse auido por regidor y esto fue año de.lxxiij.y desde halli quedo por paci
fico regidor hasta que murio que fue año de.lxxxv.y luego proueyeron sus altezas
como de officio que vaco por fin y muerte del dicho Diego de Texeda al doctor de
Villalon fue pacificamente rescebido y pacifico lo posseyo.ix.años hasta que por su
renunciacion sus altezas me hizieron merced del dicho officio de manera que ha
estado sin el.xxx.años el dicho.F.de.T.por lo qual avn que todo lo de arriba dicho
cessara es notoriamente excluso dela demanda/fundamentis sequentibus.

¶ Primo nõ potest negari ꝙ dictũ priuilegiũ seu ꝓuisio partis aduerse nõ fuit con
tra ius ⁊ contra publicã vtilitatẽ vt dicit tex.in.d.l.ad rẽ.cũ cõcordia.cuius impetra
tio etiam fuit prohibita vt supra dictum est cũ ille haberet gubernare rem publicam
in etate vniꝰ anni ⁊ parũ plus ⁊ dico ꝙ vbi princeps rescribit cõtra publicã vtilitatẽ
non debet obseruari quod rescripsit etiam si ex certa scientia hoc fiat nec valet nisi
secunda iussio intercedat probatur in aucten.de manda.princi.§.deinde cõpetẽs
⁊ in auctẽ.vt nulli iudicum.§.⁊ hoc vero iubemus glo.in.l.fina.in fine glo.magne
C.si contra ius vel vti.publi.quam ibi approbat Sali.⁊ Cyn.⁊ Alberi.dicit quod

sic vidit seruari/confirmatur quia priuilegium generaliter indultum non includit causam publice vtilitati contrariam Bal.in.l.iubemus la.j. secundo nota. per illũ tex.C.de sacro san.eccle.ꝛ etiam regulariter vbi non constat de certa scientia debet expectari secunda iussio glo.in.c.j.versi.noscatur. de consti.li.vj.glo.in.c.rescripta. xxv.q.ij.glo.in.d.l.nec damnosa.est casus in.l.sicut.C.de paga.glo.in.l.j.ff.de cõsti tu.princi. ¶ Facit nota.tex.in.c.si quando de rescrip.vbi est casus quod vbi mandatum principis vel pape deuiat ab honestate non tenetur subditus parere ꝛ rescribere potest principi allegando causam rationabilem ꝛ expectare secundam iussionem cum multotiens propter nimiam occupationem concedit non concedenda hec Abb.ibi.ij.no.ex quo infertin.ij.col.si papa scribit vt indigno beneficium conferatur quod si non constat clare ꝛ precise de intentione non est parendum donec consulatur ꝛ secunda iussio veniat ꝛ adhuc si precise constet de voluntate dicit quod si tanta est indignitas quod sine peccato fieri non potest non est sibi parẽdum quia papa non habet potestatem peccandi.xlj.distinc.c.j.quod refert notandum in.ij.colun. idem Abb.in.c.cum adeo.ij.colun.vsi.vltimo/hic querunt de rescrip.quod vbi tanta est indignitas quod salua conscientia sibi non obtemperari posset non est obtemperandum quando ex certa scientia scribit pro indigno propter hoc inuehit glo.in dicta aucten.de manda.princi.§.deinde.vsi.nuncians contra miseros prelatos statim exequentes litteras pape iniustas.

¶ Et per dictum.c.si quando.dicit Joan.de Lig.in.c.ad apostolicam de regu.ij. colun.quod si papa mandat monachis vt aliquam recipiant possunt tamen ei opponere crimina vel defectus fundantur hec in quodam dicto Innocẽ.in.c.inquisitioni.ad finem de senten.excõmu.Et dixit eleganter Bal.in.d.c.cum adeo.quod tunc dicitur prouidere papa indigno quãdo mandat prouideri impuberi nominata impubertate ꝛ tunc obediendum est dum tamen sit pubertati proximus vel doli capax secus si est furiosus vel prodigus quia gubernacula non sunt talibus committenda quod est satis notandum ad propositum etiam in beneficialibus loquitur vbi maior ampla permittitur cum minoribus dispensatio quam in officijs publicis hoc idem dictus auditor in.d.c.si quando.vsi.supersederi.Unde inquit elegãter Inno.in.c. ne dei.in glo.ij.de simo.quod religiosus non tenetur obedire precepto pape quod repugnat regule ab eo expresse et sic fuit in casu nostro quod rectores ciuitatis nec obedierunt nec obligati fuerunt ꝛ postea emanauit prouisio alterius ꝛ adhuc cum secunda iussione.

¶ Preterea certum est quod dictum officium rectorie est de iure ciuili quia omnia officia que pertinent ad reipublice gubernationem sunt de iure ciuili vt probat tex.nota.in.l.ij.ff.de origi.iu.in princi.ibi omnia que manu a Regibus gubernantur allegat ad hoc Ci.in.l.rescripta.ꝛ exponit glo.in.d.l.ij.manu.i.arbitrio. Unde infert Bal.in dicta.l.rescripta quod sine causa potest rescribere contra ius ciuile et sic officium magistratibus auferre/idem Cinus ibi ꝛ per dictam.l.ij.dicit glo.insti. de obliga.quod omnia iudicia sunt de iure ciuili/corroboratur ex singu.cõclusione Bal.in.l.qui se patris.C.vnde libe.dicentis quod in iurisdictionibus ꝛ in alijs concessis absq; seniorum preiuditione semper princeps potest reuocare suam concessionem ꝛ priuilegium vnde potest iurisdictiones aliorum supprimere non solum singularium personarum sed etiam ciuitatum quod refert notan. hoc expressus tenet Joan.Faber.in.§.cum autem insti.qui.mo.iu.pa.po.solui.dicens quod princeps potest dare ꝛ tollere officia sicut vult.

¶ Preterea corroborantur hec ex vulgata doctrina Bal. in pluribus locis quod princeps etiam sine causa potest contra ius ciuile rescribere cum consistat sola sua auctoritate glo. & scribentes in dicta.l.fina.C.si contra ius vel vtilita.publi.idē glo. in.j.constitutione digestorum & in.l.j.de consti.princi. vtrobiqꝫ perscribentes Bal. in.l.rescripta. Abb. & Moderni in.c.que in ecclesiarum.de consti. Pau.in dicta.l. rescripta & in dicta.l.fina.probatur in.l.tutelas de capi.dimi.vbi tollit ius agnationis dicit esse casum in.l.ij.§.deinde exactis.de origine iu.facit tex.singu.in.l.ij.§. si is pro quo.ff.quod quisqꝫ iu.vbi est casus singularis quod princeps per priuilegium potest alicui auferre exceptionem et adhuc peremptoriam secundum glo. et omnes/ratio colligitur ex notatis per Bar.in.l.ex hoc iure.de iusti.& iu.facit quod scribitur de papa in beneficialibus per Modernos latissime in.c.que in ecclesiarū de constitu. ¶ Facit quod omnis defensio ciuilis potest a principe tolli.tex.in.l.fi. de decre.ab ordi.fa.quem ad hoc allegat Bal.in.l.vt vim.ff. de iusti.& iu. et ex hoc dicit Alexan.in dicto.§.si is pro quo.quod ea que sunt de iure ciuili inducta etiā si magni preiudicij sint possunt a principe tolli cum ipsum ius posset tollere cum ergo officia sint a iure ciuili inducta ergo &c.

¶ Preterea dico in tantum postet tollere dominium de iure ciuili acquisitū quod non attendimus nisi principium: vnde dico quod quedam sunt iura que quis potest acquirere etiam contra principis voluntatem quia de iure gentium acquiruntur vt sunt dominia que iuris ciuilis adminiculo non desiderant & de his loquūtur iura que dicunt quod princeps non potest auferre ius alterius sine causa/ quedam sunt de iure ciuili vt iudicia & sententie & in his potior est auctoritas principis: vnde si ex sententia esset dominium translatum potest princeps tale dominium auferre & rescribere non obstante sententia etiam si dominium sit de iure gentium cum fuit consecutiuum ad sententiam & rescisso principali & accessorium quod est summe notandum ergo cum dominium rectorie non posset acquiri sine principe sequitur &c. Hec fuerunt elegantia verba Bal.in.l.fina.C.senten.res.non po.corroboratur hoc dictum videri meo ex eleganti tex.d.l.ij.§.si is pro quo.secundum intellectum communem quod princeps potest tollere exceptionem pacti de non petendo quod videtur contra ius naturale quia dicta exceptio perimit naturalem obligationem tamē quia forma acquirendi fuit de iure ciuili a quo omnes exceptiones habuerunt ortum videtur quod potuit tolli.

¶ Facit etiam singularis decisio Bal.in.l.gallus.§.quid si tantum.vij.colun.Vsi. induco ad questionem in fine questionis.ff.de libe.& posthu.vbi dicit quod si filius legitimetur post mortem patris non aufert bona alijs qui successerunt ab intestato in preiudicium illorum quibus ius quesitum est illis irrequisitis & non consentientibus nisi princeps vellet quia tunc eis irrequisitis & non consentientibus per legem secundam in fine.ff.de nata.res.

¶ Faciat etiam quia si aliquis quorum bona fuerunt confiscata sit restitutus non recuperat bona alienata secundū Bar.in.d.§.quid si tantum. quia hoc est verū nisi esset restitutus cū hoc qd nihil posset obijci de bonorū cōfiscatione quia talis restitutio trahitur etiam ad alienata per fiscū & apprehensa per aliū cum in potestate principis sit iurisdictionē magistratus sui moderare per.l.ij.de origi.iu.ita Alexā.in.d. §.quid si tantū.dicit sic tenere Car.& Imo.in.c.quia diligentia de electio.libro.vj. qd trahitur restitutio ad bona alienata si princeps hoc expressit tenet Ioā. de Pla. in.§.cum autem.& satis sentit Bar.in.d.§.quid si tantum in.j.q.legitimationis.

¶ Facit etiam quia vbi alias papa non tollit ius alteri quesitũ de iure naturali ta
men vbi illud ius venit tanq̃ accessorium ad ius ecclesiasticum in quo papa habet
pleniorem potestatem potest sublato principali etiam solo verbo tollere accessorium
quod de per se non poterat Inno.in.c.ij.de voto.per illũ tex.quẽ ibi sequitur Abb.
ꝛ Anto.quia ibi papa tollit obligationem layco quesitam disponendo principaliter
super voto.facit cle.dudum.§.nos enim.de sepultu.per quẽ dicit Roma.in.l.scien/
dum.lxxij.col.de verbo.obli.q̃ papa nudo verbo potest tollere contractus celebra/
tos in spiritualibus etiam de iure gentium. facit quia priuilegium concessum cum
subdito non habet vim contractꝰ glo.fi.in.c.decet.de regu.iu.lib.vj.Specu.in titu.
de instr.edi.§.nunc dicendũ in fi.Pet.de Ancha.consi.ij.incipiente vt factum est.
¶ Faciat elegans dictũ Ange.in.l.anthiocensiũ.de priui.cre.dicentis ꝙ ciuitas in
preiudiciũ iuris acquisiti singulari persone non potuerit statuere quod habet ius
prelationis nisi cum iusta causa dicit Ange.ꝛ in hoc facit iusta causa est si ciuitas cõ
cessit illud ius priuato quia sicut concessit ita tollere potest ꝛ per hoc dicit Ange.in
l.lucius.ff.de euictio.quod princeps potest auferre dominium quesitum ex prescri/
ptione cum ipse fuit causa acquirẽdi. Hinc dicebat Bal.in.d.l.qui se patris.xj.col.
quod speciale est in principe vt posset reuocare suum priuilegiũ ex quo alteri est ius
quesitum etiam sine causa per.l.qui fundos.C.de omni agro deser.
¶ Faciat glo.singu.in.l.causas.C.de trãsa.super parte/oportet/vbi aperte dicit gl.
quod licet causa esset sopita transactione posset resuscitari per rescriptum principis
dicentis non obstante tali lege.
¶ Preterea corroboratur hoc ex eleganti doctrina Pau.de Cast.in.d.l.rescripta
vbi dicit quod ea que consistunt in iure ciuili potest princeps tollere non ea que in
iure naturali quod dicit ipse intelligo in his que acquisiuit quis ex suo facto vel in/
dustria que difficilius possunt sibi auferri sed in his que ipse princeps concessit li/
cet ius esset alteri quesitum si esset subditus sicut princeps concessit ita auferre potest
vt patet in priuilegijs ex quibus acquiritur ius ei cui concessum est tamen princeps
potest auferre si concessit vt princeps ꝛ per modum priuilegij.sentit Bar.in.l.in frau
dem.§.neq̃ instrumenta.de iure fis.secus si vt priuatus ꝛ per viam contractus idem
tenet in dicta.l.si omnes.C.si contra ius vel vtilita.publi.que verba sunt notanda ex
quibus infero contra Bal.in.l.j.C.de constitu.princi.qui dixit quod iurisdictionẽ
propriam non potest princeps reuocare.
¶ Preterea etiam si hec cessassent ꝛ vera foret Bal.opinio dico q̃ hic interuenit
causa.s.etas infantilis propter quã etiã si de iure naturali vel gentiũ fuerat dominiũ
potuit reuocare ꝛ auferre vt Inno.ꝛ oẽs in.c.q̃ in ecclesiarũ de consti.ꝛ oẽs in locis
supra allegatis ꝛ q̃libet ratio motiua principis habetur pro causa/glo.in.l.relegati
ff.de penis.de hac ratione non cures.Sed quia causa iusta est vtilitas publica vt di
cit Bar.in prohe.digestorũ.est casus nota.in.l.venditor.§.si cõstat.ff.cõmunia.pre/
dio.idẽ Bar.in.l.j.fina.verbis de cõst.prin.ff.ꝛ allegat.l.itẽ si verberatũ.ff.de rei ven.
ꝛ per predicta dicit Bar.in.l.quicũq̃.C.de fide instr.ꝛ iu.ha.fis.lib.x.q̃ pro publi/
ca vtilitate illi qui emunt a fisco bona ex bannitorum possunt cogi restituere ipsa re/
uertentibus bannitis si hoc est in capitulis pacis.est casus qui hoc probat in.c.in
nostra.de iniu.idem Sali.in.d.l.fi.C.si contra ius.allegat dictas leges/idẽ glo.in.d.
l.fi.ꝛ in.l.j.de consti.prin.ff.probatur in.l.si quis sepulchrum.circa prin.de religio.
ff.ꝛ adhuc semper in principe presumitur causa ꝛ quod moueatur ex causa rationa/
bili dato quod non appareat secundum Cyn in.d.l.fin.ꝛ in.d.l.rescripta.x.ꝛ.iij.q.

glo.z Bar.in.d.l.relegati z Abb.in.c.quâto de iure iu.z in.c.in causis de re iudi. z in.c.cũ venissent.de iudi.z.c.cũ inter.ij.col.de excep.z.c.nisi specialis.de offi.leg. y ansi auia aqui muy justa causa mayormẽte q̃ aquel dicho Frãcisco segun su edad ni le fue acquirido titulo ni possession/y ansi ningun agrauio le fue hecho.facit.l. bene a zenone.de qua.pref.y ansi pues se ha posseydo tanto tiẽpo y sus altezas han proueydo del como de cosa propria mayormente auiendo se posseydo por tanto tiempo que avn sin titulo estuuiera ya prescripto quia vt inquit Bal.in.l.j.C.de testa.v.col. officium diu gestum dicitur prescriptum. Rodericus.

¶ Et sic fuit in eius fauorem lata sententia quod officium pluribus annis habuit: z videns onerosum conscientie noluit illud filijs relinquere/ sed illud vendidit cuidam militi Salamantino nomine Alfonsus Rodriguez de Fonseca qui pridie decessit z pretium inde redactum dispersit z dedit pauperibus.

¶ Allegatio decima tertia.

In causa que vertitur inter fratrem Ferdinandum de Herrera super encomienda de piedra buena z Didacum de Monrroy super exceptione excommunicationis in eadẽ causa opposita videtur mihi dictum Ferdinandum debere audiri dicta excommunicatione non obstante/in primis dico quod in hoc processu fuit presentata quedam prouisio regis nostri in qua fuit mandatum omnibus commendatoribus quod obedirent cuidam Don Alonso de Monrroy qui pretendebat se magistrum dicte militie ordinis de Alcantara z hoc sub pena cõfiscationis omnium bonorum et redituum que prouisio operatur tres effectus.

¶ Primo surreptionem monitorij in quo continetur dicta excõmunicatio in quo non fuit pape facta mentio de dicta prouisione vnde dictũ monitorium in quo papa mãdat sub pena excõmunicationis q̃ commẽdatores obediãt dicto.d.Joãni de stuñiga habendo eum pro vero magistro est ipso iure nullũ.q2 nihil debet supprimi ex his que mouere possunt animum iudicis ad dandum vel denegandũ alias rescriptũ est surrepticiũ scdm glo.in.c.super litteris.de rescriptis z in litteris gratiosis surreptio ipso iure vitiat eas.tex.in.c.cũ nr̃is.de cõcessio.prebẽ.et in.c.ad audientiã el.ij. et.c.ceterum.et in.c.super litteris.de rescriptis. In tantum q̃ processus executoris factus cõtra dictũ Ferdinandũ z sententie totũ est ipso iure nullũ.ita dicit Abb.in c.ceterũ.de rescriptis.per qd̃ dicit limitari iura que dicunt qd̃ surreptio in litteris ad iudicia nõ vitiat ipso iure litteras: q2 hoc est verũ quando datur principaliter si tamen ad executionẽ bulle gratiose detur executor vt fit quotidie tũc surreptio non solum vitiat bullã sed etiã totum processum factum per executorem licet in figura iudicij.ita dicit Abb.ubi supra.idẽ Abb.in.d.c.ad audientiã.Abb.z ibi tex.in.c. cum nostris.de concessio.preben.in tantũ quod idem est in casu in quo ipse met papa procedit.nota.tex.in.c.cum olim.de re iudi.z ibi per Abb.nec etiã coadiuuatur per clausulam / motu / quia dicta clausula non firmat gratiam contra presumptam voluntatem concedentis/ita dicit Joan.Andre.in.c.si motu proprio.de preben.lib. vj.Abb.in.c.ceterum.de rescrip.que voluntas contraria est ex suppressione verita-

tis.ex quo infertur quod ex quo surreptio non attribuit iurisdictionem:excõmuni
catio nulla:quia excõmunicatio lata a non iudice est nulla ⁊ nõ ligat glo.nota.in.c.
presenti.de sen.exco.lib.vj.probatur in.c.cũ olim.el.j.de priuile.ibi tanq̃ nõ ligatũ
¶ Operatur etiã alium effectũ dicta prouisio regis.s.iustã excusationẽ obediẽdi di/
cto magistro.d.Joanni de stuñiga cũ ei mãdetur alteri obedire sub pena mortis et
perditionis bonorũ qd videtur excusare ab excõmunicatione pro quo facit tex.in.c.
olim.el.j.⁊ ibi Abb.de rest.spoli.vbi propter defensionẽ persone ⁊ rerũ quis excu/
satur ab excõmunicatione idẽ in coadiuuãtibus ad se defendendũ maxime si ei tenẽ
tur obedire scdm Abb.ibi facit tex.in.c.si vero.el.j.§.si vero.et in.c.dilecto.de sen.
exco.lib.vj.sed certũ est q reges castelle sunt in possessione q papa nõ prouideat in
his maximis dignitatibus nisi ad eorũ supplicationẽ:sed papa ꝓuidẽdo dicto Ma
gistro de stuñiga contra regis voluntatẽ spoliabat eũ dicta possessione vnde rex po
tuit eam defendere mandãdo qd ei nõ obediatur ⁊ nec ipse nec ei obediẽtes ⁊ adiu
uãtes inciderũt excõmunicationẽ.facit in ar.id qd dicit Abb.in.d.c.olim.⁊ in.c.cũ
nõ ab hoĩe.de iudi.q licitũ est capere clericũ debitorẽ fugitiuũ etiã sine pena excõ/
municationis/facit gl.⁊ Abb.in.c.ij.de testi.cog.vbi mouet.q.si iudex mãdat alicui
q veniat ad eũ sub pena excõmunicationis ille detentus in itinere nõ potuit venire
dictũ iustũ impedimentũ excusat eum ab excõmunicatione in tantũ qd non eget ab/
solutione.sequitur ibi Hostiẽ.per iura per eos allegata.plus sentit Abb.ibi q idẽ si
esset impedimentũ in cõmoditate facit tex.⁊ ibi notat Abb.in.c.significante.de pi/
gnori.dicens q iustũ impedimentũ excusat eũ ab excõmunicatione in tantũ qd nõ
eget absolutione.idẽ.l.quantũ a pena/hinc est qd Abb.in.c.olim.de re iu.penul.
col.referẽs Cy.in.jx.col.dicit qd si princeps ex arrupto ⁊ sine cause cognitione mã
dat alicui vt aliũ occidat qd occidens mandato principis excusatur a peccato.Item
est presumendũ qd papa nõ excõmunicat eos qui habẽt iustũ impedimentũ nõ obe
diendi mandatis suis ⁊ certũ est excõmunicatio procedit ex animo ⁊ excoĩcatus a iudi
ce qui non habet animũ excõmunicandi non efficitur excõmunicatus.glo.in.c.apo
stolice.de cle.ex.mi.⁊ in.c.j.de iure iu.lib.vj.Abb.in.c.si sacerdos.de officio ordi.c.
in his.de verbo.sig. ¶ Sed posito qd predicta cessassent ex verbis dicti monitorii
non potest dici dictum cõmendatorẽ esse ligatũ dicta excõmunicatione/primo quia
dicta excõmunicatio lata a dicto archidiacono virtute dicti monitorij non habet te/
stes nisi solum signũ dicti archidiaconi ⁊ licet credatur litteris ordinarij asserentis
aliquẽ esse excõmunicatum etiã sine testibus.c.post cessionẽ de proba.tamẽ illud est
verum nisi esset negotiũ arduũ ⁊ ponderosum magni preiudicij qr tunc nõ creditur
ordinario sine testibus/cõclusio est valde nota.quam ponit Abb.in.d.c.post cessio
nem/scdo quia verba dicti monitorij continent postq̃ moniti de presentibus habue/
rint notitiã ⁊ non probatur monitio quia acta que negantur precessisse non presu/
muntur vbi sententia lata est contra contumacẽ Bal.in.l.emãcipatiõe.de fide instr.
Inno.Abb.in.c.quoniã cõtra falsam.de ꝓbatio.c.cũ in iure de offi.deleg.in.c.bo
ne.de elec.Abb.notã.in.c.tenor.de re iudi.in tantũ q in casu nostro nunq̃ presumi
tur monitio de qua in.c.sacro.de sentẽ.exco.etiã post decẽniũ scdm Abb.post An/
to.in.d.c.tenor.idẽ Abb.in.c.ad reprimendã in fi.de offi.ord.est casus recte intuẽti
in.d.c.sacro.vbi tex.mãdat qd quãdo iudex monet aliquẽ ad ferẽdam excõmunica
tionis sententiã faciat dictã monitionẽ corã testibus per quos postea posset ꝓbari mo
nitio si negetur ⁊ sic videtur nõ credi de monitione soli iudici.Itẽ qr bulla dicit eos
quos cõstiterit presentes nõ paruisse excoĩcantes:q verba cõstiterit requirũt partis

glo.in cle.presenti.de censi.quod hic nō interuenit nec presumitur interuenisse sed excōmunicatio lata a dicto archidiacono nō valuit tanquā lata contra intentionē delegantis non seruata forma ei data.facit glo.in.c.presenti de sentē.exco.lib.vj.que tenet qđ sententia excōmunicationis lata contra intentionē delegātis non ligat nec tenet.verū est qđ Abb.in.c.fi.de prebē.reprobat dictā opinio.dicēs ꝙ sententia lata contra intentionē delegantis bene valet:tamen hoc erit quando a delegante est data forma in procedendo que non seruatur per delegatum:tamen dico quod vbicunꝙ est data certa forma ab homine in excōmunicatione ferēda non seruata forma nō tenet excōmunicatio.singularis conclusio est Abb.in.c.fi.iiij.col.de resti.spo.arguēdo de illo tex.in quantū dicit qđ absolutio contra formā datam ab homine nō tenet: ⁊ sic fuit in nostro casu ergo ꝛc.maxime quia per instrumentū excōmunicationis hic productum non probatur excōmunicatio cum primo debuerat coram iudice ecclesiastico presentari.Bal.in.l.quotiēs.C.de iudicijs.in fine dicens ꝙ per instrumentū excōmunicationis productū coram iudice seculari non probatur excōmunicatio.

¶ Per testes etiam huius processus est probata absolutio dicti cōmendatoris que absolutio bene probatur per testes.tex.in.c.sicut a nobis.de senté.exco. in.c. proposuit.de cle.ex.mi.⁊ absolutio licet iniusta bene tenet.c.venerabilibus.§.vbi autem.de senten.exco.lib.vj.probata est etiā potestas absoluendi quam habebat dict⁹ frater qui eam absoluit ⁊ amissio ⁊ instrumenti tenor probata sunt:ꝙ sufficit.c.cū olim de priuile.c.cū in iure.de offi.delega. ¶ Dato ꝙ aliqđ dubiū esset in mādato dicti fratris potuit ei credi per iudicē ordinariū.facit doctrina Abb. in.c. cū in iure. de offi.deleg.dicentis ꝙ licet ordinari⁹ nō tenetur parere litteris delegantis mandantis ordinario vt euitet aliquem tanquā excommunicatū vel admittat tanquā absolutum nisi ei faciat fidē de mādato ⁊ comissione vt dicit tex.in.d.c.cū in iure.tñ illud est verum si ordinarius vult/ si tamē velit certe bene potest licet sibi mandatum seu comissio non ostendatur itaqꝫ attentis huius negotij coniecturis debet saltem dominatio vestra credere fratri dicenti se habere absoluendi potestatem/pondera tex. in.d.c.cum in iure.vbi tex.dicit non tenetur.non tamen non potest.

¶ Stat dubium si dato quod omnia hec cessassent si attenta qualitate negotij est audiendus non obstante dicta excōmunicatione cum sumus in causa appellationis ⁊ reis licitum est indistincte prosequi appellationem a se vel ab alio interpositam non obstante exceptione excōmunicationis.c.dilecte.⁊.c. fina.de exceptio. ¶ In tantum quod etiam si excōmunicatus impetret rescriptum ad appellationē prosequendam etiam tacito de excōmunicatione nō viciatur rescriptū. tex.in.d.c.fi. de excep. ⁊ ibi Abb.in nostro casu est magis dubium ex eo quia dictus commendator a principio huius litigij fuit actor ⁊ ita loquitur in actore originario et contra partē meā qui fuit dictus comendator fuit lata sententia a qua ipse appellauit ⁊ nūc prosequitur ⁊ etiam actor originarius auditur prosequēs appellationem cum nunc in causa appellationis censeatur reus venit stimulatus stimulo sententie nota tex.in. ca. significauerunt de excep.⁊ quod ille tex.loquitur in actore tenet ibi glo. super parte defensio.⁊ idē ibi Inno.Joan. and. Abb.in tantum quod si sententia feratur in fauorē excomunicati valebit etiam si sit condēnatoria contra aliam partem glo. ⁊ Abb.in.d.c.significauerūt.vj.col.idem Abb.post.Inno.in.d.c.exceptionē.i.col. in tantū ⁊ hoc est nota.quod etiā si actor excomunicatus nō esset appellās sed appellatus quia lata est sententia pro eo a qua alter appellauit quia tunc etiam ei est licitum appellationem prosequi pro hoc nota.cōclusio Abb.in.c. cum inter.iiij.col.de

excep. dicens quod quemadmodum non excõmunicato appellato licet appellationem prosequi ita etiam excõmunicato nisi in casu quo reus appellans nõ prosequatur quia tunc cessat stimulus cum rata maneat sententia in suum fauorẽ lata eo non prosequente. idem Domi. in. d. c. j. de excep. non ob. tex. in. c. pia. de excep. ⁊. c. exceptionem. de exceptio. quibus iuribus est expressum qđ in quacunqꝫ parte litis potest opponi exceptio excommunicationis quia illud est verum in causa principali secus in causa appellationis / ita dicit Abb. in. d. c. significauerunt. ⁊ in. c. cum inter. de exceptio. verum est quod Specu. in titu. de renun. ⁊ con. §. j. vsi. scias. quem recitat Abb. in dicto. c. exceptionem. iij. colũ. tenet quod etiam post conclusionem in causa potest opponi exceptio excommunicationis ad differendam ⁊ impediendam executionem indistincte potest opponi tex. in. d. c. pia. ¶ Per que videtur non obstante dicta exceptione esse audiendũ ⁊ ita publice deputaui in consilio regum nostrorum existente ibi reuerendissimo archiepiscopo hispalensi qui tunc temporis ibi presidebat alijsqꝫ doctoribus in dicto consilio residentibus ⁊ reges nostri erant tunc temporis in tarragona ⁊ ita laudes ingentissimas refero domino nostro Jesu Christo cum eius pijssima matre. Rodericus.

¶ Allegatio decima quarta.

CUm per aduocatos ciuitatis de Guadalajara copiose in hac causa allegatum ⁊ scriptum reperiã paucis agendum institui nisi solum vbi opus fuerit aliqua addere.

¶ Jn primis videtur quod villa de Tendilla non potest se iuuare ex quadam concessione seu donatione antiqua a qua fundat totũ ius suum cuius trãsumptum licet non originale in processu productum est.

¶ Primo quia cũ non sit originale non facit fidẽ imo ex parte ciuitatis petitum est vt producatur originale qđ intendit redarguere de falso. qđ tamen nunquã pars aduersa produxit per consequẽs manet scriptura nullius effect⁹ vt sunt nota principia Jmo in fortiori casu hoc statutũ est de iure vt etiã si produxisset originale instrumẽtum in iudicio si petatur vt iterum producatur cum illud contra quẽ productum est illud intendit redarguere de falso si illud non producat iterum instrumentũ tanqꝫ falsum nullius est momenti. vt est casus singularis in. l. fina. C. de fide instru.

¶ Nec obstat si dicatur dictam concessionẽ seu donationem esse a rege confirmatã nam ad hoc facilis stat responsio quia quedã est confirmatio que fit in forma cõmuni ⁊ ista non operatur validitatẽ actus nec preiudiciũ aliqđ alteri affert vt glo. dicit in c. j. de cõfir. vti. vel inu. ꝓbatur in. c. quia diuersitatẽ. de cõce. prebẽ. ⁊ ibi glo. elegãs ponit quid talis cõfirmatio operetur ⁊ sic cum talis confirmatio parũ aut nihil operetur non precludit iudicibus viã cognoscendi de validitate iuris cõfirmati vt iura dicunt nec aliquod preiudiciũ affert parti contra quã producitur ⁊ dicitur fieri in forma cõmuni quando fit cõditionaliter non cognito de causa vt confirmamus tibi tales possessiones quas iuste possides. ⁊ similia vt supra dictis iuribus.

¶ Alia est confirmatio que non fit in forma cõmuni sed vt aliquod ius tribuat ei in cuius fauorem fit confirmatio ⁊ ad hoc vt talis confirmatio valeat requirũtur duo. primo quod fiat causa cognita et sic citata et audita parte in cuius preiudicium fit

secundo quod princeps faciat ex certa scientia sic dicit glo.in.c.ij.de confir.vti. vel inu.idem ibi Anto.ꝛ alij ꝛ Abb.in.c.j.illius titu.pro his bonus tex.in.l. ex his verbis.C.de donatio.inter vi.ꝛ vxo.quem glo.ibi inducit ad hoc quod per confirmationem priuilegiorum nullum ius attribuitur de nouo.

¶ Unde Bal.ibi dicit quod ad hoc vt cõfirmatio prestet aliquod robur requiritur cause cognitio que nõ potest interuenire nisi citata parte.l. de vno quoq3.ff. de re iudi.per tex.in.d.c.j.hoc modo est intelligẽda glo.in.c.ea que.de re iudi.que dicit qꝺ vbicunq3 papa aliquid confirmat ex certa scientia inferior non debet se intromittere quia illud est verum vbi causa cognita ꝛ partibus citatis ꝛ allegantibus de iure suo illud fieret ꝛ ex certa scientia pape vt dicunt Docto.in dicto capl'o primo ꝛ secundo in capl'o penul.de confir.vti.vel inuti.

¶ Unde ad propositum dico quod licet vbicunq3 instrumentum originale esset insertum in confirmatione principis non esset iterum dictum originale producendum vt dixit glo.nota.in capl'o penul.de confir. vti. vel inuti. tamen istud est verum duobus concurrentibus.

¶ Primo quando auctoritate principis transcriptum esset ꝛ redactum in publicam confirmationẽ vt dicit ibi glo. ¶ Secundo quãdo confirmatio fuisset facta vtrisq3 partibus instantibus vel de consensu ipsarum alias non faceret fidem talis confirmatio de tenore instrumenti in ea inserti.sic dicunt Docto.in.d.c.penu.ꝛ in alijs pluribus locis: cum igitur nullum istorum interuenit in proposito ergo ꝛc.

¶ Secundo quia dato q3 hec cessassent nec ex dicta concessione Tendilla se iuuare potest cum in ea nec sint expressa nec specificata nomina officialiũ ꝛ aliorum de vniuersitate qui illam cõcesserunt nec aliqua pars/vnde licet fuerint in hoc alique opiniones.s.an requiratur de necessitate quod exprimantur nomina quas hic referre reputaui superfluum:attamen quo ad propositũ est cõmunis opinio qꝺ quãdo tractatur de actibus multum ponderosis ꝛ ciuitati reipublice preiudicialibus semper requiritur quod specificentur nomina consiliariorũ ꝛ aliorũ de vniuersitate qui hoc concedunt/casus est in.l.fi.de vendẽ.rebus ciui.lib.xj.sic inquit Bal.in.l.j.in prin. ff.de re.eo.ꝛ in.l.ciuitas in fine.ff.si cer.peta.ꝛ Pet.de Ancha.in cõmento .c.canonum statuta.in versi.ꝛ propter hoc et alia cũ quibus concordat doctrina Bar.in.l.j. ff.de albo scri.dum allegat.d.l.fi.ꝛ Anto.de But.in.c.j.de syndico.

¶ Tertio quia dicta ciuitas habebat antea statutum ꝛ ordinationem ne cui liceret in ea immittere vinum vt latius hoc in dicta ordinatione continetur que obseruãda est tanquã si super hoc dicta ciuitas haberet priuilegiũ vt est lex super hoc expressa facta per regem Henrricum quartum in villa de Madrid anno millesimo quadragentesimo quinquagesimo quinto.

¶ Nunc ad propositũ dico quod dicti consiliarij ꝛ alij officiales vniuersitatis dicte ciuitatis non potuerunt facere dictam concessionem dicte ville de Tendilla cũ illa tenderet in reuocationem ordinationis dicte ciuitatis imo per dictam donationem reuocabitur dicta ordinatio ciuitatis quo ad dictam villam de Tẽdilla cum habẽs mandatum ab aliquo non posset mutare nec reuocare illa que a domino specialiter sunt prouisa. iste est casus singularis in.l.si hominem.ff.manda.quam.l.Bar.dicit ibi esse multum notabilem satis ad propositum.s.quod quando aliquibus conceditur arbitrium non possunt facere contra statutum ab ipsa vniuersitate factum quod millies refert se praticasse.idem ipse per.d.l.in.j.cõsti.codicis ꝛ in.l.ambitiosa.de decre.ab ordi.facien. Abb.in.c.studuisti. de officio lega.in prin. idem Bal.in dicta.l.

si hoiem. quam etiam inducit ad hoc quod si ciuitas vel cōmunitas elegit sibi ducē vel gubernatorem vel regem quod isti nihil possunt facere contra ea que sunt statuta ⁊ ordinata per ciuitatem vel specialiter prouisa per eam quod refert notandum.

¶ Item allegatur quod dicta concessio fuit facta eo tempore quo dicta ciuitas erat quodammodo subdita domui illorum de Mēdoça. ¶ Item quod fuit postea reuocata per contrariam ordinationem dicte ciuitatis ⁊ de his ⁊ alijs inualiditatib⁹ ⁊ anullātibus dictā concessionē latius in processu ⁊ allegationibus aduocatorum.

¶ Nec obstant quedā alia verba in dicta concessione apposita que in cortice considerata vidētur ampliare dictā concessionem dicitur enim infra/pero si los vezinos de Tendilla metieren vino defuera del termino de Guadalajara pague el que lo metiere seys cientos marauedis por cada vegada ⁊c. ex quibus verbis in sensu contrario videtur permissum immittere vina que habuerint intra terminos dicte ciuitatis cum illo casu non sit apposita pena ⁊ in contractibus tam bone fidei quam stricti iuris licitum est argumentū a contrario sensu. l. inter socerum in. §. cum inter. ff. de pactis dota. quem ad hoc reputauit singularem Abb. in. c. cum apostolica. de his que fiunt a prela. Sed est alius similis in. l. si pecuniam. ff. si cer. peta. Sed hoc non obstare ostenditur efficacissime ⁊ inconuincibiliter.

¶ Primo est considerandum vt constat quod tantū imo maius damnum incurreret dicta ciuitas de Guadalajara ⁊ eius vicini si illi de Tendilla possent in dicta ciuitate immittere omnia vina que haberēt in termino ⁊ territorio dicte ciuitatis quā si immitterent vina que haberēt extra terminum ⁊ territorium dicte ciuitatis considerato quod in termino ⁊ territorio dicte ciuitatis est maxima abundantia ⁊ copia vini ⁊ vinearum vnde ibi possent multas vineas acquirere et habere et immittere vina in dicta ciuitate paucioribus expensis quam extra terminos ⁊ territoriū propter maiorem distantiā a ciuitate maiores expense erant necessarie ad vina exportanda. rebus igitur sic stantibus maiorē causam habebat ciuitas ⁊ fortiorem rationem ad prohibendum illos de Tendilla immittere vina que haberent intra territorium ⁊ terminum dicte ciuitatis quam extra.

¶ Unde dico quod isto casu ex predictis verbis non est sumendum argumentum a contrario sensu. Allego ad hoc elegantē determinationē Bal. in. l. apud antiquos C. de furtis. vbi firmat quod licet verum sit quod in contractibus sit sumendum argumentum a contrario sensu: tamen illud est verum quando in casu contrario sumpto per argumentum a contrario sensu militaret ratio contraria: sed si in dicto casu contrario qui sumitur per argumentum a contrario sensu esset eadem vel maior ratio tunc non est sumendum argumentum a contrario sensu ex verbis in contractu appositis imo idem erit in casu sumpto per argumentum a contrario sensu sicut in casu expresse disposito per argumentum a simili: vel ab equipollentibus. iste est casus singularis ad propositum Bal. concludens in. l. si extraneus. ff. de conditio. ob causam. ibi enim dans dotem pactus est sibi reddi in casu quo matrimonium contraheretur: ⁊ dissolueretur. dicit tex. quod in casu contrario. s. si matrimonium non contrahatur eodem modo videtur pactus vt dos sibi reddatur. assignat consultus rationē satis ad propositum quia et verisimile est in hunc quoqꝫ casum eum qui dat sibi prospicere. optimam et singularē glo. Allego ad predictam conclusionem in. l. cum pretor. in prin. in glo. super parte/videtur/ in fine. ff. de iudi. cum igitur eadem ⁊ adhuc maior ratio stet in prohibendo immittere vina que haberent intra terminum ⁊ territorium ciuitatis quam extra ergo ⁊c.

¶ Preterea argumentum a cōtrario sensu est quedam coniectura que sumitur ex verbis legis seu contrahentium vt pulchre imperator inquit in.l.apud antiquos.C de furtis.ibi quidā ita eam per coniecturā interpretati sunt iuncta glo.quem tex. ad hoc summe extollit Bar.ibi ⁊ in.l.omnes populi.de iusti.⁊ iure.similis tex.est in.l. si pecuniam.ff.si cer.peta. ibi tanquam si sub contraria conditione.quia dictio tanꝗ̄ est nota impropꝛietas.vt in.c.solite.cum glo.in verbo tanquā.de maio.⁊ obedien.⁊ sic dicitur argumentum tale procedere ex quadam interpꝛetatione non ex verbis vt Bal.ibi dicit per illum tex.⁊ Bar.in.l.j.ff.de offi.eius cui manda.est iuris.

¶ Sed quis potest presumere ex dictis verbis coniecturam in sensu contrario vt de voluntate ciuitatis in dictis verbis videatur esse permittere eos de Tendilla immittere in dictam ciuitatem omnia vina que habuerint in termino ⁊ territorio dicte ciuitatis ex quo pauloante in eadem scriptura cum tanta taxatione ⁊ verbis ita claris ⁊ dispositiuis solum eis cōcessit ciuitas vt solūmodo ⁊ precise possent immittere vina sua propria que haberent ex vineis plantandis in termino de Tendilla: absit enim talem coniecturam sumere in sensu contrario imo in eodem/ coniectura prohibitionis est manifestissima quia ex quo in principio taxatiue ⁊ precise eis fuit a ciuitate concessum immittere vina de termino suo de Tendilla per consequens videtur eis prohibitum aliunde quam ex dicto termino portare in dictam ciuitatem vt in l.cum pretor cum concordan.ff. de iudi. si enim aliter diceretur esset tunc corrigere dictam concessionem in principio appositam in quantum ibi precisa ⁊ taxatiua fuit concessio solum ad vina de Tendilla/esset etiam tunc corrigere statuta ⁊ ordinationem dicte ciuitatis contrarium disponentia quod nec dicendum nec presumendum est ar.tex.nota.in.l.cum patrem.C.de condi.inser.vbi est casus quod nunquā sumendum est argumentum a contrario sensu ex aliqua lege si ex tali argumento induceretur alterius legis correctio quod Bal.⁊ ceteri reputant valde notanda.Sic in proposito ad corrigendum primam dispositionem et concessionem taxatiuam in eadem scriptura factam ⁊ ad corrigendam dicte ciuitatis ordinationem non est ex verbis supra relatis sumendum argumentū a contrario sensu.

¶ Preterea dico quod cum dicta verba sint priuatiua ⁊ penalia.s.que no puedan meter vino defuera del termino de Guadalajara ⁊ pague por cada vegada seys cientos marauedis de pena el que lo metiere defuera del dicho termino.Q̄d ex dictis verbis non est sumēdum argumētum a cōtrario sensu vt videatur eis cōcessum immittere vinum quod habuerint intra terminum dicte ciuitatis. Allego ad hoc in terminis elegantem conclusionem Bal.in.l.cum patrem.ad finem.C.de condi.inser. vbi decidit quod si pater dixit exheredo filium meum si non redierit ad patriam nūquid videatur eum instituere si ad patriam redierit nam videbatur quod sic sumpto argumento a contrario sensu contrarium determinat duplici fundamento. Primo quia ex dispositionibus priuatiuis non resultat habitus.l.ex facto.la.j.ff.de here.insti.vbi per verba prolata ad priuationē inducendam non debet induci augmentū.Secūdo quia ex dispositionibus negatiuis non resultat affirmatio vt consultus inquit in.l. titia.in.§.lucius.ff.de manu.testamento.⁊ hoc dictum Bal.sequitur ⁊ extollit Pe. de Ancha.in.c.canonum statuta.viij.charta de constitutio.

¶ Confirmo hoc quodam singulari fundamento ⁊ videri meo satis vrgenti in proposito nam dico quod etiam si in dicta concessione per ciuitatem facta dicto loco de Tendilla solum sit apposita pena contra eos qui immitterēt in ciuitate vina illa que haberent extra terminos ciuitatis non tamen ex hoc quod non sit apposita pena ali

ter immittenti censetur licitũ et concessum immittere vina que haberent intra terminum ꝛ territorium ciuitatis.do singularia verba consulti ad hoc in peregrino loco scilicet in.l.at si quis.§.diuus.ff.de religio.ꝛ sump.fune. ibi non recte facere penam tamen in eum statutam non esse: ecce ergo ibi casum qꝺ non ex hoc censetur esse licitũ ꝛ concessum aliquid facere propterea quod non sit facienti imposita pena.

¶ Preterea certum est quod dicta verba fuerint apposita ad executionem dicte dispositionis ꝛ concessionis scilicet contra eos qui dictam concessioné transgrederentur quod clare constat ex littera dum dicit/ ꝛ si los vezinos de Tendilla metieren vino de fuera del termino de Guadalajara paguen por cada vegada seys cientos marauedis de pena/ꝛ sic tractatur ibi ꝛ disponitur de imponéda pena contra transgressores dicte donationis ꝛ sic ad illius executionem/ nunc habeo casum quod clausula adiecta ad executionem principalis dispositionis non ampliat dispositionem. iste est tex.aureus in cle.j.in princi.de preben.ibi quanquã confectis super ea litteris sit insertum quod animarum cura si dignitatibus ipsis vel alteri earum immineat nullatenus negligatur quem tex.ad hoc allegauit Joan.de Jmo. in.l. qui Rome in.§. duo fratres.vij.colun.in versi.Jtem per hoc.ff.de verbo.obliga.facit.l.si de certa.C de transac. facit etiam bonus tex.in.l. quotiens.C.fami. herc. per quem notat ibi Bal.in.ij.notabi.quod verba generalia indiffinite prolata recipiunt intellectum a verbis specialibus antea positis.faciat etiam bonus tex.in.l.legata inutiliter.ff.de lega.j.vbi est casus quod clausula adiecta propter vnum effectum non debet alium effectum operari ꝛ sic cum dicta clausula fuit apposita ad executionem transgressorum non operatur effectum ampliatiuum principalis dispositionis ꝛ concessionis.

Rodericus.

¶ Allegatio decima quinta.

Ex sequẽtibus fundari videtur hos terminos ville de Peñafiel non potuisse prescribi per villam de Curiel pro quo optimus tex.in.l.prescriptio.C.de operi.publi. vbi tex.dicit prescriptio temporis iuri publico non debet obsistere.facit.l.viam.ff. de via publi.vbi tex.dicit viam publicam populus non vtendo amittere nõ potest.l. fina.ff.de vsucapi.in princi.dicit tex.prescriptio longe possessionis ad loca iuris gentium publica concedi non solet.l. vsucapionem.ff.eodem titulo.dicit tex. vsucapionem recipiunt maxime res corporales exceptis rebus sacris sanctis publicis populi romani et ciuitatum et ibi glo.notanter dicit non habere locum prescriptio in illis rebusque sunt in vsu vniuersitatis per dictam legem viam publicam.facit.l.fina. C.de sacrosanctis eccle.nec obstat.l.omnes.C.de pres.xxx. annorum vbi etiam ius publicum prescribitur spacio.xl.annorum ꝛ etiam contra fiscum prescribitur secũdum formam.l.in omnibus ꝛ ibi Bar.ff.de diuer.ꝛ tempo.pres.quia dico quod.d.l. omnes. intelligitur nisi illa res que prescribitur sit in vsu publico quia tunc cessat prescriptio ita dicit glo.in.d.l.omnes.ꝛ ibi sequitur clarius Sali. hanc distinctioné idem tenet glo.in.d.l.prescriptio.vbi glo.assignat pro contrario dictam.l.omnes.et dicit quod dicta.l.prescriptio.que vetat prescriptionem debet intelligi in locis publicis ꝛ rebus.s.publicisque vsui publico deputate sunt.idem Bal.in dicta.l.omnes.

dans pro regula quod vbicunqꝫ inueniatur aliquis casus in quo per legem sit spe-
cialiter prouisum quod nulla prescriptio currat ibi non sufficit cursus.xl. annorum
ponit exemplum in.d.l.prescriptio.⁊ in alijs.ll.exemplificat etiã in rebus deputatis
vsui publico: ⁊ glo.singulariter ponit dictam regulam in.l.fi.C.de fundis limi. et ad
litteram Ange.sequitur dicta verba Bal.ponens dictam regulam notabilem/hanc
sententiam sequitur Cyn.in.l.j.C.de quadri.pres.vbi dicit qꝺ in his rebus que sunt
in vsu publico nulla prescriptio currit.idem ibi Sali.qui notabiliter distinguit cir
ca prescriptionem contra ciuitatem ⁊ fiscum.hoc idem tenet glo.in.l. fina .C. de sa-
cro san.eccle.que tenet quod licet prescriptio contra ecclesiam vel ciuitatem nõ cur
rat nisi spacio.c.annorum in quatuor casibus ibi specialibus tamen etiam illa pre-
scriptio nõ currit in illis rebus ciuitatis que sunt in vsu publico ⁊ sic est ista indubi
tata questio/ cum ergo termini ciuitatum ⁊ locorum sint ad vsum publicũ deputati
ergo inprescriptibiles.⁊ idẽ Bar.in.d.l.fi. ¶ Et cum his concordat expresse que-
dam.l.partite que est in.iij.parti.titu.xxix.l.vij.incipit/plaça/vbi dicta.l.dat verum
intellectum ad.l.omnes.que contra rem publicam permittebat prescriptionẽ.xl.an
norum ⁊ declarat res que dicuntur destinate ad vsum publicum/dicit tex. ibi in pri
mo responso hec verba/plaça/ni calle/ni camino/ ni dehesa/ ni exido/ ni otro lugar
qualqere semejante destos que sea vso comunalmente del pueblo de alguna ciudad
villa/o castillo/ o de otro lugar no lo puede hombre ganar por tiempo/ ⁊ sic concor-
dat in hoc cum.d.l.prescriptio.⁊ cum.l.viam.⁊ cum alijs iuribus antedictis vetan
tibus omnimodam prescriptionem in rebus ciuitatum ad vsum publicum deputa-
tis: ⁊ succedit nunc illa regula Bal.⁊ Ange.⁊ glo.de qua supra quod vbi per legẽ
est specialiter prouisum vt nulla prescriptio currat non sufficit cursus alicuius tem-
poris/⁊ satis probatur ex glo.nota.in.d.l.fi.de sacrosan.eccle.que dicit quod hoc ca
su nec prescriptio.c.annorum sufficeret/in secundo responso dicit.d.l. partite quod
si essent res ciuitatis alterius nature puta serui reipublice/iumenta/naues ⁊ similia
ista bene prescribuntur spacio.xl.annorum ⁊ in hoc concordat cum.d.l.omnes.sub-
dit tex.rationem quia in alijs de quibus in primo responso que sunt ad vsum publi
cum omnium deputate omnes vtuntur illis cõmuniter non sic in seruis ⁊ nauibus
⁊ in alijs in quibus.l.ibi exemplificat/ vnde cum termini sint deputati ad vsum pu-
blicum omnium vicinorum ⁊ in illis exemplificat dicta.l.partite stat huic dubio sa-
tisfactũ qꝺ villa de Curiel per nullum tẽporis spacium potuit dictos terminos pre-
scribere in preiudicium vicinorum de Peñafiel cum eisdem essent deputati ad vsũ
cõmunem ⁊ publicum omnium/facit glo.nota.⁊ magistralis que tenet etiam hanc
conclusionem in.c.cum non liceat.de prescrip.vbi numerat glo.plures casus in qui-
bus non currit prescriptio ⁊ inter eos ponit dictũ casum ⁊ in puncto iuris de rigo
re videtur hoc satis sustentabile.

¶ Sed habui de facto consulere postea in ardua.q.inter villam de Portillo ⁊ oppi
dum de Herrera in tribus dubijs.primo qꝛ quedã sententia antiquitus fuit lata in-
ter eos quod in certa parte terminorum de Portillo vicini de Herrera possent pas-
cuare cum pecoribus itaqꝫ nec vicini de Portillo nec de Herrera possent ibi plan
tare sed essent dicti termini ad pastum quo non obstante fuerunt plantati dubitaba-
tur si habuit locum prescriptio in plantis per.xl.annos ⁊ plus videbatur quod non
per hec fundaméta/cõsului quod dicti vicini de Herrera prescripserũt plãtas per
xl.annos concurrentibus necessarijs ad causandã prescriptionẽ nisi dicte plãte fuis
sent facte in exido vel dehesa de Portillo ⁊ hoc per.l.omnes.C.de pres.xxx.annorũ

Nec obstāt predicta fundaméta. Primo quia in similibus negotijs in hac audientia vt audio ⁊ in cōsilio sic est interpretata. d. l. partite quod nō extēdatur indistincte ad omnes terminos alias esset absurdum quod in terminis alicuius loci non posset aliquid prescribi satis est ergo quod verificetur in dehesa ⁊ exido / ⁊ in quantū dicit d. l. semejāte destos q̄ sea vsu cōmunal referatur ad alia puta abreuaderos aut eras non indistincte ad alios omnes terminos / qui licet sint ad vsum omnium deputati non tamé ad illud vsum pascēdi specialiter deputati vt exido ⁊ dehessa q: etiā sunt deputati ad plātandum ⁊ arandum ⁊ similia. Item quia dicte glo. semper exemplificant in via ⁊ platea / ⁊ etiam. l. partite nō facit mentionē generaliter de omnibus terminis loci ⁊ si hoc indistincte senserat non est presumendum quod omisserat omnes terminos generaliter cum sit quid principale.

¶ Item quia quedam prematica huius regni hoc sentit in quantum solum iubet reduci ad pastum id quod est plantatum in terminis alienis a certo tempore ⁊ consului hanc. q. cum aduocatis curialibus peritis ⁊ omnes absq3 dubio assenserūt in hoc dicentes se vidisse sic pronunciatum plerumq3 ⁊ maxime hoc procedit sine dubio / en lo rompido y labrado para pan / cum nō in totū auferatur vtilitas pastus quia / alçado el pan pace se. Itaq3 elapsis quadraginta annis prescriptione non interrupta iuridicum videtur non esse destruendum id quod plantatum est / intellige tamen quod post xl. annos perfectos haberet adhuc quatuor annos Portillo ad se restituendū contra prescriptionem / his elapsis post. xl. annos plāte sunt integre prescripte / sed dicta prescriptione non cōpleta id quod est factum seu plantatum in terminis cōmunitatis alicuius reducendum est ad pastum. hoc probatur in. l. ij. ff. ne quid in lo. pu. que mandat destrui ⁊ derimi in loco publico factum / idem quedam . l. Regis Alfonsi en Madrid dicit expresse que sea desecho y derribado lo labrado o poblado en los terminos delos cōcejos ⁊ hoc videtur iustius attēta cōmuni interpretatione dictorum iurium: licet de rigore iuris valde vrgeant dicta fundaméta ad excludendā prescriptionem ⁊ in cōsulendo mihi visum fuit iustius id qd̄ cōsului attēta cause qualitate ⁊ ita ab alijs fuit subscriptū consilium meum ⁊ etiā in dicta sententia antiqua de qua in principio mandatum fuit quasi idem. s. qd̄ plante antique manerent noue derumperentur. Nec obstat. l. ij. §. si quis. ff. ne quid in lo. pu. vbi dicitur qd̄ debet imponi census seu salarium edificanti in publico sicut aliquando vidi pronunciari quia ille tex. loquitur quando edificium non nocet vsui publico ne vrbs ruinis difformetur.

¶ Item videtur etiam illa lex intelligēda vbi quis licite edificasset seu plantasset in publico sec9 si illicite. hoc probatur in. d. l. ij. ⁊ in. l. fideicōmissa. §. si quis illicite. ff. de lega. iij. ⁊ Alexā. in apostillis sic eum intellexit ⁊ videtur hic intellectus cōformis cuidam prematice huius regni que dicit imponendū censum in plantatis cū licētia communitatis vide eam ⁊ considera bene quomodo loquitur.

¶ Secundum dubium erat in quadam parte terminorum de Portillo habebat oppidum de Herrera seruitutem seu ius solum pascendi si poterat Portillo rumpere in dicto termino ⁊ arare eum seu plantare dixi quod si per talem rupturam seu plantam impediebatur seu auferebatur ius pascendi illis de Herrera quod hoc non possent per tex. in. l. certo. ff. de seruitu. vrba. predi. ⁊ l. si manifeste. ⁊ l. altius cum alijs. C. de seruitute. vbi est casus quod in meo possum facere quod volo nisi faciam id per quod impediretur seruitus constituta quia tunc factum est destruendū. l. ij. C. ad. l. aquilia. l. si quid pars. C. de seruitu. de quo Cepolla. latius in Rubrica de serui. pascendi licet ille non mihi satisfaciat. Fallit nisi pro necessitate vicinorum de por-

tillo/per tex.singu.in.l.preses.C.de serui.cum intellectu Sali.& Cy.& aliorum/idem Abb.singulariter in.c.dilecti.de arbi.dum loquitur de his que ex cõsuetudine habebant ius scindẽdi ligna in mõte alicuius cõmunitatis quia si cõmunitas indiget possunt contra consuetudinem prohibere vide eum. Rodericus.

¶ Allegatio decima sexta.

Super iure piscãdi & aucupandi eleganter Ulpianus inquit in.l.iniuriarum.ff.de iniu.& sepissime rescriptũ est non posse quẽ piscari prohiberi sed nec aucupari imo & si ante edes meas vel pretorium meum piscari prohibeam iniuriarum mecum agi potest.l.j.et.ij.ff.de acqui.re.domi.vbi littera/omnia igitur animalia q̃ terra mari celoq capiuntur.i.fere bestie/volucres/pisces/capientium fiunt: nec interest quo ad feras bestias & volucres vtrum in suo fundo quisq capiat an in alieno.l.j.ff.de acqui.posse.ibi que terra mari celo capiuntur.& in libro institutionũ in titu.de re.diui.in.§.fere.sunt verba similia.s.nec interest vtrum in suo fundo quis capiat an in alieno.Solum reperimus consultos permisisse vt qui in alieno fundo ingreditur venandi aut aucupandi gratia posse a domino fundi prohiberi ne ingrediatur ad venandum seu aucupandum.l.iij.§.plane.ff.de acqui.re.do.idem in dicto.§.fere.vsi.plane.Et Calistratus consultus in.l.diuus.ff.de seruitu.rus.predio.inquit diuum pium aucupibus ita rescripsisse/non est rationabile nollentibus dominis vos in alienis agris aucupari.l.iniuriarum.§.si quis.ff.de iniu.l.quemadmodũ in presente.ff.ad.l.aquili.Sed si venator accipiatur in fundo non potest retineri vt reddat quod accepit vt dicit glo.in.d.l.diuus.cum iuste acceperit per.ll.antedictas. Accedamus igitur ad fluminum piscationes:que a iure indistincte & regulariter cuique permisse sunt/flumina enim esse publica quo ad vsum omnium consultus refert in.l.flumina.ff.de flumi.l.quedam.ff.de re.diui.vbi consultus & quidem naturali iure omnium communia sunt aer/aqua profluens/& mare: & sic cum omniũ communia dicat nullos excludit ab vsu fluminis.l.nemo.ff.eo.ibi sed & flumina pene omnia et portus publica sunt.l.riparũ.ff.eo.vbi littera/Riparũ quoq vsus est publicus iure gentium sicut ipsius fluminis/idẽ & adhuc apertius declaratur in lib.institutionũ §.flumina.iuncta glo.in parte/quedam publica.in titu.de re.diui.vbi littera flumina autẽ oĩa & portus publica sunt ideoq ius piscandi oĩbus cõmune est in portu fluminibusq dicit glo.intelligitur publica.s.oĩm populorũ vt in.§.flumina.alia dicũtur publica que sunt hui⁹ populi vel illi⁹ tantũ vt theatra:cãpus martius: & similia: & sic habetur apte q ius piscandi in flumine est cõmune oĩm populorũ nõ solũ illius ppli p quẽ currit flumẽ/& hoc ad litterã decisum est in.ll.nr̃i regni.s.in.iij.parti.titu.xxviij.l.xij.incipit/los rios/vbi.l.satis singularis ad ppositũ q̃ sic decidit.q.los rios y puertos y caminos publicos pertenescẽ a todos los hõbres cõmunalmente en tal manera q̃ tambien pueden vsar dellos los q̃ son de otra tierra estraña como los que viuen y morã en aqlla tierra/o son & avn enlos arboles q̃ estan enla ribera en algunas heredades puedẽ/y los pescadores poner sus pescados & venderlos & enxugar ay sus redes y vsar delas riberas en las otras cosas para ellos necessarias &c. Ni-

hil ergo clarius aut euidentius super hoc statui potuit/ex quo manet quod ciuitas de Osma non potest de iure ex hoc prohibere vsum piscandi ciuibus burgensibus et alijs quia dicat flumina esse in terminis suis cum vniuersitas nostra habeat super hoc in contrarium fundatam intentionem suam de iure communi. Et inde est quod Doctores nostri loquentes de his barronibus qui prohibent piscari in fluminibus affirmant qđ de iure non possunt prohibere/et dicit Joã. Fab. in. §. flumina. in fi. de re. diui. insti. sic seruare curiã Francie nisi consuetudo pinguius ius eius tribueret quia nec preses hoc facere posset vt dicit cõsultus in. l. iij. §. planc. ff. qđ vi aut clam.

¶ Nec minus obstat si ex prescriptione dicta ciuitas vellet fundare ius prohibẽdi piscationes contra quos est casus singularis vetans hanc prescriptionẽ in. l. fi. ff. de vsucap. in prin. iuncto fine vbi est illa nota. decisio Papiniani sic decidentis prescriptio longe possessionis ad loca iuris gentiũ publica concedi non solet veluti si quis quod in fluminis publici diuerticulo solus pluribus annis piscatus sit alterũ eodẽ iure vti prohibeat nam non potest cum hoc sit ad impediẽdum vsum a iure naturali gentium omnibus concessum hominib9. facit. l. diligenter. C. de aquedu. in fi. lb. xj. l. prescriptio. C. de ope. pub. facit tex. in. l. vij. incipit/plaça/titu. xxix. iij. part. vbi indistincte reprobatur prescriptio nõ solum in rebus deputatis ad vsum omniũ vt sunt flumina sed deputatis ad vsum alicuius vniuersitatis solummodo vt. l. ibi exẽplificat. facit. l. viam publicã de via publica. ff. nec obstat. l. si quisquam. ff. de diuer. et tempo. pres. vbi videtur ad litteram casus contrarius dum (consultus inquit) si quisquã in fluminis publici diuerticulo solus pluribus annis piscatus sit alterum eodẽ iure vti prohibet: et licet super hoc aliqui scribentium et non bene multiloquio vtantur veritas indubitanter hec est breuissime quod in. d. l. si quisquam. non erat nec poterat esse prohibitio ratione prescriptionis que in his non habet locum vt. d. l. fi. sed ratione quasi possessionis in qua erat ille qui prohibebat et ratione preoccupatiõis nam dum aliquis est piscando et sic est in possessione piscandi iure preoccupationis que de iure naturali gentium in his est permissa vt per totum de re. diui. certe potest alium prohibere a piscando eodem loco et sic non prohibet iure prescriptionis sed iure preoccupationis et sic intelligitur. d. l. si quisquã. aut non est in dicta quasi possessione et tunc non potest alium occupantẽ et piscantem prohibere propterea quia dicat pluribus annis piscatum fuisse: et alios prohibuisse et sic prescripsisse. iste est ver9 casus. d. l. fina. et quod iste sit verus intellectus tenuit Joan. glosator de quo faciũt mẽtionem glo. in. d. l. si quisquam et in. d. l. fina. et in. d. §. flumina insti. de re. diui. et Bar. habet hoc pro verissimo in. d. ll. melius in. l. quo minus. ff. de flumi. viij. col. in fi. xv. questionis et alijs diuersis locis et in casu quo de iure fuerat cõcessa prescriptio cessat in proposito propter multa que ex processu resultãt nam ad hoc vt dicta ciuitas posset acquirere ius prohibendi per prescriptionem debebant isti vicini burgenses acquiescere et prestare pacientiam prohibitioni et post talem prohibitionem stare per tempus legitimum quod nunquam piscassent qđ esset acquisita negatoria vt in. l. j. et ij. C. de serui. l. qui luminibus cũ glo. ff. de serui. vrba. pre. l. fina. ff. quẽ. serui. ami. et sunt notabilia principia in materia. Sed cõstat per testes ꝙ ipsi nunꝙ acquieuerũt prohibitioni sed semper vsi sunt dicto iure piscandi et venandi. Unde ex quo nunꝙ amiserunt possessionẽ dato ꝙ aliquãdo fuissent pignorati fuit impossibilis contra eos prescriptio ad prohibendum eos vti iure sibi competenti ad piscandum.

¶ Nec obstat etiã si dicat vt qđ licet ꝑscriptione hoc ius prohibẽdi piscari nõ posset acquiri: tamẽ cõsuetudine sic vt Joã. Fa. dicit in. d. §. flumina. de quibusdam locis

Fràcie nam ipse loquitur murmurádo nõ se bene declaràs nec allegans aliquid qõ vigeat. Sed certe ad hoc allego famosum casum iũcta glo. que cõtrariũ decidit quã non vidi ad hoc allegari ꝛ est tex. in. l. iniuriarũ. §. fi. ff. de iniu. vbi postꝙ posuit cõsultus regulã ꝙ nõ posset quis prohiberi piscari (inquit) sed hoc vsurpatũ est dicit glo. i. cõsuetudine obtentũ in contrariũ. ꝛ dicit ibi cõsultus talé vsurpationé nõ esse seruandã dicit glo. ꝙ cũ talis consuetudo sit vsurpatio ꝛ sic irrationabilis ꝛ iniqua non est obseruãda / famosa profecto verba ad propositum ex quibꝰ talis cõsuetudo videtur a cõsulto reprobata ꝛ importãt ad hoc pulchra verba cõsulti in. l. seruitutes la grãde. ff. de serui. in. §. publico. vbi tex. dicit qõ a principe petitur non ab alio per viã publicã aquã ducere tamẽ hoc sine incõmodo publico quãto magis in consuetudine. Sed q꞉ in nostro casu cessat oĩmodo non pono hoc pro constãti nam ꝛ si esset verũ qõ hoc posset acquiri cõsuetudine cessat in proposito ex multis que debẽt interuenire attẽta casus qualitate que resultat ex processu cũ dispositione iuris. nam dicit predictus Doctor in. d. §. flumina. dum loquitur de dicta consuetudine prohibitiua qõ illa esset inducta acquiescente ꝛ sciẽte populo ita quod cõstaret de tacito cõsensu populi vt sunt iuris principia. Sed in proposito constat totum contrarium. s. qõ populus Burgi non acquiescebat prohibitioni piscandi imo in totũ cõtradicebat qõ constat ex probationibꝰ qõ a. xxj. xxx. xl. l. annis semper vtebantur dicto iure piscandi. Unde licet pignorarẽtur aliquãdo nihil eis obstat cũ cõstat per hoc illos non acquieuisse prohibitioni nec perdidisse quasi possessionem suam piscandi.

¶ Et si dicatur hãc cõsuetudiné esse in alijs locis huius regni hoc non est probatũ posito qõ esset nihil ad casum sufficit qõ nõ est in casu nr̃o cũ sit probatũ contrariũ ꝛ de esse cõsuetudinis est qõ non vincit. l. nec debet obseruari nisi solũmodo in illo loco in quo est cõsuetudo vt per totum titulũ de consuetu. tã de iure ciuili quã canonico. Hec est enim differentia legis ad consuetudinem. Rodericus.

¶ Allegatio decima septima.

SI cada vno puede hazer carga o descarga enlos puertos dela mar que estan ꝛ caen en su territorio / o estã mas cercanos a la villa o lugar que quiere hazer la tal carga y descarga sin licencia del principe.

¶ Saluo mejor juyzio esta dubda paresce que cessa para contra Sant ander con quien litigan estos concejos de sant Martin y sus consortes actores / constat enim ꝛ sic presupponitur hunc portum sancti Martini situm esse in termino et territorio horum actorum / ex quo sequitur illum esse de suo termino ꝛ territorio ꝛ in eo habere de iure communi intentionem fundatam vt possent eo vti ad omnem vsum vtilé ꝛ necessarium / nam mare seu particula maris dicitur esse de territorio illius ciuitatis vel loci cui magis appropinquat. glo. est illa nota. in. c. vbi periculum. §. porro. super parte territorio. de electio. lib. vj. quam glo. Canoniste sequuntur ꝛ extollunt ibi ꝛ alibi et vltra eos illam ponderauit Bal. in plerisꝙ locis scilicet in. c. j. in prin. ij. col. qui. mo. feu. ami. ꝛ in. l. penul. ad finem. C. de insti. ꝛ subst. sub con. fa. dicens per eam qõ fines reperiũtur in mari ꝛ designabitur mare per terram propinquã cui mare magis adiacet ꝛ sub qua distringi cõsueuit vt in auct. vt omnes obe. iudi. §. j.

⁊ in.l.j.ij.col.C.de senten.experi.reci.dicens per dictam glo.quod ille qui est in mari quod regitur per ciuitatē maritimā vt Janua ⁊ Venetie nō dicitur esse extra districtum ⁊ idem in.c.ex litteris ad finem de proba.et in.c. accedens. el.ij. ad finem vt lite non contes.dicens per eam quod territorium etiam in aquis se extendit cum ⁊ aque mensurabiles sint/pro his est optim⁹ tex.iuncta glo.in.c.licet.de ferijs.in parte circumpositis ecclesijs.hoc modo inductus papa enim ibi mandat quod si certū genus piscis in mari capiatur diebus dominicis fiat in elemosynam de eo aliqua portio ecclesijs circumpositis mari/dicit glo.precipue illis in cuius territorio captio piscis facta fuit ⁊ licet antiqui ad hoc non ponderent illum tex. tamen aliqui Modernio rum illū ad hoc extollunt inter quos fuit Bal.ibi dicens illum tex.ad hoc esse menti tenendū.s.quod mare attribuitur terre circūstanti ⁊ quod locus seu particula maris attribuatur loco seu territorio cui est ꝓpinquior.probat nota.tex.in.l.insule.ff.de iudicijs vbi pulchre gayus consult⁹ inquit qđ insule Italie pars Italie sunt ⁊ cuiusq̄ prouincie per quā.l.Ange.de peru.inquit fuisse decisum pisis de consilio Bar.⁊ bene quod de delicto commisso in mari propinquo eorum portui ⁊ eorum ciuitati debeat ibi puniri quia illa particula maris quantum ad hoc intelligebatur subiacere ciuitati pisarum/qđ obtinet secundū eum etiam si illa particula maris esset valde remota a loco si tamen nulli alij esset propinquior ⁊ pro his benefacit.l. vnica. C.de classi.lib.xj.que lex non est alibi scđm Bar.⁊ idem Ange.notanter in.l.sane.ff. de iniu.⁊ idem tenuit Bar.in.l.cesar.ff.de publi.⁊ ibi probatur.

¶ Esto auido por presupuesto de necessario se infiere que se ha de pronunciar contra santander mandandole que no probiban ni defiendan alos dichos actores ni a otros el vso del dicho mar y puerto en pescar ni enla carga y descarga de pescados y otras mercaderias/porque teniendo estos actores fundada su intencion de derecho comun assi por estar el dicho puerto en su termino y territorio como por ser comun a todos segū derecho natural el vso dela mar y de sus terminos/no puede santander fundar su derecho contra ellos saluo por prescripcion ganada para les prohibir y defender que no lo hagan sin su licencia y esto es el derecho que ellos alegan diziendo que siempre gelo prohibieron y defendieron que no lo hiziessen sin su licencia. Esta prescripcion cessa eneste caso por dos razones. La vna porque defender el vso del mar/est contra ius naturale quo maris vsus cōmunis est omnium ⁊ sic non potest quis se iuuare prescriptione ad impediendum ⁊ prohibendum aliquem vti mari ⁊ portu:⁊ alijs rebus ad vsum cōmunem omnium hominum deputatis. vt consultus inquit in.l.fi.ff.de vsuca.l.diligenter in fine.C.de aqueductu.lib.xj.l.prescriptio.C.de operi.pu. ¶ Nec ob.l.si quisquam.ff.de diuer.⁊ tempo.pres.quia ibi non erat prohibitio ratione prescriptionis sed ratione quasi possessionis iure preoccupationis quia dum aliquis est piscādo ⁊ sic est in quasi possessione iure preoccupationis a iure naturali permisse potest alium prohibere a piscādo eodem loco/hec est vera solutio quam glo.sequuntur ⁊ Docto. in dictis legibus/ facit.l. vij. incipit plaça/titu.xxix.iij.part.vbi indistincte in omnibus rebus deputatis ad vsum cōmunem non solum omnium hominum vt est mare sed etiam hominum alicuius ciuitatis disponit vt in eis nullo tempore procedat prescriptio/est casus nota.in.l.iniuriarū. §.si quem tamen de iniu.ff. ibi vsurpatum tamen ⁊ hoc est iuncta glo. vbi casus qđ tenetur actione iniuriarum qui prohibet alium piscari etiam ante edes suas nec potest contra hoc se iuuare ex consuetudine seu prescriptione nam cum hec sit quedā vsurpatio que iuri gentium contradicit reprobatur ⁊ nihil operatur. Consuetudo

enim contra ius diuinum naturale vel gentium non consuetudo sed vsurpatio quedam appellatur vt in aucten. vt nulli iudicum. §.j. colla.jx. super hoc tamen longior posset esse sermo nisi quia ad propositum non multum hoc attinet ex eo quod etiam si prescriptio haberet locum cessat indubitanter in proposito propter secundam causam que sequitur.

¶ La otra razon por do cessa prescripciõ enesta causa es porque caso que lugar ouiera prescripcion negatoria para defender y prohibir/ aqui cessa pues estos actores siempre vsaron de su possession en pesca/carga/y descarga/ enel dicho puerto sin pedir licencia a sant ander z avn que sant ander gelo defendiesse y prendasse nunca dexaron de vsar de su derecho y possession y cõtinuarla/lo qual se manifiesta avn por los articulos y prouança contraria en que articulauan como siempre prendauã y defendian de do se infiere que si les prohibian y prendauan que vsauan toda via los prendados de su possession y esto basta para excluyr prescripcion la qual segun derecho no se puede causar/saluo si los prohibidos desistan de su possession y de vsar de su derecho despues dela prohibicion/cum patientia z tempore legitimo ad causandam prescriptionẽ z ius prohibendi vt iuris principia docent. Sed cum hic ex parte actorum nunquam interuenit patientia imo contradictio z possessionis cõtinuatio cessat prescriptio indubitanter. ¶ Succedit ergo iuris communis regula qua isti actores regulariter etiam habent intentionem fundatam quod cum vsus maris z portus omnibus sit cõmunis a iure naturali quod nemo potest prohiberi his vti. l. nemo. ff. de re. diui. cum vulgaribus: imo si prohibeatur potest contra prohibentem agere actione iniuriarum. casus est in. l. ij. §. si quis in mari. ff. ne quid in loco pub. et in. l. iniuriarum actio. §. si quis me prohibeat. ff. de iniu. et quod plus est si ante edes meas aliquem piscari prohibeam iniuriarum actione teneor vt cõsultus inquit in dicta. l. iniuriarum. §. si quem tamen.

¶ Pues siendo los de sant ander como lo son exclusos y no tienen derecho de prohibir ni defender a estos concejos la pesca carga ni descarga dellos ni de otros cierto es que no haze para entrellos duda si se requiere licẽcia del rey/ o no pues este es derecho de tercero el qual ni nunca alegaron ni oposieron ni prouaron los de sant ander ni deste se quisieron ayudar saluo pretendiẽdo derecho proprio de defender que no pescassen ni se hiziesse carga ni descarga sin su licencia y pues deste proprio derecho son exclusos esto basta para sentenciar el pleyto.

¶ Pero puesto que esto cessasse digo que estos pueden hazer pesca: carga: z descarga: enla dicha mar y puerto sin licencia del principe/ indubitati iuris consulti affirmat maris omnibus esse cõmunem vsum de iure naturali. l. quedam. l. nemo. l. riparũ §. in mari. ff. de re. diui. l. j. §. si quis in mari. et. l. littora. et. l. ij. §. aduersus. ff. ne quid in loco publi. l. ergo. §. fina. cum alijs. ff. de acqui. re. domi. in tantum vt si quẽ ante edes meas vel pretorium meum prohibeam volentem piscari actione iniuriarum tenear vt consultus ait in. l. iniuriarum actio. §. fina. ff. de iniu. et in dicto. §. si quis in mari. Sic de portu maris cõsultus inquit: sed z flumina pene omnia z portus publica sunt in. l. nemo ad finem de re. diui. ff. z in. §. nemo in libro institutio. eodem titu. Cum igitur hec sit regula omnium consultorum nec in aliqua dictarum legum fiat mentio de licentia principis super hoc obtinenda/ coniecturam accipere debemus non requiri talem licentiam vt Gayus consultus ait in. l. de pretio. ff. de publi. z certe ad dubij satisfactionem hec sufficiens debuisset esse responsio/ qui licentiam principis dicit esse necessariam det legem in hoc requirentem quod nec vsquã relatum est

nec receptum vt contra Saturnium consultus inquit in.l.j.ff.de senato. ¶ Sed ad
alleuiandos labores ostenditur euidenter licentiam principis non esse necessariam
licet hanc negatiuam fundare nobis non incumberet stante regula predicta.

¶ Considerando enim a radice potestatẽ romani populi super mare seu ius ⁊ do/
minium de iure cõmuni in eo sibi cõpetens ⁊ per consequẽs imperatoris solũmodo
fuit circa protectionẽ ⁊ iurisdictionem sic dixit glo.in.l.quedam.ff.de re.diui. nam
cum tex.ibi dixisset mare ⁊ littora maris cõmunia esse omniũ iure naturali dicit glo.
super parte littora/quod sunt omniũ cõmunia quantũ ad vsum ⁊ dominium:sunt ta
men populi romani quo ad protectionem. Hinc Bal.ibi ait quod proprietas maris
est nullius vsus quo ad iurisdictionem est cesaris. Idem dixit glo.in.§.j.insti.de re.
diui.hoc est quod glo.singularis dixit in.l.littora.ff.ne quid in loco publi. nam cum
ibi consultus loqueretur per verba rigida dicens littora in que populus romanus
imperium habet populi romani esse arbitror.subdit sed maris esse cõmunem vsum
omnibus/ quibꝰ verbis satis exprimitur nihil potestatis romano populo cõcessum
esse super vsu maris prohibendo seu concedendo.

¶ Hinc est quod post opinionem Plezen.qui tenuit communia omnium vt aer et
mare esse solius dei dixit Joan. Faber.in.§.littorum.insti.de re.diui.qd aer ⁊ aqua
profluens mare ⁊ littora maris sunt cõmunia ⁊ iure naturali nunquam in alicuius
dominio fuerunt/sed fuerunt relicta in suo iure ⁊ esse naturali primeuo quo omnia
sunt communia vnde in Psal.omnia subiecisti sub pedibus eius oues ⁊c. Volucres
celi ⁊ pisces maris qui perambulant semitas maris.

¶ Portus etiã ad vsum cõmunem hominũ cedũt.tex.est in.l.nemo.in fine.ff.de re.
diui.ius enim piscandi omnibus cõmune est in portu fluminibusq; dicit tex.in.§.
nemo.insti.de re.diui.vnde Bal.notanter in Rubri.ff.de re.diui.iiij.col.mouens.q.
an portus maris hominũ ingenio fabricati sunt publici omniũ populorũ an edificã
tium concludit qd edificia sunt edificantiũ.l.in tanutm.ff.de re.diui.sed ipsi portus
sunt publici omnium populorũ cum aqua sit cõmunis vt in dicto.§.flumina.ex quo
infert fuisse reuocatum in dubium an testamentum factũ in portu cuiusdã ciuitatis
soldani diceretur factum in terris sarracenorum ⁊ dicit quod non quia portus est
publicus ⁊ ita christianorum sicut sarracenorum secundum eum ⁊c.

¶ Nec predictis obstat tex.in.c.j.que sunt regalia in feudis vbi numerando tex.illa
que sunt regalia ponit portus ⁊ piscationum redditus inter regalia ⁊ cum hoc leges
huius regni concordant quas infra subijciam nam dico quod dicte leges recte intel
lecte per locum a speciali determinant.q.nostram in fauorem actorum.

¶ Primo enim in quantũ ille tex.loquitur de piscationibꝰ illud sic intelligendũ est
nõ quod ius piscãdi sit regale nec sit prohibitoriũ edictũ ne cui piscari liceat seu ad
alium vsum ⁊ commodum vti mari ⁊ portu absq; licentia regali. Sed solũmodo con
ceduntur principibus redditus piscariarũ consueti vt est gabella seu aliud tributũ
solui consuetũ/de his que in mari piscatores faciũt seu a mercatoribꝰ de his q̃ emũt
aut vendunt/nam ipse piscationes ⁊ maris vsus communes omnium remanent.hoc
aperte demonstrant verba tex.dicentis piscationum redditus.que verba postillãtes
ibi Andre.de ysernia ⁊ Jaco.de Aluarotis sic aiunt piscationum redditus subaudi
cõsuetus vt quia fiscus exigit publicũ vectigal piscariarũ quia piscationes in mari
de iure cõmunes sunt.l.ij.⁊.iij.de re.diui.Itaq; intelligas de redditu seu vectigali qꝛ
piscationes semper sunt cõmunes iurisdictio ⁊ protectio pertinet ad regem hec illi
Idem dicit ipse Andre.de ysernia postillando partem/ripatica/positam in dicto.c.

j.subdit scilicet eodem modo intelligas vt sint regalia prouentus ⁊ redditus ex his prouenientes ripe enim ⁊ earũ vsus est publicus sicut et mare.l.riparũ.ff.de re.diui. et sic expone regalia quantum ad protectionem principis quia non alienantur vt in l.sed celsus.ff.de contra.emp. ¶ Et de hoc est nota. tex. per quem sic debet intelligi dictũ.c.j.in.l.inter publica.§.fina.ff.de verbo.signi.ibi vectigal portus vel venalium rerũ: item salinarũ ⁊ metallorũ ⁊ piscariarũ. ¶ Et sic aperte declaratur per.l. partite que est in.iij.part.titu.xxviij.l.vj.incipit/las rentas/vbi titulus supra legẽ sic se habet/ en quales cosas los reyes y los emperadores hanc señorio/ sequitur lex/las rentas delas pesquerias son delos Emperadores y delos Reyes fueron les otorgadas ⁊c.que.l.concordat cum dicto.c.j.simili modo intelligendum est quod tex.dicit esse quid regale postillat sic Andre.de yser.in parte portus.i. redditus seu vectigal portus hoc est redditus qui prouenit ex his que in portu vel ex portu vehuntur. hec sunt regalia non tamen ipse portus nec eius vsus cum sit omnibus cõmunis vt in.d. l.nemo.⁊ clare probatur in dicta.l.inter publica.⁊ hoc idẽ.ll.partite quas infra subijciam ⁊ in ripis aperte leges dicunt licitum esse omnibus ⁊ permissum naues cum suis mercantijs ibi ligare ⁊ reponere vt in.§.riparum.de rerum diui.⁊ in.l.riparũ ff.eo.titu.ibi onus aliquod in eis reponere.

¶ Sed licet super his longiori scriptura calamus dilatari possit omittamus ista scilicet quod ius principes habere possunt in mari et eius portibus siue a iure siue prescriptione aut consuetudine acquisitum cum per cõsuetudinem vel potius vsurpationem seu abusum multa reges ⁊ principes imperatoresq; vsurpant in mari ⁊ sibi appropriant vt magistri nostri antiqui clamãt vt de gulfo maris a Venetis ⁊ Genuensibus occupato ⁊ similibus quia licet super his nihil est oppositum articulatum nec probatum: attamen nihil ad dubium de quo queritur. ¶ Sto enim qđ in mari ⁊ portibus eius reges ⁊ principes aliquod ius haberent seu acquisissent seu ad concedendum aliquid in eis vel siue ad aliquod vectigal in eis imponendum tamen non ex hoc sequitur quod ad vtendum eis vt iura permittunt/esset licentia principis necessaria quod inferre rediculũ esset/stant namq; ista simul.s. quod princeps habeat aliquod ius in his non tamen quod ex hoc sequatur vt homines habeant vti rebus communibus puta portu: mari: fluminibus cum licentia regis ⁊ aliter non hoc argumento vtitur Bal.in.l.item lapilli.iij.colun.ff.de re.diui. aqua est communis de iure gentium ideo conceditur occupanti nisi ius ciuile prohibeat sed vbi non reperimus quod ius ciuile prohibet ergo stamus iuri naturali gentium vt in.l.quo minus.ff.de flumi.⁊ hoc euidenter ostenditur nam in rebus publicis que non sunt ita omnibus communia/sicut aer: mare: et portus: princeps habet potestatem concedẽdi illa vt est casus in.l.sacra.§.sciendum.ff.de re.diui.et ibi Cyn. et Bal. dicunt ibi esse casum quod princeps potest donare id quod publicum est per illum etiam dixit Bal.in Rubrica de re.diui.v.colun.quod princeps posset alicui concedere flumina facit tex.in.l.continuus.§.cum quis.in tex.et glo.ff.de verbo.obliga.et.l.sed celsus ff.de contra.emp.per Bar.in.l.j.ff.ne quid in lo.pub.est casus in.§.si quis a principe eiusdem.l.ij.eiusdem titu. Sed nihilominus cuiq; permissum est vti rebus publicis ad communem vsum hominum deputatis absq; principis licentia vt iura sunt nota per totum.ff.⁊ insti.de rerũ diui.per totum.ff.de via publi.⁊ de flumi.nec reperitur edictum prohibitorium super hoc.solum reperitur edictum prohibitorium ne quid edificetur in loco publico per quod impediatur vsus communis omnium vt per totum.ff.ne quid in lo.pub.⁊ ne quid in flumi.pub.fi.quo peius nauigetur per totũ.

ff. de flumi. sed eis vti ad vsum deputatum ꝛ vtilitaté permissum est absq3 aliqua prohibitione nec licentia requisita vt dicit tex. in. l. j. ff. ne quid in lo. pu. ¶ Et ad predicta do casum in expresso hanc. q. decidentem in. l. j. ff. vt in flumi. pub. naui. licea. vbi Ulpianus consultus pulchre inquit/ pretor ait quo minus illi in flumine publico nauem raté agere quo minus per ripã onerare aut exonerare liceat vim fieri veto dicit glo. ibi quod ad instar vtile interdictum etiã dabitur de mari ne quis prohibeatur onerare ꝛ exonerare in eius ripa vt in. l. ij. §. si in mari. ff. ne quid in lo. publi. quod satis punctualiter decidit dubium assignatum. ¶ Facit tex. in. l. j. C. de littorum ꝛ itinerum cust. lib. xij. ibi ꝛ quecunq3 naues ex quolibet portu seu littore dimittũtur nullã concussioné vel damna sustineãt. ¶ Et vltra predicta leges partite clari⁹ hec videntur decidere vna est in. iij. parti. titu. xxviij. l. vj. incipit/ las rentas/ vbi numerando regalia dicit tex. las rẽtas delos puertos ꝛ delos portadgos que dan los mercaderes por razon delas cosas que sacan del mar/o dela tierra son delos Emperadores ꝛ delos Reyes ꝛc. Sic igitur redditus ꝛ vectigalia consueta eis debentur vt regalia: portus nec aqua maris non nisi solum quo ad protectionem ꝛ iurisdictionem vt dictum est. alia est lex. x. eiusdem tituli incipit las cosas/ nam cũ in dicta. l. superiori fuerat iam decisum que essent regalia. Subnectitur dispositio quo ad res que omnium sunt cõmunes in quibus nihil dicit de regalibus dicit enim tex. las cosas que comunalmente pertenescen alas criaturas que biuen eneste mundo son el ayre y las aguas dela lluuia y el mar y su ribera/ ca qualquier que biuiesse puede vsar de cada vna destas cosas segun que le fuere menester ꝛ porende todo hombre se puede aprouechar dela mar y de su ribera pescando o nauegando ꝛ haziendo todas las cosas que a su pro son. alia est lex. xij. incipit los rios/ eiusdem tituli vbi littera/ los rios/ y los puertos/ y los caminos publicos pertenescen a todos los hombres communalmente en tal manera que tambien pueden vsar dellos los que son de otra tierra estraña como los que biuen y moran en aquella tierra/o son. et alia ponuntur satis clara in dicta. l. que faciunt ad propositum et dato quod expressa prohibitio inueniretur scripta super non onerando aut exonerando absq3 licentia principis quod est absurdum et contra omnia iuris principia tamen hoc nõ extenderetur ad omnia illa que isti actores ducerent ꝛ extraherent seu aliqui pro eis ad suos vsus et se sustentandos vt est casus et ibi Bar. in. l. cetera. ff. de lega. primo. in. §. sed et si quis. facit lex vniuersi. C. de vectiga. ꝛ commi.

¶ Nec predictis obstat quedam. l. facta in curijs toleti titu. delos mõtadgos ꝛ portadgos. quasi ad finem legis a qua partes aduerse auxilio iuris destituti volunt capere fundamentum. Primo quia si dicta. l. bene consideretur solum venit ad disponendum contra eos qui imponebant ꝛ leuabant nouas impositiones et vectigalia in aliquibus locis maris vbi nunquam tale consuetum est quod clare cõstat ex verbis eiusdem. l. in principio ibi (fueron esso mesmo despues del año de. lxiiij. puestas ꝛ introduzidas algunas imposiciones y nueuos derechos en algunos puertos dela mar) et iterum. nueuos portadgos ꝛ imposiciones ꝛ derechos ꝛ cargas y descargas y almoxarifadgos ꝛc. in proposito non litigatur super hoc. s. super vectigalibus aut aliquibus redditibus si debeantur vel ne vel cui sed solum super iure vtendi mari et portu sito in suo termino et territorio.

¶ Secundo quia. d. l. non venit ad disponendum super iure vtendi mari et eius portu nec ad tale quid prohibendum vel permittendum absq3 licentia regali sed solum ad tollendas nouas impositiones causatas et impositas post annum. lxiiij. et si con

trarium diceretur esset ex ea inducere legum multarum correctionem de quibus supra esset disponere contra ius naturale gentium quo vsus maris & eius portuũ sunt omnibus cõmunia. Sed vbi lex loquitur per verba obscura supplecta vel subintellecta nunquam sic intelligenda est vt ex ea inducatur aliarum legum correctio. glo. in. c. cupientes. §. quod si per viginti. de electio. lib. vj.

¶ Tertio quia. d. lex facit in totum in fauorem actorum nam illa loquitur vt dixi in nouis impositionibus causatis post annum sexagesimum quartum. Hic non tractamus nunc super impositionibus & dicta. l. in quãtum disponit/ q̃ no se hagan cargas ni descargas &c. intelligitur in casu in quo disponit. s. ad hunc effectum ne vectigalia seu impositiones ex his leuentur vt de alijs impositionibus ibi loquitur non autem venit ad disponendum quibus liceat vti mari & portu vel vtrũ requiratur licẽtia regis vel ne. Nec illud faciebat ad propositum legis.

¶ Quarto quia dicta. l. est expressa contra reos/ dicit enim/ que no se haga carga ni descarga saluo en aquellos lugares que se hazia antes del año. de. lxiiij. assi que en este puerto se hazia de tiẽpo immemorial aca como esta prouado y assi le queda permiso y en quanto la dicha ley dize que muestren sus priuilegios los quales tienen no se estiende a los puertos que son desde tiempo immemorial aca. vt in capitulo super quibusdam. de verbo. signifi. saluo a los que por solo priuilegio pretenden derecho assi que a puerto tan antiquissimo como este no se estiende la dicha ley/ antes ellos tienen prescripto derecho de puerto carga y descarga por tan antiquissima possession caso que de derecho comun les fuera prohibido quanto mas siendoles concedido/ hec sunt que in proposito satis vrgent in actorum fauorem & videor mihi satisfacere ad dubij responsionem.

¶ Licet forte aliquibus aliter visum fuerit vt et iureconsultis aliquando accidit. Nam et Proculus volens reprehendere Labeonem irrisus est a Celso. l. sed an vltro. ff. de nego. gest. & Sabinus Vlpianum corrigere voluit et ipse correctus euasit ff. depositi. quod seruus. & apud Vergilium. ij. eneido. cadit & Ripheus iustissimus vnus qui fuit in teucris & seruantissimus equi: dijs aliter visum &c. Rodericus.

¶ Allegatio decima octaua.

IN causa que vertitur inter quosdã Genuenses ex vna parte & alios Mercatores super quadam naui cum multis mercantijs capta valoris. x. milium ducatorũ sub colore quod ducebantur in terram sarracenorum defenditur pars ipsorũ genuensium sequentibus fundamentis.

¶ Primo stat in processu sufficienter probatum que los genoueses cargaron la dicha nao de paños & otras licitas mercaderias en valor de los dichos. x. mil ducados y que los dichos mercaderes vizcaynos por fuerça selas tomarõ y robarõ y assi esta probado y avnque en la prouança ouiere alguna duda se deue de ferir iuramento in litem a los dichos genoueses pues consta de la dicha fuerça y robo. l. si quãdo. C. vnde vi. c. fina. quod metus cau.

¶ Nec ob. id quod allegant pro se dicti mercatores. s. quod dicti genuenses porta-

bant arma ⁊ alias res vetitas in terram sarracenorum.

¶ Primo quia solum hoc probatur per testes qui fuerunt participes in dicto delicto ⁊ habuerunt partem dictarum mertium et ea inter se diuiserunt: testis non facit fidem quando deponit in causa super qua vertitur sibi aliquod interesse. l. omnibus. C. de testi. ⁊ dicitur causa propria quando principaliter vel secundario commodum spectat ad testem. glo. ⁊ Docto. ibi. l. j. §. in propria. ff. quãdo appella. sit ibi propriam esse causam. l. nullus. de testi. ff. modo sit causa propria principaliter vel secundario ratione cuiuslibet interesse de quo ponit exẽpla glo. ⁊ Docto. in. d. l. omnib⁹. Item particeps criminis repellitur a testificando. l. quoniã liberi. C. de testi. ⁊ Bal. ibi etiam si ciuiliter agatur ⁊ criminositas quando contingit causam de qua agitur semper repellit testem. Bal. in aucten. si dicatur. C. de testi. dicit glo. in. d. l. quoniã liberi. quod dicuntur participes si vnius absolutio alteri prodesset. ff. de adul. l. denunciasse. §. fina. vel ad qualequale preiudiciũ vel commodũ. Itẽ dicti testes locuti sunt vno eodemq; sermone que est presumptio subornationis. l. iij. ff. de testi. ibi vnũ eundemq; sermonem. Itaq; notorie se periurauerunt in duobus.

¶ Primo quia dicunt quod illi qui ibant in dicta naui statim confessi sunt ꝙ portabant dictas mercantias ad ciuitatem de Oram que era lugar defendido notorio esta que no era aquel el camino saluo para el lugar de Caliz a do yuã las dichas mercaderias. Lo otro que los tomaron al enrrocamiento del estrecho de Gibraltar lo qual es falso antes se prueua que yendo ellos camino derecho para Caliz que es aquẽde el estrecho los dichos partes cõtrarias les hizieron huyr ⁊ tomar el viento cõtrario hazia el estrecho y aun en este caso aunque passaran pues lo haziã por miedo de sus enemigos eran sin pena. quia si quis metu hostium vel ex impetu maris non seruat locum nauigij licet in loco prohibito reperiatur non punitur. ff. si quis cautio. l. ij. §. si quis tamen. ibi angustie. l. cesar. ff. de publi. l. imo de lite. cau. Bal. ⁊ Sali. in. l. cum proponas. C. de nau. feno. in fine. ergo cũ testes in hoc notorie se periurarunt in alijs non faciunt fidẽ ⁊ si testis dicit falsum in vno capitulo in totum reprobatur dictum suum etiam in alijs capitulis non diuisis non creditur ei tanquã periuro in. c. testimonium. de testi. Bal. in. l. si ex falsis. in fi. C. de transa. est casus in. c. pura ⁊ simplex iij. q. jx. c. in nostra. de testi. idem Abb. post Innocen. in. c. fraternitatis de hereti. et Sali. in dicta. l. si ex falsis. Specu. de testi. §. j. vsi. item quod de suo.

¶ Nec ob. etiam si dicatur quod etiam per testes dictorum genuensium est probatũ quod portabant azoge y estaño y algunas botas de vino quia videtur quod leges solum imponunt penam capitis ⁊ publicationem bonorum eis qui ad sarracenos portant arma: ferrum: ⁊ lignamina galearum. ita loquitur lex. ij. C. que res expor. non de. c. ita quorundam. ⁊. c. ad liberandam. de iude. et solum in dictis capitulis imponitur pena seruitutis et amissionis bonorum in illis casibus. sic etiam loquitur lex cotem. in princi. ff. de publi. nec obstat tex. in. l. j. C. que res expor. nõ de. vbi dicit esse vetitum portare ad barbaros vinum nec aliud liquamen. idem dicit tex. in. l. mercatores. C. de cõmer. vbi prohibetur omne cõmertium cum barbaris. idem tex. in. c. quod olim. et. c. significauit. de iudeis. quia illa iura intelliguntur in hostibus quando inter christianos ⁊ eos est guerra quia cum tunc sint hostes omne commertium censetur prohibitum ita probatur aperte in dictis legibus quia barbari erãt hostes populi romani. sic etiam dicit glo. in. l. non solũ. C. de cõmer. probatur in. d. l. mercatores. ibi vltra ea loca in quibus federis tempore. melior tex. in. d. c. qđ olim. ibi quã diu inter nos ⁊ illos guerra durauerit. hoc tenet clare Inno. ⁊ Abb. in. d. c. qđ olim.

dicentes quod tempore guerre omne cõmertium est prohibitum et omnes merces sunt prohibite portari ad hostes/si tamen non sit guerra tunc non intelligitur merces prohibita ꝛ non incidit in penam portans quascunq merces ad sarracenos nisi esset aliqua de mercibus contentis in .d.c. ita quorundam .f. arma ꝛ ferrum et ligna mina galearum cum illa etiam tẽpore pacis sint prohibita/cum hac opiniõe expresse concordat .l. quinte partite titu. de las vendidas .l. incipiens arma. vbi tex. in prin. dicit/arma de fuste ni de hierro no deuen vender los christianos alos moros ni alos enemigos de nuestra fe/ꝛ sequitur tex. otrosi defendemos q̃ ninguno lieue a su tierra trigo: ni çebada: ni vino: ni olio: mientra guerrearen con.

¶ Ex qua colligitur quod arma indistincte sunt prohibita alie merces et vetualia tempore guerre et notorium est in nostro casu quod commertium non erat prohibitum in berberia vbi est Caliz segun la costumbre que esta prouada y segun la prouision de contadores que concuerda con la dicha distincion / y avn ay muy gran presumpcion de no lleuar las dichas armas assi esta prouado por los mismos que cargaron la dicha nao/mayormente que las dichas naos se registraron con todas las mercaderias que enellas yuan y se registraron delante el almirante y su teniente y con aquella solemnidad yuan seguras. nota. tex. in .l.j. C. de littorũ ꝛ itine. custo. ibi ita tamen iuncto ibi vt hoc manifestato: nulla contra eos postea indignatio seu concussio procedat lib. xij. l.j. C. de nauicula. lib. xj. Ay testigos que estuuieron presentes quando las partes contrarias repartieron las dichas mercaderias que assi robaron alos genoueses las vieron descoger dizen que enellas no auia armas ni cosas vedadas. ¶ Facit etiam dictum Bar. per illum tex. in .d.l.j. C. de litto. ꝛ itin. custo. dicentis nota istum tex. pro portantibus frumentum ꝛ alias merces in alium locum vt semper vadant coram officiali communi notificent ei ad quem locum peragere volunt nam hoc manifesto non timebunt de aliqua concussione que contra eos fieri posset/y avn los genoueses eran hombres de buena fama contra los quales no es de presumir .l. non omnis. §. a barbaris de re mili. ꝛ in talibus ex qualitate personarum statur eorum iuramento tam super rebus quam super loco ad quẽ vadunt glo. nota. in clemen. si. de censi. quam ad hoc commendauit Bal. in .l. cum proponas. C. de nau. fe. in fine ꝛ in aucten. habita. C. ne fili. pro pa.

¶ Sed posito quod omnia supradicta cessassent y se prouara auer lleuado armas o vino no les preiudica / porque aquello podria ser algunas armas para defensa de la nao ꝛ algun vino para su mantenimiento/ꝛ pena apposita contra portantes res vetitas non committitur contra eum qui portat sibi necessarias sui viatus causa vel familie Bar. ꝛ Jmo. in .l. cetera. ff. de lega. i. Bal. in .l. cum proponas. C. de nau. feno. est casus in .l. si publicanus. §. de rebus. ff. de publi. l. vniuersi. C. de vectiga. ꝛ cõmi. per glo. in .c. super quibusdam. de verbo. signi.

¶ Jtem quia nec est articulatum nec probatum que las dichas armas las ouiessen cargado los dichos mercaderes ni que ellos lo supiessen ni lo consentiessen antes se prueua que essas herraduras/o hierros de lanças las lleuaua encerradas en vn arca vn moro del adelantado que alli yua. ¶ Et vbicunque in aliqua naui portantur res licite et illicite nunquam licite confiscantur nec perduntur propter illicitas nisi probaretur quod ille cuius erant licite fuit conscius et particeps in illo delicto nota. tex. in .l. cotem. §. dominus. ff. de publica. Bal. in .d.l. cum proponas.

¶ Facit quod Bal. ibi dicit penul. colun. quod ad quem pertineat res illicita que in naui portatur recurritur ad coniecturas quia ex qualitate rei et persone. Jta di-

l. i. C de litto- rum & itinerum custo. li. 12.

cendū in proposito que aquellas herraduras puestas en vn arca no es de presumir que las lleuassen mercaderes que lleuauan tan gruessa mercaderia y que portan poca cosa auenturassen a perder lo suyo.

¶ Item dato quod portassent arma ꝛ alias res prohibitas fuerunt capti in itinere non in loco sarracenorū auiendo consumido el delicto podriā arrepentir se/ vnde ad minus in totum cessat pena quia si aliquis portaret ferrum in berberiam ꝛ reperitur in itinere non punitur pena statuta contra portantes arma ad hostes. ar. l. arboribus. et ibi glo. de vsufru. Bal. in. d. l. cum proponas. ij. col. Idē ibi Sali. Bal. in l. si quis non dicam rapere. ij. col. de episco. ꝛ cle. est casus ꝛ ibi Bal. in. l. si fugitiui serui. C. de seruis fugi. dicens quod in dubio magis iudex debet absoluere quā condemnare/ ꝛ hoc secundū Docto. procedit sine dubio quando lex seu statutum loquitur per verbum significans consummatū delictum vt est in casu nostro/ pro hoc. l. ij. C. que res expor. non de. ibi vendiderit. l. ij. C. de cōmer. ibi venundate.

¶ Sed sto quod hec cessassent dico quod partes contrarie statim quod ceperunt dictas mercantias fuerunt obligati illas manifestare corā iudice vel alio publico officiali ne fraus posset cōmitti sed coram eis manifeste essent que res ibi portabantur alias de facili quis derobaret nauim cum mercantijs ꝛ ipsemet ibi supponeret res vetitas et diceret ibi inuenisse ꝛ hoc probaret cum participibus in delicto/ pro quo allego singularem conclusionem Bal. in auten. sed omnino. v. colū. C. ne vxor pro mari. vbi Bal. dicit post Jacob. quod in casu quod alicui est permissum capere res alicuius propter repressarias quod res capte debent iudici consignari ꝛ presentari ne furtū vel fraus cōmittatur in ipsis rebus vel in presentia publicarum personarū fiat de rebus inuentariū bona fide alias si hoc non fiat dicitur esse in dolo ꝛ iurari posset contra eum in litem nisi immediate iudici presentaret ꝛ cōsignet cum primum potest ꝛ adhuc. l. Henrrici quarti Toleti facta anno. M. cccc. lxij. petitio. xxvij. expresse disponit quod qui ceperit res vetitas que extrahuntur extra regnū debet presentare infra xxiiij. horas iudici loci magis propinqui vt fraus cesset. faciunt ea que nota. in. l. si quis in seruitute. ff. de fur. et in. l. ait pretor. §. si debitorem. de reuo. his que in frau. cre. et in. l. capite quinto. de adul. et in. l. j. C. vbi de curiali.

¶ Item quia no son partes las partes contrarias para pedir estos bienes quia pena apposita contra portantes arma ad hostes est pena capitis ꝛ bona fisco applicantur. l. ij. C. que res expor. non de. et in. l. mercatores. C. de cōmertijs. l. cotem in prin. de publica. d. l. arma. titu. de las vendidas. v. parti. que dicit quod bona pertinent fisco y el cuerpo es a merced del Rey/ de iure canonico idem in bonis ꝛ portans est seruus capientis. c. ita quorundam. et. c. ad liberandam. de iudeis.

¶ Item quia hec exceptio/ bona pertinēt ad fiscum nunquam potest opponi ab aliquo nisi post sententiam latam in fauorem fisci. nota. tex. in. l. his consequenter. ff. fami. herc. l. ij. ꝛ glo. ff. si ager vectiga. Bal. in. l. cum seruū. C. de ser. fugi. Bal. in. l. ex facto. §. iulianꝰ. ff. de vulga. Bar. in. d. l. his consequēter. et in. l. ij. ff. de excep. rei iudi/ et ita consului ego cum alijs aduocatis maxime attenta qualitate personarū que ducebant dictas mercantias. Rodericus.

vi. l. 2. f. ... tit. 31. part. 3. ... de peste ... de ... dus ad conservandam ... debemo ... nº. 75. ...

Ex duobus ante omnia videtur repellendus iste actor a petitione sua quam intentat vt cessionarius cuiusdam Antonij de Salazar dicens titulo venditionis ab eo sibi cessam actionem certe partis termini de Ualdosma.s.iuris ad eum sibi competentis pro certa parte vt heres cuiusdam Joannis de Barrio nueuo.

¶ Primo quia hec cessio cum sit facta clerico et adhuc in dignitate cõstituto simulata presumitur non data coniunctione sanguinis inter cedentem ꝛ cessionarium sic firmat Cyn.aperte in.l.per diuersas.C.manda.dicens quod non valet cessio facta a layco clerico qui non esset coniuncta persona.idem firmat Bal.fina.colun.in tali clerico extraneo quia est talis qui posset aduersarium terrere per.l.j.C.ne lice.poté. facit.c.fina.de alie.iudi.mu.ca.fa.imo Sali.in dicta.l.per diuersas.fina.verbis firmat quod ex parte rei contra quem fuit facta cessio ꝛ in eius fauorem semper cessio facta clerico a layco non valet siue clericus esset coniuncta persona aut non propter multa clericorum priuilegia et alia que in eis cõcurrunt ex quibus terreri valde et fatigari possent layci si daretur locus similibus cessionibus que re vera fuit intétio Gregorij.jx.in.d.c.fina.ibi mandamꝰ quatenus clericos memoratos a presumptione huiusmodi per cen.ec.cõpescatis.que verba sufficere debuissent ad hunc excludendum cum expresse ibi prohibite sunt cessiones laycorum in clericos fieri.

¶ Secundo quia etiam si hoc cessasset ex alio euidenter constat dictam cessionem esse nullius momenti nam ꝛ si titulo venditionis facta fuit non tamé constat realiter pretium esse solutum dicto Antonio cedenti ꝛ non solum non probatum imo nec articulatum est. Sed habeo de iure determinatum quod ad hoc vt valeat cessio que titulo venditionis facta fuit requiritur quod realiter constet pretiũ esse venditori cedenti solutum nec confessio de recepto ab eodem facta in instrumento cessionis aliquid iuuat cessionarium. Jura enim has cessiones valde abhorrent litium redemptores ꝛ verius emptores detestando vnde vltra alia nõ confessioné sed realem pretij dationé requirunt hoc imperator ipse statuisse manifestat in dicta.l.per diuersas. ibi datis pecunijs ꝛ vltra vsq; ad ipsam tantummodo solutarum pecuniarum quantitatem iuncta glo.ibi in parte solutarum/inquit glo.vt sit necesse pretium solutum ꝛ hoc magis declaratur in pluribus verbis illius Anastasiane constitutionis quam laudat imperator in.l.ab anastasio.C.manda.maxime ibi nihil amplius accipiat quam ipse vero contractu reipsa persoluit. Unde Bar.coactus ex dictis verbis inquit quod ad preiudicium rei contra quem fuit facta cessio non sufficit si in instrumento cessionis cedens confiteatur sibi solutũ esse pretium nisi realiter recepisse probetur a cessionario: ita quod realis ꝛ vera solutio probanda est secundum eum nec confessio de recepto aliquid operatur ad preiudicium illius contra quem fuit facta cessio.sic refert Bar.in.d.l.per diuersas.pluries consuluisse cum Francisco de pisis Jaco.de are.Jaco.but.Ray.de foli.ꝛ alijs pluribus: idem Jaco.de bel.in aucten. de equali.dotis.§.j.ꝛ hanc opinionem vt verissimam sequitur ibi Sali.ꝛ Ange.et idem Sali.in.l.ij.C.ne lice.poté.plenissime respondens ad omnia que in contrariũ adduci possent ꝛ cũ his est etiã Bal.in.l.deo nobis.ij.col.C.de epis.ꝛ cle.licet in.d.l. ij.incedat alia via.hec sentétia placet Abb.in.d.c.fina.ꝛ est cõmunis sententia que habet pro se casum.l.expressum.in.d.l.ab anastasio.ꝛ secũdum hanc opi.tam legiste quã canoniste dicunt sepius fuisse iudicatũ:si ergo iudicatum ꝛ bene iudicatum ad alia vltra deuenire non videtur necessarium nisi diuersorum considerationibus sa-

cessio facta p lay cum clerico non coniuncto sibi sanguine p̃sumit simulata, & non valet.

amplia ut p Salicem loco sup allegato

cessio titulo venditionis facta ut valeat, requiritur realis & vera solutio cedenti facta & probata, adeo ut nec confessio de recepto in instrumento cessionis aliquid iuvet cessionarium

Co.

tisfaciendum superesset τ obtinet hoc dato quod in instrumento dicatur quod cedens vēdit τ donat si magis valet: aut alias titulus donationis est mixtus titulo emptionis quia tunc indistincte cessio presumitur simulata τ est inualida vt notabiliter imperator statuit in. d. l. ab anastasio. τ in cessione portionis hereditarie alicui competentis qui est propositus noster habet locū dispositio. d. l. per diuersas. vbi cedens non possidet. iste est casus ibi in ver. excep. τ clare decidit glo. in. d. l. in parte venditionis in quantum allegat illum titu. de heredi. vel acti. ven. et pōderatur ibi ad hoc per Ange. τ omnes firmāt hoc/cum ergo in proposito non probatum sed nec articulatum sit de reali τ vera solutione manet ipse actor exclusus.

¶ Sed his adhuc cessantibus cum dictus Antonius cedens erat exclusus nec sibi aliquod ius competebat contra nunc possidentem dictum terminum de Valdosina titulo emptionis/a fortiori eius cessionarius est exclusus. ¶ Ad quod presupponitur quod inter Joan. de Barrio nueuo τ omnes alios fratres suos precedente compromisso fuit lata sententia in qua omnes consenserunt expresse vt ille locus aut terminus de Valdosina esset mayoradgo τ iure primogeniture haberet ipse Joan. de Barrio nueuo et post eius mortem filius maior suus τ sic de alijs decendentibus et alijs pronunciando dictum locum esse mayoradgo τ in tali possessione semper fuisse et sic esse habitum et quod eidem Joan. de barrio nueuo esset danda certa quantitas a fratribus suis eo casu quo ipse sine filijs decederet vt latius hoc in dicta scriptura sententie continetur que fuit prima data anno. lxxiiij. et alia in qua idem pronunciatum fuit primam confirmando anno. xcvj. τ eo decedente sine liberis cum eo fuit implectum a fratribus id quod continebatur in dicta sententia τ sic iure primogeniture deuenit post eius mortem ille locus ad alium fratrem suum maiorē nomine Antonio de Barrio nueuo vt hoc constat per processum.

¶ Hoc presupposito cum ille locus post mortē dicti Joan. deb. n. iure primogeniture debebat venire ad fratrem maiorē τ eius decendentes τ alios successiuo ordine vocatos τ sic deuenit vigore dicte sententie approbate τ consensu omnium adimpleto cum dicto Jo. deb. n. a fratribus suis omni eo quod eis incumbebat implendum effecto iam domino dicto. A. deb. n. fratre maiore quomodo hoc ius ei acquisitum iam et suis descendentibus et in eis iam radicatum potuit ei auferri vigore conditionis apposite a dicto Jo. deb. n. in suo testamento/absit hoc dicere. Cum illa conditio. s. qđ heres suus peteret partem loci vbi fratres alienassent fuit ab eo apposita qui ius eam ponendi non habuit. Cum esset ligatus ad nō contraueniendū ex dicta sententia approbata et si tunc temporis non valuit nec etiam potuit valere post eius mortē fratribus alienātibus cū tum tēporis iam ipse non erat dominus dominio iam trāslato τ radicato in fratrem maiorē et suos decendentes. Unde nō potuit ipse ponere aliquam conditionē que afficeret dictū locū τ eius alienationē impediret. Cum talis conditio cōferebatur post mortē suam fratribus alienantibus τ sic eo tēpore quo iam nullū ius habebat in dicto loco. cum paria sint aliquid fieri tēpore prohibito τ conferri in tēpus prohibitū. l. ꝙ sponse. C. de dona. ante nup. nam certū est ꝙ tēpore quo dictus Jo. deb. n. decessit iam elapsis multis annis ante erat lata dicta sententia in qua simpliciter et sine vlla conditione fuit pronunciatū τ expresse ab omnibus approbatum qđ dicta villa esset mayorazgo/ex quo fratribꝰ suis cū quibus hoc pronunciatum et concordatū fuit τ suis decendentibus fuit ius acquisitū ordine successiuo ad dictum locum vt. l. quotiens. C. de donatio. que sub modo. quomodo ergo ipse solus Jo. deb. n. post tantum temporis interuallum potuit apponere dictam condi-

tionem.§.qđ si fratres venderent heres suus peteret partẽ loci sibi competentẽ quod erat dissoluere maiorãzgo τ auferre ius dictis fratribꝰ cõpetens τ suis decendentibus ex dicta sententia contra.l.perfecta.C.de dona.que submodo.τ cõtra.d.l.quotiens. ¶ Per quã.l.in proposito deciditur etiã in fortioribus terminis ꝙ si donaui alicui fundũ sub hoc pacto ꝙ post certũ tẽpus deueniret ad aliũ ꝙ tale vinculũ non potest iam reuocari in preiudiciũ illorũ quibus iam post tempus erat ius acquisitum spe: istam conclusionẽ sequuntur fere omnes scribentes contra Bar.in.l.qui Rome.§.flauius.ff.de verbo.obliga.quã tenet ibi Pau.de Cast.τ Rom.et mirãtur de Bar. idẽ Sali.in.l.j.C.si mãci.ita fue.alie.τ in.d.l.quotiẽs.idẽ Pau.in.l.in insulã.§.fi.ff. solu.matri.τ in.l.si pecuniã.iij.col.ff.de cõdi.ob cau.τ loquitur ibi eleganter vrgẽti bus fundamẽtis.idem firmat in.l.si cũ venderet.ff.de pigno.actio.optimus tex.in.l. fina.ff.de pactis.τ melior in.l.si partẽ.in fine.ff.queãd.serui.ami.vnde Jo.de Jmo. coactus his τ alijs fundamẽtis in.d.§.flauius.inquit singulariter ꝙ vbi pactũ seu vinculũ esset appositũ in fauorẽ donantis τ donatarij vt fuit in proposito esset irreuo cabile. ¶ Faciat tex.singu.in.l.si cõstãte.C.de dona.ante nup.per quẽ Bal.ibi fir mat hanc regulam ꝙ quando ex cõtractu contrahentiũ vel ex occasione contractus per dispositionẽ legalem esset alicui tertio ius quesitũ re vel spe:a tali contractu non posset recedi in preiudicium illius tertij cui re vel spe ius erat acquisitum.

¶ Et in nostro casu hodie est minus dubiũ/primo propter quandã.l.singula.que est in.v.parti.titu.delas donaciones.l.vij.incipit/hasta dia cierto/vbi disponitur ꝙ si aliquis est ex aliqua dispositione vocatus ad aliqua bona post mortẽ alicuius ꝙ sta tim transfertur dominiũ in eum τ possessio: vbi ergo tãtum ius erat acquisitum de cendẽtibus quomodo potuit reuocari in eorũ preiudiciũ. ¶ Jtẽ in proposito fuit dictis ascendentibus ius acquisitũ ex dicta sententia. ¶ Sed etiam vbi esset vera opinio Bar.cessat vbi interuenisset tabellio pro illo tertio nam tunc cũ mediãte illa persona publica esset ei acquisita actio in spe non potuisset reuocari secundum Bal. in.d.l.cum a socero.sed cum hodie mediante legis dispositione tantum ius sit acqui situm illi tertio per dictam.l.partite non poterit reuocari.

¶ Preterea sententia facit ius.l.ingenuũ.ff.de sta.homi.sed in dicta sententia nõ solum fuit pronunciatum dictum locum esse mayorazgo de cetero sed etiam sic fuis se ante τ pro tali fuisse possessum sed ius quesitum decendentibus ex dicta sententia: concordia:τ confessione irreuocabiliter quomodo potuit eis auferri.

¶ Preterea omnia ista sunt quo ad decendentes sed quo ad ipsos principales fra tres dicti Joannis de Barrio nueuo cum quibus fuit facta transactio et sententia lata cum dicta sententia fuit lata τ communi consensu approbata τ perfecta quis du bitat nisi quod ipse Joannes de Barrio nueuo non potuit illam alterare nec condi tionare nec ad hoc habuit aliquam potestatẽ.l.perfecta.C.de donatio.que sub mo do.nec sententia transacta in rem iudicatam ab eo potuit alterari nec dicta conuen tio τ concordia potuit ab eo mutari τ alterari.l.fratris tui.cum alijs.C.de transac. remansit ergo in sua propria natura dicta sententia aut concordia seu transactio τ sic mortuo.d.Jo.deb.n.etiam sine alia apprehensione possessionis translatum fuit do minium dicti loci in.d.A.deb.n.fratrem maiorẽ per.d.l.partite canonizatam per.l. thauri.si ergo fuit dominus τ ex dicta sententia τ conuẽtione fuit in eum translatum dominium certum est quod vendendo τ alienando si fuit recisa transactio transtulit nihilominus dominium in emptorem τ contra eum nullum recursum datur heredi Jo.deb.n.casus est in.l.ea lege.C.de condi.ob cau.τ si non fuit recisa τ manet villa

vinculata ad maioriam sunt vocati descendentes forma in sententia contenta.

¶ Preterea cum dictus Joannes de Barrio nueuo obligatus erat ex dicta senten tia ad tradendum post mortem suam forma in ea contenta non potuit in tali traditio ne necessaria aliam conditionem apponere in alterationem dicte sententie. glo. no. in. l. in traditionibus. ff. de pactis.

¶ Nec obstat si dicatur quod communi consensu omnes discesserunt a dicta concor dia inter eos facta cum ipsi vendiderunt dictum locum et dictus Joannes de Bar rio nueuo disposuit quod si ipsi venderent heres suus peteret partem suam vnde cõ muni consensu partes possunt recedere a concordia seu transactione inter eos cele brata. l. si diuersa. C. de trans. et in hoc forte insistẽt aduocati/certe hoc presuppositũ est falsum quia nec hic recessum fuit a concordia seu sententia communi consensu. Nec propterea quod illi fratres vendidissent dicuntur recedere a sententia seu con cordia licet posset dici venire aliquo modo contra eam/sunt enim isti termini in iu re diuersi valde cum aliud sit communi consensu recedere a transactione aliud ve nire contra transactionem itaque hoc nullo modo obstat in proposito.

¶ Primo quia in transactione illud est principale et substantiale contractus trans actionis quod ab vtraque parte est implendum cum altera. s. illud quod vna pars de bet dare alteri vt patet per totum de transa. sed illud totum fuit impletum ab vtraque partium et sic transactio habuit perfectum implementum quod vẽderetur locus vel ne hoc non tangit principalem substantiam transactionis.

¶ Secundo quia dico quod in proposito nullo modo potest dici communi consen su recessisse a dicta concordia nam in dicta sententia et concordia solummodo conti netur quod dictus locus esset vt semper fuit mayoradgo. Sed dato quod dicti fratres vendidissent dictum locum: non ex hoc desinit esse mayoradgo: nec ex dicta vẽditio ne sublatum fuit vinculum maioratus in eo appositum: sed remansit saluum ius suum decendenti vocato ex dicta sententia. Itaque absit dicere quod ex hoc recessum fuit a di cta concordia cõmuni consensu: cum in ea non fuit cautum quod non venderetur: sed quod esset mayoradgo quod manet saluũ decendẽti vocato nõ obstãte vẽditione

¶ Tertio dico quia recedere communi consensu a transactione non fuit hic. Nam tunc proprie dicitur communi consensu a transactione recedi quando partes con sentientes hoc agunt. s. quia actor qui recipit pecuniam a reo contra transactionem mouet litem sopitam: reus in hoc consentit et repetit pecuniam quam dedit desiste re volens a transactione communi consensu. sic loquitur dicta. l. si diuersa. ibi cum et tu hoc desideras et ibi refusa pecunia/itaque non ex solo quod quis non seruat conten ta in transactione dicitur recedere ab ea. Sed in proposito dicti fratres non fecerũt talem actum nec petierunt bona que ex causa transactionis dederant fratri suo nec heres dicti Joan. de b. n. dedit nec obtulit eis que receperat ex causa transactionis. Itaque licet venderent veniendo contra transactionem non animo desistẽdi a transac tione nec communi consensu ab ea recedendo sicut loquitur dicta. l. si diuersa. cum vt dixi non sunt idem. Nec sequitur quod si quis non impleat in trãsactione conten ta videatur cõmuni cõsensu recedere a transactione. Do tex. expressum in. l. si maior C. de transac. vbi si aliquis non implesset transactionem: si alius qui impleuit vellet ex hoc rescindere transactionem non auditur si alius dicat se velle nunc adimplere ad quod non audiretur si communi consensu a trancsatione fuisset recessum vt in dic ta. l. si diuersa. cum alijs. Item quia hoc non potest proprie dici simultaneus consen sus cum in vita huius Joan. de barrio. n. nunquam fratres cõtrauenerunt transa

ctioni et licet post mortem vendidissent: et sic non militat. l. si diuersa. hoc casu.

¶ Preterea etiã si oĩa cessassent antedicta ita ꝙ militarẽt iura que disponũt contra non obseruãtes contẽta in trãsactionibus: attamẽ cõtra hũc Lope de salinas tertiũ possessorẽ qui titulo emptionis possidet hũc locũ non cõpetere aliquam actionẽ realem cessionario nec cedenti. euidenter constat ex sequentibus.

¶ Primo quia ex dicta sententia et cõmuni consensu ⁊ concordia dominiũ dicti loci mortuo dicto Joan. deb. n. fuit translatum in dictum fratrem suum maiorem nomine. A. deb. n. vocatum dicta dispositione et concordia seu pacto inter omnes celebrato et illo titulo ad eum deuenit possessio: cum ergo dominium fuit in eum translatum per consequens fuit extinctum in persona dicti Joan. deb. n. defuncti ⁊ suorum heredum: sed vbicunqꝫ per transactionem fuit extincta actio ipso iure actio prima non resuscitatur: sed contra non implentem dantur certa remedia personalia de quibus in. l. actione. et in. l. vbi pactum. C. de transac. et in. l. vt responsum. Sed cum dicta remedia sint personalia contra tertium possessorem cessat actio in rem iam extincta per dominium translatum in dictum tertium possessorem.

¶ Secundo quia cum iam dominium fuit translatum in dictum fratrem maiorem ⁊ ipse vendidit dicto Lope de Salinas et in eum transtulit dominium licet communi consensu discessissent dicti fratres a dicta sententia et concordia hoc non potuit parare preiudicium emptori in quo translatum fuit dominium cum non interuenit aliquis retrosimilis actus ad retransferendum dominium in dictum Joan. deb. nuebo nec in suum heredem. Hoc in venditione est expressum in. l. j. C. quando liceat ab emp. di. in fortioribus terminis inquit enim ibi tex. quod a venditione celebrata consensu eodem communi consensu recedi potest. Sed si vltra processum fuit ad traditionem licet communi consensu discedatur a venditione tamen nihil operatur quo ad trãslationem dominij nisi actus retrosimilis priori intercedit scilicet retradictio. vnde semper remanet dominus emptor: et per consequens poterit dominium quod habet in alium transferre nec ex resolutione dicti contractus venditori cõpetit actio in rem contra possessorem cum dominium fuit apud eum extinctum nec retranslatũ facit. l. ab emptione. §. j. ff. de pactis. et glo. in dicta. l. in parte potest. allegat pro concordantia dictam. l. si diuersa. C. de transactio. Unde licet communi consensu fuisset a transactione recessum vt aduocati clamant tamen quoad tertium possessorem in quem translatum fuit dominium: hoc non potest obesse dominio iam extincto in persona dicti Joan. deb. n. et sui heredis nec translato in eum per aliquem actum retradictionis priori similem. Et sic pro questione nostra est ibi casus iuncta glo. in quantum allegat dictam. l. si diuersa.

¶ Tertio pro hoc est casus in. l. cum precibus. C. de re. permu. vbi imperator statuit quod si inter duos facta fuit conuentio ex causa permutationis et vnus eorũ impleuit et tradidit alteri fundum ex dicta causa: alter autem veniens contra conuentionẽ non impleuit ex parte sua id quod ab eo erat implendum deciditur ibi qđ si ille non implens vendiderit seu alienauerit fundum sibi datum alter dominus fundi nõ habet actionem realem nec personalem contra emptorem sed solum contra eum cum quo contraxit prescriptis verbis ad hoc vt impleat quod promisit.

¶ Juuat ⁊ ad propositum dicta. l. ea lege. C. de cõdi. ob cau. vbi statutum est quod si donaui alicui fundum sub hoc pacto ne alienaret quod si non obstante pacto alienauit quod valuit alienatio quo ad transferẽdum dominiũ ⁊ mihi donãti non competit actio contra tertium possessorẽ: sed solummodo contra donatarium eo quia non

obtéperauit cōditioni imo cōtrauenit habeo cōditioné ob causam q̄ est personalis.
¶ Quarto quia proprie non potest dici quod isti fratres venerunt contra id quod est substantiale in transactione sed quia vendendo videntur venire contra modum appositum in dicta concordia scilicet quod dictus locus esset mayoradgo contra quod videntur venire vendendo. Sed isto casu defectus istius modi hoc operatur quod domino dat conditionem ob causam contra eos non implentes. casus est in.l. dictam.C.de condi.ob cau.sed conditio ob causam personalis est que non competit contra tertium possessorem cum conditiones abhorrent dominium per totum. C. et.ff.de condi.ob causam.

¶ Ad rem punctualiter accedens ex ante dictis recte intuēti manent dissolute quedam aduocatorum actoris allegationes que in imagine videntur aures demulcere. Inquiunt enim vbicunque recessum est a transactione per conuentionem actor redit ad primam veterem actionem.l.si diuersa.C.de transac.vbi pactum.cum glo.eo.titu.cum concordantijs.facit.l.siue apud acta.C.eo. ibi rerum vendicatione pendenti.vbi fortis tex.quod si actori transigenti cōpetebat rei vendicatio quod si reus veniat contra transactionem actor potest redire ad primeuam actionem.s.rei vendicationem. Unde inferunt quod cum iste Jo.deb.n.defunctus esset dominus certe partis illius loci: et sic haberet actionem in rem recisa transactione sibi et heredi suo competet illa actio in rem prima sibi competens ante transactionem quod fundamentum cum sit reale concludit etiam contra tertium possessorem. Ad que satis manet responsum predicta recolligendo et addendo.

¶ Primo quia dicta iura loquuntur in transactione vnde licet arbitramentum sit quedam transactio vt in aucten.vt differentes iudi.tamen non sic indistincte sumenda est licentia arguendi de vno casu ad alium maxime stante ratione diuersitatis de vno ad aliud/ arbitratus enim est trāsactio posita in fide alterius tertij. sed vera trāsactio in fide et electione suiipsius: inde transactio non reducitur ad arbitrium boni viri.ff.ad trebe.l.lucius.§.fina.tamen secus in arbitratu.multum enim refert vtrū contrahentes transigant formiter et specifice vt in dicta.l.lucius.aut informiter et implicite vt in arbitratore: vnde partes consentiendo in transactione non dicuntur sibi ipsis iniustitiam facere cum consentiunt in hoc et iniustitia non fiat volenti sed arbitrator dicitur iniustitiam facere si faciat quod iniustum est etiam si plenissimum habeat arbitrium.ff.manda.l.creditor.§.fina. et sic valde discrepant vt eleganter describit Bal.in.l.fina.§.sed si quis.in prin.C.communia de lega.

¶ Ad propositum cum hodie sententia arbitratoris ita emologatur per lapsum.x.dierum.Sic transit in rem iudicatam meretur executionem sicut sententia iudicis vt tex.dicit in.l.fina.titulo.iiij.ij.partita.cum ergo in hoc habeat vim sententie militabit glo.in dicta.l.si diuersa.que dicit quod illa lex non habet locum in sententia que non valet per consensum partium contra id quod semel iudicatū est licet valeat super eo de quo transactum est.et si dicas valebit in vim pacti vt.l.ij.C.communia vtr.iudi.respondet quod nullum pactum hic interuenit post dictam sententiam nec aliquod secundum compromissum vt Bal.ibi dicit per que partes recessissent a dicta prima sententia et concordia: vnde si lata esset sententia vt fuit in proposito quod aliqua villa sit mayoradgo et restitutioni subiecta descendentibus alicuius que sententia sit approbata et transisset in rem iudicatam: quod ex hoc qd possidens talem villam illam vendit recessum sit per hoc a sententia: non est lege cautum nec vnquā hoc relatum aut auditum est.

¶ Secundo quia iam actio prima erat extincta per dictam sententiam approbatã et per translationem dominij factam eius vigore in dictum fratrem maiorem quo casu cum ipso iure fuit prima actio extincta non resuscitatur etiam recissa transactione: sed debet agi conditione ob causam vel sine causa contra reum qui venit contra transactionem vt se reponat in pristinam obligationem. l. si quis accepto. ff. de cõdi. ob cau. secundum Bar. in dicta. l. si diuersa. sic intelligitur glo. de qua ibi idem Bar. in. l. pupilli. §. si cum pupilla. in fine. ff. de soluti. Sed vt ante dixi cum conditio ob causam sit personalis non datur contra tertium possessorem.

¶ Tertio quia predicta. l. si diuersa. z. l. siue apud acta. in quantum dicunt qđ potest actor redire ad veterem actionem loquuntur vbi agitur contra eundem possessorem cum quo celebrata fuit transactio. Sed vbi iam ipsi vendiderat contra tertium possessorem non datur ei regressus cum in eum fuit translatum dominium sed solummodo competit ei actio contra vẽditorem cum quo transegit actione personali vt in dicta. l. ea lege. z in. d. l. cũ precibus. ¶ Nec ob. si dicatur qđ ex transactione nõ perditur dominium cum actor posset intentare rei vendicationem si reus veniat contra transactionem vt est casus in dicta. l. siue apud acta. Si ergo non perdidit dominiũ a quocunq; poterit vendicare rem suam cum actio realis sequitur rem: z sic contra tertium possessorem poterit intentare actionem in rem et profecto aliquid grande videtur in superficie afferre hoc argumentum super quo exclamant aduocati et insurgunt contra sententiam nostram quasi aliquod magnum afferentes in medium ad eius impugnationem contra quos adduci posset illud Aristotelis in primo de celo respicientes ad pauca de facili enunciant. ¶ Ad quod est valde aduertendum et bene notandum quia respondeo quod illud est intelligendum quando actor qui fecit transactionem super re sua non possidebat eã sed alius eam possidebat cũ quo fecit transactionem vt aliquo sibi dato dimitteret illi dictam rem suam promittẽs eam amplius non petere ab eo quia tunc illo non seruante transactionem actor non perdidit dominium sed intentabit rei vendicationem primam sibi competentem. sic intelligitur dicta. l. siue apud acta. in quantum dicit/ rerum vendicatione pendente. ratio est quia tunc causa seu effectus transactionis non tendit ad tradendum et trãsferendum dominium sed solum ad cedendum liti z non petendum cum reus possideat z non actor vnde qui a rei vendicatione desistit ex sola desistentia non perdit dominium quoniam verba desistentie non fuerunt apta nata ad dominij translationem et sic intelligitur dicta. l. siue apud acta. sed vbicunq; actor transigens possidebat et ex causa transactionis dedit z transtulit fundum quem possidebat ipsi reo tũc dico quod ex tali transactione dictus actor perdidit dominium dicti fundi z transtulit dominium in eum cui dedit et non habet locum dicta. l. siue apud acta. et per consequens non potest intentare actionem in rem contra tertium cum dominium perdidit dato quod reus veniret contra transactionem. ratio est quia tunc cum transactio dirigatur ad tradendum: titulus transactionis est habilis ad dominij translationem. Iste est casus famosus per quẽ sic limitatur dicta. l. siue apud acta. in quantum loquitur de dominio non perdendo in. l. si profundo. C. de transa. quem tex. ad hoc valde extollit Bar. ibi z ad hoc etiã illum tex. solẽnizant legiste in. d. l. siue apud acta. z in. d. l. si profundo. inter quos est Ange. z Pau. Sali. et ceteri vtrobiq; cõcludentes ibi esse casum de toto hoc. §. quod contractus transactionis tribuit titulum possidenti z in reũ transfertur dominiũ in re que ex causa trãsactionis sibi traditur nõ in re que ex causa transactionis ei remittitur que ab eo retinetur. et due glo. sunt

intellectus ad l. siue apud acta. vsq; in fi. istius pagi.

singulares que hoc sic intelligunt ⁊ limitant vna in.l.penul.C.pro emp.alia in.l.j.ff. pro emp. ¶ Applicando ad causam sic fuit in proposito nostro quia ille Jo.de b.n. possidebat dictum locum eo possidente fuit lata dicta sententia communi consensu approbata quod esset mayoradgo et post mortem eius sine liberis deueniret ad fratrem suum maiorem qui erat.A.de.b.n. et ex dicto titulo traditus fuit dictus locus dicto.A.⁊ ad eum deuenit post mortem dicti Jo.de.b.n.sine filijs decedentis: vnde translatum fuit in eum dominium et perditum fuit ab alia parte ⁊ eius coherede ⁊ sic licet ventum sit contra translationem non redit ad rei vẽdicationem dominio perdito et per consequens non habet actionem in rem contra hunc tertium possessorem et sic manet euidentissime casus iste decisus per dictam.l.ea lege.⁊ per dictam.l.cum precibus.⁊ per dictam.l.j.C.quando liceat ab emp.di.iuncta glo.s.quod contra tertium possessorem qui emit non habet actionem in rem licet habeat actionẽ personalem contra non seruantem promissa. ¶ Nec ob.si dicatur qđ per sententiam arbitri non perditur dominium vt voluit Bal.in.l.j.§.j.fi. verbis. C. cõmunia de lega. per c.Raynaldus de testamen. Nam ad hoc facilis stat responsio tam ex eo quod cõmuniter Moderni reprobant illũ in.l. Pomponius.§.si iussu.ff.de acqui.posse.

¶ Item quia tex.per quẽ se fundat Bal.loquitur in arbitris qui preceperũt ne certa bona alienarentur nisi in certas personas. dicit ibi tex.quod nõ obstante illa prohibitione valuit legatum factũ de illis bonis/ et sic patet quod ex illa prohibitione ille prohibitus non perdidit dominium cum ea non obstante potuit alienare. iste nõ est casus noster sed est casus quod ex sententia possidens tradidit in dicto .c. tradidit contra prohibitionem ⁊ valuit traditio: quomodo enim debebat perdere dominium prohibitus ex prohibitione sibi facta de non alienando.itaqȝ nec Bal. gustat tex.nec facit ad propositum quod dicit.Item quia ille tex.loquitur in arbitro cuius sententie non paretur nisi metu pene/ideo hec fuit ratio qđ non obstante eius prohibitione potuerunt transferri bona vt dicit ibi glo.nos sumus in alio casu.s.in sententia arbitratoris ⁊ hodie sentẽtia arbitratoris per transitũ .x. dierũ emologatur ⁊ meretur executionẽ sicut sententia iudicis vt dicit tex.in.d.l.partite. sed ex sententia iudicis trãsfertur dominiũ.d.l. Pomponius.§.si iussu.ff.de acqui. posse. Item quia in proposito cessat omnis scrupulus indubitanter cum ista fuit sentẽtia arbitratoris que est transactio ⁊ adhuc fuit expresse per omnes approbata ⁊ sic ex cõmuni concordia ⁊ consensu interuenit traditio dicti loci fratri maiori post mortem Joan.de b. n. sed ex titulo transactionis transfertur dominium in eum cui res est tradita vt est ille casus singula.in.d.l.si profundo.C.de transa.quem proxime allegaui.

¶ Quarto quia cum ex dicta sententia ille qui est vocatus ad dictum locum ex dicto vinculo maiorie habeat actionem ad hoc vt sibi adimpleatur dicta conuentio et concordia nullo modo heres dicti Jo.de b.n.potest rescindere trãsactionem nec redire ad primeuam ⁊ veterem actionem. Iste est casus famosus in.l.si maior.C.de transa. et in.l.si profundo.C.eo.que iura valde extollit Paulus in dicta.l.si profundo. et in dicta.l.si maior.in fine ad limitationem omnium iurium dicentiũ quod si reus non adimpleat transactionem actor potest ad primeuam actionem redire quia hoc erit verum nisi actor haberet actionem seu remedium ad compellendum reum ad obseruantiam transactionis quia tunc nullo modo potest rescindere transactionẽ ⁊ redire ad actionem primeuam sed solũmodo agere vt obseruetur transactio et hoc odio litium ⁊ sic erit casus in quo quis potest se iuuare ex eo qđ impugnauit quod refert valde notandũ maxime obtinebit hoc in proposito vbi non impugnat transactionẽ

ille qui est vocatus ex ea/sed ille qui nullum pretendit interesse.
¶ Ultimo et incōuincibiliter licet presupponatur casus impossibilis quod hic cōmuni consensu fuisset recessum a transactione/et quod essemus in meris terminis transactionis que omnia non sunt: et ex hoc posset rediri ad primam et veterē actionem tamen dicta.l.si diuersa.et alia iura que habent vt communi consensu posset a transactione recedi et per consequens causam ex integro agi sic loquūtur et intelligenda sunt in preiudicium ipsorum qui communi consensu a transactione recesserunt sed in preiudicium illorum quibus iam erat ius adquisitum ex dicta sententia et transactione.s.omnium descendentiū qui iam erant vocati ex dicta dispositione maiorie non potuerunt ipsi resoluere transactionē et contractum seu sententiam antedictam cum tales descendentes in hoc non consentiant quibus ius erat spe adquisitū mediāte dispositione dicte.l.partite et thauri. ad quod facit famosus tex.in.l.profetitia.§.si quis certam.ff.de iure do.ibi conditione tenetur tex.et ibi Bal.ad litteram in.d.l.si constante.C.de do.ante nup.et hoc est quod omnes tenent contra Bar.in.d.§.Flauius.quos ante retuli per fundamenta vrgentia que breuitatis causa omittuntur.
¶ Item ostenditur hoc sine scrupulo si ex contractu irreuocabili donarē alicui rem post mortem meam si promisissem non reuocare non possem reuocare vulgaris tex.in.l.vbi ita donatur.ff.de donatio.ca.mor.Sed q̄ differentia erit ad propositum si dicam quod post mortem alterius talia bona deueniant ad talem vt sit in bonis maiorie quomodo poterit hoc vinculum reuocari in preiudiciū illius vocati post mortē alterius/et certe nulla vrgens ratio differētie posset assignari.et hec fuit intentio Pau.licet non ita clare loquatur in.l.si pecuniam.iij.colun.ff. de conditio.ob cau.
¶ Ad fundamenta Bar.in.d.§.Flauius.stat clara responsio.nam tex.in.d.§. flauius.et in.l.iij.ff.de serui.exportan.per que ipse mouetur loquūtur in casu in quo illi seruo non erat actio perfecta irreuocabiliter sed reuocabiliter.s.donec dominus perseueraret in eadem volūtate et sic oēs sequaces Bar.nesciētes euadere fundamenta que contra eum adducebantur in.d.§.Flauius.et alibi dicūt qd̄ casus in quo loquitur Bar.reuocabiliter erat quesita actio illi tertio qd̄ non est in nostro casu cum ex dicta sententia cōuentionis et concordia obligatus fuit dictus Jo.deb.n.eidē stare.et per consequens actio irreuocabilis fuit quesita dictis descendentibus vocatis.facit glo.in.l.intradictionibus.ff.de pactis.q̄ dicit quod in tradictione necessaria non potest apponi aliquod pactū/nec cōditio.

Ex predictis manet hic emptor possidens securus et si cedens aut cessionarius aliquod interesse pretendit ex non obseruata transactione agat contra eos cum quibus fuit celebrata transactio.nam tunc constabit nullum interesse pretendere.non ad dictū locum ratione maiorie cum ipse cedens non sit vocatus/non ad alia bona hereditaria cum constat per processum dictum Jo.deb.n.cuius est ipse heres occupasse omnia bona paterna/et dictū locū multo tēpore ita qd̄ multo amplius habet q̄p posset cōpetere ex paterna hereditate dicto Jo.deb.n.itaqz si ad collationem veniret cum eius fratribus coheredibus deberet eisdem magnam quantitatē restituere remanente adhuc cum eis dicto loco vt hoc petitum et probatū est in processu per fratres dicti Jo. deb.n.omnes coheredes patris sui. Rodericus.

Ut colligitur ex allegationibus per actorem factis: et ex instrumentis per eum productis: ipse fundare nititur intentionem suam ex quadam cessione et donatione: quam vocat causa mortis sibi facta a dicta sorore sua de omni portione hereditaria sibi competenti in bonis que a patre suo remanserunt: quam donationem dicit esse validam/ etiam si soror sua esset minor ex eo quia licitum est adulto testari: ergo eodē modo donare causa mortis: que videtur species ultime voluntatis. per textum qui videtur hoc determinare in .l.j. in princi. de tute. et ratio. distra. in tantum quod etiam si talis adultus haberet curatorem posset testari et donare causa mortis sine eius auctoritate de testamento non est dubium: de donatione causa mortis asserunt aliqui inter quos est Bal. in .l. si curatorem habens. C. de in integrum resti. mino. licet loquatur per verbū forte sequuntur eum ibi Moderniores per .l. cum hic status. §. si miles. de dona. inter vi. et vxo. et per .l. marcellus in princi. .ff. de donatio. cau. mor. aliquid ipse Bal. in dicta .l.j. ff. de tut. et ratio. distra. nec etiam aduersus testamentum per adultum factum competit restitutio in integrū vt voluit glo. et Bar. notanter in .l.j. in .§. fuit quesitum .ff. ad trebe. et Bal. in dicta .l.j. et in .l. si frater. C. qui testa. fa. po. facit textus singularis a quo capiunt fundamentum in .l. aurelio. in .§. gayus seyus cum adoleuisset. ff. de libe. lega. quem Bal. dicit vnicum in dicta .l.j. et in .c.j. in princi. per quos fiat inuesti. facit .l. cum pater. in .§. curatoris. ff. de lege secunda. ergo si dicta donatio fuit causa mortis et sic fuit valida nec ratione minoris etatis potuit infringi: cum dicta soror sua fuit monasterium ingressa et ibi fecit professionem habetur pro mortua .l. deo nobis. C. de epis. et cle. ergo dicta donatio morte ciuili secuta cōfirmata fuit vt in capitulo placuit. ij. xvj. questione. j. et ibi glosa de morte ciuili aliqd loquitur/ hec et alia vulgaria adduci possent proliriori calamo in auctoris fundamentum que prima facie demulcent aures tamen his non obstantibus affirmatur nullum ius actori ex dicta donatione competere.

¶ Primo negatur assumptum. s. ꝙ hec fuerit donatio causa mortis: imo fuit donatio inter viuos nam licet in ea fiat mentio mortis propter quod videtur donatio causa mortis .l. Seya. de donatio. cau. mor. melior tex. juncta glo. in .l. Seya. d' dote preleg. tamen ex verbis dicte donationis et ex clausulis in ea contentis constat eam esse donationem inter viuos: nam in ea expresse continetur ꝙ facit donationem puram/ perfectam/ non reuocabilem inter viuos: de omni portione hereditaria sibi competenti promisit illam nunquam reuocare constituit se nomine illius possidere si ergo in donatione continetur ꝙ donatur inter viuos cū clausula de non reuocando cum pacto constituti: cui dubium nisi ꝙ fuit donatio inter viuos secundum Bal. in .l. ij. C. de iure do. expresse dicentem: quod iura que dicunt vbi fit mentio mortis esse donationem causa mortis debere intelligi in casu dubio sed quando apparet quod animo donandi simpliciter seu inter viuos facta est donatio quia expresse dixit se donare inter viuos tūc non curamus an sit facta mentio mortis vel non sed censetur donatio inter viuos. idem tenet Bar. in .l. que dotis. ff. solu. matri. circa primam cōclusionem dum opponit de .l. cum marit⁹ in fine. ff. de pactis dota. expresse hoc decidit Bar. in .l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verbo. obliga. in versi. quero aliquis vult facere. vbi Bar. querit quis erit modus si aliquis vult facere quod bona sua deueniant ad alium

post mortem suam.et glo.in.l.fina.C.de pactis.dicit quod per stipulationem promittat bona post mortem suam.l.j.C.vt actio.ab here.et contra he.et erit donatio causa mortis.dicit Bar.quod modicum consilium est quia potest reuocari donatio causa mortis:vnde consulit ipse quod faciat dictam promissionẽ animo donandi inter viuos si hoc animo fiat licet fiat mentio mortis et dicatur donasse post mortem.idem tenet Bar.in.l.fina.C.de pactis.bene facit.l.cum maritus.§.fina.ff.de pactis dota.secundum verum intellectum glo.quem cõmuniter approbant Doctores in.d.l.que dotis.

¶ Et sic ex dictis verbis apparet non esse insistendum que donatio sit ex quo donatrix aperte dicit se facere donationem inter viuos.Preterea dico quod etiam si expresse diceret se facere donationem causa mortis:tamen quia in dicta donatione fuit apposita clausula quod non posset reuocare donationem et sic promisit nullo casu reuocare nec venire contra dictam donationem ex hoc censetur donatio inter viuos.casus est vulgaris in.l.vbi ita donatur.ff.de donatio.cau.mor.et in.l.senatus.in.§.mortis causa.ff.eo.Bal.loquitur notabiliter super hoc in.l.ij.C.de iure do.et in.l.cum quis.ff.de condi.ob causam.et in.l.que dotis.ff.solu.matri.per glo.nota.in.l.sed interim.ff.de dona.inter vi.et vxo.in glo.super parte donatio.vbi glo.dicit quod quando donatio causa mortis fit vxori ita vt statim res donata sit sua et quod non posset reuocari quod hec talis donatio inter viuos iudicanda est et non solum si promisisset donans non reuocare vt fuit in proposito sed solum promisisset non contrauenire ex hoc redditur donatio inter viuos.vt voluit Bal.recte intuenti.in.d.l.cum quis.ff.de conditio.ob causam.licet corrupte in apostillis Alex.ad Bar.allegetur in oppositum sufficit quod hec est indubitata sententia quod vbi in donatione causa mortis apponitur pactum et promissio de non reuocando censetur donatio inter viuos.

¶ Nec obstat si dicatur quod hoc pactum videatur esse cõtra naturã contractus.s.donationis causa mortis que de sui natura est reuocabilis vsque ad mortẽ vnde videtur non valere iuxta.l.cum precario.ff.de preca.quia illud principiũ obtinet nisi illud pactum posset cadere in aliam speciem contractus.s.donationis inter viuos et sic tolleratur tanque donatio inter viuos secundum Doctores et sic debet intelligi tex.in.l.si alienam.in.§.marcellus.ff.de donatio.cau.mor.vbi tex.dicit potest quoque donari causa mortis vt nullo casu sit eius repetitio dicit glo.super parte casu.quod tunc proprie dicitur donari occasione mortis sed non est donatio causa mortis/sed inter viuos sic etiã debet intelligi in.d.l.senatus.sic quoque et ibi dicit glo.super parte donator.et hoc est quod Bar.dixit in.d.l.vbi ita donatur.quod ista verba dono causa mortis cum additamento promissionis de nõ reuocando non est inconueniens quod trahantur ad donationem inter viuos:et eo quia significatio verborum non repugnat nam intelliguntur dicta verba quod causa mortis hoc est propter causam mortis moueor ad donandum inter viuos:adeo quod non posset reuocare.vnde illa verba causa mortis sunt magis significatiua cause cõtractus quã quod significet nomẽ cõtractus.et hic est intentus Bar.in.d.l.vbi ita.et hoc satis probatur licet Bar.non allegetin.d.l.si alienã.in.§.marcellus.iũcta glo.sic fuit in proposito vt aperte ostendunt verba contractus:cum ergo hec fuit donatio inter viuos patet quod ipso iure non valuit ex quo donatrix erat minor et sub curatore:vt pars aduersa cõfitetur quo casu ipso iure non valuit casus est in.l.si curatorẽ habẽs.C.de in integrum resti.mino.

¶ Sed dato quod curatorem non haberet adhuc renunciatio seu donatio fuit inualida: eo quod ipsa cessit & renunciauit omne ius competens ad paternam hereditatem: & sic debet censeri quid immobile saltem habito respectu ad partem quam in rebus immobilibus consequi potuisset: vnde cum non potuisset res immobiles alienare sine decreto minime potest cedere nec transferre ius cõpetens ad rem immobilem sine decreto. glo. & docto. in. l. j. C. si aduer. transac. Dynus & Bar. in. l. potest pupillus. ff. de auto. tuto. l. si ad dissoluendam. C. de pre di. mino. communis est conclusio a Doctoribus in plerisque locis approbata. Preterea minor regulariter alienare non potest immobilia sine decreto. l. fi. in §. cum autem. C. si maior factus. tamen donare non potest etiam cum decreto casus est ibi: ratio quia in decreto debet subesse iusta causa. l. magis puto. in. §. ne passim. ff. de re. eorum. que iusta causa regulariter subesse non potest in donatione in tantum quod nec etiam potest dari curator ad auctorandum in donatione. l. ab agnato. ff. de cura. furio. & l. fina. ff. eo. titu. cum curator dandus sit iusta causa sed non est iusta causa dandi curatorem ad donãdum cum donare sit perdere. ff. de pactis. l. contra iuris. C. si filius secundum Bal. in. l. j. C. si aduer. donatio. & dato quod non habuerat curatorem nec fuerat facta donatio rei immobilis cum effectu nihil valuit renunciatio siue donatio ex quo potest restitui in integrum contra illam cum fuit lesa donando seu renunciando. per totum titu. C. si aduer. donatio. quia renunciationes quas faciunt minores de hereditate paterna vel de iuribus sibi pertinentibus non sunt efficaces quia cum eo ipso quod renunciauerint iuri suo ledantur: iubantur ope restitutionis in integrum. casus est in terminis in. l. j. C. de in integrum resti. in tantum quod vbicunque minor renunciat iuri sibi competenti ad hereditatem paternam restituitur contra talem renunciationem & ad obtinendum restitutionem in integrum non habet minor necesse probare de lesione quia satis est lesus eo quod renunciat & sic non habet necesse probare hereditatem patris esse locupletem. ista est glo. singularis in. l. j. C. de in integrũ resti. mino. quã ibi Bal. approbat & sequtũtur Moderniores reputantes hoc singulare. Preterea non fuit donatio insinuata.

¶ His & pluribus defectibus cum censeatur donatio inter viuos nec preiudicat reo nec prodest actori eo quia contra eam fuit petita & obtenta restitutio in integrum vt constat ex scriptura per. d. Franciscum in hoc processu producta.

¶ Sed posito quod hec iudicaretur donatio causa mortis dico negotium esse sine dubio vt ex sequentibus patet. Primo quia licet aliquibus visum fuit quod donatio causa mortis potest fieri ab adulto nec contra eam posset in integrum restitui vt de testamento Doctores nostri fatentur: tamen contrariam sententiã puto de iure veriorem & ne videar a me ipso loqui adduco Bal. in auctoré & testem in. c. j. in. §. ité sacraméta in. iiij. col. in fine de pace. iura. firmã. vbi expresse tenet quod licet adultus posset vltimam voluntatem absque iuramento disponere vt iura fatentur: tamen illud erit verum in mera voluntate vltima: secus tamé dicit in donatione causa mortis que nõ valebit nec cũ iuramento & sic Bal. est sibi cõtrarius & in vtraque opinione loquitur per verbũ forte. Preterea hãc conclusioné Bal. reperio referre & approbare Alex. in. l. ij. in fi. verbis. ff. de lega. j. dicés q̃ licet Bal. nihil alleget pro sui fundaméto tamé quod hoc posset decidi ex eo quod donatio causa mortis magis accedit cõtractui quam vltime volũtati. vt inquit glo. vulgaris & ibi probatur in. l. ij. ff. de dote prele. merito ergo in do-

natione causa mortis requiritur iuramentu ꝛ alia solénitas reqsita in cōtractu. ꝛ sic residet Alex. in hac opinione/ est verū qḋ ipse nō respōdit ad. d.l.j.ff. de tute. ꝛ ratio. distra. nec facit aliquā mentionē de Bar. qui illā allegauit ad opinionē contrariā in.l.tā his.in.§.fili⁹.ff.de dona.cau.mor. Ego respōdeo qḋ.d.l.si recte inspiciatur loq̃tur prohibitiue ponendo regulā prohibitiuā.s. qḋ q̄ueadmodum pupill⁹ nō potest testari cū auctoritate tutoris ita nec donare causa mortis qḋ clare cōcludunt verba tex. ibi nā sicut testamēti factio pupillis concessa non esset ita nec mortis quidē causa donationis permittēde sunt. Sed permissiue siue in actu permissiuo nil disponit tex. ꝛ sic ex dicta.l. nō potest sumi argumentū ad actū permissiue.s. quēadmodū adult⁹ potest testari ita etiā donare causa mortis ꝛ qḋ.d.l. loquatur solū prouidēs in pupillo. nostra questio loquitur in adulto ꝛ quia maxima differētia potest assignari de argumēto facto prohibitiue vt loquitur.d.l. ad argumentū permissiue vt asserūt Doctores quos ante retuli. Preterea hoc voluit sentire Bal.in.d.l.j. vbi dicit nota hic qḋ valet argumentū prohibitiue de testamento ad vltimā voluntatē.s. donationē causa mortis.s. vt qui non potest testari ex defectu etatis nec donare causa mortis. ad hanc regulam solum prohibitiue dicit ibi Joan. de ymo. non esse alibi in.l.ij.ff. de lega.j.

¶ Preterea corroboratur hec opinio quia quo ad ordinationem donatio causa mortis accedit cōtractui. vt ꝓbat glo.in.d.l.ij. de dote ꝑle. quā ad hoc in plerisq; locis pōderāt Doctores. idē Bal.in.l.ij. de lega.j. ꝛ in.l.cū quis.ff. de cōdi. ob cau. licet cōfirmationē dicatur esse vltima volūtas hoc cōstat ex eo qḋ fit per stipulationē vel traditionē.l.inter mortis. de dona.cau.mor. licet hodie nudo pacto.l.cū pater in.§.menio.ff. de lega.ij.ꝑ glo. hinc est ꝙ Bal.in.l. hac cōsultissima.pe.col. C. de testa. firmat ꝙ si statutū requirit certā solēnitatē in vltimis voluntatibus ꝙ cum donatio causa mortis nō sit vltima volūtas mere seruabitur in ea ius cōmune/ preterea accedat singulare consiliū Petri de Anch. numero.ccclxxxv. incipit dubiū in ista q̄stione facit mixtura donationis. vbi cōcludit ꝙ si mulier ꝑ formā statuti nō potest cōtrahere sine cōsensu viri ꝙ nec etiā potest donare causa mortis absq; eius cōsensu. mouetur ꝑ.d.glo. ꝛ quia negari nō potest secundū eū dictam donationē causam mortis esse contractū quo ad sui ordinationē: ꝛ per alia multa que vrgent in proposito/ cū ergo adult⁹ prohibetur donare vt supra dictū est ergo prohibetur causa mortis donare si habet curatorē vel restituetur in integrum contra eam vel si donabit immobilia nō valebit etiā cum decreto vt supra visum est in donatione inter viuos: ꝛ quanq̄ Pet. de Ancha. in dicto cōsilio fretus optimis fundamētis loquatur ex auctoritate sua ꝛ illū sequatur Alexā. in dicta.l.ij.ff. de lega.j. tamen hoc idē tenuit Bal. quē isti non allegant in.l.j.in.vj.col. ad finem de prohi.feu.alie.per federi. versi. quero si vasallo. vbi dicit ꝙ vbi nomē donationis ponitur a lege prohibitiue: etiā cōprehēditur donatio causa mortis: vnde infert ad statutum prohibens mulierem donare ꝙ nec etiam causa mortis poterit donare quia a quo remouetur genus ꝛ quelibet eius species remota intelligitur. probatur in.l. filius fami. in versi. pari ratione.ff. de dona.

¶ Est conclusio Bar. et omnium in plerisq; locis quod quantū ad solēnitatem substantialem in contractibus requisitam: donatio causa mortis magis accedit contractui quam vltime voluntati licet quo ad solēnitatem probatoriam vltime voluntati.l.fina. de donatio.cau.mor.

¶ Per p̄dicta ꝛ alia fuit cōsultū per Petrū germanū baldi. ꝛ per alios Docto

res perusinos q̄ solénitas req̄sita in testamēto ceci de qua in.l. hac cōsultissima. C.de testamé.nō habet locū in donatiōe causa mortis facta a ceco. cuius consilij reperio relatoré quendā Sozinū modernū filiū Mariā de senis in.l.j.in penul. col.ff.de leg.j.accedat tex.singu.in.l.alienū.in.§.donationis.ff.de verbo. signi. vbi tex.dicit donationis verbū simpliciter loquēdo oém donationé cōprehēdisse videtur siue mortis causa siue nō mortis causa fuerit. ꝛ ibi glo. singu. dicit q̄ȯ vbicūq̄ lex loq̄tur ꝓhibitiue donationé prohibēdo etiā videtur prohibere donationé causa mortis.ꝛ sic est ibi casus jūcta glo.pro decisione Bal.ꝛ Petri ȯ Ancha.cū ergo lex loq̄tur ꝓhibitiue prohibēdo alienationé ꝛ donationé fieri posse a minore etiā cū decreto vt antea dixi ergo etiam extēdetur ad donationé causa mortis. Preterea Bar.nō dicit q̄ minori nō cōpeteret in integrū restitutio contra donationé causa mortis solū loq̄tur in testamēto in.d.§.fuit quesitū.nec dicit q̄ si haberet curatoré posset donare causa mortis sine curatore. solus Bal. dixit hoc ꝛ trepidꝰ dubitās per verbū/forte/ ꝛ postea maturius cogitās mutauit opinionem quā supra recitaui. Preterea ratio quare minor nō restituitur cōtra testamentū ꝛ vltimā volūtaté est:quia nō leditur ex factione testamēti cū posset illud ad libitū reuocare.l.si quis in principio.ff.de lega.iij.ꝑ totū ti.de testam.ꝛ q̄. mo.test.infir.cū ergo auxilio ordinario esset ipse tutꝰ cessat auxiliū restitutionis in integrū q̄ȯ est extra ordinariū.l.in cause la.ij.de mino. Sic dicunt Moderni post antiquos in.d.§.fuit quesitū.ꝛ in.d.l.si curatoré.ꝛ Roma.in.l. si frater. C.q̄ testa.fa.po. Ista ratio cessat in ꝓposito cū non posset ad libitū reuocare secūdū clausulas ꝛ pacta apposita in donatione.s.de non reuocādo ꝛ alia: q̄ pacta valét in donatione causa mortisꝰ.vt dicit tex.in.l.si alienā.in.§.marcellꝰ.ff.de donatio. cau.mor.ꝛ impediūt reuocationé.vt ibi est casus licet tūc ꝓprius sit donatio inter viuosꝰ.vt ibi glo.ꝛ in.d.l. vbi ita donatur. Itē ꝓpter aliud cessat dicta ratio.s. q̄ in dicta donatione fuit apposita clausula cōstituti q̄ operatur traditioné.l.q̄ȯ meo.de acqui.posse.virtute cuiꝰ traditionis dicitur minor lesus etiā in donatiōe causa mortis.iste est casus singu.iūcta glo.in.l.j.ff.de tute.ꝛ ratio.distra.ibi enī est casus q̄ si tutor prestitit auctoritaté in pupillo ad faciendū donationé causa mortis:licet nihil valeat donatio:tamé pupillo tenetur ad interesse.dicit glo.sup parte permittēde.pupillꝰ quomodo seu ad quid agit cōtra tutorem ad interesse cū non fuit lesus quia potuit donationé reuocare. respondet q̄ fuit lesus in donando cum traditione. Preterea dico quod vbicūq̄ ex donatione causa mortis aliquā lesioné incurrit adultꝰ restituitur cōtra eam. hoc probatur clare ex theorica dicte glo.cū dicta glo.colligit clare ex ratione supradicta quā Doctores ponunt in ratione decidendi: quare adultꝰ non restituitur cōtra vltimā voluntaté nam dicunt q̄ȯ ideo est quod in nullo leditur cum posset ad libitū reuocare.si ergo facta professione non posset reuocare: vt aduocatus aduerse partis fatetur/ que deceptio maior/que lesio magis enormissima/que res tan aspera nec auditu digna q̄ȯ ipsa mulier nobilis ingressa monasteriū vbi tanta necessitas vrget maneret bonis suis spoliata ꝛ fame moreretur et frater bastardus bonis suis potiretur:rediculum est talia sentire nec iusto iudici decet super talibus dubitare. Preterea donatio causa mortis requirit ad sui formā presentiā donatarij.l.inter mortis.ff.de dona.cau.mor.que forma est cōtractus inter viuos ꝛ in hoc habet similitudinem contractus et non vltime voluntatis. Sed sic est quod ad hanc formam non potest venire minor nec alius prohibitus facere contractus inter

viuos ergo destructa forma ⁊ prohibita per contrariũ videtur prohibitus effectus eius ⁊ hoc fuit vnum ex motiuis Petri de Ancha.in dicto consilio.

¶ Cõcluditur ergo ex supradictis ꝙ aut hec fuit donatio inter viuos vel cã mortis vel lata pacto ⁊ clausulis dõ nõ reuocãdo qđ incidit in donationẽ inter viuos:⁊ planũ est non posse fieri ab adulto minore et posse restitui cõtra eam si reperitur aliquo casu valere. aut est donatio propria ⁊ mera causa mortis ⁊ sic ad libitum reuocabilis ⁊ tunc sunt opiniones de quibus ante ⁊ illa videtur verior ꝙ̃ supra defensaui:⁊ dato qđ alia opinio esset verior ꝙ hec esset donatio mera mortis causa ⁊ qđ posset fieri ab adulto etiã habente curatorẽ ⁊ cõtra eam non competeret restitutio in integrum adhuc procedit negotium absq; dubio ex eo quia si est reuocabilis ipsa illam reuocauit ⁊ adhuc petijt contra eam restitutionem que sibi concessa fuit ⁊ adhuc sine restitutione potuit illam reuocare cum donatio causa mortis sit ad libitum reuocabilis cum ergo reuocauit exclusus est actor. Sed dato quod non reuocasset eodem modo est exclusus cum ipsa donatrix viuit.

¶ Forte aduocatus actoris faciet magnũ fundamentum in professione facta per dictam sororẽ actoris hoc forte argumẽto vsus donatio causa mortis confirmatur seu recipit validitatẽ a morte donantis.sed ista est mortua per dictã professionem quo ad seculũ ergo cõfirmata est donatio.⁊ ꝙ per ingressũ monasterij professione facta quis fingatur mortuus probatur in.l.deo nobis.C.de episco.⁊ cle. ⁊ in auct.hec cõstitutio interp̃tatur.colla.vj.in prin.xij.q.j.nõ dicatis. bonꝰ tex. cũ glo.in.c.placuit el.ij.xvj.q.j.hoc fundamẽtũ clare tollitur nã dico ꝙ donatio causa mortis nõ confirmatur per mortẽ ciuilẽ:hoc est per professionẽ. sed solum per mortẽ naturalẽ. Primo facit tex.in.l.non videtur.ff.de dona.ca.mor.vbi tex. dicit non videtur perfecta donatio mortis causa facta anteꝙ̃ mors insequatur. ⁊ sic loquitur tex.de morte naturali. Preterea est casus naturalis ad litteram de hoc in.l.res vxoris.C.de dona.inter vi.⁊ vxo. in fine ibi fuit autem aque ⁊ igni ei interdictũ.vbi casus singularis. Nam donatio inter virum ⁊ vxorem habet in hoc similitudinem cum donatione causa mortis ꝙ morte cõfirmatur nec in vita censetur perfecta irreuocabiliter prout in donatiõe causa mortis dicit tex.in.d.l. non videtur:dicit ergo tex.in.d.l.res vxoris.ꝙ mortuo marito ciuiliter vt qa aque ⁊ igni ei interdictum sit:vel deportatus non tamen mors naturalis ex pena subsecuta ꝙ donatio irreuocabiliter non confirmatur tali more ciuili: ideo maritꝰ potest illã in vita reuocare.similis tex.in.l.sed si mors. ff. de dona.inter vi. ⁊ vxo. vbi tex.singulariter disponit ꝙ si vxori maritus fecit donationem causa mortis ⁊ ipse mortuus est ciuiliter eo quia deportatus: quod non confirmatur irreuocabiliter donatio sed mors naturalis expectanda est. verba singularia tex. in prin. ibi proinde ⁊ si mortis causa vxori donauerit iunctis verbis singularibus quasi ad finẽ ibi.ita tamẽ vt non adimatur marito licentia eam reuocare quia ⁊ mors eius spectanda est vt tunc plenissimã habeat firmitatẽ quando ab hac luce fuerit substractus.facit lex singularis in.l.ex ea parte in.§.insulã.ff.de verbo.obli. ibi insulam deportato reo promittẽdi stipulatio ita cõcepta cum morieris dari nõ nisi moriẽte eo cõmittitur.l.cum pater in.§.hereditatẽ.ff.de lega.ij.vbi est casus quod si aliquis est rogatus restituere hereditatem filijs suis cum moreretur intelligitur cum naturaliter moritur nõ per deportationem. Preterea hoc decidit glo.expresse in.l.j.ff.de testamen.ibi est casus qđ testamentum morte confirmatur dicit glo.in parte mortem naturalem non ciuilem.

¶ Preterea est cōmunis sententia qȯ licet ante ingressum monasterij quis posset disponere de rebꝰ suis.l.generaliter.C.de sacro san.eccle.et in auct.ingressi.ꝛ in auct.si qua mulier.eo.titulo.cum vulgaribus tamen talis dispositio seu vltima volūtas non confirmatur facta professione sed debet expectari mors naturalis:ꝛ in vita eius monasterium debet habere bona monachi non heres eius dato qȯ ipse non reuocasset dispositioné suam.ita dicit Bar.in aucté.si qua mulier.C.de sacro san.eccle.iiij.colū.versi. anteq̄. dicens ꝙ si monachus ante ingressum monasterij testatus est de bonis qȯ heres institutus in testamento non habebit bona statim facta professione sed spectabitur mors naturalis monachi: vnde interim erit in pendenti hereditas: qȯ potest ante mori heres quā testatorꝛ sic bona erūt monasterij iure caduci.ar.l.status.ff.de iure fis. Hanc conclusionem reperio sequi Specu.in titulo de sta.mona.in versi.quinquagesimo queritur.idem Bal.ibi in addi.incipienti nunc de testaméti s. dicens qȯ semper monasterium debet tenere bona donec mors naturalis monachi sequatur non eius heres.idem Sali.ꝛ Bal.in.d.auct.si qua mulier.ibi legitima/ vbi videtur casus de hoc qȯ filij etiā ad petendam legitimā de iure ciuili debent expectare morté patris naturalé licet in hoc de legitima aliud videatur de equitate canonica vt in.c.cum simus.de regula. in qua est diuersa ratio vt in pluribus locis disputatur super intellectu illius.c. predictā sententiā sequitur Bar.in.l.j.ff.de testa. dicens qȯ sola morte naturali non ciuili cōfirmatur vltima volūtas disposita ab aliquo:infert qȯ si monachus ante ingressum fecerit testamentū qȯ propter professioné que est mors ciuilis non confirmatur sed sola morte naturali si ingrediatur professioné que potest habere bona in cōmuni quia potest succedere: ergo non habetur pro mortuo.idem Cinus in dicta auct.si qua mulier. ꝛ in.l.deo nobis.Bal.ꝛ Ange.ꝛ Joā.de ymo.in.l.j.ff.de testamé.quorū aliqui affirmant hoc esse verum in tantū quod etiam si esset tale monasteriū qȯ non posset habere bona in cōmuni qȯ adhuc in vita monachi non habebit heres bona sed ecclesia Romana vel venientes ab intestato.idem Bar.Bal.Joan.de ymo.ꝛ Ange.in.l.cum pater in.§.hereditatem.ff.de lega.ij.et sic omnes legiste sunt in hac opinione. In tantū qȯ Joan.de ymo.eleganter in.l.j.ff.de testamé. dicit predicta obtinere etiam eo casu quo quis faceret testamentū cogitans de ingressu religionis ꝛ voluit ꝛ ordinauit disposita statim sortiri effectū: quod si faceret mentioné de morte vt fuit hic quia dixit qȯ donabat causa mortis intelligitur qȯ solū dispositio sua sortiatur effectū statim post morté naturalé non post solam professionem: de qua latius ibi omnes Canoniste.sequitur etiā hanc opinioné Abb. post Anto.ꝛ alios antiquos in.c. in presentia.de proba.xvj.colū. in versi.sed quia supra visum est.vbi ad litteram vt moris sui est transit cum decisione Bar.dicens quod heres seu quicunq̄ alius qui aliquid debet capere ex testamento seu vltima dispositione alicuius vel sine testamento non debeat habere immediate post ingressum ꝛ professionem:sed debet spectare mortem naturalem monachi si saltem illa religio in communi potest habere bona ꝛ hoc reputatur congruum ne monasterium debeat mendicare.Communis est omniū senté tia vbicunq̄ aliquis ingreditur tale monasterium quod in cōmuni potest bona possidere vt in proposito.ꝛ est casus expressus in donatione causa mortis.in.d.l.sed si mors.ꝛ expresse Archidia.in dicto.c.placuit.ij.xvj.q.j. dicens quod promissum causa mortis non debetur:nisi mors naturalis intercedat. ꝛ loquitur expresse in donatione causa mor-

tis.⁊ Cinus expresse in.d.l.res vxoris.dicit qd nunq̄ donatio causa mortis equiparatur legato quo ad confirmationē nisi per mortem naturalē non ciuilem vt.l. cum hic statutus.in.§.si maritus de dona.inter vi.⁊ vxo.

¶ Omnes isti capiunt fundamentū in quadā theorica que probat propositū nostrum.s.ꝙ vbicunq̄ mors ciuilis operatur eundē effectū quod naturalis et post mortem ciuilē nil potest euenire quod plus operetur tunc: idem operatur mors ciuilis quod naturalis.⁊ sic intelligitur.d.l.res vxoris.in.j.respōso. nam ibi tex. dicit quod si marito mortuo ciuiliter per talem dānationem perdit ciuitatē ⁊ libertatem.confirmatur donatio ab eo vxori facta.ratio est quia talis mors ciuilis operatur et habet eundem effectū sicut mors naturalis per damnationem in metallum.de qua loquitur dicta.l. propter quā seruus efficitur dissoluitur matrimonium eo quia seruus est pene: ⁊ sic non est quod amplius possit operari mors naturalis quia matrimoniū quod iam dissolutum est amplius dissolui nō potest. in aucten.de nup.in.§.si distraxerit. maxime ꝙ dicta.l. res vxoris. in.j. responso non habet locū in donatione causa mortis quia illa non confirmatur sed irritatur per mortem ciuilē ex qua amittitur ciuitas ⁊ libertas,vt ibi dicit glo. ⁊ Docto. aut non operatur eundē effectū mors ciuilis sicut naturalis vt in proposito quia monachus comedit eget victu ⁊ vestitu ⁊ alijs necessarijs ⁊ quod monasterium in cōmuni potest habere bona ⁊ sic monachus in communi gaudet bonis suis ⁊ tunc mors ciuilis non equiparatur naturali . hoc totum probatur in. d. l. res vxoris.⁊ ibi hanc theoricā sequuntur Sali.⁊ Bar.idē Cinus ⁊ Bal. ⁊ Sali. in.d.l.deo nobis.C.de epis ⁊ cle.Bar.in.d.l.ex ea.in.§.insulā.de verbo.obliga. Jaco.butri.notāter in auct.ingressi.Bar.in auct.si qua mulier.⁊ ibi alij.Abb.in dicto.c.in presentia.⁊ oēs alij quos ante retuli in dictis locis ⁊ alijs.Hinc est ꝙ licet vsus fructus finitur morte tamē si quis ingrediatur monasteriū non finitur cum ibi debeat alimētari ⁊ sic durabit apud monasteriū donec naturaliter viuat ingrediēs glo.in.d.auct.ingressi.Specula.de statu mona.versi.xlviij.Docto.in. l.cū filio de lega.j.Canoniste in.d.c.in presentia.xix.q.iij.in.c.si qua.Bal.in.c.q cleric⁹.in fi.si de feu.fu.contro.inter do.et agna. Hinc est qd post multa cōsuluit Petr⁹ de Ancha.in consi.cclxxiij.incipit pro et contra rationes.qd pacta dotalia super lucro dotis delato a lege.vel ex pacto alteri cōiugi super viuēti nō haberet locū nisi in morte naturali non ciuili altero ingresso monasteriū facta professione. Nam licet talis dicatur mortuus tamē hoc est improprie cū ꝓfessus corpore viuit/vsum rerū habet/loqtur/testificatur/comedit/exercet oēs actus naturales.de quo latius Docto.ibi ⁊ in.d.l.deo nobis.Hinc est ꝙ mors ciuilis resultās ex ingressu monasterij nō facit monachū haberi pro vero mortuo nec quo ad ea d̄ quib⁹ nō reperitur in iure expressum.hoc sentit glo.notā.in.d.c.placuit. xvj.q.j.⁊ glo.in.c.susceptū.d̄ rescrip.lib.vj.in versi.nō morte.Bal.in.d.auc.si qua mulier.Joā.de Jmo.in.d.§.insulā.Petr⁹ de Ancha.⁊ Jmo.in rubrica. d̄ testamen.Hinc est ꝙ Alexā.in.ij.volu.cōsilio.cxxix.consuluit qd licet morte filie cōsolidetur actio de dote in patrē.l.dos a patre.C.solu.matri.l. iure succursum cum simili.ff.de iure do.tamē hoc esset verū si naturaliter mortua esset secus si ciuiliter puta quia ingressa esset monasteriū ⁊ professionem ibi fecisset.

¶ Omnibus his adhuc cessantibus stat casus sine dubio. Primo quia licet inter Doctores varie disceptetur vtrum testamentū factum ante ingressum rūpatur per professionē tanq̄ agnatione filij.quam opinionē tenuit glo. in.d.auctē. si

qua mulier.z in.d.§.in auct.de mona.z.xix.q.ii.si qua mulier.vbi est canoniza ta dicta auct.licet Bar.in.d.auct.in.iiij.col.distinguat vtrũ cogitãs de ingressu fecerit vel nõ.quã opinionẽ multi sequũtur.Roma.in consi.ccxxvij.cõsuluit indistincte rũpi.tamen in donatione causa mortis videtur hec opinio tenẽda primo per.l.stichum qui meus erit.ff.de lega.j.z ibi Dinus dixit notã.qd donatio causa mortis reuocatur per alienationẽ rei donate sicut legatũ habita distinctione de causa voluntaria ad necessariã.z hoc dictum refert Bal.ibi vocans illud aureũ z nõ alibi sequitur Joã.Faber.insti.de lega.in.§.iij.Moderni in.d.l.stichũ.z in.l.ij.ff.de lega.j.Ego allego casum singularẽ in expresso in.l.vxori sue.ff.de donatio.inter vi.z vxo.z ibi Bar.z in.l.cũ hic status.in.§.si marit9.z.§.qui quasdã.ff.eo.z cũ ista monialis faciendo professionẽ dedicauit se z sua.ergo.zc. Preterea q donatio causa mortis irritetur per professionẽ dico esse casum famosum non ponderatũ ab aliquo quẽ viderim in.d.l.cũ hic status.§.si donator seruus.ff.de donatio.inter vi.z vxo. ibi est casus q si marit9 est effectus seruus alicuius est irrita z perempta donatio ab eo facta vxori licet seruitus morti cõparetur vt ibi dicit tex. Ecce q ille mortuus est ciuiliter z irrita fuit donatio.z ista erit singularis limitatio ad.d.l.res vxoris.in princi.vbi tex.dicit q confirmatur donatio si maritus sit dãnatus in metallũ z sic effectus seruus pene quia ille tex. intelligitur vbi efficitur seruus pene sed si efficiatur seruus alicuius alterius nõ confirmatur immo irritatur donatio ab eo facta vxori quanquam illa morte cõfirmatur vt donatio causa mortis. Sed que sit ratio diuersitatis inter vnum casum z alium dicit glo.singularis in.d.l.res vxoris.in parte deducto.quod quãdo efficitur seruus pene non est qui posset reuocare: sed quãdo efficitur seruus alterius iam est qui posset reuocare.s.dominus:qui tex. aperte concludit propositum in monacho qui censetur seruus.z sic eũ iura vocãt auct.cassa.de episco.z cle.z in auct.apud quos opor.mona.in princi.z qd monach9 seruo equiparetur late firmat Bar.in.l.j.ff.de vulga.z pupilla.Innocẽ.notãter in.c.cũ olim.d priuile.qui nõ habet velle nec nolle subiectus priori quicquid acquirit monasterio acquirit z cẽsetur iam esse sub dominio monasterij qd monach9 trãsit in obediẽtiam z potestatẽ abbatis.xxviij.q.ij.quanq.xij.q.j.nõ dicatis.z si monach9 habet dominiũ.s.monasteriũ.patet qd potest reuocare donationẽ. Cinus ponit ibi aliã rationẽ.s.qd seruus pene propinquior morti est q seruitus hominis.subdit aliam rationẽ que concludit in proposito.s.qd quando aliquis efficitur seruus alicuius bona illa que donauerit causa mortis sunt domini sui z sua interest qui de bonis substentatur propterea irritatur donatio sic in monacho. Nam bona omnia transeunt in monasterium vt in.d.auct.ingressi.z sua interest.s.monachi qd irritetur donatio cum de illis bonis saltem in cõmuni substentatur quod tenendum est menti. Plus dico qd z si nõ irritaretur dicta donatio per professionem tamen etiã post professionẽ potuit illã reuocare prout fecit. est casus singularis in.l.sed si mors.ff.de dona.inter vi.z vxo.in versi.ita tamẽ vt nõ adimatur. ad hoc facit qd dicit Bar.in.d.auct.si qua mulier.v.colun.vbi tenet qd monachus postq fecit professionẽ potest reuocare testamentũ ante factũ si ingrederetur talẽ religionẽ que in cõmuni habet bona z hoc per.d.l.res vxoris.idẽ Bar.in.l.j.ff.de testa.idẽ Bal.in.d.auct.si qua mulier.licet faciat aliquas distinctiones.s.de liberis in liberos:seu de liberis in monasteriũ:seu de monasterio in liberos:vel d monasterio in monasterium:vel d extraneo in monasteriũ: z hoc casu indistincte

permittit testamēti reuocationē. Sali.in.d.auct.si qua mulier.vij.col.tenet idē scilicet ꝙ si aliqs ingressū religiōis cogitās testamētum fecisset qđ posset post ingressum mutare illā voluntatē. ratio quia monacho permittitur querere monasterio ꝛ quia vltima volūtas est ambulatoria vsq ad mortē ideo mutationē voluntatis cōcessam esse monasterio. allegat dictā.l.sed si mors. qđ reputat summe notandū ꝛ illa lex fuit allegata a Bar.ꝛ alijs quos ipse supprimit vt moris sui est. Hec fuit prius opinio Petri ꝛ illā sequitur Cin⁹ quē isti nō referūt in.d.auctē. si qua mulier.fi.colū. vbi expsse dicit qđ etiā si pater ante ingressum fecisset testamentū in quo liberos instituit heredes post ingressum poterit mutare testamētū. Nā licet habeatur ꝓ mortuo nō tamē habetur pro mortuo naturaliter. idē reperio tenere Jaco.bu.in.d.auct.si qua mulier.in fina.verbis/dicentē qđ in casu dicte auct.si semel post ingressum disponit inter liberos qđ potest iterū disponere ꝛ mutare primā volūtatē cū dicta auct.dat sibi volūtatē disponēdi donec viuit. opinio Bar.in.d.auct.si qua mulier.sequitur Anto. in.d.c.in presentia. extendēs se plus.s.qđ si primū testamentū esset factū cū septē testibus valeret secundū illius reuocatoriū cū duobus vel trib⁹.de testa.c.relatū.ꝛ.c.cū esses.quia hoc secundū facit iā tanq̄ persona ecclesiastica. Jtē ꝙ valebit simplex reuocatio licet nō esset elapsum tempus requisitū in.l.sancim⁹.C.de testa.hanc opinionē sequitur Archidia.in.c.si qua mulier.xix.q.fi.hec fuit opinio quasi cōis. Verū est qđ Ange. in.l.j.ff.de testa.quē ibi sequitur Jmmo.tenet qđ non posset reuocari testamētū ante factū.ꝛ hāc opinionē videtur sequi Abb.in.d.c.in presentia.per.§.illud in auct.de mona. Sed opinio ante dicta est verior per fundamēta superiora ꝛ tenētes contrariū mouētur fundamētis parū vrgentib⁹ ad q̄ facilis est respōsio si in presenti agerem⁹ de reuocatione testamēti. Sed nos agim⁹ de reuocanda donatione causa mortis in qua etiā illi qui tenēt qđ posset reuocare testamentū ante factū tenēt qđ posset reuocare donationē causa mortis ante factā. ita Jmmo.in dicta.l.j.ff.de testa.vij.colu.in versi. circa secundū. vbi aperte tenet indistincte post professionē posse reuocari donationē causa mortis ante factam per dictā.l. sed si mors. Et hoc expresse etiā sentit Abb.in.d.c.in presentia.in versi.ex his infero ad decisionē. Jtē qđ in casu.s.donationis reuocāde cessant rationes que mouerunt Ange.ꝛ Jmmo.nā vna de rationibus principalib⁹ est qđ testamentū ante factū non reuocetur ex sola reuocatione nisi in secūdo testamēto instituatur heres.l.si iure.de lega.ij. Sed est priuatus potestate heredis instituendi ergo ꝛ reuocandi testamentū ante factū quod non potest reuocari nisi instituatur heres in secūdo. hec ratio cessat in donatione causa mortis ante facta quia hec potest ad libitū reuocari.vt in toto titulo de dona.cau.mor.ꝛ sic sufficit solus actus reuocationis ꝛ propterea ipsemet Ange.in.d.auct.res vxoris.tenet ꝙ etiā si secūdū ei⁹ opinionem monachus post professionē non posset reuocare testamentū ante factum tamen illud est quo ad heredis institutionē sed quo ad legata ꝛ alia bene valebit reuocatio ex eo quia illa possunt reuocari per actū solū reuocationis sed cū donatio causa mortis ꝛ legatū equiparantur ergo. Jtem cessat hoc fundamentū predictū ex alio quia licet monachus esset exclusus ab institutione heredis post professionē secundū eos tamē non a donādo causa mortis. Nā ingressi monasteriū ꝛ professi licet nō possent testari possunt donare causa mortis sicut filij fami.si interueniat cōsensus abbatis ꝛ monasterij ar.l.tam his.ff.de dona.cau.mor.ita inquit Bar.in dicta aucten.ingressi.xvj.colu.versi.quero hic dicitur.

¶ Per predicta redditur negotium indubitabile etiam si possum simpliciter in terminis iuris communis sed si habeatur consideratio ad factum prout resultat ex processu ex alijs multis constat actorem habere notorium defectum iusticie ⁊ esse in expensis condemnandum.

¶ Primo quod dicta donatio causa mortis non habet nisi tres testes qui non sufficiunt imo in donatione causa mortis requirũtur quinq̧ testes.l.fina.C.de dona.cau.mor.l.fina.C.de codici. ⁊ si dicatur solénitas testamẽtorũ redacta est hodie de iure regni ad tres testes cum publico tabellione: ergo ad illã solénitatem intelligitur redacta donatio causa mortis. vt eleganter dicunt Bal.et Sali. in.l.fina.C.de testamẽ. Respõdetur qȯ nec solénitas dicte.l.regni est obseruata quia nec tabellio public⁹ nec testes vicini loci nec solénitas requisita per dictã legem regni interuenit vt constat ex instrumento donationis.

¶ Secundo quia dictũ monasteriũ habet priuilegium qȯ nulla monialis posset contractum nec aliquem alium actum facere nisi coram tabellione proprio dicti monasterij nec hoc fuit obseruatum in dicta donatione.

¶ Tertio quia probatũ est sufficiẽter qȯ tempore quo fuit celebratus contractus elapsi erãt tres anni ⁊ plus qȯ ipsa donatrix fuit recepta vt monialis in dicto monasterio cum habitu orationibus ⁊ omnibus alijs solennitatibus cum quibus solent recipi moniales ita quod tacite professa est post annum.c.j.de regu.lib.vj. in clemen.eos.eo.titu.cum alijs.⁊ sic non potuit cõtrahere nec donare sine consensu abbatisse.vt iura vulgaria dicunt.

¶ Quarto ⁊ hoc est notandum quod dato quod esset infra annum probationis non potuit disponere de bonis sine licentia abbatisse cum iam erat monialis cũ habitu ⁊ solennitatibus monialium recepta: ⁊ sic erat sub obedientia abbatisse. Allego ad hoc elegantem conclusionem Archidia. in.c.nunc autem.xix.q.iij. vbi querit quod si quis infra annum probationis fecisset testamentum videtur qȯ valeat quia non videtur monachus nisi facta professione.de regula.statuimus. sed contrarium determinat si stetisset post annum in monasterio.nam tunc testamentum factum in tempore probationis non valebit quasi ab ipso initio fuisset monachus.ar.ff.qui potio.impig.habe.l.potior.ibi cum enim.cum alijs.⁊ sic posset limitari opinio aliquorum qui sentiunt cõtrarium.s.nisi professionem fecisset quod tunc non valet id quod existens in monasterio infra annum probationis sine consensu abbatis fecisset:quod est notãdum.sic concludit Archidia. in dicto capitulo. Istud dictum Archidia. magnam opem prestitisset domino Petro de Ancha.in consulendo si dicte determinationis fuisset recordatus. Nam reperio eum elegantissime locutum in consilio.lxix. incipit cõtra donationem factam per dominum. vbi in terminis consuluit quod in contractibus factis cum religioso intra annum probationis si professionem fecisset iudicandum est de talibus contractibus tanquam de contractibus factis cum religioso ⁊ non cum seculari: et sic debent seruari canones loquentes de religiosis: refert esse pulchrum: mouetur pluribus fundamentis que breuitatis causa hic omittuntur: oblitus dicte determinationis Archidia.

¶ Quinto est sufficiẽtissime ꝓbatũ qȯ ipsa soror fuit dolo inducta ad faciẽdã dictam donationẽ maximis dolis ⁊ ꝑsuasionib⁹ fratris sui ⁊ qȯ ipsa nesciẽs quid fecisset post factum contractũ reperta est plorans credens ⁊ asserens quod dederat mandatũ fratri suo ad illam desponsandã atq̧ respondit sic/nesciens ad quid re-

sponsum dabat ꝛ fuit etiam inducta dolose/ non credens se facere donationem: ꝛ dictꝰ frater suus fecit sibi intelligere multa dolosa de quibꝰ latius in processu. Sed in donatione causa mortis paruum dubium est: sed etiam in testamento si aliquis est inductus dolose ad testandum venientibus ab intestato competit contra eum remedium per actionem de dolo ad testamenti recissionem. Bal. eleganter in .l. si frater. C. qui testa. fa. po. vbi dicit quod licet adultꝰ posset testari tamē si dolo fuit inductus ad testandum quod succedentes ab intestato possunt expugnare testamentum. ꝛ actione de dolo ꝛ crimine stellionatus tenetur qui dolo eū induxit ꝛ hereditas ab eo auferetur. per .l. j. de exceptio. doli. ꝛ hoc remediū augusti implorandum est quod non deficit iuste supplicantibus .l. ille a quo. §. pe. ff. ad trebe. Sequitur ibi Fulgo. ꝛ ceteri Moderniores per .l. lucius. in. §. sempronius. cum glo. ff. de lega. ij. Bene facit quod dicit Cinus ꝛ alij in .l. quicquid. C. arbi. tute. Ange. in .l. non enim. ff. de in offi. testa. vbi dicit quod per hoc obtinuit semel quandam magnam hereditatem ꝛ sic concludit illos quorum interest admittendos contra tale testamentum: quāto magis hic quod ipsamet minor petijt restitutionem ꝛ allegans dolum ꝛ de consensu monasterij a fortiori ipsi et monasterio succurrendum est.

¶ Sexto quia petitio hec non est directa contra partē nec processus cum parte fundatus eo ꝙ in monasterium fuerūt translata bona vt in auct. ingressi. ꝛ sic monasterium debebat conueniri ꝛ cum eo lis agitari sed nihil gestum est.

¶ Per que mihi proprium nomen hic subscribenti videtur sine dubio partem meam absoluendam deberi: actore in expensis condemnando.

Rodericus Suares.

Hec sunt que satis ad propositum breuissime ostendūtur preceptis obediens tuis dignissime vir: licet fatear deliberatam apud me fuisse sententiā: scripta mea in nullo negotio nunꝙ ad te remittenda esse. nescio enim domine nobilissime qua iusta causa vbi scripta mea ad manus tuas veniunt illa semper impugnes/ laceras/ reprobes/ offendas/ quantisꝙ obiurgationibus ꝛ maledictis aduersus ea insistas: ꝛ testor in sex aut septē negotijs ad me hoc relatum esse cum nulla amplius vt credo ad te delata sint et vtinā inter te ꝛ libros tuos hec fierent mi domine colende. paratus enim sum semper corrigi/ sed publice ꝛ quod deterius ipsis partibus hec denuncies: adeo qđ non sine querelis ad me clamantes venire compelluntur que cum nullo alio tale mihi contigisse profiteor: ꝛ vt de pluribus alijs arduissimis huius criminis audictie causis taceam. non sunt multi dies quod Rome delatum est consilium meum super ardua causa ꝛ apud auditores Rote visum est ꝛ bene approbatum. notum est in hoc regno me scripsisse ad parlamētum Parisiense super villa de Mondejar vbi a regia magestate olim fuit missus processus vt pronūciaretur sententia: que pronunciata fuit in fauorem eorum que scripseram et alia huiuscemodi. Sed libenter profecto preteritam correctionē sub stineo futuramꝙ obsecro vt si aliquā in scribendo cōsecutus sim vanam gloriam ex ante laudatis hec impugnatio tua patienter tollerata illius sit satisfactoria. Uale felicissime.

In causa ista que vertitur inter Joannē de Stuniga ꝛ monasterium de Palaçuelos constat ex sequentibus dictum Joannem de Stuniga esse absoluendum.

¶ Primo quia monasterium de Palaçuelos permutauit has granjas super quibus litigatur cum Petro de Acuña pro certis annis reditibus: in quo cōtractu interuenerunt omnes solennitates que a iure requiruntur in alienationibus rerum ecclesiasticarum. interuenit enim auctoritas prelati ꝛ consensus: ꝛ tractatus conuentus: ꝛ vtilitas monasterij: ꝛ sic omnis solennitas iuridica interuenit. de quibus solennitatibus disponit tex. in. c. tua nuper. de his que fiunt a prela. vbi fit mentio epistole Leonis pape requirentis dictas solennitates. ex qua epistola fuit tsumptum decretum. sine exceptione. xij. q. ij. facit. c. dudum. de rebus eccle. non alie. lib. vj. aucten. hoc ius porrectum. C. de sacro san. eccle. canonizata. x. quest. ij. c. ea enim. que iura omnia approbant alienationem rei ecclesiastice precedentibus dictis solennitatibus. Interuenit etiam auctoritas summi pontificis que validauit contractum. clemen. j. de rebus eccle. non alie. ꝛ in. c. ij. eo. titu. lib. vj. ꝛ ibi glo. Bal. in aucten. hoc ius porrectum in. iiij. colū. per Abb. Anto. ꝛ omnes in. c. j. de his que fiunt a prela.

¶ De solennitatibus tractatus ꝛ consensus prelati ꝛ capituli ꝛ licentia pape ex instrumento constat: de vtilitate monasterij constat etiam euidenter ex probationibus: ꝙ granje non erant tanti valoris nec ex eis ꝑcipiebātur tot fructus quot ex reditibus pecuniarum cum quibus permutauit cum Petro de Acuña / vnde res ecclesie licite possunt alienari ꝛ permutari pro alijs vtilioribus. Plus dico quod sufficit probare vtilitatem ꝛ necessitatem imminentem monasterio tempore tractatuum etiam si ex post facto aliud apparet: quia alias frustra fierent tractatus quia ad validandum contractum permutationis vel alienationis rei ecclesiastice sufficit quod illis qui debent interesse in contractibus ꝛ consentire videatur seu appareat contractum esse vtilem ecclesie ꝛ hoc constat ex eorum dictis cum iuramento in contractibus. Nam si hoc interueniat dato quod postea probetur vtilitatem non subesse realiter non propter hoc irritaretur contract9. Allego ad hoc glosam notabilem que hoc dicit in capitulo cum apostolica. de his que fiunt a prela. in parte profuturum. vbi glosa dicit quantum ad opinionē ipsorum qui interueniunt in tractatibus vnde tenebit alienatio licet contrarium eueniat. Idē tenet glosa in. c. j. de in integrum resti. et ibi est casus expressus quē ad hoc ponderat Abb. in penul. colū. versi. deceptio autem in pretio. faciat glo. singularis in dicta auct. hoc ius porrectū. in fine qꝺ vbi interuenit plen9 cōsensus ecclesie: id est prelati vel capituli: presumitur factā alienationē in vtilitatem ecclesie ꝓcessisse. quā Bal. approbat in. c. j. iij. colū. de his qui feu. da. po. ꝛ extēdit hoc dicens qꝺ generaliter vbi est forma seruata ꝛ decretū superioris interpositū semper presumitur factum pro vtilitate ecclesie. ar. l. j. C. de predijs curia. lib. x. Idē Bal. in prohemio feudorum. §. tertia. dicens quod si prelatus cum toto capitulo confitetur: ꝛ prelatus est homo diligens ꝛ in capitulo sunt viri prudentes ꝛ persone nobiles dicit omnia vera esse ꝙ ipsi fatentur super alienatione alicuius rei ecclesiastice. allegat glo. dicte auct. hoc ius porrectū. sed fortior decisio est supradictarum glosarum. Cū igitur in proposito interuenit assertio prelati ꝛ capituli in dictis tractatibus cū iuramento de vtilitate dicte permutationis ꝛ cognitio ꝛ cō-

firmatio iudicis delegati summi Pontificis redditur negotium indubitatum.
¶ Nec predictis obstat allegatio facta per monasterium.s. ꝙ vbicunqꝫ ecclesia est lesa in tali contractu alienationis etiam si interueniat omnis solennitas a iure requisita in tali alienatione competit ecclesie restitutio. vt est casus secundū vnum intellectum.et ibi glo.in.c.j.de restitu.in integrum.ꝛ in.c. ad nostram. de rebus eccle.non alie.ꝛ in.c.j.ꝛ.ij.de in integrum restitu.li.vj.quod non obstare ostenditur. Primo quia non est probata talis lesio que sufficit ad concedendam restitutioñe.nam ad hoc vt concedatur restitutio non sufficit lesio minima.l.scio.ff.de in integrū restitu.mino.imo enormis vt in.c.ad nostram.de rebus eccle.nō alie.puta contractus fuit factus super.xx.ꝛ ecclesia fuit lesa in.x. vel octo. ita dicit Abb.in.c.j.in.iij.colun.de in integrum restitu.facit glosa in.c.j.de re iudi.li. vj.Bar.in aucten.nisi breuiores.C.de sen.experi.reci.Secundo quia ad hoc vt habeat locum restitutio debet peti intra quadriennium a tempore celebrati contractus.vt est casus in.c.j.de in integrum resti.lib.vj.ꝛ in.l.petende.C.de tempo.in integrum restitu. Nec obstat si dicatur ꝙ vbi lesio est enormissima competit restitutio post quadriennium.vt dicit illa glo.vulgaris in.c.j.de resti.in integrum.lib.vj.quam sequuntur Canoniste in pluribus locis quia ad hoc respondetur ꝙ in dicto contractu nec enormis lesio interuenit nec enormissima vt late in processu probatum est:sed dato ꝙ interuenerat enormissima lesio: est exclusum monasterium a petitione restitutionis in integrum:eo quia post contractum celebratum sunt iam lapsi fere quinquaginta anni:sed dictum quadriennium incipit a tempore cōtractus celebrati ergo.ꝛc. sed dato qō interuenerat enormissima lesio adhuc est lapsum tempus petende dicte restitutionis.est casus in.vj.partita.titu.fina.l.fina.vbi expresse cauetur qō etiam si lesio sit enormissima ecclesia non posset petere in integrum restitutionem post.xxx.annos.Cum ergo hoc dubium sit dicissum per dictam legem partite.non est super hoc insistendum.bene facit tex.in.l.sicut.C.de pres.xxx.anno.in princi. ibi qualicunqꝫ actione ꝛ persecutione.vbi casus iuncta glosa quod officium iudicis prescribitur spatio.xxx. annorum et cuicunqꝫ alie persecutioni.quam glosam ibi sequitur Bal.est similis in lege querela.C.de falsis.facit glo.ꝛ que ibi dicit Abb.ꝛ alij in .c. cum causa. de emptione ꝛ venditione.
¶ Sed adhuc dico ꝙ posset attentari qō in casu quo lesio esset enormissima licet sit iusta causa vt non excludatur quadriennio / tamen cum non reperiamus tempus statutum si dicta .l. partite non fuisset scripta quod non duraret tempus petende restitutionis nisi in aliud quadriennium. Allego ad hoc glosam singularem in.l.ij.C.de res.vendi.quam ibi Sali.in penul.colū.versi.venio ad questionem.commendat pro singulari ad hoc quod in quocūqꝫ casu quo agitur ad rescindendum contractum iudicis officium non datur vltra quadriennium. ꝛ satis hoc probatur ex.l.fina.C.de tempo.in integrum restitu. iuncta quadam glosa singulari que est ibi super parte finiendam litem.que dicit quod vtilis in rem siue recessoria que datur post restitutionem finitur quadriēnio. idem glosa in lege finali.C.ex quib.cau.maio.licet Bartulus teneat adhuc finiri minori tempore sufficit quod vtroqꝫ modo negotium est indubitatum attenta qualitate contractus in quo non interuenit lesio enormissima nec enormis ꝛ vltra hoc trāscursus tanti temporis post contractum celebratum. Aliud est vltra supradicta reddens hoc negotium indubitabile.s.ꝙ primus contractus factus a monasterio in quo

dicit se lesum non fuit factus cum dicto Joanne de Stuniga sed cum Petro de Acuña a quo habet causam dictus Joannes de Stuniga. Nunc ad propositum monasteriũ non vocat se lesum ex permutatione nec in hoc aliqua lesio fuit quia multum expediens fuit monasterio facere permutationem vt super hoc latissime est probatum tam in probationibus in processu factis quã in tractatibus nec super hoc conqueritur monasterium sed dicit ⁊ vocat se lesum in pretio viliori: asserens deceptum esse in paruitate pretij seu reditus sibi assignati in permutatione pro dictis hereditatibus permutatis: quo casu monasterio nullũ remediũ competit ad rescisionem contractus nec per consequens contra dictum Joannẽ de Stuniga tertium possessorem cum quo monasterium non contraxit nec ab eo ipsi possunt aliquam lesionem pretendere: sed si credunt se lesos debent habere recursum contra dictum Petrum de Acuña cum quo contraxerunt ⁊ a quo pretendunt lesionem. Allego ad hoc singularem theoricam Bar. in. l. siquidem. C. de predijs mino. dicentis ꝙ quandocunqꝫ minor est deceptus in eo quod vendidit quia non expediebat sibi vendere tunc restituitur aduersus venditionem per titulum. C. si aduer. vendi. vt ipse habeat rẽ sicut si venditio facta non fuisset. quãdoqꝫ est lesus in eo quod male vẽdidit seu permutauit quia bene expediebat sibi vendere sed debebat vendere pretio cariori tũc restituitur in integrum vt pretiũ suppleatur: non tamen vt venditio rescindatur. quod refert notandum. ⁊ hoc probat textus singularis valde in. l. si res extimata. ff. de iure do. ⁊ in dicta. l. siquidẽ. Hanc conclusionem firmat Abb. in ecclesia in. c. constitutus. in fina. colun. de in integrum resti. scilicet quod in casu quo ecclesia solum est lesa in pretio in quo decepta fuit sed non in venditione quia bene expediebat sibi vendere non competit restitutio contra contractum/nec contractus debet nec potest rescindi vigore talis restitutionis/sed solum datur restitutio ad deceptionem ⁊ lesionem que fuit in pretio. ⁊ ibi respondet Abb. notanter ad obiecta que in contrariũ possent adduci. idem tenet Accursius in dicta. l. siquidem. hoc probatur manifeste quia restitutio solum reddit illud quod abstulit lesio. l. j. ff. de mino. l. ꝙ si minor. in. §. restitutio. ff. eo. titu. ⁊. l. ait pto2. in prĩci. ⁊. l. q̃ ꝓprio. in. §. cũ q̃ritur. ff. de ꝓcura. scd̃m verũ intellectũ Bar. in. l. j. in. ij. colũ. C. si aduer. rẽ iudi. ⁊ in. d. l. siquidẽ. et in. l. ab hostib⁹ ex quib⁹. ca. maio. Si ergo lesio fuit solũ in p̃tio circa illi⁹ suppletionẽ debet esse restitutio. Cũ igitur contract⁹ fuit valid⁹ sto qḋ aliq̃ lesio interuenerit in p̃tio seq̃tur qḋ cõtra Joãnẽ de stuniga nõ poterat lis ista moueri a dicto monasterio ex quo quãtũ ad lesionẽ pretij vel ei⁹ suppletionẽ est actio personalis q̃ nõ seq̃tur possessorẽ. l. ꝑcib⁹. cũ alijs. C. de rerũ per. Pl⁹ dico qḋ etiã vbi restitutio cõpeteret ad rescisionẽ cõtract⁹ nõ cõpeteret contra tertiũ possessorẽ q̃ habet causã a ꝓmo emptore cũ quo eccl̃ia cõtraxit nisi in subsidiũ primo ẽptore nõ soluẽdo. Iste est casus singularis in. l. in cause. la. ij. in. §. põponi⁹. cũ. l. seq̃. q̃ incipit plane. ff. d̃ mino. qñ iste secũd⁹ emptor emisset bona fide. Si igit̃ monasteriũ fuit lesũ vel restitutio sibi cõpetit est cõtra petrũ d̃ acuña cũ quo cõtraxit: ex quo est soluẽdo quo casu in integrũ restitutio nõ est in rẽ scripta cõtra bone fidei ẽptorẽ. Sed nemini dubiũ qḋ Joães de stuniga habuit bonã fidẽ maxime cũ in cõtractu interuenerũt iuris solẽnitates ⁊ superioris auctoritas ⁊ Pape licentia ⁊ tot tractatus. bene facit singularis decisio Sali. post Bal. in. l. ij. C. de res. vendi. in illa questione vtrũ remediũ. d. l. ij. competat contra tertium possessorem qui habet causam a primo emptore.

Rodericus Suares.

Ex infrascriptis iustificatur causa actoris contra reum. Habet enim actor intentionem fundatam tanquam vna de duobus heredibus matris sue/quia filia ꝛ heres ꝛ bona super quibus vertitur lis fuisse matris sue eaq; iure hereditario a patre habuisse indubitanter probat solummodo reus illam insistit repellere ex quodam contractu inter eos celebrato fere tribus annis elapsis quem vocat transactionem sed dictum contractum non obtinere vires ad illam repellendam sic ostenditur.

¶ Premittendum est dictum contractum non constare esse transactionem imo quandam diuisionem simplicē inter eos celebratam super bonis maternis. nam de natura transactionis est quod fiat super re dubia ꝛ lite mota. l. j. ff. de transa. vel quod speretur moueri. l. ij. C. de transa. vnde transactio componitur a trans ꝛ actio ꝛ est quedam transitio. l. recessus a lite mota: sed in dicto contractu nulla mentio fit alicuius litis mote inter eos neq; quod dictus actor a tali lite recedebat pro eo quod sibi dabatur vt Bar. declarat in. l. siue apud acta. ad finem. C. de transa. vbi ponens praticam transactionis sic inquit fieri. s. discedo a lite pro eo quia das mihi tantum. solummodo dicunt ambo fratres ꝛ asserunt in dicto contractu matrem suam decessisse et tanq; coheredes velle diuidere bona omnia q̄ erant dicte matris sue et quod dictus reus dabat dicte sorori sue certam pecunie quantitatem in equiualentiam bonorum que ipse habebat maioris valoris quā bona que ad ipsam sororem pertinebant ex dicta successione ꝛ diuisione: itaq; nullum verbum est in dicto contractu quod sonet in transactionem. Uerum est quod antea constat precessisse litem sed illa fuit multis tēporibus retro quia elapsis iam fere viginti quinq; annis itaq; iam de ea nullam memoriam partes habebant quod patet ex eo quia nullam mentionem de ea fecerunt cum ab eorum memoria recesserat. Nec fuit lata interlocutoria nec processus factus sed solum quidam actus breues vt constat ex actis. Nec obstat si in fine dicti contractus dicatur quod faciunt dictam diuisionē/concordiam/et transactionem. ꝛc. Nam illa sunt potius tabellionis verba sub quodam inuolucro verborum posita quā verba partium ad hoc deliberata. Sed cum ambo contrahentes dicant se diuisionem facere nulla mentione alicuius litis aut controuersie facta mote aut mouende talis diuisio censenda est dato quod tabellio dicat in fine partes dictā diuisionem pactum ꝛ transactionem facere cum natura cōtractus repugnet dictis verbis que contractus natura magis consideranda est quā verba. Nam verba non mutant naturam contractus sed magis natura trahit ad se verba: cum verba deseruiant nature contractus non natura verbis vt consultus eleganter determinat in. l. insulam. ff. pres. verbis. Unde est quod notarius si contractum permutationis dicat esse contractū emptionis iudicatur permutatio ꝛ non emptio. idem ecōtra si emptionē dicat permutationē iudicatur emptio cum debeat stare nature rei ꝛ contractus et non verbis notarij/nec debeat nomen contractus attēdi sed substantia. secundū Bal. qui ad predicta allegat dictam. l. insulam. in. l. j. in. ij. colun. C. de rerum permu. ꝛ in. l. ij. C. cōmoda. Bar. in. l. naturalis. §. sed si facto. in fina. verbis. ff. de pres. verbis. Hoc presupposito cum constet per ꝓcessum de enormissima lesione actoris rescindenda est dicta diuisio ita quod ex ea nullū preiuditium generatum est. sic imperator eleganter determinauit in. l. maiorib9. C. communia. vtriusq; iudi. ibi quod inequaliter factum esse constiterit in meli9

reformauit. maxime quia non solū enormissima interuenit ⁊ sic dolus re ipsa verumetiā dolus ex proposito attentis ⁊ consideratis verbis dolosis a dicto reo plalatis ad suadendū ⁊ decipiendū dictā sororē suā asserens fere tantū valere bona hereditaria que ipsa possidebat sicut bona que ipse possidebat vt aliqui testes dicunt qui dolus ex proposito etiā non data dicta lesione re ipsa sufficit ad dictam diuisionē rescindēdā. vt dicit tex. in. d. l. maiorib⁹. ⁊ in. l. pe. in fi. C. cōmuni diui.

¶ Sed posito quod dictus contractus diuisionis posset dici transactio constat per processum de lesione valde enormissima excedente plusq̄ dimidiā quo casu propter tantam lesionē etiam transactio venit rescindenda. secundū considerationem Bar. in. l. si quis cum aliter. ff. de verbo. obliga. glo. iuncta textui in. l. lucius. in. §. fina. ff. ad trebe. Hanc opinionē secutus fuit idem Bar. Ray. ⁊ Imo. Ange. in. d. §. fina. ⁊ Ange. ⁊ Imo. et Ludo. Roma. in. d. l. si quis cū aliter. Ange. in. l. ij. C. de res. vendi. Joan. de Imo. in. c. quinta vallis de iure iuran. ⁊ Bar. in. d. l. ij. Cardi. ⁊ Abb. in. d. c. quinta vallis. idē Imo. Abb. ⁊ Bar. in. c. cū causa. de emp. ⁊ vendi. Qui isti tenēt q̄ remediū. l. ij. C. de res. vendi. habeat locum etiā in trāsactione habendo respectū ad extimationē dubij euētus litis super q̄ trāsactio facta est. Sed in proposito cōsideratis actis ⁊ probationibus in processu deductis ex quibus euidēter cōstat nullā iustā defensionē hunc reū habere ad se excusandū a restitutione bonorū a se occupatorū. Hac ⁊ alia quacunq̄ consideratione habita superest euidēter probata lesio enormissima in tantū q̄ debeat rescindi dicta transactio secundū predictorū opinionē qui habent pro se fundamenta satis vrgentia.

¶ Sed sto quod hec opinio haberet scrupulum siue propter opinionē aliquorū contrariū tenentiū quā etiā quia esset difficilis extimatio litis euentus vt aliqui dicunt quod re vera cessat hoc casu attenta iniusta occupatione rei. Attamē in proposito cessant hec dubia ⁊ scrupulus questionis. Primo quia notorie cōstat nunc ex processu q̄ iste reus tēpore quo ista soror sua elapsis iam. xx. annis ⁊ pl⁹ petijt se mitti in possessionē bonorū matris sue tam pro tertia in qua fuit meliorata quā pro alia portione hereditaria vigore testamenti matris sue nullam iustam legitimā/nec coloratam defensionem habebat ad litigandū cum ea impediendo dictam missionem seu diuisionem vt fecit ad denegandum eidem portionem hereditariam ei competentem ⁊ hoc euidenter constat nunc vbi nihil iustū/ nec adhuc coloratū probauit quod posset dictā sororē excludere ab hereditate materna nisi solum dictum contractum diuisionis quem nunc de proximo fecit dicta soror cum eo solummodo se defendit ex spolio iustificato.

¶ Sed habeo legem super hoc prouidētem quod si apparet aliquē iniuste ⁊ calūniose litigasse sup tali lite fit trāsactio in q̄ vigore trāsactionis talis iniuste ⁊ calūniose litigās aliq̄d recepit ita q̄ in aliquo trasigēs fuisset decept⁹/⁊ damnum incurrisset qd̄ hoc casu trāsactio esset ipso iure nulla dato q̄ cessaret remediū dicte. l. ij. ⁊ alia. hic est casus famosus in. l. sūma. ff. de cōdi. inde. in princi. ibi sin autem euidēs calūnia detegitur ⁊ trāsactio impfecta est ⁊ repetitio dabitur. Itaq̄ quādo dol⁹ cōmittitur in calūniose litigādo nō valet transactio super tali lite/nec est fienda differentia inter actorem calūniose litem mouentē aut reum calūniose se defendentem vt Rogerus ibi dicit. quem Bar. ibi sequitur post Jaco. butri. et quia dicta. l. indistincte loquitur ⁊ satis constat ex littera secundū eum. Nam cum recedere a lite sit illud propter quod datur vel remittitur tam ex parte acto

ris quam ex parte rei ille qui calũniose litigabat debebat gratis recedere ergo qđ accepit turpiter accepit vt tex. dicit in .l. penul. de cõdi. ob turpẽ causam. ⁊ sic tenetur non solũ cõditione indebiti sed etiã cõditione ob turpẽ causam secundũ Bar. ⁊ certe est famosa cõsulti cõsideratio ad euitandas fraudes quas quotidie cõmittunt tã actores mouẽdo iniustas ⁊ calũniosas lites quã rei calũniose se opponendo liti/⁊ per fas ⁊ nefas se defendẽdo vt saltẽ per has calũnias transigatur cum eis qđ valde aduertere debẽt iudices timorate cõscientie. Est verũ ꝙ nõ deficiunt scribentes qui dicãt dictã .l. in summa. habere locum solum in actore calumniose litem mouẽte sed solũmodo est illud ad faciendam differentiã in hoc quia in actore dicũt transactionẽ esse ipso iure nullã in reo non ipso iure sed ope exceptionis. Itaqꝫ in effectu nihil operatur transactio in vtroqꝫ etiam secundũ omnes licet sit differẽtia solũmodo in modo anullãdi itaqꝫ ad rem ⁊ eius effectũ totum tendit ad inualidandã talem transactionẽ per vtrumqꝫ remediũ de quo in .l. sub pretextu. C. de transa. Rodericus Suares.

Allegatio vigesima tertia.

Secundo dictum compromissum fuit nullum quia factũ per metũ quia iurauit maritus eam dimittere vt in c. accedẽs. de cõuer. cõiu. interuenit reuerẽtia maritalis cũ alijs multis circũstantijs que an inducãt metũ dixi in consi. xvj. interuenerũt mine facte a dicto comite contra maritũ dicte cometisse q̃ fuerunt sufficiẽtes ad iustũ metũ inducendũ attenta personarũ qualitate ⁊ sic dicta comitissa timebat ne maritus suus occideretur: mine potentũ inducũt iustũ metũ. tex. in .l. non est verisimile. §. si iusto metu. ff. ꝙ me. cau. ⁊ est vulgare in multis locis. Bal. ibi allegat illũ tex. ad hoc. quia Bar. nihil ibi dicit. Itẽ interuenit metus perdendorũ bonorũ qđ satis cõstat quia dictus comes dicebat ⁊ fatebatur ꝙ dicta villa nõ erat maioricatus sed quod debebat diuidi inter dictã comitissam ⁊ vxorẽ suam et sic indistincte sine aliquo litigio eius medietas pertinebat cometisse. adhuc secundũ comitis confessionẽ/tamẽ ipse totam occupatã tenebat nec vnqꝫ voluit eius partẽ dicte cometisse restituere donec fecit cõpromissum: nec aliquo modo ei restituerat nisi dictũ cõpromissum fecerat ⁊ in sententia cõsenserat: et sic fuit satis iust⁹ met⁹ perdẽdi bona cũ nulla alia habebat ad hoc vt libere ꝓcesserat debuerat comes restituere mediã villã dicte cometisse ⁊ postea ipsa voluerat cõpromiserat super alia media cum super alia esset litigiũ in quo dicta comitissa integre iure maioricatus dicebat totã villã ad se pertinere. comes vero non nisi mediã ⁊ metus perdendorũ bonorũ vel maioris partis eorum vel grauis damni in patrimonio est iustus metus. tex. in. c. abbas. qđ me. cau. ⁊ ibi Abb. adde Bal. in .l. interpositas. ij. colũ. C. de transa. dicentẽ qđ vbi nõ timetur mors vel quasi sed timetur graue damnũ in rebus ꝓprijs ꝙ iste est legitimus metus ita qđ officio iudicis reuocatur. ar. l. fina. C. de reuo. dona. ⁊ hoc etiã sequitur Cinus ibi in dicta .l. interpositas. Est etiam probatũ qđ dicta cometissa et maritus eius causa occupationis dicte ville erant in maxima paupertate: in regno erat defectus iustitie causa interitus regis Portugalie in hoc regno ex cuius partialitate erat dictus comes

qui etiam erat homo potens/habebat maximum fauoré in regno. erat maritus dicte cometisse positus in maximo periculo vnde satis iustā causam timendi habuit dicta cometissa quod maritus suus occideretur si non faceret dictū compromissum ⁊ consentiret in dicta sententia. Nunc ad propositū dico quod vbicunq3 quis habet iustam causam timendi etiam si metus vel cruciatus corporis non sit realiter illatus sufficit tanq3 si met⁹ realiter interuenisset. Allego primo Bal. in.l.interpositas.C. de trans. dicentem qđ si aliquis tenet graue damnū seu iacturam in rebus si trāsactioné non faceret qđ si propter hoc facit est iustus metus ad transactioné rescindendā. idem Bal. ibi etiam post Cinū dicit qđ probabilis suspitio tormentorū facit rescindere actum sicut metu tormentorū fecisset. Allego notan. tex. qui hanc equiparationé facit tex. in.l. nouissime. ff. quod cū. fal. tutο. ibi qđ si cōpulsus aut metu ne cōpelleretur. qui est singularis ad hoc.

¶ Faciat singularis conclusio Innocen. in. c. bone memorie. Maguntino. de electio. vbi dicit qđ sufficit probare subesse iustam causam metus impressionis licet non sit impressio secuta quia nemo debet se periculo exponere. ita dicit Inno. ibi.s.in glo. que incipit/iusto timore. sequitur Alexan. de Imo. ij. parte consiliorum consilio. cxliiij. hanc sententiā per multa fundaméta sequitur idem Alexan. in.iiij. parte consiliorū consilio. xlvij. dicens qđ paria sunt quod quis cōpellatur per minas vel verbera vel quod timeat compelli per. d.l. nouissime. et ibi Dinus dixit idem de probabili suspitione tormentorū probatur in.l. interpositas. ⁊ in.l. si donationis. C. quod me. cau. que iura loquuntur de metu mortis vel cruciatu corporis inferédo non illato. ibi vide pulchre Bar. etiam in. d.l. nouissime. dicit quod ille tex. faciat ad quandā questionem que sibi accidit de facto in Florentia de quodam iudice qui non torquerat hominé sed eum spoliari fecerat propter quod allegatur confessionem metu tormentorum factam esse quod nota. verum est quod Ange. are. in.§. quadrupli. vij. colun. insti. de actio. dicit quod requiritur metus verus ⁊ non suspicatus.l. metum. in princi. ff. quod me. cau. sed remissiue ad Bar. loquitur in veritate. d.l. metum. secundū Bar. est lex singularis. et ibi Bar. sic summat eam/in actione quod metus causa debet probari metus periculi instantis non suspicati in futurū. subdit tamen Bar. eleganter ⁊ est aduertédum quod instans metus non accipitur simpliciter prout vere est de presenti sed quando res ad hoc verisimiliter tendit. facit.l. recte in princi. C. quod me. cau. secundum eum ego non habeo in meo. C. talem legem. allegat etiam.l. titij. cum.l. sequen. ff. de dona. ca. mor. quam etiam non reperio vel habeo librum corruptū. Allego singularem glo. in.c. cum dilectus. quod me. cau. que dicit notan. qđ non tantum metus sed suspitio met⁹ excusat. ff. loca.l. habitatoris. §. fina. ad.l. acquilia. si quis fumo. §. fina. Item si nō fecerat compromissum non restituerat sibi dictam mediam villam ⁊ ita nihil habuerat ad honorem sustentādum ⁊ metus status vel honoris sufficit glo. in dicto. c. cum dilectus. et ex tanta necessitate erat in maxima verecundia. Unde metus verecundie sufficiens est ad rescindendum contractum per officium iudicis notan. tex. in.l. nō est verisimile. §. si fenerator. ⁊ ibi Bar. ff. quod me. cau. glo. in dicto. c. cum dilectus. habebat etiam metum ne maritus occideretur/et metus filiorum vel coniunctorum est iustus dicit glo. in filijs loquendo in dicto. c. cum dilectus. ff. quod me. cau.l. isti quidem. de coniunctis tenet Ange. are. in dicto. §. quadrupli. iiij. colun. insti. de actio. per glo. ⁊ que ibi Docto. in.l. heres meus. § fina. ff. de cōdi. ⁊ demo. ⁊ in.l.j. de in ius. vo.

facit tex.in.c.j.de exce.pre. interuenerunt alie infinite coniecture metus / quas esset largum hic referre. Finaliter quis sit iustus metus relinquitur arbitrio iudicis. singularis ꝛ vnicus tex.in.l.metus.ff.ex qui.cau.maio.ibi. Sed huius rei disquisitio iudicis est. idem glo.in.l.interpositas.C.de transactio. ꝛ in.c.cum dilectus. quod me.cau. ꝛ ad rescindendum contractum per officium iudicis minor metus sufficit tex.in dicto.§.si fenerator. ꝛ ibi Bar. ꝛ glo.in dicto.c.cũ dilectus. Bal.in dicta.l.interpositas. ꝛ in muliere minor metus sufficit quã in viro. singularis glo.in.c.cum locum.de sponsa.

¶ Ex quibꝰ infertur qꝺ cõpromissum ꝛ sentẽtia totũ fuit nullũ ipso iure qꝛ cõpromissum factũ per metũ est ipso iure nullũ. Bal.in.l.si qui ex cõsensu.C.de epis. audi. licet loqͭur quãdo cõpromissum fuit in hominẽ habentẽ iurisdictionẽ vel dignitatẽ. Sali.tenet ibi indistincte. idẽ Sali.in.l.interpositas.ij.colũ. Alexã.de Imo.in.l.si vi vel metu.fina.colũ.C.qꝺ me.cau. ꝓbat tex.in.d.l.si qui ex cõsensu ver. ꝙ si his. facit glo.in.l.j.ff.ꝺ aucto.tu.ꝗ tenet ꝙ iudiciũ coactũ est nullũ. sẽtit Abb.post glo.in.c.abbas.qꝺ.me.ca.faciat singula.tex.in.l.ij.§.j.ff.de iudi. qꝺ prorogatoria iurisdictionis per metũ est nulla: ꝛ ita hic nõ fuit opꝰ reclamatione.

¶ Ex alio capite videtur nõ valuisse cõpromissum eo quia factũ est a spoliato ꝛ super spolio / ꝛ sic videtur presumi inuoluntariũ. Et ista questio sepenumero occurrit mihi disputãda ꝛ cõsulenda in arduissimis negotijs / ꝛ super ea multotiẽs vidi altercari in curia ꝛ nunc in hoc ꝛ in alio arduissimo negotio habeo disputare. Quia cũ ante hos inuictissimos reges nros Ferdinandũ ꝛ Elisabellã: hoc regnũ fuit per multos annos positũ sub tyrãnide: multa loca / ville / hereditates / occupata fuerũt iniuste cũ mensura iuris vis erat secundũ Lucanũ ꝛ cũ partes videbant tantũ iustitie defectũ faciebãt trãsactiones / renũciationes / cõpromissa super rebus de quibꝰ fuerãt spoliati: nunc autẽ agẽtes interdicto vnde vi dicentes se spoliatos opponitur eis qꝺ renũciauerũt vel transigerũt suꝑ spolio: illi replicant qꝺ metu fecerũt: qui metꝰ ꝛ inspõtanea renunciatio presumitur: eo qꝛ facta ab eis dum erant spoliati ꝛ sic mouetur questio. Nunquid trãsactio seu cõpositio vel renũciatio facta ab spoliato valeat super re de qua fuit spoliatus: vel presumatur metu facta ꝛ ei per consequẽs agẽti possessorio obstet talis trãsactio seu renũciatio etiã si renunciatũ esset expresse possessorio.

¶ Et primo ꝙ presumatur inuoluntarius contractus talis factus ab spoliato faciunt sequentia fundamenta. Primo facit tex.in.c.super hoc.de renun.ibi quia nulla ratio hoc verisimile reddit vt quisꝙ beneficium multis forte expensis ꝛ laboribus acquisitum quo substentari debet facile sine magna causa sua sponte renunciet. alias resignet. melior tex.in.c.sollicite.de restitu.spoli.ibi quia non est verisimile quod sponte iuri suo renunciauerit qui renunciat spoliatus. qui tex.est clauis in hac materia.

¶ Secũdo facit glo.in.d.c.sollicite.in.j.glo.cuiꝰ verba sunt hec / ex eo ꝙ spoliatꝰ renũciauit presumitur: qꝺ inuictꝰ ꝛ coactꝰ renũciauit: vnde contra talẽ presumptionẽ non admittuntur testes vt hic innuitur nisi facta restitutione.

¶ Tertio faciat glo.in.d.c.super hoc.super parte resignationis in glo.que dicit quidã signant contra.j.de resti.spo.sollicite.dicit glo.hic non allegabatur quod spoliatus renũciauerit. si hoc fecisset: non admitterentur probationes contra eũ de spontanea renunciatione.vt ibi: ꝛ sic innuit glo. qꝺ dicta renunciatio eo quia facta ab spoliato presumitur inuoluntaria.

¶ Quarto faciat singularis conclusio Sali. post Bal. in. l. j. C. de nauti. feno. & verba Sali. sunt hec/nota quod arbitrium aliquibus concessum in tēpore guerre & discordie non potest exerceri tempore pacis quia finitum intelligitur.

¶ Quinta facit mirabile verbum Bar. recte intuenti. in. l. cum te. que est. ij. C. quod me. cau. cuius verba sunt hec. Ego dixi vobis quod spoliatus ante omnia est restituendus nec potest obijci aliqua exceptio. vt. l. momentanee. C. vnde vi. & si per vim vel alio modo. l. j. Hoc est verum si agitur possessorio. vt ibi. sed si agitur petitorio vt actione quod metus causa potest obijci exceptio quod ille metus est purgatus per aliquem actum postea subsecutū vel per expressum consensum. vt hic. & l. j. si per vim. sentit ergo famose Bar. quod interdictum vnde vi nō purgaretur per expressum consensum postea subsecutum: & ita actus qui interuenit post spoliationem etiam inducens consensum vel renunciationem non purgat violentiam: & ita censetur inuolūtarius. que verba sunt perpetuo notanda & de his feci maximum festum viua voce disputando. Hoc clarius tenet Innocē. in. c. super hoc. de renun. ij. colun. cuius verba sunt hec Nōne eo ipso ꝙ sponte renūciat videtur esse sublata proxima causa turpitudinis. s. vis ar. l. ij. C. quod metu cau. & l. si ob turpem. ff. de condi. ob turp. cau. sed dic non esse simile quia sponte renunciando non approbo vim mihi factam nec videor negligere cum possent esse alie cause renunciationis preter metum. s. propter conscientiā vel religionē nec sunt vicina spoliatio & renunciatio: sicut promissio & datio. Innoc. ad litterā hoc sequitur Anto. in. c. sollicite. vj. colun. versi. ideo soluo quarto. dicens ꝙ solutio habet se ad promissionē vt executio ideo illa vt proximior atracta a promissione & ab illa causata vt in eius implementū tendens purgatur vitiū promissionis sed renūciatio non est cōiuncta spoliationi vt eius executio cum altero respectu fieri posset: merito vitium illius non purgatur Anto. faciat ad hoc dictum Bal. in. l. domus mea. ff. de serui. vr. pre. cuius verba sunt hec quod si vna vniuersitas remisit alteri iniurias & inuasiones non videatur remittere damna & interesse. dicit & refert hoc tenere Di. in. l. nō solū. ff. de iniurijs. Alexā. de Imo. in. l. si tibi. §. quedā. ff. de pactis. dicit qꝺ in casu quo pars remittit iniuriā. verū dicit Bal. quia per hoc nō videtur remittere damnū & interesse illius qui illationē iniurie passus est. & sic etiā dicit Di. & nō plus. & ita Specula. in titu. de accusatore. §. j. versi. quid si vulneratus. etiam si remissio fuit facta per pecuniā secundū eū. idē Joan. fab. in. §. fina. insti. de iniu. allegat etiam glo. in. c. si canonici. versi. dānis. de offi. ordi. in. vj. facit. l. si quacunqꝫ. in. §. iniuriā. ff. ad. l. acquilia. si tamē remittat molestationes & expulsiones putat non bene dicere & satis hoc placet & videtur esse de mēte Bal. in. d. §. quedā. faciat etiā qꝺ dixit idē Bar. in. l. decernimus. de sacro san. eccle. dicēs ꝙ oīa facta tēpore tyrānidis superueniēte iusto dño debēt cassari & irritari. & subdit Bar. qꝺ deus scit quādo superueniet iustus dñs. Ergo cum dictū cōpromissum fuit tēpore tyrānidis factū/existente hoc regno in maxima turbatione: debuit irritari nūc aduētu & victoria Regū nostrorū. Hoc sequitur ibi Bal. dicens qꝺ profetauit Bar. ignorans aduentū iusti dñi.

¶ Quinto facit singulare verbum Bal. in dicta. l. decernimus. ij. colun. versi. venio ad secundum. dicens quod valeat contractus factus cum tyranno nisi interuenit dolus vel impressio: subdit & hoc facit ad propositum quod impressio presumitur si contrahens cum ipso enormissime ledatur & sic cum ledatur quis multū renunciando vel faciendo actum super re de qua est spoliatus videtur quod pre

sumatur facere p impressione maxime si talis act⁹ erat talis ex quo patiebatur maximũ dãnũ spoliat⁹ (vt ego multotiés vidi de facto quia spoliati vidétes nõ posse cõsequi per viã iustitie rem de qua erant spoliati necessitate ducti védebant ius suũ spolianti pro modico sibi dato.) Faciat etiã qð dicit Innocé.in.c.sup hoc. de renũ.qð exceptio spõtanee renũciationis alias resignationis simpliciter sine adiectione iuste cause non est admittenda.de appellatio.c.constitutus.

¶ Sexto adde elegantia verba posita a Bal.in.c.sollicite.supradicto super parte/non est verisimile.dicit ipse hec verba. Nam dolus ꝛ violentia perseuerat donec purgetur.ar.l.inficiando.§.infans.ff.de fur.de vsuca.l.sequitur.§.in potestate.non ob.l.ij.C.quod me.cau. que loquitur in vi compulsiua que habet consensum licet coactum:sed vis expulsiua nullum habet in se consensum:ꝛ ita non potest purgari absq; facto expulsionis quia est actus permanens in re ipsa: sed compulsiua sic/quia est actus transiens ex solo accidente consensu compulsi et purgatur absq; retrosimili. subdit etiam dicens/nota quod spoliatus non presumitur consentire sic in.c. super hoc. que verba pulchre probant quod per nullũ actum nec consensum purgatur vis: nisi per retrosimilé qui actus est restitutio.ꝛ in veritate oés isti habuerũt hãc conclusioné ab Innocé.in.d.c.super hoc.

¶ Septimo faciunt pulchra verba Hostié.in.c.ij.de arbi.cui⁹ verba sunt hec Nonne iste clericus de quo hic erat spoliatus ergo videtur ꝙ cõpromissum ab eo factũ nec iuramentũ non valuit vt in.c.sollicite.ꝛ in.c.super hoc.dicit ille/verum est quod de rigore iuris non valet sed hic valuit de equitate. vult dicere qð ideo valuit cõpromissum in.d.c.quia fouebat maximã equitaté cũ ille cleric⁹ spoliat⁹ forte cõmiserat tale delictũ propter qð parũ ei duraret restitutio possessionis vt in.c.ad petitionem.de accusa. Nam iudices cõpromissarij dixerũt huic clerico ad quid vis vt restituatur tibi possessio statim est tibi auferenda cum perdidisti beneficiũ propter tale delictũ a te cõmissum:melius est ergo vt aliquid accipias. ꝛ pro hoc põderatur tex.ibi in fine ibi.si arbitriũ ipsum noueris equitate subnixum.non dicit tex.si noueris iure subnixũ:sed equitate. concludit ꝙ licet cõpromissum factũ ab spoliato non valet tamen si sententia contineat equitaté tollerabitur.ꝛ ista fuit causa quare ibi valuit cõpromissum. Ecce ergo ꝙ cõpromissum factũ ab spoliato non valet ꝛ presumitur inuoluntarium per tex.dicti.c.sollicite. Hanc sententiã sequitur Ioan.and. in.d.c.ij.in nouella. Hoc idem Anto.in.ij. oppositio.respondés sic ad dictũ.c.secundũ.attende qð verba Anto.in.d.c.ij in iiij.colu.ij.oppo.sunt hec. Secũdo oppono ꝙ non posset equitate niti cõpromissum:hic enim spoliat⁹ fecit cõpromissum ꝛ sic tanq̃ inuolũtariũ nõ valet vt in.c. sollicite.de resti.spo.solutio/illud de rigore/hic de equitate. forsan enim cõmiserat tale crimé propter qð tale parũ ei duraret restitutio.de accusa.c.ad petitioné. ꝛ licet auctore suppresso loquãtur maxime Anto.qui dicit qð propterea non fuit clerico restituta possessio obstãte cõpromisso quia cõmiserat delictũ propter qð parũ ei duraret.vt in.d.c.ad petitioné.tamé totũ hoc habuerũt originaliter ab Hostié.qui melius omnib⁹ loquitur. Sed prodolendũ qð Iuniores scribentes nominib⁹ antiquorũ tacitis multa sibi attribuũt:qð nõ est fiendũ vbi laus recte queritur:secundũ Bal.in.l.precib⁹.C.de impu.ꝛ alijs.ꝛ ipse multotiens facit incidens in foueã. Hinc tanta librorũ copia/Collectari⁹ ꝛ Henrric⁹ in.d.c.ij.de arbi.nihil dicũt. Frãciscus ibi dicit qð spoliat⁹ sup vnica re quã habet nõ potest cõpromittere:licet nũc nõ viderim Frãcis. hec fundaméta tendũt in hanc parté.

¶ Pro alia parte faciũt sequētia. Primo facit tex.in.d.c.ij.de arbi.& ibi Abb. ij.colu.dicit nota & tene menti qd valet cōpromissum factũ ab exulante & inopiā suam sustinere non valente tenet non mero iure: dũmodo arbitriũ non posset notari aliqua intrinseca iniquitate. & plus probatur hic qd valet compromissum de rebus que sunt in loco vbi quis tute morari non potest. Subdit Abb. vj. nota. secundũ alium intellectum quod clericus beneficio spoliatus potest super illo beneficio compromittere. & licet Hostien.hic dicat quod de rigore iuris non valet tale compromissum. ar.c. sollicite. tamen valet de equitate vt hic. Ego teneo quod de tali re subtracta potest compromitti tam in arbitrum quā in arbitratorem/de arbitro probatur quia de re subtracta potest spoliatus litigare. c. super hoc.de renun. & arbitria sunt ad instar iudiciorum redacta. facit.l.j.ff.de arbi. respectu arbitrorum probatur: quia semper re subtracta potest quis compositionem facere. iuxta notata per Innocen.in.c. super hoc.de renun. Ergo cum arbitramentum sit quedam compositio vt in auct.si vero contigerit.C.de iudicijs. ergo &c.non ob.c.sollicite.quia loquitur in renunciante. Hec Abb. litteraliter in dicto.c.ij.vbi aperte videtur cōcludere ꝙ cōpromissum nō cēsetur inuoluntarium quia factũ ab spoliato: & sic crudeliter sine aliqua distinctione trāsiuit ostēdens se magis laicum ꝙ̄ clericum in rigore dicte questionis.

¶ Faciat secũdo glo.in.d.c.sollicite.in principio vbi glo.dicit ꝙ in.d.c.non fuit renunciatũ possessorio.melior glo.ibi super parte/quia nō est verisimile.ꝗ dicit ꝙ dispositio dicti.c. prouidēs qd non obstet renũciatio agenti possessorio non est ex metus presumptione: sed priuilegiũ spoliati qd non est super proprietate recōueniendus.conclusio glo.stat in duobus.primũ qd non presumitur renunciatio inuoluntaria etiā si fiat ab spoliato & post spoliationē. secundũ qd ratio dispositionis dicti.c.sollicite.non fuit illa de qua in tex.non est verisimile ꝙ sponte &c.sed quia renunciauit petitorio vnde non ob. sibi agenti possessorio propter priuilegium spoliati quod est: vt non posset reconueniri super proprietate.

¶ Tertio facit quia si spoliatꝰ renũciauit proprietati seu iuri suo & postea agat rei vendicatione vel alio remedio petitorio contra eum spoliātem obstabit & preiudicabit sibi renunciatio ab eo facta etiam post spoliationem. ita dicit notāter glo.in dicto.c.sollicite.in parte/quia nō est verisimile.ibi. Verior est solutio.vbi glo.mouendo contrarium de.c.accepta.eo.titu.dicit verior est solutio: quod ibi agebatur petitorio & possessorio: et propterea obstat sibi renunciatio. hoc tenet Innocen.in.c.super hoc.de renun.in fina.verbis: cuius verba sunt hec. Cum agitur possessorio non sunt admittende probationes quod post spoliationē sponte resignauit.j.de resti.spolia.c.sollicite.sed si petitorio ageretur simul admitterētur vtriusꝙ probationes.l.ij.C.quod me.cau.l. si ob turpem. de condi. ob turpē cau. Idem Innocen.in.d.c.sollicite.cuius verba sunt hec. Nec sequens decretalis.s.c.accepta.contradicit: quia ibi intendebat petitorium. hic autem possessorio recuperande agebat si enim petitorio egisset: vt rei vendicatione/tunc tantum super renunciatione reciperentur testes. Hoc idem Joan.and.in nouella. in dicto.c.sollicite.dicens vnum non omitto quod et si renunciatio non preiudicat renuncianti quoad possessoriũ: tamen quoad petitorium sic.c. qd in dubijs. de renun. hos sequuntur Antō.& Abb.in.d.c.sollicite.

¶ Et sic manet quod preiudicat renunciatio si ageretur petitorio: ergo nō presumitur inuoluntaria quia facta ab spoliato: quia si hoc esset sic/non obstaret in

petitorio sicut in possessorio. Sed secundu istos dispositio dicti. c. sollicite. non emanauit ex metus presumptione sed quia renunciauit iuri suo ꝛ sic proprietati. Unde hoc non obstat in possessorio ꝓpter eius priuilegium quod non admittit exceptionem seu reconuentionem proprietatis.

¶ Ex quibꝰ infero qꝺ si spoliatꝰ renūciaret possessorio expsse qꝺ ei pjudicat. Allego ad hoc Abb. in.d.c.sollicite. in fine dicenté qꝺ si factū fuit pactū ipsi spoliatori de nō agendo possessorio qꝺ talis exceptio obstabit agenti possessorio ꝛ hoc quādo pactū fuit factū post spoliationé secꝰ si ante quia tūc daret materiā delinquédi ꝛ dolus futurꝰ remitti nō potest.l.j.ff. de posi. plus dicit in fina.verbis qꝺ si spoliatus presente aduersario renunciasset iuri agédi possessorio obstaret sibi exceptio licet non renunciasset iuri qꝺ habet in se: ꝛ ista fuit finalis intétio Abb. in hac materia. Hoc sequitur Innocé.in.d.c.sollicite.dicens qꝺ vbicunqꝫ renūcians per renunciationé amittit possessioné obstat ei renunciatio in possessorio. idem Innocen.in.c.super hoc.de renun.ij.colun.cuius verba sunt hec. Si auté reus vellet dicere tu sponte post spoliationé renunciasti non iuri tuo sed petitioni restitutionis per pactū bene posset. Hoc sequitur Anto. in.c.fina.de ordi.cogni.vj.colun. versi. alius est casus vbi Anto. dicit alius est casus in quo agens possessorio repellitur puta quando opponitur pactū de non petendo vel de non agédo possessorio per.d.c.accepta. sequitur Innocé.secundū eum ꝛ in.d.c.sollicite.ꝛ in.c.super hoc.ꝛ Calde.ibi restrinxit ad aliā restitutioné alterius rei quā coniugis quia illi non obstaret pactū.vt dicit glo.in.c.in litteris in.iij.glo.de resti.spolia.ꝛ ita quieuit Anto.licet in.c.sollicite.aliter sentiat.vt.j.dicā. quia Anto.in.d.c.sollicite.vj.colun.in fine dicit hec verba per que puto qꝺ si presente parte renunciasset illi iuri.s.persone sue coherenti quia est vnde vi: vel etiā pactum fecisset de non agédo possessorio: illa exceptio admittetur ꝛ obstabit renuncianti agenti possessorio.ꝛ sic proprie secundū eum loquitur Inno. in.d.c. super hoc. in glo.super verbo/reposcentibus. qué ego proxime allegaui. Refert etiā sic tenere Calde.in.d.c.fina.de ordi.cogni.in.v.opposi. excepto eo qꝺ de restitutione coniugis supra retuli: quia etiam illud refert Anto.in dicto.c.sollicite.

¶ Facit etiā ad predicta decisio singularis Rote decisione.cccxciij.dicétis secūdum Anto. ꝙ contra agenté possessorio etiā in beneficiali obstat exceptio iuramenti de non molestādo possessoré: allegat.c.peruenit.a cōtrario sensu de iureiu.ꝛ.c.ad nostrā.ꝛ.c.j.de resti.spolia. Item quia hoc iuramentū potest saluari sine interitu salutis eterne/de iureiu.si vero.non ob.secundū eum ꝙ hoc iuramentū post spoliationé presumatur dolo/vel metu exortū: quia hec pſumptio potest purgari: vt si in instrumento publico quod ꝓduceretur appareret quod sponte renunciauit vt quia in instrumento continetur quod sponte/ꝛ ex certa sciétia ꝛc. nec dolo ꝛ fraude: ꝛ quod illud iuramentum secundum eos: non solum extendatur ad molestationem iuris sed etiam facti.

¶ Faciat etiā quod dixit Lappus allegatione.xxv. quod si pars anteqꝫ spoliaretur constituit procuratorem ad renunciandum qui renunciauit postqꝫ fuit spoliatus: qꝺ talis exceptio obstat agenti possessorio quia hec renūciatio trahitur ad possessioné ex méte renūciantis.ꝛ ita refert Anto. has Rote ꝛ Lappi allegationes in.d.c.sollicite.vj.ꝛ.vij.colu. Hāc decisioné Rote etiā recitat Abb.ad literam vt supra in.d.c.sollicite. in fine licet non faciat aliquam mentioné de Anto.ꝛ etiā Abb.ibi penul.colu.cōmemorat dictā Lappi allegationé.

¶ Faciat ad predicta tex.in.c.accepta.de resti.spo.quē dicti Docto.allegāt ad fundamentū dicte cōclusionis licet videri meo hoc non probat.

¶ Faciat etiā glo.singula.in.c.ex insinuatione de procura.que tenet hanc opinionē super parte/canonicū.dicit glo.puta pactū de non petendo restitutionē. illam glo.cōmendant ꝛ allegant ad hoc Anto.ꝛ Abb.in.d.c.sollicite.ꝛ Rota in dicta decisione ꝛ Anto.in.d.c.fina.licet mihi nō probet clare quia ibi tex.dicit ꝙ virtute sententie late cōtra procuratorē reuocatū:fuit ablata alicui beneficij possessio qȯ constito de reuocatione debet eidē restitui possessio nisi aliud canonicū non impediat.glo.ibi dicit.puta pactum de non petēdo restitutionē post sententiam.ꝛ sic ibi non fuit spoliatus.sed si vis tenere dictā glo.dic qȯ bene fuit spoliatus etiā a iudice ex eo quia sententia lata cum procuratore reuocato fuit mandata executioni ꝛ eius vigore ablata possessio.aliam glo.allegant in.c.admonet de renun.Ego non reperio eam in libro meo.

¶ Allego etiam singularem glo.que hoc tenet.iij.q.j.in summa.vbi glo.numerat multos casus in quibus spoliato non est facienda restitutio et inter alios dicit glo.item obstat spoliato exceptio iurisiurandi vel pacti secundum quosdam vt extra de resti.spo.c.accepta.

¶ Quid respondendū ad.d.c.sollicite.ꝛ que fuit ratio decidendi ad illū tex.glo.in.dicto.c.sollicite.sentit quod renunciando iuri suo visus fuit renunciare proprietati ꝛ contra agentem possessorio non admittitur proprietatis exceptio.ꝛ qȯ ista fuit ratio decisionis illius tex.hoc sentit Anto.ibi.ij.colu.in secundo nota.dicens/nota quod exceptio solum concludens defectum proprietatis in agente recuperande non ob.agenti possessorio quia renunciando post spoliationem trahitur renunciatio ad possessionē quam perdiderat.clarius post glo.dicit Anto.ibi iij.ꝛ.iiij.colu.in.iij.oppo.quod si renūciatio opponitur quod fuit facta ante spoliationem hec potest opponi ꝛ obstat agenti possessorio quia detrahit petitorio ꝛ possessorio quia per renunciationem perdita est possessio ꝛ proprietas.l.si quis vi.§.differentia.ff.de acqui posse.ꝛ sic cum non possideat cessat spoliatio.quādo autem renunciatio facta fuit post spoliationem cum iam fuerit spoliatus possessionem quam habebat renunciare non intendebat ꝛ sic ordinatur ad tollendam solam proprietatem quam habebat:ꝛ si dicatur renūciando rem videtur habere rem pro derelicto ergo videtur voluisse perdere omne ius ad rem vel possessionem vendicandam vt.d.§.differentia.dic quod renuncians bene habet pro derelicto ius reale rei coherenti non personale vt interdictum vnde vi.hec Anto.hec fuerunt de mente Innocen.quanꝙ Abb.ꝛ Anto.videātur sibi attribuere.dicit Innocen.in dicto.c.super hoc.iij.colu.de renun.Sed quare reus potest excipere de renunciatione precedente spoliationem ꝛ non de renunciatione post spoliationem.Respondeo quia ex quo renunciauit ante amisit possessionē quā primo habebat ꝛ ita desinit possidere cum ergo hic non possideat ex eo quia renunciauit ꝛ ad hoc vt habeat interdictum vnde vi requiritur qȯ probet se possedisse tempore spoliationis admittitur exceptio rei sed in renunciatione que sequitur spoliationem secus cum in veritate tunc possideret cum fuit spoliatus et sic per renunciationem non amisit possessionem quam non habebat.hec omnia tenet Abb.reddendo omnes has rationes in.d.c.sollicite.iij.ꝛ.iiij.colu.ꝛ in hanc sententiam scribentes concordant.ex quibus resultat secundum eos qȯ finalis ratio dicti.c.non fuit metus sed supradicta que retuli.

¶ Considerandum nunc & subtiliter quia si hoc est verum quod ibi nō presumitur metus sed solū quia renunciando iuri suo visus fuit renunciare proprietati & non possessioni. Certum est qđ debebat obstare agēti possessorio quanq̄ renunciatum esset possessorio & renunciatio non extenderet se ad possessionem quā non habebat quia cum iste renuncians beneficio nullum ius habet ad proprietatē beneficij notorium est qđ in beneficialibus nunq̄ fit restitutio si in iudicio vel alias notorie constaret de defectu proprietatis. iuxta notata per Innoc. in. c. constitutus. et in. c. quoniam. de fili. presby. c. cum ecclesia. de cau. posse. & proprie. maxime in beneficialibus in quibus sufficit ad impediendā restitutionē defectus tituli & petentem esse exclusum: licet non fundetur dominium in persona excipientis. iuxta notata per glo. in. c. ad decimas. de resti. spo. in. vj. Itaq̄ si renunciatio fuit spontanea in. d. c. sollicite. de necessitate debemus dicere qđ etiam si solum extendatur ad petitorium obstet agenti possessorio per defectum proprietatis in petente que causatur ex dicta renunciatione & sic videtur qđ a fortiori renunciatio presumatur metu facta. Hoc visum fuit fortissimum argumentum do. Abb. in dicto. c. sollicite. iiij. colun. versi. contra hanc lecturam sic defensatā soluit Abb. qđ in dicto. c. sollicite. non probatur qđ renunciatio beneficij fuisset facta in manibus superioris quia quādo renūciatio fit in manibus nō superioris non perditur ius quod habebat in beneficio / imo talis renunciatio non tenet iuxta notata per Docto. in. c. quod in dubijs. de renun. & sic cessat defectus proprietatis dato q̄ renunciatio fuisset spontanea. Intentio sua est quanq̄ ille non se intelligit q̄ vbi ex renūciatione proprietatis causatur defectus proprietatis notorie: qđ tunc talis renūciatio licet non cōcludat ad possessoriū: obstat agēti recuperāde ex defectu proprietatis notorie. Pro hoc facit doctrina dn̄i Anto. in. c. in litteris. de resti. spolia. vbi dicit q̄ agenti possessorio in beneficialib⁹ obstat exceptio renūciationis iudicialis q2 notoria est. & hoc approbat Abb. in. d. c. sollicite. iij. colun. ver. et sic posset / & sic se expedit Abb. quodāmodo dicēs se vltra alios mouere dictā opinionē. Certe meli⁹ & clari⁹ loquitur Anto. a quo ipse habuit in dicto. c. in litteris. xxiij. colu. ver. ex his infertur. vbi aperte cōcordat sic. d. c. sollicite. cū. d. c. accepta. vt Abb. concordauit. qui dixit q̄ in. d. c. accepta. propterea obstabat renūciatio q2 fuit facta in manu superioris. verba dn̄i Anto. sunt hec in dicto. c. in litteris. q̄ exceptio renunciationis iudicialis q2 illa notoria est obstat agenti possessorio in beneficialib⁹. vt supra. c. accepta. nō in alijs prophanis vbi debet intentū fundare in psona excipiētis. Ex predictis secūdū Anto. & Abb. in dicto. c. sollicite. & in. d. c. in litteris. per Anto. habes pulchrā limitationē & intellectū ad. d. c. sollicite. q̄ etiā si renūciatio non extēdatur ad possessoriū ex mente renūciantis & ex natura verborū: tamen si ex tali renūciatione causetur notorius defectus proprietatis / puta quia facta in iudicio / vel in manib⁹ superioris tunc obstet agenti recuperande: & ita intelligitur. c. acceptā. & hoc p regulā / q̄ agēti recuperāde obstet notorius defect⁹ proprietatis etiā in beneficialibus licet non fundetur ius in persona excipiētis vt in. d. c. ad decimas. hec Abb. in. d. c. sollicite. & Anto. ibi. melius in dicto. c. in litteris. & hec in beneficialibus.

¶ In prophanis stat clara responsio quia etiam si dicta renunciatio fuit spontanea non obstat agenti possessorio quia per renunciationem licet ego perdam proprietatē tamē nō acquiritur alteri. notat Bar. in. l. naturaliter. §. nihil cōmune. ff. de acqui. possessio. sed in pphanis nō obstat exceptio pprietatis nisi fundet

dominiũ in persona excipiẽtis.vt dicit glo.in.d.c.ad decimas.de resti.spo.in.vj. ⁊ Abb.Anto.⁊ omnes in.d.c.in litteris.de resti.spoli. ex quo infertur qđ si renũciatio esset tali modo facta qđ per eam sit translatũ ius in aliũ vt quando renunciauit et cessit aduersario omnia iura sua.tunc enim exceptio defectus proprietatis obstat agenti ⁊ fundat intentionẽ aduersarij ⁊ sic talis renunciatio etiã si non ordinetur ad renunciandũ possessorio obstat agenti interdicto recuperãde. ita dicit Abb.in.d.c.sollicite.iij.colun.vbi nisi renunciatio esset facta ⁊.iiij.colũ.ibi ego puto hoc verum.⁊ loquitur Abb.tanq̃ a se ipso quia dicit ego puto:sed hoc videtur esse de mẽte domini Anto.in.d.c.sollicite.v.colun.ibi ideo secundo soluit vbi dicit qđ in.d.c.renunciatio. non habuit in se causam acquirendi per respectum ad possidentem nec ad ei parandum titulum.melius ⁊ elegantius loquitur Anto.in dicto.c.accepta. allegans decisionẽ Rote decisione.ljx.que tenet q̃ permutanti obstat exceptio renunciationis si agat possessorio quia renunciatio habet causam tenendi ⁊ quia tunc concludit ad possessorium ⁊ quia voluntarie renunciauit. Hec fuerunt elegãtia verba domini Anto.idem dñs Anto.in.c. in litteris de resti.spo.xxiij.colun.vbi dicit in beneficialibus exceptio iudicialis renunciationis quia notoria est obstat agenti possessorio/in prophanis secus cum ex sola renunciatione non acquiritur ius alteri.secũdũ Bar.in.d.§.nihil cõmune.C.de trãsla.l.siue apud.l.si profundo.l.pe.C.pro emp.nota.ff.pro emp.l.j.nisi tali modo fieret q̃ titulo transferret: vt quãdo renũciat ⁊ cedit aduersario iura. ⁊ per hoc patet qđ exceptio iurisiurãdi vel pacti iudicialis obstat agẽti possessorio q̃r notoriũ est scđm distinctionẽ supra proxime positã.⁊ sic potest intelligi glo. iij.q.j.in summa. Hec fuerũt elegãtia verba Anto.ad litterã.⁊ ita aut Abb. hec non vidit aut si vidit trãsportauit de vno loco ad aliũ pessime sibi appropiãs tanquã Anto.limitãs ⁊ certe inuectiua dign⁹ est Abb.qui nõ fuit dign⁹ soluere corrigiã calciamẽti dñi Anto.⁊ eũ sepissime inaduertẽter reprobat ⁊ sepius eius dicta tacendo sibi appropiat detrahens laudẽ auctoritati ⁊ illustri ingenio do.Anto.debitã.ex quib⁹ habes pulchre intellectũ dicti.c.sollicite.

¶ Faciat etiam ad defensam huius opinionis id quod dicit Abb.in.c.ij. de arbitris.referens Innocen.in.c.super hoc.de renun. quod super re subtracta potest fieri compositio ⁊ concordia.

¶ Faciat qđ dicit Anto.in.c.j.de restitu.spo.dicẽs qđ cõtra spoliatũ admittitur exceptio cõcludẽs ad possessoriũ vnde scđm eũ dicit Rota decisione.cliij.qđ si rector parochialis ecclesie agat possessorio recuperãde pro decimis terrarũ in sua parochia cõsistentiũ quib⁹ dicit se per aliquos spoliatũ a quinq̃ annis citra:et religiosi ad exclusionẽ possessorij dẽt articulos qđ per centũ annos ⁊ citra ⁊ vltra per tantũ temp⁹ cuius initij memoria nõ extitit fuerũt in quasi possessione precipiẽdi ⁊ a prestatiõe liberi ⁊ immunes/admittitur hec exceptio nõ obstãte qđ illis resistit ius. Nec obstat.c.ad decimas.de resti.spolia.quia illud loquitur in agẽte hic in excipiẽte ad retinendã possessionẽ ⁊ ad excludendũ possessoriũ.

¶ Faciat ad predicta quod super re subtracta posset fieri compositio et concordia.l.post decisionẽ. C.de furtis. ibi post decisionem furti leges agi prohibent. iuncta glo.prima que dicit qđ lis fuit decisa per transactionẽ/probatur ibi quod si non transegisti/ex quo apparet qđ valuit transactio super furto.mirũ est quod Abb.Anto.nec Innocen.non allegauerunt illum tex. ad illam opinionẽ quam supra retuli qđ super re subtracta posset fieri transactio ⁊ concordia.

¶ Faciat etiam ad predictam opinionem quod renūciatio possessorij facta ab spoliato valeat et qd nō presumatur inuoluntariū tex. multū nota. in. l. si vnus. §. pacta. ff. de pactis. vbi postq̄ tex. dicit qd nō valet pactū ne agam furti vel iniuriarum dicit tex. sed post admissa hec pacisci possumus.

¶ Faciat etiam tex. singularis in expresso ibi iūcta glo. in versi. Itē ne experiar interdicto vnde vi quatenus publicam causam contingit pacisci non possumus. dicit ibi eleganter glo. super parte/quatenus. quod ante violentiam pactum factum non valet postea sic. et hunc tex. licet non ita bene allegauit Innocen. pro sua opinione in dicto. c. super hoc. et Abb. et Anto. in. d. c. sollicite.

¶ Ego vltra oēs allego. d. l. post decisionē. C. de furtis. et. l. si tibi. x. §. qdā actiōes. ff. de pactis. ibi qdā actiones p pactū ipso iure tollūtur vt iniuriarū: itē furti.

¶ Faciat etiā nota. tex. in. l. iurisgentiū. §. si paciscar. de pactis. ibi. sed ad rem familiarem respiciunt pacisci licet/et ibi nam et de furto pacisci lex permittit et ibi glo. dicit de furto. s. iam facto nō de futuro cum illud inuitaret ad delinquendū facit. l. ob res. ff. de pactis dota. ibi ob res quoq̄ donatas vel amotas tunc facta pactio valebit id est post diuortium.

¶ Faciat tex. singularis magis in expresso in. l. si donationis. C. de donatio. vbi casus nota. qd ex causa donationis si aliquis remisit alicui actionē furti quod valet remissio: et fur non potest conueniri super re subtracta.

¶ Faciat etiā quod Bar. dicit in. d. §. si paciscar. per illum tex. qd valet pactū per quod tollitur ius priuati sibi publica auctoritate concessum secus ad tollendum ius publicū. et iste est casus ibi et si partim pertineat ad ius publicum partim ad priuatū respectu priuati valet respectu publici non. ita dicit glo. in dicto §. si paciscar. quam Bar. ibi cōmendat in tantum qd actiones descendentes ex maleficio per pactū ipso iure tollūtur vt dicit nota. tex. in. d. §. quedā. et per illū tex. dicit Bal. ibi nota argumentū ex hoc. §. arguendo de ciuilib9 ad criminalia quod per concordiam ipso iure tollitur accusatio et inquisitio vnde non est opus exceptione sed solū productio concordie Bal.

¶ Facit elegās verbū Bal. in. l. iurisgentiū §. sed si paciscar. el. j. in finalib9 verbis. ff. de pactis. dicētis quod licet de furto et incēdio nō posset fieri cōcordia ex forma statuti hoc intelligitur quantū ad penā fiscalē sed bene valet cōcordia quantum ad dāni remissionē. ar. glo. in quantū ibi dicit pro priuato tenet. hoc videtur sentire glo. et ibi Bal. in. §. sed si paciscar. el. ij. vbi Bal. dicit nota. qd licet de accusatione furti nō valeat cōcordia: per statutū tamē valebit quantū ad reseruationē furti nō quantū ad penā criminalē. probat glo. ibi in fine.

¶ Facit etiam singulare verbū eiusdem Bal. in. l. si tibi. §. quedam. ff. de pactis. dicens quod ille qui remittit iniuriam non videtur remittere damnum. ff. de iniurijs. l. sed si vnius. §. si ante. et ideo dicit ille sis cautus quod in instrumento cōcordie facias dāna remitti et interesse si vis qd sit pene remissio: et sic patet quod si expsse fiat concordia de eo quod per vim arreptum est valet.

¶ Ad predicta facit singularis cōclusio Sali. post Jaco. but. in. l. post decisionē. C. de fur. qui tenet reprobando glo. illius. l. qd si transactio facta sit super actione furti et super furto non solum tollitur actio furti ad penam sed etiam conditio furtiua ad rei persecutionem. probatur in. l. si duo. §. idem Julianus. ff. de iure iu. et. l. duobus. §. colonus. ff. eo. titu. et ibi glo. idem sentit Bal. in. l. terminato. in princi. C. de fructi. et liti. expensis.

¶ Faciat ad predicta dictū Bal.in.l.interpositas.C.d trāsa.in.iij.nota.dicētis nota qd nō presumitur met⁹ ex eo qd quis ledatur vel remittat id qd nō est verisimile remitti.⁊ probat tex.famosus in.d.l.ibi ad vim tamē vel dolū arguēdū qualitas cause principalis nō sufficit iūcta glo.sup parte qualitas ver.vel tertio vbi glo.dicit qd dicebat ita se iustā ⁊ liquidā habuisse causam vt nō sit verisimile trāsigisse qr forte habebat instrumēta quib⁹ sufficienter poterat probare intentionē suā.qui tex.ad hāc opinionē est singularissim⁹.⁊ ibi Sali. dicit nota qd ad pbādum metū non sufficit probare quasdā verisimilitudines vel hominis coniecturas. ideo secundū eos errant qui dicūt qd domini Cardinales vltra mōtani nō est verisimile qd eligissent citra montanū:nisi metus ⁊ impressio eis facta fuisset.
¶ Facit etiā qd Alexā.de Jmo.in.d.l.interpositas.in.iij.nota. dixit colligi ex dicto tex.qd nō presumitur met⁹ ex eo qd quis magnū dedit pro modico.
¶ Facit.l.dol⁹.C.de res.vēdi.⁊ licet loqtur auctore suppsso certe hoc tenebit ibi doctor supm⁹ Bar.dicēs nota ꝙ nō psumitur met⁹ si qs rē valentē maximā quātitatē vēdat parua quātitate.licet Ange.are.in.§.qdrupli.insti. de actio.dicat ꝙ Bar.dixerit cōtrariū certe corrupte allegat:imo Bar.tenet id qd nūc retuli.
¶ Quid in tāto opinionū cōflictu mihi eligā/de⁹ aperiat ⁊ inherēs eqtati q̄ precipua debet esse in causarū determinationib⁹.Ego sic dico qd regula gñalis sit qd cōtract⁹ fact⁹ ab spoliato sup re de qua est spoliat⁹ bene valet:⁊ eo ipso ꝙ spoliat⁹/ nō psumitur met⁹ pter hoc solū qr esset maximū iugū legib⁹ imponere q̄ apte pmiserūt facere pactū/trāsactionē/ ⁊ alios cōtract⁹ sup spolijs/ furtis/ et alijs delictis:⁊ sic intelligātur iura ⁊ fundamēta p me superi⁹ adducta / si tamē iūcto cū spolio sint alie cōiecture ⁊ verisimilitudines inspōtanee volūtatis. puta qr spoliat⁹ renūciauit modico vel nihilo sibi dato ⁊ erat defect⁹ iustitie spoliat⁹ homo pauper oppressus/spolians homo diues habens fauorē ⁊ parētelam. his et alijs coniecturatis iuncto cum spoliatione inducerent presumptionē metus/ et inspontanee renunciationis/venditionis/seu trāsactionis.et sic intelligatur tex.in dicto.c.super hoc.et.c.sollicite.nec loquor ex capite. Jmo hec fuit intentio domini Anto.in dicto.c.sollicite.viij.colū.cuius verba sunt hec. Jtaqꝫ secundum omnes trahitur renunciatio ad possessorium quādo renunciare voluit possessor.et quanqꝫ hic intellectus defendatur / tamen tex.assignat aliam rationem quia hec exceptio hic non admittatur quasi inuoluntaria presumatur et coacta a defectu spei possessionis recuperande.Ex quo dabitur pro regula quod habebit possessorium hoc aliud priuilegium quod vbicunqꝫ contra agentem possessorio opponitur aliqua exceptio non verisimilis etiam dato qd concludat ad possessorium vbi multe sunt presumptiones contra eam repellitur opponens ⁊ non admittetur exceptio nisi tali casu concludatur quod habet in se verisimilitudinē vt est renunciatio:quia si fiat post spoliationem semper presumitur inuolūtaria. sed huic obuiat de renunciat. super hoc.vbi exceptio spontanee renunciationis admittitur tamen non est verisimilis vt ibi notatur / dic quod ibi opponitur petitorio quod non est in hoc priuilegiatum.hic opponitur possessorio et iudicio de facili expedibili et tali casu repellitur longa contentio legis quis ad se fundum. secundum hoc non deberet admitti exceptio spontanee renunciationis etiam facte ante spoliationem contra textum hic nam non est verisimile quod quis renunciat beneficio multis laboribus ⁊ sudorib⁹ acquisito maxime in quo viuere debet:sed dic ꝙ licet non sit verisimilis tunc tamen maiorē habet presumptionē

cõtra se post spoliationē. Si ergo nõ habet verisimilitudinē bene admittitur sed cũ cause cognitione vt.d.c.super hoc.si magnã presumptionē vt quãdo renũciat post spoliationē quare presumitur qd ex defectu spei possessionis recuperande renũciet nõ admittitur in possessorio de facili expedibili in petitorio sic tetigit glo. prima in princi.⁊ glo.ij.dicēs ꝙ ante spoliationē licet p̄sumatur cõtra renũciationē nõ tamē est presũptio iuris ⁊ de iure:si post sic.nõ puto etiã si post spoliationē renũciet qd fit presũptio iuris ⁊ de iure. Ideo puto qd si allegatur aliq̃ verisimilitudo:vt q̄ corã iudice:vel q̄ sane nõ morabatur:vel inimicitias haberet:vel pũgiebatur cõsciētia admitteretur exceptio:dũmodo cõcluderet ad possessoriũ: alias nõ.⁊ sic potest saluari iste intellect⁹.sentit Rota vbi sup̃.notat glo.de renũciatiõe.c.sup hoc.hec fuerũt verba.do.Anto.q̃ satis coadiuuãt meã opinionē licet eisdē verbis Anto.videtur magis inclinare qd presũptio semp sit qd presumatur in spõtanea renũciatio ⁊ p vim facta nisi cõprobetur p aliq̄s cõiecturas inducentes spõtaneã voluntatē. Sed tu tene distinctionē meã ⁊ põdero quia ista fuit intētio dicti.c.sollicite.q̄ ibi nõ dixit tex.qd nõ valuit renũciatio tanq̄ metu facta nec etiã tex.fundauit se sup certo dicēs qd presumatur inuolũtaria renũciatio ex eo q̄ facta ab spoliato cũ hoc esset cõtra ius sed dixit qd nõ est verisimile qd spõte renũciasset ex quo erat spoliat⁹ q̃ verisimilitudo cõsiderãda est ex aliis coniecturis per me supradictis iuncto cum spolio ⁊ ita residebit hoc in boni iudicis arbitrio considerata personarũ ⁊ temporũ ⁊ rerũ qualitate et conditione quod reputo nota. Et cum in nostro casu cõcurrerint dicte qualitates certe presumitur absq̄ dubio cõpromissum inuoluntariũ ⁊ sic fuit iudicatum.

Additio auctoris.

¶ Adde predictis Abb.in.d.c.sollicite.v.colũ.vbi recitat dictã opinio. Anto. ad litterã ⁊ post eã recitãdã dicit sic. Et quãq̄ hec lectura prima facie videtur demulcere aures tamē nõ ꝓcedit de iure q̄a primo sentit ꝙ si q̄s renũciat bñficio ꝓpter defectũ spei possessiõis cõsequēde ꝙ possit agere possessorio et restituitur sibi beneficiũ qd est falsũ q̄ nullibi ꝓbatur ꝙ talis defect⁹ spei ex quo alia solēnia interueniũt habeat impedire vires renũciatiõis imo poti⁹ ꝓbatur cõtrariũ Itē ex alio impugnatur eo ꝙ sentit ꝙ renũciatio post spoliationē si spõtanee esset facta ⁊ cõcluderet ad possessionē quia repellitur eo q̄ nõ est verisimile certe hoc est falsum per ea q̃ supradixi. Non enim potest referri ad possessionē quã nõ habebat ⁊ in quãtũ dicit qd in hoc possessoriũ habebit aliud p̄uilegiũ qd exceptio nõ est verisimilis.⁊c. Dico qd hoc casu nõ est speciale in possessorio imo idē in petitorio vt exceptio nõ verisimilis etiã si cõcluderet si esset vera non debeat admitti nisi precedat aliq̃lis cause cognitio ad obfuscãdã illã presũptionē nõ verisimilitudinis vt in.c.q̄ verisimile.de presump.l.nõ est verisimile.qd me.cau.hec Abb.q̃ verba mihi vidētur cõtraria q̄ in principio dicit ꝙ renũciatio nullo modo p̄sumatur inuolũtaria eo q̄ post spoliationē. Postea dicit qd exceptio nõ verisimilis modo cõcludat in petitorio vel in possessorio nõ admittitur nisi exigãtur presũptiones purgatiue nõ verisimilitudinis. Forte Abb.intellexit hũc secũdũ casum qñ iũcto cũ spolio cõcurrerēt alie presumptiones inuolũtarie ⁊ sic in effectu tenet opinionē Antonij.

Rodericus Suares.

Allegatio vigesima quarta.

Verum reuerentia patris erga filiũ mariti in vxorem/episcopi in subditum inducat iustum metum. Et quia materia est quotidiana prosequar eam. Et primo solet allegari glo. singularis et vulgaris in.l.j.§.que onorãde.ff.quarum re.acti.non datur.que videtur tenere quod sic: dicens quod si mulier metu vel nimia reuerentia mariti renũciat/vendit/vel hypothecat rem/quod non valeat venditio tanꝗ metu facta. Idem de clerico metu episcopi licet non interueniat corporis cruciatus licet in clerico glo.ibi requirat metum et reuerentiam Joan.de Immo.in.c.causam matrimonij.in fine de officio dele.dicit quod opinio dicte glo.est equa cum de facili non possunt probari mine vel verbera que fiunt per virum vxori/licet secundum eum Docto.non teneant eã. Petrus de Ancha.in responsione.c.si propter.ꝺ rescrip.lib.vj.cõmemorat diebus suis fuisse dubitatum in consilio Venetorum de quadam muliere a marito molestata vt eum heredem institueret/ipsa accessit ad domum cuiusdam consanguinei sui ꝛ sibi narrauit/et fecit testamentum et apposuit clausulas derogatorias exprimens causas molestie/rediens ad domum fecit aliud testamentum ad mariti libitum nec apposuit clausulam derogatoriam primi testamenti ea mortua fuit dubitatum quod testamentum valeret: fuit per dictum consilium determinatum in fauorem secundi testamenti: moti fuerunt sententiantes quia in illa ciuitate viuitur cum summa puritate ꝛ cum plena libertate.finaliter dicit Petrus ꝺ Ancha.quod extra illum locum aliter esset dicendũ et ita videtur tenere opinioné glo.extra dictam ciuitatem.

¶ Adde Andre. Siculum qui eleganter et copiose attigit hanc questionem in dicto.c.causam matrimonij.de offi.de lega.in princi.per tres et quatuor colũnas et aliquibus in medium relatis tenet opinioné glo.in casu quo mulier contraxit cum marito vel ad cõmodum eius quia rescinditur contractus ex sola reuerentia/mouetur ex eo quod legitur Genesis sub potestate viri eris.ꝛ in.c.hec imago.et in.c.manifestum.xxxiij.q.v.dicitur quod vxor est pene famula viri et subdita viro.et glo.in.c.quemadmodum de iureiu.quod vir potest verberare ꝛ vxorem castigare. Item allegat tex.in.l.si quis cum sciret.ff.de furtis.ꝛ dicit quod miratur de glo.in.d.§.onerande.quod non allegauit dictam.l.pro dicto suo.allegat etiam.l.si cum dotem.§.eo autem tempore.soluto matri.vbi ille qui non contradicit propter reuerentiam non presumitur consentire.allegat etiam tex.a contrario sensu in.l.transactionem.C.de transac.vbi non presumitur transactio facta per metum si fit in presentia cõsanguineorum ergo a contrario sensu si non interuenissent presumeretur metus ex reuerentia/ad.c.quamuis pactum. Respondet primo quod loquitur in loco vbi viuitur cum maxima libertate vel quia ibi consecuta erat dotem ꝛ ita nihil preiudicat imo prodest renunciatio vel quia procedat eo casu quo qualitas mariti excludit metum/ꝛ ita quieuit dictus Doctor solennis cum decisione dicte glo.temperando quando contractus factus fuit cum marito vel ad eius vtilitatem.gloriatur more suo nunquam se meminisse examinatum dictum passum melius quam a se si viuus fuerat viderat nunc longe melius eius examinationem.

¶ Ego post hoc allego Bar.in.d.§.que onerande.qui expresse dicit quod dicta glo.dicit veritatem: sed rescindetur contractus per officium iudicis ꝓpter nimiam reuerentiam quam habet vxor ad virum/clericus ad episcopum. simile

dicit esse casum in.l.fi.§.j.& in.l.nõ est verisimile.§.sed si fenerator.ff. qd me.ca. facit.l.metũ.eo.titu.l.interpositas.C.de transa/dicit tñ qd marit⁹ p̄sumitur metus/sed requiritur qd mine vel verbera precesserunt & illud cũ illa qualitate qd marit⁹ vel maior vel episcop⁹ faciũt presumi iustũ metũ/tenet ergo Bar. qd non presumatur met⁹ tamē reuerētia est sufficiēs ad rescindendũ contractũ per officium iudicis & ita in effectu sequitur glo.licet nõ per actionē qd met⁹ causa: sed officio iudicis.hoc idē tenet Bar.ad litterã in.l.metũ.la prima.ff.qd me.ca.Idē Bar.in.l.nõ est verisimile.§.sed si fenerator.ff.qd me.ca. vbi Bar.precise dicit q illa reuerentia inducit metũ ad rescindendũ per officiũ iudicis.

¶ Adde Bal.in.l.interpositas.C.de transa. vbi dicit nota qd si vxor facit aliqd propter minas sibi factas a marito rescinditur officio iudicis vt.d.§. que onerande.& ibi videtur sentire qd non sola reuerentia.

¶ Adde Bar.in.l.ad inuidiã.C.qd me.cau.dicentē qd si mulier vendit propter metum mariti est iusta causa rescindendi contractum vt.d.§. que onerande/tamen iste metus non probatur eo ipso quod est maritus ar.huius.l.sed est necesse quod probentur verbera vel mine vt.l.proxima.& per Innocen.in.c. accedens. de conuer.coniuga.& ita tenet quod sufficiunt verbera.

¶ Adde Bal.in.l.interpositas.C.de transa.dicens in.ij.colun.adde q id qd fit propter nimiã reuerentiã vt quia filia refutat patri propter nimiã reuerentiã rescinditur ac si fieret propter metũ per.d.§.que onerande.allegat etiam.l.penul. ff.de furtis.quã Andre.Sicu.auctore suppresso allegauit pro opinione sua & ita Bal.videtur indistincte tenere dictã glo.Hãc opinionē indistincte sequitur Sali.ibi approbans glo.dicti.§.que onerande.

¶ Adde Bar.in.l.transactionē.C.de transa.quē ibi sequitur Bal. dicentes qd licet vxor vel filia presumatur aliquid facere propter nimiam reuerentiam vt.d. §.que onerande/tamen si adhibeantur consanguinei & amici presumitur omnis metus & reuerentiã cessare quod est nota/& ita approbant glo.nisi amici vel consanguinei interuenissent/Hanc sententiã sequitur Sali.in.d.l.trãsactionē/licet dicat eleganter esse verum in vxore quia in filio dicit non cessare reuerentiã etiã si adhibeantur cõsanguinei vel amici cum nulla reuerētia corquetur paterne.l. veluti.ff.de iusti.& iu.que est famosa extensio ad glo.d.§. que onerãde.quod habeat locum in filia licet contrahat in presentia amicorum vel consanguineorum & hoc illustre ingeniũ illius Moderni Siculi exclamantis reprobauit in.c.causam matrimonij.dicentis q hec differentia de vxore ad filiũ confunditur per.c. quamuis pactum.de pactis.lib.vj. vbi valuit contractus factus a filio cum patre quemadmodũ ab vxore cum marito.c.cum contingat.de iureiu. sed opinio Sali.est verior & eam teneo per iura ab eo allegata.

¶ Adde Ludo.Ro.in.l.si cum dotē.§.eo antē tempore.ff.soluto ma. tenentem quod si filius vel vxor contraxit cum patre vel marito qd contractus rescindatur per metum reuerentialem per tex.d.§.que onerande/Si autem contrahat cum alio propter reuerentiam patris & tunc secus.& ita approbat glo.quando contrahitur cum patre & hoc per.l.si patre cogente.de ritu nup.

¶ Adde etiam Bal.in.§.item sacramenta.de pace iura.fir. vbi hoc idem videtur tenere dicens quod quidam est metus tacitus puta domini vel parentis cui non audet contradicere.allegat dictum.§.que onerande.& d.l.penul.ff.de furt. Adde textum qui hoc probat in.c.cum virum.de regula.in fine.& quod ibi dicit.

Anto. Nam puella que coacta imperio patris virginitatis habitũ suscepit potest illũ sine preuaricatione deserere quia nõ ligauit eã. vnde dicit ibi elegãter Anto. volo te notare qõ parentũ imperiũ causat sufficienté metũ ad inualidandum actũ a libera volũtate pendenté qõ est nota. ꝛ hoc de matrimonio spirituali. tenet etiã Bar. in. d. §. que onerande. in fine vnico verbo.

¶ Adde Bar. in. l. iij. ff. si quis aliqué testa. pro. vbi loquens in testaméto approbat glo. in. d. §. que onerande. ꝛ sentit ꝙ talis reuerentia annullaret testamentũ per officiũ iudicis nisi testamentũ fieret in presentia consanguineorũ vel amicorum quia tunc cessat metus vt supra dictum est ꝛ ita tenet id qõ tenuit in. d. §. que onerande. ꝛ est solennis decisio ad hodierna testamenta que fiunt per vxores in maritorũ fauoré ꝛ hanc determinationé non vidit Barba. dum allegauit in. c. causam matrimonij. questioné que de facto contingit apud consiliũ Venetorum de quodã testamento a muliere molestata a viro facto.

¶ Adde etiam Bal. eleganter in. l. pactũ qõ dotali. ij. colu. versi. venio. ad. q. vbi eleganter dicit quod si filia renunciat successioni metu vel nimia reuerentia patris dicit quod rescinditur renunciatio dum tamen petat absolutionem a iuramento allegat. d. §. que onerande. ꝛ. l. penul. ff. de fur. Adde Bal. in. l. j. fin. colũ. C. de bonis mater. vbi dicit esse glosam singularem in dicto. §. que onerande. quod silentium propter patris reuerentiam interueniens potius reputatur cõtradictio quã consensus.

¶ Facit etiã elegans glo. in. c. presens clericus. xx. q. iij. que tenet qõ licet matrimoniũ carnale non videtur dato ꝙ sit contractũ propter reuerentiã paternã. l. si patre cogente. ff. de ritu nup. secus in matrimonio spirituali. quã glo. dicit Jmo. non esse alibi in. l. si cum doté. §. eo auté tépore. ff. solu. ma. quia voluntariũ militem ꝛ non coactum elegit Christus. xiiij. q. v. si quid inuenisti. ꝛ hec sunt valde notanda ad ea que quotidie contingunt propter reuerentiã paternã ingrediuntur monasteriũ an vicietur ingressus vel professio. ꝛ ita transit Jmo. nil plus nec determinãdo illud vltimũ ꝛ ita tanꝗ merus relator trãsiuit Alexan. de Jmo. in dicto. §. que onerande. simpliciter referendo verba Jmo. super dicto matrimonio spirituali. Mirum est quod isti non allegant tex. expressum ad hoc in. c. cum virum de regu. ꝛ ibi Anto. hoc in expresso tenenté vt supra retuli quem etiam ad hoc allegauit Ange. are. in. §. quadrupli. insti. de actio.

¶ Faciat etiam pulcher tex. in. d. §. eo autem tempore. vbi casus quod tacens propter nimiam reuerentiã non videtur consentire.

¶ Adde Bal. in. l. si fine. in princi. C. ad velleya. dicens qõ si mulier non audet contradicere viro propter metũ vel nimiã reuerentiã qõ non nocet ei silentium. dicit esse glo. nota. in. d. §. que onerande. ꝛ sic approbat glo.

¶ Adde Bal. eleganter in. c. de pace con. §. pactiones. referenté aliud qõ facit ad propositũ puta qõ indebita seruitia presumuntur a dominis extorta per metũ ꝛ contra potentes presumitur. l. nolumus. C. de testa. presertim cõtra rusticos secundũ Bal. qué refert Alexã. in. d. §. que onerande. predicta multum nota.

¶ Adde etiã eleganté dictum Bar. in. l. ij. ff. de condi. ob tur. cau. vbi dicit quod si probatum est qõ maritus percussit vxorem vt consentiret cuidam contractui quod etiam si ipsa ex interuallo consentiat videtur per metum fecisse quia durat metus quamdiu durat matrimonium. c. ij. quod me. cau. ꝛ hec sunt famosa que commemoraui ad fundamentum glo.

¶ Alij fuerūt in opinione cōtraria ꝛ primo cōtra dictā glo. tenet Ange. de are. in.§.quadrupli.v.colu.insti.de actio. dicēs ꝙ timor reuerētialis nō inducit iustum metum dicit esse casum in.c.quamuis pactum.vbi filia renunciat patri ꝛ dicit tex.quod valet nisi dolo vel metu. ꝛ ita ponderat ibi tex.alium metum quam reuerentialem.allegat etiam.l.si fideiussor.§.pater.ff.de pig. ꝛ respōdet ad.l.pe. ff.de fur.dicit etiam quod hoc tenet Bar.in dicto.§.que onerande. ꝛ Moderniores in.l.transactionem.C. de transa. certe non recte dicit quia illi dicunt id quod supra retuli ꝛ secundum hanc partem .s.quod non inducāt iustum metū refert se consuluisse ꝛ obtinuisse nec ob.secundū eum.c.cum virū.de regu.quia loquitur in casu in quo requiritur mera/ ꝛ pura/ ꝛ libera volūtas.hoc sequitur glo.nota.in.c.insinuante.qui cle. vel vo. dicens quod parentum imperium non causat metum.quam glo.allegauit Alex.in dicto.§.que onerande. ꝛ prius Joā. de Jmo.in.d.§.eo autem tempore.facit.l.si patre cogente. ꝛ ibi glo.ff. de ri.nup. Adde Jnnocen.in.d.c.causam matrimonij.dicentem quod quelibet cōfessio facta per mulierem in fauorē mariti preiudicat sibi nec presumitur metu facta nisi precessisset metus vel verbera ꝛ ita non sola reuerētia.secundum Cardi. qui ibi sequitur Jnno.hanc opinionem sequitur Abb.in.d.c.causam matrimonij.dicēs adhuc quod sole mine non sufficerent nisi probaretur quod esset maritus homo solitus minas exequi.faciat tex.nota. pro hac opinione in. c. cum contingat. de iureiu. ꝛ ibi Abb.in primo nota.dicit esse casum qđ reuerentia maritalis nō excuset vxorem nisi interueniant mine vel verbera inducentia iustum metum. hoc sequitur ibi Cardi.licet dicat quod iudex debet esse facilis ad pronunciandum quod mulier non sponte consensit vt si appareant alique coniecture vt quia maritus etiam verberauit vel comminatus est. Faciat etiam elegans verbum Bal.in l.pactum quod dotali.C.de collatio.dicentis statutum disponit quod in contractu minorum interueniat consensus coniunctorum: quod si minor contrahit cū patre suo non requiritur aliquis cōsensus cum in patre cesset dolus ꝛ metus respectu filij sui quod est nota. Hanc conclusionē tenet Abb.in.c.j.de offi.de lega. idem Abb.in.c.ij. ꝛ in.c.cum dilectus.qđ me. cau. in tantū quod dicebat Abb. quod etiā si mulier fuit protestata qđ faciebat propter metū mariti nihil propter hoc est probatū nec irritatur contractus.facit pro hoc.l.metū.C.quod me.cau. ibi non iactationibus.Adde Alexā.de Jmo.in.d.§.que onerande. qui tenet pro opinione sua qđ aliquando dicte persone consentiunt ne incurrant odiū vel indignationē mariti vel patris ꝛ tunc talis reuerentia nō rescindit actum. allegat casum in dicta.l.si patre cogente.quandoqꝫ vltra reuerentiā interueniunt mine vel verbera tunc succurritur iudicis officio: dato qđ talis metus non caderet in cōstantem virum ꝛ ita dicit debere intelligi glo. §. que onerande. ꝛ sic dicit debere oīa iura concordari ꝛ hoc colligit ex glo.d.l.si patre cogente. ꝛ licet Alexā. tanqꝫ opinionē suam ponat tamen ad litterā hec fuit concordia inuenta a Joan. de Jmo.in dicto.§.eo autem tēpore. licet Ludo. Roma. ibi dicat aliter vt supra retuli ꝛ ita isti patres inuicem discordes discordiā relinquentes mortui sunt relinquentes zizaniam seminatam in hac questione.

¶ O tpa.felici⁹ sine tantis cōmentantiū opinionib⁹ respublica viueret.data est iam cuiqꝫ iudici licētia ad libitū iudicādi cū in tāta cōmentantiū copia tātis varietatib⁹ ingeniorū ac cōsiderationū diuersitate: nihil tā iniquū qđ careat aliq̄ opinione doctoris:reformatione principis ista cōfusio refrenanda esset.

¶ Nec tamen tacebo quid in hoc opinionū pelago eligam. Et primo excludo casum mihi indubitatum .s. quando filius vel vxor non contrahunt cum patre vel marito nec cum alio ad eorum vtilitaté vel cōmodū. Itaq; nec vtilitatis nec honoris nec quolibet alio modo versatur patris interesse nec mariti/ nec pater vel maritus mandauerunt facere talem contractum. Nam hoc casu non est in quo versetur reuerentia nec obedientia ⁊ sic nullo modo nec per actioné qđ me. cau. nec per officiū iudicis filius vel vxor poterunt se iuuare contra dictū cōtractum ex reuerentiali timore vel obedientia quia contra ius ⁊ equitatem esset dicere quod filius vel vxor possent dicere quod fecerunt contractum paternali reuerentia vel maritali ⁊ quod propter hoc possent irritare contractum.

¶ Aut filia seu vxor contraxerunt ad vtilitaté vel commodum mariti vel patris vel mandauerunt contractū fieri vel est talis contractus in quo aliquid interesse patris vel mariti versatur ⁊ isto casu dico considerandam esse personam patris si est homo crudelis/ austerus/ ⁊ seuerus erga filios/ ⁊ alios sibi non obtemperātes/ ⁊ homo pretendens lucra ⁊ interesse/ crudelis contra filios non facientes id quod venit in eius cōmodum/ ⁊ filius est multū obediens patri/ est etiā modice etatis. Est etiā mulier que est imbecillis et in qua minor metus sufficit vt dicit glo. in. c. cum locū. de sponsa. His enim coniecturatis sufficiet timor reuerentialis saltem ad rescindendum cōtractum per officium iudicis. ⁊ ista videtur mihi veritas relinquenda iudicantis arbitrio. Moueor ad hoc primo ar. glo. l. secunde ⁊. l. metū. C. quod me. cau. Item allego notabilé tex. in. l. metum. ff. ex qui. ca. maio. vbi casus singularis ⁊ vnicus qđ relinquitur arbitrio iudicis quis sit metus iustus ibi sed huius rei disquisitio iudicis est. idem glo. in. c. cum dilectus. quod me. cau. Allego ad hoc singularé doctrinam Bal. in. c. j. §. item sacramenta. de pace iura. fir. iij. colu. versi. quarto quero. vbi Bal. eleganter inquit quidā est metus tacitus. s. parentis vel domini cui nō audet contradicere vt. d. §. que onerande. ⁊. l. penul. ff. de fur. dicit Bal. quomodo probabitur iste metus velatus ⁊ in corde retentus. Respondeo ex qualitate personarum quod est valde singulare ⁊ ex toto videtur mihi decidere. q. faciat in simili quod notat Bar. in. l. ō pupillo. §. si quis ipsi. ij. colu. versi. quinto quero. ff. de noui ope. nun. dicēs quando quis timet denunciare potest coram vicinis: qualiter iste metus probabitur. Respondeo probando quod consueuit incarcerare appellantes a gestis per eum ⁊ eis violētias ⁊ iniurias inferre. ⁊ sic ex qualitate persone hoc presumitur vt. l. si bone fidei. in princi. de rei vendi. ⁊. l. argentū. ff. cōmod. vel quia minatus erāt sic facere. l. metus. cum glo. quod me. cau. que est ad hoc nota. Hec fuerunt pulchra verba Bar. in dicto. §. si quis ipsi. Et cum hac distinctione potest saluare omnia iura que probant quando non inducat metum timor reuerētialis quod hoc est verum: nisi contra maritum vel patrem essent probata ista de quibus supra. ⁊ ita quam pluries articulaui ⁊ cautus aduocatus debet predicta articulare ⁊ predictam opinionem meam teneo tanq̄ verissimam et habentem maximā equitatem. Post me forte his visis reponet que senserit ad libitū alius transcriptor tene méti predicta q̄ ex diuersis locis collegi alibi non ita scripta reperies.

Rodericus Suares.

Quidam miles habẽs duas filias na
turales eas obtulit monasterio in quo professe sunt. Vertitur nũc
in dubium / vtrum per religionis ingressum professione secuta di
cte filie legitimate sint: et per consequens heredes necessarie dicti
patris sui efficiantur.

¶ Et in fauorem monasterij ꝛ filiarum facit illa vulgo nota decisio cuiusdam
docto. antiqui nomine Guill. ð cuno. quem refert ꝛ extollit Bal. in. j. C. de sacro
san. eccle. iij. colu. qui dicunt ꝙ si pater reliquit filio suo spurio sub hac cõditio
ne / si ingrediatur monasterium / quod tenet relictum ex eo quod sicut per obla
tionem curie legitimatur filius ita per oblationem monasterio factam. secundũ
eos ꝛ Alex. Ymo. in. l. cum quis. C. de natu. libe. in apostillis suis sola relatione
contentus sic inquit. Et nota ꝙ ita spurius legitimatur per ingressum monaste
rij sicut per oblationẽ curie. dictũ est Bal. singulare in. l. j. C. de sacro san. eccle.
Idem ipse videtur loqui magis affirmatiue in quodam consilio suo quod est in
iij. volumine ꝛ est in meis cõsilijs numero. xxxv. incipit redemptoris nostri inuo
cato suffragio super contentis in dicto themate ad finem consilij. vbi habuit con
sulere super illa questione / si aliquis sit substitutus alicui / si decesserit sine filijs
legitimis / si euanescat substitutio si decedens sine illis sit ingressus monasteriũ:
ꝛ sic monasterium excludat substitutum. ad validationem dicti consilij adducit
dictam determinationem in hec verba. Quia videmus quod ingressus monaste
rij est adeo fauorabilis quod facit ingredientem monasterium censeri legitima
tum filium ꝛ capacem vbi alias esset spurius ꝛ incapax quia non minus in hoc
debet operari talis ingressus quẽ operetur offerre se curie per quam oblationem
redditur quis legitimus vt singulariter decidit Guill. de cu. ꝛ sequitur Bal. in. l.
j. C de sacro. s. eccle. hec ille. Certe Alexan. fuit homo magne fame ꝛ vbicunꝙ
locutus est in hoc passu videtur transire cum illo dicto Guill. Nam idem rubri
ca. ff. de noui ope. nun. in. iiij. colu. in princip. in illa. q. si sit de substantia instru
mẽti diuini numinis inuocatio: adducit dictam determinationẽ Guille. in hec
verba illam recitans. quia sicut filius illegitime natus vt naturalis tantum si
detur ad seruitia curie ciuitatis per patrem fit legitimus / sic si est oblatus reli
gioni ꝛ sic ad seruitia Christi dicitur legitimus. ꝛ hoc dictum Guille. reperio etiã
referre alium modernum ð accolitis de aretio. in. l. necessarijs. ff. de acqui. here.
in. iij. colu. in versi. ex predictis potest inferri. ꝛ videtur cum eo transire. Voluis
sem profecto videre fundamenta Guille. primi fabricatoris huius opinionis sed
cum antiquitas eius lecturam saltim in his deleuit partibus ex auditu queri
mus eius fundamenta. Unde ex relatione Bal. ꝛ Alexan. vbi supra in duobus
stat eius fundamentum que recte intuenti ad vnum reducuntur scilicet in hac
legitimatione per oblationem curie vt fortius legitimetur per oblationem reli
gionis factam ꝛ sic seruitio Christi. Item secundo facit argumentum. l. fina. C.
de sacro san. eccle. vbi ciuitas ꝛ ius diuinũ equiparantur ꝛ a pari procedunt intel
ligendo de illo iure diuino vt glo. intelligit in dicta. l. fina. facit. l. illud. C. de sa
cro sanct. eccle. si ergo offerendo curie idest seruitio ciuitatis legitimatur: fortius
eum offerendo monasterio idest seruitio Dei. Et quia simili argumento vtitur
Hostiensis in. c. sane. de celebra. missa. dicens quod sicut est tutus ille qui confu
git ad statuã principis ita ꝙ ibi non capi possit. l. ij. ff. de his qui sunt sui vel ali. iu.

sic qui cõfugit ad sacerdoté deferenté corpus Christi redditur tut⁹ adeo qḋ ibi capi nõ potest. Sed vltra hos ante relatos reperi Roma. in sua famosa repetitione quã fecit super auct. similiter. C. ad. l. fal. fauendo pijs causis. xiij. colum. vij. specialitate vbi recitans dictã conclusioné Guill. abunde magis quã alij fecere refert eius fundaméta ⁊ sequitur eũ affirmãs qḋ filius legitimus qui alias non posset institui si ingrediatur monasteriũ nihilominus posset institui secundum Guill. qui mouetur ad hoc secundũ eum quia ingressus ipse monasterij maculã omné ⁊ sic illegitimitaté censetur abstergere vt in auct. de monach. in princi. ibi vt omnem quidé humanã eius maculã detergat.

¶ Secũdo mouetur q2 fili⁹ oblat⁹ curie seculari césetur legitimat⁹ quo ad successioné offerétis. l. cõmuniũ. cum cõcordãtijs. C. de natu. libe. sic per maioritatem rationis debet intelligi legitimat⁹ ille q̇ offertur dei officio. s. monasterio.

¶ Tertio ⁊ notabiliter quia cum apud ipsum institutum hereditas ipsa non sit mansura sed transitura immediate in monasterium vt in auct. ingressi. C. de sacrosan. eccle. merito satis debet censeri capax ex eo quia nõ capit vt sibi ipsi speciale commodum afferat: sed alijs. quo quidem casu videmus quod is qui alias est incapax potest institui. Hi enim qui solidum capere non possunt ex asse heredes institui ⁊ rogati restituere solidum adire hereditatem ⁊ restituere cogẽtur cum nihil honoris apud eos remansurum sit. verba sunt Vlpiani in. l. cogi. §. hi qui solidum. ff. ad trebellia. ⁊ exemplificat ibi glo. in naturalibus qui capiunt solam vnam vnciam extantibus legitimis vt in aucten. quibus modis natura. effician. legiti. §. discretis. colla. vj.

¶ De hoc dicto Guille. facit etiam mentionem quidam Anto. de roselis. in quodam tractatu ab eo facto super materia legitimationum ⁊ in finalibus verbis illius tractatus commendat illud dicens se credere esse verum in filio naturali licet in spurio asserat illos male dixisse cum illi omni clementia sint exclusi in. §. fina. in aucten. quibus modis natura. effi. sui. ⁊ sic iste ⁊ Alexan. in dicta rubrica. ff. de noui. ope. nun. exemplificant in naturali. Iuuat antedictis quia credũt ⁊ aliqui asserunt hanc legitimandi formam. s. per oblationem curie a iure canonico etiam procedere ⁊ approbatã esse ⁊ hoc ex generali approbatione de qua est illud decretum Augusti in dialogo contra petilianum dicentis si in adiutorium vestrum terreni imperij leges assumendas putatis non reprehendimus. Nam facit hoc Paulus cum aduersus iniuriosos Romanũ ciué se esse testatur.

¶ Facit etiam decretum illud. non liceat. xix. q. vltima sumptum ex libro nouellarum a quo videtur decisa questio Accursij in. l. deo nobis. C. de episcopis et cleri. vt hodie iure canonum vt ipse idem Accursius dicit in aucten. de mona. in principio indistincte non licere parétibus liberos vel liberis parentes ab hereditate sua repellere monachos factos quamuis dum laici fuerant in causam ingratitudinis inciderant. vt sunt verba tex. ⁊ sic indistincte dicitur ibi tolli maculam ingratitudinis. Hec et alia similia adduci possunt ad huius partis fundamentum que breuitatis causa omittuntur.

¶ Contrariã opinioné de qua antedicti nullã fecere mentioné reperio tenuisse quendã doctoré antiquũ vltra mõtanũ noĩe Ioãné fabrũ qui in terminis mouet questioné in trib⁹ locis. s. in auct. licet. ⁊ in. l. cum quis. C. de natura. libe. et in auct. ex cõplexu. C. de incestis nup. in quib⁹ arguit primo in fauoré monasterij ⁊ ponit antedicta fundaméta a quib⁹ moti fuerũt alij. s. ꝙ posset capere vt acqui-

rat monasterio per dictū.§.hi qui solidum. & tollitur omnis macula per ingressum religionis per dictā auct.de monachis in princi. Postea videtur inclinare in contrariū imo qd non legitimetur filius per ingressum religionis & in.d.l.cū quis.& in dicta auct.licet.loquitur de naturali filio & sic mouet questionē licet in.d.auct.ex complexu.loquatur in spurio/mouetur quia impedimentum persone monachi inspicitur sicut ante vnde si antequam religiosus fuerat poterat exheredari poterit post ingressum vt notatur in dicta.l.deo nobis. mouetur etiam a clementina. religiosus.de procurato. vbi sicut religiosus non potest esse procurator per se ita nec alium substituere & sic quod non potest per se nec per alium. Addit etiam.c.ij.de aposta. vbi regularitas non tollitur per ingressum religionis. Et hec opinio in puncto iuris videtur sustentabilior licet non per eius fundamenta que parum vrgent. Fundamentū enim dicte clemen.religiosus.incidit in regulā illam Brocardicam .s. quod quis non potest per se nec per alium que habet plures fallētias & concordantias habētes in se dissimilitudinē de quo est regula bene glosata in.c.potest quis.de regulis iuris lib.vj.nec vrget capitulū.ij.de aposta. Nam illius dispositio obtinet vt glo.ibi intelligit optime quādo irregularitas accidit propter delictum ingredientis religionem alias secus sed esse spurium non accidit ex delicto filij sed magis ex delicto patris.

¶ Ad aliud de exheredatione per.l.deo nobis.magis facit contra eum cum veritas sit in contrariū maxime de iure canonico per dictum.c.non licet.ante allegatum vbi est expressum tolli omnem causam ingratitudinis per ingressum religionis. Primum itaque fundamentū est ab auctoritate dicti docto.

¶ Secundo quia pro hac opinione facit ius cōmune. Habemus enim titulum in libro auctenticorum.s.quibus modis naturales efficiantur legiti.& qui.modis natu.effician.sui.& de natura.libe.C.vbi tractatur de modis legitimandi.de iure canonico habemus titulum/qui filij sint legitimi.habemus etiam leges fori.& leges partitarum.que etiam ponunt modos quibus naturales & spurij legitimātur & loquuntur de hac legitimatione per oblationem curie. In nullo istorū iurium reperitur legitimatio per oblationē monasterij. Si ergo descripti sunt expresse & expecifice dicti modi legitimandi quomodo conuenit doctori a se ipso nouam legitimandi formam fabricare non dando legem nec capitulū super hoc disponens cum potius erubesci debuisset sine lege loqui.l.illam.C.de colla. Valet enim argumentum a.l.cessante secundum Bal.in.l.cōuenticulam.C.de episcopis & cle.iiij.colun. & formatur hoc modo secundum eum vbi cessat lex erubescimur loqui.aucten.de trie.& semi.§.consideremus.

¶ Tertio a iure sunt numerati modi legitimandi filios naturales & spurios igitur alij modi videntur prohibiti argu.l.cum pretor.ff.de iudi. Ad quod optime faciunt quedā verba Abb.ab eo posita in.c.ij.de aposta.fina.verbis super glo. illius.c.q̄ dicit quod fauore religionis tollitur irregularitas per ingressum religionis (inquit ipse) quod super hoc nō potest dari certa doctrina cum in quibusdā casibus tollatur in quibusdā non. Subdit ad propositū se credere qd tantū in casibus expressis in iure tollitur irregularitas per religionis ingressum.

¶ Quarto facit pro ista opinione tex.in.c.fi.de filijs pres.vbi tex. dicit quod filij sacerdotū aut alij nō legitime nati ad dignitates & personatus & alia beneficia curā animarū habētia promoueri nō possunt absque dispēsatiōe papali per qd infert glo. ibi quod etiā si fiat religiosus nō potest promoueri ad illa de quibus ibi sine dispēsatiōe

pro qua est casus in.c.j.illius tituli vbi postq papa disposuit quod filij ex forni catione nati ad sacros ordines possent promoueri si monachi fiant. subdit prelationem vero nullatenus habeant. & faciunt ad hoc decreta.lvj.distin.c.j. cum pluribus sequentibus. Si ergo ad dignitates & personatus & alia beneficia curam animarum habentia filij spurij non possunt promoueri dato quod religionem ingrediantur/videtur quod non efficiantur legitimi per religionis ingressum: alias capaces efficerentur vt alij filij legitimi.

¶ Quinto facit tex.in.l.deo nobis.C.de epis.& cle.in.§.hoc etiam.vbi littera q ob hanc tantummodo causam qd filius est ingressus religioné non liceat patri filium hereditate sua priuare. Ecce ergo qd Imperator ibi adhuc posuit sub dubio si poterat exheredari vbi alias esset capax quanto magis qd etiam deberet institui de necessitate vbi alias esset incapax.

¶ Sexto pondero tex.in dicta.l.deo nobis.ibi secundum leges nostras sibi defendant nullo eis impedimento ex sanctimoniali conuersatione generando. vbi videtur casus notandus quod in successionibus que religiosis deferuntur tam ex testamento quã ab intestato succedunt dicti religiosi secundum formam a legibus datam in succedendo nullo eis impedimẽto apposito ex hoc qd religiosi sint. Unde aperte disponitur ibi de forma succedendi solum in hoc eis priuilegiando vt non alteretur in eis ius cõmune in forma successionũ. Si ergo sic est filius legitimus succedet vt legitimus bastardus vt bastardus et sic de spurio/ ergo talis spurius non efficitur heres necessarius.

¶ Septimo & hoc videtur aliqualiter vrgere de equitate nam quando pater offerebat filium curie bene quidem quod legitimaretur cum sciret aut scire debebat iuris dispositionem a qua erat statutum filium legitimari per oblationem curie sed in proposito non est sic. Nam cum hoc non est a iure saltem a iure scripto dispositũ filium legitimari per ingressum religionis non potest dici patrem cogitasse de legitimanda filia sua naturali aut spuria propterea quod eam offerret religioni et sic videtur durum quod pater habebat heredem necessarium filium spurium legitimatum contra voluntatem suam propter hoc quod eum misit in monasterium de quo legitimando non cogitauerat imo si cogitasset sibi de hoc prouidisset vt parẽtes facere solent non solum quando filias spurias verũ quando filias legitimas mittunt in monasterium. Sed ad hoc argumentum posset responderi si esset omnimoda similitudo inter legitimatum per oblationem curie & legitimatum per ingressum religionis cum filius posset se offerre curie legitimis non extantibus absq consensu seu patris oblatione vt tex.dicit in auct. quibus modis natura.effi.sui.§.proinde. Hec in effectu & substantia perstricto calamo videntur vrgere pro hac parte.

¶ Contraria opinio nec eius fundamenta non videntur obstare. Primo quia intentio illorum qui contrarium visi sunt affirmare si bene consideretur solum videntur loqui & sic mouent questioné.s.in voluntaria institutione patris hoc esset si posset spurius institui sub conditione si ingrediatur monasterium et sic si efficiatur capax per ingressum religionis in eo quod pater ei voluerit relinquere/ non autem quod efficiatur heres necessarius per ingressum religionis ita quod de necessario debeat heres institui a patre. & hoc modo mouet questionem Bal. in dicta.l.j.& alij licet in ratione decidendi questioné ponant vnum ex fundamẽtis in hoc quia sicut filius legitimatur per oblationem curie ita per oblationẽ

religioni factam. Constat enim ex eo quia vt ante dictum est Guiller. allegat pro suo fundamento dictam.l.cogi.§.hi qui solidum.ad trebel.que solum loquitur in fideicomisso seu institutione voluntaria non autem necessaria. Et fauor est religionis vt posset spurius institui sub conditione si ingrediatur monasterium ꝛ ob hoc efficiatur capax propter glo.que est in.l.eam quam.C.de fideico.in parte cōgantur/que disputat si ille.§.hi qui solidum habeat locum in eo qui est omnimodo incapax pro vt est spurius de iure ciuili vt in aucté.ex complexu.C.de incestis nup.

¶ Hec eorum fundamenta concludere vidētur de necessario. Mouētur enim hoc principali fundamento.s.a legitimatione per oblationem curie ꝛ eius similitudine quia si pater offerendo filium curie ciuitatis efficitur legitimus sic offerendo religioni argu.l.fina.C.de sacro.s.eccle.cū ergo moueantur ab hac similitudine oblationis curie videnda est radix et fundamentum huius legitimationis vt cognoscamus si eo casu quo esset licitum arguere de vna ad aliam si cōcurrat in proposito similitudo vnius ad alteram cum ante allegati Docto.dicant sicut legitimatur per oblationem curie sic per religionis ingressum.videtur enim hoc argumentum cessare in proposito.

¶ Primo qꝛ iste modus legitimādi per oblationē curie inuēt⁹ ꝛ primo institut⁹ fuit a Theodosio vt tex.inqt.in.l.iij.C.de natu.libe.ꝛ.in.§.prim⁹ itaqꝫ mod⁹ in auct.qui.mo.nat.efficia.sui.colla.vij.cū quatuor.§.sequētib⁹.vbi late tractat de hac legitimatiōe. Et hec legitimatio fuit ab hoc inuēta qꝛ erat curia siue corpus in qualibet ciuitate q̄ curia indigebat officialibus vt negotia expedirentur vt dicit tex.in auct.ō defenso.ciuita.§.nulla.in fine colla.iij.vnde q̄ vellet naturalē filiū suū dare illi curie vel ipsemet fili⁹ post mortē patris se offerret illi curie non extātib⁹ legitimis efficiebatur legitim⁹ ꝛ ei remouebatur macula natalium sicut fit remissio peccatorū his qui vadūt vltra mare vt glo.peregrina.dicit in libro institutionū.§.j.de heredi.q̄ ab intest.defe. Sed hodie ista legitimatio non est in vsu vt Ange.dicit in.§.si quis igitur.qui.mo.natu.effi.sui. ꝛ patet experiētia vnde fundamentū assumere ab eo qđ ab vsu recessit non caret scrupulo.

¶ Secūdo qꝛ hec similitudo debeat obseruari nō habet locū in ꝑposito legitimatio cū iste de quib⁹ in proposito sunt femine filie ꝛ per oblationē curie nō legitimabātur femine per se sed solūmodo quādo ipsa nubebat alicui curiali sed femine oblatio nō operabatur legitimationē tex.est in.§.prim⁹ itaqꝫ mod⁹.ibi potest pater naturales filios offerre curijs aut filias curialibus copulare. ꝛ in.§.si quis igitur ibi. ꝛ hanc esse regulā etiā in filiab⁹ vt iungat eas curialib⁹.ꝛ in.§.si vero ab initio.ibi ꝛ in filiab⁹ nubentib⁹ curialib⁹.l.si quis.C.de natu.libe.§. ꝛ si filiā naturalē optima ratione dū dicit quid enim interest vtrū per filios aut per generos cōmoditatibus ciuitatū cōsulatur. Preterea in spurijs in quibus loquitur Bal. ꝛ Guille.nō potest habere locū similitudo illa legitimādi per oblationē curie cum spurius non posset legitimari per oblationem curie vt patet per omnes leges loquentes de hac legitimatione que precise loqunūtur ꝛ disponūt de filijs naturalibus ꝛ sic etiam loquitur lex partite.x.parti.titu.xv.l.v.

¶ Ad aliud secundum argumentum seu fundamentum.s.aucten.de monach.§.j.dum dicit tex.vt omnem quidem humanam eius maculam detergat glo.ibi.exponit idest purgat scilicet a peccato vt in.§.si vero intra ad finem in dicta.aucten. Ad dictā.l.cogi.§.hi qui solidum.stat clara respōsio. Nam ibi loquitur in

voluntaria institutione seu fideicõmissaria non autẽ disponitur ibi qḋ imponatur patri necessitas instituendi spurium. qui est casus noster. Unde de iuris rigore hec pars videtur sustentabilior licet prima habeat pro se aliquas opiniões ꝛ obtineat equitatẽ amicam religioni ꝛ dei seruitio.

¶ Attamen ex antedictis negari nõ potest questionẽ predictam esse dubiã q̃ ambiguitas causatur ex opinionibus Docto. affirmantium in fauorem religionis. Nam quando super aliqua questione sunt opiniones Doctorũ ex hoc efficitur questio dubia. Opiniones enim Doctorum faciunt rem ambiguam vt glo. dicit in. §. quibus. prima constitutione. C. in glo. super parte/certa. l. cũ de nouo. C. de legibus. l. non possunt. ff. eo. Bar. notabiliter in. l. qui rome. §. fina. vj. oppo. ff. de verbo. obliga. Intellectus enim noster est variorũ vt Aristoteles inquit. ij. de anima. Unde alibi Seneca opinione laboramus non re. Item quia licet nõ sit lex expressa de hac legitimatione per ingressum monasterij loquens tamen de iure fit extensio de similibus ad similia. l. non possunt. ff. de legibus. imo licet lex prohibeat extensionem tamen fit extensio de similibus ad similia nisi aliter in cõtrarium per aliam legem sit determinatũ secundũ glo. in. l. illud. C. de sacro san. eccle. ꝛ dicuntur similia illa in quibus est eadem ratio vel maior. l. nõ solum. §. qui priuilegiũ. ff. de excusa. tuto. imo proprie non dicitur extensio sed dicitur hoc inesse de iure. vt Cinus dicit in dicta. l. illud. ꝛ est glo. nota. in. c. sepe. de tempo. ordina. libro. vj. in glo. quid e conuerso. ꝛ videtur esse eadem ratio imo maior de oblatione monasterio facta cum tunc offeratur seruitio dei quam de oblatione curie cum tunc offeratur seruitio ciuitatis. Uerum est quod iste extensiones legũ de similibus ad similia sunt valde periculose cum leges extrahantur a proprijs terminis maxime vbi sunt diuerse rationes ꝛ specialitates ꝛ rationes decidendi. Raro omnes possunt concurrere in casu simili sicut in casu a lege deciso cũ tunc esset idem ꝛ non simile de quo scribentes faciunt longum sermonem in. l. si vero. §. de viro. ff. solu. matri. ꝛ in. l. si constante. in princi. ff. eo. cum alijs. occurrit etiã quia in dubio iudicandum est fauore pie cause. Nam maximam esse rationem que pro religione facit vt consultus inquit eleganter in. l. sunt persone. ff. de religio. ꝛ sump. fune. Et propter ista ad oẽs vitandos scrupulos ego consulo concordiam fiendam. Rodericus Suares.

Allegatio vigesima sexta.

SI el concejo es parte para pedir el robo fecho a los vezinos del concejo en este caso.

¶ Licet enim de iure aliud sint singuli aliud vniuersi seu vniuersitas vt in. l. sed si hac. §. qui manumittitur. ff. in ius vocan. nec debitũ vniuersitati singulis debeatur/nec quod debet vniuersitas singuli debeant vt cõsultus ait in. l. sicut. in. §. si quid vniuersitati. ff. quod cuiusq̧ vniuer. ꝛ in. l. in tãtum. §. vniuersitatis. ff. de re. diui. vnde et si municeps vel aliqua vniuersitas ad agendũ det actorẽ non erit dicendũ quasi a pluribꝰ datũ sic haberi. Hic enim pro republica vel vniuersitate interuenit nõ ꝓ singulis. verba sunt Ulpiani in. l. si municeps. ff. qḋ cuiusq̧ vni. nihilominꝰ euidẽtissime cessat in ꝓposito hoc dubiũ assignatum.

¶ Primo quia vt constat ex probationibus per actores factis omnia bona habitantium in dicto loco fuerunt capta ꝛ derobata mandato dicti ducis et per gentes suas: ita vt omnis populus mansit destructus ꝛ per consequens tota vniuersitas illius loci de Aluirez quo casu non potest stare dubium assignatum cũ robaria omnibus vniuersaliter facta sit. verificantur verba libelli quia vniuersitas petit damna facta vniuersaliter toti populo et vniuersitati. Sed cui dubiũ nisi quod populus et vniuersitas potest petere robariam omni populo vniuersaliter nullo excepto factam cum in mandato damni passi contineatur et distributio facienda sit secundum quantitatem cuiqꝫ derobatam. Nam tunc verificantur verba consulti in dicta lege si municeps. dicentis. Hic pro republica vel vniuersitate interuenit.

¶ Secundo inconuincibiliter hoc probatur: nam in proposito ꝛ si verba libelli considerentur non solum nomine vniuersitatis conceptus fuit libellus sed etiã nomine singularium personarum que deroborate fuerunt. nam dicitur. En nõbre del concejo alcaldes/ regidores/ vezinos / singulares personas del lugar de Aluirez mis partes. Mandatũ etiam procuratori datum fuit eodem modo nomine totius vniuersitatis ꝛ nomine singularium personarum illius que ibi continentur ꝛ specificantur ꝛ dederunt mandatum procuratori nomine totius vniuersitatis et etiam nomine singularium personarum prout omnibus et singulis negotium spectabat vt constat ex verbis mandati dicentis. Todos juntos como concejo ꝛ vniuersidad ꝛ cada vno de nos por si por lo que le toca y atañe ꝛ atañer puede. et cetera.

¶ Si ergo mandatum est factum ab vniuersitate ꝛ singulis libellus conceptus eodẽ modo noĩe vniuersitatis et singulorũ probatio eodẽ modo in qua continetur quod omnia bona totius vniuersitatis ꝛ singulorũ derobata fuerunt. Quid luce clarius ad hoc dubium repellendum cum adhuc sufficeret nomine totius vniuersitatis petere cũ tota vniuersitas generaliter nullo excepto derobata fuit. Attamen inconuincibiliter tollitur omne dubium ex forma libelli ꝛ mandati in quibus vniuersi ꝛ singuli comprehenduntur: et sic cessabit hoc dubium scilicet aliud vniuersi/ꝛ aliud singuli. Quod etiam si a parte contraria allegatum esset repellẽdus esset tanqꝫ allegatio facta ad excusandas excusatiões in peccatis ad impediendã tam iustã imo iustissimã restitutionẽ ex tã enormi rapina ex qua fere populus ille mansit destructus. Juuant ad hoc quedã pulchra verba Joan. and. in. c. nimis el primero de excc. prela. Nam cum ibi papa dixisset in fine quo circa mandamus quatenus vniuersi ꝛ singuli a prenotatis grauaminibꝰ desistatis. postillans Joan. and. partẽ/ singuli/ sic ait: sufficiebat quo ad mentẽ dicere vniuersi sed adiũxit hoc vt eorũ malicijs occurreret qui ad euitandũ bonũ obedientie quãdoqꝫ friuolas licet subtiles occasiones pretendãt. Nam si hoc non dixisset forsitã pretenderet aliquis se non cõprehendi cum ꝛ aliud sit res vniuersitatis aliud singulorum. hec ille in nouella post Hostien. ꝛ certe propter hoc fuit reprehensus a papa episcopus Tornacensis in. c. cam te. de rescrip.

¶ Nec obstat si dicatur qꝺ mandatũ fuit celebratum sub nomine vniuersitatis puta in loco solito pulsata campana ꝛc. Ad hoc respondetur dupliciter.

¶ Primo quia verum est quod nomine vniuersitatis datum fuit ꝛ sic verificantur verba posita in mandato. Como concejo ꝛ vniuersidad. Sed etiã verum est quod nomine singulorum datum fuit/ꝛ sic verificantur verba in dicto mandato

contenta. τ cada vno de nos por si por lo que le toca y atañe. ꝛc. τ sic etiam nomi ne vtriusqꝫ mandatum fuit concessum.

¶ Secundo quia non repugnat ꝙ singulares concedant mandatum vt singu/ lares ad causas τ interesse suum licet essent congregati in cõcilio suo/quia vbi materia concernit particulares dando mandatum ad id quod concernit inte/ resse particulare suum etiam si sint capitulariter congregati dicitur procurator datus a singulis vbi ipsi singulares in mandato nominantur: vt notanter Egi/ dius concludit decisione Rote. cviij. incipiẽti si canonici exemplificans in ca/ nonicis dãtibus mãdatum ad causas prebẽdarum suarum. In proposito cessat totum dubium cum hoc sit expressum in mandato non est insistendũ vtrũ essent congregati vel ne. Ubi enim constat de effectu circa procuratoris constitutio/ nem de nomine non est curandum nec de alijs: quia vbicunqꝫ procurator a per sonis priuatis constituitur dato ꝙ constituatur vt syndicus qui est vniuersitatis tamen procurator singularium censetur. tex. est in. c. petitio. de procu. τ ibi Abb. tertio nota. τ in. c. vnico. de syndico. τ Bar. idem in. l. j. ff. quod cuiusqꝫ vniuer.

¶ Tertio dato quod predicta cessassent reperio expresse consultum per Oldra. consilio. lxvij. incipit an pro iniuria quod vniuersitas cum habeatur loco domi ni. l. de iure. ff. ad municipi. l. generaliter. C. de decurio. potest petere quod fiat emenda subdito suo. xxiij. q. ij. dominus facit de sen. excõmuni cum desyderes. τ. c. cõtingit cum ibi nota per Inno. τ licet ipse satis semiplene loquatur est opti ma glo. in. c. auctoritate ꝺ priuile. li. vj. per tex. τ glo. in. c. ad apostolice de re iu/ di. eo. libro. per Bar. in. l. j. in. §. idem ait. ff. de iniu. Innocẽ. elegãtius omnibus in. c. dilectis filijs. de appella. dum tractant etim vtrũ dominus posset agere pro iniuria seu damnis vasallis suis illatis τ ibi Inno. concludit quod si per furtũ vasallo esset res subtracta non posset dominus agere: secus si per violentiam ta lem quam non possent vasalli resistere quod est notandum ad propositum τ si be ne ponderetur dicta. l. si municeps. jũcta glo. super parte/haberi/loquitur quo ad hoc vt talis procurator ab vniuersitate datus non cogatur defendere singu/ los. τ. d. l. sicut non loquitur de eo quod debetur singulis de vniuersitate.

¶ Quarto quia sto quod sola vniuersitas petijsset seu eius procurator tamen si singulares persone habuerunt ratum factum τ petitum per dictum procurato rem super dicta robaria cui dubium nisi quod ratificatur iudicium sed de hac ratificatione constat ex alio mandato antea concesso huic procuratori per dan/ num passos quod est presentatum in primo processu quando per viam reconuẽ/ tionis τ mutue petitionis hoc fuit petitum quod indubitanter hoc dubium re pellit. Concluditur ergo ꝙ cum dicta robaria facta fuit dictis vicinis in odiũ τ contumeliam dicti Roderici de prado τ vniuersitatis sue propter partialitates illius temporis vt est probatum quod non solum ipsi sed etiã vniuersitas τ etiam solus dominus potuerunt petere dictam emendam fieri vt omnes concludũt in locis superius allegatis. Nec obstat illud quod dicit Inno. de furto facto vasal lis. Nam secus dicit in violentia eis illata cui resisti non potest quod determi/ nat questionem nostram / sed omnis scrupulus cessabit mandando in sententia quod distributio fiat inter vicinos τ vniuersitatem secundum quantitatem cui qꝫ derobatam.

Secundum dubium.

Si no siendo demandado el duque: ni

probando se que el robo vino a los herederos: y fallesciendo como fallescio el duque: si los herederos seran obligados a pagar el robo.

¶ Hoc dubium insurgere videtur ex dispositione.l. vnica.C. ne ex delictis defun. vbi actiones ex delicto descendentes non transeunt contra heredes nisi post litem contestatam vel quatenus ad eos peruenit.

¶ Sed in proposito hoc nõ obstat primo quia probatum est quod tempore quo dictus dux mandauit fieri dictam robariã omnia pecora & alia bona que capta fuerunt dictus dux diuisit inter stipendarios suos & sic eis satisfecit cum illis de eo quod eis debebat. Itaq; occasione prede locupletior factus est soluens de eo quod de bonis proprijs erat soluturus si ex dicta preda eis non satisfecerat cuius occasione opulentiorem hereditatem heredibus reliquit et sic heredibus dicitur peruenisse magis occasione delicti quo casu ipsi tenentur. hoc probat elegãs tertus in.l.si ipsa res.ff.quod me.cau.per quam hoc firmat Bal.in dicta.l. vnica. ne ex deli.defun.penul.colun.vbi postillans verba illius.l.dicentis heredes non teneri nisi quatenus ad eos peruenit. postillat Bal.verbum/peruenit/inquit scilicet ex delicto vel occasione delicti puta delinquens rem futuram consumpsit & rem propriam conseruauit alias cõsumpturus. Nam quia per hoc pinguior hereditas peruenit ad heredem ipsa res surrepta peruenisse videtur vt.l.si ipsa res. quod est notandum.

¶ Secũdo est aduertẽdũ si erit vera hec regula posita in.d.l.vnica.de iure canonico ita q; heredes nõ teneãtur ad satisfaciendũ ꝓ defuncto nisi lite cũ eo cõtestata vel quatenꝰ ad eos ꝑuenit & Abb.in.c.parrochiano. de sepultu.tenuit q; vbi testator decessisset sine cõfessione heredes eius non tenẽtur nisi prout de iure ciuili statutũ est. Allegat glo.in fundamentũ in.c.a nobis.in versi.heredes quoq;. de sentẽ.ercõ.& hoc etiã voluit Inno.in.d.c.parrochiano. Cõmunis schola Canonistarũ & Legistarũ tenet oppositũ: imo qd indistincte de iure canonico heredes teneãtur ad satisfaciẽdũ pro delicto defuncti dato qd lis cũ eo nõ fuerit contestata nec aliquid ad heredes peruenisset/inter legistas hoc tenuit Bar. in.l.j.ff. de priua.deli.hanc conclusionem indistincte tenet glo.in dicto.c.fina.de sepul.& in.c.in litteris.de rapto.& glo.notãter intrepide hoc affirmat in.c. episcopꝰ qui filios.xij.q̃stione.ij.est casus ad litterã in.c.si episcopũ.xvj.q.vj.ibi ab herede eiꝰ que iniuste ab eo ablata sunt sine excusatiõe reddãtur & ibi glo.etiã affirmat dictam regulã.idẽ glo.in summa.xxiiij.q.ij.hanc opinionẽ tenet glo. in.§.itẽ peccato.j.q.iiij.& Archi.ibi in.c.ecclesia.hoc firmat ꝓ maxima dicẽs oẽs Doctores suos hoc tenuisse scilicet Lau.& Ioã.& Tan.& alij q̃plures.& hoc tenuit in cõsulendo Fede.cõsi.xxj.idẽ in consulẽdo Anto. de bu. vt ipse refert in.c. qd clericis. de foro compe. & alij plures hoc tenent. vnde cum hec opinio sit in fauorẽ anime absq; dubio tenenda est cum in dubiis opinionibus illa tenenda est que fauet anime & conscientie vt consultus eleganter inquit in lege sunt persone de reli. et sump.fu. Specu. & Ioann.Andr.in titulo de testi.§.postq̃. versi. sed quid per

Docto. in. c. in nostra. de testi. ⁊ in. c. fi. de re iudi. ⁊ in. l. inter pares. de re iudi.
¶ Manet igitur firma hec conclusio vt de iure canonico heredes teneantur ex delicto defuncti maxime vbi actio est rei persecutoria ex parte actoris vt Bar. loquitur sicut est in proposito ⁊ sic ad satisfaciendū ⁊ restituendū male ablata per defunctum dato ꝙ lis non esset contestata nec ad eos peruenisset non seruata dicta distinctione Abb. que est expresse contra vniuersalē opinionē ⁊ contra iura expressa ⁊ est valde iniqua ⁊ preiudicialis cum non sit presumendum quem esse immemorem salutis eterne.
¶ Cum igitur tractetur hic super materia peccati ⁊ de peccato euitādo quia vt Augu. ait in epistola ad Mace. ⁊ habetur. xiiij. q. v. nō remittatur peccatū nisi restituatur ablatū etiam in foro ciuili standū est huic opinioni iuris canonici cū in concernentibus animā papa posset tollere ius ciuile. est casus ⁊ ibi Docto. in. c. fina. de prescrip. ⁊ tenuit Bar. in. l. priuilegia. C. de sacro san. eccle. ⁊ in. l. fi. C. si contra ius vel vti. pu. glo. in regula possessor. de regu. iu. lib. vj. cum alijs de quo per sanctum Thomā prima secunde. q. xcvj. etiam si tractatur de euitando peccato veniali vt voluit eleganter Joan. de Jmo. post Anto. in dicto. c. fina. et hanc opinionē consulendo secutus est Petrus de Ancha. consi. ccccxj. incipiēti ⁊ prima facie videtur. concludens indistincte heredes teneri de iure canonico satisfacere de delicto defuncti ⁊ causa finalis constitutionis canonice quā ad hoc cogit heredes vt est anima defuncti a peccato valeat liberari vt tex. dicit in. d. c. in litteris. in fi. ibi condigne satisfaciant vt sic a peccato valeat liberari. ⁊ sic solū debet in hoc attendi vt anima defuncti a peccato liberetur secundū Pe. de Ancha. per quod confunditur manifeste opinio Abbatis.
¶ Tertio quo attinet ad Rodericū de prado dominum dicti loci ⁊ que ad reconuentionem ab eo intentatā vltra predicta tollitur hoc dubium absqꝫ congrua responsione. Ab eo enim petunt heredes ducis certā summam quantitatis quam dicunt a dicto duce iniuste accepisse pro restitutione cuiusdam fortalicij ⁊ verū est quod dicta quantitas fuit sibi data ⁊ sic fatetur ipse Rodericus. Dicit tamē ꝙ fuit data in recompensationem aliquorum damnorum sibi datorum que dāna petit in vim compensationis ⁊ reconuentionis. Probatur in secūda instantia ꝙ tempore quo mandato dicti ducis fuit facta robaria in dicto suo loco inter pecora vniuersitati capta fuerunt eidē capta ⁊ derobata mille ouium capita que multiplicata vsqꝫ nunc ascendunt ad magnū valorē. Nunc ad propositum dico ꝙ ex quo dicti heredes petunt dictā quantitatē quam iniuste dicunt Rodericum de prado duci patri suo abstulisse per consequens ipsi obligati sunt ad omne damnum et robariam quam ipse pater suus dicto. R. de prado fecit seu eius mandato vt probatum est. Nec isto casu possunt dicere nec se iuuare ex dicta. l. vnica. C. ne ex deli. defu. s. nihil ad eos peruenisse nec litem contestatam fuisse cum patre suo. iste casus famosus in. l. iij. in. §. quod autem. ff. quod quisqꝫ iu. ibi an etiam ad heredem hec pena transmittatur iuncta glo. in quantum opponit de dicta. l. vnica. Ratio est duplex. vna quia cum heres petit id quod iniuste ab aliquo testatori fuit ablatum ipse eodem iure vti debet vt restituat eidem que defunctus iniuste abstulit ex eadem regula scilicet/quod quisqꝫ iuris in alium statuit eodē iure ipse vti debet. alias sequeretur absurdissimum quod si defunctus mihi fecit rapinam ⁊ ego eidē ꝙ heres eius posset a me petere quod defuncto abstuli ⁊ ipse heres non restitueret mihi que defunctus eius abstulit a me. Jtem ⁊ alia est eni-

dens ratio quia dictus Rodericus erat contentus cum dicta quantitate pro dicta robaria soli sibi facta et sic non est quid sibi imputaretur quare non petijt a duce in vita sua damna sibi illata. Nunc autem quia dicta quantitas sibi petitur ab heredibus iuste repellit eos hac exceptione scilicet vt soluant ipsi damna ⁊ robariam sibi factam a dicto duce vt glo. in dicto. §. quod autem. in fine ⁊ per illum tex. sic singulariter limitatur dicta. l. vnica. C. ne ex deli. defun. vt vult glo. in dicto. §. quod autem. ⁊ Cinus in dicta. l. vnica. in. ij. oppo. quem alij sequuntur. ⁊ Bal. in dicta. l. vnica. de priui. do. C. pe. co. laudat illum tex. secundū alium intellectum ad limitationem dicte. l. vnice. et Bal. in dicto. §. quod autem. valde extollit dictam. l. quoad tertiam lecturam scilicet de excludendo heredem per viam exceptionis vt non audiatur petens nisi soluat ⁊ ipse. ⁊ clarius ibi Pau. de Castro. ⁊ Ange. dicentes per hoc singulariter limitari dictam. l. vnicam.

Rodericus Suares.

Allegatio vigesima septima.

Duo presupponuntur ex probationibus testium ⁊ instrumentorum huius processus in quibus consistit totale eius fundamentum que ex dictis probationibus colligi videntur ⁊ inferri.

¶ Primum quod Rodericus de vera filius Roderici de vera primi testātis fuit spurius ⁊ adulterinus dicti Roderici de vera.

¶ Super spurietate primo fit probatio per testes super hoc deponentes tā per testes productos in primo processu agitato super his bonis a patre huius. F. de vera nunc actoris quam etiam per testes nunc ab hoc. F. de vera actore productos de quo ad processum remittitur: quia facti est ⁊ iste actor potest se iuuare ex probationibus a patre suo factis super spurietate cum sit filius et heres suus. Nam instantia cum suis appendentijs transit in heredem. l. si cum hominem. ff. de fide iusso. l. si in rem. cum concor. ff. de rei ven. transit etiam in alium successorem vniuersalem etiam si non sit heres. l. tam ex cōtractibus. ff. de iudi. qui tex. loquitur quando instantia transit contra patrem idem econtra quod instantia cepta cum patre etiam super his que transeunt in filium vt filium ⁊ non vt heredem transit in filium. est casus singularis in. l. si operatum iudicio. ff. de oper. liber. quam legem extollit Pau. de castro. ad hoc in dicta. l. si cum hominem. quod si pater recepisset feudum pro se ⁊ filijs ⁊ litem super ipso mouisset quod transiret in filium licet non esset heres quod reputat singulare. Item quia etiam si non transiret instantia erat tamen in proposito questio super statu persone dicti Ro. de vera quia super spurietate sua: ⁊ sic videtur quod si sententia fuerat lata cum patre istius actoris ⁊ contra istos reos cum quibus ipse litigabat quod sententia eis preiudicabat per. l. j. in fine ⁊. l. ij. ⁊. l. iij. in princ. l. ff. de libe. ag. que iura licet loquantur in causa filiationis extenduntur ad causam legitimationis vt Docto. late in. l. sepe. ff. de re. iudi. Abb. ⁊ alij in. c. quāuis. de re. iudi. quia est larga materia ibi remittitur.

¶ Dico ergo ad propositũ quod ex quo si sententia fuerat lata cum patre istius contra partes aduersas super spurietate proderat huic actori substituto ꝛ nocebat eis: sic nocebunt nunc eis testes contra eos producti a patre istius actoris. Nam quibus nocet vel prodest sententia prosunt vel nocent attestationes et alia acta. nota in. c. inter dilectos. de fid. instru. ꝛ in. d. l. sepe. in fi. Innocen. in. c. causamq̄. de testi. quem sequitur Bar. in. l. cum lite. ff. iudi. sol. quod depositiones testium valent coram alio iudice non solum inter easdẽ personas inter quas facta sunt sed etiam inter eorum heredes dum tamen ad idem ꝛ eodem modo agatur. c. albericus. de testi. l. iubemus. C. de libe. ca. imo secũdum eum omnia acta facta respicientia causam sto quod sententia non sit lata prosunt non solum producentibus ꝛ eorum heredibus sed etiam omnibus quibus res iudicata prodesset/ imo etiam si perempta esset instantia incepta inter partes acta litis ordinatoria/ vt citatio/ libelli oblatio/ perimuntur: sed acta cause tendentia ad veritatis indagationem vt depositiones testium/ confessio partium/ ista non perẽut. secundum Bar. post Innocen. in dicta. l. cum lite. ꝛ ibi probat tex. iuncta. l. cum antea. C. de arbi. notatur in. l. fina. de testi. ꝛ in. l. properandum. C. de iudi. glo. ꝛ Docto. in dicta. l. is apud. Nec enim debemus opprimere ꝛ angustare veritatẽ cum his vanis solennitatibus secundum. c. ecce. xxiiij. q. iij. ꝛ in. c. abbate sane. in fi. de re iudi. in. vj. secundum Abb. ꝛ bene.

¶ Concurrunt ergo in proposito duo que concludunt huic actori prodesse oẽs probationes facte a patre suo ꝛ preiudicate aduersarijs. Primũ quia iste est heres dicti patris. Secundo ad quascunq̄ personas porrigeretur effectus sententie illius cause ad easdem personas porrigeretur effectus probationis eadẽ ratione vt supra dictum. ꝛ est regula Bar. in. l. is apud. C. de eden. ꝛ sic dicit consuluisse. idem tenet in. l. si mater. §. fin. de excep. rei iudica. Sed qd̄ in bonis subiectis restitutioni porrigatur effectus sententie ad vocatum seu substitutum vbi cũ predecessore litigatum esset. Facit tex. singula. in. l. ex contractu. ff. de re. iudi. vbi sententia lata contra institutum mandatur executioni cõtra substitutum de quo elegãter Moder. in. l. filius fa. §. diui. ff. de le. primo. eleganter Bar. in. l. in diẽ. ff. de aqua plu. ar. maxime cum in proposito dicte probationes fuerunt facte cõtra istosmet aduersarios qui nunc litigant ꝛ agebatur ad eundem finem et super hac spurietate. Cum ergo dicte probationes fuerunt publicate succedit dispositio. l. gesta. C. de re iudi. quod habet perpetuam firmitatem etiam si perisset instantia vt ibi glo. dicit.

¶ Et vltra hoc probatur secũdo dicta incapacitas ex legitimatione falsa dicti Ro. ab aduersa parte producta in processu in qua pluribus eius locis fatetur et affirmat regie magestati esse spurium ꝛ adulterinum ꝛ tanq̄ talis petit legitimationem. Non ergo videtur esse opus alia probatione ꝛ cum pars aduersa produxit illam scripturam ad sui defensam et super ea principaliter se fundat videtur fateri in ea contenta esse vera. Regulariter enim producens instrumentum videtur confiteri contenta in eo etiam contra se. probat tex. in. l. j. §. edere. ff. de eden. ꝛ etiam probat tex. ꝛ ibi hoc tenuit primo Innocẽ. in. c. cũ venerabilis. de excep. ꝛ in. c. cum olim. de cẽsi. Bal. in. l. scripture. in princi. C. de fideiuss. ꝛ in. l. precum ad fi. C. de libe. ca. per Bar. in. l. post legatum. ff. de his qui. vt indig. Maxime procedunt ista in hac confessione spurietatis super qua se fundabat impetrans ꝛ super ea petebat legitimationem.

¶ Nec obstat quod pars nostra reprobat dictam legitimationē vt falsam quia ex quo quis scienter producit instrumentum falsum ferenda est sententia cōtra eum in eo quod facit contra producentem dato quod instrumentum reprobetur vt falsum ab aduersa parte cum videatur fateri omnia contenta in eo esse vera. ita tenet Innoce. in dicto. c. cum venerabilis. quem videtur sequi Abb. ibi ix. colun. versi. nouus casus est. Item si confessio esset facta non respectu instrumenti sed simpliciter tunc licet instrumentum appareat postea nullum: non tamen propter hoc receditur a confessione. secundum Bar. in dicta. l. post legatū. ij. colun. versi. contra hoc oppo. Item quia in proposito non solum dictum instrumentum dicitur falsum sed etiam nullum ex defectibus pluribus / scilicet quia non sigillatum nomine officialis non registratum non subscriptum a capellano maiore ꝛ ab alijs capellanis sed vbicunq; instrumentum anullatur seu impugnatur vt nullū ꝛ non sufficiens quia deficiunt in eo a iure requisita tunc etiā eo reprobato rata manet cōfessio in eo facta secundū Inno. ꝛ Abb. in. d. c. cum venerabilis. vij. colu. versi. quartus casus. qui hoc limitat certo modo.

¶ Ad vnum tamen est valde aduertendum quod licet regulariter non posset quis se iuuare ex eo quod reprobat in regula. ex eo. de regu. iu. cum alijs. Attamen iudex ex officio suo potest se fundare ex illo instrumento reprobato in fauorem ipsius reprobantis. Ista fuerunt elegantia verba Bar. in dicta. l. post legatum in. iij. colun. versi. ad vnum tamen aduerte. vnde cum in proposito sint probationes de spurietate ꝛ tanta indicia alia scilicet confessio patris in testamento cui dubium nisi quod iudex ex officio potest iuuare partem nostram ex confessione illa facta in dicto instrumento legitimationis cum sit conformis depositionibus testium et etiam ei quod pater dixit in testamento scilicet quod si esset impedimentum contra eum.

¶ Tertio probatur ex verbis positis a patre suo in testamento in quantum dixit. Que instituya por heredero al dicho Rodrigo de vera su hijo. Et subiecit hec verba. Pero si el dicho Rodrigo de vera mi hijo no fuere mi heredero por fallescimiento que del sea / o por no querer venir a lo rescebir / o por otro impedimiento que sea contra el. Bene ergo sensit testator impedimentum esse cōtra dictum filium suum.

¶ Presupposita ergo hac spurietate dico non obstare legitimationem propter falsitates contra eam probatas. s. no ser aquella la firma del señor rey don Enrrique / ni la que el siempre acostumbro hazer / ni la firma del secretario / ni el refrendaua assi en aquel tiempo / el sello postizo no tiene nombre de registrador ni de chanciller / quod est necessarium alias prouisio est nulla. de registro est lex facta in Toleto in ordinamento regis Henrici quarto anno de mil. cccclxij. petitione. vij. de sigillo habetur in ordinatione regis Henrici facto in Tauro. No es firmada del capellan mayor / ni de los otros capellanes de que auía de estar firmada como de todo esso se haze probança por este. F. de vera que agora demāda y se hizo por su padre a la qual se remitte. Lo otro consta por la misma carta falsa de legitimacion. Probatur ex alio falsitas. dicit enim rex Henricus ꝛ affirmat quod rex Ioan. cōcessit dictam legitimationē dicto Ro. filio bastardo adulterino dicti Roderici de vera ꝛ quasi apponit tenorem ꝛ effectum dicte legitimationis ꝛ dicit quod dicta legitimatio fuit perdita. Si ergo legitimatio illa fuit perdita vt ipse asserit ꝛ affirmat quomodo est possible quod ipse rex potuit scire

eius tenorem aut quod fuisset concessa cum nullam dicat habuisse informationem super eius perditione aut super tenore/nec alia solemnitas interuenit super perditione dicte scripture de requisitis a iure que ponuntur in tex. nota. c.cum olim.de priuile.vnde illa relatio perdite legitimationis inserta in dicta legitimatione regis Henrici non probat dictam legitimationem precessisse attentis verbis ab eo sine vlla informatione prolatis.aucten. si quis in aliquo documento.C. de eden. cum habeat constare de eius tenore & perditione per solemnitates requisitas in dicto.c.cum olim. et in alijs iuribus quarum nulla interuenit ergo &c.vnde cum totus tenor dicte legitimationis non fuit insertus in dicta legitimatione nec ipse rex eam vidit vt ipse asserit nihil valuit dicta confirmatio eius quam dicit se facere rex Henricus & ex certa scientia vt dicit glo. in. c. penulti. de confirmatio.vtili.vel inutili.optimus tex in.c.examinata.&.c.j.eodem titulo imo in casu in quo confirmatio fieret ex certa scientia & esset ibi tenor insertus vt loquitur glo.in dicto.c.penul.intelligunt Docto.quando confirmatio fuisset facta instantibus partibus vel de consensu ipsorum alias non faceret fidem de tenore scripture inserte.idem Abb.in dicto.c.penul.ad fi. limitando secundū notata in cle.litteras.de proba.

¶ Ex alio probatur falsitas dicte legitimationis scilicet quia valde deuiat a cōmuni stylo similium legitimationum vt in multis verbis in ea positis constat. Dicit enim. Restituymos a los legitimos natales. quod nunq̄ in legitimationibus auditum est. Et iterum dicit. Segun las leyes destos mis reynos lo preuilejan & otorgan.et alia plura verba in eo posita a communi stylo curie deuiantia hoc demonstrant/sunt etiam in dicta legitimatione clausule inconsuete & cōtra ius. Nam dicit quod non vult aliam probationem fieri super ligitimatione Regis Joan.nulla facta super eius tenore dicit fuisse deperditam nec dicit super eius tenore aut super perditione aliquam habuisse informationem contra.c.cum olim d̄ priuile.& alia iura.dicit quod valeat absq̄ eo quod sit subscripta a capellano maiore & alijs & alia huiusmodi inconsueta & exorbitantia ibi ponuntur vnde priuilegium obuium seu contrarium rationi & contra solitum cursum priuilegiorum est de falsitate suspectū nota tex.in.c.causam.de testi.& Abb. vltimo nota.ad hoc extollit illum tex.idem casus in.c.super his. de fina.instru. & ibi Abb.Tertio nota.ad hoc notat illum tex.quod littere impetrate preter stylum curie sunt de falsitate suspecte.optimus tex.in.c.ex parte de capell.mo.& in.c.porrecta.de confir.vti.vel.inuti.vbi ex eo solo quod in priuilegio est clausula inconsueta est magna presumptio de falso imo presumitur rescriptum falsum si tale priuilegium seu rescriptum in modo narrandi habet stylum incōsuetum nota.tex.in.c.quam graui de cri.fal.facit glo.fin.in.leg.que sub conditione de condi.insti.quam Bal.ibi notat.ad hoc quod si instrumentum habet clausulas inconsuetas presumitur de falso contra notarium.probatur falsitas etiam ex eo quod dictus Rodericus primus testator dixit in testamento suo in quo inter alias conditiones apposuit hanc scilicet instituo filium heredem/ysino fuere mi heredero por fallescimienlo que del sea o por no querer venir alo recebir:o por otro impedimiento que sea contra el &c.Quod testamentum fuit factum a quatro de nouiembre de.cccclxij.años.sic dictus testator sensit impedimentum succedendi esse filio suo.Sed si legitimatio tunc temporis ei fuisset concessa nō dixerat sub esse impedimentum succedendi in filio suo sed dicta legitimatio sonat

bene septem annis ante conditum testamentū super qua falsitate alia plura deponunt testes ad eos remittitur.

¶ His presuppositis verificatum videtur ius istius actoris ex clausula testamēti dicti. R. de vera in quantum propter alternatiuam seu disiunctiuā apposuit dictas conditiones in suo testamento in hec verba. y mando y quiero que si el dicho Rodrigo de vera mi hijo no fuere mi heredero por fallescimiento que del sea/o por no querer venir a lo rescebir/o por otro impedimento que sea contra el/o si fuere sin dexar hijo ꝛc. quiero que la dicha villa y todos los otros mis bienes los aya y herede para si. F. de vera mi sobrino y despues su hijo ꝛc. hauiēdo los siempre el mayor ꝛc. y que no se puedan diuidir ni enajenar saluo que ande todo junto al mayor: vt latius in dicta clausula continetur. Cum ergo vna carū impleta fuit. s. quia ipse. R. eius filius habuit impedimentum ad non succedendum quia spurius/igitur vocatus fuit dictus. F. de vera ꝛ post eius mortem iste. F. de vera filius suus: quia vbi plures conditiones apponuntur heredi per disiunctiuam sufficit vna earum euenire ad hoc vt admittatur ei sustitutus et vocatus ad dicta bona sub dictis conditionibus. l. si heredi plures. ff. de conditio. insti. l. si ita quis. l. is qui ducenta. §. vtrum. ff. de re. du. cum alijs pluribus concor. que vt vulgaria omittuntur que disponūt quod vbi disiuncta ponitur inter conditiones sufficit verificari in vna earum.

¶ Sed audio aduocatos aduerse partis adducere pro se quod in proposito inter dictas conditiones apposita est conditio si sine liberis decessisset dictus filiꝰ testantis quo casu disiuncta resoluitur in coniunctam. casus est vulga. in. l. generaliter. in princi. C. de insti. sub condi. fa. que habet solum vnam concordiam secundum quosdam scilicet. l. lucius. ff. de heredi. insti. ꝛ secundū alios habet aliā scilicet. l. si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de re. du. Cum ergo dictum. R. filiū dicti testatoris dicunt decessisse cum filijs ergo volunt quod sit exclusus dictus. F. de vera cum non fuerunt implete omnes conditiones.

¶ Sed dicte leges non faciunt ad casum imo valde diuersificant a proposito: loquuntur enim vbi heres institutus esset capax vt ex eis clare constat vnde hoc ostenditur euidenter dicta. l. generaliter. et. l. lucius. non habere locum vbi heres institutus esset incapax cui datus esset sustitutus in casu incapacitatis vt fuit in casu nostro quia dictus Rodericus de vera erat spurius cui fuit datus sustitutus in casu incapacitatis.

¶ Primo quia dicte leges loquuntur et disponunt in filio legitimo ex legitimo matrimonio dum dicunt si filius vel filia ꝛcetera. Sed vbi nomen filius exprimitur a lege debet intelligi de filio ex iustis nuptijs procreato. l. filium. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. cum concor. qui ergo affirmat dictas leges loqui in spurio det legem. Sed hoc demonstrant aliqua verba posita in dicta. l. generaliter. in principio scilicet dum dicitur firmiter res possideri ꝛ non esse locum substitutioni eorum vel restitutioni.

¶ Sic loquitur tex. eo casu quo deficientibus conditionibus sustituto appositis hereditas poterat firmiter possideri per ipsum heredem et sic quod esset capax ꝛ eo casu quo in exclusione substituti admittebatur ꝛ includebatur institutus/ quod esset impossible in herede incapace cui datus est substitutus in casu incapacitatis quo casu exclusio ipsius sustituti non potest esse inclusio heredis instituti propter eius incapacitatem.

¶ Dicitur etiam in eadem lege dum ponitur ratio decidendi.s. propter huius/modi angustias eius liberos omni pene fructu paterno defraudari et sic de filio herede capace. Nam tunc eius liberi fructu paterno defraudabuntur si etiam liberis susceptis propter defectum alterius conditionis disiunctiue hereditas deberet venire ad substitutum quia si filius heres esset incapax non poterat dici eius liberos fructu paterno defraudari tum quia ad patrem nihil pertinebat de dictis bonis nec eorum erat capax ꝛ sic nõ poterat dici ipsos priuari fructu paterno tum etiam quia admittebatur substitutus patre excluso.

¶ Probant etiam vltima verba eiusdem legis/generaliter.ibi hanc.l.in perpetuum valituram tam liberis quã patribus gratam ꝛ sic in vtriusqꝫ fauorem dicta iura esse introducta.s.tam patris quam filij ex ipsis constat ꝛ sic videtur tũc dicta iura locum habere quando ex ipsis fauor potest resultare tam patribus heredibus quã filijs. Sed in casu in quo ipse heres est incapax cessat fauor in eo quia non potest capere ꝛ etiam in eius filijs vt infra dicetur. Insuper cessat mẽs presumpta defuncti ꝛ per consequens dispositio dicte.l. generaliter. ꝛ.l. lucius. que fuerunt fundate in presumpta mente testantis vt ex eis patet. Hoc etiã demonstrant verba dicte.l.lucius.in quantum ibi dicitur quod heres ille cui erat datus substitutus sub dictis conditionibus adierat hereditatem et sic erat capax. Nam de incapacitate nec potest intelligi nec locum habere cum ipse non poterat adire hereditatem.

¶ Secundo adduco ad hoc famosum tex.in dicta.l.generaliter.in.§.cum auté. iuncto eo quod Bar.dicit in.l.ex facto.§.si quis rogatus.ff.ad trebellia. dicens quod in quantum disponitur in.l.cum auus.ff.de condi.ꝛ demon.quod si filius institutus sit rogatus restituere subintelligitur conditio si sine liberis decesserit:quod lex presumit quod dicta cõditio fuit expressa a testatore sed omissa a scribente per dictam.l.cum auus.in fi.dum dicitur quod minus scriptum quam dictum fuerit inueniretur:ꝛ sic lex subintelligit dictam conditioné tanqꝫ expressam a testatore ergo idem esse debet ꝛ si esset expressa a testatore.secũdum Bar. Facit etiam.l.quotiens.§.j.ff.de here.insti. idem dixit Cinus in dicta.l. generaliter. §.cum autem.succedit nunc dispositio dicti.§.cum autem.in versi.quis naturales habens filios partem eis relinquerit vsqꝫ admodũ quem nos statuimus ꝛc. vbi est casus quod in filio naturali instituto ꝛ rogato restituere habet locum dispositio dicte.l. cum auus .s. quod subintelligitur conditio si decesserit sine liberis tum dicit tex. ad propositum quod illud intelligitur solum in ea portione in qua filius naturalis erat capax. Infertur ergo quod illa conditio si sine liberis decesserit apposita filio naturali non operatur nisi in ea parte in qua filius naturalis esset capax ꝛ si vltra sibi relinqueretur non habebit effectum nec subintelligitur illa conditio si sine liberis decesserit sed statim admittetur substitutus. Cum ergo spurius omnimodo sit incapax vt in auct. ex complexu. cum alijs de incesti.nup.illa conditio si sine liberis nihil operatur ꝛ per consequens cessat in eo dispositio dicte.l. generaliter.ꝛ hoc patet ad sensum quia ipse heres spurius non est capax ad possidendũ hereditaté sibi relictam donec eueniat euentus cõditionis.s.quod habeat liberos. Unde nimirum si statim admittatur substitutꝰ cum non posset hereditas stare in pendenti vt.l.fi.ff.cõmu. predio. ꝛ non obstat ad propositũ quod filius spurius esset capax ad aliméta quia illud solũ est vsqꝫ ad quintã bonorũ ꝛ in ꝓposito cessat ex quo testator mãdauit vt bona non deui

derētur sed integra possiderēt iure maiorie p substitutos in casu incapacitatis.

¶ Tertio quia tempore quo decessit Rode. de vera primus testator dicti Rode. de vera filius suus spurius nōdum contraxerat matrimonium nec habebat filios nec ei nati sunt tum temporis vt constat ex testamento dicti Roderici patris sui in quo mandauit ei matrimonium contrahere cum certa femina vnde statim mortuo dicto Roderico d vera primo testatore data incapacitate dicti filij sui propter spurietatem de necessario fuit eius institutio pro non scripta ita q statim hereditas fuit applicata aut fisco aut venientibus ab instato aut substituto. Nam non potuit esse in pendenti donec nascerentur filij dicto Roderico filio spurio dato non concesso quod si nati fuissent essent preferēdi substituto. nam actus vltimi iudicij non possunt esse in pendenti. Eleganter enim consultus inquit in.l.fina.ff.commu.pre.nec.enim sicut viuentium ita & defunctorum actus suspendi ceptum esset. & in proposito cum fuit dicto filio datus substitutus eo casu quod ipse haberet impedimentum ad non succedendum excluduntur venientes ab intestato & etiam excluditur fiscus & admittitur substitutus quod venientes ab intestato per substitutum supradictum excluduntur clarum est. qd fiscus excludatur a substituto. est casus in.l.ij.&.iij.C.de here.insti.& dicta.l.ij. secundum glo. loquitur in spurio per quam.l.dicit Bar. ibi quod quando quis vellet instituere spurium & esse certus quod non veniat ad fiscum quod sibi substituat aliquem in eam partem quam capere non potest. cum ergo in dictum substitutum. F. de vera mortuo Roderico de vera primo testatore trāslatum fuit dominium dictorum bonorum propter dictam incapacitatem & spurietatem dicti Roderici de vera.l.cum heredes.ff.de acquirenda posse. Omnis enim substitutio est institutio.l.coheredi.§.cū fi.ff.de vul.glo.in.l.gallus.in princi. etiam si postea nascerentur filij dicto filio spurio dominium iam radicatum in eius persona non potuit ei auferri per superuenientiam filiorum. inquit enim Bal. eleganter in.c.j.de eo qui pro se & here.suis in vsi. feudo. certum est esse de natura feudi quod masculus preferatur femine. dicit Bal. quod si feudum semel fecisset transitū ad feminā ab ea cui iam infixum est amoueri non debet propter superuenientem casum nascentis masculi ex sorore cum natura dominiorū est quod sint perpetua postquā semel sint acquisita.

¶ Quarto quia in proposito cessat ratio decidēdi posita in dicta.l. generaliter. ideo enim disiuncta resoluitur in coniunctam propter presumptam voluntatem defuncti que non verificatur in qualibet parte alternatiue secundū Bar. ibi melius Cinus. sed quando datur incapacitas instituti propter spurietaté cum ipso iure sit incapax filius spurius vt Bal. dicit in.l.tunc mens testantis verificatur solum in vna parte alternatiue.s.quia habet impedimentum ad non succedendū ad hoc vt vocetur substitutus alias bona applicarentur aut fisco aut venientib9 ab intestato & sic bona diuiderentur quod esset omnino contra mentem dicti testantis qui voluit admitti dictum fratrem suum & semper ad descendentem maiorem deuenire dicta bona indiuisibilia semper et inalienabilia quod videtur absq dubio procedere cum vt ante dixi antequam essent nati filij dicto spurio iam erat acquisitum dominiū aut fisco aut venientib9 ab intestato propter dictā incapacitaté quos oēs excludere voluit testator per dictum substitutum. Cum ergo ibi.s.in.l.ij.C.de heredi.insti.et in.l.se.est casus substitutio vulgaris ratione incapacitatis excludit filiū spuriū & admittit substitutū ergo & liberos spurij

ꝛ sic cessat eorum fauor per cōsequens ratio decidendi posita in dictis legibus.
¶ Quinto facit tex. singula. in. l. pater. C. de here. insti. vbi est casus quod si instituatur spurius in eo quod poterit capere ꝛ alium heredem instuat in residuo eius quod alter capere non poterat quod heres institutus habebit totum: ne testator decedat pro parte testatus pro parte intestatus ꝛ sic exemplificat eū Cinus ibi. ꝛ post eum Paulus.
¶ Sexto probatur ex eo quod Bar. dicit in. d. l. fina. ff. de his qui. vt in dig. vbi mouet questionem quis sit modus relinquendi filijs spurijs (inquit) quod non est alius clarius ꝛ licitus nisi quod filio spurio relinquat fundum pro alimentis ꝛ quod post mortem sit filiorum suorum. Ecce ergo loquendo in nepotibus iam natis ꝛ vbi non esset datus substitutus spurio in casu incapacitatis adhuc non permittitur vt posset dare seu relinquere aliquid spurio quod deueniat ad filios nisi id quod pro alimentis poterat relinquere sic in proposito. Nec hoc habet locum attento ꝙ primus testator dedit substitutum dicto filio spurio in casu incapacitatis. Item quia voluit bona esse indiuisibilia ꝛ inalienabilia sed apud substitutum ꝛ eius descendētes deuenire semper ad vnum ꝛ maiorē natu. Quotiens enim apparet testatorem voluisse vnum solum habere hereditatem sic substitutio debet limitari secundum institutionem ꝛ in hoc fundatur. §. cum ita. l. si is qui ducenta. ff. de reb. du. vt Bar. inquit in. §. item si pater. eiusdem. l. facit optime tex. in. d. l. generaliter. in princi. cum his que Docto. no. in. dicto. §. cum autem. vbi probatur quod propter presumptionem dicte legis cum acutissimi. fundauit imperator decisionem illam vt scilicet disiuncta resoluitur in coniunctam fauore liberorum ne liberi excludantur ꝛ est tex. in. d. l. si is qui. §. item si pater. ff. de re. du. ꝛ probāt multa verba posita in. d. l. generaliter. sed. l. cum acutissimi. ꝛ eius presumptio ꝛ dispositio non habet locum in filijs spurijs institutis quod est absq; dubio. Nam dicta. l. cum acutissimi. ꝛ cum auus. expresse loquuntur ꝛ disponunt in filijs legitimis ꝛ naturalibus ꝛ est casus de hoc in dicta. l. generaliter. in. §. cum autem. que venit ad extensionē dictarum legum solummodo extendit illas ad filium naturalem institutum ꝛ solūmodo in illa portione in qua est capax a iure vt constat ex littera ꝛ est indubitatum in spurijs nō habere locum dicte leges et per consequens nec dicta. l. generaliter. in principio que super earum presumptione fundata fuit.
¶ Septimo quod dicta. l. generaliter. in princi. non habeat locum data incapacitate instituti probatur euidenter ꝛ ex mente ꝛ verbis dicte. l. ꝛ ex ratione decidendi in ea posita dum dicit imperator vt incertus successionis morientis exitus videatur certo substitutionis vel restitutionis. fi. Concluditur ex eo enim ibi pluribus conditionibus heredi appositis per disiunctiuam inter quas est illa si decesserit sine liberis resoluuntur dicte conditiones in coniunctam/ne si disiunctiua proprie acciperetur cum tante essent conditiones esset dubium propter quē casum nō existentē admitteretur substitutus quod esse non debet vt. ff. qua. dies le. ce. l. huiꝰ. ꝛ sic vt nō sit incertꝰ moriētis exitꝰ sed certo ꝛ indubitato substitutionis aut restitutionis fine concludatur statuitur ibi vt disiuncta resoluatur in coniunctam ita vt substitutus admittatur ad vnum casum tantum scilicet quando nil interuenit de dictis conditionibus sed nunc ad rem si data spurietate ꝛ incapacitate dicta. l. haberet locum in nostro proposito cum dictus filius spurius fuit institutus ꝛ quando cessit dies hereditatis quod fuit a morte

testatoris vt.l.vnica.C.de cadu.tolle.non essent spurio nati filij fiscus vellet admitti ad dicta bone ex alia parte venientes ab intestato ex alia substitutus ex alia forte spurius dicens sperari debet filios suos nascituros ꝛ si essent contra mentem verba dicte.l.imo tunc valde incertus esset morientis exitus ꝛ non certo fine substitutionis concluderetur. Ut ergo cesset hoc inconueniens ꝛ talis incertitudo certo fine substitutionis concludatur que fuit intentio expressa imperatorum substitutus isto casu admittatur alijs ambagibus exclusis que verba valde sunt ponderanda.

¶ Octauo quia.d.l.generaliter.§.cum autem.que.disponit sub intelligi conditione si decesserit sine liberis non habet locum in substitutione vulgari. ista est glo.singu.in.d.l.generaliter.§.cum autem.in parte substituit que exponit per fideicommissum quam ad hoc ibi ponderat Albe.ꝛ alij moderniores.

¶ Nono facit tex.singu.in.l.ex facto.§.facto.ff.ad trebe.vbi est casus quod si testator rogauit restituere hereditatem si sine liberis decesserit quod filij nati post deportationem rogati non faciunt deficere fidei commissum quia nascuntur mutato statu heredis ꝛ post eius incapacitatem.

¶ Decimo probatur ex eisdem legibus scilicet generaliter.ꝛ lucius.que disponunt eo casu quo omnes conditiones apposite possunt simul existere. Nam alias frustra dicte leges dicunt quod omnes debent simul existere vt substitutus admittatur etiam si per disiunctiuam apponantur si simul existere non possent ꝛ sic disponerent de impossibili.igitur non habent locum vbi tales sunt conditiones que simul existere non possunt vt fuit in proposito que sunt incompassibiles ex duplici capite.

¶ Primo quia iste due conditiones scilicet si noluerit vel non potuerit respiciunt casum non adite hereditatis per voluntatem vel per impotentiam ratione incapacitatis vt in.l.iij.C.de here.insti.alia conditio si sine liberis decedat etiã si liberi censerentur vocati respicit additioné hereditatis ꝛ restitutionem ex fideicommisso ꝛ sic est impossibile adire velle ꝛ adire nolle vnde cum non potest adire quia est incapax ꝛ admittitur statim substitutus non debet spectari euentus alterius conditionis scilicet quod habeat vel non liberos cum in eius euentum ipse iam non poterat restituere admisso substituto ex eius incapacitate. Ex alio capite videntur incompassibiles.nam de iure vna pars alternatiue clare declarat alteram dubiam.l.j.ff.de re.du.ad propositum in casu nostro fuerunt apposite tres conditiones dicto filio spurio instituto scilicet si noluerit esse heres vel si non potuerit vel si decederet sine liberis imo ꝛ alia quarta scilicet si decesserit anteꝙ esset heres vnde videtur impossibile testatorem sentire omnes conditiones simul posse existere nec dictos leges hoc velle propter repugnantiam aut superfluitatem. Quomodo enim ista se compatiuntur simul non posse esse heredem ꝛ nolle esse. Frusta enim queritur voluntas ab eo qui non potest velle cum effectu. Frusta ergo spectabatur vellet esse heres qui non poterat esse heres etiam si vellet ꝛ idem de alia conditione scilicet si decederet anteꝙ esset heres qui non poterat esse Non ergo est presumendum in talibus conditionibus vbi est admixta dicta conditio incapacitatis testatorem sensisse concursum omnium.

¶ Patet ergo apertissime ad sensum non posse simul existere dictas conditiones sed habere repugnantiam ꝛ incompassibilitatem scilicet quod decederet anteꝙ esset heres ꝛ quod nollet esse heres ꝛ quod non posset heres esse ꝛ quod

decedere sine liberis debere interuenire/ ꝛ a fortiori in coniunctiua propria si cadat inter contraria seu incompassibilia resoluitur in disiunctam. Famosus tex. in. l. si titio fundus. ff. de vsu fru. le. l. fi. C. de condi. Bar. in. §. vtrum. l. si is qui ducenta. ff. de re. du. Ad hoc singularis tex. in. l. si is qui ducenta. §. item si pater. per quam probatur quod sicut ad saluandā mentem disiuncta resoluitur in coniunctā ita econtra ad saluandā mentē coniuncta resoluitur in disiunctā ꝛ per illū tertū cōsuluit Pau. de cas. consi. cxiij. incipit substitutio predicta qꝺ in substitutiōe alicui facta si decesserit in pupillari etate ꝛ sine filijs qꝺ intelligitur si decesserit in pupillari etate vel postea sine filijs ne alias illa verba essent superflua si copulatiue intelligerentur cū in pupillari etate secundū cursum nature non possent cū filijs decedere/ inde est qꝺ eleganter ꝛ satis ad propositū inquit Bar. in. d. l. si titio. fundus. quod si testator dixisset substitutio vulgariter ꝛ pupillariter ꝛ per fidei. ꝛ sic per copulatiuā cum non posset esse simul ꝛ semel directa fideicommissaria quod erit electio substituti quam velit eligere scilicet directā vel fideicommissariam ꝛ sic copulatiua resoluitur in disiunctiuam quod est notandum ad propositum vbi eodem modo fuit substitutio directa ꝛ fideicommissaria scilicet directa si noluerit fideicommissaria si sine liberis. ꝛc. Optimus tex. ꝛ ibi Bar. in. l. recusare. §. titius. ff. ad trebe.

¶ Constat ergo cum dicte conditiones de quibus in proposito non possunt simul existere quod non habet locum. d. l. lucius. imo a contrario sensu facit in nostrū fauorem. Nam ibi est casus quod si in qualibet parte alternatiue mens testatoris non verificatur disiuncta accipitur pro coniuncta. ergo si verificatur secus sed qꝺ in proposito verificetur patet ex ante dictis cum esset repugnantia ꝛ incompassibilitas omnes simul concurrere.

¶ Preterea imo non solum pro se filius spurius est incapax vt iura dicunt sed etiā est incapax substitutionis fideicōmissarie scilicet vt capiat ad hoc vt statim restituat alteri glo. est in. l. eam quam. C. de fideicommi. que affirmat quod filiꝰ spurius non potest institui vt grauetur per fideicommissum restituere alteri. idē tenet glo. in. l. cogi. §. hi qui solidum. ff. ad trebe. et sic nec tenet institutio nec fideicommissum ꝛ hanc questionem tenent communiter omnes in. d. l. eam quam ꝛ Bal. ibi loquitur expresse in spurio. iiij. colu. ad fi. dicens quod spurius necest capax tituli nec emolumenti ꝛ sic incapax quo ad se ꝛ quo ad alium ꝛ exemplificat etiam in damnato in metallum in fratre minore dicens quod isti nec habent nomen heredis nec aliquod principium essendi habentur ac si esset institutus homo mortuus vnde institutio est pro non scripta. ff. de iure. codi. l. quidam referunt. idem ipse Bal. in. l. si quis solidum. ff. de heredi. insti. ꝛ ideo Joan. de imo. in. d. l. si quis solidū. refert qꝺ in. l. in tēpuꝰ illo titulo fecit additionē cōtra Angelum eum reprehendendo qui tenuit quod spurius posset institui si grauatus esset de restituendo alij. Nam non est verum per antedicta secundū cū. ꝛ hec communis opinio. nā ex quo a principio relictū spurio fuit nullū in consequentiam fideicōmissum ab eo relictum est nullius momenti vt dicit glo. ordinaria communiter approbata in. l. codicillis. versi. petere posse. versi. aut solum. ff. de le. ij. Cū ergo hec substitutio si sine liberis decesserit sit fideicōmissaria imo etiā si instituo titiū heredē ꝛ post mortē eiꝰ instituo seyum. ista secūda institutio nō valet iure directo sed iure fideicōmissi. secūdū Bal. in. l. extraneū. C. de here. insti igit. ꝛc. Sed etiā si teneremꝰ opinionē cōtrariā. s. qꝺ spurio posset institui ꝑ fideicōmiss.

propter aliquos qui dicunt qd de iure canonico cum spurius sit capax vsqz ad alimenta vt in.c. cum haberet.in eo haberet locu.l. cogi.§. hi qui solidu.ff. ad trebe.nihil tamen facit ad propositum quia in casu nostro nec etiam in proprietate fuit capax vsqz ad quantitatem alimentorum cu voluntas expressa dicti testatoris fuit quod dicta bona non diuiderentur sed in solidu possiderentur vinculo maiorie & sic non potest habere locu dictus.§.hi qui solidu. Ité quia in proposito ipse spurius fuit directe institutus & ad sui commodum & non rogatus expresse vt alteri restitueret & sic cum sua institutio fuit nulla ergo.&c.

¶ Secúdo quia fuit expresse prouisum a testatore in casu sue incapacitatis quo casu fuit sibi datus substitutus & prouisum per testatorem ad quem deberent deuenire bona.

¶ Tertio quia non fuit rogatus restituere alicui qui esset in rerum natura cu tempore quo cessit dies hereditatis aut fideicommissi dictus spurius non habebat filios & sic erat impossibile habere locu fideicómissum.l.j.§.j.C. de cadu. tollé.& sic admissus fuit substitutus cum hereditas nó poterat esse in pendenti in euentum filioru vt in.d.l.fi.& spurius erat incapax ad tenendum.

¶ Preterea arguitur inconuincibiliter voluntas testantis in vltimis voluntatibus regulat conditiones.l.in conditio.ff.de condi.& demo.sed voluntas dicti Roderici primi testantis fuit quod bona sua deuenirent ad dictum filium suu aut ad eius liberos si haberet aut ad substitutos hoc clare constat. Ná ad alios venientes ab intestato aut ad fiscum certum est quod noluit venire cum per substitutum excludantur vt.l.pater.& l.cum proponas C.de heredi.insti. sed quod peruenirent ad eius filium hoc non potuit esse ratione sue incapacitatis quia spurius/nec voluit cum ei dedit substitutum cum esset incapax / nec etiá eius filijs potuit nec voluit cum tempore testamenti & mortis testatoris & tempore a dicte hereditatis dictus spurius nó habuit filios. Rediculum est ergo dicere aut sentire quod debeat spectari euentus liberorum cum hereditas nó posset esse apud spurium pro se/nec pro restituendo alteri qui non erat in rerum natura tempore mortis defuncti & sic non debebat esse in pendenti cum datus erat substitutus dicto filio spurio qui potuit dari & habuit efficatiam data incapacitate vt in.d.l. pater.et.l.cum propo.alias sequeretur quod testator pro parte temporis esset testatus pro patre intestatus quod est contra ius.l.miles ita.ff.de testa.mi.l.hereditas ex die.ff.de here.insti. Item quia cum a principio institutio spurij fuit nulla non potest postea conualescere. Nam institutio ratione forme inutilis a principio ex post facto non conualescit.l.si alienum seruum.ff.de heredi. institu. & idé vbi institutio esset nulla ratione incapacitatis instituti / quia non confirmatur postea etiá impediméto cessante casus famosus in.l.his verbis.§.interdu. ff. de here.insti.sic sumatus ibi per Aug.ex quo Bal.in.d.l.si alienum.in.§.extraneis infert ad aliquas qstióes. Facit.l.j.ff.de regu.catoni.ibi catoniana regula habet quod attenditur principium & qd tunc valere nó potest postea non conualescit. Ité qz tépore mortis defuncti quo debet adiri hereditas requiritur capacitas in herede secúdu regulá.l.si alienu.§.in extraneis.ff.de he.insti.& in.§.in extraneis de here.qua. & di. Cum ergo institutio spurij fuit nulla & pro se ipse non fuit capax filios autem tum temporis non habebat cui potest esse dubium nisi qz statim fuit admissus substitutus per dictá.l.ij.C.de here.insti.si post eum admissum nati sunt liberi dicto spurio quod non est bene probatum nil ad casum

quia non potuit conualescere dicta institutio vt dictum est.

¶ Preterea si dicte leges generaliter ⁊ lucius. attendantur loquuntur quãdo institutus erat capax ⁊ sic non excludebatur a lege sed a testatore in casu illarũ conditionum. in proposito excludebatur a lege propter sui incapacitaté. Cum ergo vbi spurius qui est funditus incapax instituitur institutio heredis habetur pro non scripta vt glo. dicit in. l. eam. quam in glo. magna super parte cogantur l. j. de here. insti. C. ibi hereditas. in ea causa est in qua essent si scripti nõ fuissent heredes. l. si in metallum. ff. de his qui pro nõ scriptis. Si ergo habetur pro nõ scripto quid est opus querere de conditionibus. voluntas ergo testantis fuit vocare ad dicta bona filium suum si esset capax ⁊ post eius mortem filios suos ordine primogeniture ⁊ si filius non esset capax admittere seu vocare substitutos eodem ordine non autem debere spectari euentum filiorum / imo solum eos vocasse data filij capacitate quod patet ex verbis dicti testamenti dum dixit quod succederent eius filij. subdit. En la forma y manera suso dicha. scilicet si nõ esset contra patrem impedimentum ad succedendũ quia dato impedimento iam dederat ei substitutos. nec obstat. l. in tempus. ff. de here. insti. nam ibi est casus in totum oppositum ad casum nostrum. ibi enim dato quod haberet locum in spurio testator voluit instituere incapacé in tempus quod esset capax in proposito totũ contra quia noluit instituere filiũ in casu quo esset incapax / imo illo casu dedit ei substitutũ / imo nec ei⁹ filios voluit vocare nisi in casu quo cõtra patré non esset impedimentũ ad succedendũ qđ patet ex multis locis vbi vocabat dictos filios semper dixit. En la forma suso dicha. ex quibus vidétur cessare argumenta.

¶ Ad vltimum vt vocibus causedicorum satisfaciamus ponamus casum quod per dictas. ll. lucius. ⁊ generaliter. sit verum quod ad exclusionem substituti sufficiat quamlibet conditionũ existere ⁊ sic existétia filiorum ⁊ quod ad eius inclusionem requirãtur oẽs cõditiones existere ac si essent apposite per cõiunctam. dico hoc esse verũ ad hoc vt excludatur dictus substitutus vigore substitutionis sed ⁊ si hoc fateamur tamen non erit exclusus tanq̃ consanguineus proximior ipsi testatori quia erat eius frater seu sobrinus. Nam certũ est qđ dicta bona nõ deuenerũt nec potuerunt deuenire ad filiũ suum spuriũ nec ad filios suos qui tunc temporis non erant in rerũ natura nec ad fiscũ quia per substitutũ fuit exclusus a testatore ⁊ dato quod non fuisset admittendus substitutus. Applicantur venientib⁹ ab intestato excluso fisco vt tenét omnes in. l. hereditas. C. de his qui. vt indig. ⁊ in. l. fina. ff. de his qui. vt indig. est casus in. l. fina. C. de na. fi. sic inter venientes ab intestato dict⁹. F. de vera prefertur ex volũtate testantis q̃ voluit bona sua nõ diuidi / sed semper esse integra iure primogeniture ⁊ venire ad proximioré suũ maioré natu q̃ erat. d. F. de vera ⁊ eũ expresse nominauit ⁊ sic licet nõ admitteretur vt substitut⁹ admitteretur vt ꝓximior ipsi testatori vt maior cũ bona nõ deberét diuidi nec deuenire ad oẽs veniẽtes ab intestato ex volũtate testantis expressa / nec hoc negant dicte leges: nec ad hũc casum se extendũt. s. ad casum in quo licet esset exclusus vigore substitutionis deberet admitti ⁊ esset vocatus ad bona vt consanguineus testantis ab intestato. ⁊ si dicatur tũc deberent bona deuenire non solũ ad eũ / sed ad alios ei equales in gradu. Nam hoc repugnaret volũtati testãtis qui voluit bona nõ diuidi ⁊ venire ad dictũ. F. de vera ⁊ ista sunt efficacissima. Preterea valde cõsiderandũ est q̄ isti q̃ possidét bona sunt extranei nec descendétes testãtis per legitimũ nec spuriũ in quibus nec

conseruatur voluntas testantis nec iuris dispositio nec aduocatorū oppositio.

Rodericus Suares.

Allegatio vigesima octaua.

Uerat mihi iam hec deliberata sentē tia residuum breuissimi temporis quod superest in alios transferre mores nisi quia plerumqꝫ assidue pulsantibus respondere compellor. Et fessa manus tremens ⁊ timens (vt ita dixerim) accipit calamum maxime in re huiuscemodi in qua tanqꝫ in alienam messem falcem mittenti mihi non iniuste culpa adijci posset cum in iure cesareo ab incunte iam etate exercitatus sim. Paucis equidem ⁊ fere nullis data sunt omnia. Unicuiqꝫ enim datur manifestatio spiritus ad vtilitatem: alijs quidem datur sermo sapientie/ alijs scientie/ et hec omnia operatur vnus ⁊ idem spiritus diuidens singulis prout vult. prima Corin. xij. sed quia causa tua agitur Deus iniustum reputans labori parcere. Hec breuiter que sequuntur reponere institui ne vt seruus ille inutilis in terra talentum abscondens possem ⁊ iuste calumniari.

¶ Ex duobus enim videtur constare regiam concessionem ⁊ dotationem factā Episcopo ⁊ Capitulo de medietate decimarū locorū acquisitorū a Saracenis debere referri ad decimas ecclesie debitas ⁊ per consequens extendi ad decimas ab eis nunc ecclesie debitas postqꝫ ad fidem catholicam conuersi fuerunt.

¶ Primo hoc colligitur ex prima concessione facta per Innocētium per quā cōmisit Archiepiscopo Tholetano vt dotaret ecclesias ⁊ dignitates illas quas erigeret in locis acquisitis ⁊ acquirendis a Saracenis de decimis illorū prout ab excelsis Regibus Ferdinando ⁊ ysabella immortalis memorie fuisset concessum. Itaqꝫ principalis concessio decimarum fuit papalis et sic de necessitate debet intelligi de ecclesie debitis quarum concessio pertinebat ad Papam ⁊ ex concessione ⁊ donatione regali manifeste hoc euidēter ostenditur scilicet quod de illis decimis sic a Papa concessis fecerunt donationem et dotationem vt ex pluribus verbis constat que apposita fuerunt in dicta regia donatione/ dada en Murcia. xxxj. de Mayo de. lxxxviij. vbi littera. Su sanctidad nos hizo gracia de todos los diezmos que los Moros que viuen y moraren ⁊c. ouieren de dar para que sea nuestro y de quien nos quisieremos ⁊c. y por la presente donamos al Obispo y Cabildo ⁊c. la meytad de todos los dichos diezmos que los Moros ⁊c. Ponderanda ergo sunt verba illa. Nos hizo gracia de los diezmos para que fuessen nuestros. Que verba nullo modo adaptari nec referri possunt patrimoniali ⁊ regali decime cum de illis non potuit dicere. que el Papa nos hizo gracia. Nemini enim fit gratia nec donatio de eo quod suum est. vt consulti dicunt ⁊ patet ad sensum maxime cum dicatur. Para que fuesse nuestro. quod est impossibile intelligi de regalibus que iam erant sue. id enim quod nostrum est non potest nostrum amplius esse. et quod ex his a Papa concessis ipsi Reges donationes fecerunt constat ex verbis statim subsecutis dum dicitur. Hazemos donacion de la meytad de todos los dichos diezmos. ⁊ vltra hoc apertius declaratur ibi. y que la otra meytad de los dichos diezmos queden para nos

con los otros pechos y derechos que los dichos Moros nos ouieren de dar y con el alcauala si la ouiere.

¶ Si ergo reseruata fuerunt regie corone omnia alia iura τ tributa regalia ab Agarenis soluenda non potest dici quod dicta decimarum concessio facta episcopo fuit de patrimonialibus.

¶ Ex his ergo τ alijs pluribus eiusdem donationis verbis cõstat decimas spirituales ecclesie debitas a Papa concessas esse et a Regibus donatas ecclesie. Hoc idem τ adhuc apertius declaratur ab ipsis regibus in alia prouisione super hoc concessa. En hebrero año de .lxxxviij. vbi littera. Nos tenemos hecha merced al Obispo y cabildo de la mitad de los diezmos de los Moros que nos deuen y han de dar y pagar y nos pertenescen por bulla de nuestro muy sancto padre. Sed quomodo est possible quod de decimis illis regalibus prout est ius regale morisco posset dici quod Regibus pertinerent vigore bulle summi pontificis cum sint iura regalia eisdem pertinentia absq papali cõcessione τ sic necesse referuntur ad decimas spirituales ecclesie debitas quarum concessio pertinet ad Papam. Idem declaratur in alia dada en hebrero año de .xcj. vbi littera Salud y gracia. Bien sabedes que huuimos hecho merced al Obispo y Cabildo de la mitad de los diezmos que a nos pertenescen por bulla de nuestro muy sancto padre. Idem ad litteram in alia prouisione cuius data est en henero de .xcij. τ in alia q̃ fuit data super villã de villa Luenga contra ducem de Calix. Si ergo Reges expresse τ specifice dicunt totiens et affirmant quod concesserunt Episcopo τ Capitulo medietatem dictarum illarum decimarum que a summo Pontifice sibi concesse fuerunt: non est opus vltra insistere aut in dubium reuocare de quibus decimis fuit facta donatio τ dotatio scilicet patrimonialibus regis aut spiritualibus ecclesie debitis cum hoc ipsi aperta voce declarent.

¶ Sed in dotatione a dicto Archiepiscopo Tholetano don Pedro de Mendoça facta auctoritate et concessione seu donatione regia idem apertissime declaratur in quantum veniens ad dotationem ex decimis faciendam postquam generaliter dixit et disposuit quod Episcopus haberet perpetuo quartam partem decimarum omnium tam predialium quã personalium: tam ecclesie cathedralis quã omnium aliarum predicte ciuitatis et diocesis τ alia quarta diuideretur inter clericos modo de quo ibi. veniens vltra in specie ad decimas Agarenorum inquit hec. Ceterumq Innocentius τc. concessit eisdem magestatibus τ successoribus suis decimas Agarenorum regni Granate in locis acquisitis et acquirendis et prefacti Rex et Regina volentes dictam ecclesiam magnifice dotare donarunt in perpetuum Episcopo quartam partem decimarum dictarum τ Capitulo aliam quartam partem. Et nos dicta auctoritate de consensu et donatione ac petitione dictarum magestatum dictas duas quartas partes dicto Episcopo et Capitulo applicamus τc.

¶ Duo igitur declarat euidentissime Archiepiscop⁹ predictus dotãs. Primũ q vltra generalẽ concessionẽ Papa cõcessit regibus decimas Agarenorũ regni Granate in locis acq̃sitis τ acquirẽdis. Secũdũ q dictas duas quartas dictarũ decimarũ Agarenorũ ipsi reges donarũt in dotẽ τ ipse ex sua cõcessione τ auctoritate τ petitione easdẽ applicat τ assignat in dotẽ dicto Episcopo τ capitulo vt supra. Ecce ergo manifestissimũ q illa donatio fuit de decimis Agarenorũ ecclesie debitis cõcessis Regibus a summo Põtifice quas decimas ex tũc integre sol

uissent ipsi Saraceni prout ecclesie debetur nec se dederūt Regib⁹ sub hoc pacto ꝙ non soluerent nisi vnam decimam quam regi Granate soluere consueuerant vt idem Archiepiscopus narrat in dicta dotatione et propter hoc cum tempore quo ipsi manebant in infidelitate sua hec decima erat mixta cum alijs iuribus regalibus ex dicto pacto et fiebat equiualentia Episcopo et capitulo dum erant Saraceni ꝙ iam nunc cessat eisdem ad fidem conuersis quia decimas integras soluunt ⁊ soluere debent dicto Episcopo ⁊ Capitulo vt in dotatione cōtinetur. ⁊ hoc de primo prout ex facto constat.

¶ Secundo quod si hec donationis ⁊ dotationis verba dubia essent sic a iure interpretanda sunt vt de decimis Agarenorum ecclesie debitis videatur facta hec dotatio. Quid enim operaretur dicta Innocentij concessio Regibus facta ad sui supplicationem vt ipsi fatentur de decimis Agarenorum si concessio illa referri deberet ad decimas prout erat ius regale morisco ⁊ sic proprium regale patrimonium quarum ad Papam non expectabat concessio vt de nihilo certe tale priuilegium deseruiret et sic necesse referenda est concessio illa Innocentij ad decimas ecclesie debitas vt priuilegium aliquid operetur. Nam et vbi verba priuilegij fuissent dubia sic interpretanda sunt vt aliquid de nouo conferant vltra id quod iure proprio competit ei cui conceditur. Hoc est quod determinat Papa in capitulo in his. de priuile. ibi cum autem eis nihil conferret memorata indulgentia sine qua id liceret eisdem mandamus quatenus interpretatione huiusmodi reprobata ita quod dicti fratres ex indulgentia nostra videantur in hoc gratiam consecuti. c. si Papa. de priuile. in. vj. ibi vt priuilegium nihil alias allatura concessio. ff. de lega. primo. l. si quando. vbi consultus elegāter loquitur ibi/non de alijs donationibus eum videri sensisse quā de his que de iure valitu re non sunt. ff. ad municipi. l. prima in fine. imo vbi dispositio esset inutilis intelligendo verba vt iacent debent illius verba impropriari vt dispositio teneat etiam si esset odiosa ⁊ penalis. Hic est casus singularis in capitulo si sententia. in fine. de senten. excommunica. in. vj. quem ad hoc vt solennem extollit Abb. in capitu. pastoralis. in principio de appella. Optimus textus in dicto capitulo pastoralis. quem ad hoc notant scribentes quod clausula etiam odiosa apposita in rescripto si generaliter intelligeretur reduceretur ad terminos iuris communis non debet sic late intelligi/sed sic interpretari vt aliquid operetur vltra ius cōmune. singularis textus in. l. si stipulatus fuero pro te. ⁊ in. l. stipulatio ista. §. sed si seruus. ff. de verborum obligatio. Et ne dum ex dicta Innocentiana concessione hoc interpretandum est sed etiam ex supplicatione Regia de qua in bulla Innocentij in qua asseritur quod ad regiam supplicationem Papa eisdem concessit dictas decimas. Sed certe si ipsi reges intellexissent de decimis prout erāt iura regalia frustra ⁊ superfluum esset a Papa impetrare id quod iure suo proprio ad eos pertinebat. Nec est presumendum illas impetrasse sed illas ecclesie debitas quarū concessio expectabat ad summū Pontificē. Hic est casus nota. in. l. j. C. de thesau. lib. x. vbi Imperator ipse dicit Cum superfluum sit hoc precibus postulare qđ iam lege permissum est: ⁊ imperatorie magnanimitatis videatur preuenire liberalitas postulanda. ff. ad munici. l. j. in fi. cū cōcor. Cū ergo dicta Inno. cōcessio debeat necesse intelligi ad decimas ecclesie debitas ⁊ expresse ⁊ specifice Reges dicūt se donare ⁊ dotare đ dictis decimis ab Innocētio cōcessis non video qua causa aut ratione posset in dubium reuocari de quibus decimis

videatur facta donatio et dotatio cum hoc idem declarauerit etiam dictus Archiepiscopus dotans.

¶ Et vltra predicta valde ad propositum consuluit in simi. Pet. de Ancha. in consi. clxxxvj. secundum numerum meum incipit pro parte ecclesie cathedralis Ariminensis. vbi consuluit quod episcopo fuit simpliciter concessum priuilegium ad testandum et ipse ex dicto priuilegio apostolico fecit testamentum quod intelligendum est quod disposuit ⁊ testatus fuit de bonis ecclesie non de bonis suis patrimonialibus cum in istis superfluum fuisset priuilegium impetrare cũ potuisset de illis iure suo proprio disponere absq; apostolico priuilegio. Allegat dictam. l. j. C. de thesau. sic videtur dicendum in proposito quod cum Reges vigore dicti priuilegij Apostolici dixerunt expresse se concedere dictas decimas intelligendum est de debitis ecclesie sibi concessis a summo Pontifice non de patrimonialibus prout erat quid regale cum illas iure suo proprio concedere potuisset maxime cum hoc expresse ⁊ specifice declaratum fuit ab eis in donatione quam fecerunt ⁊ in dotatione a dicto Archiepiscopo facta vigore dicte donationis regalis ⁊ concessionis papalis.

¶ Corroborãtur ista vltra antedicta. Nam de iure Saraceni obligati sunt ad decimas ecclesie soluendas licet de facto non soluerunt. c. de terris. de decimis. c. quanto. de vsu. cum in signum vniuersalis dominij quasi quodã titulo speciali dominus decimas sibi reseruauit vt Papa inquit in capitulo cum non sit. de decimis. et licet dicta iura loquantur in iudeis. Oldradus consilio. xcj. secundum numerum meum incipit venit in dubium. firmat per dicta iura quod Saraceni tenentur ad solutionem decimarum etiam habitantes in terra que semper fuit Saracenorum non obstante quod Regi soluant. Nam cum decime sit tributum xvj. questione prima. c. decime. a quolibet possessore sunt soluende. capitulo pastoralis. de decimis. Item cum vniuersorum Deus sit dominus secũdũ Psalmum. Domini est terra. et cetera. transitiue in capitulo tua nobis. de decimis. a quocunq; terra excolatur decima est soluenda nec consuetudo non soluendi eos excusat cum in predialibus saltim non valet. capit. in aliquibus. de decimis. maxime quia violenta. nec secundum eum eos excusat quia soluunt regi. Nam si quod vni debetur alteri soluatur non cõtingit liberatio. C. de solu. inuito. de iureiuran. eam te. et decime in laycum cadere non possunt. ad hec. de decimis. ⁊ sic residet. Hanc sententiam firmat Abb. in dicto capitulo de terris. in questione que secundum eum fuit olim de facto cum prouincia Anglie fuisset tota Saracenorum demum conquesta a Christianis remanserunt in quibusdam locis aliqui Saraceni subiecti tamen Christianis possidentes quedam predia / de quibus non est memoria quod decime fuissent solute ecclesie. Concludit quod tales Saraceni possunt compelli ad solutionem decimarum ex huiusmodi predijs affirmans intrepide quod omnes infideles si de facto possunt compelli debent vrgeri ad solutionem decimarum cum vnum ouile et vnum pastorem Christus constituerit vt in Euangelio dicitur. Itaq; ob hoc ouile quod est vniuersalis ecclesia nemo separari potest / et quia cum Deus reseruauit sibi decimas totius orbis quas precepit dare leuitis tamen ex quo hodie sacerdotium translatum est in Christianis oportet etiam vt legis fiat translatio. c. translato. de consti. imo plus firmat qḋ si hodie locus infidelium rediret ad fidẽ quod ipsi infideles possent cõpelli de iure ad solutionem decimarum preteritarum. ar. l. impe/

ratores .ff. de publi. quãuis ecclesia deberet cum eis misericorditer agere iuxta id quod in simili dixit glo. notabilis in.c. quicunq3.xvj. questione.vij. idẽ Abb. post antiquos in dicto.c. quanto. de vsu ⁊ adhuc in decimis personalibus tenentur ad interesse vt Hostien. ⁊ alij dicunt in dicto.c. quanto. ⁊ expresse loquendo in Saracenis. determinatur idem in legibus partitarum.j. partita. titu. xx.l.vij. incipit preuilegiados son. Si ergo saraceni obligati erãt ad decimas ⁊ Papa concessit regibus decimas eorum in locis acquisitis ⁊ acquirendis satis cõstat quod in dicta concessione veniunt decime prout est ius spirituale ecclesie debitũ ad quas soluendas de iure dicti Saraceni erant obligati.

¶ Preterea ⁊ si omnia antedicta cessassent ⁊ simpliciter et indistincte decime illorum locorum fuissent concesse dicto Episcopo ⁊ ecclesie sue nulla facta mentione Saracenorum ⁊ de illorum decimis iudicandum esset tanq̃ de noualibus posito quod diceretur quod dum erant in infidelitate non erant obligati ad soluendas decimas spirituales. Attamen cum nouiter ad fidem conuersi sunt tanquam decime ⁊ reditus superuenientes deberent eidem pertinere cui ⁊ alie decime dictorum locorum pertinẽt siue de iure communi siue ex priuilegio. Nam de iure communi decime noualium pertinẽt ecclesie in cuius parrochia surgũt retenta quarta illarum episcopo: si non sunt in certa parrochia debentur diocesano tex. in.c. quoniam. de decimis. ⁊ sic est ibi casus notabilis secundum Abb. quod reditus spirituales nouiter superuenientes intra diocesim episcopi expectant ad ecclesiam parrochialem intra quam oriuntur: retenta quarta episcopo ⁊ si non oriantur intra certam parrochiam expectant ad episcopum et sic decime nouiter superuenientes ad eum pertinent ad quem de iure communi debẽtur decime.

¶ Idem est si alicui persone ecclesiastice decime debentur ex priuilegio. Nam etiam eidem debentur decime noualium superuenientes nota. tex. in.c. ex parte. el.ij. de decimis. vbi est casus quod si per Papam alicui persone ecclesiastice sit concessum priuilegium vt decimas parrochiarum percipiat videtur eidem concessum vt de noualibus decimas percipiat et illud secundum Doctores non est ex vi extensionis sed ex proprio significato verborum. Nam concedendo decimas alicuius ville ita illa verba important decimas noualium sicut presentes. Idem tex. in.c. cum contingat. de decimis. vbi Papa disponit quod ad eum pertinent decime noualium ad quem decime pertinent. facit.c. pastoralis. de his q̃ fiunt a prela. sine consen. capi.

¶ Ex quibus videtur quod cum dicte decime fuerunt concesse et applicate dicto Episcopo et Capitulo ⁊ eis debentur tam de iure communi quam ex dicto priuilegio Innocentij etiam si decime dictorum locorum simpliciter eisdem concesse fuissent nulla mentione Saracenorum facta: cum dicti Saraceni conuersi ad fidem noui homines quodammodo censeantur sub dicta concessione etiam generali videatur comprehensum vt tanquam noualia et decime seu reditus nouiter superuenientes eisdem vigore dicti priuilegij et iuris communis pertinere debeant quanto magis quod ipsi etiam in infidelitate existentes ad dictas decimas erant obligati et specifice ille fuerunt applicate et de eis facta dotatio vt ante dictum est.

¶ Hoc igitur presupposito ⁊ cõcesso q̄ ex dicta bulla Innocẽtij et regia concessione ⁊ dotatione dicto Episcopo ⁊ ecclesie sue essent concesse dicte decime Sa-

racenorum debite ecclesie non oporteret multum insistere si bula Alexãdri esset surreptitia que tendit ad reuocationem aut diminutionem alterius bulle ⁊ concessionis ⁊ dotationis regie eius vigore facte nulla de his habita mentione. Jura enim sunt notissima que in genere ⁊ in specie hoc determinant scilicet tex. in. c. ij. incipit statuto perpetuo. de deci. libro. vj. vbi Alexan. quartus determinat quod indultum quodam factum cuidam imperatori super decimis noualium non extendatur ad decimas quas tempore dicti indulti alius possidebat cum de ipso mentionem non fecerit. Alius simi. in. c. dudum de priui. ibi super decimis noualium in quarum erant possessione tempore illo quo indulgentie apostolice impetrate fuerũt. Est verum quod in dicto. c. dudum non transierunt sine discordia Innocen. ibi qui tenuit illa duo capitula scilicet. dudum. et statuto. habere locum simpliciter in omnibus decimis. ⁊ Abb. ibi post Boati. qui tenuit solummodo obtinere in decimis noualium prout loquuntur. Sed in proposito ille decime infidelium qui nouiter ad fidem fuerunt conuersi impetrate ab Alexandro non multum distant a noualibus tempore concessionis saltim in effectu vt ante dictum est. Et sic videtur in eis militare ratio que in noualibus. Facit etiam ad predicta tex. in. c. cum nostris de concessio. preben. in quantum ibi disponitur quod non valent littere ad beneficium impetrate que de alterius colorata facti possessione mentionem non faciunt. Sed vltra possessionem Episcopus et Ecclesia habebant priuilegium illud Innocentij / regalem donationem et dotationem dictarum decimarum quas Alexander cõcessit nulla de his facta mentione per quod videtur tanq̃ surrepticia non obtinere vires nec dicto Episco ⁊ Ecclesie parare preiudicium. Nam vbicunq̃ secundum priuilegiũ non faciat mentionem de primo priuilegio alteri concesso per tale secundum non videtur primum reuocatũ ex defectu voluntatis presumpte inducte ex surreptione. Casus est in. c. veniens de prescrip. ibi quod priuilegium suorũ predecessorum non extitit derogatum cum de ipsius nullam fecerit mentionem ⁊ glo. ibi in parte nullam. vtitur ex illo tex. hac regula ꝙ secundum priuilegium debet facere mentionem de primo ad hoc vt illud derogare videatur. Optimus tex. in. l. de curionibus. C. de silentiarijs lib. xij. et ad hoc tex. ⁊ glo. in. c. j. ⁊. ij. ⁊ ceterũ de rescrip. ⁊ in. c. cum ordinem. eo. titulo. vbi loquitur in priuilegio decimarum concesso Cisterciensibus. est etiam casus et ibi Bar. in. l. predia. C. de loca. predi. ciui. lib. xij. quẽ ad hoc põderat etiã Ange. ꝙ si priceps aliquid vni cõcessisset cõcessio alteri facta nõ valeret etiam motu proprio cum nõ est presumẽdum velle eum derogare prime concessioni de qua mentionem non fecit. et per predicta dicebat Abb. in dicto. c. veniens. de prescrip. iij. colun. ad propositum / quod si priuilegium esset tale quod esset acquisitum ius in re in omnibus speciebus contentis sub genere in dubio priuilegium speciale non derogat generali cum iam sit sortitum effectum et acquisitum ius parti in qualibet specie. Unde infert ꝙ si per sedem apostolicam concessum fuit alicui priuilegium percipiendi decimas in tota parrochia deinde concessum fuit alteri priuilegium percipiendi decimas ex certis predijs illius parrochie non facta mentione de alio priuilegio quod non preiudicatur primo priuilegio quia si sola possessio hoc operatur in dicto. c. statuto. ⁊. c. dudum. fortius possessio cum priuilegio. Accedit tex. singula. in. c. cum olim. de re iudi. ibi sicut credimus circumuentus. vbi esset casus secundum omnes quod si Papa in secundo priuilegio non facit mentionem de

primo a se aut antecessoribus concesso presumitur circumuentus et per conse-quens videtur in eo cessare voluntas illud reuocādi.l.ij.§.merito.et.§.si quis a principe.ff.ne quid in loco publi. et quod surreptio viciet in priuilegijs Pape aut Principis.est casus in capitulo primo de filijs presbyte.in.vj.ex multiplici. de deci.et in capitulo quod super his.versicu.vnde si tales de fide instru.l.prima ff.de nata.resti.l.et si non cognitio.C.si contra ius vel vtilitatem publicā.Abb. in.c.j.de rescrip.firmat hanc regulam pro notabili.Et in tantum requiritur de terminata voluntas Pape quod sit certificatus de priuilegio primo vt concedē do secundum videatur primum derogare quod etiam si in secūdo priuilegio di ceret non obstantibus priuilegijs quibuscunque etiam si essent talia de quibus esset fienda mentio de verbo ad verbum tamen si expresse et specifice de illis non fiat mentio in secundo priuilegio non sufficit dicta generalis derogatio . nec per eā prima priuilegia derogata intelliguntur.vt Cinus eleganter firmat.in.l.j.C.quā do impe.inter.pu.et vi.quem ibi sequuntur alij.et idem firmat Francisc.in cle-men.j.iij.oppositio.de sepultu.Abb.in.c.cum instantia.ij.colu.de censi.

¶ Preterea vbicunque a Papa conceditur aliquod priuilegium super decimis nunquam per tale priuilegium videtur Papa reuocasse compositionem super eis factam nisi de ea expressam faceret mentionem.casus est in.c.ex multiplici.de de ci.Cum ergo ex dicta compositione et dotatione et regia concessione tantum ius ad decimas Episcopo et Capitulo fuisset acquisitum non potest recte dici aut sentiri quod Alexander illa omnia derogasset nullam de eis mentionē faciēdo.

¶ Preterea aduertendum ad hoc satis ad propositum quod non solum priuilegiū secundum debet facere mentionem de priuilegio alteri prius cōcesso. Sed etiā de priuilegio sibi ipsi concesso si hoc secundum priuilegium sibi concessum ten-dat in aliquod preiudicium tertij pretendētis aliquod ius seu interesse ex dicto primo priuilegio. Iste est casus proprius et sing.in.d.c.veniens.de prescrip.sic in proposito cum dictum primum priuilegium Innocentij fuit Regibus conces sum de dictis decimis ad dotandum ecclesias etiam si secundum priuilegium Alexandri fuit eisdem concessum super dictis decimis non valuit non facta men tione de primo cum ex eo tantum preiuditium inferebatur dicto Episcopo et Ec-clesie et eis diminuebatur dotatio et ius ex priuilegio acquisitum.et per illū tex. infert Innocen.quem sequitur Abb.iiij.colu.quod si Papa concessisset alicui decimarum partem ex priuilegio et partem reliquam iure communi si postea illam partem iure communi relictam eidem vel alteri concessisset quod non va-leret concessio nisi de priore concessione fuisset facta mentio per illum tex.et per. c.ij.de filijs presby.in.vj.

¶ Et vltra predicta dicta bulla Innocentij non extitit solummodo in puris finibus priuilegij seu indulti sed vltra transiuit in contractum vltro citroque quia eius vigore Reges donarunt dicto Episcopo et Ecclesie medietatem di-ctarum decimarum et eis dotarunt ecclesiam et vigore dicte bulle facta et consti-tuta fuit dotatio a dicto Archiepiscopo Tholetano et onus impositum dicto Episcopo et Ecclesie ad certa diuina officia celebranda certis temporibus pro animabus Regum dotantium.sed etiam si dictum priuilegium Innocentij esset de sui natura reuocabile tamen cum eius vigore vltra processum est ad donatio nem et dotationem ab ipsis Regibus factam et sic dicta bulla habuit effectum. Dictus eius effectus non potuit iam ab ipsis Regibus reuocari et donare de-

cimas alteri iam Episcopo & Ecclesie acquisitas. Nam princeps obligatur sta re donationi a se facte nec eidem contrauenire potest cum naturaliter sit obligatus stare contractui a se celebrato vt dicit tex. nota. in. c. j. de proba. & in. l. penul. C. de dona. inter vi. & vxo. maxime quia in proposito Reges fecerunt dictã donationem & dotationem ecclesie & sic non subdito. Sed vbi priuilegiũ conceditur non subdito est irreuocabile vt in specie firmat Inno. in. c. nouit. de iudi. dicens qđ priuilegiũ a Rege cõcessum ecclesie est irreuocabile. & hoc Innocẽtij dictũ sequuntur ibi scribentes. & Archidia. in. c. quicũq3. xj. q. j. Item quia etiã vbi prima dispositio de sui natura esset reuocabilis si tamen transisset in contractum seu conuentionẽ & esset iam secutus effectus non posset talis dispositio reuocari. vt Bar. firmat in. l. qđ semel. ff. de decre. ab ordi. facien. & in. l. hi qui. ff. de iure immu. & in. l. omnes populi. ff. de iusti. & iu. Abb. optime in dicto. c. nouit. vij. colu. facit glo. in. c. j. in parte/ reuocare. de constitu. in. vj.

¶ Manet igitur ex ante dictis ostensum quod concessio & regalis donatio & dotatio facta Episcopo & Capitulo de medietate decimarũ se extendit ad decimas debitas ecclesie a dictis Saracenis nunc ad fidem conuersis & consequẽs dicta bulla Alexandri surrepticia quatenus tendit in derogationem aut diminutionem dicte prime cõcessionis Innocẽtiane & dicte regie donationis & dotationis eius vigore facte cum de his nulla fuisset facta mẽtio in dicta bulla Alexandri.

¶ Superest nunc respondere dubio circa hoc assignato scilicet cum dicta erectio & decimarum concessio & dotatio facta dicto Episcopo & ecclesie nihil aliud contineat quã ius commune si isto casu fuit de eo mentio de necessario fienda in dicta bulla Alexandri vt ex hoc decidatur si fuit surrepticia an non. Hoc dubiũ vt sentio habet ex duobus principijs fundamentum. Primo quia de iure communi quarta decimarum debetur regulariter episcopo. c. de quarta. de prescrip. c. quoniam. ibi tua quarta retenta. de deci. iuncta glo. c. dudum. de decimis. x. questione. iij. vnio. xij. questione. ij. vulterane. cum concordan. optimus textus in. c. conquerente. ibi quarta decimationum de offi. ordi. Veritas est hec quod de iure communi perceptio decimarum pertinet ad ecclesias parrochiales. verba sunt tex. in. c. cum contingat. de decimis. & in. c. cum in tua. ad finem. eo. titu. & in. c. ad decimas. fina. verbis de restitu. spolia. in. vj. ex transmissa. de prescrip. Tamen nihilominus quarta decimarum pertinet a episcopum licet glo. & male. in. c. cum contingat. aliter dicat cum sit tex. apertus in. d. c. conquerẽte. vbi inter cetera iura episcopalia numerat quartã decimarũ/ imo & in aliquibus casibus etiam integre decime pertinent ad episcopum quos numerat Abb. in. d. c. cum contingat. & sic videtur qđ erectio illa & concessio et dotatio quarte decimarum Episcopo & alia quarta Capitulo non indulsit aliquid vltra ius cõmune.

¶ Ex quo videtur inferri secundũ. s. qđ non fuit necessariũ in bulla Alexandri de eo mentionẽ facere cũ lex posterior deroget priori etiã de ea nõ facta mentiõe. c. j. de cõsti. lib. vj. pro quo in specie videtur casus in. c. j. de rescrip. vbi secundũ rescriptũ derogat primo continẽti ius cõmune etiã si in dicto secũdo nulla fieret mẽtio de primo. & videtur etiã loqui tex. in primo & secũdo priuilegio & istũ intellectũ ad illũ tex. etiã in priuilegio tenet Inno. post glo. ibi dicẽs qđ siue illud primũ sit rescriptũ siue priuilegiũ ex quo cõtinet id quod ius cõmune nõ est necesse quod in secũdo cõtrario fiat mentio de illo sicut non esset necesse facere mentionem de iure. Hunc intellectũ ad illum tex. tenet etiam glo. in. c. j. de cõstitu. in. vj.

in parte/facti.in questione illa si noua constitutio reuocet statutum episcopi cō trarium quod non continebat nisi ius commune. Sed in proposito hoc non obstare sequentibus ostenditur fundamentis.

¶ Primo quia contra illum tex.est glo expressa in dicto.c.j.de constitu.in.vj.in parte/noscatur.que tenet quod rescriptum si sit contra ius commune non valet nisi faciat mentionem de iure. ⁊ videtur casus de hoc in.l.rescripta. ⁊ in.l.nec damnosa.C.de preci.impe.offeren.et in capitulo ex parte.de cape.mona.habent hoc pro regula certa Joan.And. Pe.de Ancha.Domi.in capitulo vnico.de excessi.prela.in.vj.quod non valeret rescriptum contra legem nisi saltem in genere fieret mentio de iure.s.non obstāte ⁊c.Sunt de hoc expressa iura.bonus tex. in.c.nonnulli.de rescrip.quod non valet rescriptum quod quis trahatur vltra duas dietas nisi de illa constitutione fiat mentio.

¶ Secundo quia Abb.in dicto.c.nonnulli.de rescrip.iij.colu.firmat amplius ad propositum nō solum de rescripto sed etiam in priuilegio quod si alicui esset concessum priuilegium contra ius commune nō valet nisi in tali priuilegio esset mentio facta de eo.per tex.nota in.c.ex parte.de cape.mona.vbi tex.determinat quod si Papa confirmat prioratum religioso claustrali non valet si non fiat mētio de iure contrario cum sepe priuilegia emanant contra ius ex nimia principis occupatione aut ex nimia petentium importunitate ideo nisi fiat mentio de iure saltem in genere non presumitur velle concedere contra ius.⁊ fuit hoc etiam de mente Bar.in extrauaganti ad reprimendum.⁊ in.l.fina.C.si contra ius vel vti. pu.versi.quero quid si imperator.idem Bal.de pace constantie. verbo libellarie in versi.non obstante.imo Bal.eleganter in.c.j.naturales.si de feu.fue.contro. inquit plus quod quando priuilegium seu gratia principis non est communis vt quando legitimat aliquem de feudo contra dictum.§.naturales. quia licet hoc facere possit vt glo.ibi dicit tamen requiritur exuberans solennitas in derogando ⁊ faciendo mentionem de iure scilicet non obstante.§.naturales.sed vbi esset gratia communis sufficit clausula nō obstante aliqua lege.⁊c. vt dicit glo.in.l.femine.ff.de re iudi.⁊ hāc partem firmant alij.verum est quod aliqui scribentiū se diuiserūt ab hoc volētes ꝙ ex eo ꝙ per viā priuilegij aliquid cōceditur a principe satis videtur ꝙ vellet ius cōmune derogare etiā si hoc nō dicat vt Bal.inqt in.l.lapilli.ij.colu.versi.ego dico.ff.de rerū diuisio.⁊ hui⁹ opinio.videtur fuisse Joā.An.⁊ Domi.in.d.c.vnico.ď exce.prela.in.vj.sed opinio Bar.⁊ Abb.⁊ sequatiū videt habere pro se fundamēta vrgētia attēto ꝙ hec priuilegia semper vt in plurimum conceduntur per importunitatē ⁊ per hoc ego do casum expressum in.l.nec dānosa.C.de preci.impera.offe.iuncta glo.in parte/iuri contrarium.⁊ in.l.iubemus nullā.C.de sacro san.eccle.iuncta glo.super parte/celeste oraculum.Bal.singu.in.l.fina.C.senten.rescin.non posse. Si ergo vbi priuilegium est solūmodo contra ius cōmune de eo est mentio fienda quanto fortius vbi aliquis haberet pro se ius cōmune ⁊ priuilegiū illi conforme: si aliud secūdū in eius derogationem concederetur deberet de tali primo priuilegio mentionē facere etiam si aliud quam ius commune non contineret.

¶ Tertio quia etiā vbi esset vera opinio contra Abb. ⁊ Bar. ꝙ quando Papa concedit priuilegiū aliquod contra ius cōmune validū esset dato ꝙ de illo iure in dicto priuilegio non esset facta mētio/non obstat in proposito quia hoc est intelligendū quando princeps aut Papa cōcessisset priuilegium contra.l.tantum

absq3 eo quod alicui inferret preiudiciũ. Sed si tale priuilegiũ concessum cõtra ius commune vltra hoc tenderet ad preiudiciũ alicuius tertij non valeret concessio etiam ex certa scientia nisi apponeretur clausula non obstante. sic inquit Bal. singu. loquens in prohemio feu. xj. colu. versi. an Rex. Salice. in. l. fina. C. si contra ius vel vtili. publi. Anto. in. c. que in ecclesiarũ. penul. colu. de constitu. Bal. in auctẽ. hoc inter liberos. ad finem. C. de testa. τ in. l. impetrata. C. senten. rescin. non po. τ hoc modo Moderniores limitant doctrinã illam Joan. And. τ Domi. in dicto. c. vnico. de exce. prela. in quantum volunt valere priuilegium contra ius cõmune etiam si de eo mentionẽ non faceret vt procedat nisi tale priuilegium tenderet in preiudiciũ tertij. Unde cum dicta bulla Alexãdri sit contra dictũ primũ priuilegiũ Innocentij τ dotationem τ donationẽ etiam si illud primum ius cõmune solummodo contineret de necessario debuit de eo mentionem facere dicta bulla Alexan. cum tenderet in tantum damnum Episcopi et Ecclesie ex eo ꝙ medietas decimarum ex primo. sed hoc secundo tertia reseruatur ecclesie. de qua tertia Episcopus quartã. ecclesia parrochialis tres quartas pro ministris τ reparatione ecclesie percipit. Itaq3 vnde Episcopus quartam debuit percipere omniũ decimarum duodecimam percipit Capitulũ vero ecclesie cathedralis nullã quod valde infert preiudicium.

¶ Quarto vrgent etiã valde illa duo capitula scilicet. dudũ. de priui. τ statuto. de deci. in. vj. vbi de possessione decimarũ quas aliquis possidet est fienda mentio in priuilegio alias tale priuilegiũ non valet nec preiudicat possidenti. ergo a fortiori si quis haberet possessionem decimarum τ haberet ad illas priuilegium seu titulum etiam si nihil aliud vltra ius cõmune contineret. τ ab his iuribus coactus Oldra. consilijs suis consilio. cclxviij. incipit questio est vtrum priuilegium. firmat expresse ꝙ si priuilegium esset concessum aliquibus religiosis de decimis non soluendis non extenditur ad ecclesias possidentes decimas de iure cõmuni.

¶ Quinto quia si in proposito bene attendatur ex prima concessione Innocentij iuncta regia donatione τ dotatione facta dicto Episcopo τ Ecclesie plus iuris fuit eis acquisitum ad dictas decimas quam si solummodo a iure communi possedissent eas. Nam cum ex regia donatione τ dotatione eis facta vigore dicte bulle Innocentij fuit eis ius acquisitum: fuit irreuocabiliter acquisitum quod cum donatio per Reges facta fuit Episcopo τ Ecclesie: et sic non subdito non potuit amplius ab eisdem reuocari. ex dicta doctrina Innocentij τ aliorum in dicto. c. nouit. sequitur plus iuris ad illas habere quã a iure cõmuni.

¶ Concludo ergo quod Episcopus τ Capitulum pretendebant ius ad dictas decimas vltra ius commune τ priuilegium Innocentij ex alio iure speciali scilicet ex donatione regia τ dotatione. Unde dico quod vbicunq3 aliquis pretendit ius ad aliquam rem a iure communi τ etiam pretendit de iure speciali caussato ex consensu aut ex conuentione partium quod sibi illud tribuit quod ius commune τ nihil plus: quod si per aliquod priuilegium sibi esset derogatũ ius commune / non tamen sibi intelligitur esse sublatum aliud ius speciale sibi ad eandem rem competens. Hic est casus famosus ad propositum iuncta glo. in. c. cum olim. de prescrip. nam ibi fuit lata sententia in fauorem episcopi Lucani super quibusdam que de iure communi ad ius episcopale pertinebant quo ad plebem τ capellas τ condemnatus fuit quidam Abbas iuxta tenorem cuiusdam arbitrij promulgati a Piscorensi episcopo τ hoc non obstantibus quibusdam

priuilegijs productis in causa per dictum abbatem dicit ibi glo.fi.quare dict⁹ abb.ratione priuilegiorum non obtinuit in totum. Respondet quod illa priuilegia que fuerunt impetrata post dictum arbitrium non preiudicabant iuri episcopi cum non fecerunt mẽtionem de dicto laudo. ⁊ sic est ibi casus ad litterã iuncta glo. quod cum ille episcopus pretendebat ius cõmune ad dicta iura episcopalia ⁊ vltra hoc ius speciale ex dicto laudo licet per priuilegiũ fuisset derogatũ ius cõmune tamen nõ fuit derogatũ ius speciale ad illud sibi competens ex dicto arbitrio. ar. d. c. ex multiplici. de deci. ⁊ Abb. gustat illã glo. in. d. c. cũ olim. colu. fina. et eam extollit ad hoc qđ si ius speciale concurrit cum iure cõmuni non valet priuilegiũ concessum in cõtrariũ nisi fieret mẽtio de illo iure speciali licet tollatur ius cõmune. ratio est quia Papa non censetur preiudicare iuri qđ ignorat. c. super eo. de offi. delega. quod est notandum in proposito. Nam etiam si ex bulla Alexãdri esset derogatum ius cõe cõpetens ad dictas decimas dicto Episcopo ⁊ Capitulo non censetur derogatum ius speciale eis competẽs ad dictas decimas ex dicta donatione ⁊ dotatione.

¶ Preterea dubium assignatum ⁊ si predicta cessassent videretur habere aliquã vim in decimis ab aliquo possessis ex priuilegio non continente vltra ius cõmune aliquid. Nam in talibus decimis iam causatis ⁊ debitis cum Papa cõcederet secundum priuilegium in illius derogationẽ iam videtur informatus qđ decime possidebantur ab illo ad quem de iure communi pertinebãt que ratio videtur cessare in his decimis Saracenorum qui nunc ad fidem conuersi fuerunt. Nam cum hec fuerunt quedam decime nouiter superuenientes et sic quodammodo quedam noualia cum in secta sua permanentes saltem de facto illas non soluebant non potest dici quod Alexander sciebat illas iam ab alio possideri vt sic videretur velle ei preiudicare alteri eas concedendo imo econtra satis videtur cogitasse quod a nullo possidebantur tempore quo ipse illas cõcessit maxime quia sic de earum concessione sic fuit ei supplicatum vt constat ex bulla. Unde hoc casu euidenter videtur cessare dubium nec posse habere locum regulã illam sumptam ex dicto. c. j. de rescrip. Ad hoc singulariter valde põdero textum in dicto. c. dudum. de priui. iuncta ratiõe decidẽdi ibi per aliquos assignata. Disponitur enim ibi quod priuilegium alicui concessum de decimis noualium non soluendis non extenditur ad decimas ab alio possessas nisi de illa possessione fiat mentio: sed minus est possessio sola ꝙ si cum titulo possideret nil aliud ꝙ ius cõmune continente ⁊ nihilominus disponitur ibi quod fiat mentio de possessione quãto magis de possessione ⁊ titulo. Nunc ad propositum dicit Abb. ibi post Boati. quod ille tex. debet intelligi solummodo in casu in quo loquitur. s. in decimis noualium: secus vbi priuilegiũ esset concessum super decimis alijs non noualibus: nã tunc valeret licet nõ fieret de possessione alterius mentio. ratio diuersitatis q̃ infert in proposito secũdum eos est ꝙ vbi decime non sunt nouales sed iã causate certũ est ꝙ possidẽtur ab aliquo ⁊ sic Papa concedendo super eis priuilegium videtur possessoribus derogare cum tacite videtur mentionem facere de possessione: secus est in decimis noualium cum iste tales poterat esse quod a nullo possidebãtur propterea quia nunc de nouo debebantur ex quo terre de nouo reducebantur ad culturã: ⁊ per consequens nõ potest dici ꝙ fuit de volũtate Pape preiudicare possessorib⁹ sicut in alijs decimis. Sic est in proposito cũ iste decime horum Saracenorũ qui nunc nouiter ad fidem fuerũt conuersi de nouo tunc

inceperunt & causate sunt cum ante de facto non soluebant iustam causam credendi habuit papa Alex. quod a nullo possidebatur nec ad eas aliquis titulum pretendebat & sic non est presumendum quod voluit derogare possessioni quam haberet Episcopus & Capitulum cum tanto iure scilicet priuilegio Innocentij & regia donatione & dotatione etiam si nil aliud q̄ ius commune in eis contineretur. l. ij. §. si quis a principe. ff. ne quid in loco publi.

¶ Preterea si recte consideretur dicta bulla Innocentij & regia donatio & dotatio Episcopo & Capitulo facta non potest dici quod nil aliud contineat vltra q̄ ius commune. Nam & si in dicta ciuitate ecclesie haberēt parrochias distinctas vt fit quotidie forte dicte ecclesie cathedrali non pertineret tanta pars decimarū sicut illa contenta in dicta donatione & sic in hoc & alijs de quibus in dicta donatione larga fit mentio vltra q̄ ius commune videtur eisdem concessum maxime cum in dicta regia donatione & dotatione quarta fuit Capitulo assignata quod non est cautum a iure communi. Sed vbi priuilegium partim cōtinet ius commune in parte non/non valet secundum priuilegium impetratum etiam contra illam partem primi priuilegij que continebat ius commune nisi de illo primo priuilegio esset facta mentio. sic determinat Abb. per illum tex. loquendo expresse in priuilegio decimarum in. c. veniens. de prescrip. iiij. colu. post Innocen. ibi quem etiam Anto. sequitur. idem Anto. in. c. j. de rescrip.

¶ Ultimo de surreptione dicte bulle Alexandri ex ea manifestissime constat in ea enim non solum nulla mentio facta fuit de dicta bulla Innocentij et donatione regia & dotatione sed vltra hoc asseritur in ea quod decimam illam quā dicti Saraceni dum in perfida secta sua manebant soluebant & prestabant Regi suo nunc dominis locorum soluebant & Regibus. Unde magnum damnum incurrerent Reges & eorum successores & dicti domini locorum si dictis infidelibus iam ad fidem reductis dicta decima carere deberent & sic in locum dicte decime qua carebant nunc eis ad fidem conuersis supplicatum fuit sanctitati sue super dictis decimis concedendis quas concessit in locum dicte decime & sic sanctitas sua nō fuit informata nec ei fuit dictum quod medietas illius decime quā Saraceni soluebant in illis certis locis episcopatus erat concessa a Rege & donata dicto Episcopo & Capitulo & de illa dotata ecclesia antea q̄ ipsi conuersi fuissent quia si ei hoc dictum fuerat eidem Episcopo & Capitulo cōcesserat medietatem decimarum spiritualium que successerunt in locum dicte decime quod si hoc concessit dictis dominis locorum ex illa consideratione & relatione sanctitati sue facta qđ ipsi domini possidebant dictam decimā & in locū eius qđ illa carebant a fortiori hoc ipsi Episcopo & ecclesie cōcesserat si fuerat informatus qđ medietas illius decime fuerat dicto Episcopo & Capitulo concessa in dotem vt constat ex dotatione facta dicto Archiepiscopo Tholetano.

¶ Ex ante dictis licet semipleno decurato q̄ calamo perstrictis videor mihi dubijs satisfactum esse scilicet primo & quarto & licet in his respondendis saltum fecerim scilicet de primo ad quartum causa hec se obtulit quia continuam habēt dubitationem & materiam sicut habent secundum & tertium vt ex eisdem constat que subiciuntur.

Primum dubium.

Si la donacion de la quarta parte d'los diezmos de los Moros que se haze al dicho perlado por la erection si es de los diezmos que eran derechos reales moriscos / o si eran de los diezmos que los Moros devian a la yglesia.

Quartum dubium.

Item si caso que la dicha donacion de la quarta parte de los diezmos de los moros contenida en la erection fuesse de los diezmos que los moros devian a la ygl[e]sia si era menester hazer mencion de ella en la bulla que sus altezas impetraron de las dos tercias partes de los diez mos de los Christianos nuevos pues la dicha erection no contenia otra cosa si no el derecho comun.

¶ Nunc deveniendũ restat ad alia dubia satisfacienda .s. secundum: & tertiũ. & si vera sunt supradicta de quibus longus sermo habitus est .s. qđ concessio & do tatio decimarũ fuit de decimis ecclesie debitis ab ipsis Saracenis nunc ad fidẽ conversis & qđ bulla Alexandri in contrariũ concessa fuit surrepticia non esset opus insistere ad degressionẽ alterius dubij. Sed vt clarius iustitia Episcopi et Ecclesie ostendatur dato quod aliqua ex predictis in dubiũ revocari possent ꝙ non fatemur sic respondetur ad dubia que sequuntur.

Secundum dubium.

Item caso que esta donacion fuesse de la quarta parte de los diezmos que eran derechos reales si el dia que se cõver tieron pues espiraron los dichos moriscos y no los devieron ni pagarõ despues si espiro ansi mismo la donacion de la dicha quarta parte de los diezmos ꝗ esta va hecha al perlado.

¶ Ad hoc dubium que subijciuntur ad eius responsionem vrgere videntur eo ipso quod dicti Saraceni conversi sunt ad fidem licet cessavit aut extincta fuit decima illa regalis quam ipsi solvebant vt ius prophanum vulgariter morisco attamen successit decima ecclesie debita vt ius speciale in eius locum quam ipsi iam fideles persolvunt & quam de facto non solvebant permanentes in secta sua licet ad illam de iure essent obligati vt supra ostẽsum fuit. Si ergo in decima illa regali Episcopus & Capitulum medietatem habebant ex donatione & alijs ti tulis antedictis cur non illa extincta que expiravit eorum conversione Episco pus & Capitulum habebunt eandẽ medietatem in decimis spiritualibus eccle sie debitis que in illius locũ successerunt & quas nunc ipsi ad fidem conversi sol vunt & non aliam decimam regalem quam antea solvebant: imo vt in alterius de cime locum iste decime subrogate eodẽ iure in illis debet vti Episcopus & Ca pitulum cum nullum regressum habere possunt ad consequendã medietatẽ dicte

decime regalis illa extincta per eorum conuersionem vt haberet dubium assi-gnatum quod sic iuridice ostenditur ex casu satis notabili ad propositum in.l. mater.C.de rei ven. Regulariter enim in iudicijs particularibus pretium quod quis habuit ex re mea quam vendidit me inuito aut ignorante non succedit in locum rei mee vendite. nec actionem habeo contra venditorem ad pretiũ illud sed potero rem meam vendicare ab emptore. Hoc est quod iura dicunt quod in particularibus iudicijs pretium non succedit loco rei quia licet sim domin⁹ rei mee non tamen sum dominus pretij quod habitum fuit ex ea.ff.de here. ven.l. venditor ex hereditate.circa medium.iuncta.l. quibus.§. fina.ff.de furtis.in vniuersalibus est secus.l.si rem ꝛ pretium. de peti.heredi.ff. cum concor. Nunc ad propositum dico quod hoc est verum nisi illa res mea esset perempta ita quod ego illam recuperare non possum: nam tunc in subsidium potero a venditore petere pretium. ꝛ sic iste est vnus casus in quo illud quod habetur ex re mea aut loco eius succedit subrogatur in locum rei mee et mihi debetur sicut res mea.s.cũ res mea perempta fuit ita quod illam recuperare non possum. Iste est casus notanter decisus in dicta.l.mater.ad fi.ibi proprietatem amisisti ad pretium actioné exercere non prohiberis. Similis decisio ꝛ singularis fuit Africani cõsulti in.l. fina.ff.de nego.gestis.ibi ea que in rerũ natura esse desierit de pretio mihi actio danda.idem ipse decidit in.l.si eum seruum.ff.si certum peta.ibi mortuo eo posse te mihi pretium condicere.l.j.C.de re. alie. non alie. ad finem.l.iulianus.§. idem celsus.ff.de actio.emp.et nedum hoc habet locum in venditione sed etiam in permutatione si aliquis rem meam permutasset cũ alia re quod si res mea fuit perempta habet actioné ad aliam rem que successit loco rei mee ita firmat Cin⁹ in.d.l.mater.in.iiij.questione.per.l.imperator.§.fina. cũ.l. sequéti.ff.de lega.ij. quem ibi sequuntur Bal. Salice. idem si venderetur res mihi hypothecata vt tenet glo.nota.in.l.j.in glo.fina.ff.de distractio.pigno. Si ergo omnia hec iura ad hoc clamant quod vbi res mea est perempta habeo in subsidiũ actionem ad illud quod loco rei mee habitum ꝛ subrogatum fuit satis eque videtur dicendũ a simili quod cum fuit extincta dicta decima regalis ꝛ sic medietas eius pertinés Episcopo ꝛ Capitulo quod eisdem debeatur medietas decimarum spiritualiũ que in eius locum successerunt eis ad fidem conuersis.

¶ Ad predicta facit textus singularis in.c. sancte marie.j.et.ij. vt lite penden. vbi illa bona de quibus ibi fuerunt subrogata in locum illorum bonorum que non poterant haberi. ꝛ facit regula illa Brocardica que ibi probatur secundum Bar.quod res que succedit in locum alterius eodem iure censetur cum illa. est casus notan.ad propositum in.l.imperator.§.fina.cum.l.sequenti.ff.de lega.ij. l.fideicõmissa.§.si rem suam.ff.de lega.iij.l.vxor marito.ff.de dona.inter virum ꝛ vxorem. ꝛ hoc in prophanis sic statuta ꝛ decisa sunt vt equissima a iuris consultis ex equitate illa sumpta a.l.si me ꝛ titium.ff.si certum petatur. Quid enim iniqui⁹ quam si res mea aut mihi debita perempta consumpta aut extincta sit detur mihi actio ad illud quod loco rei mee successit vt consultus inquit in dicta.l. si me ꝛ titium. quanto magis in ecclesia vt sumus in proposito que in hoc priuilegiata est vt res empta ex pecunia ecclesie efficiatur ecclesie vt glo.iuris ciuilis tenuerũt in.l.si ex ea.C.de rei vendi. ꝛ in.l.si vt proponis.eodem titu. ꝛ in.l.vxor marito.ff. de donatio.inter virum ꝛ vxorem.probatur in.c.j.de testa.ꝛ in.c. inquirendum. ꝛ ibi glo.ꝛ Docto.de pecul.clerico.

¶ Ex quibus videtur q̄ non expirauit donatio etiã dictis Saracenis ad fidem conuersis cum habeat in quo operetur.s.in dictis decimis ecclesie quas ipsi nũc soluunt loco dicte decime regalis que expirauit eorũ conuersione.

¶ Nec obstat si dicatur quod ista subrogatio non potest habere locum ex eo q̄ dicte decime spirituales subrogate non sunt in potestate regia sicut erant alie que erant ius regale quas Reges donauerunt. Primo quia imo sunt quod constat ex eo quod ipse Innocentius concessit eisdem Regibus potestatem ⁊ facultatem dotandi de decimis Agarenorum et sic extenditur ad istas subrogatas cum ad concedendum ⁊ dotandum habuerunt facultatem a Papa. Secundo quia vltra hoc iam sunt in potestate regia per bullam quam impetrarunt ab Alexandro et per consequens debet et potest habere locum subrogatio earum in locum decime ab eis concesse cum illa expirauit dictis Saracenis ad fidem conuersis.

¶ Et ex his satis euidenter manet responsum ad tertium dubium assignatum quod est hic finale ⁊ in effectu continet. Si dicta bulla Alexan. fuit surrepticia eo quod sue sanctitati non fuit facta mentio de dicta donatione ⁊ dotatione ex quo erat de decima regali a Saracenis debita ⁊ vt ius regale non decimale spirituale non expirauit. maxime quia de regia donatione non videbatur necessarium facere mentionem summo Pontifici ⁊c. vt latius in dubio hoc habẽte in effectu. Considerato ⁊ habito pro constanti quod donatio regalis ⁊ dotatio decimarũ prius facta vigore bulle Innocentij fuit de decimis ecclesie debitis prout est ius spirituale vt in dubio supra probatum fuit. Non esset necesse huic dubio respondere cum surreptio ex multis ostẽdatur manifestissime de quibus ante sermonem fecimus. Sed etiam si dicta donatio ⁊ dotatio fuisset facta de dicta decima regali prout erat ius regale morisco fuit bulla Alexan. surrepticia.

¶ Primo quia vt nunc proxime probatum est si extincta aut perempta dicta decima regali decima spiritualis in eius locum successit ⁊ subrogata fuit ⁊ per cõsequens Episcopo ⁊ Capitulo debita prout alia eisdem concessa ⁊ donata fuerat nullum restat dubium nisi dictam bullam esse surrepticiam cum non fuit facta mentio Pape de iure dicti Episcopi ⁊ Capituli ad dictas decimas sibi pertinẽtes ex dicta subrogatiõe nec de possessione earum. ⁊ sic militant iura allegata superius disponentia in decimis vt non valeat earum concessio nisi de titulo aut de possessione alterius fiat mentio.

¶ Secundo quia in dicta dotatione facta a dicto Archiepiscopo Tholetano ex regia donatione ⁊ concessione vigore dicte bulle Innocentiane fit quedã generalis dotatio de medietate decimarum predialium ⁊ personalium et cetera. que videtur referri ad decimas Christianorum generaliter ⁊ indistincte. alia est specialis de dicta decima Saracenorum vt latius continet scriptura. Probatum est supra quod ex dicta generali dotatione debentur Episcopo ⁊ Capitulo decime nouiter superuenientes et per consequẽs decime Saracenorũ qui conuersi sunt ad fidem ⁊ hoc tanq̃ noualia quedam comprehẽsa sub dicta generali dotatione decimarũ licet de Saracenorũ decimis nil amplius dictũ fuisset. Unde licet decime eorũ ad fidẽ reductorũ non cõprehenderẽtur sub speciali mentione qua de decima regali morisca facta fuit in dotatione tamẽ cõprehenduntur sub alia gñali dotatione q̃ licet simpliciter ⁊ indistincte fuit facta extenditur ad decimas ⁊ reditus superuenientes ⁊ per cõsequẽs ad decimas Saracenorũ spũales postq̃

ad fidem conuersi sunt.c.quoniam.z.c.ex parte el.ij.de deci.z supra late dictū est. Unde hoc respectu de necessario fuit mentio facieda summo Pontifici de dicta dotatione sic facta ex regia donatione quod ex dicta causa fuit ius acquisitum Episcopo z Capitulo ad dictas decimas.

¶ Tertio quia et si omnia antedicta cessassent nihilominus dicta bulla Alexādri videtur habere surreptionem ex hoc quod vna de causis expressis in supplicatione eiusdem bulle est quod decima Saracenorum locorum dominis persoluebatur z quod valde dispendiosum esset tam Regibus z successoribus quā dictis dominis locorum quibus decima persoluebatur si decima predicta in totū careret eis ad fidem conuersis. z vlterius hac narratione ibi facta subdit Papa pro parte vestra fuit supplicatum vt omnibus premissis attentis. zc. Super hoc vestre ac successorū vestrorum z aliorū temporaliū dominorū indempnitati prouidere dignaremur. zc. Si ergo hoc sanctitati sue fuit expositum pro principali causa z ex ea dictis dominis locorū fuerunt concesse dicte decime quanto magis credendum z presumendū est si sue sanctitati fuerat expositū quod dicta pars decime regalis pertinebat ad Episcopū z Capitulum quod eisdē concesserat totam medietatē ante eis donatā z concessam. Unde eo quod illud tacitum fuit z expressum indistincte quod dominis locorum persoluebatur z qd Regib9 et eorum successoribus z dictis dominis tantū preiudicium obueniebat nec aliquid dictum fuit de Episcopo et Capitulo quibus idem damnum inferebatur. satis inducitur surreptio z per consequens licet donatio esset regia fuit de ea facienda mentio Pape cum ex ea ad illas decimas esset ius Episcopo z Capitulo acquisitum et si eis carerent damnum incurrebant / cuius damni vitandi causa Papa motus fuit ad concedendum alijs vt ex bulla cōstat. Hec ergo surreptio in tacendo predicta induxit surreptionem. nam surreptio etiam que non prouenit ex dolo viciat eatenus quatenus fuit causa inductiua concessionis. casus est in.c.sup litteris.de rescrip.qui ad hoc extollitur per Abb.ibi.ij.nota.imo surreptio viciat gratiam ipso facto etiam si cōsistat in tacendo factum alienum quod impetrans probabiliter ignorabat. Iste est casus singularis in.c.cōstitutus. de rescrip.quem Abb.dicit se alibi nescire ibi.ij.nota. et surreptio multo fortius litteras graciosas viciat quā litteras ad lites.cū gratia ipso facto est nulla propter surreptionem.c.j.et.ij.de fi.presby.in.vj.ad audientiam de rescrip.ad lites non ipso iure.ceterū.de rescrip. Preterea licet fateremur quod Alexāder nihilominus concessisset Regibus dictas decimas licet sciret de dicta regia donatione quod esset diuinare tamen non potest negari quod saltem non ita de leui concessisset. Unde surreptio viciat nedum quando fuit causa inductiua sed etiam impulsiua. vt quia Papa bene concessisset sed non ita de facili. Casus est vnicus in.c.postulasti.de rescrip.z Abb.ibi vltimo nota. Ex his z alijs que dilatari possent colligitur dicta surreptio quibus explicitis que iudicio z correctioni meli9 sentientis submissa vadunt ad portum cum ex oneratione dubiorum Deo duce deuentum est z vbi aliquod occurrat super his dubium: memento eius quod a Papiniano scriptum est in.l.sunt persone.ad finem.ff. de reli. et sumpti. fune. ibi nam summam esse rationem que pro religione facit.

Rodericus Suares.

Explicit liber Allegationum Bachalaurij Roderici Suares accutissimi Juriscõsulti. Impressum Metine del Campo in edibus Didaci Fernandez de Corduba artis impressorie peritissimi. Anno a Christo nato.

M. D. L.

Licenciado Suarez

Lectura Legum. et Allegationes

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm